

CMĘTARZYSKA SPOŁECZNOŚCI
KULTURY MIERZANOWICKIEJ
NA WYŻYNIE SANDOMIERSKIEJ

CZĘŚĆ 2.
ŹRÓDŁA

COLLECTIO ARCHAEOLOGICA RESSOVIENSIS
TOMUS XXIV/2

COLLEGIUM EDITORUM

Sylwester Czopek, Michał Parczewski,
Andrzej Pelisiak, Zbigniew Pianowski, Aleksander Sytnyk,
Marcin Wołoszyn

Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego
Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego

Jerzy Tomasz Bąbel

Cmentarzyska społeczności kultury mierzanowskiej na Wyżynie Sandomierskiej

**Część 2.
Źródła**

Rzeszów 2013

Redaktorzy tomu
Sławomir Kadrow
Wojciech Brzeziński

Korekta
Autor
Magdalena Rzucek

Tłumaczenia
Anna Skucińska

Ilustracja na okładce
Szkielet z obiektu 34 ze stanowiska I w Wojciechowicach, pow. Opatów. Fot. J. T. Bąbel

© Copyright by Jerzy Tomasz Bąbel
© Copyright by Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

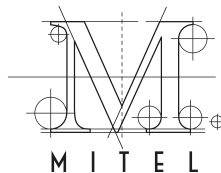
FUNDACJA

RZESZOWSKIEGO OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

ISBN 978-83-7667-146-8

WYDAWCA

35-210 Rzeszów, ul. Baczyńskiego 9, tel./faks 17 250 26 52

Pamięci
legendarnego badacza Mierzanowic,
wspaniałego Człowieka
i nieocenionego „ambasadora kultury polskiej w Danii”
mgr. Kazimierza Salewicza
(1907–1993)

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Cmentarzysko w Mierzanowicach, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie, na stanowisku I	11
Cmentarzysko w Wojciechowicach, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie, na stanowisku I	201
Cmentarzysko w Złotej, pow. Sandomierz, woj. świętokrzyskie, na stanowisku „Nad Wawrem”	275
Tablice	303
Wykaz cytowanej literatury	311

WSTĘP

Badania nad problematyką wczesnej epoki brązu w Polsce trwają już kilkadziesiąt lat i obejmują coraz to nowsze zagadnienia, poczynając od podstawowych, związanych z wyodrębnieniem zespołów kulturowych i ich chronologią bezwzględną aż po te złożone dotyczące gospodarki i kultury duchowej ówczesnych społeczności. W wyniku żmudnych i skrupulatnych dociekań udało się m.in. ustalić zasięg podstawowej jednostki taksonomicznej tego okresu – kultury mierzanowickiej (KM), jego datowanie i wewnętrzne zróżnicowanie i rozwój (S. Kadrow, J. Machnik 1997, tam dalsza literatura). Kultura mierzanowicka istniejąca na przełomie III i II tys. p.n.e. na terenie Małopolski, Słowacji i zachodniej Ukrainy stała się niejako synonimem wczesnego okresu epoki brązu w tym rejonie Europy. Nazwę swoją zawdzięcza miejscowości Mierzanowice, gm. Wojciechowice, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie, w której w latach 30. XX w. odkopano najliczniejsze a zarazem najbogatsze zespoły grobowe i osadnicze. Przez wiele lat z materiałów tych, będących w posiadaniu Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, korzystano częściowo lub wyrywkowo, z niecierpliwością oczekując na ich pełną publikację książkową. Warunek ten z różnych, nie zawsze obiektywnych powodów nie mógł być przez wiele lat spełniony. Badacze epoki brązu mogli od 1988 r. korzystać jedynie z kilku egzemplarzy maszynopisu mojej rozprawy doktorskiej pt. „Obrządek pogrzebowy we wczesnym okresie epoki

brązu na Wyżynie Sandomierskiej”, z których jeden złożony został w Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Dla wielu było to nader uciążliwe i kłopotliwe. W roku 1991 na skutek tragicznego pożaru, jaki miał miejsce w siedzibie Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, większość bezcennych materiałów zabytkowych pochodzących z prac wykopaliskowych w Mierzanowicach a także w Wojciechowicach i Złotej, woj. świętokrzyskie uległa bezpowrotnemu zniszczeniu. Wobec takiego biegu wydarzeń opracowanie ww. cmentarzysk kultury mierzanowickiej dokonane w latach 80. stało się siłą rzeczy podstawowym źródłem do znajomości wczesnego okresu epoki brązu w środkowej Małopolsce.

Niniejsze opracowanie obejmuje trzy cmentarzyska, które w sumie dostarczyły 164 obiekty grobowe o różnym stanie zachowania. Dwa stanowiska, nr I w Mierzanowicach i „Nad Wawrem” w Złotej, woj. świętokrzyskie (dawne tarnobrzeskie) badane były w okresie międzywojennym, trzecie zaś – stanowisko nr I w Wojciechowicach, woj. świętokrzyskie w latach 70.

Autorami ilustracji są Jerzy T. Bąbel, Wiesława Gawrysiak-Leszczyńska, Hanna Łęgowiecka, Grażyna Nowakowska i Maria Cyryło.

Do niniejszego opracowania dołączono tablice z fotografiami wybranych zabytków pochodzących z omawianych cmentarzysk. Autorem zdjęć jest Tadeusz Biniewski.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW

Przy opisywaniu obiektów i zabytków zastosowano również następujące skróty:

KAK	– kultura amfor kulistych,	Stan zachowania zabytków po pożarze w 1991 r.:
KL-P	– kultura lendzielsko-polgarska,	[-] – zabytek zaginął lub został całkowicie zniszczony,
KPL	– kultura pucharów lejkowatych,	[*] – zabytek zachowany fragmentarycznie, uszkodzony,
KCS	– kultura ceramiki sznurowej,	[**] – zabytek zachowany w stanie sprzed 1991 r.
FPKM	– faza protomierzanowicka (dawniej Ch-V),	
KM	– kultura mierzanowicka,	
KZ	– kultura złocka,	
NO	– nieokreślona przynależność kulturowa,	
WB	– wczesny okres epoki brązu.	

CMENTARZYSKO W MIERZANOWICACH, POWIAT OPATÓW, WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE, NA STANOWISKU I

Jesienią 1935 r. podczas sypania kopców na ziemniaki, natrafiono na polu Stanisława Piotrowskiego w Mierzanowicach, woj. świętokrzyskie na szkielety i naczynia gliniane. O znaleziskach tych powiadomili Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie właściciel tego terenu oraz ks. Stanisław Sałata z Mikułowic. Cmentarzysko i osadę z okresu neolitu i wczesnej epoki brązu znajdujące się na tym stanowisku badał z ramienia P. M.A. w Warszawie mgr Kazimierz Salewicz od połowy kwietnia do połowy października 1936 r. i od końca września do połowy października 1938 r. W 1938 r. w badaniach tych udział wzięli również mgr mgr Adolf Nasch i Michał Ostrowski. Ogółem przebadano powierzchnię większą niż 1 ha, odkrywając około 240, objętych numeracją ciągłą jam i grobów.

Pierwsze publikowane informacje o stanowisku archeologicznym w Mierzanowicach ukazały się w „Gazecie Polskiej” nr 232 z dnia 20 VIII 1936 r. oraz w artykule redakcyjnym w „Z Otchłani Wieków” (1936, z. 10–11, s. 141–142) pt. Nowe wykopaliska. Cmentarzysko i osada kultury złockiej w Mierzanowicach w pow. opatowskim. W tym samym periodyku Kazimierz Salewicz opublikował dwa dalsze artykuły na temat odkryć (K. Salewicz 1937, s. 39–59; 1939, s. 93–97). Wybuch II wojny światowej przerwał zarówno badania terenowe, jak też nie pozwolił na opracowanie uzyskanych w toku prac wykopaliskowych materiałów. W czasie okupacji zaginęła również część dokumentacji, plan ogólny wykopów, planiki grobów oraz niektóre zabytki. Zachował się natomiast maszynopis Kazimierza Salewicza (1944) oraz wykonana przez niego dokumentacja fotograficzna. Ze względu na nie zawsze dobrą jakość techniczną zdjęć, zdublowałem je w niniejszym opracowaniu stosownymi przerysami, które w pewnym stopniu spełniają rolę planów grobów.

Materiały z badań przedwojennych w Mierzanowicach na st. I zostały w latach 60. i 70. XX w. kolejno

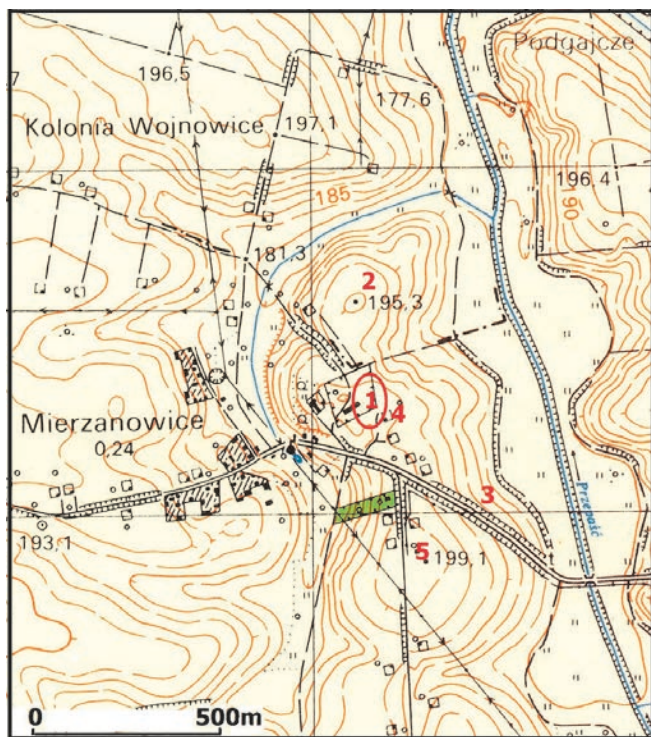
opracowane przez archeologów z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie. Osady KAK oraz KM opublikował Bogdan Balcer (1963, s. 99–142; 1977, s. 175–212), 11 grobów KCS i 1 FPKM – Anna Uzarowiczowa (1970, s. 201–234) a dalsze 5 grobów KAK, 4 KCS i 2 KZ – Jerzy Bąbel (1979, s. 67–86).

Niniejsze opracowanie dotyczy wszystkich grobów KM, a więc także kilku grobów opublikowanych w 1937 r. przez Kazimierza Salewicza oraz grobu 89 opublikowanego przez Annę Uzarowiczową (1970, s. 205–207, ryc. 7–8). Uwzględniono również niepublikowane dotychczas 4 jamy KM oraz 1 grób KCS.

Między opisem cmentarzyska dokonany przez K. Salewicza a zawartością pudełek z metrykowanymi zabytkami istnieją niekiedy różnice. Wynikły one z faktu, że drobne fragmenty ceramiki oraz odpadki krzemienne znajdowane w wypełniku grobów badacz ten uważał za domieszkane wtórnie przy zasypywaniu mogił ziemią warstwy kulturowej. Stąd też nie zawsze umieszczał informacje o nich w swoim maszynopisie.

Analizy chemiczne zabytków i próbek pobranych z obiektów dokonał przed wojną prof. inż. Marian Kowalski ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz w 1967 i 1984 r. inż. Longina Koziorowska z Centralnego Laboratorium Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie. Zwierzęcy materiał kostny określił prof. dr Edward Lubicz-Niezabitowski. Płeć i wiek szkieletów ludzkich ustalili prof. dr Ireneusz Michalski (K. Salewicz 1944), dr Zdzisław Kapica (1958, s. 122–124, tabl. 78) i mgr mgr Irena Pomykoł-Gałańska i Irena Szewko-Szwaykowska (1967, s. 217–243).

Analizy spektrograficznej składu chemicznego paciorków fajansowych dokonały w 1985 r. mgr Anna Gwirdoyń i tech. Teodora Jezierska z Centralnego Laboratorium Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk. Autorem fotografii grobów był K. Salewicz.

Ryc. 1. Mierzanowice, pow. Opatów. Położenie stanowisk 1, 2, 3, 4 i 5. Czerwoną linią zaznaczono zasięg stanowiska 1. Fragment mapy 1: 25 000 z 1984 r.

Fig. 1. Mierzanowice, Opatów district. Location of the sites 1, 2, 3, 4 and 5. Red line marks the range of the site 1. The part of the map in scale 1:25 000 coming from 1984.

Stanowisko I w Mierzanowicach położone jest na kulminacji wzgórza na wysokość około 195 m n.p.m., w widłach dwóch cieków wodnych, nad zabagnioną, torfową, dość szeroką doliną rzeki Gierczanki, prawobrzeżnego dopływu Kamiennej (Ryc. 1). Znajduje się ono na lessowej, lekko zbielicowanej glebie o zawartości węgla wapnia.

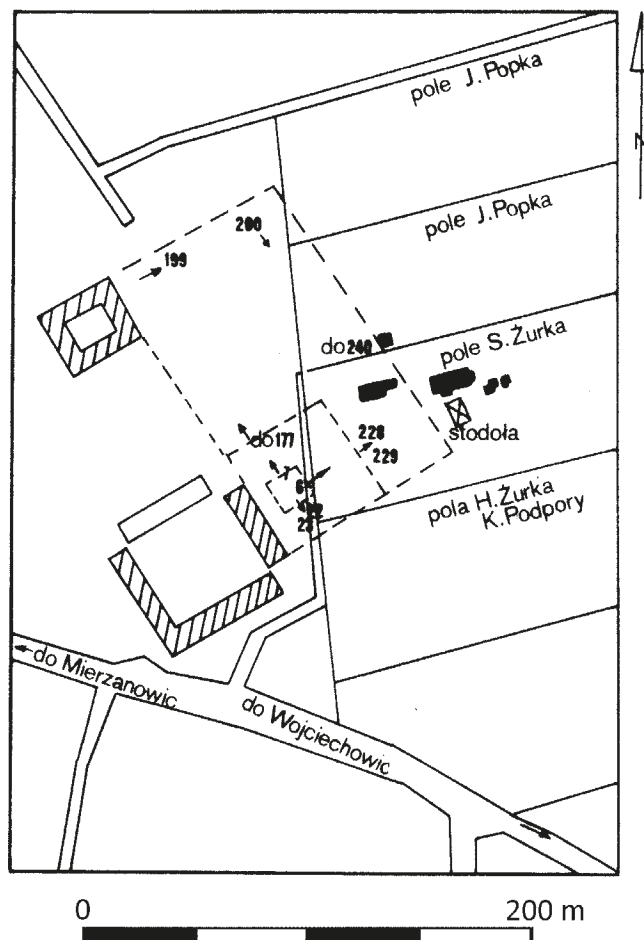
Cmentarzysko w Mierzanowicach posiada szczególne znaczenie dla prehistorii ziem polskich. Stanowisko to dało nazwę kulturze wczesnej epoki brązu, umiejscowionej w południowej części Polski. Z tej też przyczyny rejon w pobliżu tego cmentarzyska budził duże zainteresowanie badaczy. Kilka kolejnych akcji wykopaliskowych na wzniesieniu w Mierzanowicach doprowadziło do odkrycia szeregu interesujących obiektów. Badania te pozwoliły stwierdzić występowanie śladów bogatego i rozległego osadnictwa oraz bliżej określić zasięg cmentarzyska i osady KM. Kolejne numery stanowisk nadawane przez K. Salewicza oraz późniejszych badaczy Mierzanowic dotyczą obiektów i wykopów położonych na tej samej, co stanowisko I formie morfologicznej terenu i stanowią dla naszych rozważań ro-

dzaj sondażu rozpoznawczych. I tak, stanowisko nr 2, z którego pochodziły znaleziska luźne KM (siekiery dwusienne z krzemienia pasiastego) położone jest na północ od stanowiska I (K. Salewicz 1937, s. 57, 59; 1979 – informacja ustna). Stanowisko nr 3, na którym odkryto „35 jam i chat” z okresu wpływów rzymskich (K. Salewicz 1939, s. 95–97; M. Miśkiewicz 1961) leży około 500 m na SE od cmentarzyska KM, na niewielkim wzniesieniu u podnóża wzgórza. Sąsiadują z nim wykopy założone w 1958 r. (M. Miśkiewicz 1959–1960, s. 189–192). Pierwszy z nich wielkości 1 ara został ulokowany w odległości 160 m na NW od zakrętu drogi z Mierzanowic do Wojciechowic, natomiast drugi, dwuarowy wykopano w odległości 30 m na W od tego zakrętu. Odkryto w nich ceramikę z okresu wpływów rzymskich oraz KAK. Natomiast osada na stanowisku 3 dostarczyć miała fragmentów ceramiki neolitycznej, z przełomu okresu brązu i halsztatu, okresu rzymskiego oraz wczesnego średniowiecza. Na stanowisku 4 bezpośrednio przylegającym do stanowiska 1 odkryto obiekty KAK i prawdopodobnie KM, w tym jamy ofiarnicze ze szkieletami krów (A. Gardawski, J. Miśkiewicz 1958; L. Wrotek 1966–1967). W odległości 300 m od skrzyżowania dróg, na S od stanowiska 1 w stronę Koszyc znajduje się stanowisko 5, na którym były groby KPL i KCS oraz ślady po 2 chatach i ceramika z okresu rzymskiego (L. Wrotek 1962, s. 63–73). Dane te wskazują, że wzgórze w Mierzanowicach było bardzo dogodnym dla osadnictwa miejscem, na którym zakładano wielohektarowe osady KPL, KAK i KM oraz cmentarzyska kolejnych kultur neolitycznych i wczesnobrązowych. Stanowisko KM ogranicza się do środkowej oraz północnej części wzgórza. Od strony E zazębia się z osadą i cmentarzyskiem KAK. Na terenie rozciągającym się na W od wykopów K. Salewicza nie stwierdzono występowania grobów.

Z informacji udzielonych mi przez K. Salewicza wynika, że wykop wykonany w toku badań przedwojennych posiadał kształt podłużny, zbliżony do prostokąta, ulokowany dłuższą osią w kierunku N-S (Ryc. 2). Eksplorację rozpoczęto od części SW w pobliżu istniejących tu dawniej zabudowań gospodarskich dworu S. Piotrowskiego (Ryc. 3). Następnie kopano wokół tej części (obiekty 1–177). Potem wykop prowadzono w kierunku N, aż do obiektów nr 199 i 200, a stamtąd na E i dalej na S (obiekty nr 200–240). Jama KAK na 228 znajdowała się w pobliżu grobów KM nr 6 i 7, grób KM nr 229 w pobliżu grobów tej kultury nr 22 i 23.

Ryc. 2. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zrekonstruowany plan wykopów K. Salewicza (linia przerywana). Strzałki oznaczają kierunek prowadzenia robót wykopaliskowych, cyfry – numery grobów i jam. Na czarno zamalowano wykopy stanowiska 4. Ukośnym kreskowaniem oznaczono nieistniejące już budynki dworskie. Stan własności gruntów wg katastrów z lat 70. XX w.

Fig. 2. Mierzanowice, Opatów district, Site I. Reconstructed layout of K. Salewicz's excavation units (dotted line). Arrows show the direction of the excavations; digits indicate the numbers of the graves and pits. Excavation units at Site 4 are filled in with black colour. Diagonal lines mark already non-existing court buildings. State of land ownership according to cadastres from 1970s.

Ryc. 3. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Widok ogólny na wykopy K. Salewicza.

Fig. 3. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Overall view of K. Salewicz's excavation units.

OPIS OBIEKTÓW

Grób 2

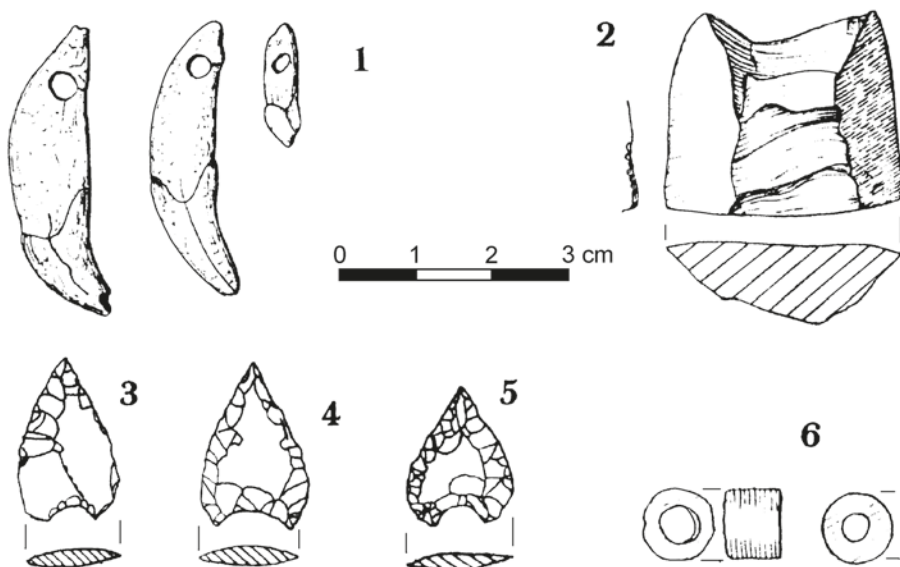
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Zagłębienie owalne, słabo

Ryc. 4. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 2.

Fig. 4. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 2.

wyodrębniające się od warstwy ornej, średnicy 70 x 80 cm. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. Kości bezładnie rozrzucone w zachowanej części grobu. Między kośćmi nóg leżała żuchwa i fragment czaszki (Ryc. 4). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Pomysł-Gałąsińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **pleć i wiek nieokreślone**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne? WYPOSAŻENIE: Przy kościach nóg 3 grociki krzemienne, w tym 2 z krzemienia pasiastego i 1 z krzemienia czekoladowego (1). Od strony E przy nogach 25 wisiorków z kłów psich i 2 z mniejszych zębów zwierzęcych (2). Kilka z tych wisiorków leżało w innych miejscach grobu. W jamie grobowej kilka paciorków walcowatych z kości (3) oraz naczynie gliniane, z którego zachował się tylko 1 fragment. (4). UWAGI: Grób został zniszczony współcześnie, jesienią 1935 r. Wisiorki z kłów psich tworzyły prawdopodobnie pas. Były jakby nанизane na sznurek. Wszystkie ich przewiercone końce zwrócone były w jednym kierunku. W pudełku z metryką grobu nr 2 – odłupek krzemienisty (5). STRATYGRAFIA: Pod grobem 2 był starszy od niego grób 3 (KAK). Plama grobu 2 skrywała zarys grobu 3 tylko częściowo. INWENTARZ GROBU: 1. 3 grociki, z krzemienia pasiastego 2 (Ryc. 5, 3) i z krzemienia czekoladowego 1. Wymiary: długość 1,8–2,1 cm, szerokość 1,3–1,4 cm, grubość 0,3 cm (Ryc. 5, 5); [-]. 2. Zachowało się 25 wisiorków z zębów psich. Długość 1,6–3,9 cm, średnica otworów około 0,3 cm (Ryc. 5, 1); [-]. 3. 3 całe i 3 fragmenty paciorków kościanych walcowatych o średnicy 0,9 cm, średnicy otworów 0,4 cm i grubości 0,1 i 0,7 cm (Ryc. 5, 6); [-]. 4. Fragment środkowej, nieornamen-

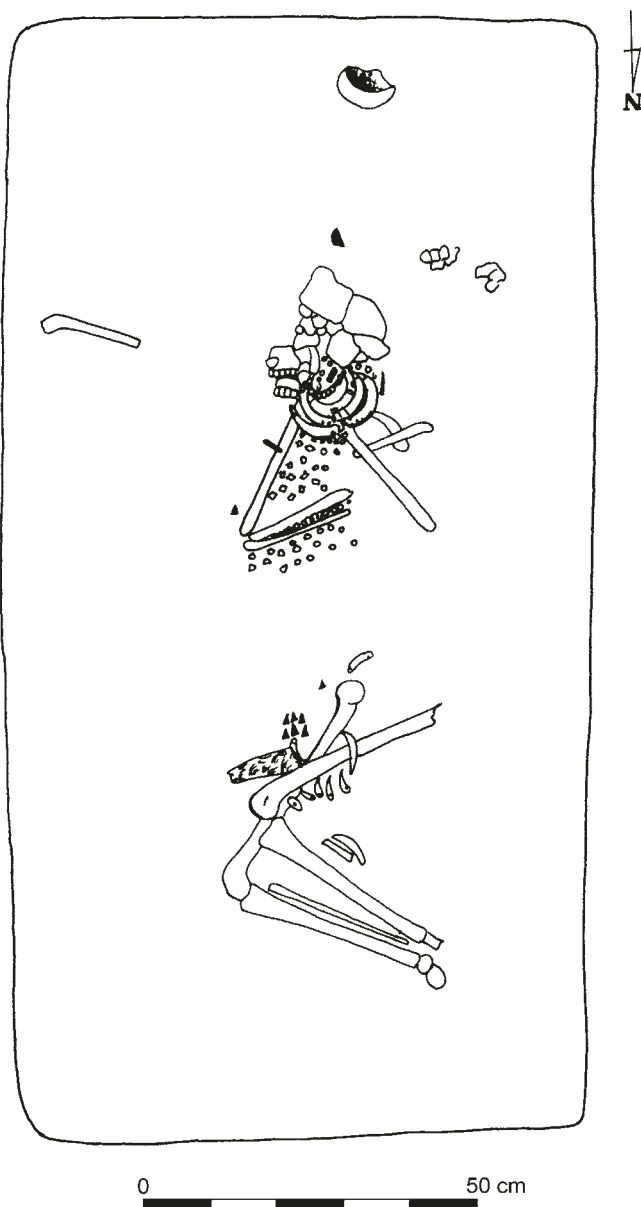
Ryc. 5. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 2. Zabytki kościane (1, 6) i krzemienne (2–5).

Fig. 5. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 2. Artefacts made of bone (1, 6) or flint (2–5).

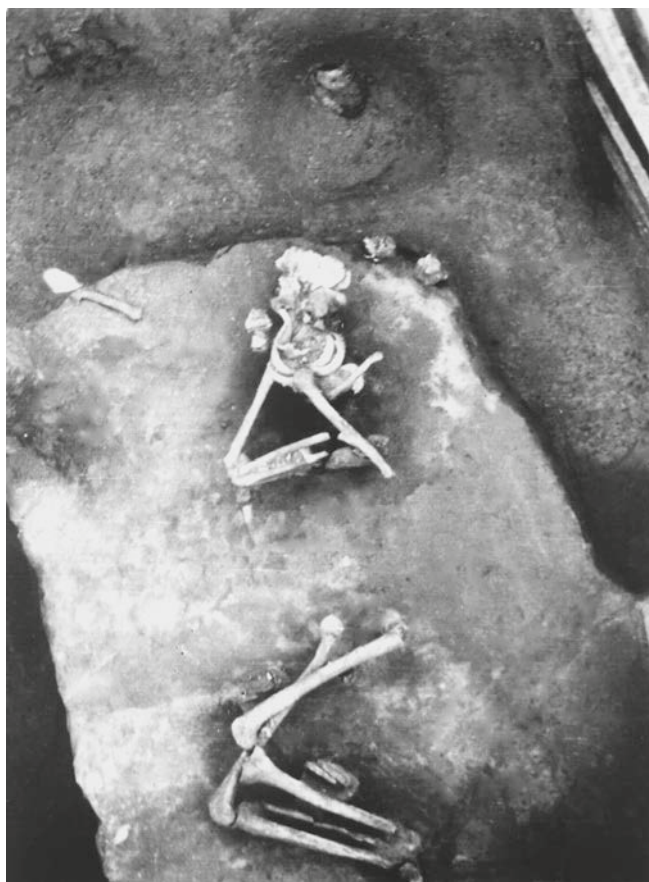
owanej części naczynia glinianego. WB.; [-]. 5. Przetrącony odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Łuskanie drobne na stronę spodnią. Wymiary: 2,6 x 3,1 x 1 cm (Ryc. 5, 2); [-].

Grób 4

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 160 cm (poziom szkieletu). GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątna jama. KIERUNEK OSI GROBU: S-N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Brak kości palców rąk, nóg, lewego przedramienia, miednicy oraz żeber (Ryc. 6–8). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – płeć i wiek nieokreślone. ORIENTACJA

Ryc. 6. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 4.
Fig. 6. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of Grave 4.

Ryc. 7. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 4.
Fig. 7. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 4.

SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): S-N. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Ręce zgięte w łokciach dość silnie, palce prawdopodobnie przy górnej części klatki piersiowej. WYPOSAŻENIE – Około 30 cm na S od czaszki – naczynko gliniane (1), pod czaszką dość duży odpadek krzemienisty (2), w jej pobliżu narzędzie kościane, zapewne sztych o dwu ostrzach (3) i w dwu miejscach nieznaczne kości krowy i żebrko konia (?). Przy czaszce dość duże zausznice brązowe lub miedziane (kości czaszki były silnie zazielenione śniedzią), które uległy zniszczeniu. Na klatce piersiowej i w jej pobliżu – 4 kły dzików z otworami (4). Ułożone były one szerszymi końcami do siebie, ostrymi od siebie ku czaszce. Na piersi – naszyjnik z paciorków z muszeli skójek (5), fajansu (6) i drobnych paciorków z drutu miedzianego, z których zachował się jeden (7). Sznury paciorków łączone były z otworami w kłach dzików. W paciorkach zachowały się resztki nici. Najwięcej paciorków z muszli było między żuchwą a połową klatki piersiowej (zakrywały ją całą). Paciorki fajansowe tworzyły w naszyjniku oddzielne sznury przyszyjne a poza tym były nanizane także między paciorkami z muszli. Paciorków z drutu brązowego było dość dużo, gdyż kości prawego przedramienia

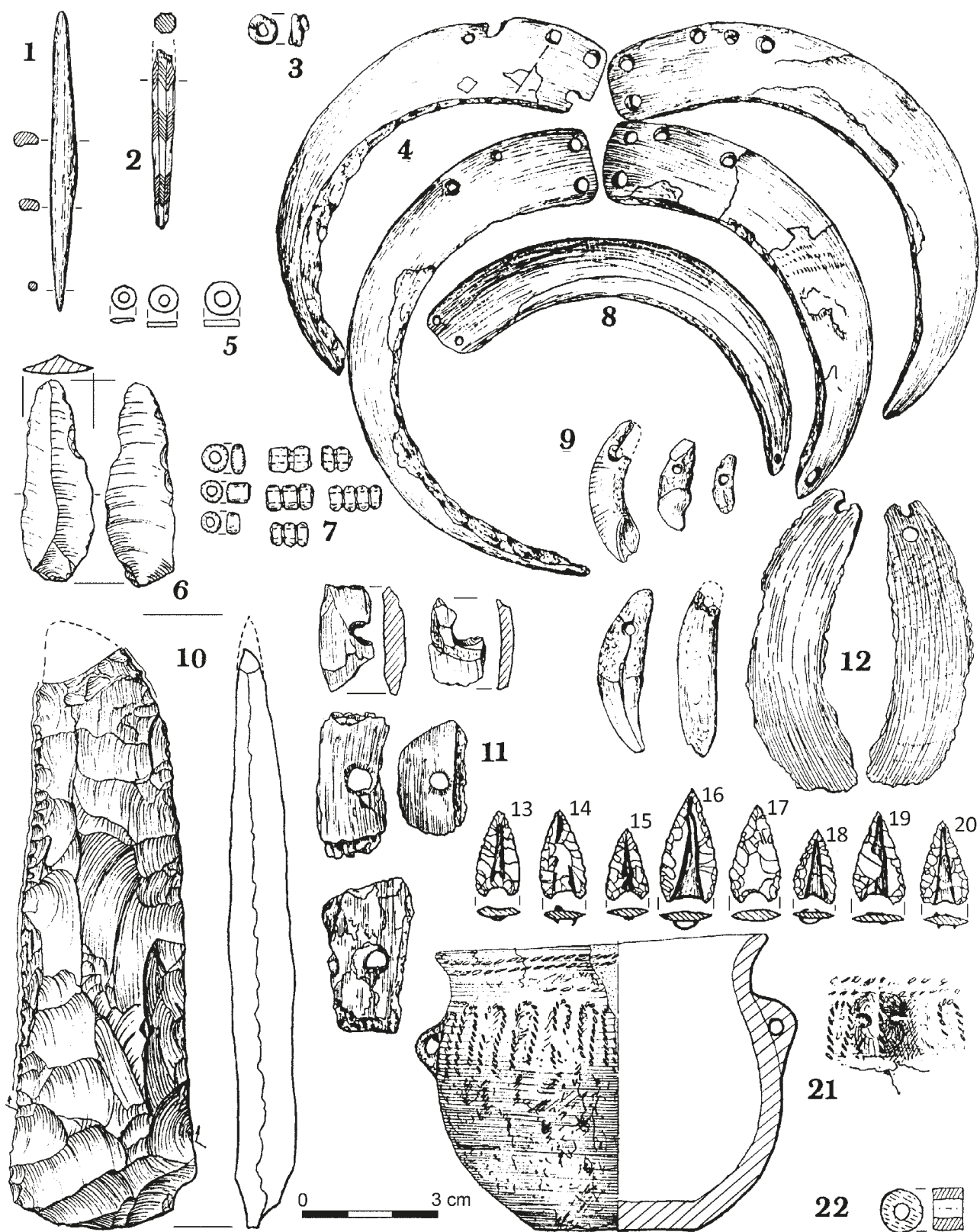

Ryc. 8. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 4. Górna część szkieletu.

Fig. 8. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 4. Upper part of the skeleton.

leżące na klatce piersiowej były silnie zazielenione śniedzią. Obok prawego przedramienia – fragment ośmiobocznej szpili kościanej nieco zazielenionej śniedzią (8). W pobliżu prawego uda – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (9). Obok noża skupienie 8 grocików krzemiennych z zachowanym lepiszczem (10). Obok lewego uda około 30 słabo zachowanych wisiorków z kłów psich i zębów świni (11), 5 sztuk jednootworowych wisiorków z pociętych kawałków kłów dzików (12), 3 duże łukowate dwuotworowe wisiory z kłów dzików zdobione ząbkowaniem na krawędziach (13), kilka paciorków kościanych (14). Poza stopami, około 25 cm na N, przy ścianie jamy grobowej – trzyotworowy kiel dzika (15) i kilkanaście paciorków z muszel (5). W jamie grobowej – z krzemienia czekoladowego nóż – skrobacz (16), fragment grocika (17), odpadki (18). UWAGI: Wisiory z kłów dziczych i paciorki tworzyły pas (?). W jamie grobowej na różnych poziomach – duża ilość grudek i pasma popielatej ziemi. W pudełku z zabytkami z grobu nr 4 – fragmenty ceramiki (19). STRATYGRA-

FIA: Grób nr 4 wcięty był w grób nr 1 (KZ) i jamę nr 13. INWENTARZ GROBU: 1. Naczynie gliniane. Ornament odciskanego sznura. Wymiary: wysokość 6,8 cm, średnica wylewu 7,6 cm (Ryc. 9, 21); [**]. 2. Fragment konkrecji z krzemienia turońskiego (świeciechowskiego?) z zachowaną korą; [-]. 3. Szpila kościana z obustronnym ostrzem. Długość 6,9 cm (Ryc. 9, 1); [-]. 4. 4 wisiorki z kłów dzików z 1 otworem przy wierzchołku i 4 lub 5 otworami przy podstawie. Długość 9,5–10,5 cm (Ryc. 9, 4); [-]. 5. 1311 całych i 63 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,7–0,8 cm, średnica otworów 0,3 cm i grubość 0,1–0,2 cm (Ryc. 9, 5); [-]. 176 paciorków zlepiło się po 2–15 sztuk razem, tworząc 36 fragmentów sznura, w którego otworach zachowały się resztki lewoskrętnej, dwużyłowej nici. 6. 263 sztuk jednosegmentowych, 15 sztuk dwusegmentowych, 2 sztuki trzysegmentowych i 2 sztuki czterosegmentowych paciorków fajansowych o niebieskawej lub seledynowej polewie, niekiedy zniszczonej. Średnica 0,5–0,6 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,3–1,2 cm (Ryc. 9, 7); [-]. 7. Paciorek z drutu miedzianego skręconego sprężynowato (2 pełne skręty), częściowo zniszczony. Średnica paciorka 0,75 cm, średnica drutu 0,2 cm (Ryc. 9, 3); [-]. 8. Fragment złamanej szpili kościanej, ośmiograniastej zdobiony 3 pasmami zygzakowatych nacięć. Wierzchołek zatępiony. Długość 4,1 cm (Ryc. 9, 2); [-]. 9. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wierzchołek odłamany. Krawędzie boczne starze, zaznaczone na rysunku równoległą do ostrza linią. Boki wyświecone. Wymiary: 13,2 x 4,2 x 1,5 cm (Ryc. 9, 10); [*]. 10. 8 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 7 (Ryc. 9, 13–16, 18–20) i krzemienia woskowo-czekoladowego – 1 (Ryc. 9, 17). Na 7 z nich zachowało się lepiszczce żywiczne (Ryc. 9, 13–16, 18–20). Wymiary: długość 1,6–2,6 cm, szerokość 1,0–1,3 cm, grubość 0,2–0,3 cm. 11. 25 całych i 10 fragmentów zawieszek z zębów psa i świni. Długość 1,4–3,9 cm, średnica otworów 0,2–0,4 cm (Ryc. 9, 9); [-]. 12. 5 zawieszek jednootworowych z pociętych kłów dzików. Długość 2,0–3,5 cm (Ryc. 9, 11); [-]. 13. 3 zawieszki z kłów dzika, w dwóch zachowały się – 1 i 2 otwory. Krawędzie zdobione ząbkowaniem. Długość 6,5–7 cm (Ryc. 9, 12); [-]. 14. 3 całe i 4 fragmenty walcowatych paciorków kościanych o średnicy 0,9 cm i średnicy otworów 0,45 cm, grubość 0,4–0,7 cm (Ryc. 9, 12); [-]. 15. Zawieszka z kła dzika. Jeden otwór na wierzchołku, 2 u nasady. Średnica otworów 0,26 cm. Długość 8,7 cm (Ryc. 9, 8); [-]. 16. Retuszowany wiórek z krzemienia czekoladowego z rdzenia jednopiętowego. Wymiary: 4,5 x 2,1 x 0,46 cm (Ryc. 9, 6); [-]. 17. Przetrącony odłupek z krzemienia czekoladowego; [-]. 18. Wiórek z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,0 x 0,57 x 0,26 cm; [-]. 19. 3 fragmenty ceramiki WB [-], w tym: 1 fragment wylewu, 1 fragment szyi naczynia zdobiony pionowymi odciskami paznokci oraz 1 fragment niecharakterystyczny, niezdobiony.

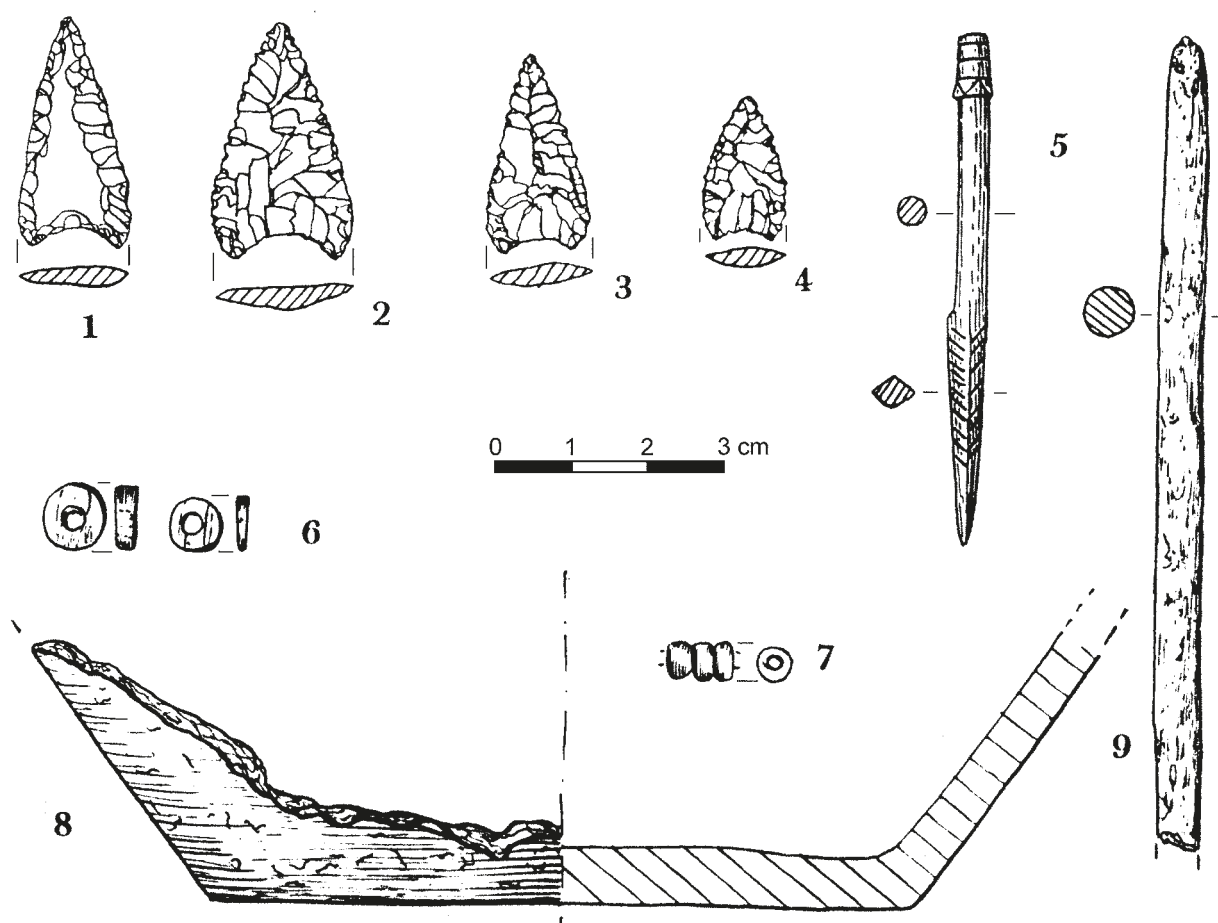
Ryc. 9. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 4. Zabytki kościane (1-2, 4, 8-9, 11-12, 22), miedziany (3), z muszli (5), fajansowe (7), krzemienne (6, 10, 13-20) i gliniany (21).

Fig. 9. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 4. Artefacts made of bone (1-2, 4, 8-9, 11-12, 22), copper (3), shell (5), faience (7), flint (6, 10, 13-20) or clay (21).

Grób 5

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 60 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 68 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątna, najgłębsza w miejscu znalezienia naczynia. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Szkielet nie zachował się. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej 4 grociki krzemienne z lepiszczem żywicznym (1), szpila kościana (2), fragment szpili kościanej z nadzartą powierzchnią (3), kilkanaście dużych paciorków z muszel (4), trzysegmentowy, kremowy paciorek fajansowy (5), dno i przydenna część naczynia glinianego (6). UWAGI: Grób został prawie całkowicie zniszczony współczesnymi rowami przykopcowymi. Zachowała się jedynie warstwa 3–8 cm dna grobu. INWEN-

TARZ GROBU: 1. 4 grociki [-], z krzemienia czekoladowego 2 (Ryc. 10, 1 i 3), z krzemienia woskowo-czekoladowego 1 (Ryc. 10, 2) i krzemienia pasiastego 1 (Ryc. 10, 4). Długość 1,8–3,1 cm, szerokość 1,1–1,8 cm, grubość 0,3 cm. 2. Szpila kościana w formie jednozadziorowego harpuna, zdobiona nacięciami. Długość 6,7 cm (Ryc. 9, 5); [-]. 3. Fragment złamanej szpili kościanej. Ślady użytkowe na zachowanym końcu. Długość 10,7 cm (Ryc. 10, 9); [-]. 4. 17 okrągłych paciorków z muszli, niekiedy zlepionych razem po 2–3 sztuki. Średnica paciorków 0,66–1,0 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,1–0,32 cm (Ryc. 10, 6); [-]. 5. 1 fajansowy paciorek trzysegmentowy o średnicy 0,5 cm, średnica otworów 0,2 cm i grubość 0,93 cm (Ryc. 10, 7); [-]. 6. Dno i 15 fragmentów brzośca naczynia glinianego. Średnica dna 9,4 cm (Ryc. 10, 8); [-].

Ryc. 10. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 5. Zabytki krzemienne (1–4), kościane (5, 9), z muszli (6), fajansowe (7) i gliniane (8).

Fig. 10. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 5. Artefacts made of flint (1–4), bone (5, 9), shell (6), faience (7) or clay (8).

Grób 6

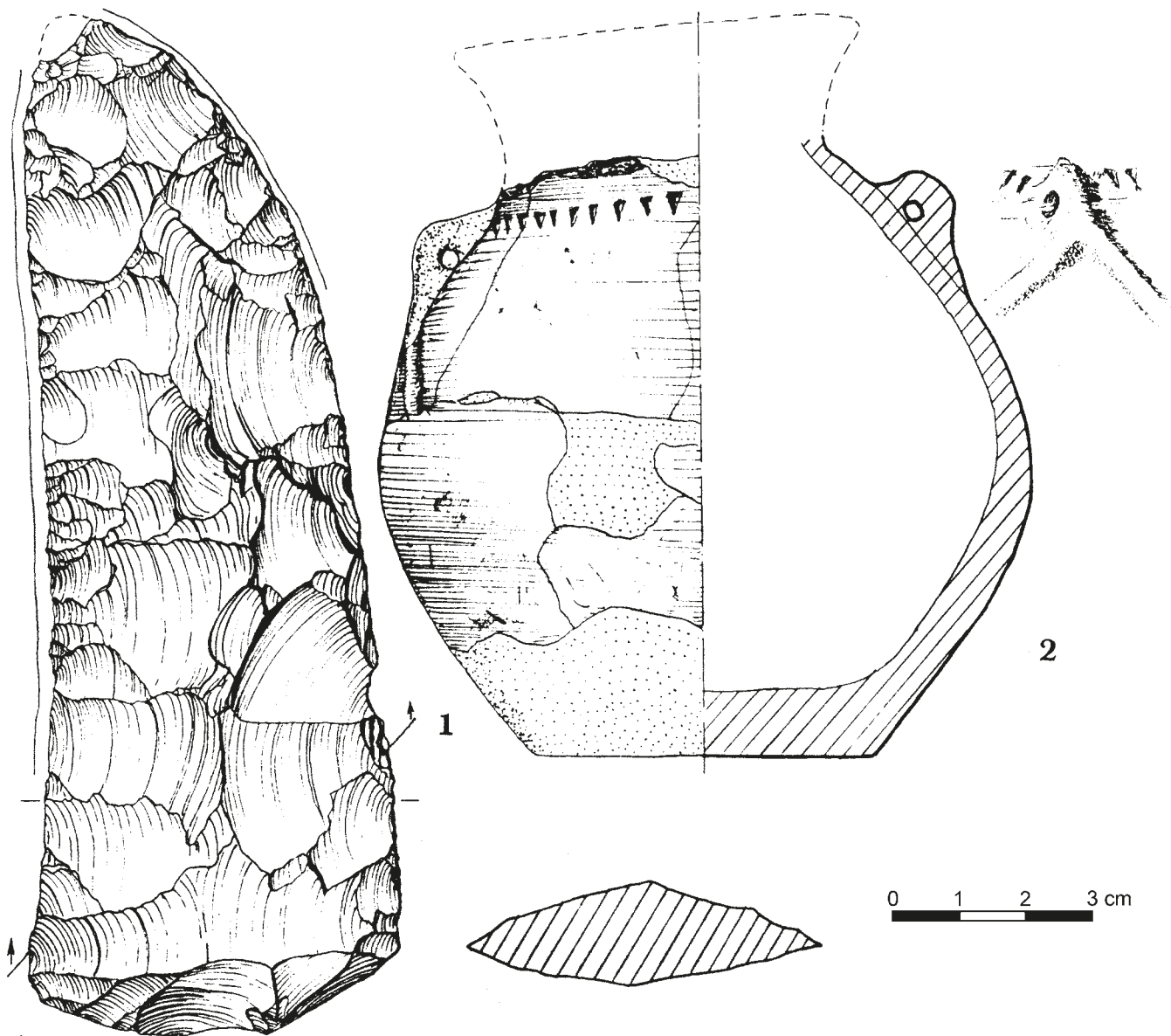
GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 95 cm. GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (?). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. Zachowały się tylko część szczęki, żuchwa, kości prawej części klatki piersiowej (łącznie z ramieniem i obojczykiem). Wyrzuconą z grobu czaszkę, znaleziono w pobliżu (Ryc. 11). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna (?)**, wg I. Pomykoł-Gałasieńskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Zdaniem K. Salewicza – prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe) z nogami zgiętymi w kolanach. WYPOSAŻENIE: W łuku między ramionami żuchwy – zausznica z drutu brązowego

(1). Na końcach klatki piersiowej i koło prawego ramienia – resztki kilku sznurów naszyjnika z paciorków z muszel (2). Na części łokciowej prawej kości ramieniowej poprzecznie do niej – nóż sierpowaty (3). W jamie grobowej – amfora gliniana zniszczona współcześnie (4) oraz 2 narzędzia krzemienne zagubione przez robotników rolnych w 1935 r. podczas niszczenia grobu. UWAGI: Grób został zniszczony w 1935 r. przez robotników rolnych. STRATYGRAFIA: Grób nr 6 wkopany był w jamę nr 228 (KAK). INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. Zausznica miała być zrobiona z drutu miedzianego lub brązowego (?) o grubości 0,2 cm. Średnica skreśtu 1,1 cm. 2. Zabytki zaginęły. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym i załuskany wierzchołkiem. Wymiary: 15 x 5,5 x 1,5 cm (Ryc. 12, 1); [*]. 4. Amfora gliniana dwuuucha zdobiona dołkami. Wysokość 9,2 cm, średnica brzośca 9,2 cm (Ryc. 12, 2);[**].

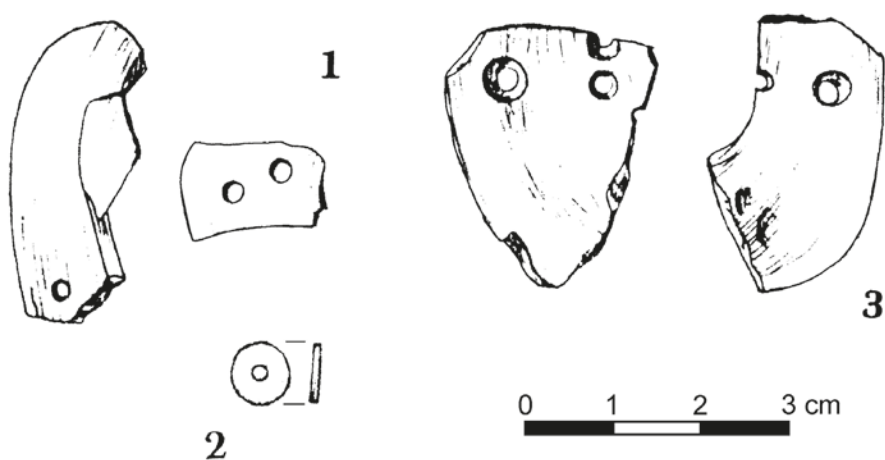

Ryc. 11. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 6.

Fig. 11. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 6.

Ryc. 12. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 6. Zabytki: krzemienny (1) i gliniany (2).
 Fig. 12. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 6. Artefacts made of flint (1) or clay (2).

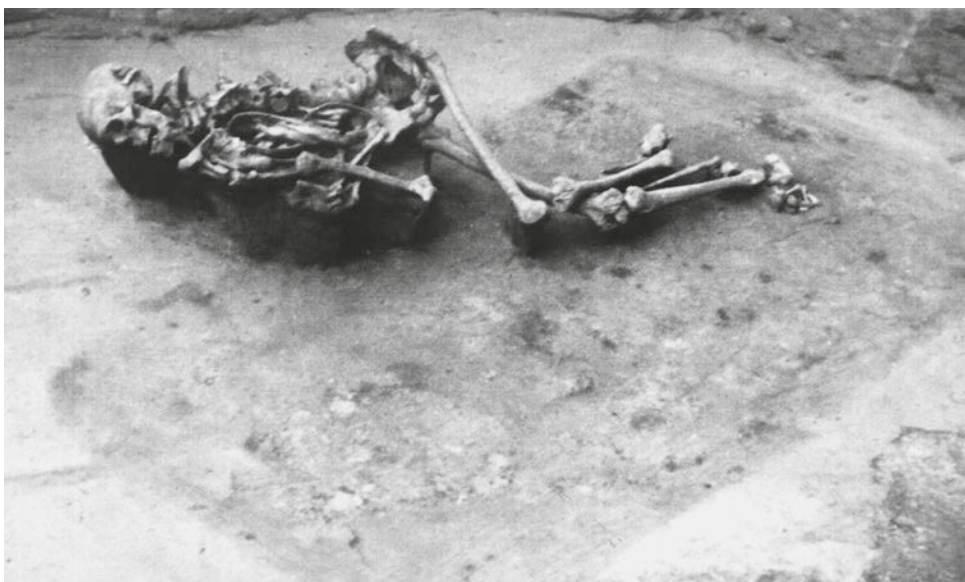
Ryc. 13. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 7. Zabytki z muszli.

Fig. 13. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 7. Shell artefacts.

Grób 7

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 10 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Kolisto-nieckowate zagłębienie o średnicy 55 cm. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej dużo okrągłych paciorków z muszli (1), kilka obrabianych większych kawałków muszel szczeżui z otworami (2). UWAGI: Grób został zniszczony współczesnym rowem, zachowały się jedynie resztki dna. INWENTARZ GROBU: 1. 103 całe i 11 fragmentów paciorków okrągłych z muszel o średnicy 0,7–0,9 cm,

ły się nieco pod ciężarem ziemi. Szczęki zwarte, uzębienie nie miało braków. WYPOSAŻENIE: Obok szkieletu – kilkanaście wisiorków z kłów psich (1), kilka paciorków z muszel (2), 1 grocik krzemienisty (3). Obok prawej stopy – paciorek kościany, rurkowaty (4). Pod kością skroniową – 2 „noże odlupkowe” z krzemienia pasiastego (5–6). W pobliżu kości miednicy – „nożyk” z krzemienia czekoladowego ułamany z obu stron (7). Obok czaszki – 2 małe kamienie (granit i wapień) bez śladów obróbki. UWAGI: K. Salewicz przypuszczał, że wszystkie te przedmioty należały do znajdującego się pod grobem nr 8, starszego od niego grobu nr 9, gdyż w nim bowiem znaleziono tego samego rodzaju za-

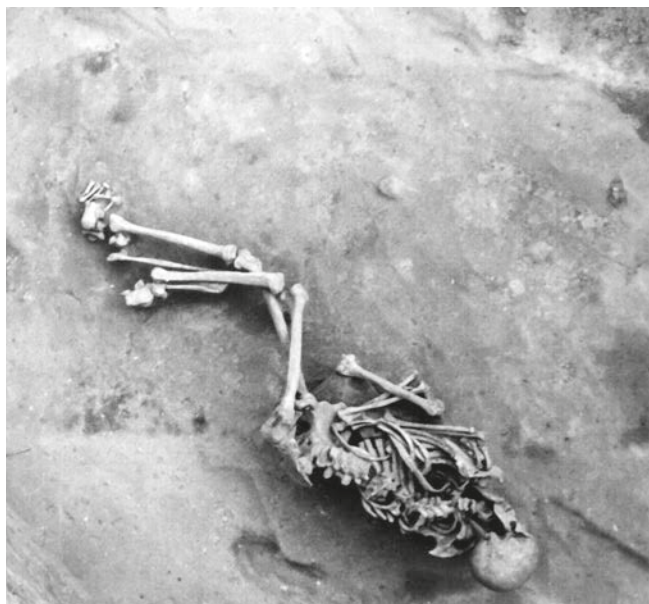
Ryc. 14. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Groby 8 (szkielet) i 9 (zarys jamy grobowej).

Fig. 14. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Graves 8 (skeleton) and 8 (outline of the burial pit).

średnica otworów 0,29–0,4 cm, grubość 0,1–0,18 cm.; [-]. 2. Fragment połamanej muszli szczeżui bez otworów. 4 fragmenty połamanych muszel szczeżui z wywierconymi w nich od strony wewnętrznej jednym, dwoma lub trzema otworami o średnicy 0,26–0,5 cm. Otwory zwięzają się w stronę zewnętrzną muszel (Ryc. 13, 1); [-].

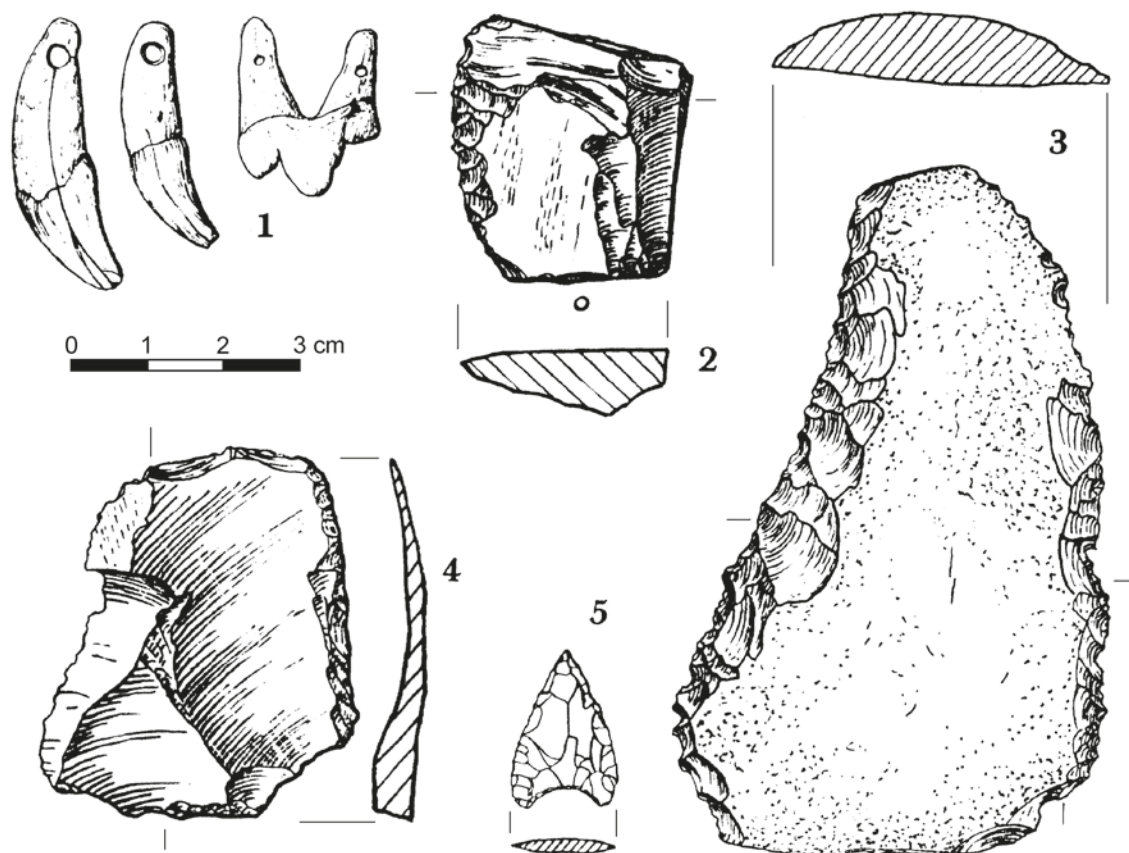
Grób 8

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 60 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Niewiadomy. Jama grobowa nie odciła się od próchnicy (oraniny). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobra (Ryc. 14 i 15). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, nieco pochylło, głowa wyżej niż nogi lekko zgięte w kolanach. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardziej niż lewa. Palce prawej ręki w pobliżu żuchwy. Lewa łopatka, udo i ramię obsunę-

Ryc. 15. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Groby 8 (szkielet) i 9 (zarys jamy grobowej).

Fig. 15. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Graves 8 (skeleton) and 9 (outline of the burial pit).

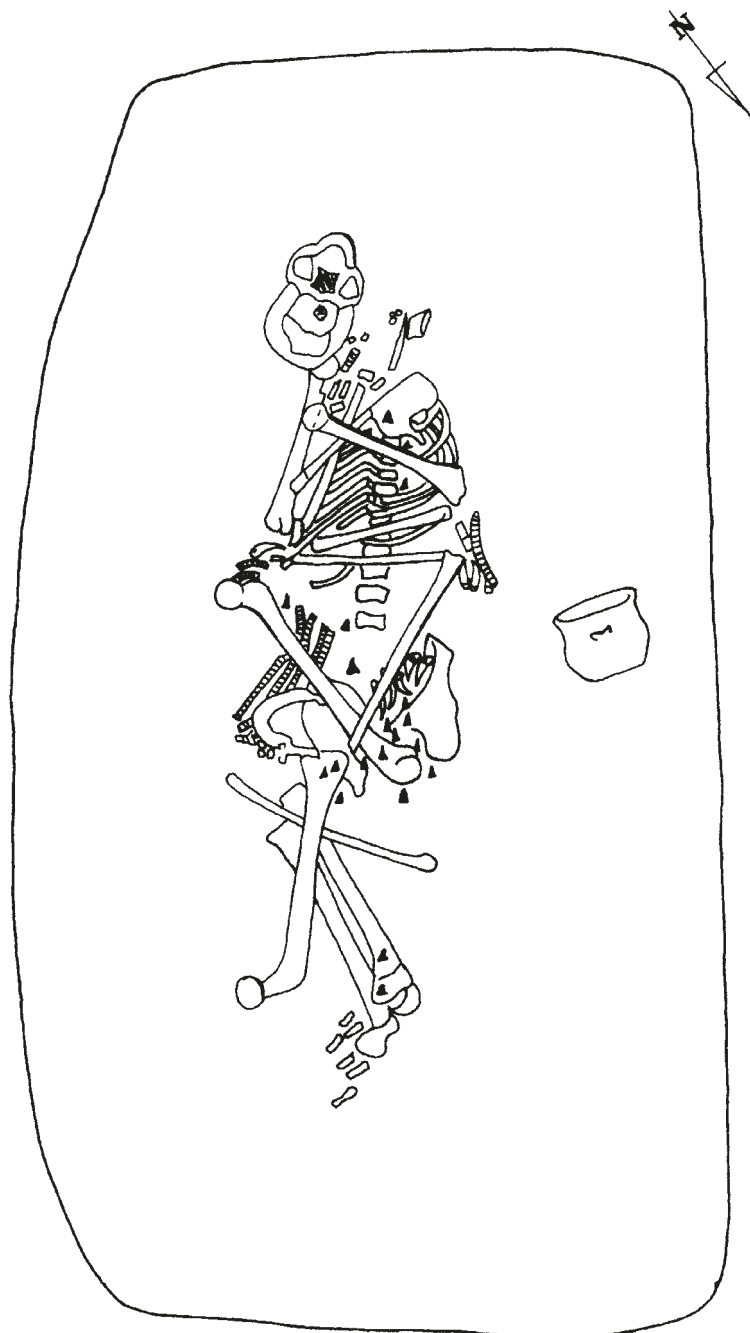
Ryc. 16. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 8. Zabytki kościane (1) i krzemienne (2–6).
Fig. 16. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 8. Artefacts made of bone (1) or flint (2–6).

bytki w znacznie większej ilości. STRATYGRAFIA: Pod grobem nr 8 znajdował się grób nr 9. INWENTARZ GROBU: 1. 12 całych i 8 fragmentów wisiorków z zębów psich. Długość do 3,7 cm; średnica otworów 0,12–0,3 cm (Ryc. 16, 1); [-]. 2. Zabytki zagięły. 3. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2 x 1,4 x 0,24 cm (Ryc. 16, 5); [-]. 4. Zabytek zagiął. 5. Zgrzebło podłużne, wklęsło-wypukłe z odłupka korowego z krzemienia pasiastego. Retusz przykrawędny na stronę wierzchnią. Wymiary: 9 x 5,5 x 0,9 cm (Ryc. 16, 3); [-]. 6. Zgrzebło podłużne z odłupka z krzemienia pasiastego. Retusz przykrawędny na stronę wierzchnią. Wymiary: 4,8 x 4,1 x 5 cm (Ryc. 16, 4); [-]. 7. Zgrzebło podłużne z jednostronnie złamanego odłupka z krzemienia czekoladowego. Retusz przykrawędny na stronę wierzchnią. Wymiary: 3 x 3,5 x 0,8 cm (Ryc. 16, 2); [-].

Grób 9

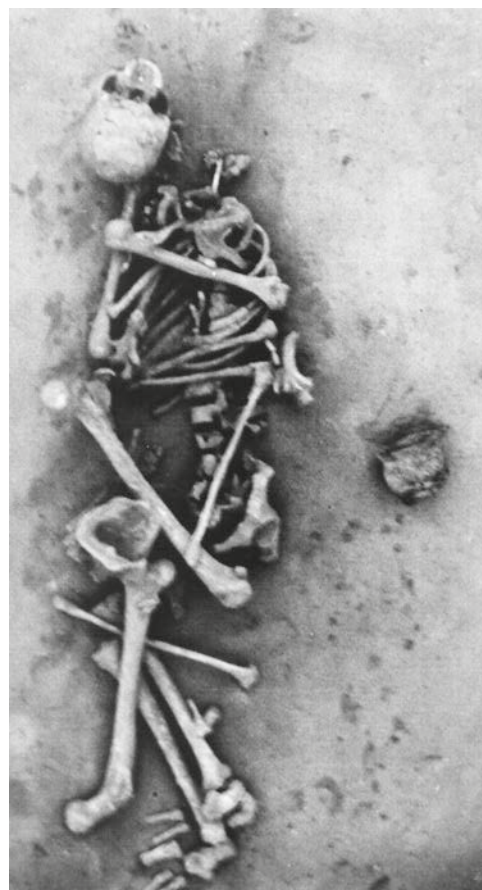
GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: około 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: S-N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Przy wykopywaniu grobu nr 8 w grobie nr 9 zostały naruszone czaszka, żuchwa, kości udowe i strzałkowe. Czaszka leżała otworem potylicznym ku górze (Ryc. 17, 19).

PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): S-N. UŁOŻENIE SZKIELETU: Słabo skurczony, prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Ręce zgięte w łokciach, prawa bardzo silnie, palce przy twarzy, lewa ręka pod kątem prostym. WYPOSAŻENIE: Lewa połowa czaszki, a zwłaszcza kość skroniowa silnie zazieleniona śniedzią. W pobliżu czaszki 2 fragmenty kolczyka z „druetu brązowego” lub miedzianego o grubość 0,9 cm (1). W górnej części klatki piersiowej kilka sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (2), kilkanaście paciorków fajansowych (3), fragment szpili kościanej (4). Obok lewego łokcia paciorki kościane rurkowate (5) i walcowate (6). Koło prawego łokcia 4 fragmenty drutu brązowego ze zniszczonej zausznicy (7). W części miednicowej kilka rzędów paciorków walcowatych z kości (6), wisiory z kłów i zębów trzonowych psich (8), kilka paciorków rurkowatych z kości (5). Między paciorkami – rozdzielacz kościany trzytWOROWY (9). W paciorkach zachowały się resztki nici. Około 15 cm poza kośćmi miednicy – naczynie gliniane skierowane otworem w stronę głowy (10). W pasie miednicowym (głównie) i w innych częściach grobu – 21 grociaków krzemiennych, w tym 1 silnie skalcytowany (11). Na

Ryc. 17. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 9.
Fig. 17. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of Grave 9.

18 było lepszycze żywiczne. W jamie grobowej – 4 odpadki z krzemienia czekoladowego i krzemienia pasiastego. (12). UWAGI: W jamie grobowej znaleziono grudki popielatej ziemi. K. Salewicz twierdził, że paciorki kościane (walcowate i rurkowate) oraz wisiory z zębów psich tworzyły razem z rozdzielaczem pas złożony z 3 sznurów. STRATYGRAFIA: Grób nr 9 wkopany był w grób nr 1 (KZ). Nad grobem nr 9 (KM) leżał szkielet z grobu nr 8 (KM). Stratygrafia grobów nr 1 i nr 9 zarysowała się dobrze dopiero po odczyszcze-

Ryc. 18. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 9.
Fig. 18. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 9.

niu szkieletu nr 8. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. 2. 788 całych i 51 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, w tym 125 sztuk zlepionych ze sobą. W jednym zlepionym kawałku zachowały się resztki sznura, na który paciorki były nawleczone. Średnica zewnętrzna paciorków 0,56–0,84 cm, średnica otworów 0,25–0,45 cm, grubość 0,15–0,33 cm (Ryc. 20, 10); [-]. 3. Zachowały się jedynie 3 całe jednosegmentowe paciorki z niebieskiego fajansu oraz 3 fragmenty identycznych paciorków, w tym 1 barwy niebieskiej. Wymiary: średnica paciorka – 0,7 cm, średnica otworów 0,3 cm, grubość 0,4 cm. Jak wynika z zachowanego rysunku oraz publikacji K. Salewicza (1937, s. 47, ryc. 12b), w grobie tym znajdowały się paciorki fajansowe jednosegmentowe różnej wielkości oraz paciorki dwusegmentowe, trzysegmentowe i czterosegmentowe (Ryc. 20, 19). [-]. 4.

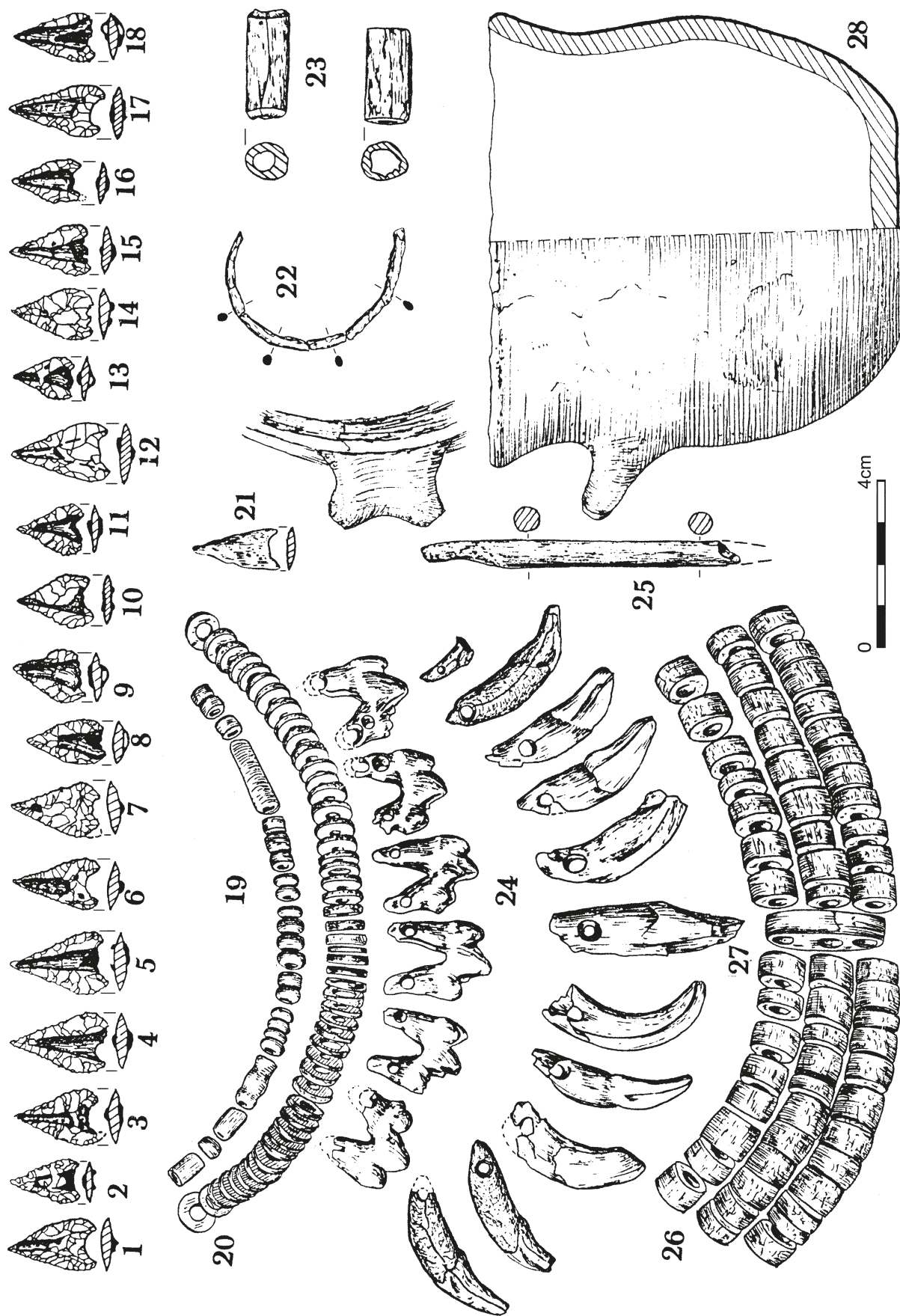

Ryc. 19. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 9. Środkowa część szkieletu.

Fig. 19. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 2. Central part of the skeleton.

Fragment szpili kościanej. Na jednym końcu ślady użytkowania, drugi złamany. Długość zachowanej części 7,2 cm, największa średnica 0,65 cm (Ryc. 20, 25); [-]. 5. 4 paciorki rurkowate z kości długich zwierząt. Na krawędziach ślady odpilowania i gładzenia. Długość 2,2–2,5 cm, średnica paciorków 0,8–1 cm, średnica otworu naturalnego 0,6–0,7 cm (Ryc. 20, 23); [-]. 6. 187 całych i 75 fragmentów paciorków walcowatych kościanych. Średnica paciorków 0,92–1,15 cm (Ryc. 20, 26); [-]. 7. 4 fragmenty drutu brązowego o owalnym przekroju, grubość maksymalna 0,25 cm. Drut zgięty jest w formę zausznicy (Ryc. 20, 22); [-]. 8. 12 dużych kłów zwierzęcych z poprzecznie przewierconym u nasady otworem o średnicy 0,4 cm. Na jednym z nich zachował się ślad śnieździ (Ryc. 20, 6; K. Salewicz 1937, ryc. 12 a); [-]. 9. 9 mniejszych kłów i siekaczy psich z otworami o średnicy około 0,15 cm przewierconymi u nasady. 8 całych i 35 fragmentów trzonowych zębów psich z przewierconymi u nasady dwoma lub trzema otworami o średnicy 0,28–0,3 cm (Ryc. 20,

24; K. Salewicz 1937, ryc. 12d); [-], 38 kłów i siekaczy psich, niekiedy ze śladami wierconych otworów. Kły złamane poprzecznie w miejscu wiercenia. 23 fragmenty tego typu zawieszek. [-]. Długość 1,3–4,4 cm. 9. Rozdzielacz kościany trzyotworowy. Długość 2,64 cm, szerokość 0,77 cm, grubość 0,61 cm, średnica otworów 0,44 cm (Ryc. 20, 27); [-]. 10. Naczynie gliniane z plastycznym dwurożnym guzkiem. Wysokość 9,4 cm, średnica wylewu 10,7 cm (Ryc. 20, 28); [**]. 11. Do grocików z grobu 9 domieszano 17 innych pochodzących z nieokreślonych obiektów. Udało się zidentyfikować jedynie grocik z krzemienia czekoladowego o silnie utlenionej powierzchni (Ryc. 20, 21); [-] oraz 18 grocików z krzemienia czekoladowego z zachowaną żywicą (Ryc. 20, 1–18); [-]. Wymiary: długość 1,25–2,2 cm, szerokość 1,0–1,44 cm, grubość 0,2–0,3 cm. Pozostałe grociki zostały omówione na końcu opisu cmentarzyska (Ryc. 261, 1–19); [-]. 12. 4 odłupki, z krzemienia pasiastego – 2 z krzemienia czekoladowego – 1, z krzemienia ożarowskiego – 1; [-].

Ryc. 20. Mierzanowice, pow. Opatów, Stanowisko I. Wyposażenie grobu 9. Zabytki krzemienne (1–18, 21), fajansowe (19), z muszli (20), brązowy (22), kościane (23–27) i gliniany (28).
Fig. 20. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 9. Artefacts made of flint (1–18, 21), faience (19), shell (20), bronze (22), bone (23–27) or clay (28).

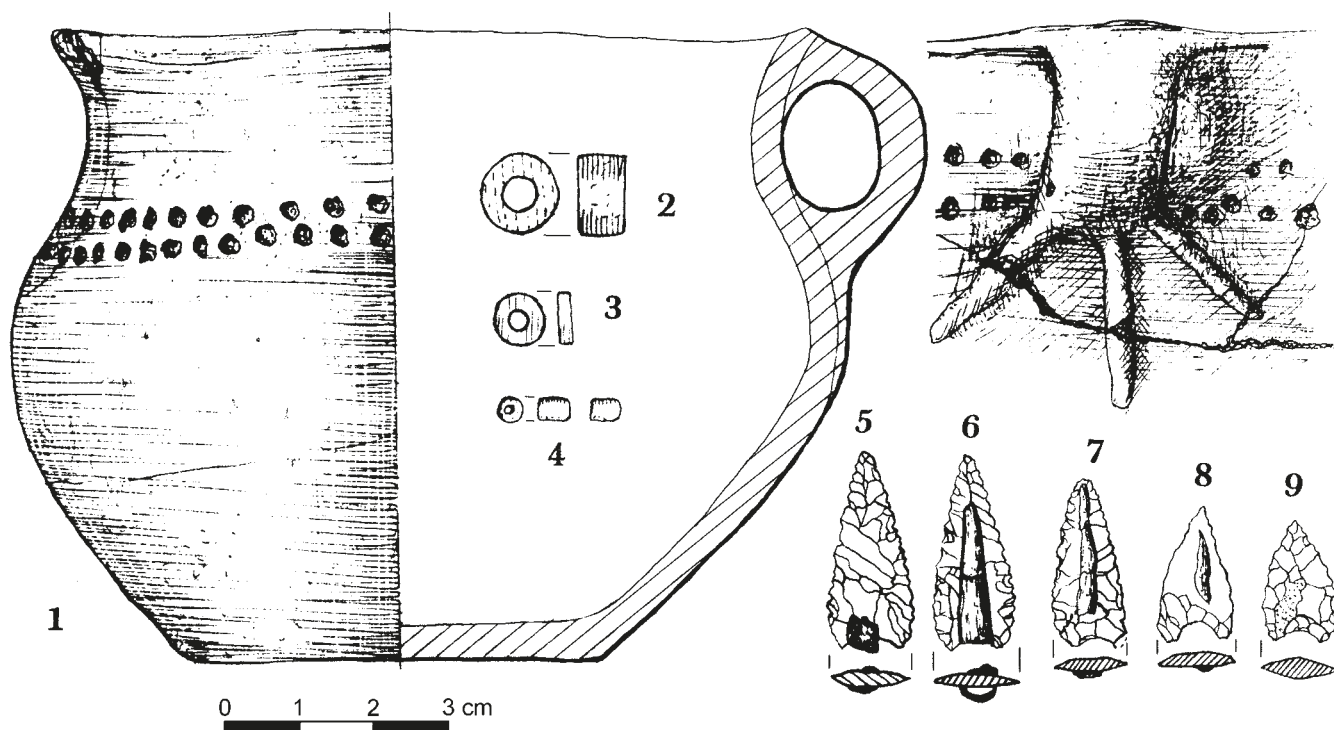
Grób 11

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 75 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA – NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Ułożenie podudzi wskazuje, prawoboczne (?) z nogami zgiętymi w kolanach. Rozwleczone przez zwierzęta i źle zachowane kości nie pozwoliły na pewne określenie ułożenia. WYPOSAŻENIE: w jamie grobowej – naczynko gliniane (1), kości jagnięcia, skorupy żółwia, odpadek krzemienia pasiastego (2), kilkanaście paciorków z muszli (3), fajansu (4) i kości (5). W różnych miejscach grobu – 5 grocików krzemienianych, w tym 1 z krzemienia świeciechowskiego (6). Na czterech z nich było lepsze żywiczne. UWAGI: W całym grobie a nawet pod kośćmi szkieletu – dużo popielatej ziemi. STRATYGRAFIA: Grób nr 11 wkopany był w jamę nr 13 b (WB?). INWENTARZ GROBU: 1. Kubek gliniany zdobiony odciskami patyka. Wysokość 8,5 cm, średnica wylewu 10 cm (Ryc. 21, 1); [**]. 2. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 3. 27 silnie zniszczonych, okrągłych, zlepionych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,7 cm, średnica otwo-

rów 0,3 cm, grubość 0,2 cm (Ryc. 21, 3); [-]. 4. 2 paciorki jednosegmentowe z niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,4 cm, średnica otworów 0,15 cm, grubość 0,5 cm (Ryc. 21, 4); [-]. 5. 2 paciorki walcowate kościane. Średnica paciorków 1,0–1,1 cm, średnica otworów 0,5 cm, grubość 0,5 cm (Ryc. 21, 2); [-]. 6. 5 grocików [-], z krzemienia czekoladowego 3 (Ryc. 21, 5–6, 8), z krzemienia woskowo-czekoladowego 1 (Ryc. 21, 7) i krzemienia świeciechowskiego (Ryc. 21, 9). Wymiary: długość 1,6–2,6 cm, szerokość 1,0–1,2 cm, grubość 0,27–0,35 cm.

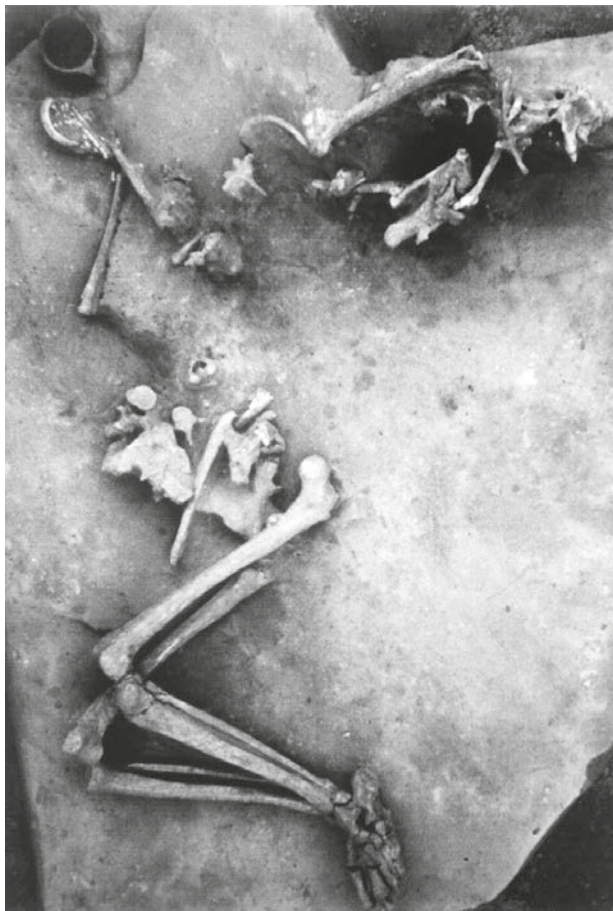
Grób 12

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 80 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: S-N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA – NOGI) S-N. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. Dolna część szkieletu, od miednicy – dobrze zachowana, natomiast górna – prawie całkowicie rozwleczone przez zwierzęta. Czaszki i żuchwy brak (Ryc. 22–23). WYPOSAŻENIE: W miejscu, gdzie powinna być czaszka i w pobliżu tego miejsca – kiel dzika z 3 otworami (1), sznury naszyjnika z paciorków z muszli (2),

Ryc. 21. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 11. Zabytki: gliniany (1), kościane (2), z muszli (3), fajansowe (4) i krzemienne (5–9).

Fig. 21. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 11. Artefacts made of clay (1), bone (2), shell (3), faience (4) or flint (5–9).

Ryc. 22. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 12.
Fig. 22. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 12.

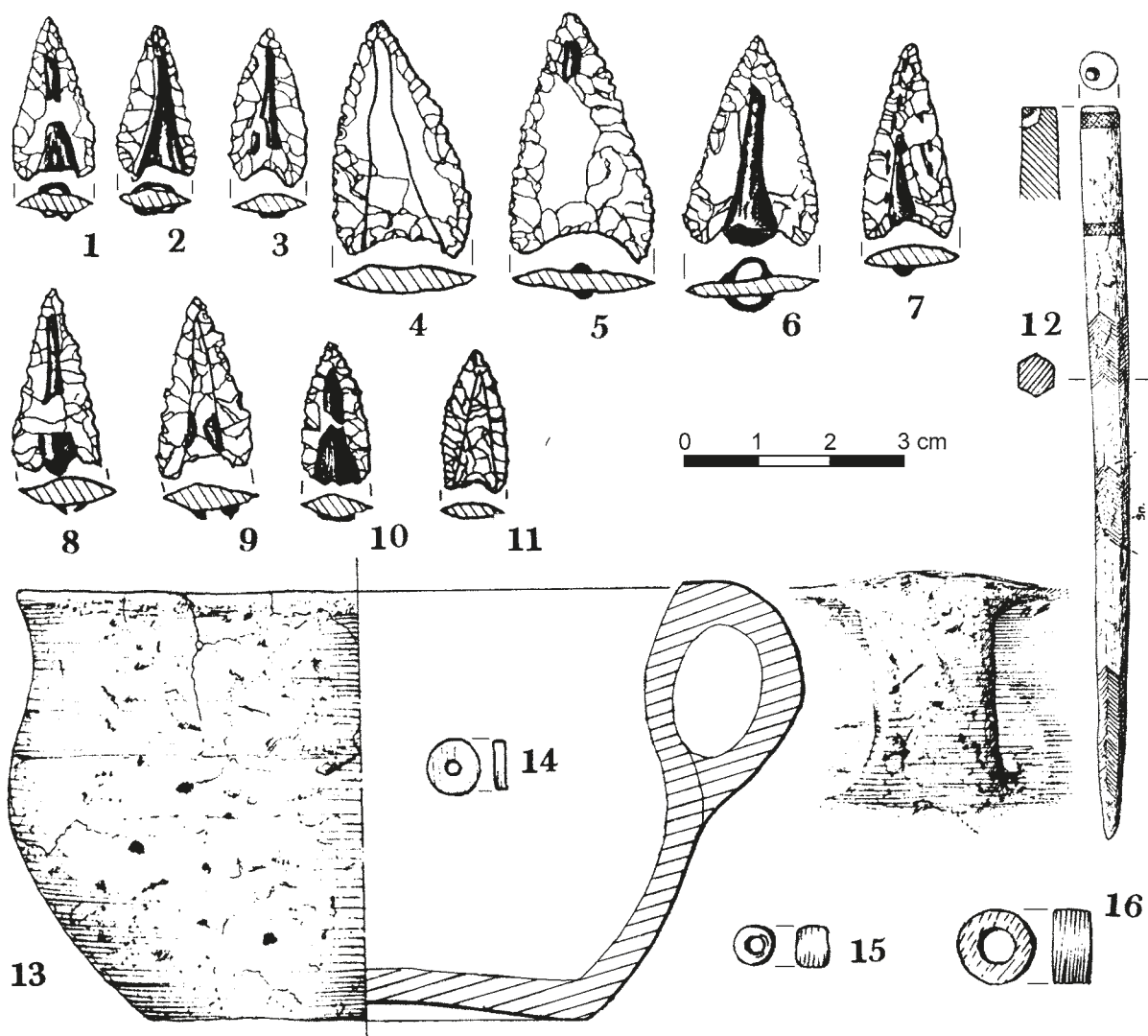
kilka paciorków fajansowych (3), zdobiona i zazieleniona śniedzią szpila kościana sześcioboczna, skierowana grubszym końcem z ukośnym otworem w stronę głowy (4), naczynko gliniane (5). W okolicy miednicy i pod kośćmi szkieletu – paciorki walcowate kościane (6), tworzące zapewne pas. W róż-

nych miejscach jamy grobowej – 11 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (7). UWAGI: Nad szkieletem i obok niego duża ilość popielatej ziemi. STRATYGRAFIA: Grób nr 12 wkopany był w jamę nr 13, składającą się z dwóch jam nr 13a i nr 13b. W zasypną i zamuloną jamę nr 13a wkopano znacznie płytszą i szerszą, o nieregularnych zarysach jamę nr 13b. Zniszczono przy tym niewielki kolisty otwór wejściowy i górną część jamy nr 13a. W rzucie poziomym na głębokości 80 cm widać było wcięcia grobów nr 4 (KM), nr 11 (KM) i nr 12 (KM) tylko w nieregularną jamę nr 13b (neolit-WB?). Jama nr 13b zawierała tylko kilka drobnych odpadków krzemiennych i grudki węgla. W jamie nr 13a były zabytki KAK, wczesnomierzanowickie (CH-V) i KM. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. 2. 478 całych i 19 fragmentów paciorków okrągłych z muszli. Wśród całych okazów 14 kawałków naszyjnika (zlepionych po 2–3 paciorki razem), w 3 zachowały się fragmenty lewoskrętnego sznura. Średnica paciorków 0,7 cm, średnica otworów 0,2–0,4 cm, grubość 0,15–0,2 cm (Ryc. 24, 14); [-]. 3. 4 paciorki jedno-segmentowe fajansowe, barwy białej – 2 i niebieskiej – 2; [-]. 5 fragmentów paciorków fajansowych. Średnica paciorków 0,55–0,59 cm, średnica otworów 0,3–0,37 cm, grubość 0,4–0,47 cm (Ryc. 24, 15); [-]. 4. Szpila kościana w 3/4 długości sześciograniasta, w 1/4 przy otworze okrągła w przekroju poprzecznym, zdobiona ukośnymi nacięciami. Środkowej części zazieleniona śniedzią (na rysunku zaznaczono to linią przerywaną i literami „śn.”). Długość 9,75 cm, średnica 0,5 cm, średnica kolankowego otworu 0,25 cm (Ryc. 24, 12); [-]. 5. Kubek gliniany o wysokości 5,7 cm i średnicy wylewu 9,2 cm (Ryc. 24, 13); [*]. 6. 27 całych i 3 fragmenty paciorków walcowatych z kości. Średnica paciorków 1,1 cm, średnica otworów 0,5 cm, grubość 0,26–0,76 cm (Ryc. 24, 16); [-]. 7. 11 grocików z krzemienia czekoladowego. Wymiary: długość 1,8–3,3 cm, szerokość 0,85–1,9 cm, grubość 0,24–0,4 cm (Ryc. 24, 1–11); [* = Ryc. 24, 4; – = Ryc. 24, 1–3, 5–11].

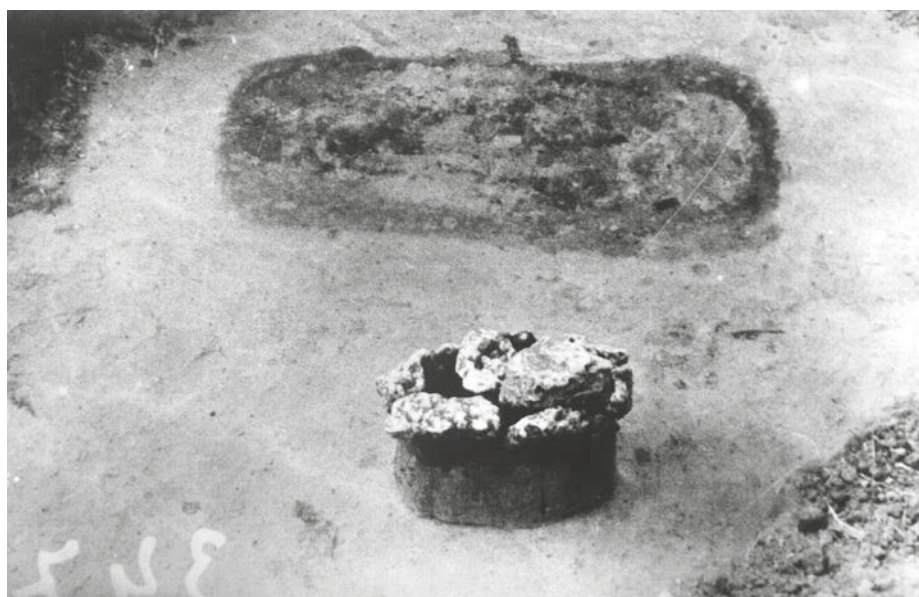
Ryc. 23. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 12. Górna część szkieletu.

Fig. 23. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 12. Upper part of the skeleton.

Ryc. 24. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 12. Zabytki krzemienne (1-11), kościane (12, 16), gliniany (13), z muszli (14) i fajansowe (15).

Fig. 24. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 12. Artefacts made of flint (1-11), bone (12, 16), clay (13), shell (14) or faience (15).

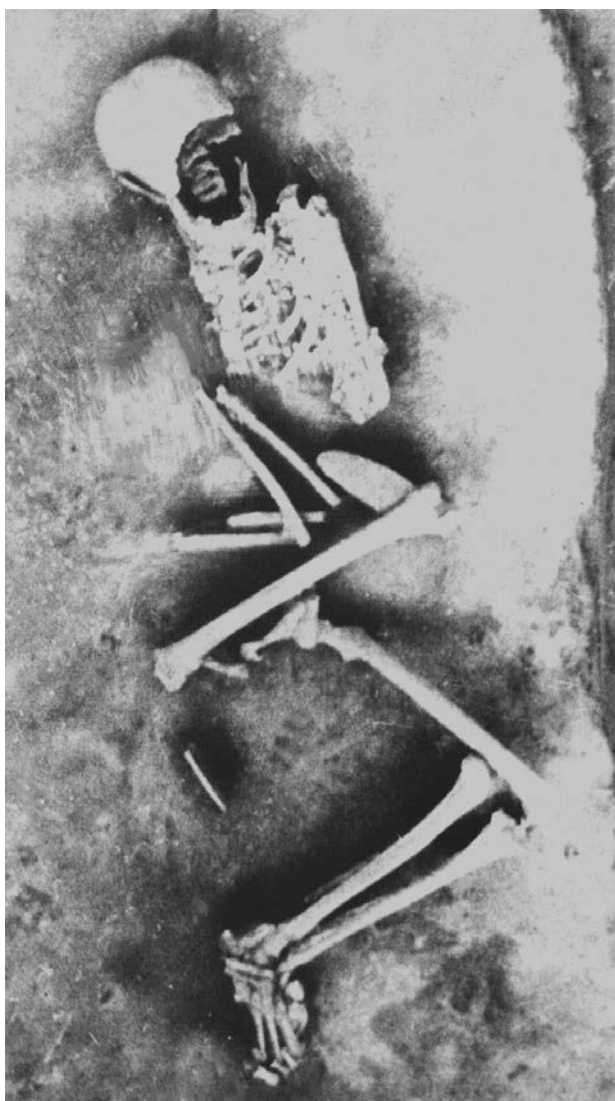

Ryc. 25. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 14.

Fig. 25. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in Grave 14.

Grób 14

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 135 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Brak informacji w opisie K. Salewicza. Jak wynika z fotografii (Ryc. 25) – prostokątny z zaokrąglonymi rogami. KIERUNEK OSI GROBU: SWS-NEN. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta** (Ryc. 28,1). ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-SWS. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, z nogami niezbyt mocno zgiętymi w kolanach. Czaszka rozbita. Brak prawej połowy klatki piersiowej wraz z ramieniem. Miednica prawie zupełnie zniszczona. Ręce zgięte w łokciach (Ryc. 26 i 27). WYPOSAŻENIE: Na zachowanej połowie klatki piersiowej – duża ilość dobrze zachowanych sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (1) i fajansu (2).

Ryc. 26. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 14.

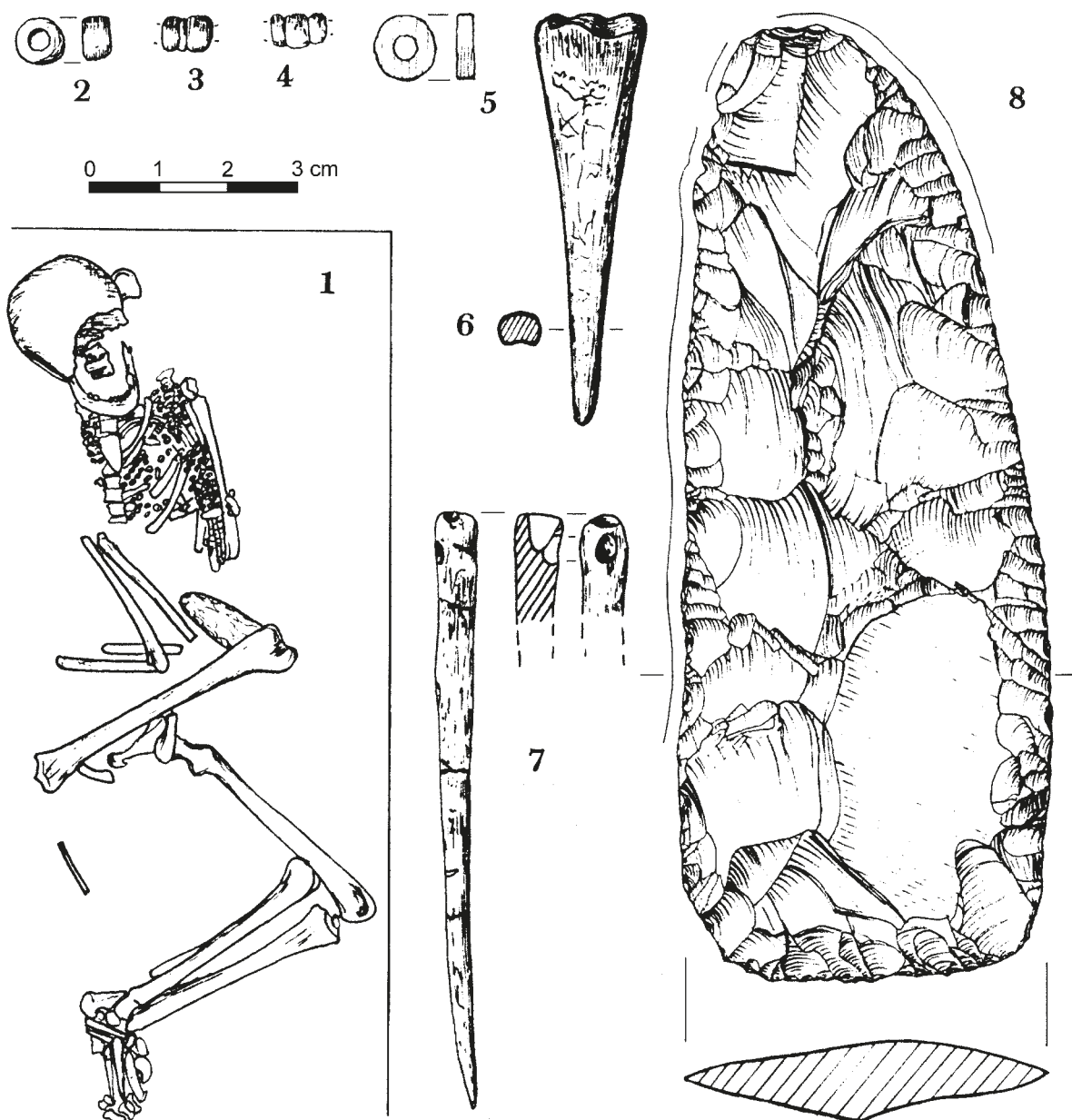
Fig. 26. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 14.

Pod żuchwą 15 odpadków, przeważnie drobnych z różnego surowca krzemienno-krzemianowego (3). Obok nich – sztycha kości (4). Koło lewego łokcia nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (5). W pobliżu pięt – źle zachowana szpila kości z ukośnym otworem (6). UWAGI: W jamie grobowej dużo popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 1087 całych i 560 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. W kilku z 42 kawałków naszyjnika składających się ze zlepionych paciorków, zachowały się resztki lewoskrętnego sznura. Średnica paciorków 0,7–0,96 cm, średnica otworów 0,25–0,46 cm, grubość 0,1–0,3 cm (Ryc. 28, 5); [-]. 2. 19 paciorków jednosegmentowych fajansowych, barwy białej – 12, niebieskiej – 7. Średnica paciorków 0,5–0,7 cm, średnica otworów 0,25–0,35 cm, grubość 0,3–0,6 cm (Ryc. 28, 2); [-]. Paciorek dwusegmentowy fajansowy barwy niebieskawej. Średnica paciorka 0,55 cm, średnica otworu 0,3 cm, grubość 0,65 cm (Ryc. 28, 3); [-]. Paciorek trzysegmentowy fajansowy barwy niebieskawej. Średnica paciorka 0,52 cm, średnica otworów 0,25 cm, grubość 0,8 cm (Ryc. 28, 4); [-]. 17 fragmentów pa-

Ryc. 27. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 14. Górna część szkieletu.

Fig. 27. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 14. Upper part of the skeleton.

Ryc. 28. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 14. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–8). Zabytki fajansowe (2–4), z muszli (5), kościane (6–7) i krzemienne (8).

Fig. 28. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 14. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–8). Artefacts made of faience (2–4), shell (5), bone (6–7) or flint (8).

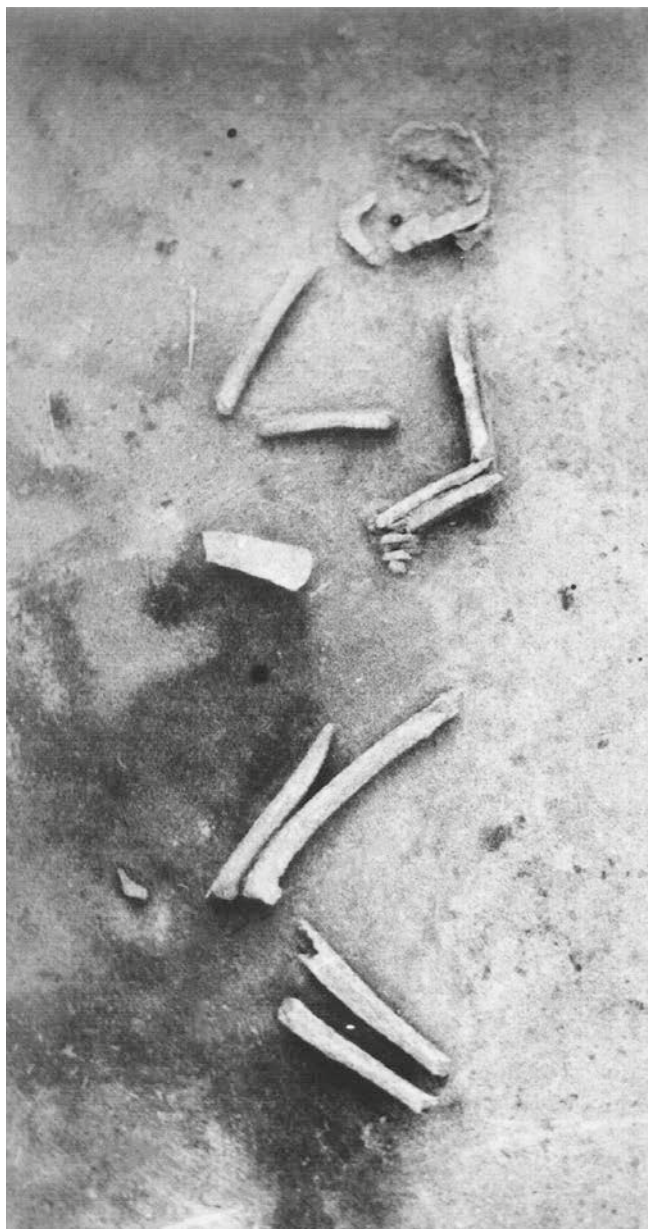
ciorków fajansowych, barwy białej – 10 i niebieskawej – 7; [-]. 3. 14 drobnych odłupków, z krzemienia czekoladowego – 5, z krzemienia ożarowskiego – 2, z krzemienia pasiastego – 7; [-]. 4. Sztydło z rozłupanej podłużnie kości owczej, grubej i krótkiej. Długość 5,9 cm, grubość ostrza 0,3 cm (Ryc. 28, 6); [-]. 5. Nóż sierpowaty z odłupka z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 13,5 x 5,4 x 1,2 cm (Ryc. 28, 8); [-; skradziony w 1984 r. z wystawy w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku]. 6. Szpila kościana z kolankowatym otworem. Długość 8,5 cm, maksymalna średnica 0,64 cm, średnica otworów 0,48 cm i około 0,4 cm (Ryc. 28, 7); [-].

Grób 15

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 29). KIERUNEK OSI GROBU: S-N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna** (?). ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): S-N. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardziej niż lewa

Ryc. 29. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 15.

Fig. 29. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 15.

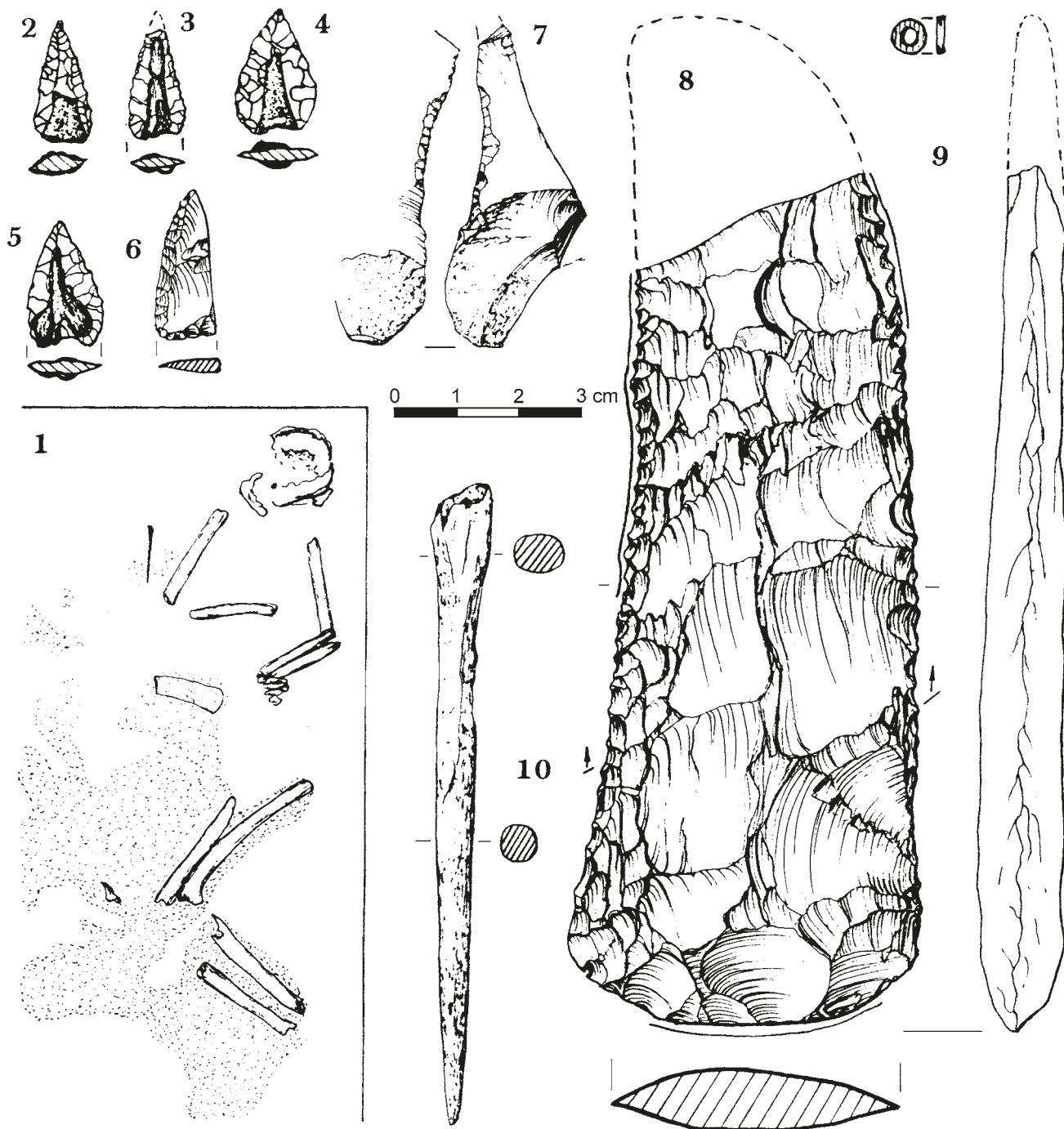
Ryc. 30. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 15.

Fig. 30. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 15.

(Ryc. 30 i 31, 1). WYPOSAŻENIE: Obok palców lewej ręki – nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego (1). W pobliżu prawego ramienia – obłamana szpila kościana ze zniszczoną powierzchnią (2). Między stopami a miednicą skupienie 4 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (3). W okolicy klatki piersiowej – kilka paciorków z muszli (4) i fragment paciorka fajansowego (5). Powyżej kości przetrącony grocik z krzemienia czekoladowego (6) i mały odpadek z krzemienia czekoladowego (7). UWAGI: Szkielet leżał w obwódce (wewnętrznej niecce) z popielatej ziemi. Ziemi tej było także dużo i w jamie grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. Złamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego. Wymiary: 13,8 x 5,6 x 1,9 cm (Ryc. 31, 8); [-]. 2. Szpila kościana bez otworu z odłamanym grubszym końcem. Długość 10,5 cm, grubość maksymalna około 1 cm (Ryc. 31, 10); [-]. 3. 4 grociki z krzemienia czekoladowego. Wymiary: długość 2 cm, szerokość 0,9–1,2 cm, grubość 0,2–0,3 cm (Ryc. 31, 2–5); [-]. 4. 10 paciorków okrągłych z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,72 cm, średnica otworów 0,3–0,45 cm, grubość 0,13–0,25 cm (Ryc. 31, 9); [-]. 5. Fragment paciorka jednosegmentowego fajansowego o niebieskawej barwie; [-]. 6. Trójkątny grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,46 x 0,96 x 0,5 cm (Ryc. 31, 6); [-]. 7. Mały odłupek z krzemienia czekoladowego; [-]. 8. Dodatkowo w pudełku – odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Wierzchołek odłamany, krawędź boczna łuskana częściowo na stronę wierzchnią i spodnią. Długość 5,4 cm (Ryc. 31, 7); [-].

Grób 17

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 60 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **rosły mężczyzna**, wg Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej

Ryc. 31. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 15. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–9). Zabytki krzemienne (2–8), z muszli (9) i kościany (10).

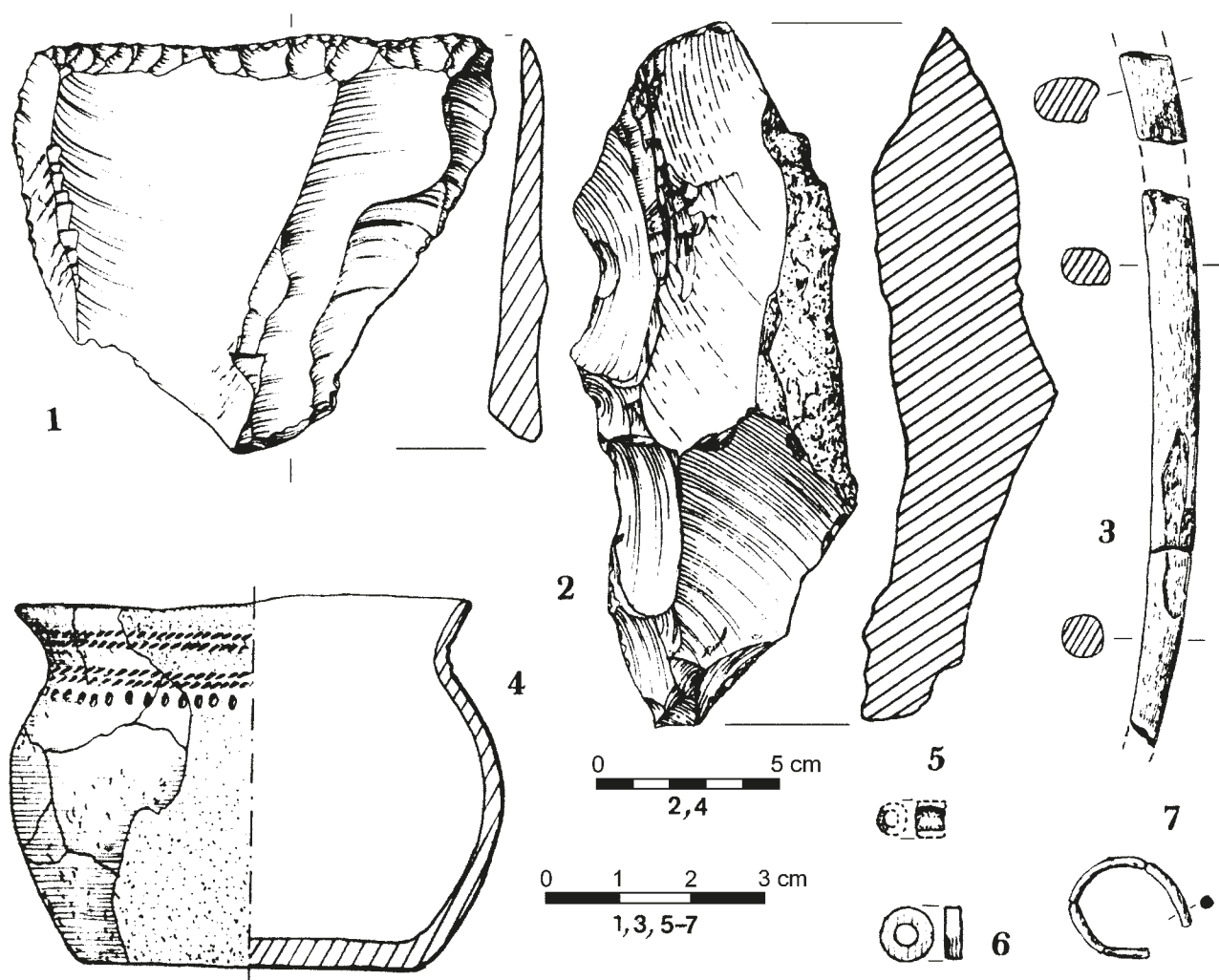
Fig. 31. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 15. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–9). Artefacts made of flint (2–8), shell (9) or bone (10).

– mężczyzna, **adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardziej silnie – palce przy lewym obojczyku, lewa ręka zgięta prawie pod kątem prostym. W czaszce wybity okrągły otwór. WYPOSAŻENIE:

Na prawym przedramieniu – dziewięciorzędowa bransoleta z paciorków z muszli (1), między którym były kremowe i zielonkawe paciorki fajansowe (2). Nie udało się stwierdzić, czy paciorki były nanizane na jeden sznur, czy też sznurów takich było kilka. Mniejsze paciorki fajansowe tworzyły naszyjnik (2). Zachowało się kilkanaście takich paciorków. W pobliżu

bransolety – mały „skręt drutu” miedzianego, który „stał się być może częścią bransolety” (3). Poza plecami zmarłego – fragmenty naczynia glinianego (4). Przy prawej kości ramiennej – „nóż odłupkowy” z krzemienia ożarowskiego częściowo odłamany (5). Między prawym a lewym przedramieniem – 3 przepalone fragmenty obrabianego przedmiotu kościanego, być może szpili (6). W jamie grobowej powyżej szkieletu – drobne grudki węgla drzewnego, kilkanaście drobnych fragment ceramiki (7), odpadki z różnego surowca krzemienno (8), duży „odłup z krzemienia ożarowskiego ze śladami użytkowania” (9). UWAGI: W jamie grobowej dużo popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 574 całe i 74 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. W 20 z nich pozlepianych po 2, 3 i 6 sztuk zachowały się fragmenty sznura lewoskrętnego. 2 fragmenty bransolety składają się z 3 paciorków zlepionych krawędziami. Średnica paciorków 0,59–0,75 cm, średnica otworu 0,24–0,3 cm, grubość

0,08–0,28 cm (Ryc. 32, 6); [-]. 2. 9 fragmentów paciorków jednosegmentowych fajansowych o niebieskawej barwie (Ryc. 32, 5); [-]. 3. Zausznica z drutu miedzianego o średnicy około 0,12 cm, w trzech miejscach złamana (Ryc. 32, 7); [-]. 4. Naczynie gliniane (kubek?) zdobione odciskami prawoskrętnego sznura i dołkami. Nie wykluczone, że posiadało ucho. Wysokość 10,2 cm, średnica wylewu około 12,5 cm (Ryc. 32, 4); [**]. 5. Zgrzebło poprzeczne z odłupka z krzemienia ożarowskiego. Piętka zaprawiana, sęczek wydający. Krawędzie boczne wyszczerbione. Krawędź poprzeczna łuskana półstrome na stronę wierzchnią. Wymiary: 6,6 x 5,7 x 0,7 cm (Ryc. 32, 1); [-]. 6. 3 fragmenty szpili kościanej częściowo zwęglonej. Grubość 0,6–0,75 cm (Ryc. 32, 3); [-]. 7. 15 drobnych i średnich niecharakterystycznych fragmentów ceramiki o cechach technologicznych zbliżonych do ceramiki schyłkowoneolitycznej lub WB; [-]. 8. 7 drobnych odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 4 (w tym

Ryc. 32. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 17. Zabytki krzemienne (1–2), kościany (3), gliniany (4), fajansowe (5), z muszli (6) i miedziany (7).

Fig. 32. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 17. Artefacts made of flint (1–2), bone (3), clay (4), faience (5), shell (6) or copper (7).

1 przepalony), z krzemienia czekoladowego – 3. 9. Forma zaczątkowa noża sierpowatego z odłupka z krzemienia ożarowskiego. Na jednej stronie zachowała się kora. Długość 18,3 cm, szerokość maksymalna. około 7 cm, grubość około 4 cm. (Ryc. 32, 2); [-].

Grób 18

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 160 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny (Ryc. 33 i 34). KIERUNEK OSI GROBU: SWS-NEN. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SWS-NEN. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardzo silnie (palce przy twarzy), lewa mniej (palce w pobliżu połowy prawego przedramienia). Czaszka dobrze zachowana. Prawa kość skroniowa silniej niż lewa zazieleniona śniedzią. Szczęki zwarte, uzębienie doskonałe (Ryc. 35–38). UWAGI: W pobliżu czaszki – „zausznica spiralna o zwoju powrotnym z drutu” miedzianego (1). Druga, identyczna lecz bardzo silnie zniszczona – pod żuchwą z przeciwnej strony twarzy (2). Przy prawej kości skroniowej – „resztkę kolczyka z drutu” miedzianego (3) oraz „przeżarte śniedzią drobne kawałeczki jakiegoś małego, płaskiego przedmiotu z miedzi lub brązu” (4). Koło głowy i górnej części klatki piersiowej – duże kawałki sznurów naszyjnika z przemieszanych paciorków z muszli (5) i fajansu (6). Na prawym przedramieniu – dziesięciopięciopalcowa bransoleta wykonana z takich samych paciorków (5 i 6). W pobliżu miednicy – 5 grocików krzemienianych (7). Na dwóch z nich zachowało się lepiszcze żywiczne. Jeden z nich, dużych rozmiarów z lepiszczem, leżał koło główki lewej kości udowej. Między grocikami – mała bryłka lepiszcza żywicznego z otworu (8). W pobliżu grocików kilka paciorków walcowatych z kości (9). Tuż przy lewej kości ramieniowej – szpila kościana (10). Obok kości miednicy – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (11). Obok niego – wisiorki z kłów i zębów trzonowych psów (12) oraz obcinanych kawałków kłów dzika (13). Między kośćmi lewej stopy i uda – największe skupienie różnej wielkości wisiorków głównie z kłów i siekaczy psa, krowy i świni (12). W tym samym miejscu – kilkanaście paciorków z muszli (5). Wszystkie wisiory i paciorki były beładnie rozrzucone, część z nich tworzyła zapewne pas. W jamie grobowej – „zniszczone narzędzia” (14–16), odłupki i odpadki z różnego surowca krzemienianego (17–18) oraz kilkanaście fragmentów niecharakterystycznych ceramiki (19). UWAGI: Pod kośćmi szkieletu i w jamie grobowej drobne grudki węgla drzewnego. Wyrażna obwódka popielatej ziemi (Ryc. 38–39)

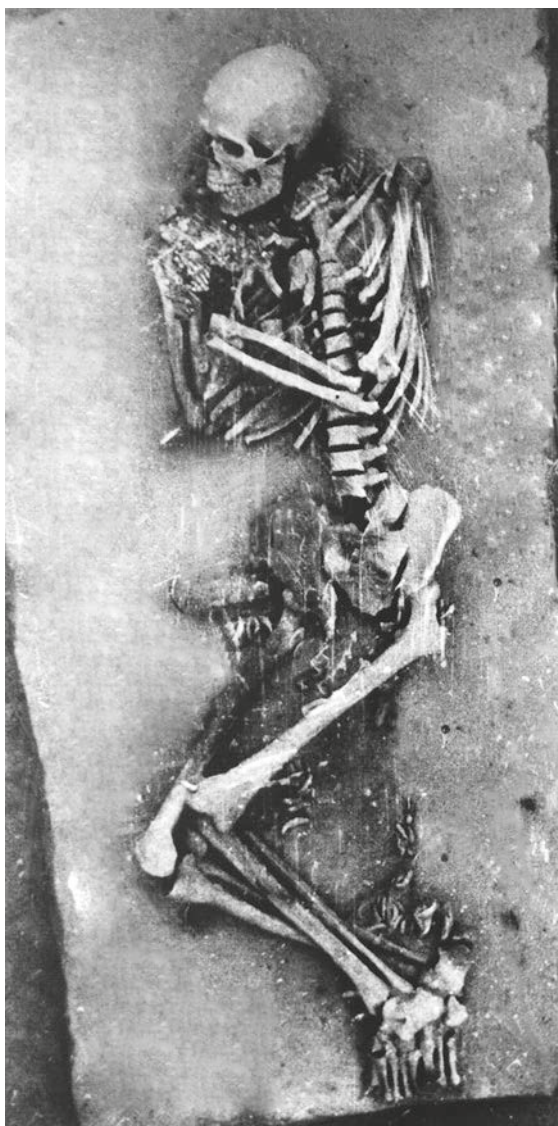
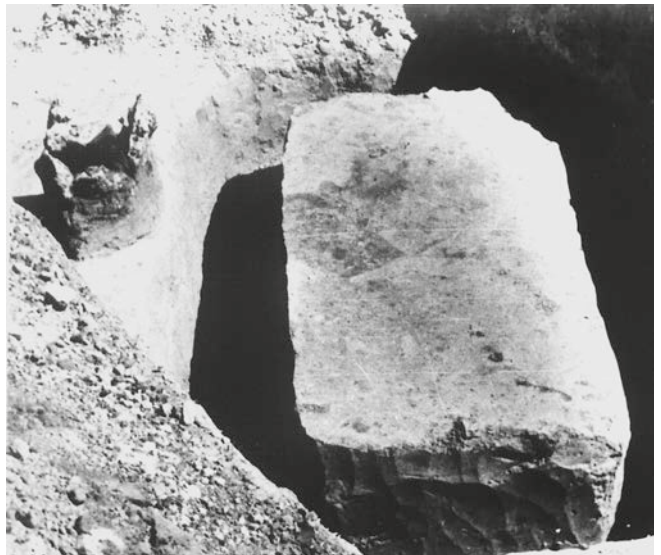
Ryc. 33. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 18.

Fig. 33. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 18.

widoczna już w poziomie 135 cm i odcinająca się od reszty wypełniska grobu, ciągnęła się nieprzerwanie aż poniżej szkieletu. Zmarły był zatem kładziony do grobu w czymś w rodzaju kosza. INWENTARZ GROBU: 1. Zausznica miedziana spiralna o zwoju powrotnym, złamana w środku. Drut lekko sklepany o grubość około 0,1 cm (Ryc. 41, 6); [-]. 2. Zabytek zaginął. 3. 2 fragmenty zausznicy z drutu miedzianego o grubość około 0,1 cm (Ryc. 41, 9); [-]. 4. Zabytek zaginął. 5. 1080 całych i 177 fragmentów paciorków okrągłych z muszli. W 58 paciorkach zlepionych po kilka zachowały się resztki lewoskrętnego (?) sznura. 4 fragmenty naszyjnika z pozlepianych bokami i grzbietami paciorków wskazują, że składał się on z co najmniej 2 sznurów. Średnica paciorków 0,59–0,89 cm, średnica otworów 0,23–0,49 cm, grubość 0,08–0,19 cm (Ryc. 41, 3); [-]. 6. 23 paciorki jednosegmentowe fajansowe, barwy niebieskawej lub błękitnej – 18, białej lub lekko zielonkawej – 4 i pomarańczowej – 1. 143 fragmenty wyżej wymienianych paciorków, barwy

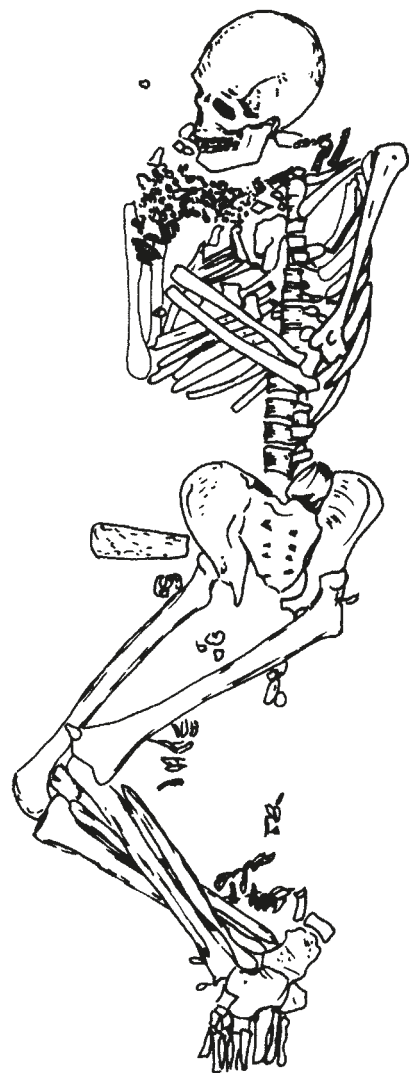
Ryc. 34. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 18 i jamy 18a.

Fig. 34. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in Grave 18 and of pit 18a.

Ryc. 35. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18.

Fig. 35. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18.

Ryc. 36. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18. Przerys z fotografii.

Fig. 36. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18. Drawing based on a photograph.

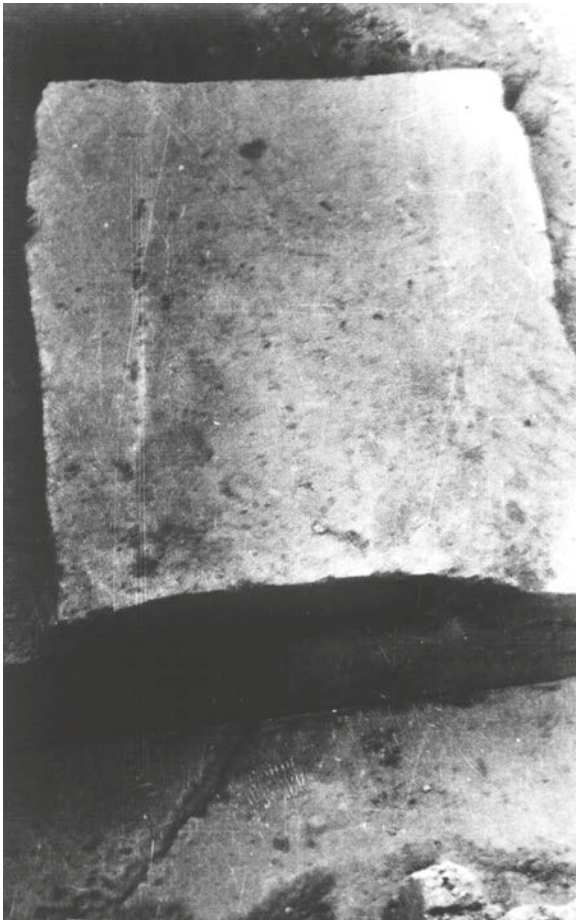
Ryc. 37. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18. Górna część szkieletu.

Fig. 37. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18. Upper part of the skeleton.

Ryc. 38. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18. Dolna część szkieletu.

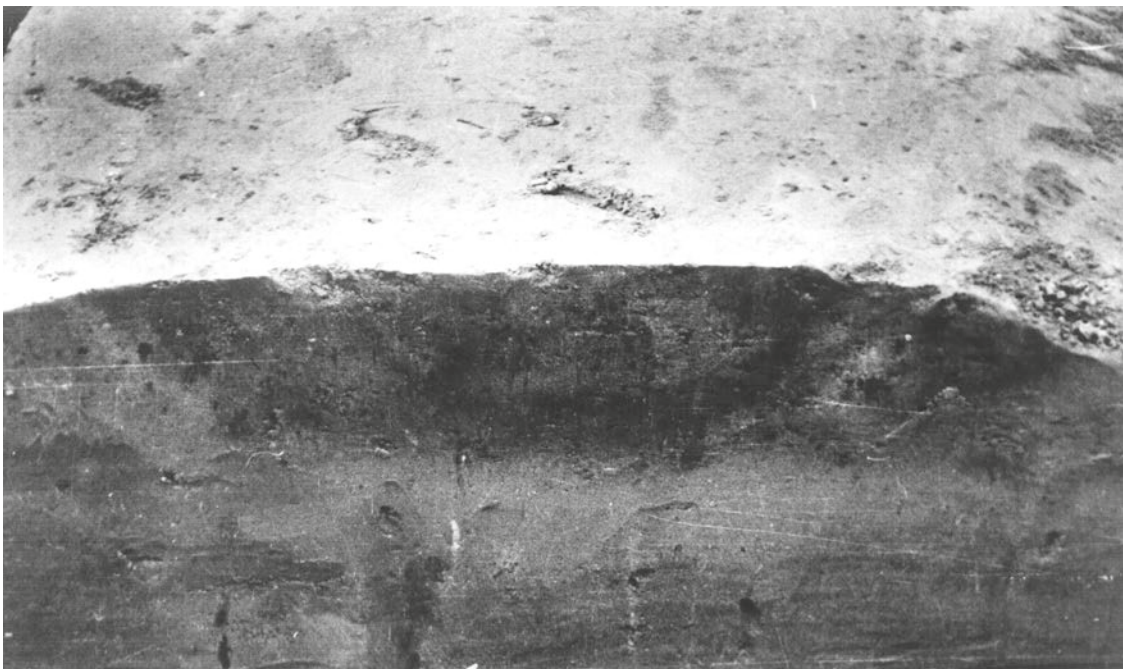
Fig. 38. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18. Lower part of the skeleton.

Ryc. 39. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18. Zarys jamy i jej profil.

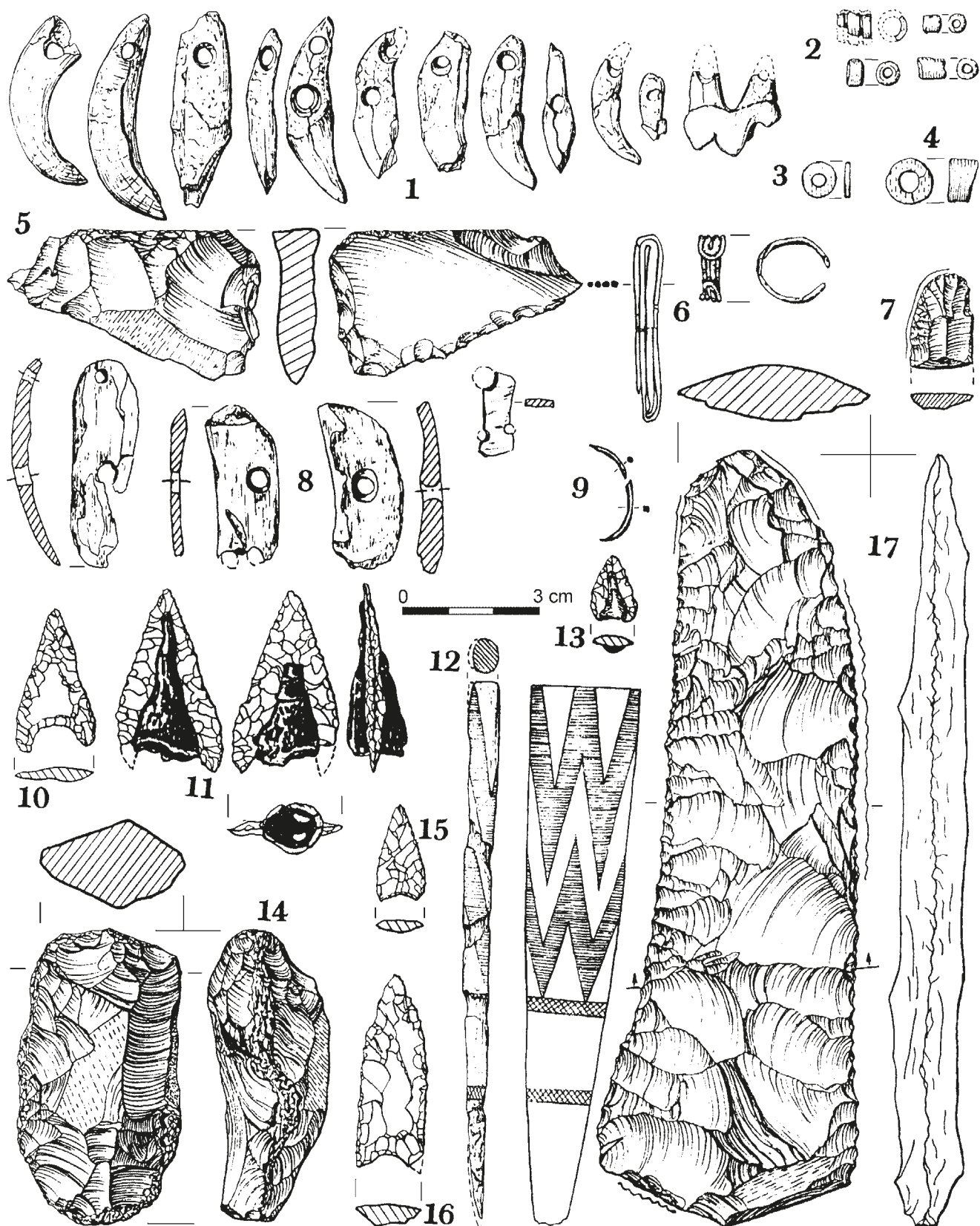
Fig. 39. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18. Outline and profile of the burial pit.

niebieskiej – 1, białej lub zielonkawej – 20 i pomarańczowej – 120. Fragment paciorka trzysegmentowego fajansowego o niebieskawej barwie. Średnica paciorków jednosegmentowych 0,45–0,64 cm, średnica otworów 0,23–0,35 cm, grubość 0,33–0,62 cm (Ryc. 41, 2); [-]. 7. 5 grocików z krzemienia czekoladowego. Wymiary: długość 1,4–4 cm, szerokość 0,9–2,2 cm, grubość 0,3–0,5 cm (Ryc. 41, 10–11, 13, 15–16); [-]. 8. Zabytek zagiął. 9. 7 całych i 8 fragmentów paciorków walcowatych kościanych. Średnica paciorków 0,87–1,05 cm, średnica otworów 0,47–0,55 cm, grubość 0,35–1,9 cm (Ryc. 41, 4); [-]. 10. Szpila kościana bez otworu, zdobiona pierwotnie 2 pasmami krętek i dookólnych zygzakowatych nacięć, wtórnie – 4 ukośnie rytymi rowkami. Wierzchołek częściowo ukruszony. „Główka” starta i pęknięta. Długość 11,5 cm, średnica maksymalna 0,7 cm (Ryc. 41, 12); [-]. 11. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 16,5 x 5,5 x 1,2 cm (Ryc. 41, 17); [-]. 12. 101 zębów zwierzęcych – wisiorków (psa, krowy i świni), bez otworu – 8 sztuk, z jednym otworem o średnicy 0,27–0,55 cm – 88 sztuk, z 2 otworami o średnicy 0,3–0,5 cm – 5 sztuk. 27 fragmentów zębów zwierzęcych. Długość 1,5–4,5 cm (Ryc. 41, 1); [-]. 13. 3 wisiorki z kłów dzika z jednym, dwoma i trzema otworami o średnicy 0,2–0,7 cm, częściowo zniszczonych. Długość 1,7–4,4 cm (Ryc. 41, 8); [-]. 14. Tłuk trzybiegunowy z formy zaczątkowej siekiery dwuściennej z krzemienia ożarowskiego. Na jednym boku – fragment kory. Długość tłuka 6,4 cm, szerokość 3,6 cm, grubość 2,4 cm (Ryc. 41, 14); [-]. 15. Nożyk tyłkowy z krzemienia pasiastego. Łuskanie półstrone. Wymiary: 5,3 x 3,1 x 1 cm (Ryc. 41, 5); [-]. 16. Wierzchołek złamanego wiórowca z krzemienia czekoladowego Krawę-

Ryc. 40. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 18. Profil jamy i ślad po trumnie.

Fig. 40. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 18. Profile of the burial pit and a trace of the coffin.

Ryc. 41. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 18. Zabytki kościane (1, 8, 12), fajansowe (2), z muszli (3), krzemienne (5, 7, 10-11, 13-17) i miedziane (6, 9).

Fig. 41. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 18. Artefacts made of bone (1, 8, 12), faience (2), shell (3), flint (5, 7, 10-11, 13-17) or copper (6, 9).

Ryc. 42. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Jama 18a.

Fig. 42. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pit 18a.

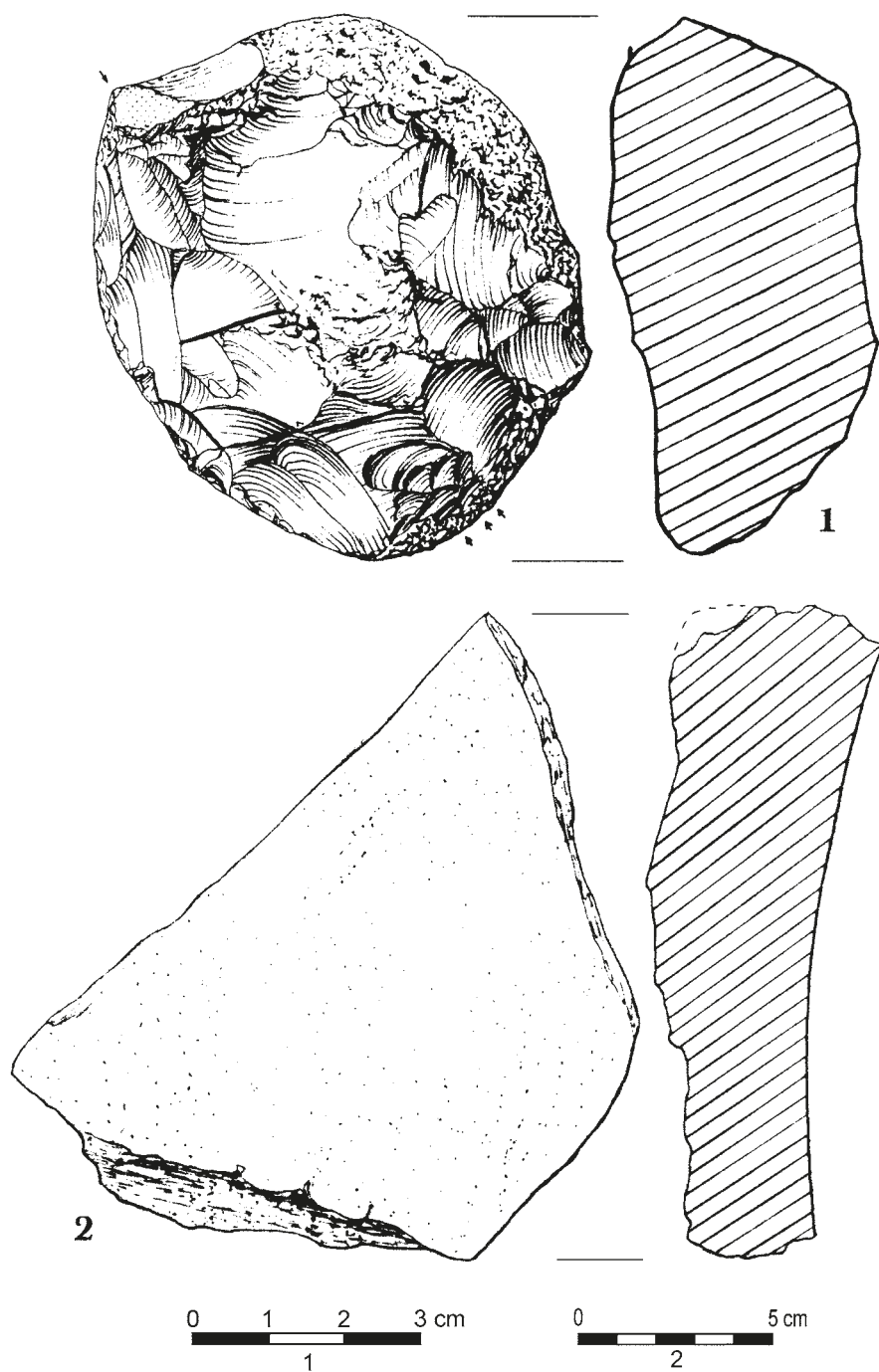
dzie boczne łuskane stromo i półstrome, jedna z nich starta (zaznaczono na rysunku równoległą do krawędzi kreską). Wyświecenie. Na wierzchołku lekko ukośne łukowate drapisko. Długość 1,9 cm, szerokość 1,3 cm, grubość 0,4 cm (Ryc. 41, 7); [-]. 17. 4 okruchy, z krzemienia pasiastego – 3 i z krzemienia narzutowego – 1. 1 okruh z krzemienia pasiastego ma ślady stłuczeń na boku; [-]. 18. 2 odłupki [-], z krzemienia świciechowskiego – 1, i z krzemienia wołyńskiego – 1. 19. 3 niecharakterystyczne fragmenty ceramiki o cechach technologicznych WB lub KAK; [-].

Jama 18a

40 cm od grobu nr 18 na W (Ryc. 33 i 41), na poziomie 30 cm znajdowała się niezbyt ciemnej barwy jama próchnicza z warstwą różnej wielkości kamieni (twardy piaskowiec i wapień). Kamienie ułożone w kilku warstwach aż do poziomu 80 cm, jeden z nich stał pionowo, tworząc jakby ścianę, inny (piaskowiec) był żarnem lub płytą szlifierską (1). Poniżej kamieni w zagłębieniu (60 x 70 cm) była 20 cm

warstwa próchnicza. W pierwszej warstwie kamieni odkryto kilkanaście większych i mniejszych fragmentów czaszki krowy, „drobne odpadki i zniszczone” „narzędzia” z różnego surowca krzemienno- (2–3), drobne okruszki węgla drzewnego. Pod kamieniami w poziomie 80 cm – tłuk z krzemienia pasiastego (4). Drobne fragmenty czaszki krowy były także między niżej położonymi kamieniami. Zdaniem K. Salewicza, jama ta związana była prawdopodobnie z grobem 18. Było to, być może miejsce, w którym złożono ofiarę zwierzęcą.

INWENTARZ: 1. Żarno lub płyta szlifierska z piaskowca, jednostronnie używana. Wymiary: 18 x 11,5 x 5 cm (Ryc. 43, 2); [-]. 2. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 3. Środkowa część wióra z krzemienia czekoladowego obustronnie złamanego. Wymiary: 3,0 x 1,4 x 0,3 cm; [-]. 4. Dyskowaty tłuk z krzemienia pasiastego. Średnica 6,5 cm, grubość 3,6 cm (Ryc. 43, 1); [-]. W pudełku z materiałem z tego obiektu było również 12 okruszków wapiennych oraz fragmenty muszli szczeżui lub skójki; [-].

Ryc. 43. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Jama 18a. Zabytki: krzemienny (1) i kamienny (2).

Fig. 43. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pit 18a. Artefacts made of flint (1) or stone (2).

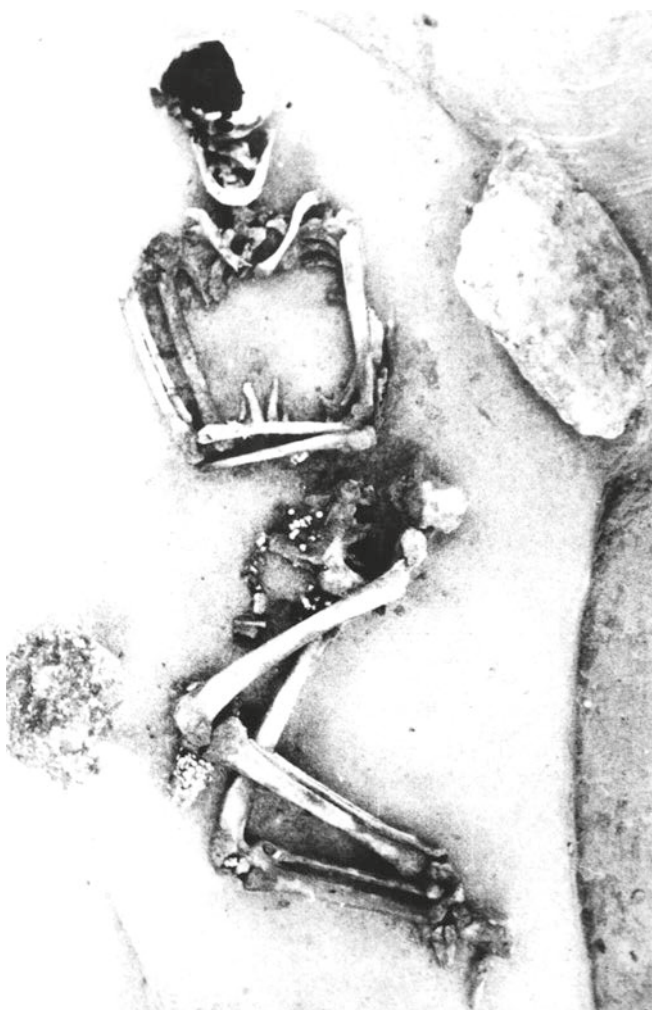
Ryc. 44. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 19.

Fig. 44. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in Grave 19.

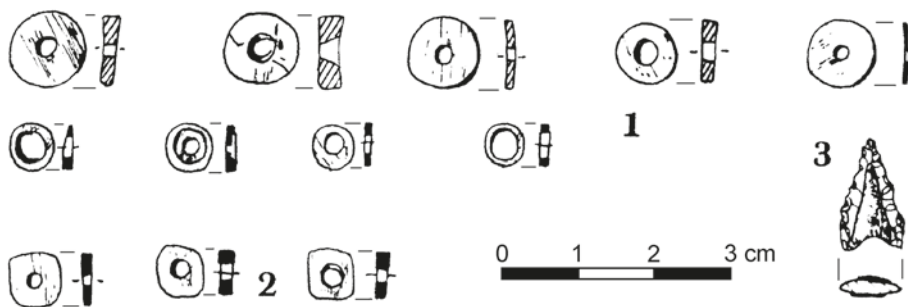
Grób 19

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworoboczny (Ryc. 44). KIERUNEK OSI GROBU: SWS-NEN. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SWS-NEN. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe), górna część szkieletu aż do miednicy włącznie – prawie na wznak. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym, lewa nieco podniesiona do góry. Prawa ręka zgięta w łokciu bardzo silnie (palce koło łopatki), lewa pod kątem prostym (Ryc. 45). WYPOSAŻENIE: W pasie miednicowym, częściowo na kościach – resztki sznurów pasa z okrągłych (1) i czworobocznych (2) paciorków z muszli. Pod stawem kolanowym lewej nogi – kilkaset takich samych paciorków (1–2) bezładnie rozrzuconych (z tego pasa?). W pobliżu lewego uda – mały grocik krzemienisty z lepiszczem (3). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej (obwódka z ciemnej, prawie czarnej ziemi, szerokości około 10 cm). W grobie duża ilość popielatej ziemi i grudki węgla drzewnego. Obok szkieletu obstawa z 3 kamieni wapiennych. INWENTARZ GROBU: 1. 1822 całe i 77 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, niekiedy sklejonych ze sobą po 2, 3 sztuki. W 7 sklejonych kawałkach były resztki sznura. Średnica paciorków 0,55–0,9 cm, średnica otworu 0,2–0,4 cm, grubość 0,1–0,35 cm (Ryc. 46, 1); [-]. 2. 201 całych i 25 fragmentów czworobocznych paciorków z muszli. Długość boków paciorków 0,6–0,65 cm, średnica otworów 0,25–0,3 cm, grubość 0,14–0,2 cm (Ryc. 46, 2); [-]. 3. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary : 1,5 x 0,8 x 0,3 cm (Ryc. 46, 3); [-].

Ryc. 45. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 19.

Fig. 45. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 19.

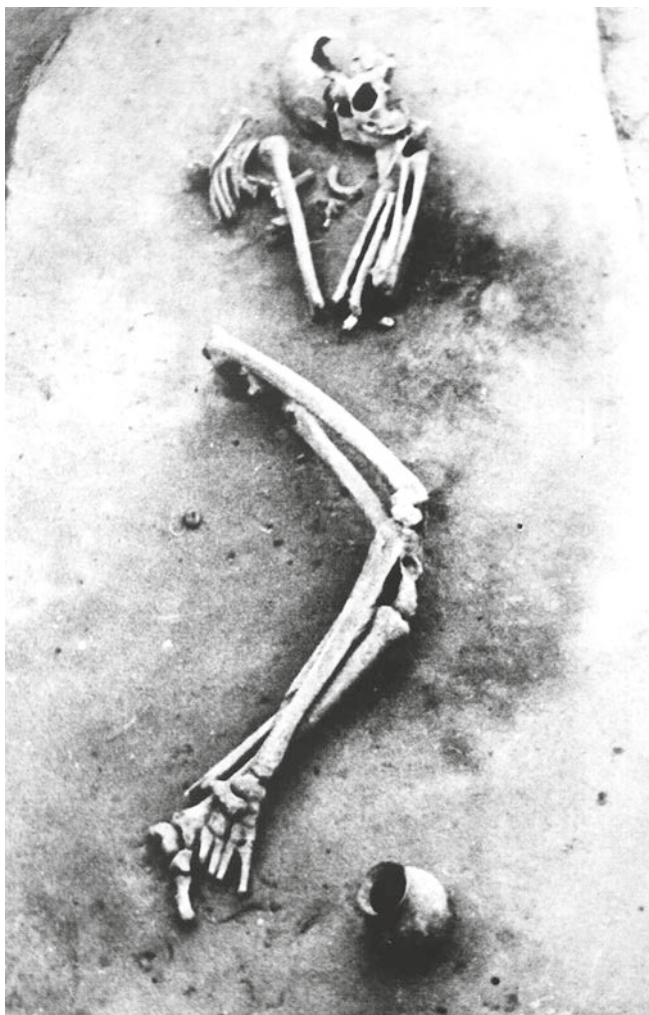

Ryc. 46. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 19. Zabytki z muszli (1-2) i krzemienny (3).

Fig. 46. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods of grave 19. Artefacts made of shell (1-2) or flint (3).

Grób 20

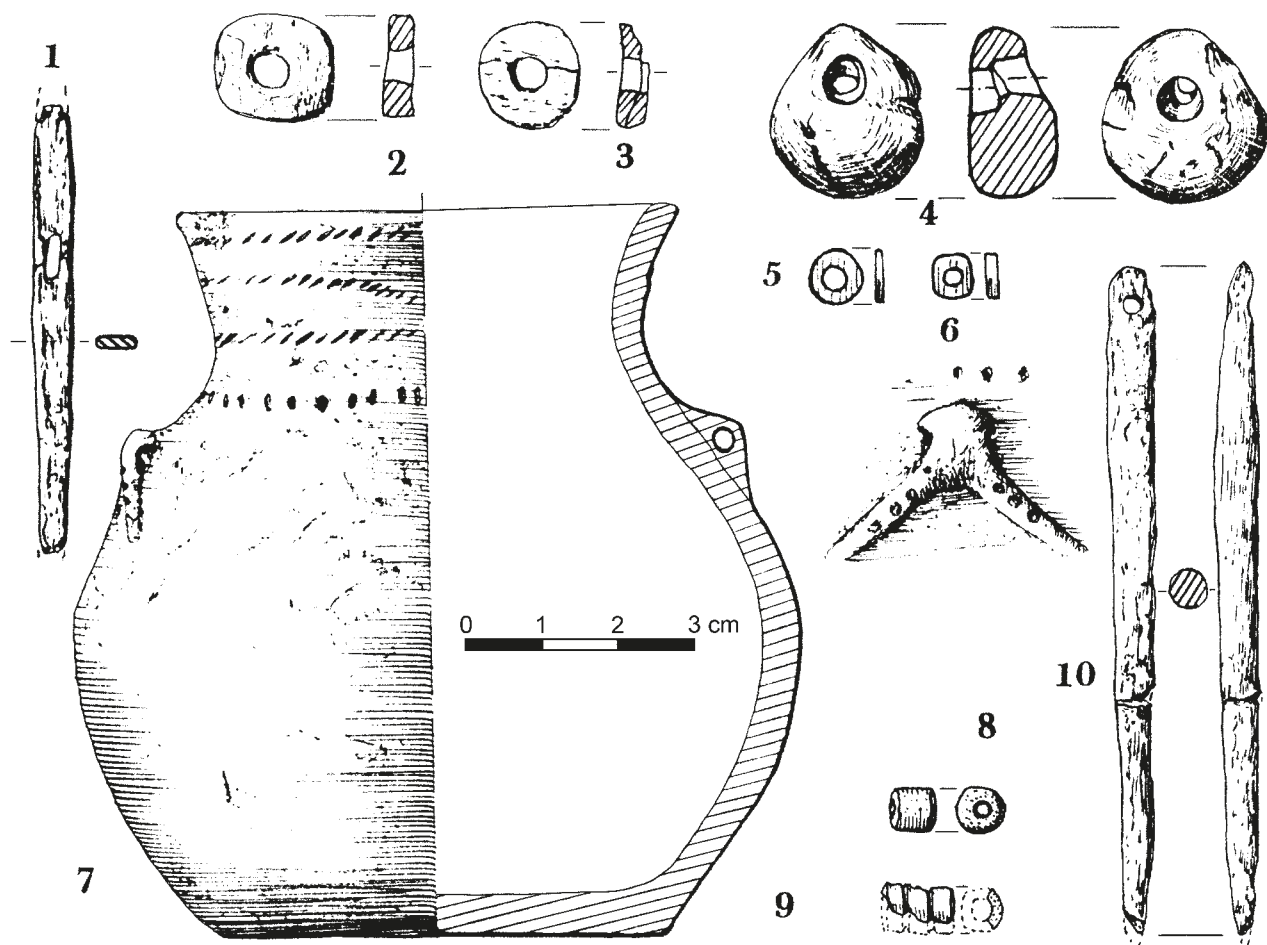
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: N-S. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **pleć i wiek nieokreślone**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): N-S. UŁOŻENIE SZKIE-

Ryc. 47. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 20.

Fig. 47. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 20.

LETU: Lewoboczne. Nogi lekko zgięte w kolanach. Ręce silnie zgięte w łokciach, palce w pobliżu twarzy. Czaszka zgnieciona (Ryc. 47). WYPOSAŻENIE: W pobliżu palców nóg – amforka gliniana (1). Przy żuchwie – fragment płaskiej „iglicy” (2) i szpila kościana z poprzecznym otworem (3). W miejscu klatki piersiowej – kilkadziesiąt paciorków z muszli (4-5) i fajansu (6-7). Niektóre z nich były jeszcze w sznurach i tworzyły zapewne naszyjnik. Blisko kości miednicy – „dość duży paciorek z masy warstwowanej, czarnej i lekkiej” (8). W pobliżu łokcia – 2 paciorki z kawałków kłów dzika (9-10). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej (obwódka z popielatej ziemi). INWENTARZ GROBU: 1. Amforka gliniana zdobiona odciskami sznura i patyka – stempelka. Wysokość 9,4 cm, średnica brzuśca 9,3 cm (Ryc. 48, 7); [**]. 2. Fragment płaskiej szpili kościanej obustronnie złamanej. Otworu poprzeczny owalny o wymiarach: 0,6 x 0,2 cm. Długość szpili 5,8 cm, grubość 0,15 cm, szerokość 0,5 cm (Ryc. 48, 1); [-]. 3. Złamana szpila kościana z poziomo przewierconym otworem. Szpic zatarły (przytępiony). Długość 8,5 cm, średnica 0,7 cm, średnica otworu 0,3 cm (Ryc. 48, 10); [-]. 4. 183 całe i 20 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, zabarwionych tlenkiem żelaza. Niektóre z paciorków pozlepiane są razem. W 16 zlepionych kawałkach – fragment sznura. Średnica paciorków 0,5-0,7 cm, średnica otworu 0,2-0,3 cm, grubość 0,1-0,25 cm (Ryc. 48, 5); [-]. 5. 4 całe i 1 fragment czworobocznych paciorków z muszli. Długość boków 0,6 cm, średnica otworów 0,2-0,3 cm, grubość 0,2-0,25 cm (Ryc. 48, 6); [-]. 6. 10 całych i 5 fragmentów jednosegmentowych paciorków fajansowych o niebieskawej barwie. Średnica paciorków 0,5-0,6 cm, średnica otworu 0,2-0,3 cm, grubość 0,4-0,6 cm (Ryc. 48, 8); [-]. 7. 2 fragmenty trzysegmentowego paciorka z niebieskawego fajansu (Ryc. 48, 9); [-]. 8. Wisior z materiału przypominającego barwą zwęglone drewno. Jak wykazała analiza chemiczna M. Kowalskiego, miał to być воск zarobiony kredą. Otwór wisiora wiercony był z dwóch stron. Wymiary: 2,2 x 2,15 x 1,05 cm, średnica otworu około 0,55 cm (Ryc. 48, 4); [-]. 9. 1 okrągły paciorek z kła dzika. Średnica 1,36 cm, średnica otworów 0,5 cm, grubość 0,42 cm (Ryc. 48, 3); [-]. 10. Paciorek czworoboczny z kła dzika. Długość 1,5 cm, szerokość 1,46 cm, grubość 1,37 cm, średnica otworów 0,45 cm (Ryc. 48, 2); [**].

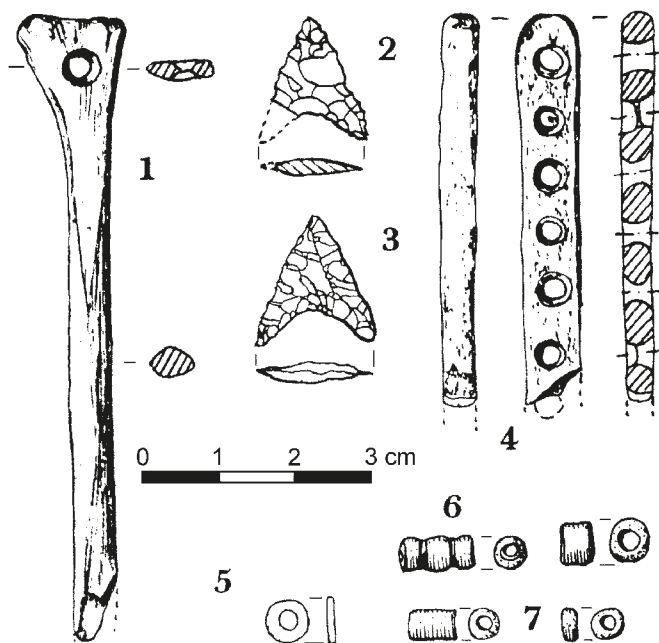
Ryc. 48. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 20. Zabytki kościane (1–3, 10), z wosku i kredy (4), muszel (5–6), fajansowe (9) i gliniany (7).

Fig. 48. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 20. Artefacts made of bone (1–3, 10), wax and chalk (4), shells (5–6), faience (9) or clay (7).

Grób 21

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-SWS. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Lewa ręka zgięta w łokciu silniej niż prawa. Niektóre kości uległy rozwleczeniu. WYPOSAŻENIE: W pobliżu miednicy – ułamana szpila kościana (1), paciur rurkowaty z kości (2), ułamany rozdzielnik kościany (3), kilkadziesiąt paciorków z muszli (4) niektóre w sznurach, paciorki fajansowe (5–6) – między nimi 1 trzysegmentowy Był to zapewne kilkurzędowy pas. W jamie grobowej – 2 grociki krzemienne (7) – w tym 1 złamany, odpadki z różnego surowca krzemienne (8). INWENTARZ GROBU: 1.

Szpila z kości długiej zwierzęcej. Przy nasadzie poprzeczny otwór o średnicy 0,45 cm. Na odłamanym końcu – ślady użytkowania. Długość 8,4 cm (Ryc. 49, 1); [-]. 2. Zabytek zaginął. 3. Złamany rozdzielnik kościany z zachowanymi sześcioma otworami i fragment siódmego o średnicy około 0,4 cm. Wymiary: 5,2 x 0,8 x 0,5 cm (Ryc. 49, 4); [-]. 4. 133 całe i 24 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. W 11 kawałkach sklejonych ze sobą po 2, 3 i więcej sztuk paciorków, zachowały się resztki lewoskrętnego sznura. Średnica paciorków 0,6–0,8 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,1–0,3 cm (Ryc. 49, 5); [-]. 5. 16 paciorków jedno-segmentowych z niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,47–0,73 cm, średnica otworów 0,3–0,4 cm, grubość 0,27–0,7 cm (Ryc. 49, 7); [-]. 6. Paciorek trzysegmentowy z niebieskawego fajansu. Średnica paciorka 0,55 cm, średnica otworu 0,26 cm, grubość 1,05 cm (Ryc. 49, 6); [-]. 7. 2 grociki z krzemienia czekoladowego. Wymiary: długość 1,6–2,2 cm, szerokość 1,6 cm, grubość 0,2–0,3 cm (Ryc. 49, 2–3); [-]. 8. Zabytki zaginęły.

Ryc. 49. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 21. Zabytki kościane (1, 4), krzemienne (2–3), z muszli i fajansowe (6–7).

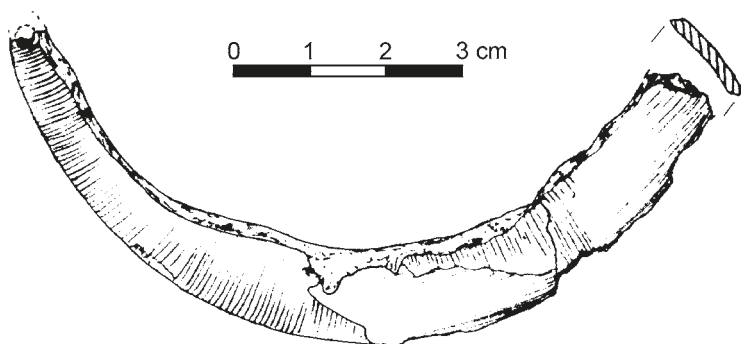
Fig. 49. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 21. Artefacts made of bone (1, 4), flint (2–3), shell and faience (6–7).

Grób 22

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU – Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Nieokreślone. Zachowało się tylko – fragment żuchwy i kilka drobnych kości. Reszta szkieletu rozwleczone, prawdopodobnie przez zwierzęta. WYPOSAŻENIE: Przy szkielecie – kiel dzika z otworu (1). INWENTARZ GROBU: 1. Zawieszka z kła dzika ze zniszczoną podstawą i fragmentarycznie zachowanym otworem na wierzchołku. Długość 9,2 cm (Ryc. 50); [-].

Grób 229

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? Kości uległy pełnemu zniszczeniu i rozwleczeniu. Zachowała się silnie zniszczona czaszka. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – amforka gliniana (1). UWAGI: Grób nr 229 znajdował się w odległości kilku cm od grobu nr 22. W grobach nr 22 i nr 229 były liczne ślady nor zwierzęcych. INWENTARZ GROBU: 1. Amforka gliniana zdobiona odciśkami sznura. Wysokość 10,1 cm, średnica brzuśca 9,2 cm (Ryc. 51.); [**].

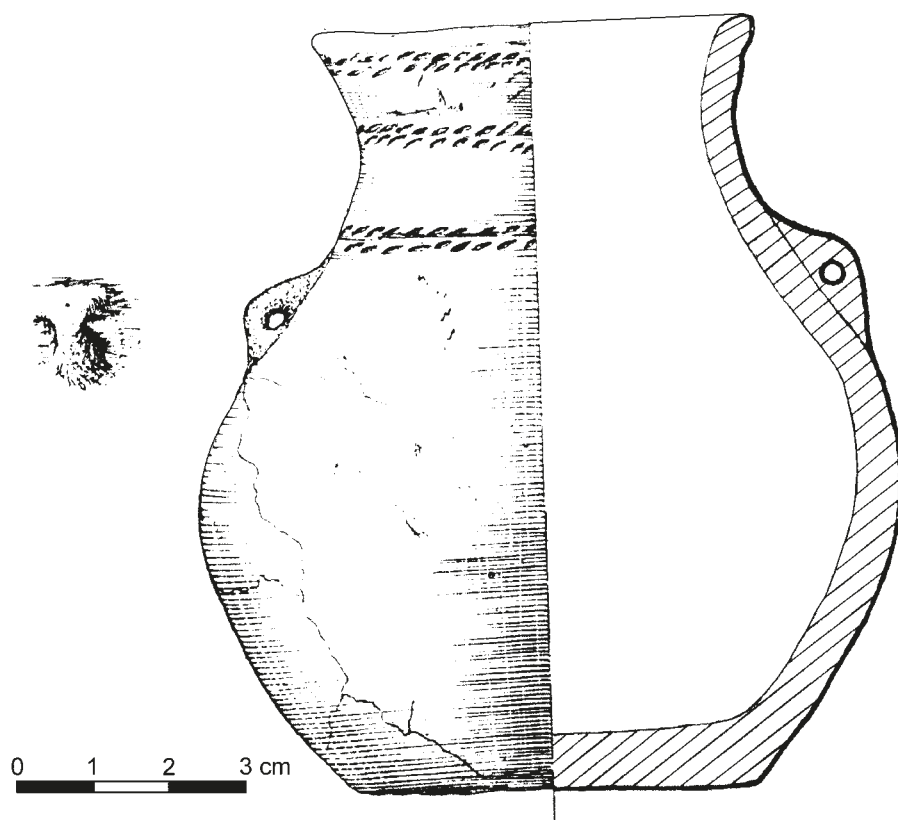

Ryc. 50. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 22. Zabytek kościany.

Fig. 50. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 22. Bone artefact.

Ryc. 51. Mierzanowice, pow. Opatów.
Stanowisko I. Wyposażenie grobu 229.
Zabytek gliniany.

Fig. 51. Mierzanowice, Opatów district.
Site I. Burial goods from grave
229. Clay artefact.

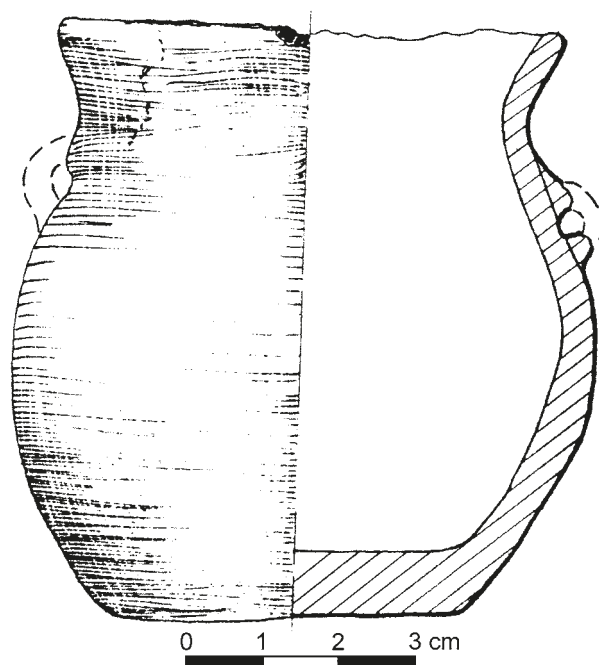
Grób 23

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1 ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Na głębokości 90 cm – mała kość, kilka innych przy dnie grobu. Reszta szkieletu zupełnie zniszczona i rozwleczona. UWAGI: Próchnica wypełniająca grób była zupełnie jasna i z bardzo licznymi śladami nor zwierzęcych.

Grób 23a

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny? KIERUNEK OSI GROBU: S-N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Brak kości szkieletu. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ?. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej na głębokość 90 cm – kamień wapienny i mała amforka gliniana (1). UWAGI: Próchnica jamy grobowej bardzo jasna, identyczna jak calec. Kształt jamy grobowej ustalono po miękkości wypełniska. STRATYGRAFIA: Grób nr 23 odciął część starszej od niego jamy grobowej nr 23a (KM). INWENTARZ GROBU: 1. Amforka gliniana z utraconymi uszkami. Na zdeformowanym, uszkodzonym

wylwie 3 dołki ornamentacyjne. Wysokość 7,7 cm, średnica brzuśca 7,5 cm (Ryc. 52); [**].

Ryc. 52. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 23a. Zabytek gliniany.

Fig. 52. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 23a. Clay artefact.

Grób 24

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 165 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU – Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. W stanie nienaruszonym zachowały się tylko kości nóg. Reszta szkieletu zupełnie zniszczona i rozwleczone. WYPOSAŻENIE: W poziomie 120 cm, 45 cm nad szkieletem – kości i zęby krowy. W jamie grobowej – kilka paciorków fajansowych (1), fragment zniszczonej szpili kościanej (2), 6 grocików krzemiennych (3), z których 3 mają lepsze żywiczne, a 1 jest wyjątkowo duży i smukły (krzemień pasiasty, bez lepiszcza), „sporo przeważnie drobnych i niecharakterystycznych” fragmentów ceramiki z różnych naczyń (4), w tym 1 fragment zdobiony ornamentem sznurkowym, półwytwór siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego (5), „połamane i całe, drobne narzędzia krzemienne” (6–8), „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno (9–12) – głównie z krzemienia pasiastego. UWAGI: Zdaniem K. Salewicza, kości krowy były specjalnie złożone do grobu. W grobie nr 24 było dużo nor zwierzęcych. W tej części cmentarzyska pochówki były głęboko umieszczone i dlatego nie zostały zniszczone współczesnymi rowami. Zostały one jednak rozwleczone przez zwierzęta. Jedna drobna kostka zwierzęca znajdująca się w pudełku z materiałami z tego obiektu była przepalona w ogniu. INWENTARZ GROBU: 1. 4 sztuki jednosegmentowych paciorków z brudno-niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,6 cm, średnica otworów 0,2–0,6 cm, grubość 0,5–0,6 cm (Ryc. 53, 8); [-]. 2. 2 fragmenty połamanej szpili kościanej o średnicy 0,5 cm (Ryc. 53, 2); [-]. 3. 6 grocików, z krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 53, 5) i krzemienia czekoladowego – 5 (Ryc. 53, 4, 6–7, 10–11). Wymiary: długość 1,6–4 cm, szerokość 0,9–1,4 cm, grubość 0,2–0,3 cm [- = Ryc. 53, 5–7, 10–11; ** = Ryc. 53, 4]. 4. 4 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych naczyń wczesnobrązowych [-], w tym: 3 fragmenty przykrawędne; 2 fragmenty z środkowych części naczyń zdobione dwoma poziomymi odciskami lewoskrętnego sznura. 2 fragmenty ceramiki KCWR; [-]. 5. Zaczątkowa forma siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego. Wymiary: 11,6 x 7,3 x 5,5 cm (Ryc. 53, 1); [-]. 6. Zgrzebło wzdlużne z odłupka z krzemienia czekoladowego. Retusz półstromy na stronę wierzchnią. Na korze stanowiącej połowę narzędzia, ślady obdrapań. Wymiary: 4,2 x 2,7 x 1 cm (Ryc. 53, 3); [-]. 7. Łuszczeń trzybiegunowy z krzemienia przepalonego; [-]. 8. Fragment łuszczenia dwubiegunowego z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 9. 3 odłupki z tłuków [-], z krzemienia pasiastego – 2 i przepalonego – 1. 10.

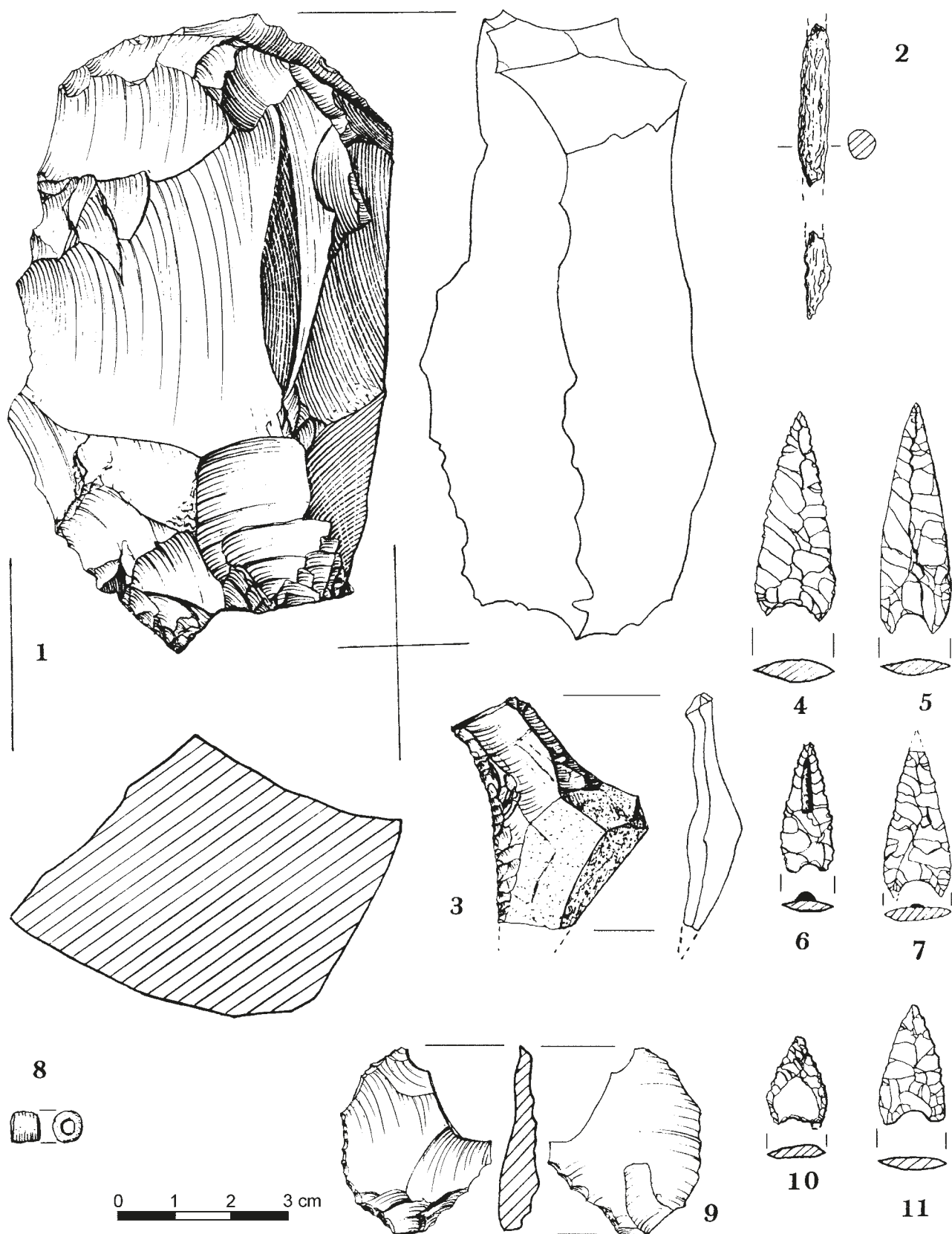
29 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 17 (Ryc. 53, 9), z krzemienia czekoladowego – 8, krzemienia świeciechowskiego – 3, krzemienia przepalonego – 1. 11. Okruch z krzemienia pasiastego; [-]. 12. Fragment konkrecji z krzemienia pasiastego; [-].

Grób 25

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 150 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Lewa ręka wyprostowana, prawa lekko zgięta w łokciu. Nogi zgięte w kolanach pod kątem prawie prostym, prawa bardziej niż lewa. WYPOSAŻENIE: Przy szkielecie brak wyposażenia. W jamie grobowej – kilka drobnych fragmentów ceramiki (1), 2 odpadki krzemienne (2–3) i drobne grudki węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytki zaginęły. 2. Okruszek z krzemienia czekoladowego; [-]. 3. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-].

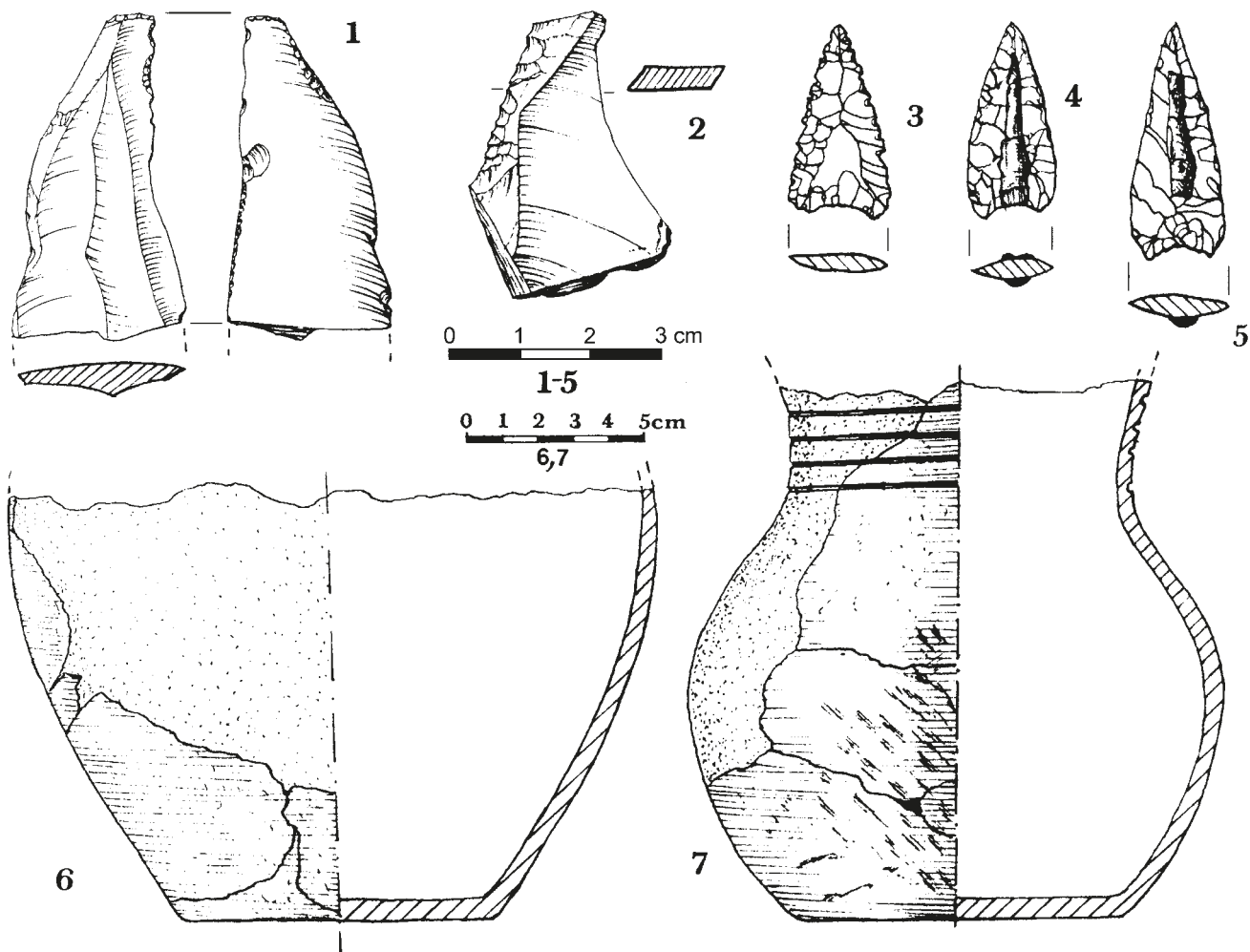
Grób 26

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 160 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne ? Zachowała się potrzaskana czaszka, połowa żuchwy, jedna z kości rąk i kilka kości drobniejszych. WYPOSAŻENIE: W NE części pasa czystego lessu (patrz: Uwagi) dużo fragmentów ceramiki barwy czerwonej – kruchych, i ciemnej – dość mocnych (1). Obok pasa lessu, w ciemniejszej ziemi i pod czaszką – identyczne fragmenty ceramiki, niektóre zdobione liniami rytymi. Po przeciwnej stronie grobu, pod czaszką – dno naczynia. Ze skorup zrekonstruowano 2 naczynia (2–3). W środkowej części grobu, w pobliżu kamieni – 3 grociki krzemienne (4). W jamie grobowej – fragmenty różnych naczyń (1), „kilka uszkodzonych narzędzi” (5–6), „odpadków i odłupków” z różnego surowca krzemienno (7). UWAGI: W dolnej części grobu – kilka płaskich, bezkształtnych brył wapiennych pokrywało część dna grobu, tworząc „podłogę”. Część szkieletu prawdopodobnie na nich spoczywała. W poziomie 145 cm, po SE stronie grobu, wzdluż jamy grobowej wyraźnie odcinający się od reszty znacznie ciemniejszej próchnicy grobowej – szeroki na 25 cm pas prawie czystego lecz zruszonego lessu. W jamie grobowej – drobne grudki

Ryc. 53. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 24. Zabytki krzemienne (1, 3, 7, 9–11), kościane (2) i fa-jansowe (8).

Fig. 53. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 24. Artefacts made of flint (1, 3, 7, 9–11), bone (2) or faience (8).

Ryc. 54. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 26. Zabytki krzemienne (1-5) i gliniane (6-7).
Fig. 54. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from Grave 26. Artefacts made of flint (1-5) or clay (6-7).

węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. 2 fragmenty ceramiki, w tym 1 wylew; [-]. 2. Dolna część cienkościennego naczynia glinianego (KZ?). Wysokość 12 cm, średnica dna 8,8 cm (Ryc. 54, 6); [**]. 3. Naczynie amorficzne, gliniane, zdobione na szyi żłobkami (śląd zatartego odcisku sznura?). Wylewu brak. Wysokość 15,4 cm, średnica brzuśca 15,4 cm (Ryc. 54, 7); [**]. 4. 3 grociki, z krzemienia czekoladowego – 1 (Ryc. 54, 3) i z krzemienia woskowo-czekoladowego – 2 (Ryc. 54, 4-5). Wymiary: Długość 2,7-3,3 cm, szerokość 1,2-1,4 cm, grubość 0,3 cm [* = Ryc. 54, 3; - = Ryc. 54, 4-5]. 5. Wierzchołek łuskanego wióra z krzemienia świciechowskiego. Jedna z krawędzi drobno łuskana naprzemianlegle na strony wierzchnią i spodnią. Wierzchołek załuskany stromo na stronę wierzchnią. Druga krawędź boczna załuskana w części przywierzchołkowej drobnym retuszem na stronę spodnią. Wymiary: 4,5 x 2,4 x 0,5 cm (Ryc. 54, 1); [-]. 6. Zgrzebło wzdłużne z krzemienia pasiastego (?). Łuskanie na stronę wierzchnią. Wymiary: 2,9 x 4,2 x 0,3 cm (Ryc. 54, 2); [-]. 7. 13 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 9 i krzemienia czekoladowego – 4.

Grób 27

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Wyjątkowo krótka, owalna jama. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 2 (nr A i B). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU A: Bardzo dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO A. – Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30-60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI) A: W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU A: Górna część szkieletu na wznak z lekkim przechyleniem na prawy bok. Nogi silnie zgięte w kolanach i podniesione do góry, kolana przy żuchwie. Na żuchwie rzepka jednego z kolan. Ręce zgięte w łokciach pod kątem prostym, lewa dłoń na górnej części jamy brzusznej, prawa na goleniu i udzie lewej nogi (Ryc. 55). WYPOSAŻENIE ZMARŁEGO A: Obok prawego kolana – siekiera dwuścienna z krzemienia pasiastego (1). Na prawej stopie – skupienie 7 grocików z różnego surowca krzemienno-

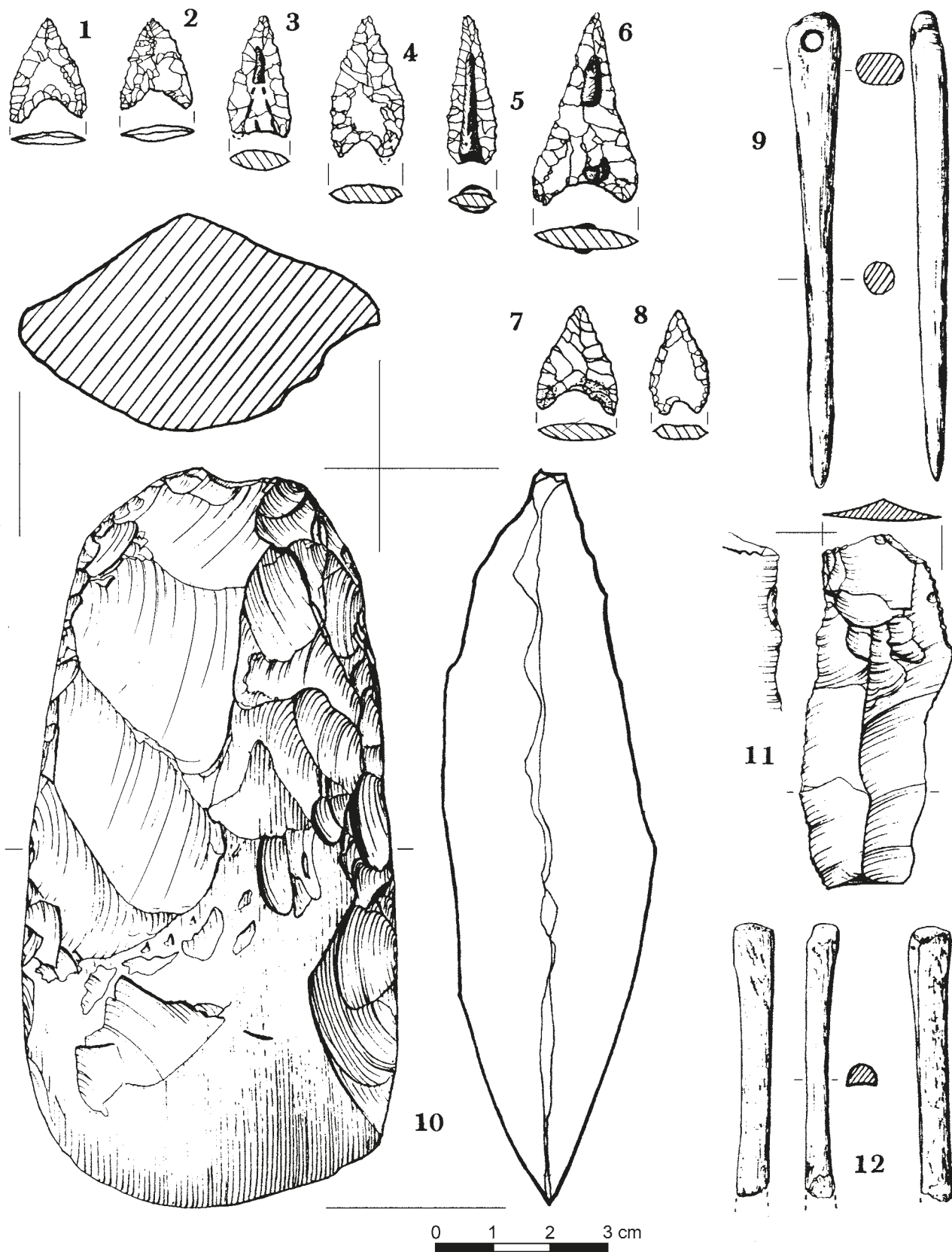

Ryc. 55. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 27.

Fig. 55. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 27.

w tym 3 z lepszczem. Koło czaszki – 1 grocik krzemienny (2). Obok stopy, pod miednicą – wiór z krzemienia ożarowskiego (3). Pod kręgami szyjnymi lub górnymi piersiowymi – szpila kościana (4). Przy łokciu lewej ręki i miednicy – „sporo drobnych dość długich i łatwo łupiących się kostek bardzo młodego jagnięcia oraz 2 drobne ułamki kostek przepalonych” (5). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU B: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO B. – Wg I. Michalskiego – **małe dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI) B: ? UŁOŻENIE SZKIELETU B: Na prawej pierś szkieletu A (mężczyzny), nakryte od góry jego zgiętymi nogami. Na prawej kości ramieniowej szkieletu A – część czaszki szkieletu B (dziecka), a w pobliżu inne jej fragmenty i kostki B. We fragmencie żuchwy osobnika B jeszcze niewyklute, mleczne zębki. Specjalnego ułożenia szkieletu B nie było. UWAGI: W różnych częściach grobu – drobne grudki węgla drzewnego. Zdaniem K. Salewicza, zmarły A był skrzepowany, gdyż inaczej tego rodzaju ułożenie byłoby niemożliwe. W pudełku z metryką grobu nr 27 – dodatkowo znajdowały się krzemienie (6–7). INWENTARZ GROBU: 1.

Gładzona przy ostrzu siekiera z krzemienia pasiastego. Wymiary: 12,9 x 6,7 x 3,7 cm (Ryc. 56, 10); [-]. 2. 8 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 3 (Ryc. 56, 2, 4, 6), z krzemienia woskowo-czekoladowego – 1 (Ryc. 56, 5), z krzemienia ożarowskiego – 1 (Ryc. 56, 3), z krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 56, 1) i z krzemienia jurajskiego – 1 (Ryc. 56, 7). Wymiary: długość 1,2–3,3 cm, szerokość 0,85–1,8 cm, grubość 0,25–0,4 cm. 3. Wiór z krzemienia ożarowskiego. Na jednej krawędzi, w części przysączkowej, drobne łuskanie na stronę wierzchnią, druga lekko wyszczerbiona i częściowo załuskana przy sęczku na stronę spodnią. Wymiary: 6,1 x 2,4 x 0,5 cm (Ryc. 56, 11); [-]. 4. Szpila kościana z poprzecznie przewierconym otworem o średnicy 0,4 cm. Długość 8,3 cm, maksymalna szerokość 0,9 cm (Ryc. 56, 9); [-]. 5. Kostka nieokreślonego zwierzęcia wygładzona wzdłużnie. Jeden koniec zagładzony, drugi odłamany. Długość 4,9 (Ryc. 56, 12); [-]. 6. 4 łuszczyki [-], z krzemienia pasiastego – 2, z krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia przepalonego – 1. 7. Odłuppek z krzemienia przepalonego [-].

Ryc. 56. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 27. Zabytki krzemienne (1-8, 10-11) i kościane (9, 12).
 Fig. 56. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 27. Artefacts made of flint (1-8, 10-11) or bone (9, 12).

Grób 28

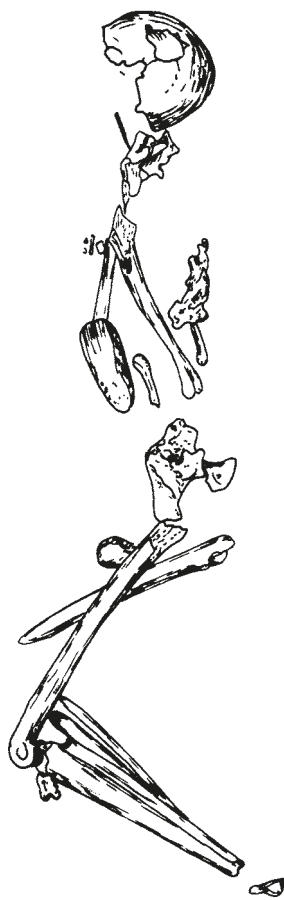
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 170 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta?** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Czaszka zgnieciona (Ryc. 57 i 58). WYPOSAŻENIE: Między udami – mała siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego (1). Obok niej – „nożyk” z krzemienia pasiastego (2) i kilkanaście zachowanych jeszcze w sznurach paciorków z muszli (3) i fajansu (4). W pobliżu prawej kości ramieniowej – identycznie zachowane paciorki (3, 4), tworzące prawdopodobnie naszyjnik lub pas. Przy łokciu prawego ramienia – duża siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego, (5), skierowana ostrzem ku głowie. Poza miednicą, przy obwódce z popielatej ziemi, po jej stronie wewnętrznej – 3 grociki krzemienne (6). Na głębokość 140 cm w jamie grobowej – skorupa i kości żółwia błotnego, które należały prawdopodobnie do inwentarza grobowego. W innych miejscach jamy grobowej – drobne niecharakterystyczne fragmenty ceramiki (7), „3 noże z odłupków” z krzemienia

pasiastego i krzemienia czekoladowego (8–9), „odpadek z surowca turońskiego” (10) i ząb zwierzęcy. UWAGI: Szkielet i wyposażenie leżały w wewnętrznej niecce grobowej, w regularnej obwódce z popielatej ziemi, występującej już powyżej szkieletu w poziomie około 140 cm. W jamie grobowej – grudki węgielków drzewnych. INWENTARZ GROBU: 1. Gładzona przy ostrzu siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Wymiary: 9,5 x 4,9 x 1,4 cm (Ryc. 59, 8); [*]. 2. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego Łuskanie na stronę wierzchnią. Wymiary: 5,4 x 2,8 x 0,7 cm (Ryc. 59, 5); [-]. 3. 318 całych i 111 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. W 16 kawałkach zlepionych z sobą po 3 lub więcej paciorków, zachowały się fragmenty lewoskrętnego sznurka. Średnica paciorków 0,6–0,8 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,05–0,1 cm (Ryc. 59, 6); [-]. 4. 5 sztuk jedno-segmentowych paciorków z niebieskawego – 1, i białego z niewielkimi niebieskimi plamami – 4, fajansu. Średnica paciorków 0,5–0,6 cm, średnica otworów 0,4 cm, grubość 0,4 cm (Ryc. 59, 7); [-]. 5. Prawie całkowicie gładzona siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Wymiary: 15,5 x 6,7 x 3,9 cm (Ryc. 59, 1); [*]. 6. 3 grociki z krzemienia czekoladowego Wymiary: Długość 2,1–2,3 cm, szerokość 1,3–1,4 cm, grubość 0,2–0,3 cm (Ryc. 59, 2–4); [-]. 7. 8 fragmentów ceramiki WB; [-]. 8. 2 odłupki z krzemienia pasiastego; [-]. 9. Środkowa część obustronnie złamanego wióra z krzemienia

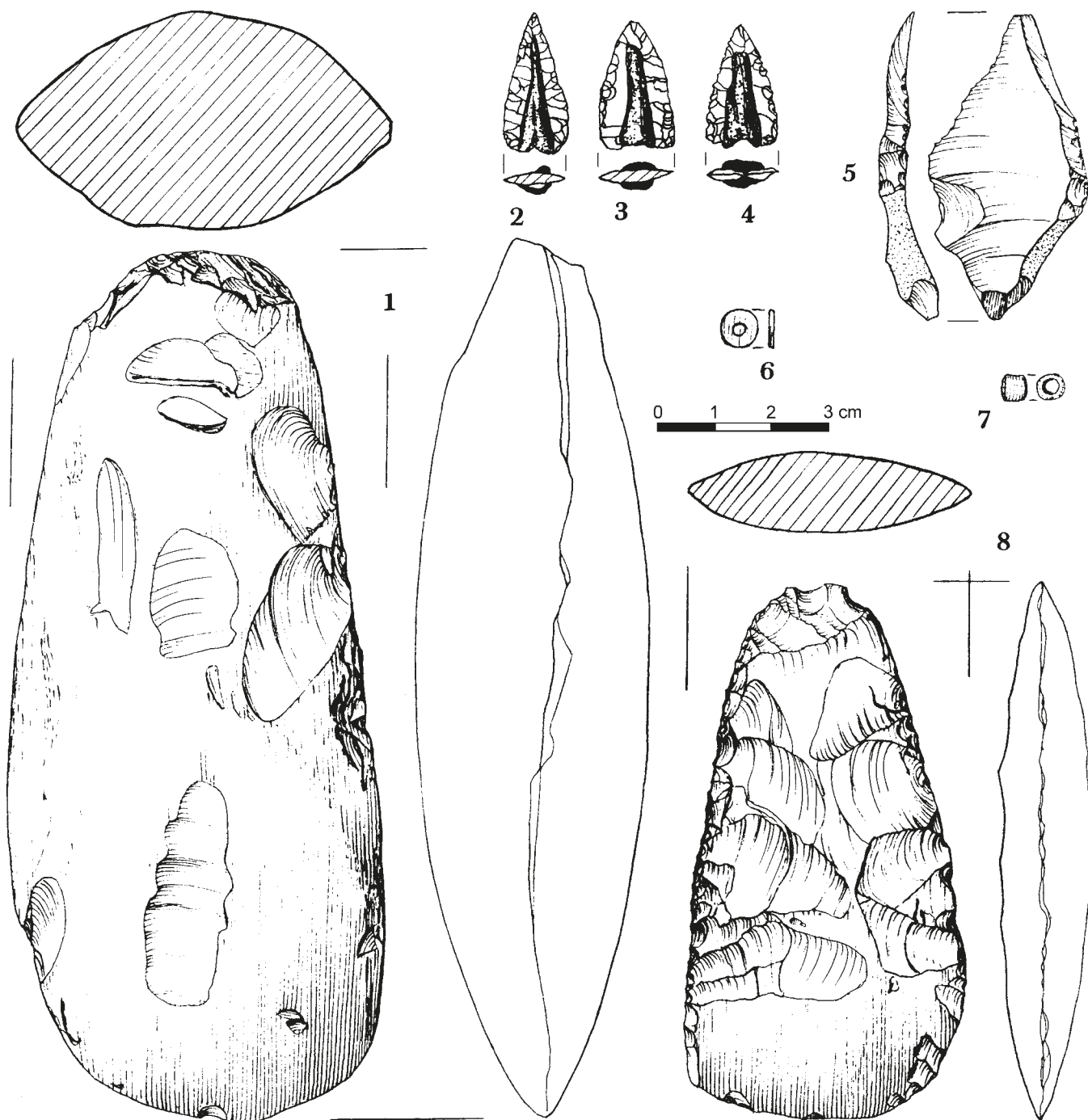
Ryc. 57. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 28.

Fig. 57. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 28.

Ryc. 58. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 28. Przerys z fotografii.

Fig. 58. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 28. Drawing based on a photograph.

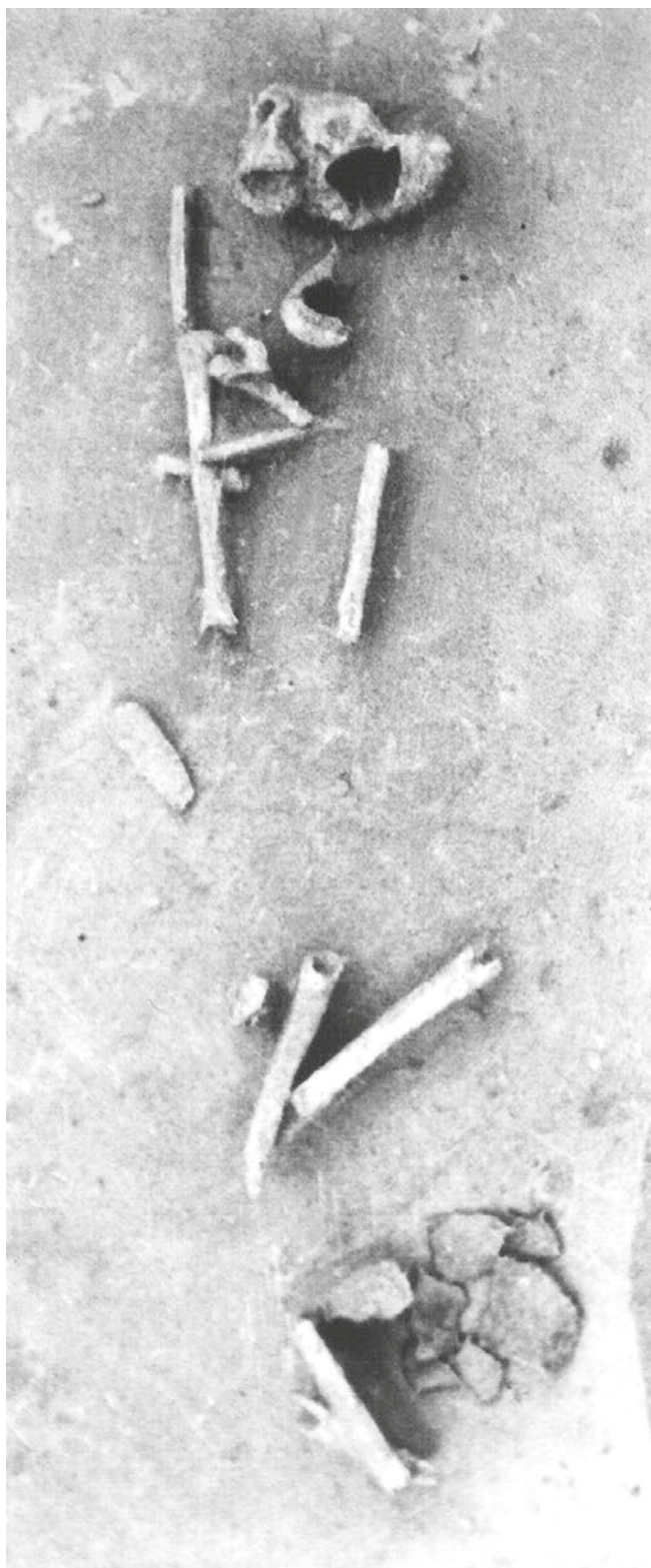
Ryc. 59. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 28. Zabytki krzemienne (1–5, 8), z muszli (6) i fajansowe (7).
Fig. 59. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 28. Artefacts made of flint (1–5, 8), shell (6) or faience (7).

czekoladowego. Wymiary: 1,9 x 1,5 x 0,3 cm.; [-]. 10. Odłup z krzemienia świeciechowskiego; [-].

Grób 29

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Niezbyt regularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1.

STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte z kolanach prawie pod kątem prostym. Kości przedramion na klatkę piersiową. Czaszka rozbita. Kości szkieletu bardzo zniszczone i rozwleczone (Ryc. 60 i 61, 1). WYPOSAŻENIE:

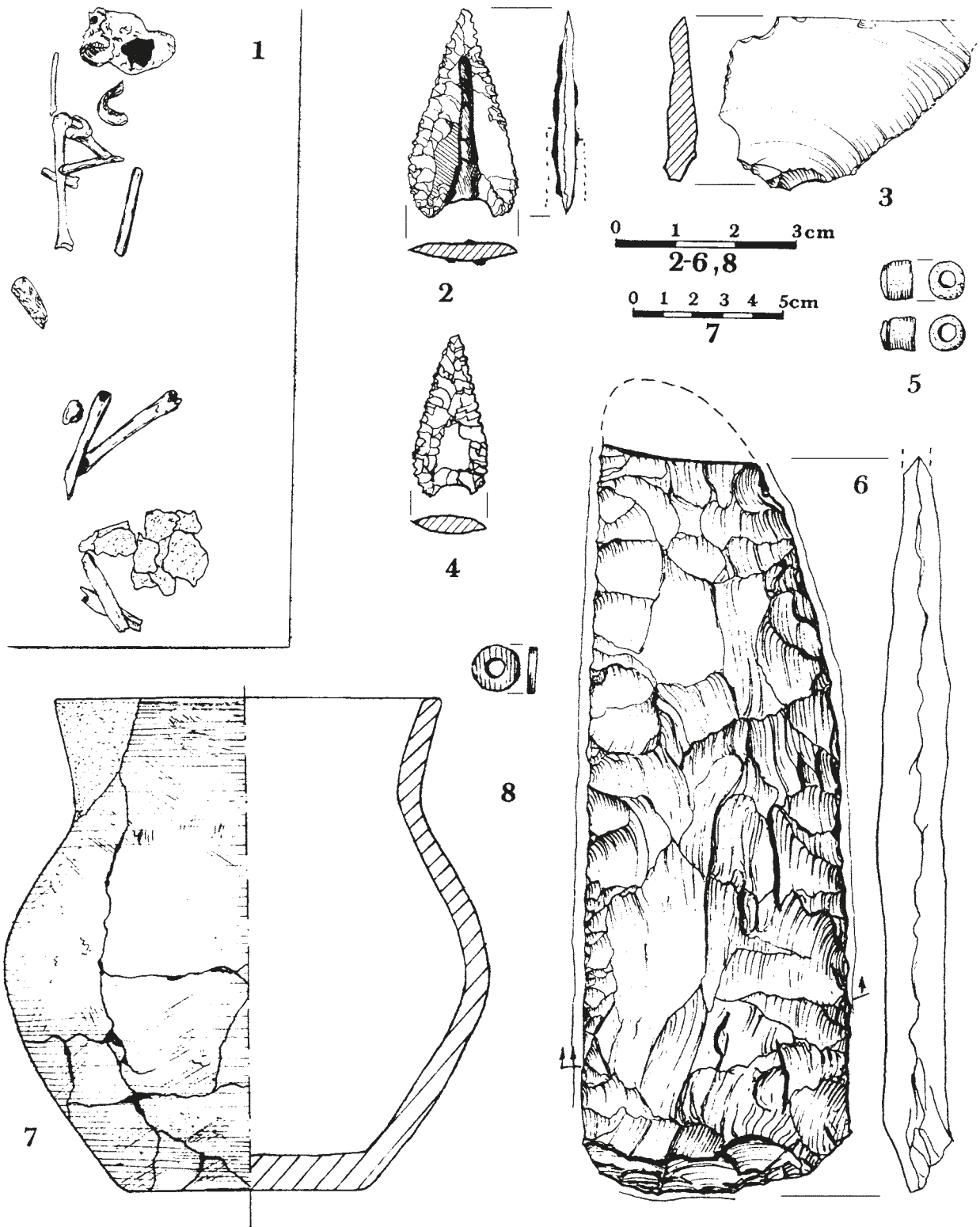
Ryc. 60. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 29.
Fig. 60. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 29.

W pobliżu czaszki – jeszcze w sznurze kilkanaście paciorków z muszli (1) i fajansu (2), tworzące prawdopodobnie naszyjnik. Przy jamie brzusznej – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (3). Poza kośćmi miednicy – 1 grocik

krzemienisty z zachowanym lepiszczem (4). Koło prawego kolana – 1 grocik krzemienisty bez lepiszcza (5). W kącie utworzonym przez zgięte nogi, tuż koło kolana – fragmenty naczynia pucharowatego (6). W jamie grobowej – „nożyk” z odłupka z krzemienia pasiastego (7), odpadek z krzemienia czekoladowego (8) i przepalona kostka. UWAGI: W jamie grobowej – drobne grudki węgla drzewnego. W tej części cmentarzyska groby były płytsze. Warstwa próchnicy ponad nimi dochodziła maksymalnie do 30 cm. Przy poprzednich grobach natomiast grubość humusu wynosiła 80–120 cm. K. Salewicz uważał, że „zmarli należący do tej samej grupy kulturowej, w podobnych warunkach byli grzebani na mniej więcej równej głębokości. (...) Teren i grubość ponadgrobowej warstwy próchnicznej uległa dopiero późniejszym zmianom” na skutek procesów akumulacji i denudacji. INWENTARZ GROBU: 1. 84 całe i 3 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. W 3 kawałkach zlepionych po kilka razem paciorków, zachowały się resztki lewoskrętnego sznura. Średnica paciorków 0,8 cm, średnica otworu 0,3 cm, grubość 0,1–0,14 cm (Ryc. 61, 8); [-]. 2. 10 całych i 3 fragmenty jednosegmentowych paciorków z niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,6–0,65 cm, średnica otworów 0,27–0,47 cm, grubość 0,4–0,6 cm (Ryc. 61, 5); [-]. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 12,4 x 4,5 x 1,1 cm (Ryc. 61, 6); [*]. 4. Grocik z odłupka z gładzonej siekiery z krzemienia pasiastego. Wymiary: 3,5 x 1,8 x 0,35 cm (Ryc. 61, 2); [-]. 5. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,65 x 1,26 x 0,3 cm (Ryc. 61, 4); [-]. 6. Naczynie gliniane. Wysokość 16,4 cm, średnica wylewu 12,8 cm (Ryc. 61, 7); [**]. 7. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Drobny retusz na stronę spodnią. Wymiary: 4,2 x 2,9 x 0,5 cm (Ryc. 61, 3); [-]. 8. Odłupek z krzemienia czekoladowego; [-].

Grób 30

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 85 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna, około 12 lat**, wg Z. Kapicy – **dziecko płci męskiej**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałęsińskiej – **mężczyzna (?), infans II (7–14 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi silnie zgięte w kolanach. Kości przedramion poruszone, układ rąk – nieznany (Ryc. 62; 63; 64, 1). WYPOSAŻENIE: Koło głowy – „czworokątny przepalony w ogniu wisiołek z muszli” (1), kilka paciorków z muszli (2), 1 z fajansu (3). Obok łokci – „mały skręt z drutu brązowy, pęknięty i silnie spatynowany” (4). W jamie grobowej – kilka połamanych narzędzi krzemienistych (5) i odłupków (6–7), w tym 1 przepalony, z różnego surow-

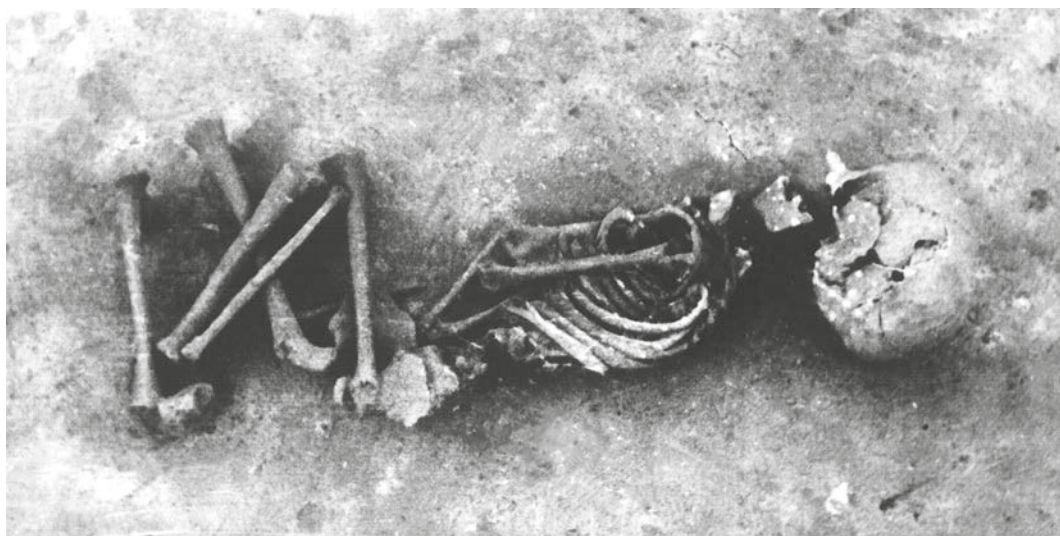
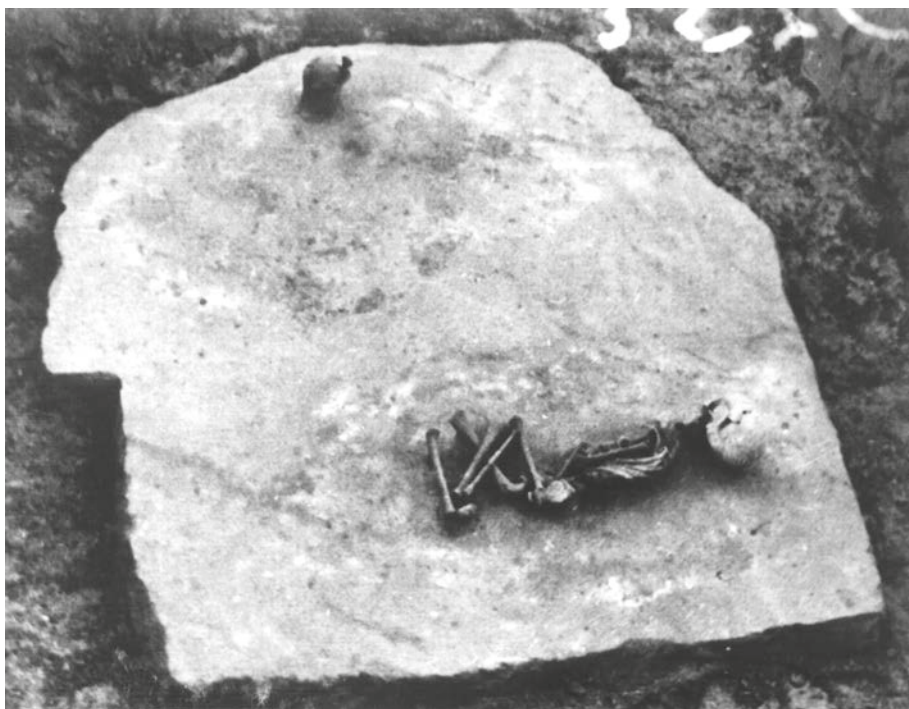

Ryc. 61. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 29. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–6). Zabytki krzemienne (2–4, 6), fajansowe (5) i z muszli (8).

Fig. 61. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 29. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–6). Artefacts made of flint (2–4, 6), faience (5) or shell (8).

Ryc. 62. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Groby 30 (szkielet) i 31 (u góry fotografii).

Fig. 62. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Graves 30 (skeleton) and 31 (top of the photograph).

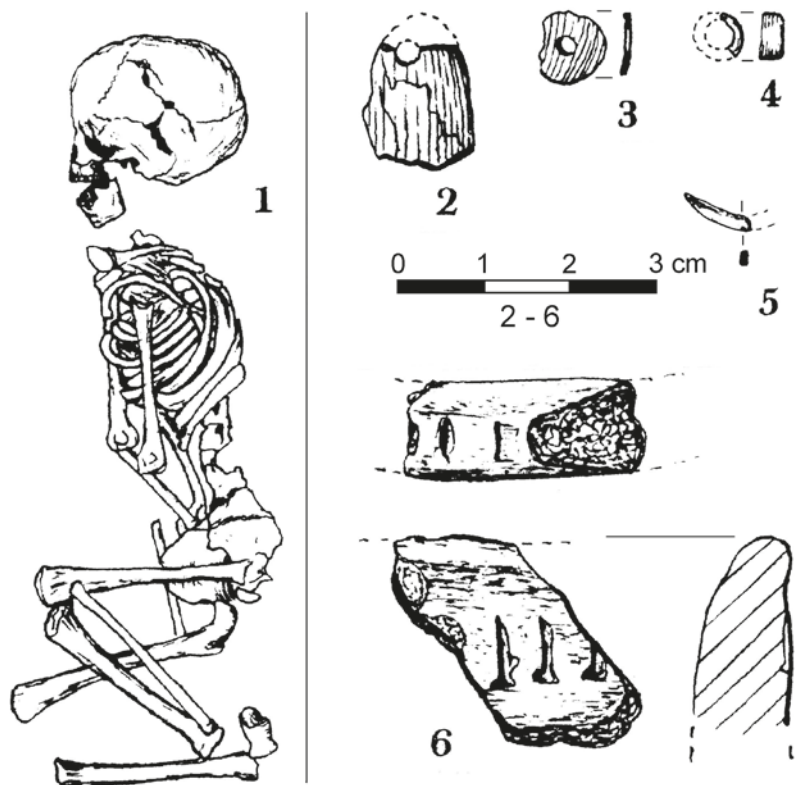

Ryc. 63. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 30.

Fig. 63. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 30.

ca krzemiennego, kilka fragmentów ceramiki dość dużych naczyń KAK(?), w tym 1 fragment wylewu z ornamentem stempelkowym (8–9), drobne grudki węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. Przepalony wisiołek lub zniszczony półwytwór paciorka z muszli. Wymiary: 1,3 x 1,5 cm (Ryc. 64, 2); [-]. 2. 3 okrągłe paciorki z muszli o średnicy 0,6–0,8 cm, średnica otworów 0,2 cm, grubość 0,05–0,2 cm (Ryc. 64, 3); [-]. 3. 2 fragmenty jednosegmentowego paciorka z niebieskawego fajansu (Ryc. 64, 4); [-]. 4. Fragment zasznicy z brązowego, rozklepanego drutu o prostokątnym

przekroju (0,1 x 0,2 cm) w miejscu złamania (Ryc. 64, 5); [-]. 5. Łuszczeń dwubiegunowy z krzemienia czekoladowego; [-]. 6. Okruch z krzemienia czekoladowego; [-]. 7. 8 odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 4, z krzemienia pasiastego – 2, przepalonego – 1 i nieokreślonego – 1. 8. 5 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych ceramiki KAK; [-]. 9. Fragment wylewu grubościennego naczynia glinianego. Ornament stempelkowy. Krawędź karbowana? (Ryc. 64, 6); [-].

Ryc. 64. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 30. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2-6). Zabytki z muszli (2-3), fajansowe (4), brązowy (5) i gliniany (6).
Fig. 64. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 30. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from grave (2-6). Artefacts made of shell (2-3), faience (4), bronze (5) or clay (6).

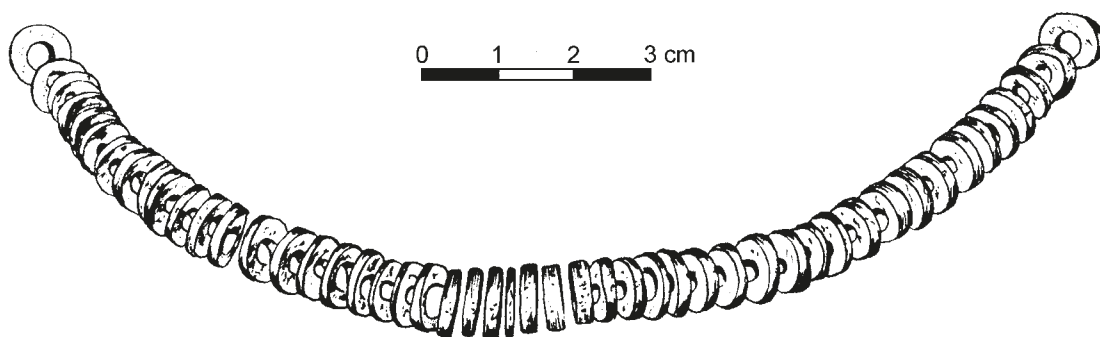
Grób 31

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 85 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Częściowo czworokątny, nieregularny, niewielki (Ryc. 62). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **prawdopodobnie dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Brak szkieletu. Zachowało się kilka zębów. WYPOSAŻENIE: Na poziomie 63 cm w nieco ciemniejszej ziemi, odcinającej się wyraźnie od reszty próchnicy grobowej – skorupa i kości żółwia błotnego. UWAGI: Grób nr 31 znajdował się, jak

można stwierdzić na zdjęciu (Ryc. 62) w niewielkiej odległości od grobu 30.

Grób 32

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Kości źle zachowane. Nienaruszone, choć źle zachowane kości stóp. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej „kilka kawałków sznurów paciorków z muszli, stanowiące prawdopo-

Ryc. 65. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 32. Zabytki z muszli.
Fig. 65. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 32. Shell artefacts.

dobnie naszyjnik” (1). UWAGI: W jamie grobowej – dużo nor zwierzęcych. INWENTARZ GROBU: 1. 52 okrągłych paciorków z muszli, niekiedy pozlepianych po 2, 3 lub więcej. W jednym zlepionym kawałku – fragment nici. Średnica paciorków 0,7–0,9 cm, średnica otworu 0,3 cm, grubość 0,15–0,3 cm (Ryc. 65); [-].

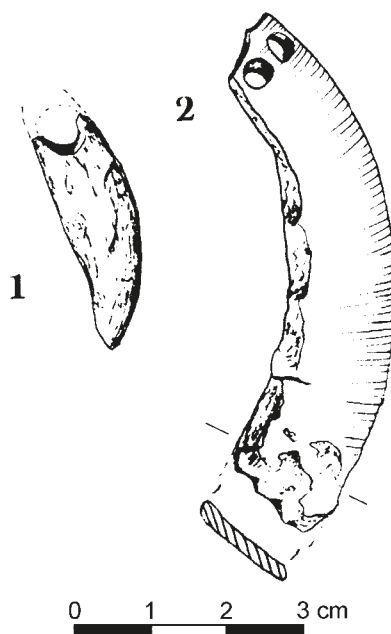
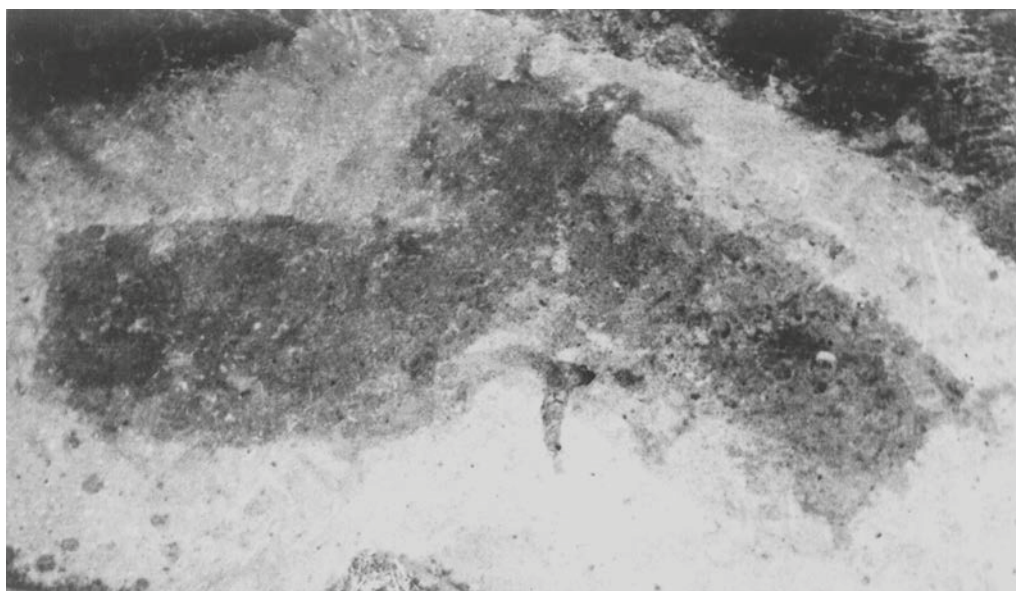
Grób 33

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **małe dziecko, kobieta (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE

SZKIELETU: Kości czaszki i zęby mleczne były w NE części grobu. Szkielet zniszczony i rozwłoczony. WYPOSAŻENIE: Pod kośćmi czaszki – „przełamany wisior z kła dzika” (1), kilka paciorków z muszli (2) i fajansowy (3), ułamek wisiora z zęba zwierzęcego (4), mały odpadek krzemienny. (5). W jamie grobowej – 3 drobne fragmenty ceramiki bez ornamentu (6). UWAGI: W jamie grobowej – drobne kawałki węgla drzewnego, dużo nor zwierzęcych. STRATYGRAFIA: Grób nr 33 był wkopany w grób nr 34 (Ryc. 66). INWENTARZ GROBU: 1. Fragment złamanej zawieszki z kła dzika. W zachowanej podstawie 2 otwory o średnicy 0,4 cm. Długość 6,9 cm (Ryc. 67, 2); [-]. 2., 3 i 5. Zabytki zaginęły. 4. Ułamany przy otworze wisior z kła zwierzęcego. Długość 3,1 cm (Ryc. 67, 1); [-]. 6. 3 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-].

Ryc. 66. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys grobu 33 (z lewej strony) i 34 (z prawej).

Fig. 66. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of graves 33 (on the left) and 34 (on the right).

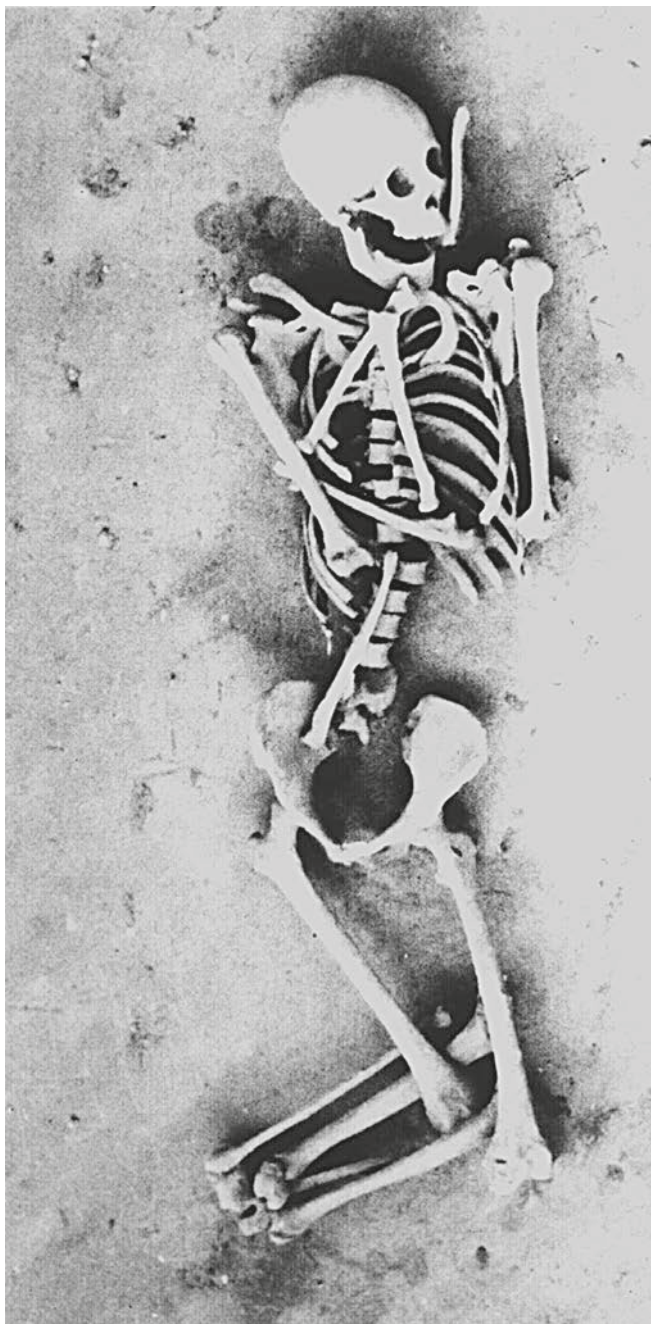

Ryc. 67. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 33. Zabytki kościane.

Fig. 67. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 33. Bone artefacts.

Grób 34

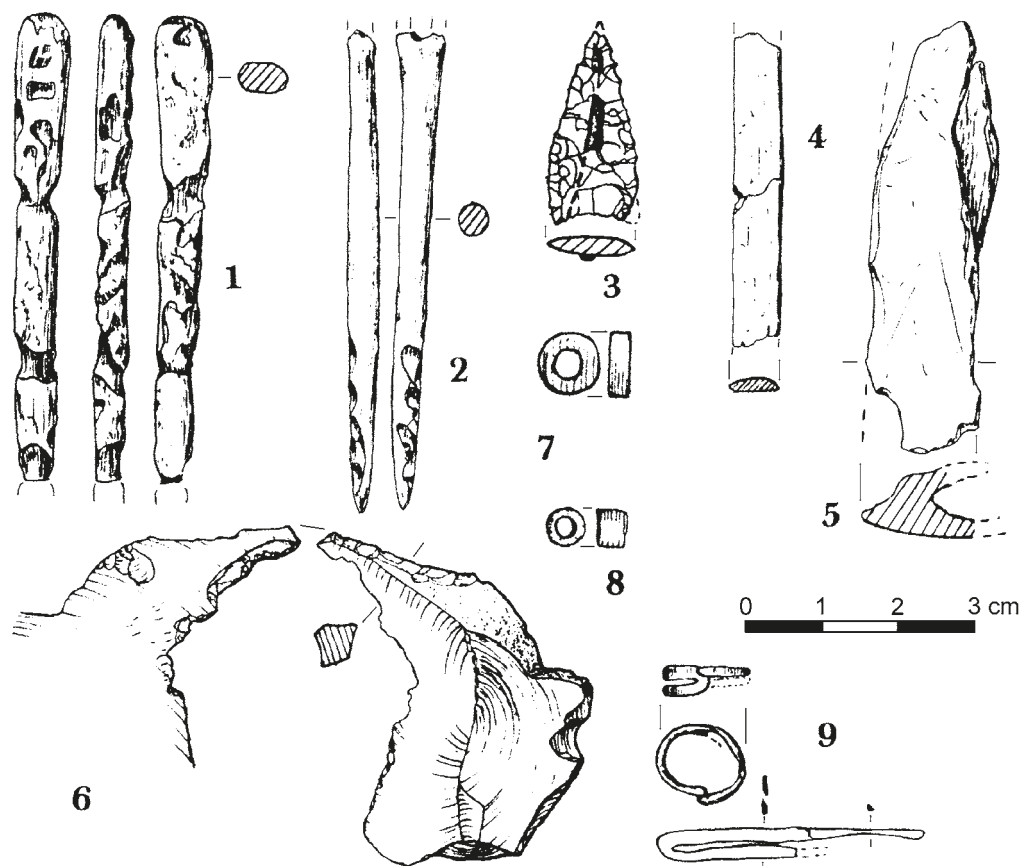
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak z lekkim przechyleniem na lewy bok. Nogi zgięte w kolanach pod kątem

Ryc. 68. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 34.

Fig. 68. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 34.

prostym. Kości ud i podudzi nie schodzą się z sobą w stawach kolanowych. Ręce zgięte w łokciach, kości przedramion rozwleczone (Ryc. 68). WYPOSAŻENIE: Obok czaszki – kawałki sznurów (naszyjnika ?) oraz luźne paciorki z muszli (1) i fajansu (2). Z tyłu czaszki – ułamana szpila kościana z poprzecznym otworem (3). Na klatce piersiowej, pod kością lewego przedramienia – „skręt (zausznica?) z drutu miedzianego” o powrotnym zwoju (4) i „kawałeczki zupełnie prześniedziałego drugiego małego przedmiotu” miedzianego lub brązowego (5). Pod kośćmi miednicy – 2 małe kostki obrobione i złamane, jedna z nich płaska, z żebra zwierzęcego (6), druga to zapewne część długiej, zniszczonej szpili (7). W jamie grobowej powyżej kości – grocik krzemienisty z zachowanym lepiszczem (8). UWAGI: Cała górna część szkieletu leżała na podkładzie z cienkiej warstwy łu zielonkawego, specjalnie do tego celu przygotowanego, gdyż ility takie nigdy w tym poziomie gleby nie występują. Pod nogami zmarłej brak warstwy łu. W części przydennej jamy grobowej od strony S a zwłaszcza w narożniku SW, na dużej powierzchni – sporo węgla drzewnego, przeważnie w drobnych kawałkach. W jamie grobowej powyżej kości – grudki popielatej ziemi. Dodatkowo w grobie znajdowały się, nie uwzględnione w opisie K. Salewicz, kości zwierzęce, fragment narzędzia kościanego (9), materiały krzemienne (10–14) i fragment ceramiki (15). STRATYGRAFIA: Grób ten nie został uszkodzony przez wkopaną w niego później jamę grobu nr 33 (Ryc. 66). INWENTARZ GROBU: 1. 542 całe i 35 fragmenty okrągłych paciorków z muszli, niekiedy sklejonnych ze sobą po 2 lub 4 sztuki. Średnica paciorków 0,57–0,85 cm, średnica otworów 0,24–0,4 cm, grubość 0,1–0,33 cm (Ryc. 69, 7); [-]. 2. 2 paciorki jednosegmentowe z niebieskawego fajansowy o średnicy 0,6 cm, średnica otworów 0,3 cm i grubość 0,3–0,4 cm (Ryc. 69, 8); [-]. 3. Szpila kościana z poprzecznie przewierconym otworem, złamana w miejscu przewiercenia otworu o średnicy około 0,3 cm. Szpic uszkodzony dołeczkami. Długość 6,28 cm (Ryc. 69, 2); [-]. 4. Zausznica z miedzianego, częściowo rozklepanego i zwiniętego podwójnie drutu. Częściowo zniszczona. Średnica 1–1,2 cm. (Ryc. 69, 9); [-]. 5. Zabytek zaginął. 6. Fragment narzędzia z płaskiej, wygładzonej z jednej strony kości zwierzęcej. Długość 4,1 cm (Ryc. 69, 4); [-]. 7. Bezotworowa szpila kościana z odłamanym szpicem, zdobiona dookoła rytymi skośnie rowkami oraz zatartymi dołkami. Długość 6,05 cm, maksymalna szerokość 0,67 cm, maksymalna grubość około 0,5 cm (Ryc. 69, 1); [-]. 8. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,65 x 1,1 x 0,25 cm (Ryc. 69, 3); [-]. 9. Fragment narzędzia (gładzidła ?) z żebra zwierzęcego. Na jednej stronie płaskiej i wygładzonej, widoczne są rysy i ślady użytkowania. Długość 5,7 cm (Ryc. 69, 5); [-]. 10. Wiertnik z odłupka z krzemienia świeciechowskiego. Żądkło uformowane naprzemianległym retuszem półstromym i stromym. Na stronie wierzchniej zachował się

Ryc. 69. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 34. Zabytki kościane (1-2, 4-5), krzemienne (6), z muszli (7), fajansowe (8) i miedziane (9).

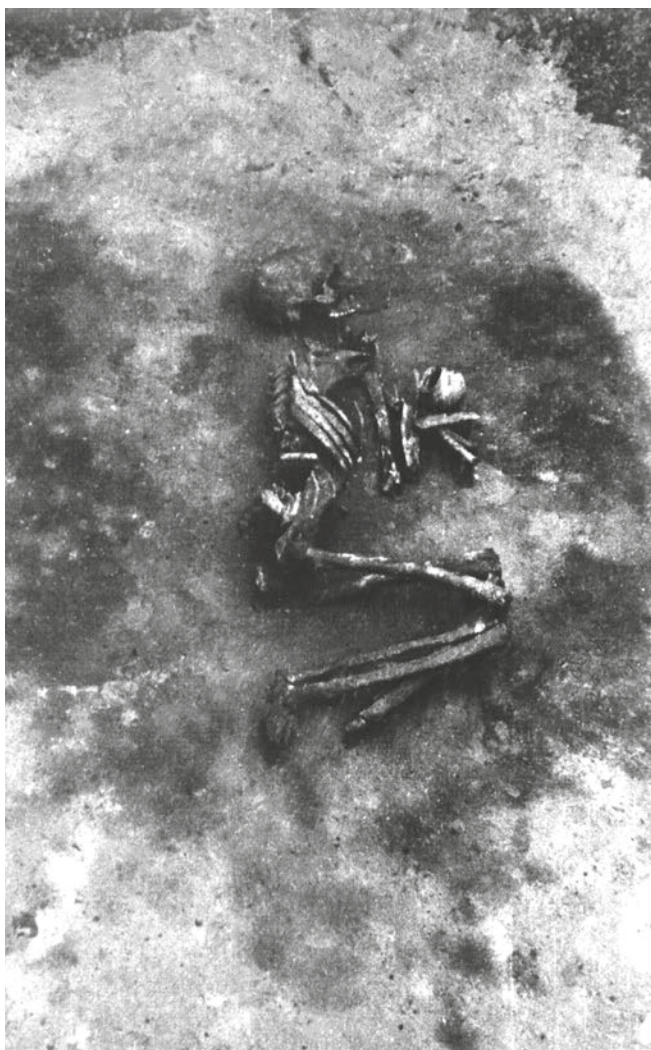
Fig. 69. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 34. Artefacts made of bone (1-2, 4-5), flint (6), shell (7), faience (8) or copper (9).

płat kory. Piętka dzika. Wymiary: 4,9 x 2,4 cm (Ryc. 69, 6); [-]. 11. Drobnny odłupek z narzędzia z krzemienia świeciechowskiego. Jedna krawędź silnie starta podczas pracy; [-]. 12. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 13. Część przysęczkowa wiórka z krzemienia czekoladowego. Na stronie wierzchniej fragment kory. Wymiary: 1,2 x 1,35 x 0,3 cm; [-]. 14. Środkowa część wiórka z krzemienia świeciechowskiego. Wymiary: 1,7 x 1,26 x 0,24 cm; [-]. 15. 8 drobnych fragmentów ceramiki, w tym 1 przykrawędny; [-].

Grób 35

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży czworokątny (Ryc. 70). KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **kobieta, adultus (20-30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi silnie zgięte w kolanach. Prawa ręka silnie zgięta w łokciu, lewa prawdo-

podobnie wyprostowana (Ryc. 71; 72, 8). WYPOSAŻENIE: Przed klatką piersiową, w miejscu gdzie powinny być palce prawej ręki – nieco przechylona – mała amforka (1). Tuż obok naczynia, na kościach lewego przedramienia, poprzecznie do nich – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (2), skierowany podstawą do zmarłej. Między żebrami a miednicą – 2 szpile kościane. Szpila złamana z kolankowatym otworem (3) była wyżej niż szpila z otworem poprzecznym (4). Obie zazielenione były nieco śniedzią. Koło szpili i lewego uda – kilkanaście niezbyt dobrze zachowanych paciorków rurkowatych (pas?) z kości grubej i cienkiej (5). W całym grobie – dużo bezładnie rozrzuconych zielonych paciorków fajansowych (6) i kilkanaście paciorków z muszli (7). W jamie grobowej kilkanaście przepalonych kostek zwierzęcych, „kilka zniszczonych drobnych narzędzi i odpadków” z różnego surowca krzemienno (8-12) i „kilka drobnych” fragmentów ceramiki (13) KAK (?). UWAGI: W jamie grobowej – dużo drobnych kawałeczków węgla drzewnego, niewiele popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. Zachowała się fotografia. Wg opisu była to gliniane dwuucha amforka o płaskim dnie. Uszka niewielkie, umiesz-

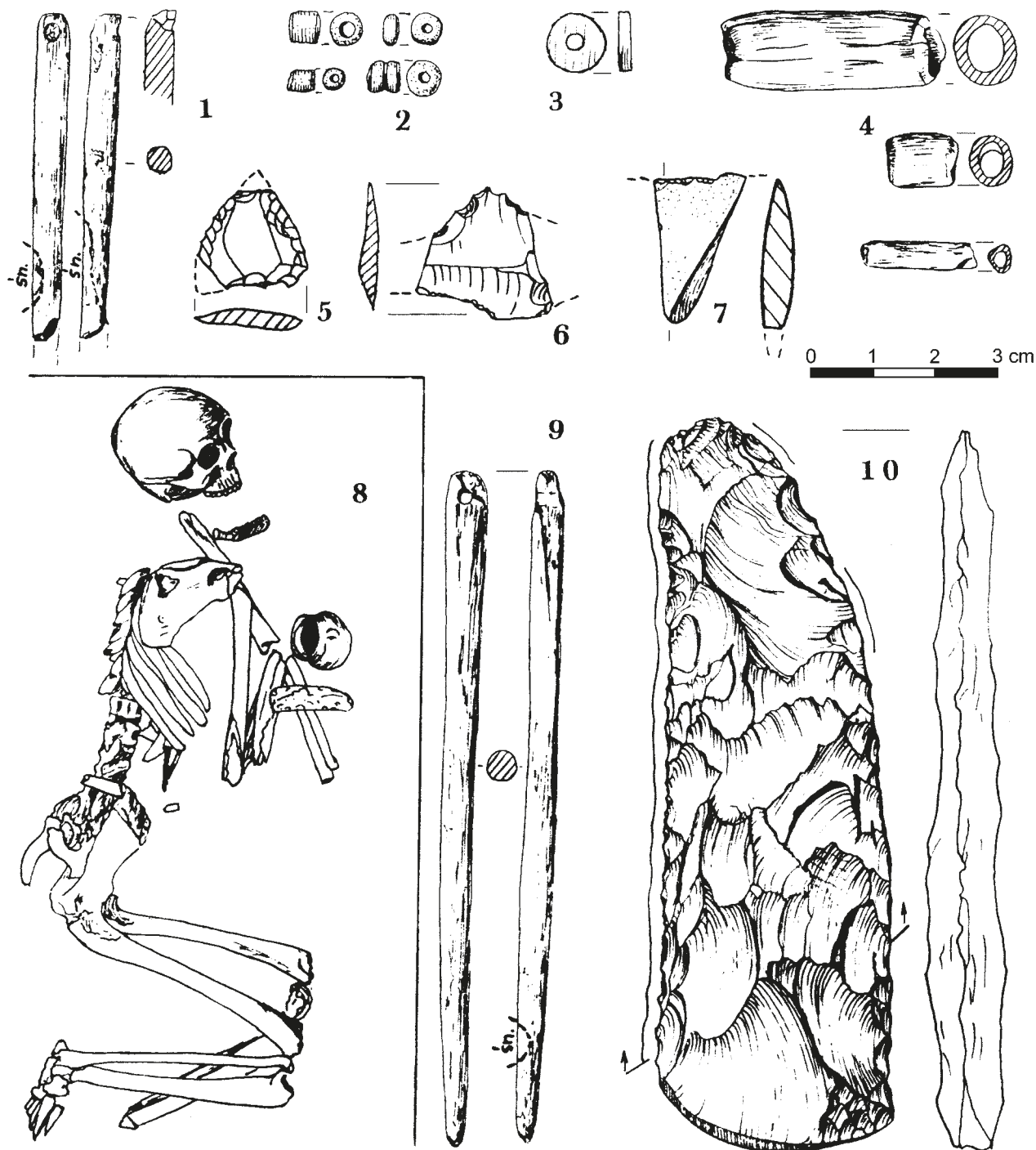

Ryc. 70. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 35.
Fig. 70. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 35.

czony w górnej części brzucha. W dolnej części przewężonej szyjki, niewyodrębnionej od brzucha, ornament składający się z rzędu pojedynczych okrągłych dołków. Ten poziomy ornament oddzielający szyję od górnej części brzucha, umieszczony był powyżej uszek. Brzusiec u dołu lekko podcięty, dno nie tworzyło jednak wyodrębnionej „nóżki”. Powierzchnia naczynia wygładzona. Średnica wylewu 5,8–6,1 cm, średnica przewężenia szyi 5 cm, średnica największej wydętości 7,4 cm, średnica dna 4 cm, wysokość 7–7,1 cm. 2. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 12 x 3,9 x 1,3 cm (Ryc. 72, 10); [**]. 3. Fragment złamanej szpili kościanej z kolankowatym otworem. Przy miejscu złamania ślady śniedzi (na rysunku zaznaczone przerywaną linią i literami „śn.”). Długość zachowanej części 5,3 cm, średnica 0,5 cm, średnica otworu 0,25 cm (Ryc. 72, 1); [-]. 4. Szpila kościana z poprzecznie przewierconym otworem o średnicy 0,3 cm. Szpic nieco przytępiony. Przy nim ślad śniedzi. Średnica szpili 0,5 cm, Długość 10,8 cm (Ryc. 72, 9); [-]. 5. 3 paciorki kościane rurkowate o długości 1,2–3,5 cm, średnicy 0,4–1,24 cm i średnicy otworu 0,23–0,8 cm (Ryc. 72,4); [-]. 2 fragmenty paciorka rurkowatego o średnicy około 0,9 cm, średnicy otworu 0,43 cm i długości 2,9 cm. 2 fragmenty kości rurkowatej (paciorka?) o długości 6,6 cm. 6. 58 paciorków jednosegmentowych z niebieskawego fajansowy o średnicy 0,47–0,65 cm, średnicy otworów 0,16–0,35 cm, grubości 0,28–0,6 cm. 2 paciorki dwusegmentowe z niebieskawego fajansowy o średnicy 0,57 cm, średnicy otworów 0,2–0,24 cm i grubości 0,5–0,6 cm (Ryc. 72, 2); [-]. 3 fragmenty paciorków z niebieskawego fajansu [-]. 7. okrągłych paciorków z muszli, w tym 6 zlepionych razem. Średnica paciorków 0,5–1,0 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,09–0,2 cm (Ryc. 72, 3); [-]. 8. Grocik z krzemienia

Ryc. 71. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 35.
Fig. 71. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 35.

Ryc. 72. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 35. Przerys z fotografii (8) i wyposażenie grobu (1–7, 9–10). Zabytki kościane (1, 4, 9), fajansowe (2), z muszli (3) i krzemienne (5–7, 10).

Fig. 72. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 35. Drawing based on a photograph (8) and burial goods from the grave (1–7, 9–10). Artefacts made of bone (1, 4, 9), faience (2), shell (3) or flint (5–7, 10).

pasiastego z odłamanym wierzchołkiem i jednym zadziorem. Wymiary: 1,5 x 1,74 x 0,3 cm (Ryc. 72, 5); [-]. 9. Zaczątkowa forma grocika (?) z krzemienia pasiastego Wymiary: 2,1 x 2,2 x 0,3 cm (Ryc. 72, 6); [-]. 10. Odłupek z narzędzia z krzemienia czekoladowego, łuskany drobnym retuszem na stronę wierzchnią. Na stronie wierzchniej na całej powierzch-

ni – wyświecenie. Wymiary: 2,4 x 1,5 x 0,5 cm (Ryc. 72, 7); [-]. 11. 6 odłupków [-], z krzemienia świciechowskiego – 2, przepalonego – 2, z krzemienia narzutowego – 1 i krzemienia pasiastego – 1. 12. 2 okruchy [-], z krzemienia świciechowskiego – 1 i przepalonego – 1. 13. 30 fragmentów ceramiki WB [-], w tym 2 drobne fragmenty wylewu jednego

naczynia o lekko wywiniętej na zewnątrz krawędzi. Pozostałe są ze środkowych części brzusców.

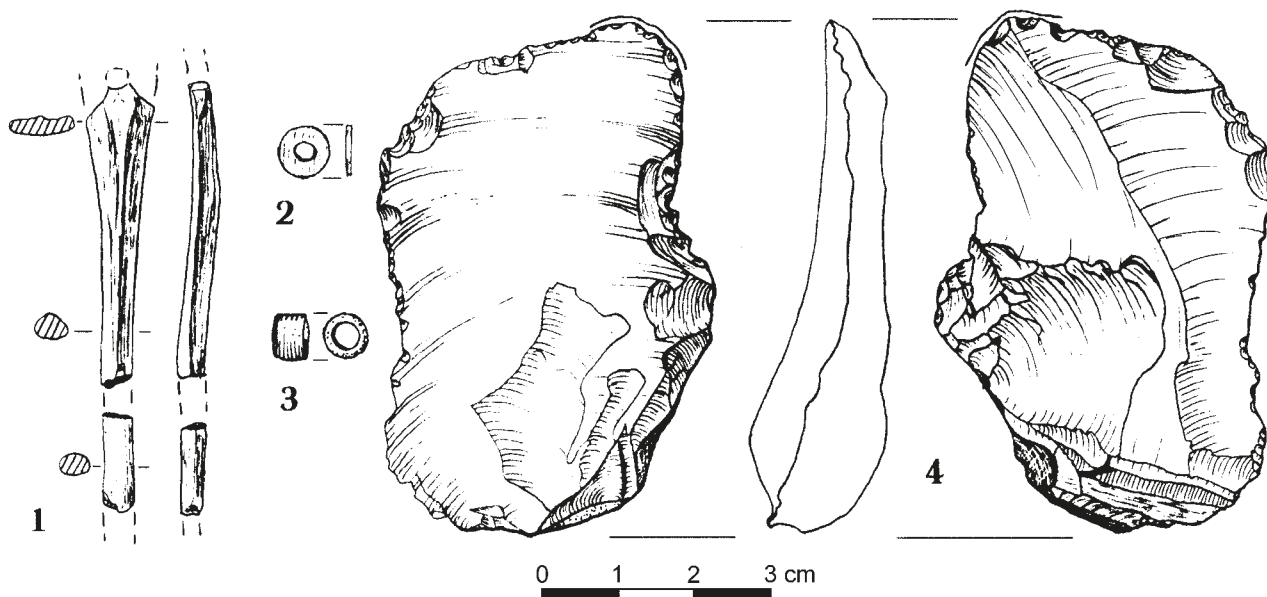
Grób 36

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasieńskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi dość silnie zgięte w kolanach, prawa bardziej niż lewa. Obie ręce zgięte w łokciach, dłonie przed klatką piersiową. Czaszka dobrze zachowana, szczęki zwarte, uzębienie dobre. WYPOSAŻENIE – Pod lewą kością ramieniową, przed klatką piersiową – obustronnie obłamana, zniszczona szpila kościanna (1), paciorki z muszli (2) i fajansu (4), kilka odpadków z różnego surowca krzemienno (5–6), dość duży „nożyk z krzemienia pasiastego” (7). UWAGI: W jamie grobowej – grudka węgla drzewnego. Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej (była bardzo dobrze widoczna nieregularna obwódka z popielatej ziemi). INWENTARZ GROBU: 1. 2 fragmenty szpili kościanej z poprzecznie przewierconym otworem. Główka szpili i szpic odłamane. Długość większego fragmentu 4,0 cm, jego maksymalna szerokość 0,8 cm, maksymalna grubość 0,4 cm, średnica otworu około 0,3 cm.

Długość mniejszego fragmentu 1,3 cm, szerokość 0,4 cm, grubość 0,3 cm (Ryc. 73, 1); [-]. 2. 224 całe i 6 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, z czego 169 było pozlepianych razem po 2, 3 a nawet 11 sztuk. W 6 zlepionych kawałkach zachowały się resztki lewoskrętnego sznura. 1 zlepiony kawałek wskazuje na to, że naszyjnik był co najmniej dwusznurowy. Średnica paciorków 0,57–0,74 cm, średnica otworów 0,26–0,3 cm, grubość 0,07–0,28 cm (Ryc. 73, 2); [-]. 3. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,65 cm; średnica otworów 0,4 cm i grubość 0,5 cm (Ryc. 73, 3); [-]. 4. 4 fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione ceramiki WB; [-]. 5. Odłupek z tłuka z krzemienia czekoladowego; [-]. 6. 2 odłupki z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 7. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Łuskanie na stronę wierzchnią i spodnią, wzdłuż krawędzi. Na piętce zachował się fragment kory. Krawędź przy wierzchołku starta podczas procesu pracy. Wymiary: 6,8 x 4,2 x 1,8 cm (Ryc. 73, 4); [-].

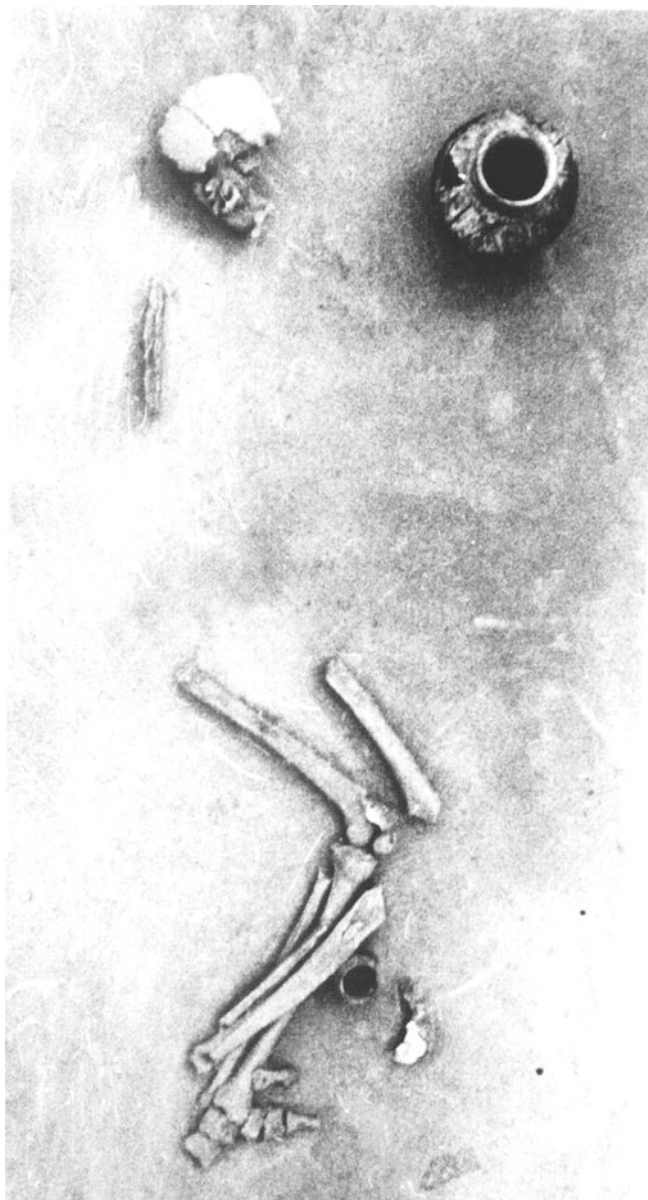
Grób 37

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 135 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasieńskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Le-

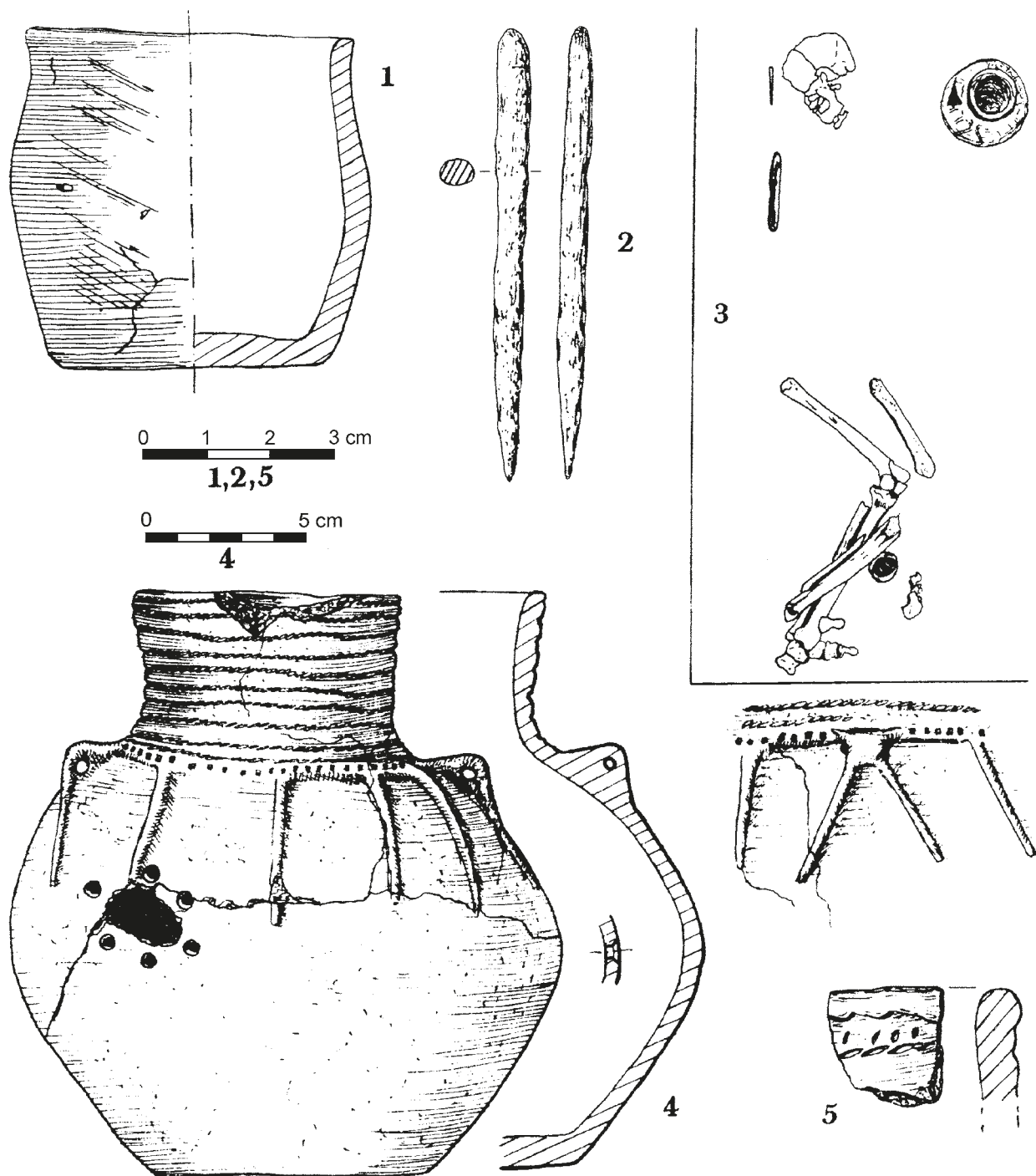
Ryc. 73. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 36. Zabytki kościane (91), z muszli (2), fajansowe (3) i krzemienno (4).

Fig. 73. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 36. Artefacts made of bone (1), shell (2), faience (3) or flint (4).

Ryc. 74. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 37.
Fig. 74. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 37.

woboczne (ułożenie boczno-plecowe). Lepiej zachowane nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Lewe podudzie założone na prawe. Z kości rąk zachowało się tylko prawe ramię. Czaszka zgnieciona, zachował się fragment żuchwy (Ryc. 74; 75, 3). WYPOSAŻENIE: Tuż poza czaszką – źle zachowana szpila kościana (1). Obok lewego podudzia – naczynko gliniane (2) i 8 drobnych odpadków („narzędzi”?) z krzemienia pasiastego i krzemienia czekoladowego (3 i 4). Poza obwódką popielatej ziemi – amforka gliniana (5). W jamie grobowej wypełnionej prawie czystym, lecz zruszonym i bardzo miękkim lessem – drobne kostki zwierzęce (6), drobne fragmenty ceramiki (7) i kilkanaście drobnych odpadków z różnego surowca krzemienno- (8). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej (obwódka popielatej ziemi dość regularna i doskonale widoczna). INWENTARZ GROBU: 1. Szpila kościana bez otworu. Długość 7,2 cm, średnica około 0,4–0,5 cm (Ryc. 75, 2); [-]. 2. Naczynko beczułkowate gliniane. Wysokość 5,2 cm, średnica wylewu 5,2 cm (Ryc. 75, 1); [-]. 3. 2 fragmenty łuszczeni z krzemienia woskowo-czekoladowego i nieokreślonego [-]. 4. 2 odłupki [-] z krzemienia pasiastego i krzemienia jurajskiego z półwytworu siekiery (?). 5. Amforka gliniana dwuucha zdobiona listwami plastycznymi, odciskami sznura i patyczka. Otwór w brzuchu wybit uderzeniem z zewnątrz naczyń. Przy otworze 6 wywierconych dziur o średnicy około 0,7 cm na zewnątrz naczyń i 0,4 cm wewnątrz wysokość 18,6 cm, średnica brzucha 17,6 cm (Ryc. 75, 4); [**]. 6. 7 rozłupanych kości zwierzęcych, 1 ząb oraz 1 niewielki fragment narzędzia z kości o 1 płaszczyźnie wygładzonej (gładzidło?); [-]. 7. 13 fragmentów ceramiki [-], w tym 1 fragment wylewu zdobiony odciskami sznura i ukośnych kresek (Ryc. 75, 5), 2 fragmenty środkowe naczyń zdobione 2 równoległymi odciskami sznura, 1 fragment przydenny i 9 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych. 8. 7 odłupków [-], z krzemienia jurajskiego – 5, z krzemienia pasiastego – 1 i krzemienia świeciechowskiego – 1.

Ryc. 75. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 37. Przerys z fotografii (3) i wyposażenie grobu (1-2, 4-5). Zabytki glinia-
ne (1, 4-5) i kościany (2).

Fig. 75. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 37. Drawing based on a photograph (3) and burial goods from the grave (1-2,
4-5). Artefacts made of clay (1, 4-5) or bone (2).

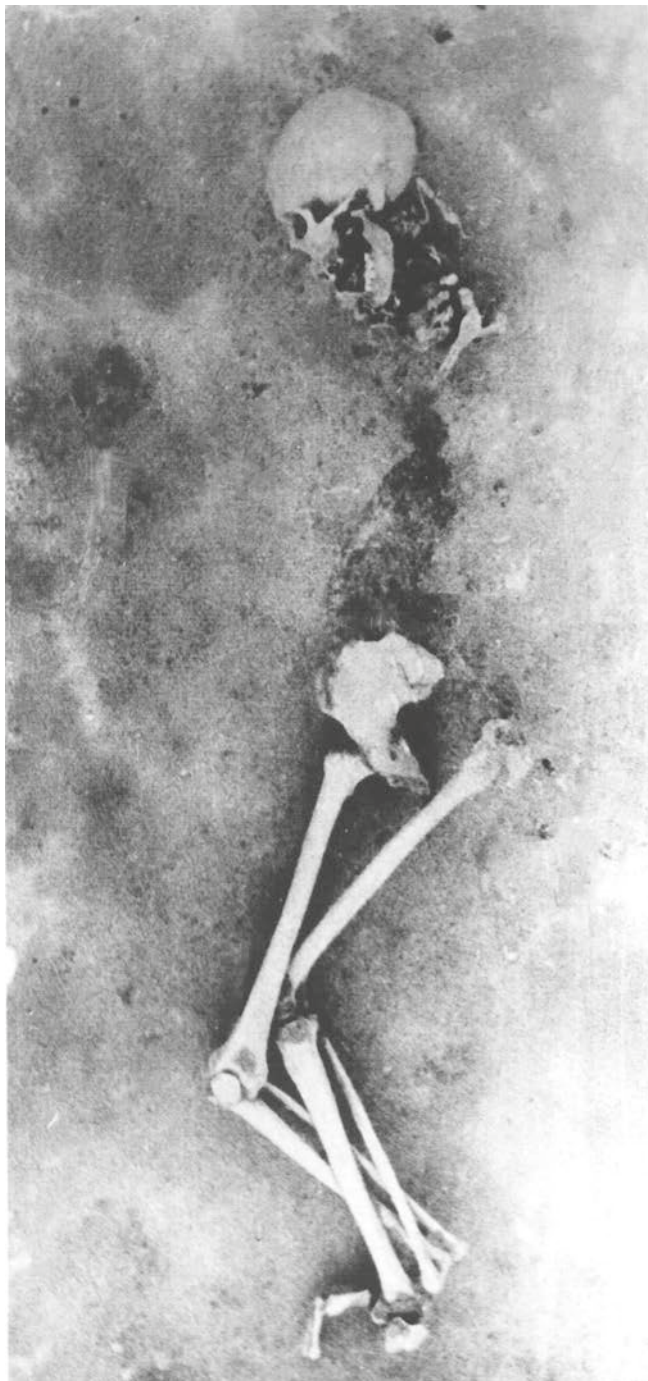

Ryc. 76. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 38.

Fig. 76. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 38.

Grób 38

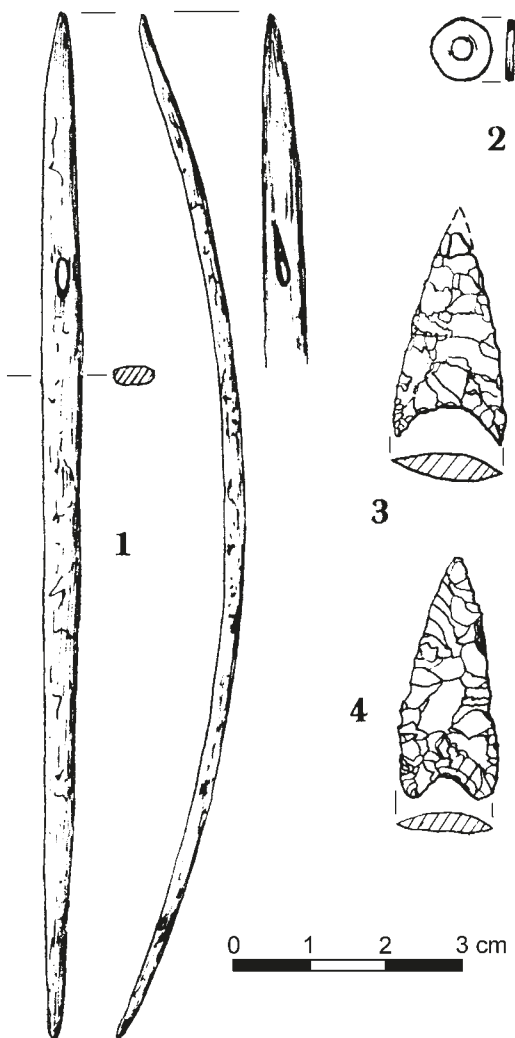
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 76). KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry, nieco zniszczony rowem współczesnym. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi zgięte w kolanach i „jakby zaplecione”. Prawe kolano pod udem lewej nogi. Kości rąk brak (zniszczone podczas kopania rowu). W ziemi rowu – kość ramieniowa i kilka kości drobnych (Ryc. 77). WYPOSAŻENIE: Koło lewego kolana, wzdłuż uda – „iglica” kościana (1). W pobliżu czaszki, na dużej powierzchni – paciorki z muszel (2), które tworzyły prawdopodobnie pierwotnie naszyjnik. W ziemi rowu – 2 grociki krzemienne (3) i 3 fragmenty dużych

Ryc. 77. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 38.

Fig. 77. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 38.

naczyń (4). INWENTARZ GROBU: 1. Dwuostrzowa szpila kościana z poprzecznym otworem o szerokość 0,18 cm i długości 0,35 cm. Długość szpili po cięciwie 13,5 cm, maksymalna szerokość 0,5 cm, grubość 0,22 (Ryc. 78, 1); [-]. 2. 310 całych i 81 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,58–0,8 cm; średnica otworów 0,2–0,4 cm, grubość 0,08–0,27 cm (Ryc. 78, 2); [-]. 3. 2 grociki z krzemienia czekoladowego Wymiary: długość 2,75 i 3,18 cm, szerokość 1,45 i 1,35 cm, grubość 0,4 cm i 0,35 cm (Ryc. 78,

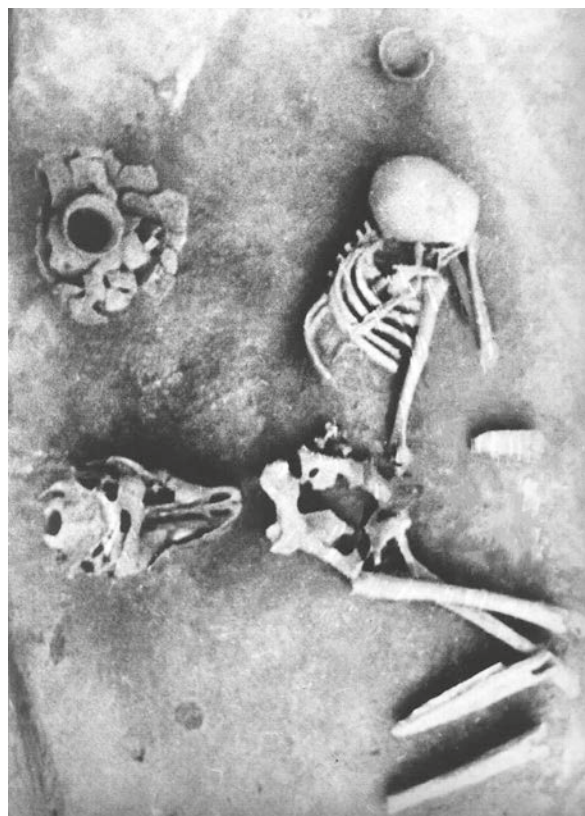

Ryc. 78. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 38. Zabytki kościany (1), z muszli (2) i krzemienne (3–4).
Fig. 78. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 38. Artefacts made of bone (1), shell (2) or flint (3–4).

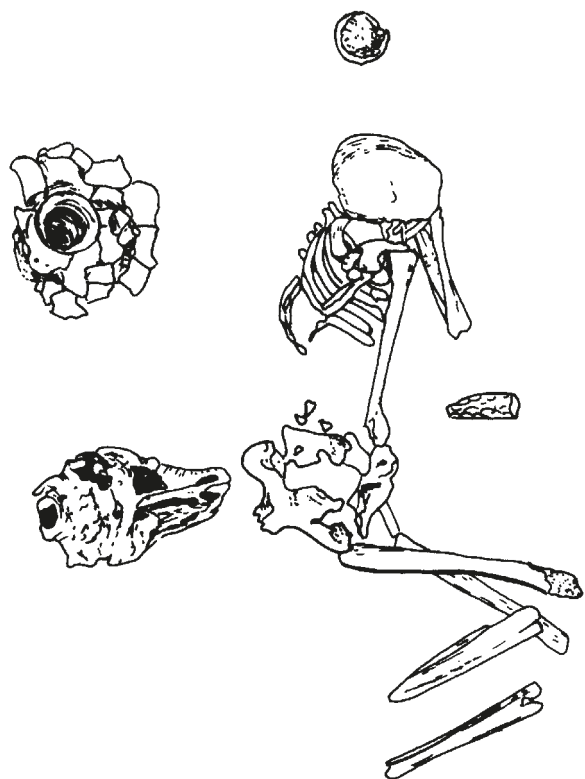
3–4); [-]. 4. 2 fragmenty ceramiki [-], w tym 1 fragment dna naczynia o średnica 18 cm. Sądząc po grubości ścianek – naczynie duże.

Grób 39

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 75 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prawie czworokątny. Duża i szeroka jama. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi dość silnie zgięte w kolanach. Lewa ręka zgięta b. silnie w łokciu, palce przy twarzy. Prawego ramienia brak (Ryc. 79–80). WYPO-

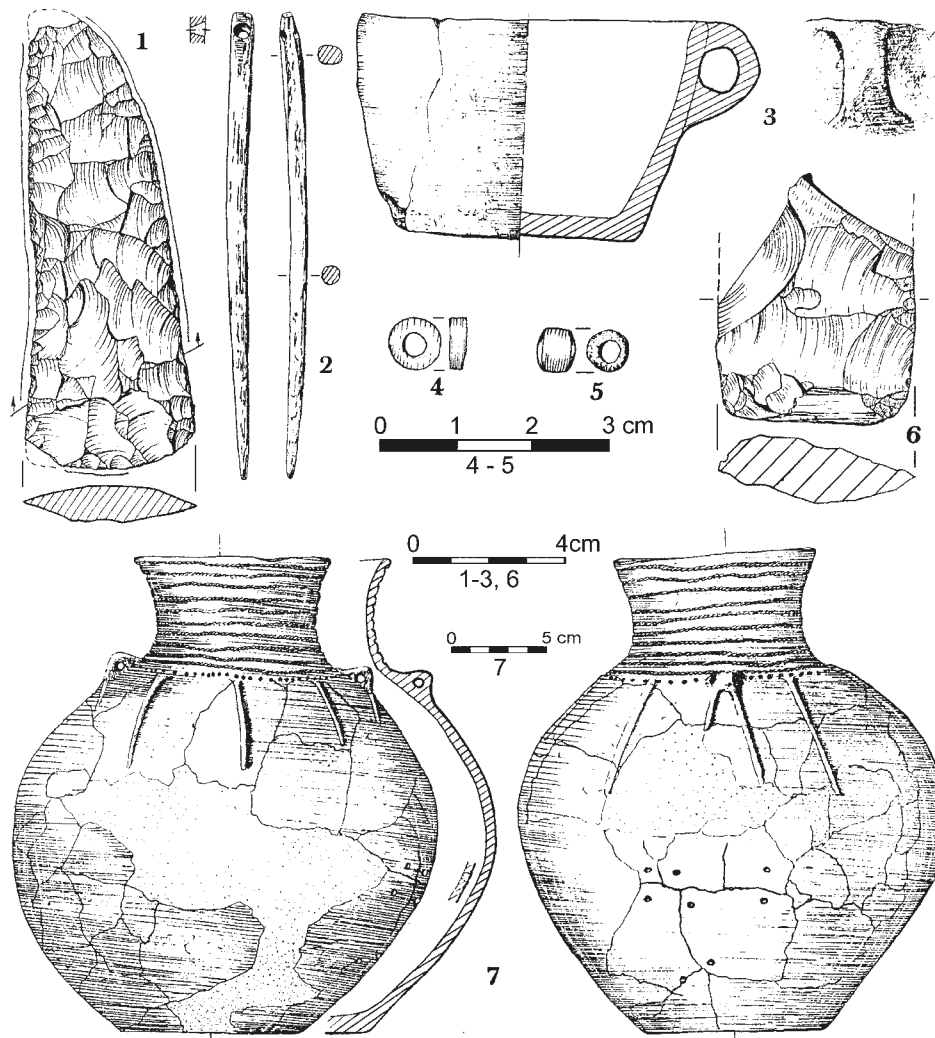

Ryc. 79. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 39.
Fig. 79. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 39.

Ryc. 80. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 39. Przerys z fotografii.

Fig. 80. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 39. Drawing based on a photograph.

Ryc. 81. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 39. zabytki krzemienne (1, 6), kościany (2), z muszli (4), fajansowe (5) i gliniane (3, 7).

Fig. 81. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 39. Artefacts made of flint (1, 6), bone (2), shell (4), faience (5) or clay (3, 7).

SAŻENIE: Tuż przy czaszce, na klatce piersiowej, wzdłuż ramienia – szpila kościana (1) ostrym końcem skierowana ku nogom. Między kośćmi ramion – kilkadziesiąt paciorków z muszli (2) i fajansu (3), tworzących zapewne naszyjnik. Przy kościach miednicy, poprzecznie do osi grobu – nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego (4), skierowany ostrzem ku kościom. Około 15 cm poza czaszką na E – mały kubek gliniany (5). Poza plecami, przy granicy jamy grobowej – poprzerastana korzeniami amfora gliniana (6). Poza miednicą – spękana i częściowo zniszczona czaszka bydłca z odtrąconymi rogami. Była ona oparta żuchwą o dno grobu, tylna część znajdowała się znacznie wyżej niż przednia i ukazała się już na poziomie 50 cm. W jamie grobowej – złamany półwtywór siekiery z krzemienia pasiastego (7) mały fragment gładzonej siekiery z krzemienia świeciechowskiego (8), drobne połamane narzędzia i odpadki (2 sztuki przepalone) z różnego surowca krzemienego (9–11) i kilkanaście fragmentów ceramiki z różnych naczyń (12). UWAGI: W jamie grobowej – drobne grudki węgla drzewnego i dość dużo popielatej ziemi. Jama gro-

bową poprzecinana była we wszystkich kierunkach norami zwierzęcymi. INWENTARZ GROBU: 1. Szpila kościana z poprzecznie przewierconym otworem o średnicy około 0,4 cm. Długość 12,1 cm, grubość 0,6 cm (Ryc. 81, 2); [*]. 2. 18 okrągłych paciorków z muszli, niekiedy zlepionych ze sobą po kilka sztuk. W zlepionych kawałkach zachowały się fragment nici. Średnica paciorków 0,6–0,7 cm, średnica otworu 0,3 cm, grubość 0,1–0,2 cm (Ryc. 81, 4); [-]. 3. 3 paciorki jednosegmentowe z niebieskawego fajansu o średnicy 0,6 cm; średnica otworów 0,3 cm, grubość 0,4–0,5 cm (Ryc. 81, 5); [-]. 4. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego z odłamanym wierzchołkiem i fragmentem nasady. Wymiary: 11,6 x 4,5 x 1 cm (Ryc. 81, 1); [-]. 5. Kubek gliniany. Wysokość 5,6 cm, średnica wylewu 8,8 cm (Ryc. 81, 3); [*]. 6. Dwuucha amfora gliniana zdobiona plastycznymi listwami, odciskami sznura i dutką pióra. Na brzuścu wywiercono 8 dziur o średnicy 0,3–0,4 cm. Wysokość 24,6 cm, średnica brzuśca 21,4 cm. (Ryc. 81, 7); [*]. 7. Fragment zaczątkowej formy siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego Szerokość 5,1 cm, grubość 1,9 cm (Ryc. 81, 6); [-]. 8. Odłupek

z gładzonej siekiery z krzemienia świciechowskiego [-]. 9. Łuszczeń trzybiegunowy z krzemienia czekoladowego; [-]. 10. Odłupek z nieokreślonego narzędzia z krzemienia wołyńskiego. Strona wierzchnia wyświeconą; [-]. 11. 9 odłupków [-], z krzemienia świciechowskiego – 1, z krzemienia pasiastego – 6 i przepalonego – 2. 12. 22 drobne fragmenty (w tym 1 przykrawędny) ceramiki WB; [-].

Grób 40

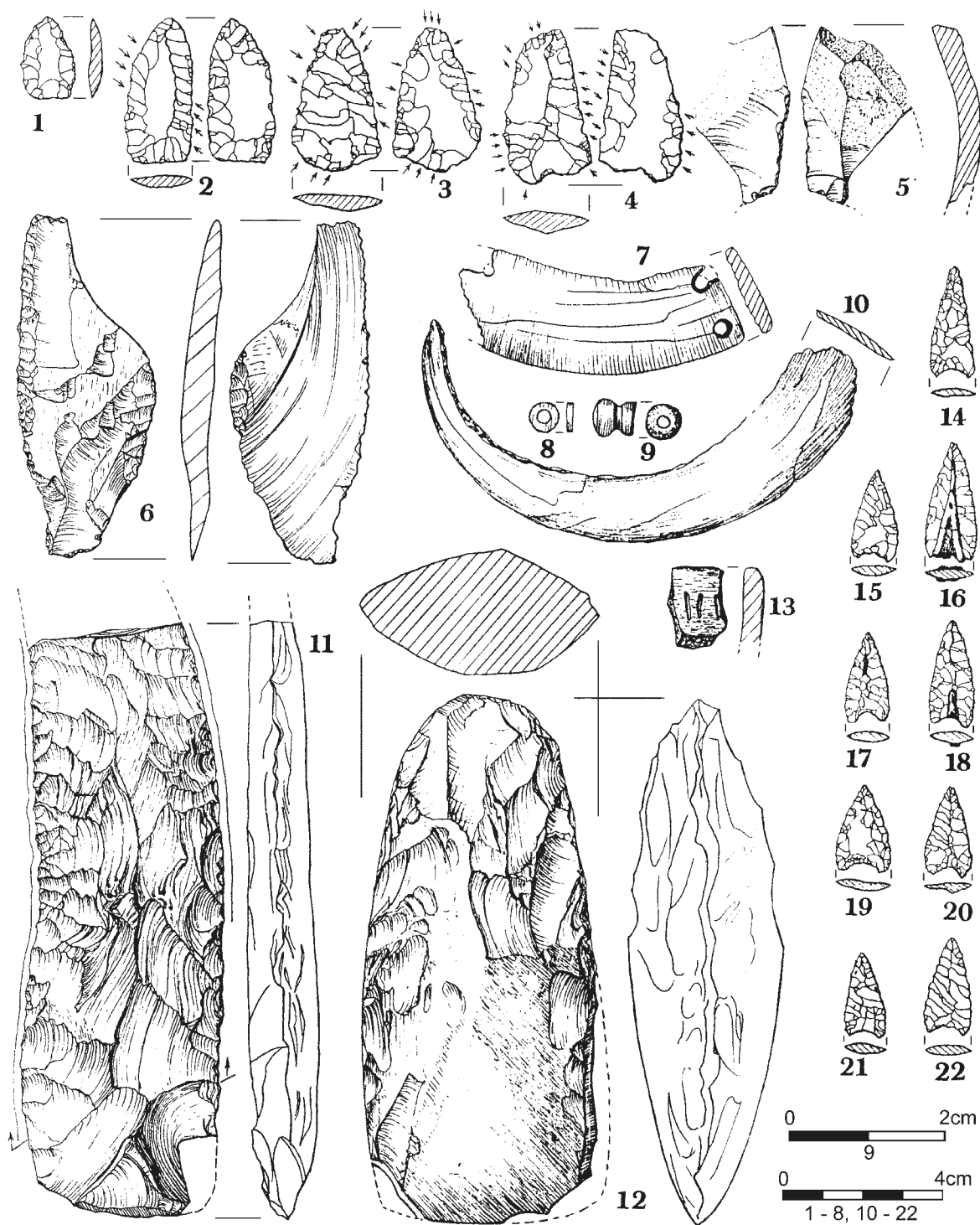
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny, nieco obcięty rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI):

Ryc. 82. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 40.

Fig. 82. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 40.

W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi dość silnie zgięte w kolanach, lewa bardziej niż prawa. Lewa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym. Dolna część szkieletu dobrze zachowana, górna prawie całkowicie zniszczona. Brak czaszki, żuchwy i prawego przedramienia (Ryc. 82). WYPOSAŻENIE: W miejscu klatki piersiowej – 2 kły dzika, z których 1 z otworkami jest zniszczony (1). Obok palców lewej ręki, poprzecznie do osi grobu – złamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (2). Poza lewą kością ramieniową – siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego (3). W okolicach głowy „kilka dość dużych i niewykończonych grocików krzemiennych” (4). Koło kolan i poza stopami – inne grociki z zachowanym lepiszczem żywicznym (5). Przy krawędzi jamy grobowej w miejscu odciętym częściowo przez rów – skupienie 7 grocików krzemiennych. (6), z których 3 było już w ziemi wypełniającej rów. W pobliżu kości twarzy – „obłamany nóż” z krzemienia świciechowskiego (7). W kilku miejscach grobu – „drobne narzędzia oraz kilka odpadków z różnego surowca krzemienego” (8–10). Niektóre były przepalone w ogniu. W jamie grobowej – kilka paciorków z muszli (11), 1 fajansowy dwusegmentowy (12), kilkanaście fragmentów różnych naczyń (13–14). UWAGI: W grobie – dużo grudek węgla drzewnego oraz spora ilość popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 2 zawieszki z kłów dzika [-]. Jedna bez otworu (Ryc. 83, 10) i druga zachowana fragmentarycznie z 3 otworami o średnicy 0,44 cm i około 0,3 cm. Długość 10,3 cm i około 6,7 cm (Ryc. 83, 7). 2. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem i częścią nasady. Wymiary: 14,8 x 5 x 1,7 cm (Ryc. 83, 11); [-]. 3. Siekiera dwuścienna z krzemienia pasiastego gładzona przy ostrzu i w części środkowej. Ostrze wyszczerbione podczas pracy. Na obuchu ślad po oprawie. Wymiary: 12,9 x 5,5 x 3,5 cm. (Ryc. 83, 12); [***]. 4. 3 półwytwory grocików, z krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 83, 2) i z krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 83, 3–4); [- = Ryc. 83, 1, 2, 4; * = Ryc. 83, 3]. Strzałkami oznaczono na rysunku kierunek nacisku retuszera (kierunek fal). Wymiary: Długość 3,47–3,7 cm, szerokość 1,65 x 2,15 cm, grubość 0,35–0,5 cm. 5. 3 grociki [-] z krzemienia czekoladowego (Ryc. 83, 16, 17–18). Wymiary: długość 2,2–2,8 cm, szerokość 1,1–1,26 cm, grubość 0,3 cm. 6. 7 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 6 (Ryc. 83, 14–15, 19–22) i z krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 83, 1). Wymiary: długość 2,02–2,78 cm, szerokość 1,0–1,3 cm, grubość 0,2–0,35 cm. 7. Zgrzebło podwójne poprzeczne z odłupka z krzemienia świciechowskiego Po złamaniu powtórnie zaretuszowane na stronę spodnią w części przysączkowej. Wymiary: 8,7 x 3,5 x 0,7 cm (Ryc. 83, 6); [***]. 8. Odłupek łuskany z krzemienia czekoladowego z odłamaną częścią przysączkową. Zachował się fragment kory. Łuskanie półstrone na stronę spodnią. Wymiary: 4,3 x 2,6 x 0,6 cm (Ryc. 83, 5); [-]. 9. Środkowa część obustronnie złamanego wiórka z krze-

Ryc. 83. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 40. Zabytki krzemiennie (1-6, 11, 14-22), kościane (7, 10), z muszel (8), fajansowe (9) i gliniany (13).

Fig. 83. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 40. Artefacts made of flint (1-6, 11, 14-22), bone (7, 10), shells (8), faience (9) or clay (13).

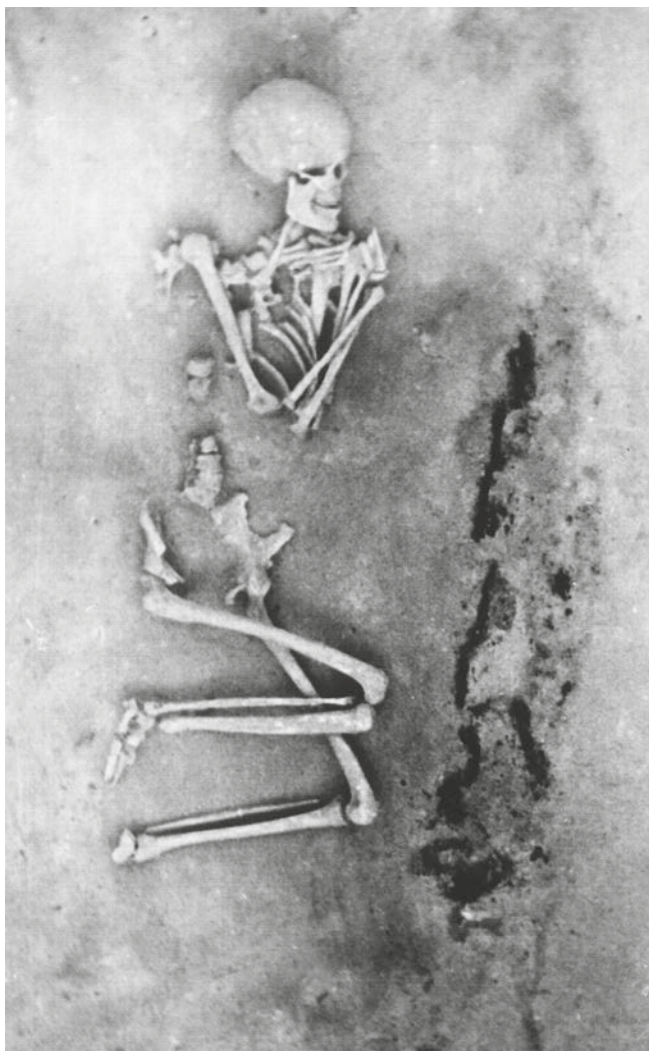
mienia świciechowskiego Wymiary: 1,5 z 1,4 z 0,4 cm [-]. 10. 8 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 3, z krzemienia czekoladowego – 3 i przepalonego – 2. 11. 14 całych i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli zlepionych po 2-3 sztuki. Średnica paciorków 0,54-0,77 cm, średnica otwo-

rów 0,22-0,35 cm, grubość 0,1-0,2 cm (Ryc. 83, 8); [-]. 12. Paciorek dwusegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,47 cm; średnica otworów 0,27 cm, grubość 0,54 cm (Ryc. 83, 9); [-]. 13. Fragment wylewu naczynia WB zdobiony żłóbkami (Ryc. 83, 13); [-]. 14. 10 fragmentów ceramiki [-]

niecharakterystycznych, niezdobionych; 1 fragment posiada starte podczas pracy (?) 2 krawędzie złamania.

Grób 41

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michałskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **kobieta, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi dość silnie zgięte w kolanach, prawa bardziej niż lewa. Obie ręce zgięte w łokciach, lewa bardziej niż prawa. Palce obu rąk przed twarzą (Ryc. 84–85). WYPOSAŻENIE: Na palcach prawej ręki – szpila kościana (1). Tuż obok głowy lewej kości ramieniowej – sznury paciorków z muszli (2)

Ryc. 84. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 41.

Fig. 84. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 41.

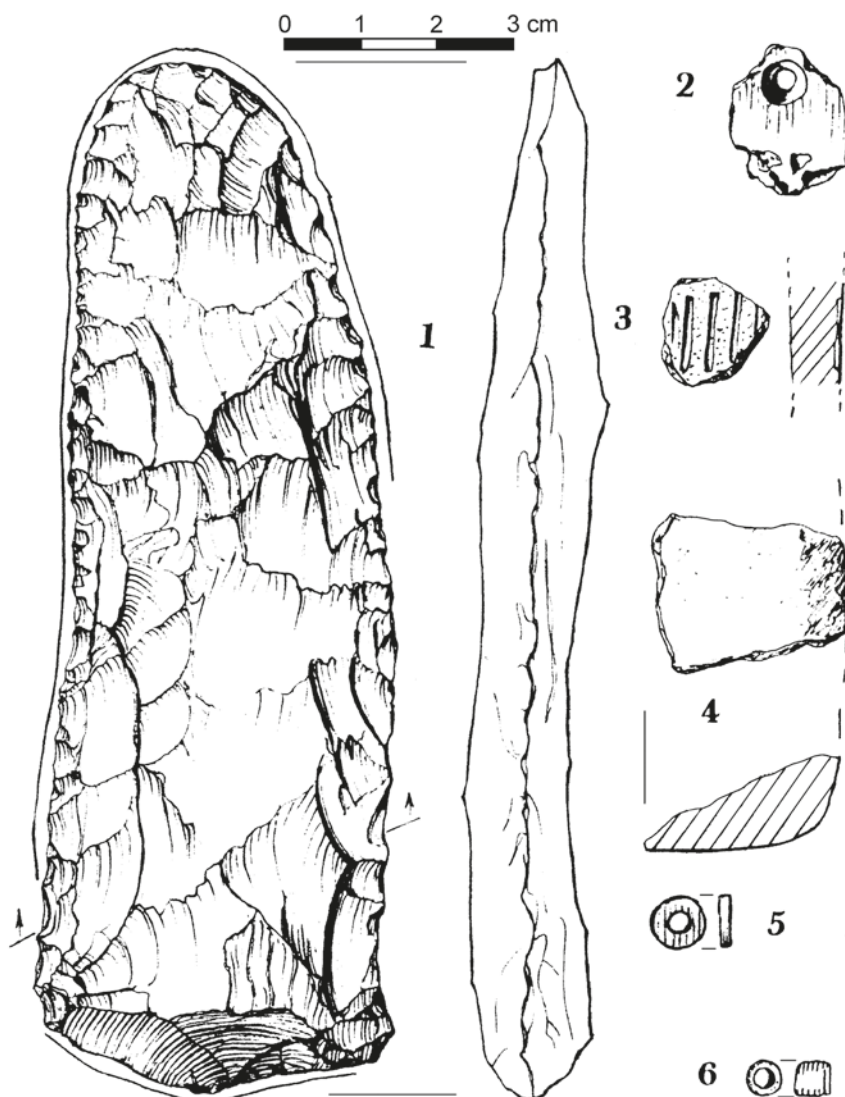
Ryc. 85. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 41. Górna część szkieletu.

Fig. 85. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 41. Upper part of the skeleton.

i fajansu (3) tworzące naszyjnik. Przed prawym kolanem, 10 cm głębiej, pod warstwą węgla drzewnego – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (4). W jamie grobowej 2 „zepsute półwytwory siekier” dwuciennych z krzemienia pasiastego (5), złamany „nóż” z krzemienia pasiastego (5), kilka drobnych fragmentów ceramiki, w tym 1 z ornamentem sznurowym (6–7). Wśród materiałów z grobu 41 znajdowały się nie uwzględnione w opisie K. Salewicza – wisiorek z muszli (8), fragment kamiennego gładzidła (9) i odcinki krzemienne (10). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej. Węgiel drzewny był w grubej, niejednorodnej warstwie (duże grudki i odłamki z silnie przewęgloną ziemią i dużą ilością ziemi popielatej) między doskonale widoczną regularną obwódką z popielatej ziemi, a S granicą jamy grobowej. Zdaniem K. Salewicza, materiał z jamy grobowej, tak jak i w innych grobach nie należy zapewne do inwentarza grobowego lecz dostał się do jamy przy zasypaniu grobów z powstałej przedtem warstwy kulturowej. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. 2. 356 całych i 114 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średni-

Ryc. 86. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 41. Zabytki krzemienne (1), z muszli (2, 5), gliniany (3), kamienny (4) i fajansowe (6).

Fig. 86. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 41. Artefacts made of flint (1), shell (2, 5), clay (3), stone (4) or faience (6).

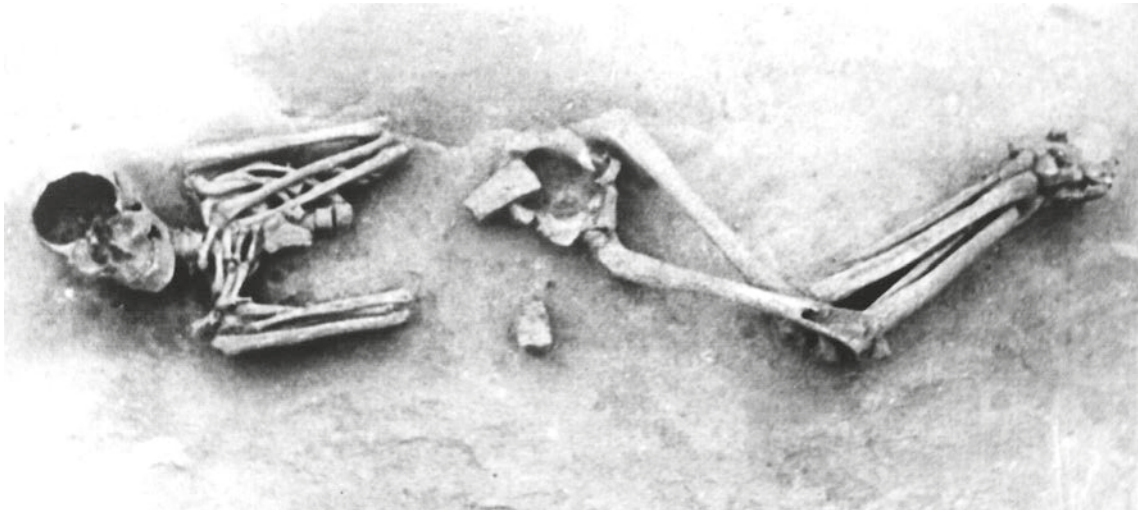

cy 0,52–0,88 cm; średnica otworów 0,23–0,33 cm i grubość 0,05–0,28 cm (Ryc. 86, 5); [-]. 3. 1 cały jednosegmentowy i 3 fragmenty paciorków z niebieskawego fajansowy. Średnica paciorka 0,68 cm, średnica otworu 0,3 cm, grubość 0,3 cm (Ryc. 86, 6); [-]. 4. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego. Wymiary: 13,3 x 5,1 x 1,5 cm (Ryc. 86, 1); [-]. 5. Zabytki zaginęły. 6. Fragment naczynia zdobiony stempelkami (Ryc. 86, 3); [-]. 7. 3 drobne fragmenty ceramiki [-], w tym 1 przykrawędny. 8. Wisior lub półfabrykat paciorka z muszli o średnicy otworu 2,5–5,5 cm. Wymiary: 1,9 x 1,1 cm (Ryc. 86, 2); [-]. 9. Fragment gładzidla z czerwonego piaskowca. Wymiary: 2,5 x 2,1 cm (Ryc. 86, 4); [-]. 10. 3 odłupki [-], z krzemienia pasiastego – 1, z krzemienia czekoladowego – 1 i przepalonego – 1.

Grob 42

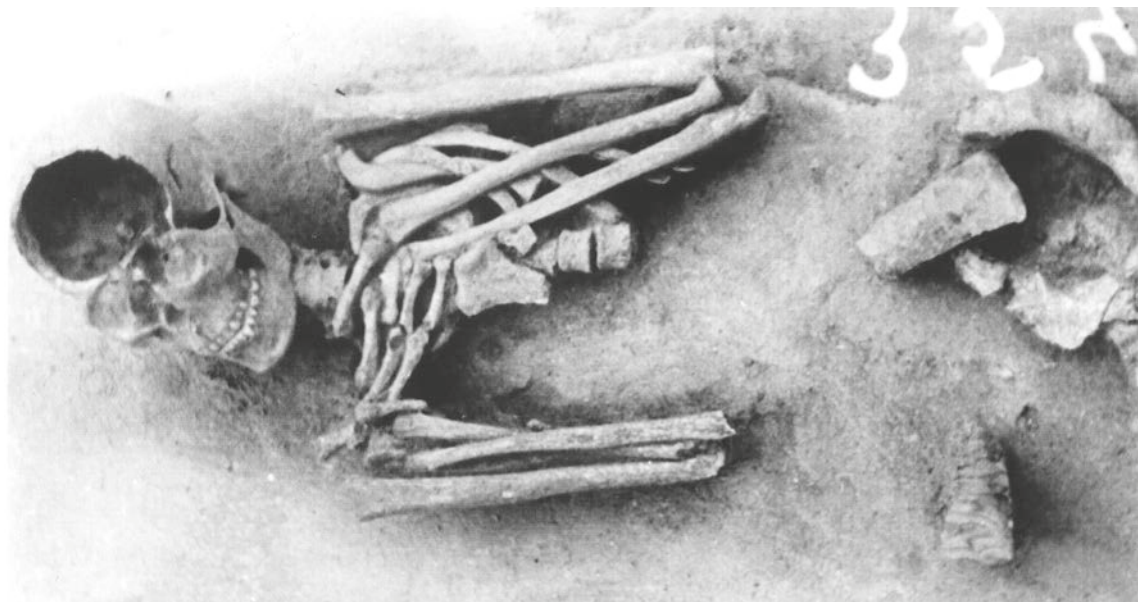
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E.

IŁOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO – Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Górna część szkieletu na wznak z lekkim przechyleniem na prawy bok. Nogi szkieletu niezbyt silnie zgięte w kolanach. Kości uległy przesunięciu i leżą jedno na drugim. Obie ręce zgięte silnie w łokciach. Pod brodą – palce wsunięte między siebie. Kość czołowa poza grobem w ziemi wypełniającej rów współczesny (Ryc. 87–88). WYPOSAŻENIE: Po prawej stronie kości miednicy – mała siekierka z krzemienia pasiastego (1). W miejscu jamy brzusznej – nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego (2). Pod czaszką – „wisior” z kła dzika (3) i mały fragment ceramiki nieornamentowanej (4). W jamie grobowej – drobne niecharakterystyczne fragmenty ceramiki (5) i kilka odpadków z różnego surowca krzemienno- (6). STRATYGRAFIA: Kość czołowa była odcięta rowem współczesnym, który

Ryc. 87. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 42.

Fig. 87. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 42.

Ryc. 88. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 42. Górna część szkieletu.

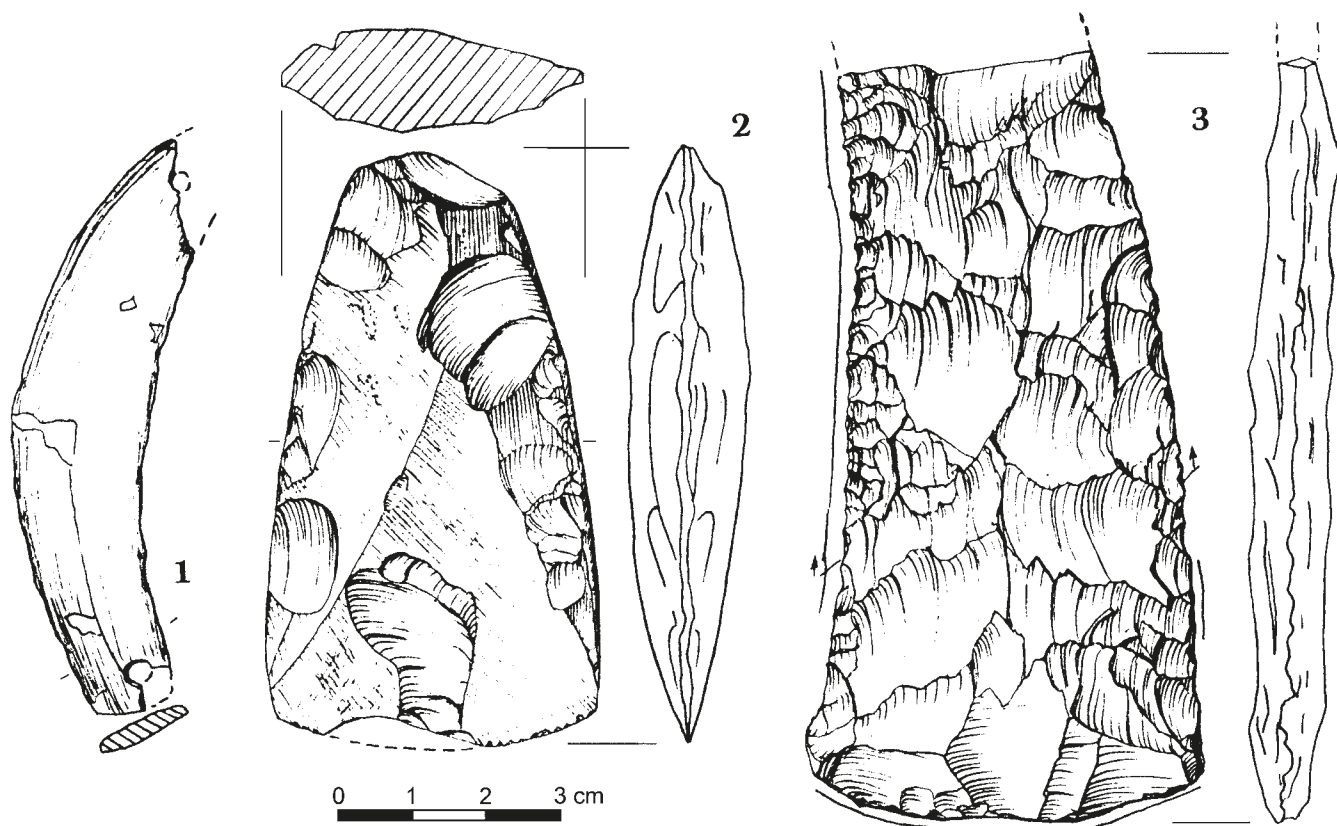
Fig. 88. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 42. Upper part of the skeleton.

wkopany był w grób od strony W. INWENTARZ GROBU:

1. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego gładzona na ostrzu, częściowo obuchu i na krawędziach bocznych. Wymiary: 8,15 x 4,5 x 1,42 cm (Ryc. 89, 2); [-].
2. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 10,4 x 5,4 x 1,2 cm (Ryc. 89, 3); [-].
3. Zawieszka z kła dzika z odłamanymi końcami. Długość 7,7 cm, średnica obu otworu około 0,4 cm. (Ryc. 89, 1); [-].
4. Fragment niezdobiony, niecharakterystyczny, ceramiki WB; [-].
- 5–6. Zabytki zaginęły.

Grób 44

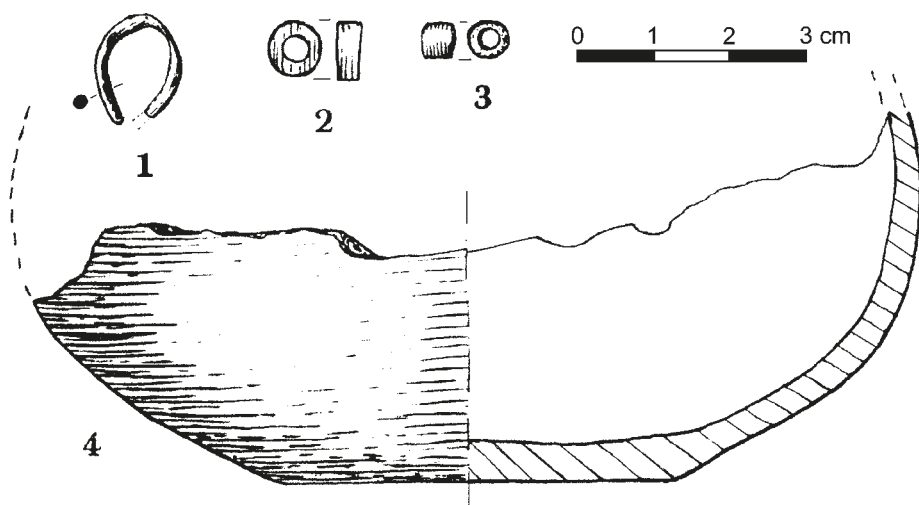
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 125 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny, odcięty nieco od jamy nr 43 (Ryc. 90). KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELE-

Ryc. 89. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 42. Zabytki kościany (1) i krzemienne (2-3).
Fig. 89. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 42. Artefacts made of bone (1) or flint (2-3).

Ryc. 90. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarysy jamy grobu 44 (z lewej strony) i jamy 43 (z prawej).
Fig. 90. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 44 (on the left) and of pit 43 (on the right).

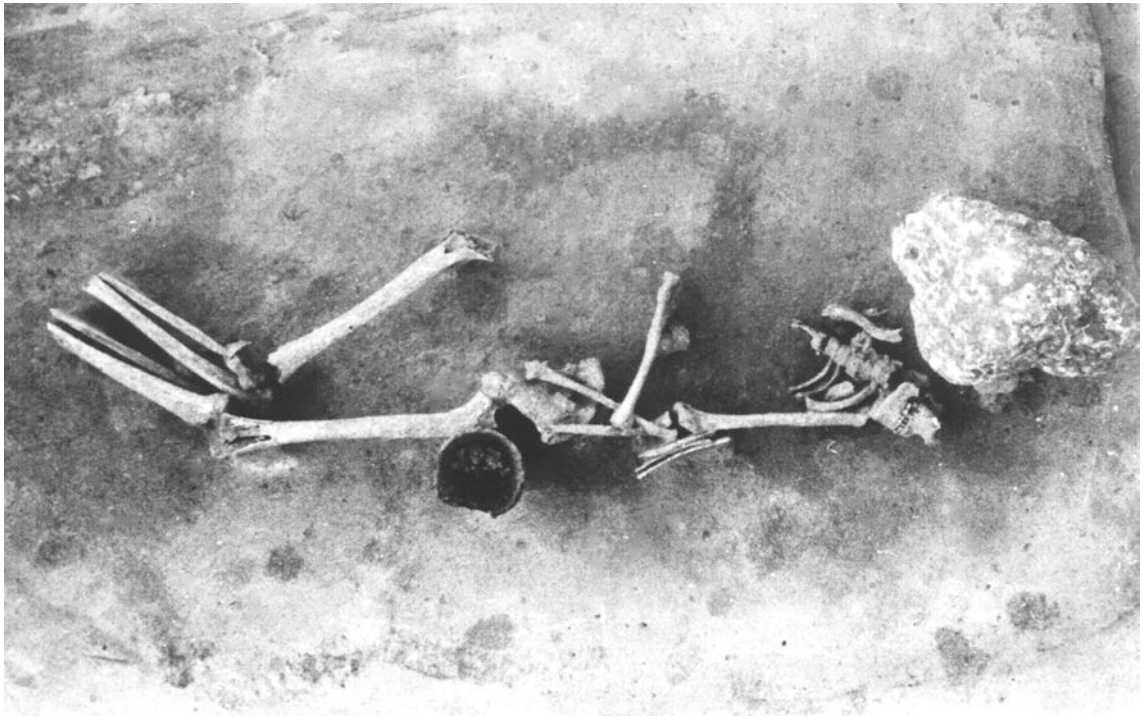
Ryc. 91. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 44. Zabytki miedziane (1), z muszli (2), fajansowe (3) i gliniane (4).

Fig. 91. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 44. Artefacts made of copper (1), shell (2), faience (3) or clay (4).

TU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: LEWOBOCZNE (?), ze zgiętymi w kolanach nogami. Szkielet rozwleczone przez zwierzęta. Zachowały się jedynie kości zniszczonej czaszki i ułamki kości długich. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – „mały kolczyk z drutu” miedziany (1). W różnych miejscach jamy grobowej – kilkanaście paciorków z muszli (2) i fajansu (3), drobne fragmenty ceramiki, w tym 1 z ornamentem stempelkowym (4), kilka odpadków z różnego surowca krzemienno-żelaznego (5). Ponad grobem – dolna część naczynia (6), kilka fragmentów większych naczyń (4), bryłka krzemienia ożarówskiego (7) i „ułamek zapewne czworosiennej siekiery” z krzemienia świeciechowskiego (8). UWAGI: W jamie grobowej pociętej norami zwierzęcymi były grudki popielatej ziemi. STRATYGRAFIA: Na głębokość 80 cm zarys jamy nr 43 (KAK? KM?) wcięty był w górną część narożnika grobu nr 44. Jama nr 43 nie uszkodziła szkieletu. INWENTARZ GROBU: 1. Złamana w środku zausznicza miedziana z drutu o średnicy 0,12 cm. Spłaszczona. Jeden koniec odłamany. Wymiary: 1,5 x 1,1 cm (Ryc. 91, 1); [*]. 2. 22 całe i 5 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,75–0,8 cm; średnica otworów 0,27–0,4 cm, grubość 0,1–0,37 cm (Ryc. 91, 2); [-]. 3. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,57 cm; średnica otworów 0,33 cm, grubość 0,45 cm (Ryc. 91, 3); [-]. 4. 11 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych różnych naczyń glinianych. WB; [-]. Grubość ścianek naczyń 0,5–1,0 cm. 5. 4 odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 3 i krzemienia świeciechowskiego – 1. 6. Fragment dna i części przydennej amfory (?) glinianej. Na dnie odciski szczątków organicznych – trawy. Średnica dna 5,1 cm. (Ryc. 91, 4); [-]. 7. Fragment kongrecji krzemienia ożarówskiego z zachowaną korą; [-]. 8. Okruch z krzemienia świeciechowskiego; [-].

Grób 45

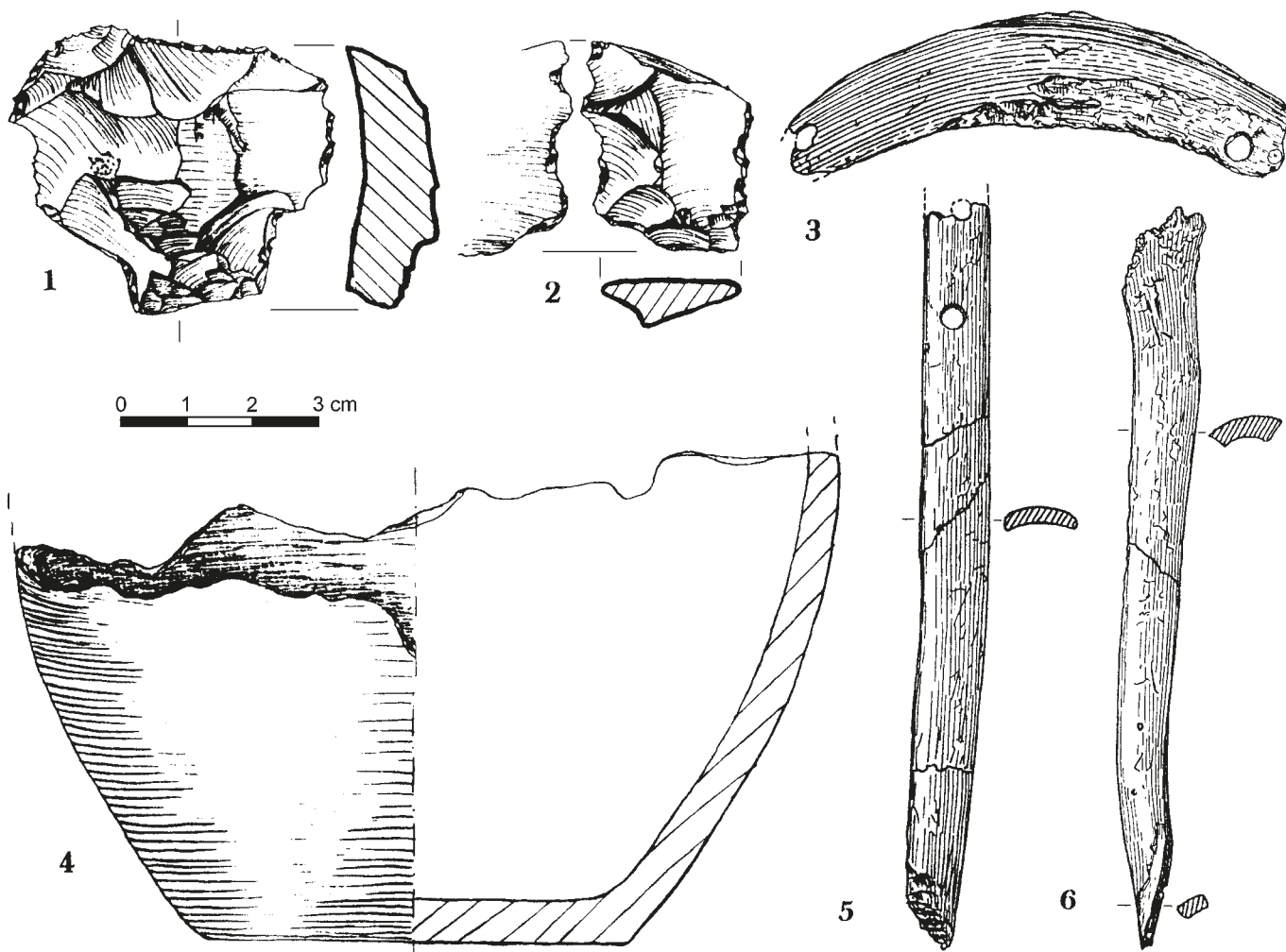
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak z lekkim przechyleniem na lewy bok. Nogi lekko zgięte w kolanach, prawa bardziej niż lewa. Czaszka rozbita i zniszczona. Brak prawej kości ramieniowej. Lewa ręka wyprostowana (Ryc. 92–93). WYPOSAŻENIE: W pobliżu lewego łokcia – szydło z kości (1) i fragment „cienkiej iglicy z otworem” (2). Przy głowce lewej kości udowej – dolna część naczynia (3). Nieco wyżej – wisior dwuotworowy z kła dzika (4). W jamie grobowej – „złamany nóż” (5), „skrobacz” (6) i odpadek (7) z krzemienia pasiastego, fragment ceramiki (8), kilka drobnych kości, zęb krowy. UWAGI: Czaszkę szkieletu nakrywała swą wystającą częścią lecz nie leżała na niej bryła wapienna (Ryc. 93). W grobie – grudki popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Szydło z rozłupanej kości długiej owcy lub kozy. Długość 11,3 cm (Ryc. 94, 6); [-]. 2. Szpila (?) z żebra owcy lub kozy z otworu o średnica 3,7 cm. Część z drugim otworu odłamana. Długość 11,3 cm (Ryc. 94, 5); [-]. 3. Dolna część naczynia glinianego. Średnica dna 6,6 cm (Ryc. 94, 4); [-]. 4. Częściowo zniszczony u końca wisior dwuotworowy z kła dzika. Długość 7,5 cm, średnica otworów 0,4–0,5 cm (Ryc. 94, 3); [-]. 5. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Łuskanie wzdłuż krawędzi bocznych i częściowo przyściskowej. Część odłupka z sęcziem odłamana. Wymiary: 3,3 x 2,6 x 0,7 cm (Ryc. 94, 2); [-]. 6. Zgrzebło poprzeczne

Ryc. 92. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 45.
Fig. 92. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 45.

Ryc. 93. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 45.
 Górna część szkieletu.
Fig. 93. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 45. Upper
 part of the skeleton.

Ryc. 94. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 45. Zabytki krzemienne (1–2), kościane (3, 5–6) i gliniany (4).
Fig. 94. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 45. Artefacts made of flint (1–2), bone (3, 5–6) or clay (4).

z krzemienia pasiastego Łuskanie strome krawędzi wierzchołkowej na stronę wierzchnią. Wymiary: 5 x 4,5 x 1,3 cm (Ryc. 94, 1); [-]. 7. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 8. Fragment niecharakterystyczny, niezdobiony ceramiki o grubości 0,9 cm; [-].

Grób 46

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **prawdopodobnie mała dziewczynka**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne ? Szkielet zniszczony. Zachowały się resztki. WYPOSAŻENIE: Na głębokość 75 cm w ziemi bardzo ciemnej, nie mającej wyraźnej granicy i zlewającej się z próchnicą grobu – rozwleczone kości i skorupy żółwia błotnego. W jamie grobowej – kilka drobnych frag-

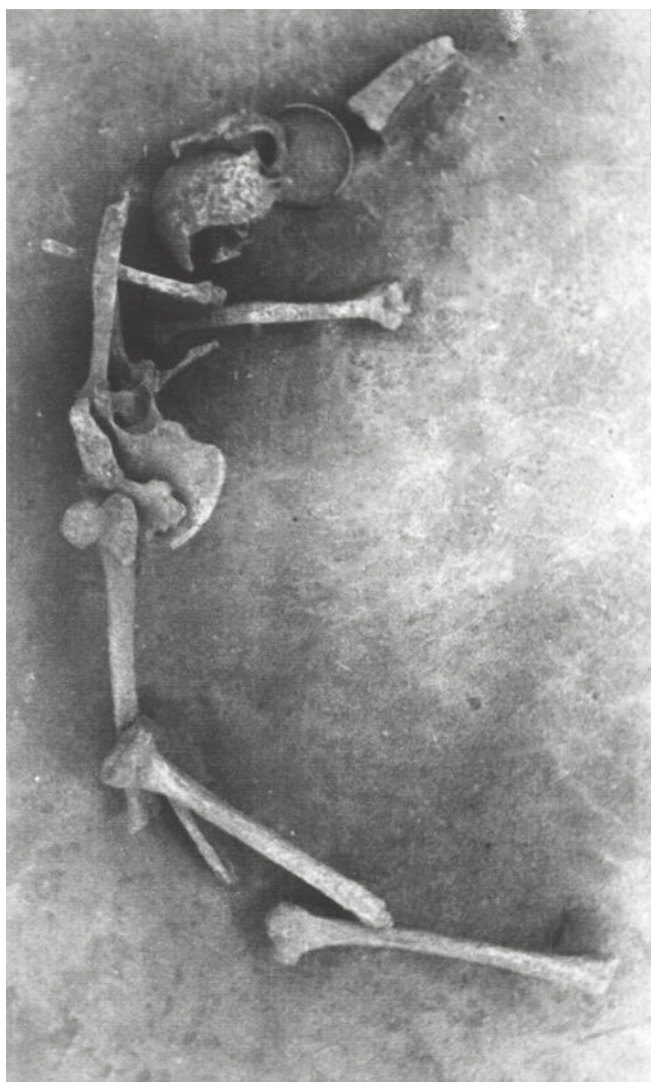
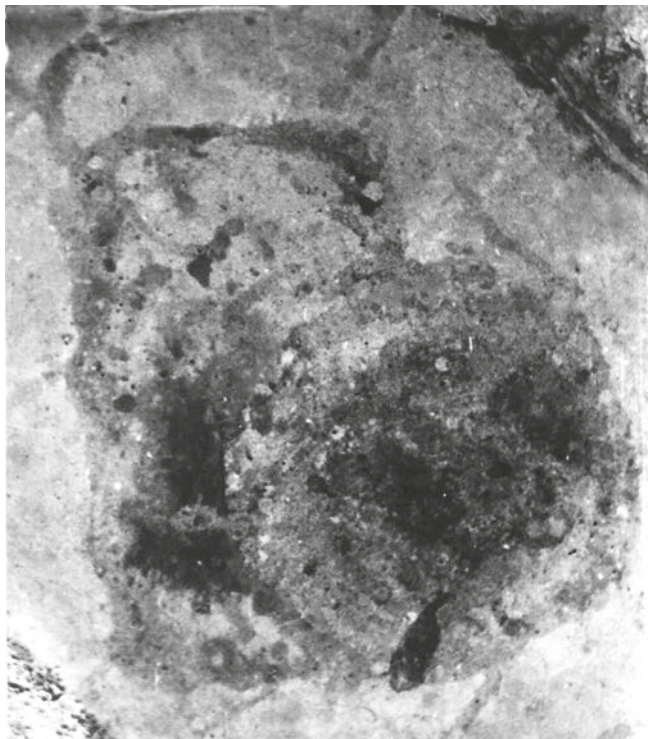
mentów ceramiki (1), wiórki i odpadki z różnego surowca krzemienno (2). UWAGI: W grobie – grudka popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 8 bardzo drobnych ułamków ceramiki WB; [-]. 2. 9 drobnych odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 2, krzemienia ożarówskiego – 1, z krzemienia świciechowskiego – 1, krzemienia przepalonego – 1, z krzemienia pasiastego – 3.

Grób 47

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 90 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży czworoboczny (Ryc. 95). KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałąsińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne? Szkielet rozwleczony przez zwierzęta (Ryc. 96). WYPOSAŻENIE: Tuż obok zniszczonej czasz-

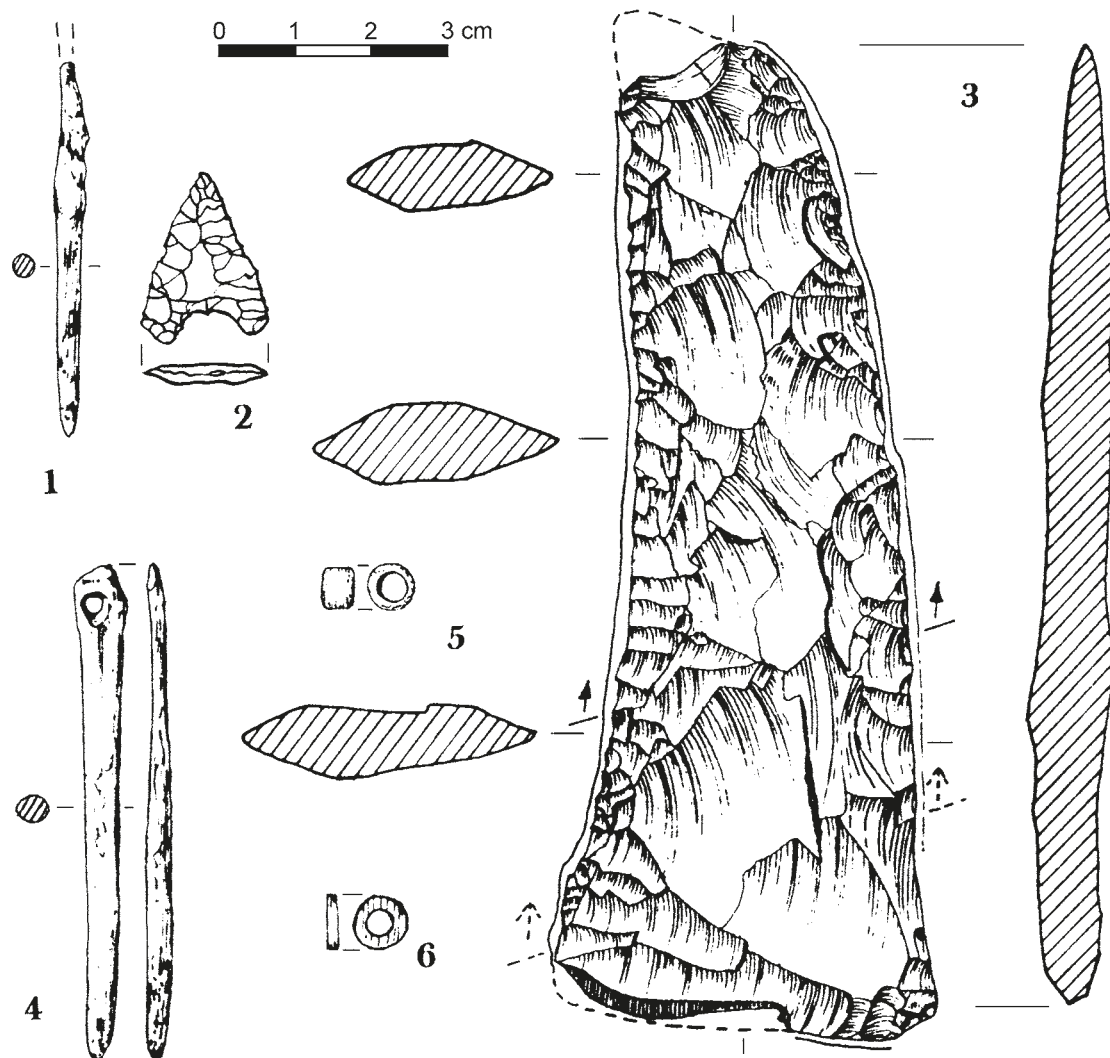
Ryc. 95. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarysy jamy grobu 47 (z lewej strony) i jamy 48 (z prawej).

Fig. 95. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 47 (on the left) and of pit 48 (on the right).

Ryc. 96. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 47.

Fig. 96. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 47.

Ryc. 97. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 47. Zabytki kościane (1, 4), krzemienne (2–3), fajansowe (5) i z muszli (6).

Fig. 97. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 47. Artefacts made of bone (1, 4), flint (2–3), faience (5) or shell (6).

ki – dolna część naczynia glinianego (1), nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (2). W pobliżu miednicy – jedna cała i fragment drugiej szpili kościanej (3–4). W miejscu klatki piersiowej – kawałki sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (5) i fajansu (6). W jamie grobowej ponad kośćmi – mały grocik krzemienisty (7). UWAGI: W narożniku NW grobu – dość dużo drobnych grudek węgla drzewnego. W jamie grobowej dużo nor zwierzęcych. STRATYGRAFIA: W grób nr 47 wcięta była jama nr 48 (Ryc. 95). Dno jej nie dochodziło do kości szkieletu i nie

zniszczyło go. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek zaginął. 2. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odtrąconym wierzchołkiem i częściowo zniszczoną nasadą. Wymiary: 12,9 x 5 x 1,1 cm (Ryc. 97, 3); [-]. 3. Szpila kościana z poprzecznym otworem o średnicy 0,27 cm. Długość 6,52 cm (Ryc. 97, 4); [-]. 4. Szpic złamanej szpili kościanej o zniszczonej pow. Długość 4,9 cm, średnica 0,3–0,4 cm (Ryc. 97, 1); [-]. 5. 391 całych i 18 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, często pozlepianych ze sobą po 2, 3, 4 a nawet 12 sztuk. W 3 pojedynczych paciorkach oraz

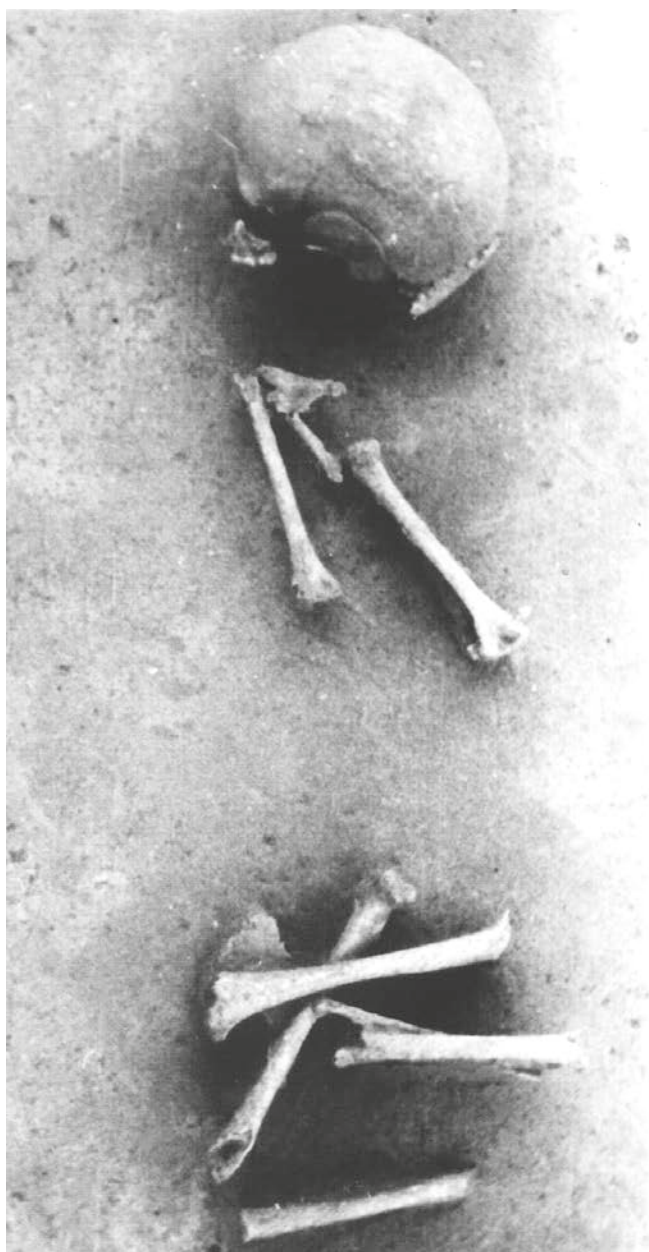
w 27 zlepionych kawałkach zachowały się resztki nici. W 22 przypadkach stwierdzono, że nić była dwużyłowa, lewoskrętna. Średnica paciorków 0,53–0,83 cm, średnica otworów 0,2–0,39 cm, grubość 0,08–0,2 cm (Ryc. 97, 6); [-]. 6. 3 całe i 3 fragmenty paciorków jednosegmentowych fajansowych o niebieskawej lub lazurowej barwie i średnicy 0,6–0,7 cm; średnica otworów 0,27–0,44 cm i grubość 0,4–0,65 cm (Ryc. 97, 5); [-]. 7. Przepalony grocik z krzemienia czekoladowego Wymiary: 2,1 x 1,6 x 0,35 cm (Ryc. 97, 2); [-].

Jama 48

Nie została uwzględniona w pracach B. Balcera (1963;1977). Na głębokość 90 cm miała zarys jajowaty o wymiarach 150 x 140 cm. Węższy koniec był w części W. Profil nieckowaty (było to dno większej jamy?). Dno na głębokość 108 cm. Wcinała się w grób nr 47 (Ryc. 95). Wypełnisko – próchnica ciemniejsza niż w grobie nr 47. W jamie – kilkanaście fragmentów ceramiki, odpadki i odłupki z różnego surowca krzemiennego, drobne kostki zwierzęce i bryła wapienna. Zabytki zaginęły. Chronologia nieznana.

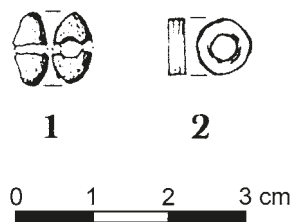
Grób 49

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mały chłopiec?** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Zachowała się jedynie czaszka i kości długie (Ryc. 98). WYPOSAŻENIE: W różnych miejscach jamy grobowej – kilkanaście paciorków z muszli (1) i fajansu (2), mały fragment ceramiki nieornamentowanej (3) i drobny odłupek krzemienisty (4). INWENTARZ GROBU: 1. 5 całych i 1 fragment okrągłych paciorków z muszli o średnicy

Ryc. 98. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 49.

Fig. 98. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 49.

Ryc. 99. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 49. Zabytki fajansowe (1) i z muszli (2).
Fig. 99. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 49. Artefacts made of faience (1) or shell (2).

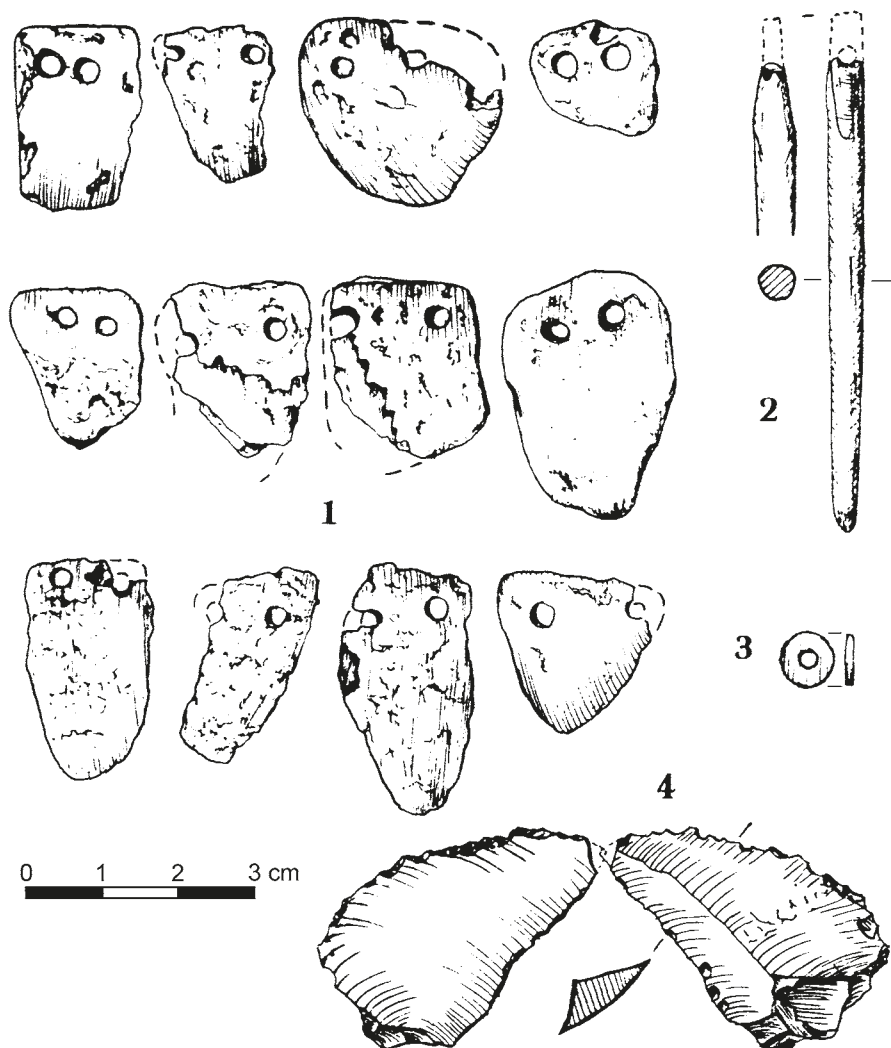
0,6–0,7 cm; średnica otworów 0,25–0,4 cm i grubość 0,07–0,27 cm (Ryc. 99, 2); [-]. 2. 5 fragmentów paciorków jedno-segmentowych z niebieskawego fajansu (Ryc. 99, 1); [-]. 3. Fragment ceramiki niecharakterystyczny, niezdobiony. WB; [-]. 4. Bardzo drobny odłupek z krzemienia pasiastego; [-].

Grób 50

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: ENE-WSW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta, około 7 lat**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – ?, **juvenis (14–20 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ENE-WSW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno-plecowe?). Nogi silnie zgięte w kolanach. Ułożenie rąk nieznane (Ryc. 100). WYPOSAŻENIE – Na klatce piersiowej – fragment szpili kościanej (1), paciorki z muszel (2) i fajansu (3), około 15 wisiorków z kawałków muszel (4), mały „nożyk” z odłupka z krzemienia pasiastego (5), kilka niecharakterystycznych fragmentów ceramiki (6). UWAGI – Szkielet leżał w niecce grobowej. Widoczna była wyraźna obwódka z popielatej ziemi, stykająca się od strony S z granicą jamy grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. Szpila kościana z poprzecznie wywierconym otworem o średnicy około 0,25 cm. „Główka” szpili odłamana. Długość 6,3 cm (Ryc. 101, 2); [-]. 2. 89 całych i 3 fragmenty okrągłych paciorków z muszli, niekiedy pozlepianych ze sobą po 2, 3 i 4 sztuk. W 4 zlepionych kawałkach – resztki nici (w 3 udało się stwierdzić, że nić była dwużyłowa, lewoskrętna). Średnica paciorków 0,6–0,76 cm, średnica otworów 0,25–0,3 cm, grubość 0,07–0,2 cm (Ryc. 101, 3); [-]. 3. Zabytki zaginęły. 4. 12 wisiorków dwuotworowych, niekiedy zniszczonych, z muszel skójek. Długość 1,4–3,3 cm, szerokość 1,1–2,2 cm, średnica otworów 0,3–0,4 cm (Ryc. 101, 1); [-]. 5. Fragmenty połamanych muszel; [-]. 6. Fragment ceramiki niecharakterystyczny, niezdobiony. WB; [-].

Ryc. 100. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 50.
Fig. 100. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 50.

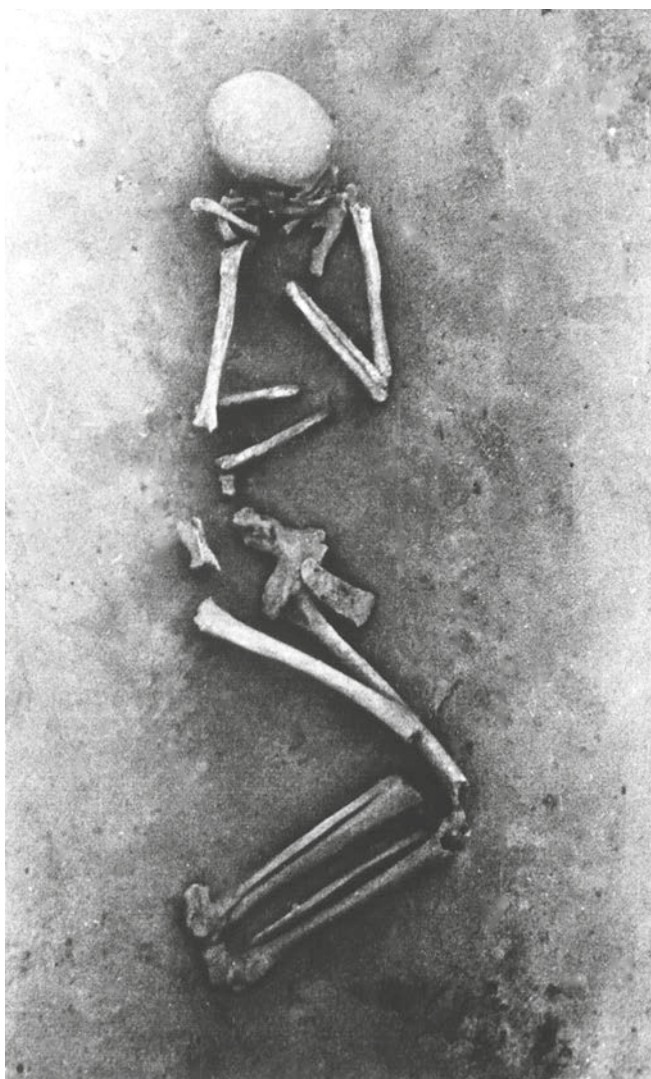
Ryc. 101. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 50. Zabytki z muszli (1, 3), kościany (2) i krzemienisty (4).

Fig. 101. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 50. Artefacts made of shell (1, 3), bone (2) or flint (4).

Grób 51

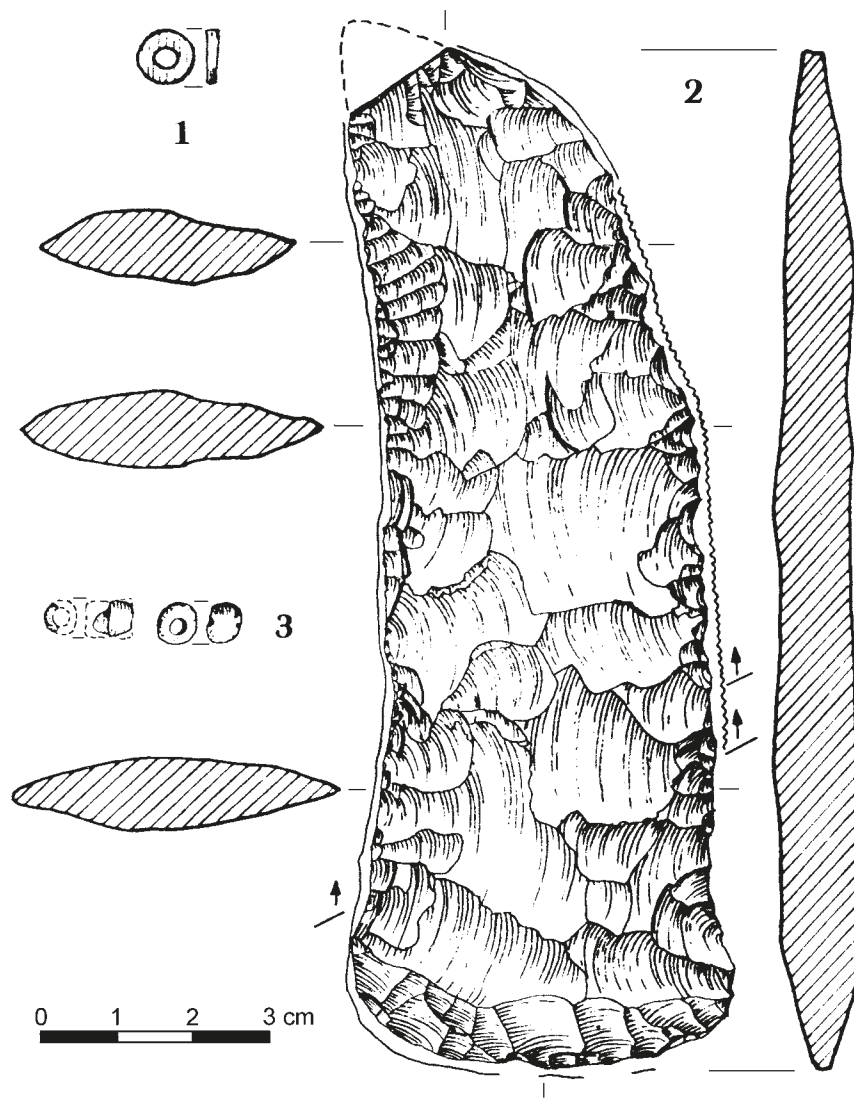
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO – Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **kobieta, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno – plecowe). Nogi zgięte w kolanach, prawa bardziej niż lewa. Lewa ręka silnie zgięta w łokciu, palce przy twarzy, pod nią i pod żuchwą – kawałki sznurów (naszyjnika?, co najmniej 3-rzędowego) z paciorków z muszel (1) i fajansu (2). Przy lewym udzie, ostrzem ku kościom miednicy – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (3). W jego pobliżu – dość dużo luźnych paciorków z muszel (1). W jamie grobowej – kilka drobnych fragmentów ce-

ramiki (4) i odłupków z różnego surowca krzemienno- (5). UWAGI: W jamie grobowej – grudki węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. 678 całych i 42 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, zlepionych niekiedy ze sobą po 2–10 sztuk. W 15 zlepionych kawałkach zachowały się resztki dwużyłowej nici lewoskrętnej, w 1 prawdopodobnie nici prawoskrętnej. Średnica paciorków 0,47–0,73 cm, średnica otworu 0,2–0,4 cm, grubość 0,04–0,22 cm (Ryc. 103, 1); [-]. 2. 1 cały i 6 fragmentów paciorków jednosegmentowych z niebieskawego fajansu o średnicy 0,64 cm; średnica otworu 0,23 cm, grubość 0,52 cm. Fragment dwusegmentowy paciorka z niebieskawego fajansu (Ryc. 103, 3); [-]. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 13,5 x 5 x 1,1 cm (Ryc. 103, 2); [**]. 4. Zabytki zaginęły. 5. Odłupek korowy z krzemienia ożarowskiego; [-].

Ryc. 102. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 51.

Fig. 102. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 51.

Ryc. 103. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 51. Zabytki z muszli (1), krzemienny (2) i fajansowe (3).

Fig. 103. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 51. Artefacts made of shell (1), flint (2) or faience (3).

Grób 52

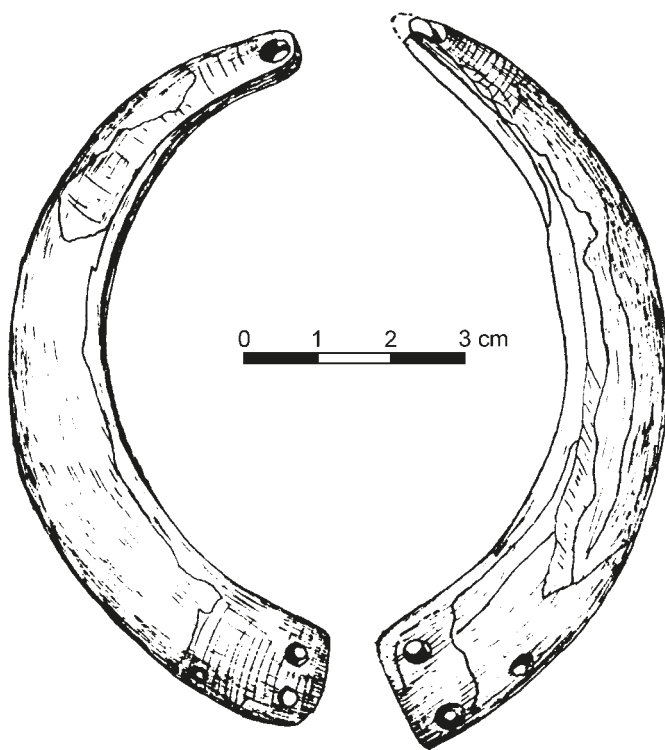
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny, dość krótki. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO – Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Na wznak, z lekkim przechyleniem na prawy bok. Ręka prawa wyprostowana, lewa zgięta w łokciu pod kątem prostym – palce na jamie brzusznej. Nogi silnie zgięte w kolanach. Stopy były zapewne

oparte o ziemię, pięty tuż koło miednicy (Ryc. 104). WYPOSAŻENIE: Po prawej stronie rozbitej czaszki – 2 zawieszki z kłów dzika (1). W jamie grobowej – kilka niecharakterystycznych fragmentów różnych naczyń (2) i kilka odpadków z krzemienia pasiastego (3–4). UWAGI: Zdaniem K. Salewicza, zmarłego pochowano prawdopodobnie skrzepowanego. Ułożenie szkieletu było podobne jak w grobie nr 27.

INWENTARZ GROBU: 1. Dwie zawieszki z kłów dzika z 3 otworami przy podstawie i 1 przy wierzchołku. Długość 9,6 cm i 10 cm; średnica otworów 0,3–0,5 cm (Ryc. 105); [-]. 2. 3 fragmenty ceramiki [-], w tym 1 bardzo silnie wypalony. 3. Przepalony okruch z krzemienia pasiastego; [-]. 4. Odłupek korowy z krzemienia pasiastego; [-].

Ryc. 104. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 52.
Fig. 104. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 52.

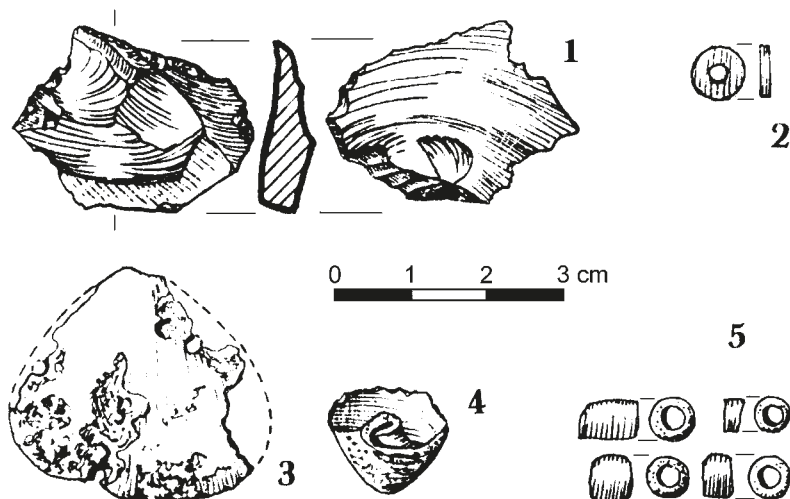
Ryc. 105. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 52. Zabytki kościane.

Fig. 105. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 52. Bone artefacts.

Grób 53

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne ? Szkielet prawie zupełnie zniszczony. WYPOSAŻENIE: – W różnych miejscach grobu – paciorki z muszli (1) i fajansu (2), 2 wisioriki z kopalnych muszli mioceńskich (3). W jamie grobowej – kilkanaście fragmentów ceramiki nieornamentowanej (4), „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno- (5–9), 2 kostki i ząb krowy, 3 drobne odpadki krzemienne przepalone (9). INWENTARZ GROBU: 1. Paciorek okrągły z muszli o średnicy 0,7 cm; średnica otworów 0,3 cm i grubość 0,13 cm (Ryc. 106, 2); [-]. 2. 12 paciorków jedno-segmentowych z fajansu o kremowej – 2 sztuki i niebieskawej – 10 sztuk, barwie. Średnica paciorków 0,53–0,68 cm, średnica otworów 0,26–0,35 cm, grubość 0,28–0,8 cm (Ryc. 106, 5); [-]. 11 fragmentów wyblakłych i niebieskawych paciorków fajansowych; [-]. 3. 2 zawieszki – wisioriki, częściowo zniszczone, z muszli kopalnych. 1 posiadała 2 otwory

o średnicy około 0,3 cm. Długość 1,4 i 3,1 cm, szerokość 1,1 i 3,2 cm (Ryc. 106, 3–4); [-]. 4. 17 fragmentów różnych naczyń glinianych [-], w tym 1 zdobiony odciskiem grubego lewoskrętnego sznura. 5. 2 okruchy konkrecji z krzemienia ożarówskiego; [-]. 6. Łuszczeń dwubiegunowy z krzemienia pasiastego [-]. 7. Bardzo drobny odłupek z siekiery gładzonej z krzemienia pasiastego; [-]. 8. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego Łuskanie strome krawędzi wierzchołkowej i półstrome bocznej i przyszczkowej. Wymiary: 3,1 x 2,4 x 0,6 cm (Ryc. 106, 1); [-]. 9. 11 odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 2, krzemienia ożarówskiego – 2, krzemienia pasiastego – 4, krzemienia świeciechowskiego – 1 i krzemienia przepalonego – 2.

Ryc. 106. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 53. Zabytki krzemienne (1), z muszli (2–4) i fajansowe (5).

Fig. 106. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 53. Artefacts made of flint (1), shell (2–4) or faience (5).

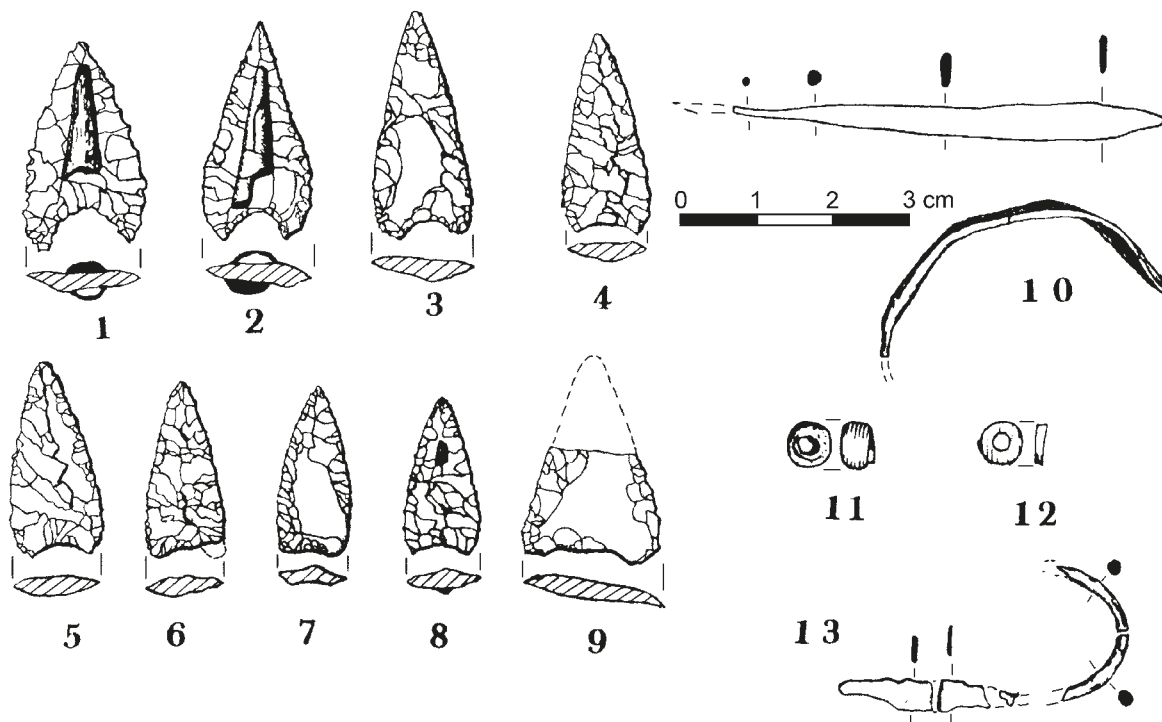
Grób 54

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach ? Zachowały się z nich jedynie kości stopy. Szkielet silnie zniszczony i rozwleczone. WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki – fragment zausznicy miedzianej (1). Obok prawego przedramienia oraz w miejscu, gdzie powinna być miednica – dalsze kawałki tej samej (1) i drugiej podobnej zausznicy (2). Pod czaszką – grocik krzemienisty (3). W pobliżu kości stóp – 8 grocików, w tym 1 złamany, a na 3 zachowało się lepsze żywiczne (3). W grobie – rozproszone paciorki z muszli (4) i fajansu (5), kilkanaście fragmentów niecharakterystycznych ceramiki (6), odpadki z różnego surowca krzemienistego (7). UWAGI: W jamie grobowej – grudka węgla drzewnego i popielata ziemia. INWENTARZ GROBU: 1. Fragment zausznicy z rozklepanego drutu miedzianego. Długość 5,6 cm (Ryc. 107, 10); [-]. 2. 5 fragmentów zausz-

nicy z rozklepanego drutu miedzianego o średnicy 0,2 cm (Ryc. 107, 143); [-]. 3. 9 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 8 (Ryc. 107, 1–4, 6–9) i krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 107, 5). Wymiary: długość 1,4–2,8 cm, szerokość 0,92–1,4 cm, grubość 0,23–0,3 cm. 4. 7 okrągłych paciorków z muszli, posklejanych razem. Zachowały się w nich resztki lewoskrętnej, dwużyłowej nici. Średnica paciorków 0,58 cm, średnica otworów 0,24 cm, grubość 0,08 cm (Ryc. 107, 12); [-]. 5. 3 całe jednosegmentowe niebieskawe paciorki i 2 fragmenty jednosegmentowe białych paciorków fajansowych. Średnica paciorków 0,57–0,62 cm, średnica otworów 0,3–0,36 cm, grubość 0,4–0,5 cm (Ryc. 107, 11); [-]. 6. 6 fragmentów ceramiki. WB [-], w tym 1 zdobiony dwoma, słabo widocznymi, równoległymi odciskami prawoskrętnego sznura. 7. 4 odłupki [-], z krzemienia świecchowskiego – 2, krzemienia pasiastego – 1 i krzemienia przepalonego – 1.

Grób 55

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA

Ryc. 107. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 54. Zabytki krzemienne (1–9), miedziane (10, 13), fajansowe (11) i z muszli (12).

Fig. 107. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 54. Artefacts made of flint (1–9), copper (10, 13), faience (11) or shell (12).

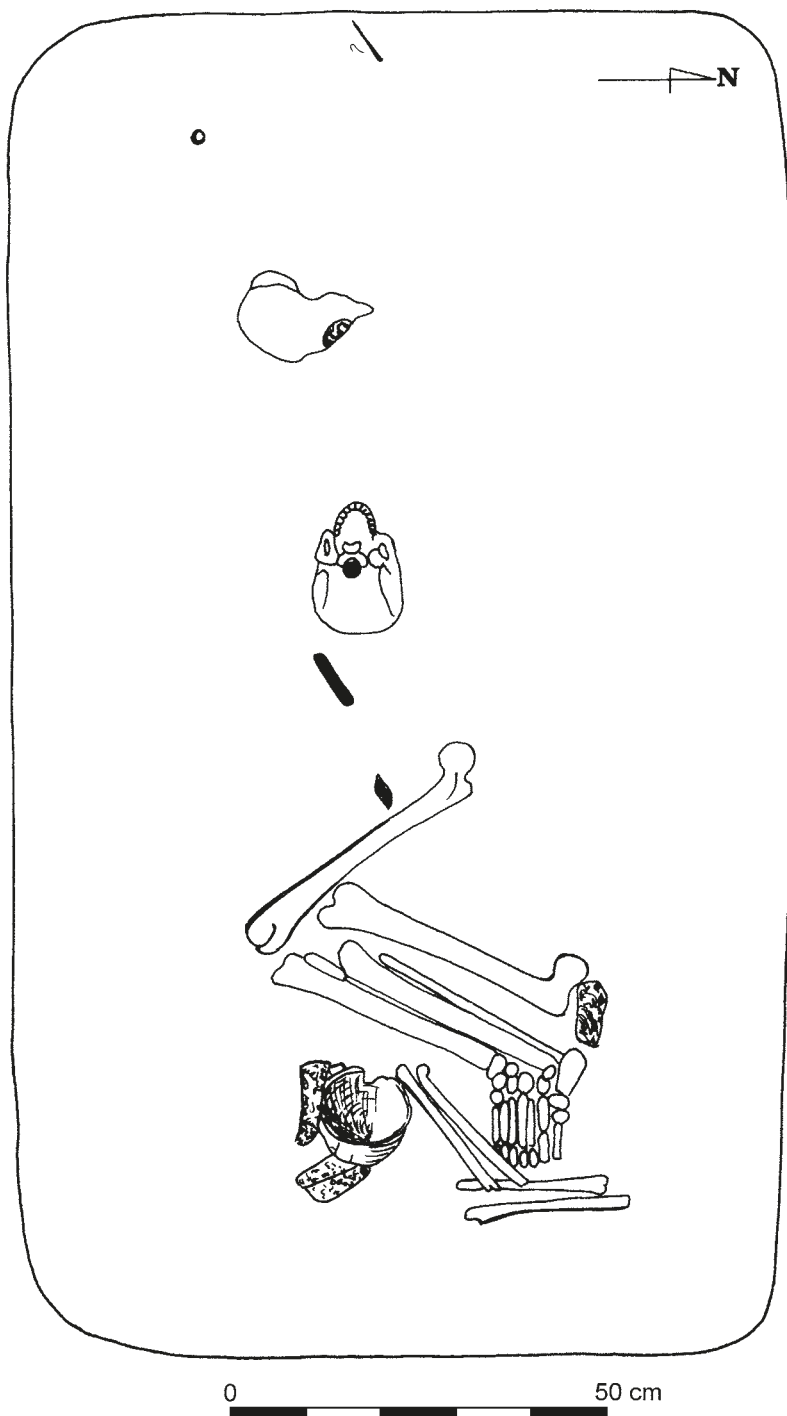
Ryc. 108. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 55 (szkielet) i jama o nieokreślonym numerze (u góry fotografii).

Fig. 108. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 55 (skeleton) and a pit of an undetermined number (top of the photograph).

Ryc. 109. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 55.

Fig. 109. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 55.

Ryc. 110. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 55.
 Fig. 110. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of grave 55.

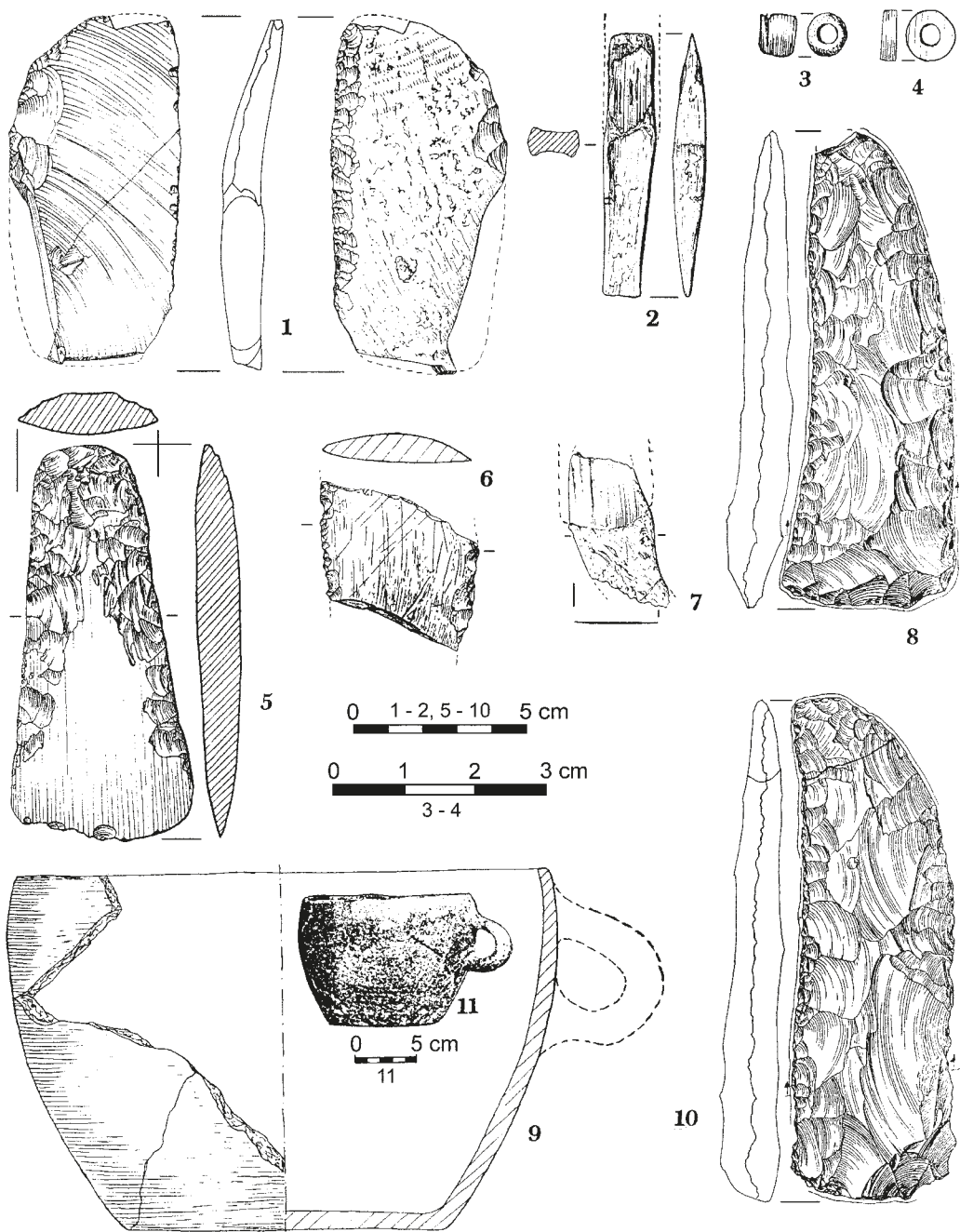

Ryc. 111. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 55. Dolna część szkieletu.

Fig. 111. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 55. Lower part of the skeleton.

SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: PRAWOBOCZNE. Nogi dość silnie zgięte w kolanach. Obok kości stóp prawie w naturalnym porządku – kości obu przedramion, zapewne tego samego szkieletu. Szkielet był rozwleczone na różnych poziomach grobu. Nienaruszone są tylko kości nóg (Ryc. 108–110). WYPOSAŻENIE: Obok stóp – kubek gliniany (1), a przy nim siekierka z krzemienia pasiastego (2) i 2 noże sierpowate (3–4) z krzemienia ożarowskiego (Ryc. 111). Jeden z noży złamany. Odłamany koniec był w przeciwległej stronie grobu

pod częścią kości miednicy. W pobliżu kości skokowych – „nóż” z krzemienia pasiastego (5) i fragment drugiego (6). Obok prawego uda – dłutko brązowe (7) i fragment sztyletu (?) miedzianego (8). Oba narzędzia z resztkami opraw drewnianych. Po przeciwległej stronie jamy grobowej, prawie na jej krawędzi szpila kościana (9), a niedaleko od niej – kolczyk – zausznica miedziana lub brązowa (10). W różnych miejscach grobu – paciorki z muszli (11), fajansu (12) i kości (13), wisiorki z kłów psich (14) i zdobiona kostka z otworem (15). W jamie grobowej kości zwierzęce, fragment ceramiki (16), odłupki i odpadki z różnego surowca krzemienno- (17), pochodzące z jamy nr 56 (?). UWAGI: Czaszka i niektóre żebra były silnie zabarwione śniedzią. Ponad grobem przebiegał rów współczesny, lecz nie naruszył on obiektu zabytkowego. STRATYGRAFIA: Grób nr 55 wcięty był w starszą od niego jamy nr 56 (KAK? KM?). INWENTARZ GROBU: 1. W materiałach z cementarzyska zachowały się tylko 3 fragmenty kubka glinianego. Ucho zostało zrekonstruowane na podstawie ryciny 17e z publikacji K. Salewicz z 1937 r. (Ryc. 112, 9) oraz zachowanej fotografii zabytku (Ryc. 112, 11); [-]. Wysokość 12 cm, średnica wylewu 19 cm. 2. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Ostrze i boki gładzone prawie do obucha. Ostrze wyszczerbione. Wymiary: 11,4 x 5,2 x 1,1 cm (Ryc. 112, 5); [*]. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 13 x 4,8 x 1,6 cm (Ryc. 112, 8); [-]. 4. Nóż sierpowaty z odłamanym lecz zachowanym końcem. Wymiary: 14,4 x 4,2 x 1,6 cm (Ryc. 112, 10); [-]. 5. Zgrzebło wzdlużne, częściowo zniszczone z odłupka korowego z krzemienia pasiastego. Łuskanie półstrome. Wymiary: 9,9 x 4,8 x 1,2 cm. (Ryc. 112, 1); [*]. 6. Fragment obustronnie złamanego narzędzia (zgrzebła ?) z odłupka korowego z krzemienia pasiastego. Na korze ślady obdrapań. Krawędzie boczne łuskane półstrome na stronę wierzchnią. Wymiary: 4,4 x 3,4 x 0,8 cm (Ryc. 112, 6); [-]. 7. Dłutko brązowe z podniesionymi brzegami. Na śniedzi przy ostrzu (?) widoczny odcisk drewnianej oprawy (słoje drewna biegną równoległe do osi narzędzia). Na ścianie bocznej ślady zadrapań. Wymiary: 7,45 x 1,5 x 0,9 cm (Ryc. 112, 2); [*]. 8. Fragment silnie spatynowanego noża miedzianego, obustronnie złamanego. Po obu stronach na „trzępieniu” zachował się w śniedzi widoczny odcisk rękojeści. Słoje drewna biegną równoległe do osi narzędzia. Długość 5,2 cm. (Ryc. 112, 7); [*]. 9–10, 13–17. Zabytki zaginęły. 11. 31 całych i 3 fragmenty okrągłych paciorków z muszli, niekiedy pozlepianych ze sobą po 3–6 sztuk. Średnica paciorków 0,65–0,82 cm, średnica otworów 0,25–0,3 cm, grubość 0,1–0,15 cm (Ryc. 112, 4); [-]. 12. 5 paciorków jednosegmentowych z fajansu o niebieskawej – 1 i białej – 6, barwie. 7 fragmentów paciorków fajansowych, niebieskawy – 1, białych – 6. Średnica paciorków 0,54–0,75 cm, średnica otworów 0,28–0,3 cm, grubość 0,3–0,55 cm (Ryc. 112, 3); [-].

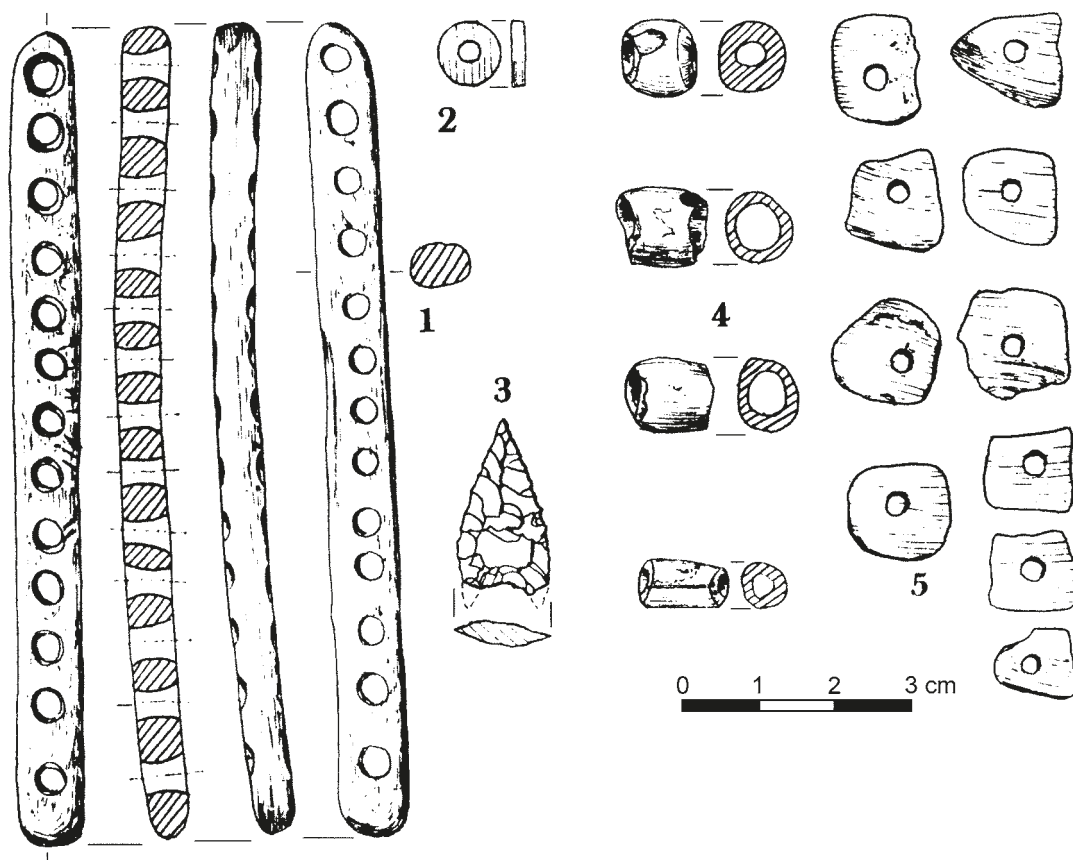
Ryc. 112. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 55. Zabytki krzemienne (1, 5-6, 8, 10), brązowy (2), fajansowe (3), z muszli (4), miedziany (7) i gliniany (9, 11). Zdjęcie (11) przedstawia pierwotny wygląd naczynia (9).

Fig. 112. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 55. Artefacts made of flint (1, 5-6, 8, 10), bronze (2), faience (3), shell (4), copper (7) or clay (9, 11). Photograph (11) shows the original form of the vessel (9).

Grób 57

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 45 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny, duży. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI) – ? UŁOŻENIE SZKIELETU – ? Zachowała się jedynie złamana kość udowa i kość podudzia. WYPOSAŻENIE: W grobie – kilkadziesiąt czworobocznych (1) i okrągłych (2) paciorków z muszli (niektóre w sznurach), kilka beczułkowatych i 1 rurkowaty paciorków kościanych (3), fragment szpili (?) kościanej (4), grocik krzemienisty (5), drobne odpadki z różnego surowca krzemienistego (6), małe fragmenty ceramiki (7), rozdzielacz kościany (8) oraz kamień żarnowy (9), który prawdopodobnie pochodzi z jamy nr 56. STRATYGRAFIA: Grób nr 57 wkopany był w jamę nr 56 (KAK? KM?). INWENTARZ GROBU: 1. 40 całych i 5 fragmentów półwytworów paciorków jednootworowych z muszli o średnicy otworów 0,2–0,3 cm. Długość 1,1–1,4 cm, sze-

rokość 0,9–1,5 cm (Ryc. 113, 5); [-]. 2. 45 całych i 4 fragmenty okrągłych paciorków z muszli zlepionych niekiedy razem po 2–8 sztuki. Fragment składający się z 8 i 6 sztuk sklejonych dodatkowo krawędziami wskazuje, że naszyjnik składał się z co najmniej 2 rzędów sznurów. W zlepionych kawałkach zachowały się fragment lewoskrętnej, dwużyłowej nici. Średnica paciorków 0,6–0,9 cm, średnica otworów 0,23–0,3 cm, grubość 0,05–0,2 cm (Ryc. 113, 2); [-]. 3. 3 beczułkowate i 1 rurkowaty paciorek z kości o średnicy 0,6–1,05 cm; średnica otworów 0,3–0,66 cm i grubość 1,0–1,2 cm (Ryc. 113, 4); [-]. 3 fragmenty beczułkowatych i 1 fragment walcowatego paciorka z kości; [-]. 4. 5 fragmentów szpili (?) kościanej o średnicy około 0,4–0,5 cm; [-]. 5. Grocik z krzemienia czekoladowego Wierzcholek i oba zadziory odłamane. Wymiary: 2,1 x 1,24 x 0,28 cm (Ryc. 113, 3); [-]. 6. Odłupek z krzemienia czekoladowego i maleńki okruszek czertu; [-]. 7,9. Zabytki zaginęły. 8. Rozdzielacz kościany z 13 otworami o średnicy 0,4–0,5 cm. Wymiary: 10,2 x 0,9 x 0,6 cm (Ryc. 113, 1); [*].

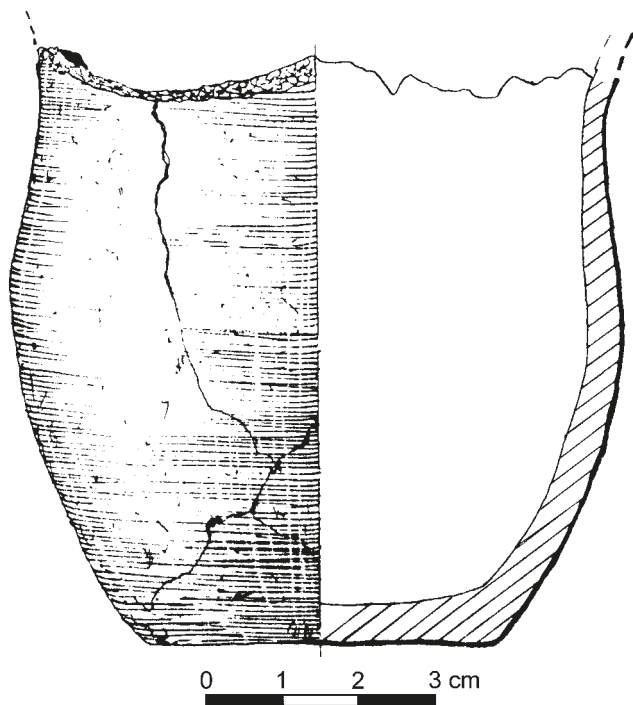

Ryc. 113. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 57. Zabytki kościane (1, 4), z muszli (2, 5) i krzemiennej (3).

Fig. 113. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 57. Artefacts made of bone (1, 4), shell (2, 5) or flint (3).

Grób 58

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 125 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Mały, prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NE – SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziewczynka (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne ? Zachowały się – zgnieciona czaszka i kilka drobnych kostek. WYPOSAŻENIE: Obok miejsca, w którym powinny być nogi szkieletu – fragment rozbitego naczynia glinianego (1). INWENTARZ GROBU: 1. Naczynie gliniane o uszkodzonym wylewie. Wysokość 7,7 cm, średnica brzuśca 7,9 cm (Ryc. 114); [**].

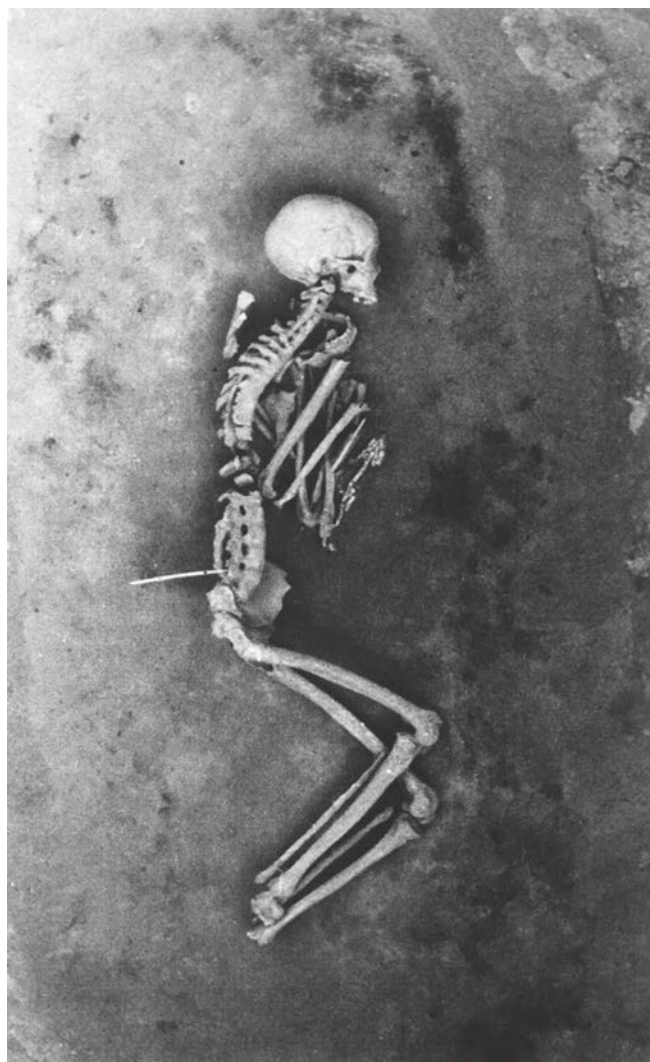

Ryc. 114. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 58. Zabytek gliniany.

Fig. 114. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 58. Clay artefact.

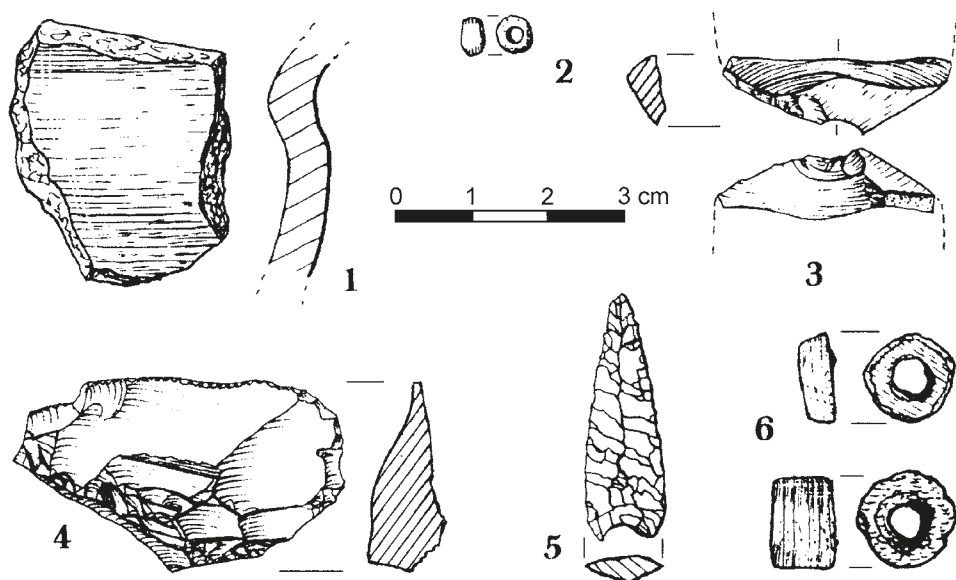
Grób 59

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 165 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE – SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Obie ręce zgięte w łokciach, palce w pobliżu twarzy (Ryc. 115–116). WYPOSAŻENIE: Od czaszki do kolan – rozproszone paciorki z muszli (1) i fajansu (2). Przed kośćmi przedramienia – duże kawałki sznurów paciorków z muszel (1) i fajansu (2) zapewne z kilkurzędowego naszyjnika, szpila kościana (3) skierowana szpicem ku głowie. Poza kośćmi miednicy – „iglica”

Ryc. 115. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 59.

Fig. 115. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 59.

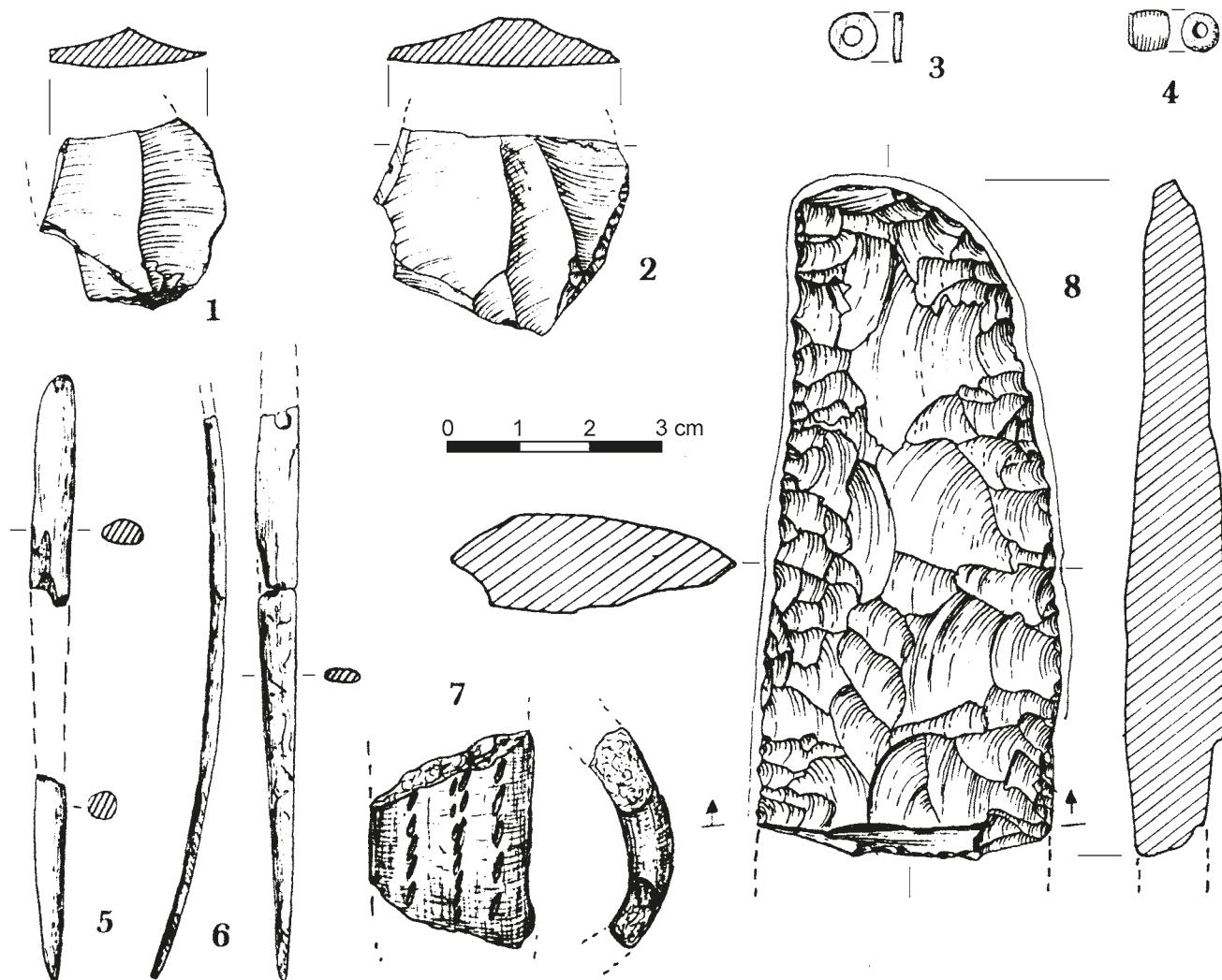
Ryc. 118. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 61. Zabytki gliniany (1), fajansowe (2), krzemienne (3–5) i kościane (6).

Fig. 118. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 61. Artefacts made of clay (1), faience (2), flint (3–5) or bone (6).

WYPOSAŻENIE: W średnica części grobu – grocik krzemienisty (1) i skupisko paciorków kościanych (2) i fajansowych (3). W jamie grobowej – fragment narzędzi i odpadki różnego surowca krzemienistego (4–9), kilkanaście fragmentów różnych naczyń (10). UWAGI: W jamie grobowej – grudki popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Grocik z krzemienia świciechowskiego. Wymiary: 3,15 x 1,02 x 0,34 cm (Ryc. 118, 5); [-]. 2. 6 całych, lecz o zniszczonej powierzchni i 2 fragmenty paciorków walcowatych z kości. Średnica paciorków 1,15–1,26 cm, średnica otworów 0,4–0,47 cm, grubość 0,5–0,9 cm (Ryc. 118, 6); [-]. 3. 4 paciorki jednosegmentowe z zielonkawego fajansu o średnicy 0,55–0,62 cm; średnica otworów 0,26–0,3 cm i grubość 0,3–0,37 cm (Ryc. 118, 2); [-]. 4. Odłup z krzemienia świciechowskiego; [-]. 5. Fragment obustronnie złamanego półwytworu siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego z fragmentem kory; [-]. 6. Zgrzebło poprzeczne z odłupka z półwytworu siekiery z krzemienia pasiastego. Drobne łuskanie krawędzi wierzchołkowej na stronę wierzchnią. Wymiary: 4,4 x 2,5 x 1 cm (Ryc. 118, 4); [-]. 7. Fragment narzędzia z krzemienia czekoladowego. Łuskanie naprzemiangle krawędzi wierzchołkowej. Fragment kory na stronie wierzchniej. Wymiary: 3 x 0,9 x 0,5 cm (Ryc. 118, 3); [-]. 8. Fragment odłupka z krzemienia czekoladowego; [-]. 9. 5 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 3, krzemienia świciechowskiego – 1 i krzemienia ożarowskiego – 1. 10. 32 fragmenty różnych naczyń [-] glinianych neolitycznych i WB, w tym 1 z przejścia szyjki w brzusek (Ryc. 118, 1) i 1 przydenny.

Grób 62

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Szkielet rozwleczony. Na dnie grobu – 2 kręgi ludzkie, obojczyk i kość skokowa. Żuchwa, łopatki i inne kręgi – 20 cm wyżej, prawie na samej krawędzi jamy grobowej. Górną część szkieletu i czaszkę zniszczył współczesny rów. WYPOSAŻENIE: Znacznie wyżej niż kości – fragment noża sierpowatego z krzemienia ożarowskiego (1), paciorki z muszli (2) i fajansu (3), 2 fragmenty szpili kościanej (4), fragment dużej „iglicy” kościanej (5). W jamie grobowej – kilka drobnych, przeważnie połamanych narzędzi, odpadków i odłupków z różnego surowca krzemienistego (6–9), fragment ucha z ornamentem sznurowym (10) i fragmenty różnych naczyń (11). UWAGI: Grób obcięty był w 1/4 rowem współczesnym. INWENTARZ GROBU: 1. Górna część noża sierpowatego z krzemienia ożarowskiego z odłamaną podstawą. Wymiary: 9,4 x 4,1 x 0,9 cm (Ryc. 119, 8); [*]. 2. 61 całych i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Niektóre posklejane po 2–3 sztuki. W jednym przypadku zlepione paciorki wskazują, że naszyjnik składał się co najmniej z 2 rzędów (sznurów). W 2 kawałkach zlepionych paciorków zachowały się fragmenty sznura (w 1, na

Ryc. 119. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 62. Zabytki krzemienne (1–28), z muszli (3), fajansowe (4), kościane (5–6) i gliniane (7).

Fig. 119. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 62. Artefacts made of flint (1–28), shell (3), faience (4), bone (5–6) or clay (7).

pewno, dwużyłowego, lewoskrętnego). Średnica paciorków 0,5–0,69 cm, średnica otworów 0,2–0,37 cm, grubość 0,06–0,22 cm (Ryc. 119, 3); [-]. 3. 3 paciorki jednosegmentowe z białawego – 2 i niebieskawego – 1 fajansu. Średnica paciorków 0,5–0,62 cm, średnica otworów 0,22–0,3 cm, grubość 0,53–0,64 cm (Ryc. 119, 4); [-]. 4. 2 fragmenty bezotworowej szpili o maksymalnej szerokość 0,5 cm. Długość 2,9 cm i 3,2 cm (Ryc. 119, 5); [-]. 5. Fragment dwuostrzowej, łukowatej szpili z żebrą zwierzęcego. Okrągły otwór poprzeczny o średnicy 0,25 cm. Długość 8 cm (Ryc. 119, 6); [-]. 6. Złamane zgrzebło wzdłużne z odłupka z krzemienia pasiastego Łuskanie na stronę wierzchnią. Wymiary: 3 x 2,9 x 0,7 cm (Ryc. 119, 2); [-]. 7. Odłupek łuskany z krzemienia czekoladowego. Mikrołuskanie na stronę wierzchnią. Wymiary: 2,5 x 3,5 x 0,5 cm (Ryc. 119, 1); [-]. 8. 2 odłupki [-] z siekier (niegładzonych ?), z krzemienia pasiastego – 1 i krzemie-

nia świciechowskiego – 1. 9. 3 odłupki [-], z krzemienia ożarowskiego – 1, krzemienia pasiastego – 1 i krzemienia ożarowskiego – 1. Odłupek z krzemienia ożarowskiego posiada na stronie wierzchniej wyswieconą powierzchnię. 10. Fragment taśmowatego ucha kubka glinianego FPKM (Ch-V), zdobiony odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 119, 7); [-]. 11. 10 fragmentów różnych naczyń glinianych KM [-], w tym 1 fragment wylewu i 1 fragment zdobiony poziomym odciskiem sznura i 4 równoległymi do siebie, ukośnymi odciskami cienkiego lewoskrętnego sznura.

Grób 63

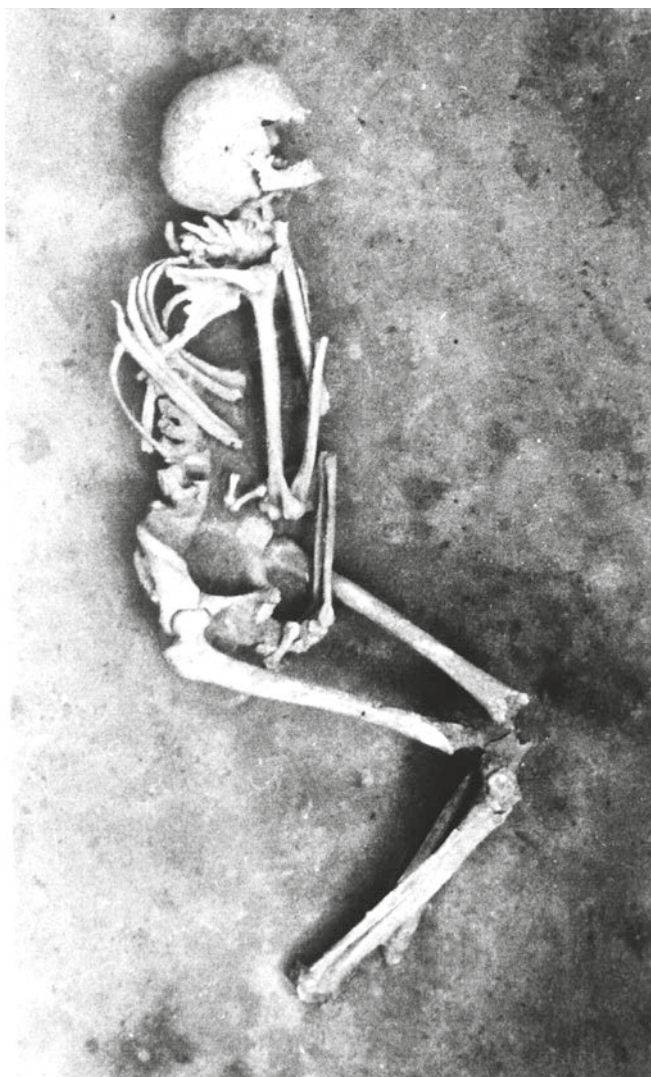
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 30 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworokątny, Długość około 2 m. KIERUNEK OSI GROBU: W-E ? ILOŚĆ SZKIELE-

TÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się tylko kilka drobnych kości. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? WYPOSAŻENIE: ?

Grób 64

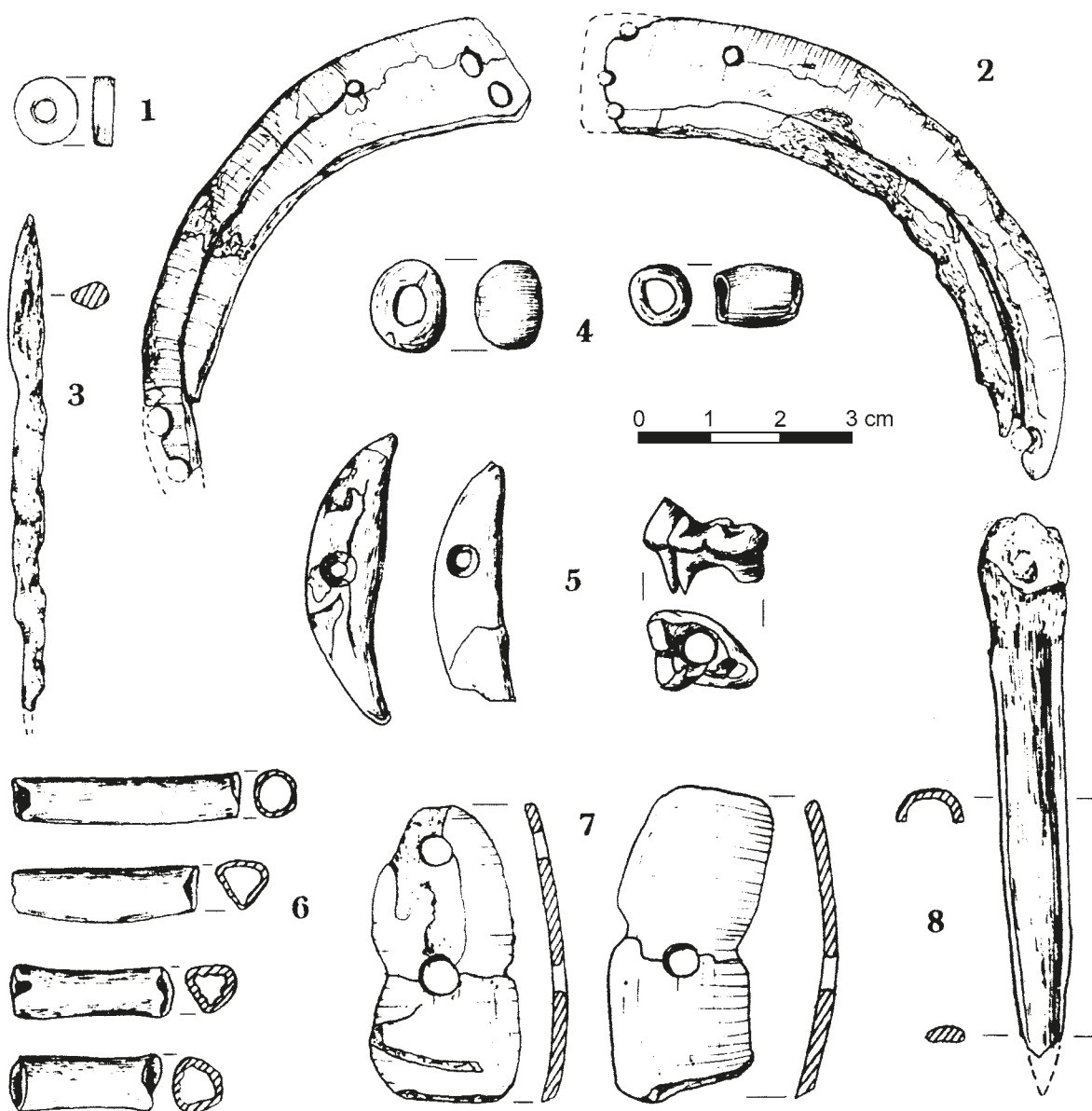
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 160 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Lewa ręka wyprostowana, palce w okolicach krocza. Prawa zgięta w łokciu, palce przed górną częścią klatki piersiowej (Ryc. 120). WYPOSAŻENIE: Przy lewym ramieniu – szpila kościana (1). Poza plecami – szydło kościane (2). W pobliżu klatki piersiowej – paciorki z muszli (3) i fajansu (4). W różnych miej-

scach grobu, głównie przy miednicy – bezładnie rozrzucone, baryłkowate paciorki z kości (5), 6 paciorków rurkowatych z kości (6), wisiorki z kłów i zębów trzonowych psich (7), wisiorki z kawałków kłów dzika jedno – lub dwuotworowe (8), kawałek przepalonej kości. Ponad kośćmi – 2 (cztero- i pięciootworowe) zawieszki z kłów dzika (9), drobne niecharakterystyczne fragmenty ceramiki (10), odłupki i odpadki z różnego surowca krzemiennego (11). UWAGI: Paciorki z muszli i fajansu tworzyły naszyjnik i pas. INWENTARZ GROBU: 1. Bezotworowa szpila kościana z odłamanym szpicem i silnie zniszczoną powierzchnią. Długość 7 cm, maksymalna szerokość 0,5 cm (Ryc. 121, 3); [-]. 2. Szydło kościane z rozłupanej wzdłużnie kości długiej zwierzęcia. Wierzchołek odłamany. Długość 7,1 cm (Ryc. 121, 8); [-]. 3. 100 całych i 5 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. 4 kawałki paciorków zlepionych po 2–3 sztuki razem; w 3 kawałkach zachowały się resztki lewoskrętnej, dwużyłowej nici. Średnica paciorków 0,56–0,65 cm, średnica otworów 0,24–0,3 cm, grubość 0,08–0,2 cm. 10 dużych okrągłych paciorków z muszli i 13 ich fragmentów. Średnica paciorków 0,9–1,0 cm, średnica otworów 0,3–0,33 cm, grubość 0,09–1,5 cm (Ryc. 121, 1); [-]. 4. 4 fragmenty paciorków jednosegmentowych z niebieskawego fajansu; [-]. 5. 2 beczułkowate paciorki kościane o średnicy 0,9–1,25 cm; średnica otworów 0,5–0,6 cm i grubość 0,87 i 1,3 cm (Ryc. 121, 4); [-]. 6. 4 całe i 2 zniszczone paciorki rurkowate z kości długich zwierzęcych. Średnica 0,6–0,8 cm, Długość 2,1–3,2 cm (Ryc. 121, 6); [-]. 7. 2 całe i 1 fragment poziomo przewierconych zębów psich o średnicy otworów 0,45–0,5 cm; 2 pio-

Ryc. 120. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 64.

Fig. 120. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 64.

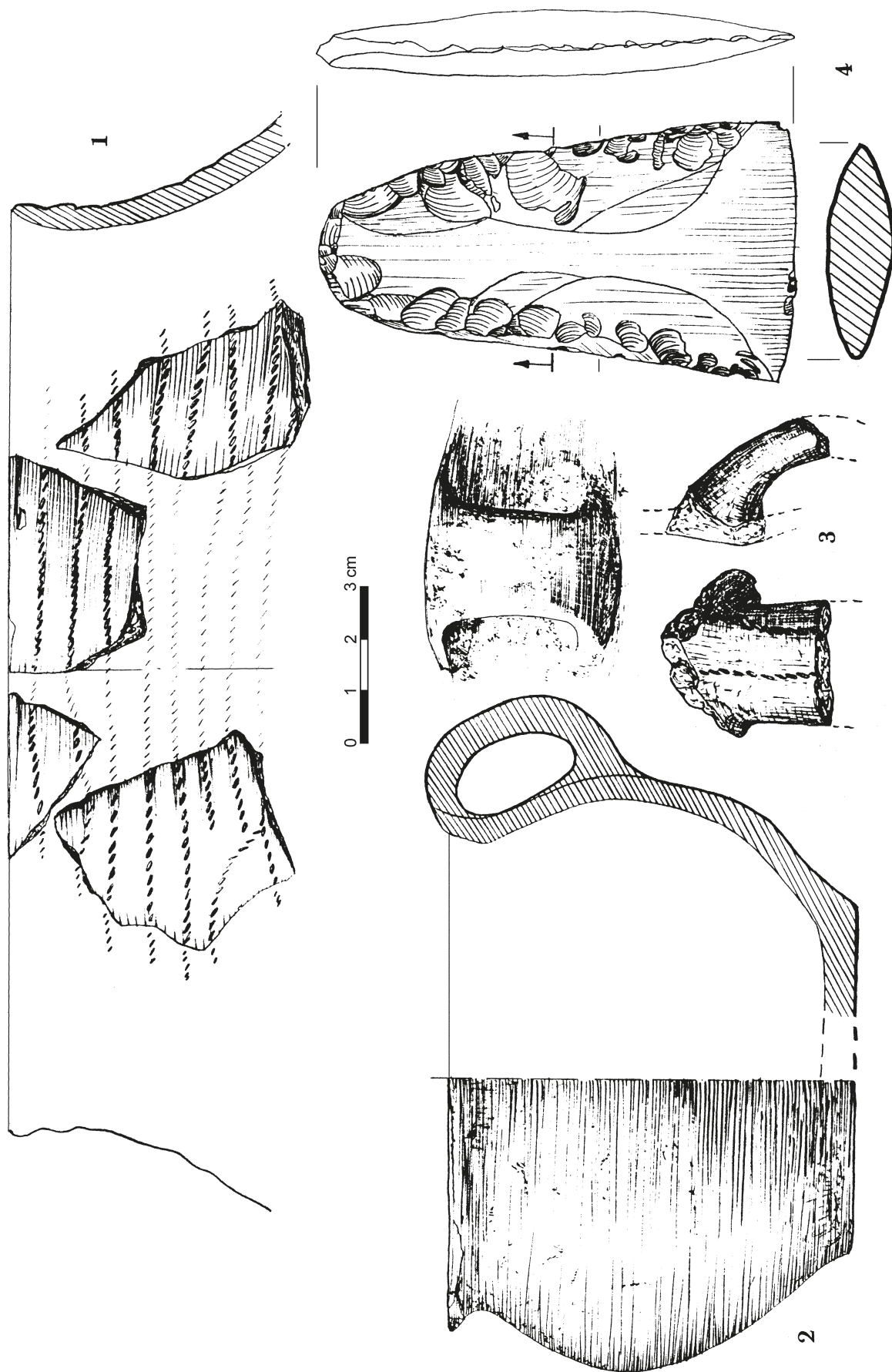

Ryc. 121. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 64. Zabytki z muszli (1) i kościane (2–8).
Fig. 121. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 64. Artefacts made of shell (1) or bone (2–8).

Grób 65

nowo przewiercone zęby trzonowe psa o średnicy otworów 0,4–0,5 cm (Ryc. 121, 5); [-]. 8. 2 płaskie wisiory z kłów dzika z 1 i 2 przewierconymi otworami o średnicy 0,4–0,5 cm, przewężone w środku. U podstaw ślady piłowania i odłamania. Długość 4,2 i 4,4 cm (Ryc. 121, 7); [-]. 9. 2 zawieszki z kłów dzika, wykonane ze złamanych większych zawieszek tego typu. Częściowo zniszczone, posiadają po 5 otworów o średnicy 0,2–0,5 cm. Długość 7,5 i 8,6 cm (Ryc. 121, 2); [-]. 10.–11. – Zabytki zaginęły.

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Bardzo duży, szeroki. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna?** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Szkielet zupełnie rozwleczony i zniszczony. WYPOSAŻENIE: W grobie – kubek gliniany (1), odłupki krzemienne (2–4),

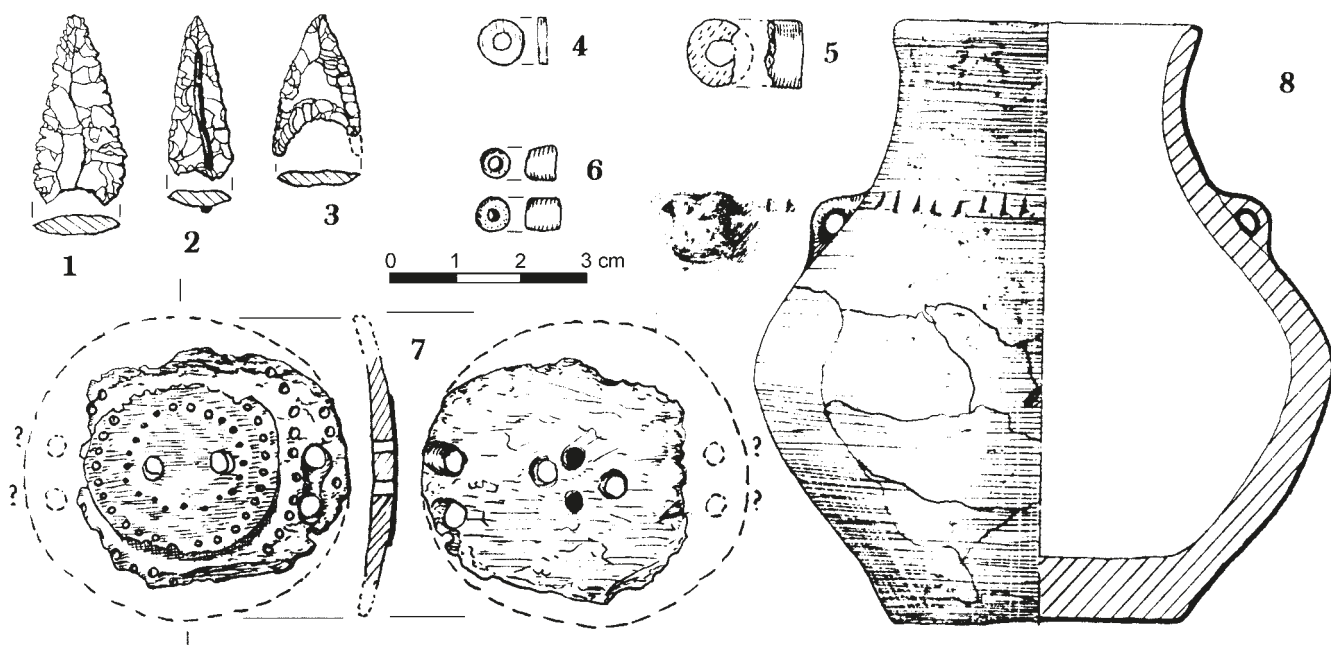

Ryc. 122. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 65. Zabytki gliniane (1-3) i krzemienne (4).
 Fig. 122. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 65. Artefacts made of clay (1-3) or flint (4).

siekierka krzemienna (5), kości zwierzęce, ząb krowy, fragment skorupy żółwia. W jamie grobowej – dużo fragmentów różnych naczyń glinianych, w tym kilka zdobionych ornamentem sznurowym (6–9), narzędzia, odlupki i odpadki z różnego surowca krzemienno-żelaznego (2–4). UWAGI: W jamie grobowej – grudki popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Kubek gliniany niezdobiony. Wysokość 8 cm, średnica wylewu 10 cm (Ryc. 122, 2); [**]. 2. 11 odlupków [-] średnich i drobnych, z krzemienia pasiastego – 5, krzemienia świeciechowskiego – 4, krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia przepalonego – 1. 3. Środkowa część obustronnie złamanego wiórka z krzemienia świeciechowskiego. Jedna krawędź boczna łuskana drobnym retuszem na stronę spodnią. Wymiary: 1,2 x 1,3 x 0,4 cm; [-]. 4. Wiór z krzemienia pasiastego z odlamaną częścią wierzchołkową. Wymiary: 2,35 x 2,0 x 0,5 cm; [-]. 5. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego Boki, krawędzie boczne i obuch gładzone. Wymiary: 9 x 5 x 1,3 cm (Ryc. 122, 4); [*]. 6. 49 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów różnych naczyń glinianych WB [-], w tym 1 fragment z przejścia szyi w brzusec, 1 fragment przydenny i 1 fragment dna. 7. 4 fragmenty szyi i krawędzi naczyń glinianych, zdobione odciskami lewoskrętnego sznura. KAK. Średnica wylewu 17,8 cm (Ryc. 122, 1); [-]. 8. Fragment ucha kubka glinianego zdobiony 2 pionowymi odciskami lewoskrętnego sznura. FPKM (Ryc. 122, 3); [-]. 9. Fragment ceramiki z przejścia szyi w brzusec, zdobiony odciskiem lewoskrętnego sznura. KAK ?; [-].

Grób 66

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, szeroki. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna?** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne ? Ułożenie nieznane. Zachowały się tylko resztki rozwleczonego szkieletu. WYPOSAŻENIE: W pobliżu głowy – rozbita amforyka gliniana (1). W miejscu klatki piersiowej – „medalion kościany” z tarczką brązową (2). W różnych miejscach grobu – paciorki z muszli (3) i fajansu (4), częściowo w sznurach, paciorki z kości (5), ułamki wisiorków z kłów i zębów trzonowych psich (6). W pobliżu kości udowej – 3 grociki krzemienne (7). UWAGI: W grobie – drobne grudki węgla drzewnego i duża ilość popielatej ziemi. STRATYGRAFIA: Grób nr 66 był wkopany w jamę nr 67 (KPL, KAK, KM). INWENTARZ GROBU: 1. Amforyka gliniana zdobiona odciskami stempelka. Wysokość 9 cm, średnica brzośca 8,9 cm (Ryc. 123, 8); [**]. 2. Tarczka kościana zdobiona dołkami, częściowo zniszczona. Przy otworze do zawieszania – ślady otarć od sznura. Po środku tarczki 4 otwory. Do niej przymocowana była blaszka brązowa z wybijanymi na wylot otworami. Dwa większe otwory po środku blaszki służyły do przymocowania do tarczki kościanej. Wymiary zacho-

Ryc. 123. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 66. Zabytki krzemienne (1–3), z muszli (4), kości (5), z kości i brązu (7), fajansowe (6) i gliniane (8).

Fig. 123. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 66. Artefacts made of flint (1–3), shell (4), bone (5), bone and bronze (7), faience (6) or clay (8).

wanej części kościanej: 4 x 3,7 x 0,35 cm. Średnica otworów do zawieszania 0,4–0,5 cm (Ryc. 123, 7); [-]. 3. 21 okrągłych paciorków z muszli, w 2 przypadkach zlepionych ze sobą po 2 i 7 sztuki razem. Średnica paciorków 0,7–0,8 cm, otworu 0,24–0,46 cm, grubość 0,12–0,3 cm (Ryc. 123, 4); [-]. 4. 22 paciorki jednosegmentowe z fajansu, o kremowej barwie – 7, wyblakłej, niebieskawej – 10, białej – 5. 12 fragmentów paciorków fajansowych, o barwie białej – 2, kremowej – 10. Średnica paciorków 0,5–0,6 cm, średnica otworów 0,2–0,35 cm, grubość 0,35–0,6 cm (Ryc. 123, 6); [-]. 5. 3 walcowate paciorki kościane, częściowo zniszczone. Średnica paciorków 1,0 cm, średnica otworów 0,5 cm, grubość 0,35–0,6 cm (Ryc. 123, 5); [-]. 6. 1 siekacz i 2 fragmenty kłów zwierzęcych (psich?); [-]. 7. 3 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 123, 1–2) i krzemienia narzutowego – 1. Wymiary: długość 2,1–3,76 cm, szerokość 1–1,4 cm, grubość 0,23–0,32 cm (Ryc. 123, 3).

Grób 68

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 85 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Dość wąski, czworokątny (Ryc. 124). KIERUNEK OSI GROBU: ENE-WSW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy –

kobieta, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśńskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ENE-WSW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte niezbyt silnie w kolanach. Lewa ręka wyprostowana, palce przy miednicy. Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym (Ryc. 125–126). WYPOSAŻENIE: Przed twarzą – paciorki z muszli (1) i fajansu (2), stanowiące zapewne resztki naszyjnika, mały skręt – kolczyk z drutu brązowego lub miedzianego (3). W miejscu jamy brzusznej – kilka paciorków z kości (4). W jamie grobowej – „2 odłupki używane jako narzędzia i odpadek” (5) z różnego surowca krzemienno-żelaznego. UWAGA: Szkielet był w wewnętrznej nieszkieletowej grobowej. Obwódka z popielatej ziemi, prostokątna, regularna, widoczna była już na głębokość 65 cm. W niektórych miejscach, głównie na krótszych odcinkach przy głowie i nogach szkieletu miała około 8 cm szerokość. Ograniczała ona długi i wąski pas grobu, wewnątrz którego był szkielet i wyposażenie grobowe. INWENTARZ GROBU: 1. 4 okrągłe paciorki z muszli o średnicy 0,77–0,8 cm; średnica otworów 0,34–0,36 cm, grubość 0,17–0,21 cm (Ryc. 127, 2); [-]. 2.–3. – Zabytki zaginęły. 4. 5 walcowatych paciorków kościanych o średnicy 0,79–1,15 cm, średnica otworów 0,38–0,5 cm (Ryc. 127, 1); [-]. 5. 4 odłupki [-], z krzemienia pasiastego – 2, krzemienia świeciechowskiego – 1, krzemienia czekoladowego – 1.

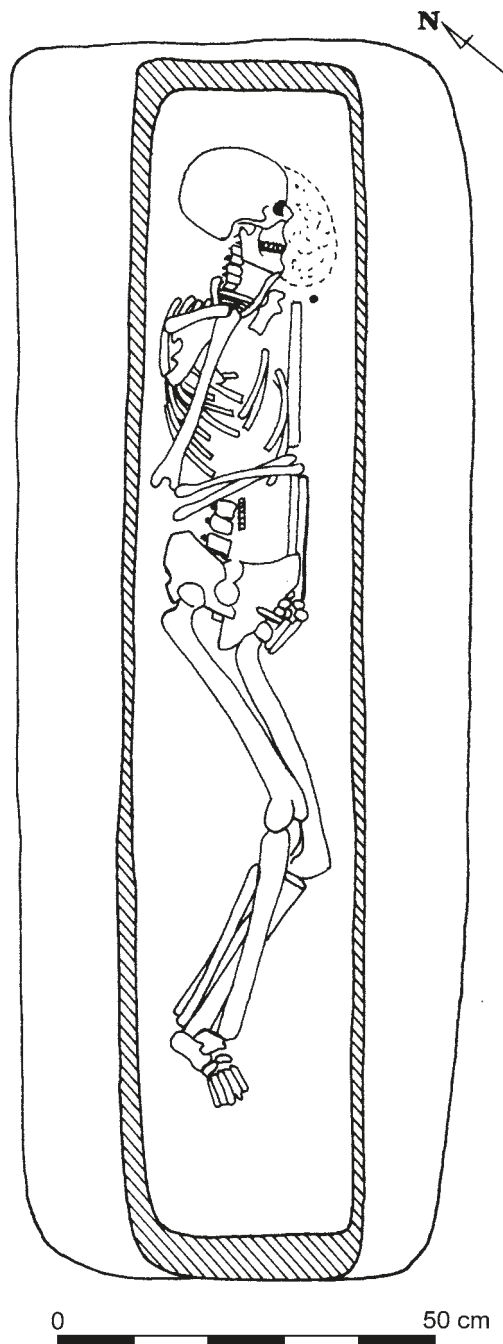
Ryc. 124. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 68.

Fig. 124. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 68.

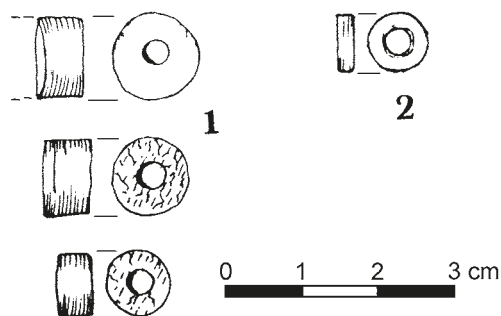
Ryc. 125. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 68.

Fig. 125. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 68.

Ryc. 126. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 68.

Fig. 126. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of grave 68.

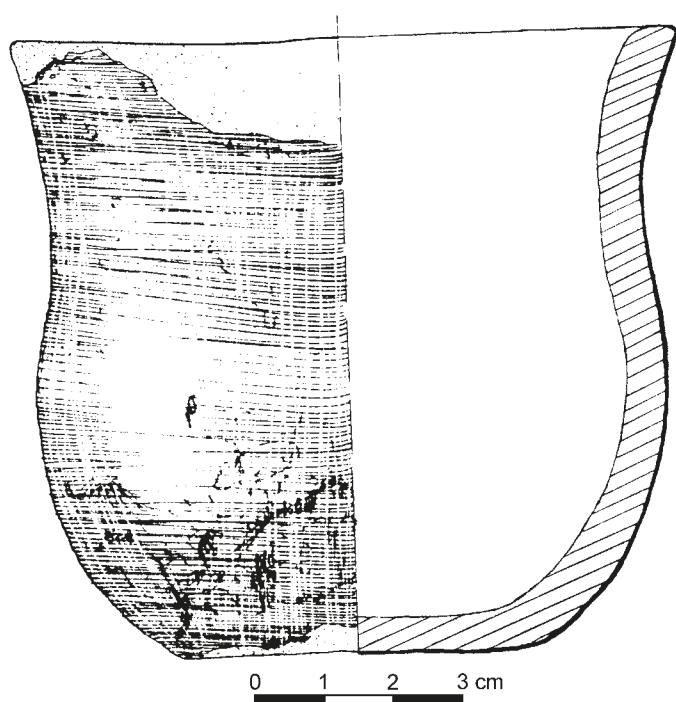

Ryc. 127. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 68. Zabytki z kości (1) i muszli (2).

Fig. 127. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 68. Artefacts made of bone (1) or shell (2).

Grób 69

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? W grobie zachowało się kilka kości, inne były w ziemi rowu współczesnego, który grób ten całkowicie zniszczył. WYPOSAŻENIE: Między kośćmi i w rowie – fragment naczynia glinianego (1). INWENTARZ GROBU: 1. Naczynie gliniane, być może kubek, którego ucho się nie zachowało. Wysokość 9 cm, średnica wylewu 9,5 cm (Ryc. 128); [**].

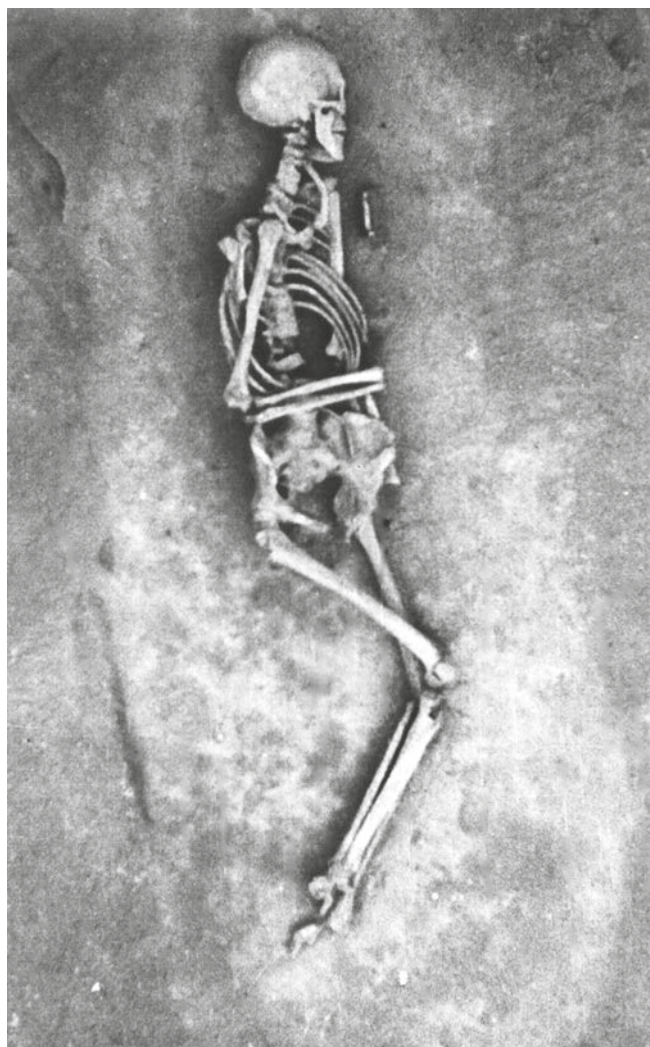
Ryc. 128. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 69. Zabytek gliniany.

Fig. 128. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 69. Clay artefact.

Grób 70

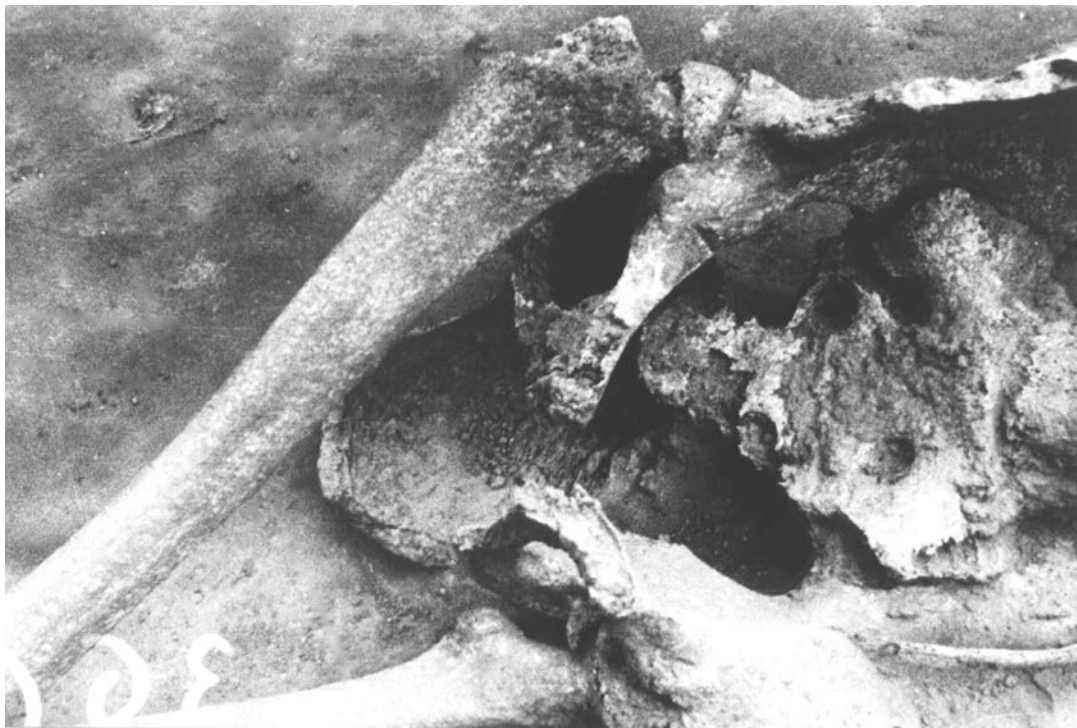
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworoboczno – owalny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1 lub 2 ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, Z. Kapicy, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach.

Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym. Lewa wyprostowana, palce przy kościach miednicy (Ryc. 129). WYPOSAŻENIE: Pod miednicą – dolna i boczna część naczynia (1) glinianego (Ryc. 130). Przed twarzą – paciorki z muszli (2) i fajansu (3) tworzące zapewne naszyjnik. W miejscu jamy brzusznej – paciorki kościane (4), niektóre „podwójnej długości” i rozdzielnik kościany, dwuotworowy (5). W jamie grobowej – kilka fragmentów ceramiki, niecharakterystycznych (6) i odłupki z różnego surowca krzemienistego (7). UWAGI: Przed klatką piersiową, na prawym przedramieniu – 2 żebra psa lub dziecka. INWENTARZ GROBU: 1. Naczynie gliniane z uszkodzonym wylewem. Wysokość 11,3 cm, średnica brzośca 14,1 cm (Ryc. 131, 1); [**]. 2.-3. – Zabytki zaginęły. 4. 55 walcowatych paciorków kościanych o średnicy 0,96–1,15 cm; średnica otworów 0,4–0,62 cm i grubość 0,27–1,14 cm (Ryc. 131, 2); [-]. 5. Dwuotworowy rozdzielnik kościany. Wymiary: 2 x 1,2 x 0,7 cm, średnica otworów 0,5 i 0,6 cm (Ryc. 131, 3); [-]. 6. Zabytki zaginęły. 7. 2 odłupki z krzemienia pasiastego (1 korowy); [-].

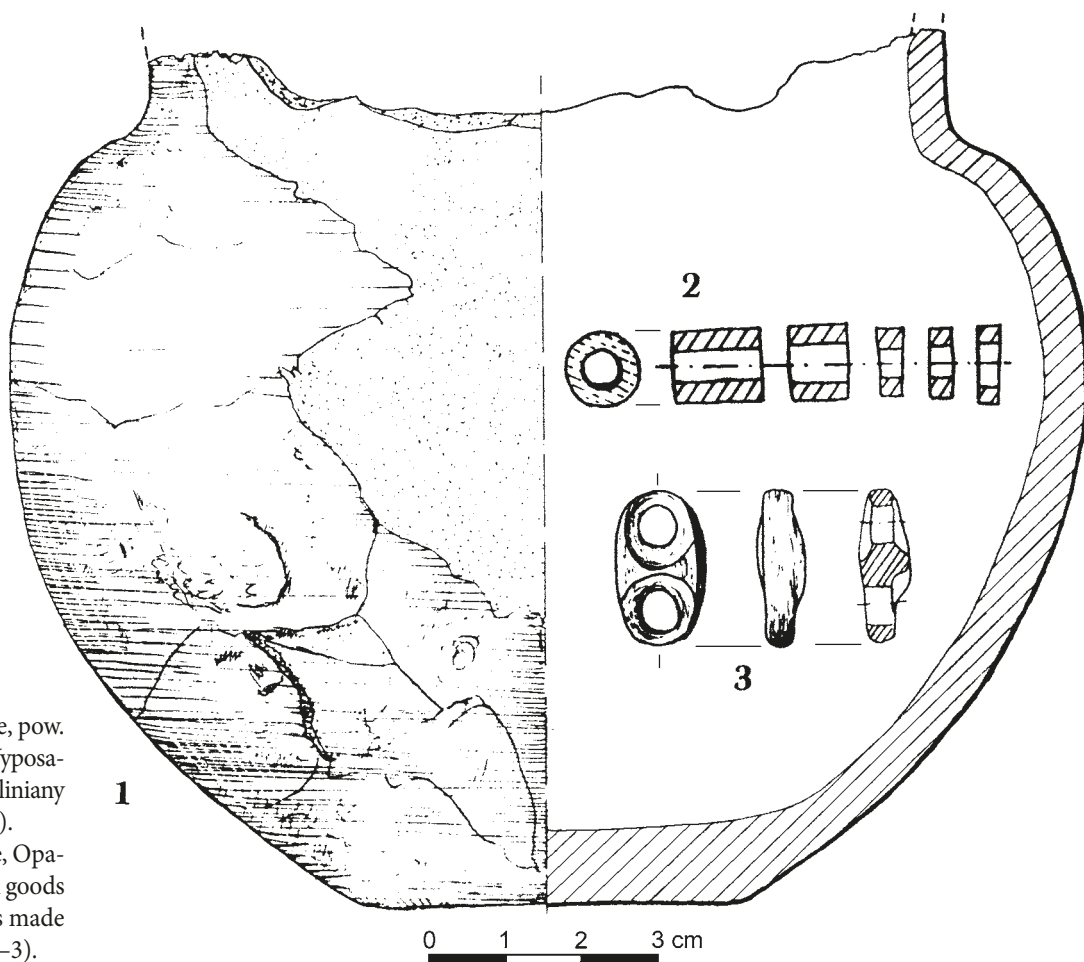
Ryc. 129. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 70.

Fig. 129. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 70.

Ryc. 130. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 70. Środkowa część szkieletu.

Fig. 130. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 70. Central part of the skeleton.

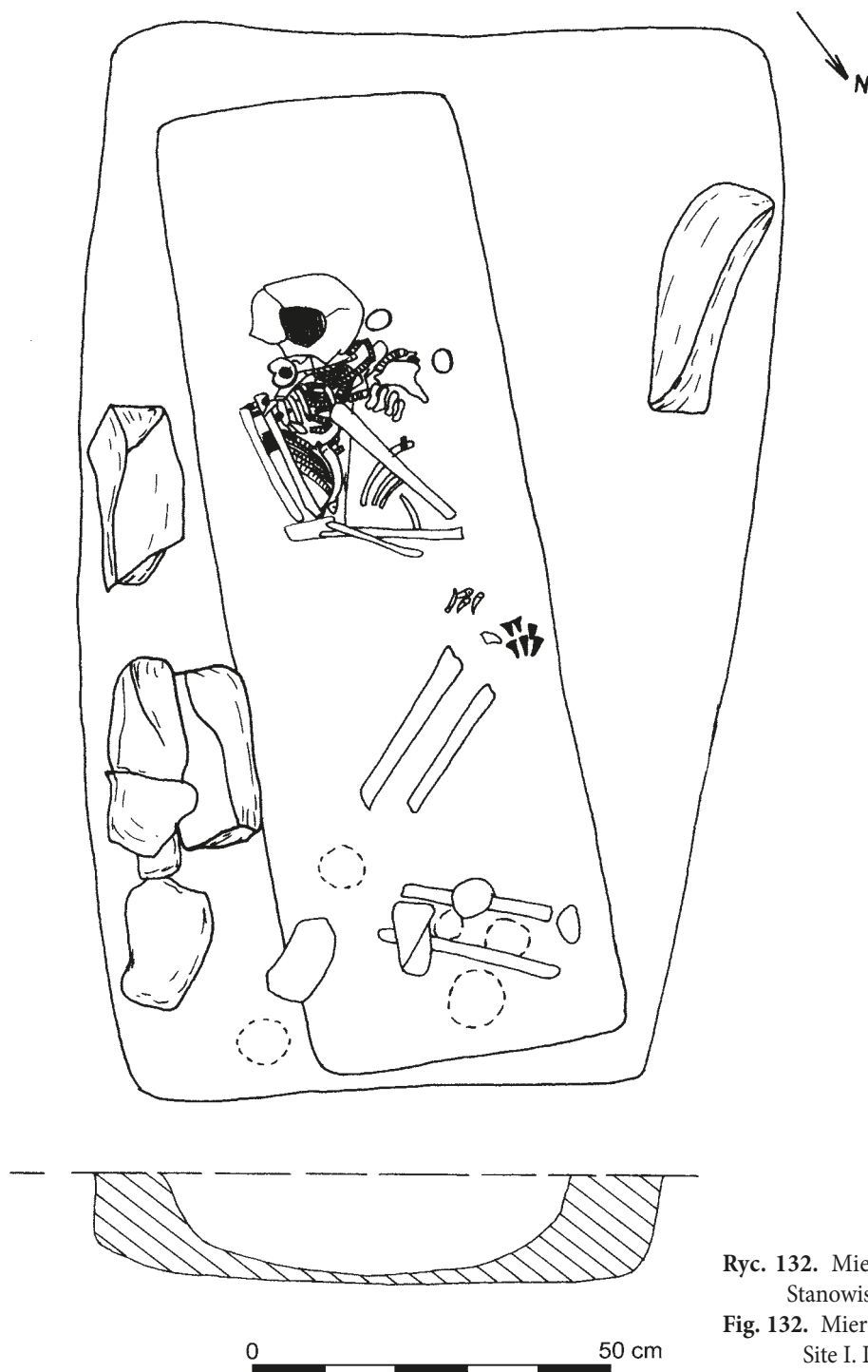
Ryc. 131. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 70. Zabytaki gliniany (1) i kościane (2-3).

Fig. 131. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 70. Artefacts made of clay (1) or bone (2-3).

Grób 71

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Niezupełnie regularny, czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW – 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobrze zachowany, szczególnie część dolna. PŁEĆ I WIEK

ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardziej niż lewa. Palce prawej ręki

Ryc. 132. Mierzanowice, pow. Opatów.
Stanowisko I. Plan grobu 71.

Fig. 132. Mierzanowice, Opatów district.
Site I. Layout of grave 71.

Ryc. 133. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 71. Górna część szkieletu.

Fig. 133. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 71. Upper part of the skeleton.

Ryc. 134. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarysy jamy grobu 71 (u dołu fotografii), jamy 72 (u góry na prawo) i jamy 73 (u góry na lewo).

Fig. 134. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in Grave 71 (bottom of the photograph), of Pit 72 (top right) and Pit 73 (top left).

Ryc. 135. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil jamy 72 (po lewej stronie) i grobu 71 (po prawej).

Fig. 135. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Profile of pit 72 (on the left) and grave 71 (on the right).

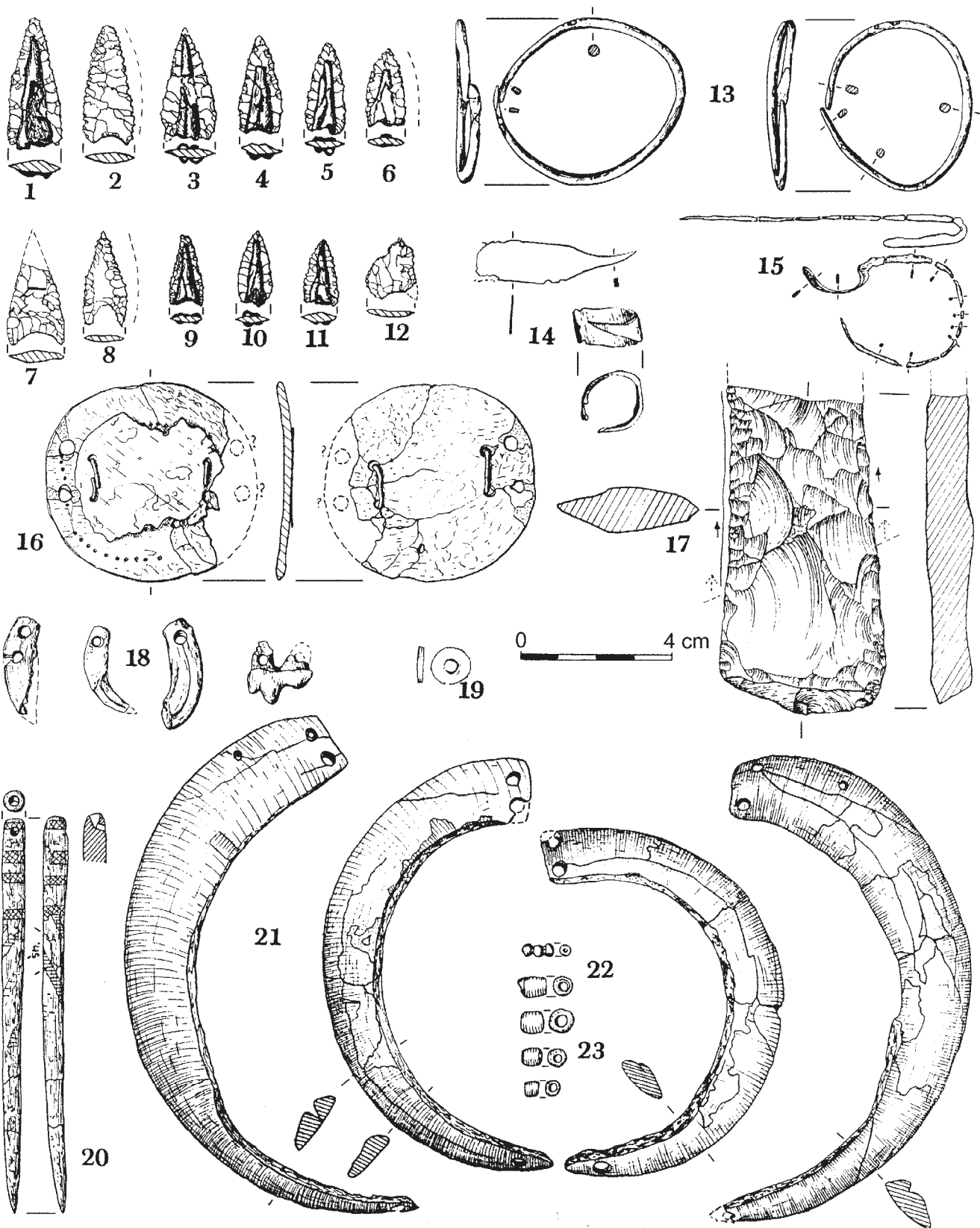

Ryc. 136. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil grobu 71.

Fig. 136. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Profile of grave 71.

przed twarzą, lewej przy łokciu prawej ręki. Czaszka zgnieciona (Ryc. 132–133). WYPOSAŻENIE: Pod czaszką – 2 zausznice z drutu miedzianego „w dużej części rozklepanego” (1). Na żuchwie – 2 zawieszki z kłów dzika (2), skierowane ostrymi końcami ku czaszce, szerokimi zaś zachodziły pod palce prawej ręki. Na żuchwie i kłach dziczych – częściowo zniszczony „kolisty medalion kościany” z przyczepioną do niego drutem miedzianym blaszką miedzianą (3). Obok palców i kłów – szpila kościana (4) skierowana ostrym końcem ku stopom. W kilku miejscach klatki piersiowej – kawałki drutu miedzianego (pierwotnie tworzyły 1 zwój?), częściowo rozklepane (5). Wzdłuż prawej kości ramieniowej – 2 dalsze zawieszki z kłów dzika (2), większe niż poprzednie 4 razem tworzyły pierwotnie całość ze sznurami naszyjnika. Na klatce piersiowej – sznury przemieszanych paciorków z muszli (6) i fajansowych (7–8). Pod kośćmi lewego przedramienia, na prawej kości ramieniowej – fragment noża sierpowatego z krzemienia świciechowskiego (9). W pobliżu miednicy – resztki pasa z zabarwionych śniedzią wisiorków z kłów i zębów trzonowych psich oraz zębów lisa, świni i owcy (10), a także kawałki drutu miedzianego (11).

Obok wisiorków – 13 grocików krzemiennych (12) z lepiszczem żywicznym, skierowanych szpicami ku stopom. Grociki tworzyły skupienie, leżąc jedne na drugich (prawdopodobnie były w kołczanie, który będąc zrobionym z materiału organicznego, uległ zupełnemu zniszczeniu). Przy lewej kości ramieniowej – ułamany grocik krzemienny (12). W pobliżu skupienia grocików – „nóż z małego odłupka krzemiennego”. (13). W jamie grobowej – kilkanaście niecharakterystycznych fragmentów ceramiki (14), „złamany nożyk z odłupka” (15), kilkanaście odłupków i odpadków z różnego surowca krzemiennego (16), zęb zwierzęcy. Ponad kośćmi szkieletu – odłamana część noża sierpowatego z krzemienia świciechowskiego (9). UWAGI: Szkielet był w wewnętrznej niecce grobowej. Oddzielony był wraz z inwentarzem od reszty grobu obwódką z popielatej ziemi, która była ukośną w stosunku do osi głównej jamy grobowej. W jamie grobowej było dużo popielatej ziemi. Przy granicach jamy grobowej i na kościach podudzi – kilkadziesiąt większych stojących pionowo i mniejszych leżących kamieni granitowych i wapiennych (obstawa grobowa). Obok kości podudzi – kilka drobnych kamieni. Ponad grobem nr 71 przechodził rów współczesny, który uszkodził czaszkę i niektóre przedmioty, np. „medalion”. STRATYGRAFIA: Grób nr 71 był wkopany w jamę nr 72 (KAK, KM), a ta w neolityczną jamę nr 73 (Ryc. 134–136). INWENTARZ GROBU: 1. 2 zausznice miedziane z drutu o średnicy 0,25 cm i 0,22 cm, rozklepanego na końcach. Wymiary: 5 x 4,4 cm oraz 4,5 x 4 cm (Ryc. 137, 13); [-]. 2. 2 zawieszki trzyotworowe i 2 cztero-otworowe z kłów dzików. Długość 9,1–13,3 cm. Średnica otworu 0,2–0,5 cm (Ryc. 137, 21); [-]. 3. Częściowo zniszczona tarczka kościana zdobiona wzdłuż krawędzi rzędkiem dołków. Do niej przymocowana jest 2 drutami miedzianymi blaszka miedziana. Pod blaszką był widoczny drugi kolisty ornament dołków na tarczce kościanej. Wymiary: 4,8 x 5,3 x 0,2 cm. Średnica otworów do zawieszania, przy których widnieją ślady otarcia wynosi 0,4–0,5 cm (Ryc. 137, 16); [-]. 4. Złamana w 2 miejscach szpila kościana z kolankowatym otworem, zdobiona ornamentem „krokwiowym” i pasmem kratek. Ornament zatarty. W środkowej części ślad śniedzi. Długość 10,3 cm, średnica maksymalna szpili 0,55 cm, średnica otworu 0,28 cm i 0,21 cm (Ryc. 137, 20); [-]. 5. Częściowo zniszczona zausznica miedziana z rozklepanego czworokątnego drutu. Wymiary: 1,5 x 1,3 x 1,1 cm (Ryc. 137, 14); [**]. 6. 2783 całe i 317 fragmenty okrągłych paciorków z muszli, niektóre zlepione razem po 2–3 sztuki. W 52 zlepionych kawałkach zachowały się resztki dwużyłowej, lewoskrętnej nici. W 17 kawałkach skrętu nici nie udało się zidentyfikować. Średnica paciorków 0,65–1,1 cm, średnica otworu 0,14–0,37 cm, grubość 0,05–0,4 cm (Ryc. 137, 19); [-]. 7. 80 paciorków jednosegmentowych fajansowych, o barwie kremowej – 1, białej – 4 i niebieskiej – 75. 135 fragmentów jednosegmentowych paciorków fajansowych, o barwie białej

Ryc. 137. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 71. Zabytki krzemienne (1-12, 17), miedziane (13-15), z miedzi i kości (16), kościane (18, 20-21), z muszli (19) i fajansowe (22-23).

Fig. 137. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 71. Artefacts made of flint (1-12, 17), copper (13-15), copper and bone (16), bone (18, 20-21), shell (19) or faience (22-23).

– 23 i niebieskiej – 112. Średnica paciorków 0,49–0,72 cm, średnica otworów 0,23–0,46 cm, grubość 0,37–0,79 cm (Ryc. 137, 23); [-]. 1 paciorek trzysegmentowy fajansowy o niebieskiej barwie i średnicy 0,38 cm; średnica otworów 0,12 cm, grubość 0,78 cm (Ryc. 137, 22); [-]. 9. Dolna część noża sierpowatego z krzemienia świciechowskiego z doklejonym niewielkim fragmentem poprzecznie odłamanym. Nóż ten złamany został na skutek uderzenia prostopadłego do ścianki bocznej, płaskiej. Wymiary: 8,9 x 4,35 x 1,2 cm (Ryc. 137, 17); [-]. 10. 7 wisiorków [-] z zębów psa, lisa, świni i owcy (kły, siekacze i trzonowe) z przewierconym 1 lub 2 otworami o średnicy 0,3–0,36 cm. Na wszystkich wisiorkach ślady śniedzi. Długość 1,7–2,9 cm. (Ryc. 137, 18). 11. 9 fragmentów zausznicy o powrotnym zwoju z rozklepanego drutu miedzianego (Ryc. 137, 15); [-]. 12. Zachowało się tylko 12 grocików z krzemienia czekoladowego i krzemienia woskowo – czekoladowego, 7 z nich z lepiszczem żywicznym. Wymiary: Długość 1,5–3,3 cm, szerokość 0,8–1,48 cm, grubość 0,2–0,3 cm (Ryc. 137, 1–12); [-]. 13. – 15. – Zabytki zaginęły. 16. 3 odłupki [-], z krzemienia pasiastego – 2 (w tym 1 korowy), krzemienia świciechowskiego – 1. 17. 2 bardzo drobne łuski z krzemienia świciechowskiego; [-].

Grób 75

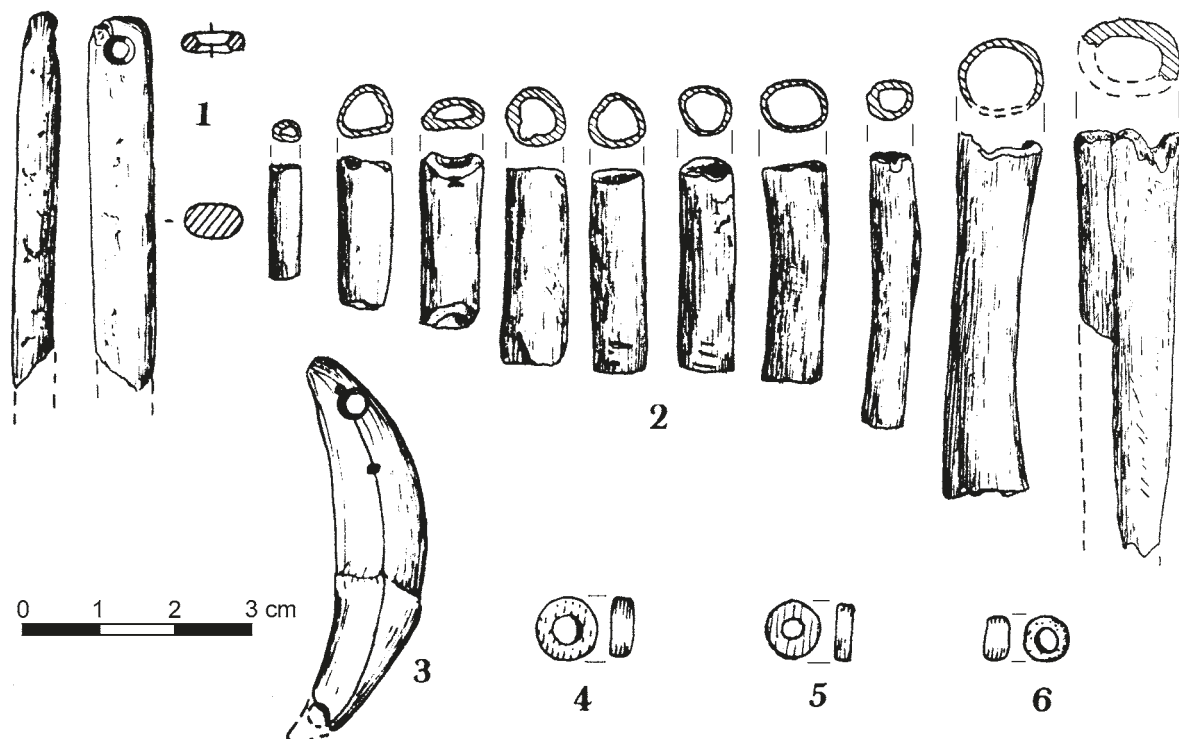
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (?) obcięty z obu stron rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry, lecz obustronnie obcięty rowem (czaszka i nogi poniżej kolan). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Na wznak z lekkim przechyleniem na lewy bok. Nogi zgięte w kolanach i podniesione wyraźnie do góry. Ręce zgięte w łokciach, palce przed kośćmi twarzy. Prawa ręka na przedramieniu lewej. Kości rozbitej czaszki były w ziemi wypełniającej rów współczesny (Ryc. 138). WYPOSAŻENIE: Przy lewej dłoni – fragment szpili kościanej (1). Obok prawego uda – pas (?) złożony z 13 paciorków rurkowatych z kości (2), paciorek z kości (3), paciorek fajansowy (4), kilka paciorków z muszli (5), wisior z dużego kła (6), 2 wisiory z kłów mniejszych psich lub lisich (7). W jamie grobowej – odłupek z krzemienia pasiastego (8). INWENTARZ GROBU: 1. Fragment złamanej szpili kościanej z przewierconym poprzecznie otworem o średnicy 0,46 cm. Długość 5 cm (Ryc. 139, 1); [-]. 2. 13 rurkowatych paciorków z pociętych kości długich zwierzęcych, w tym 2 paciorki zachowane fragmentarycznie. Długość 1,5–5,5 cm, średnica 0,4–1,3 cm (Ryc. 139, 2); [-]. 3.

Ryc. 138. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 75.

Fig. 138. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 75.

Paciorek walcowaty z kości o średnicy 0,78 cm; średnica otworu 0,43 cm i grubość 0,3 cm (Ryc. 139, 4); [-]. 4. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,46 cm, średnica otworów 0,34 cm i grubość 0,35 cm (Ryc. 139, 6); [-]. 5. 9 okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,62–0,77 cm, średnica otworu 0,21–0,35 cm, grubość 0,1–0,22 cm (Ryc. 139, 5); [-]. 6. Wisiorek z kła (wilka ?) z odłamanym wierzchołkiem, w którym wywiercono otwór o średnicy około 0,3 cm. Na trzonie zęba ślady zagładzeń i piłowania. Na korzeniu zęba otwór o średnicy około 0,3 cm i ślady 2 nawierceń. Długość 5 cm (Ryc. 139, 3); [-]. 7. 2 zęby (fragment siekacza i niewielki – kła) psa lub lisa, bez otworu; [-]. 8. Zabytek zaginął.

Ryc. 139. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 75. Zabytki kościane (1-4), z muszli (5) i fajansowe (6).
Fig. 139. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 75. Artefacts made of bone (1-4), shell (5) or faience (6).

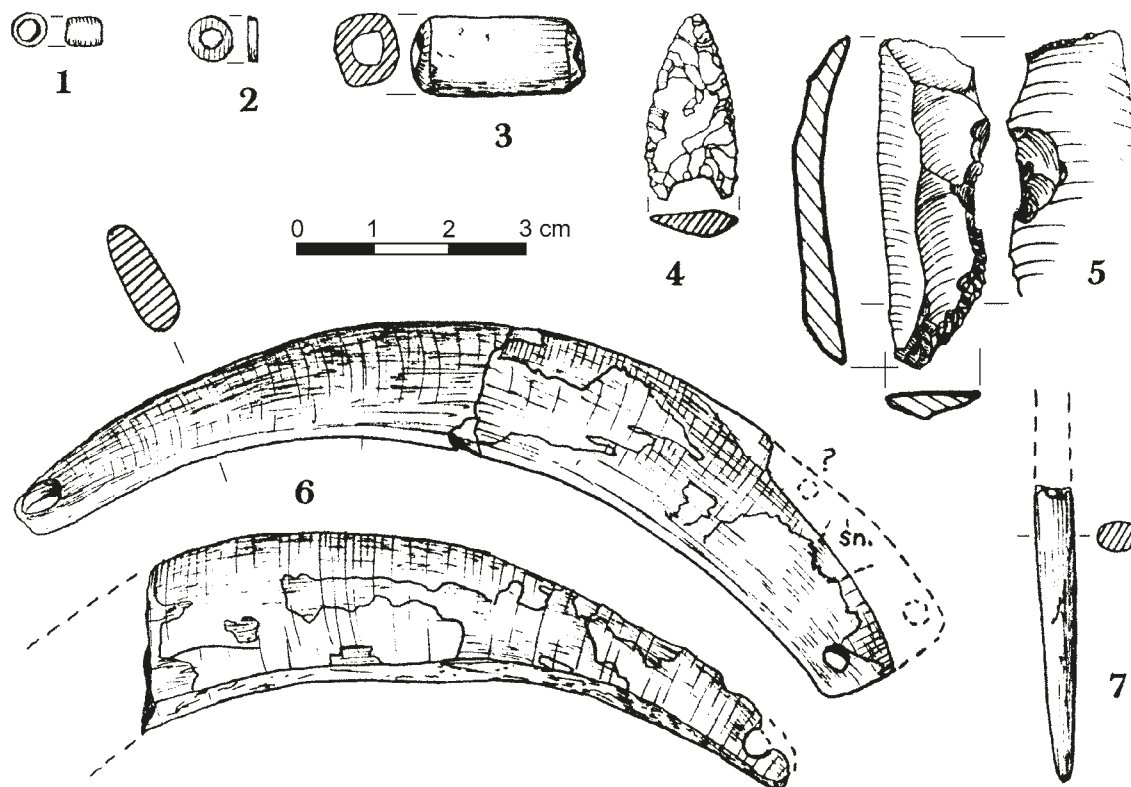
Grób 76

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (?), obcięty z obu stron rowami współczesnymi. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zniszczony częściowo rowami (nogi do kolan i czaszka). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Górna część ciała do miednicy włącznie – na wznak. Nogi zgięte w kolanach, przechylone na prawą stronę. Brak dużej części prawego uda wywleczonego przy kopaniu rowów. Ręka prawa wyprostowana. Lewa zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce przy łokciu prawej. Kości rozbitej czaszki zebrano z ziemi wypełniającej rów współczesny (Ryc. 140). WYPOSAŻENIE:

Ryc. 140. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 76.

Fig. 140. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 76.

Ryc. 141. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 76. Zabytki fajansowe (1), z muszli (2), kościane (3, 6–7) i krzemienne (5).

Fig. 141. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 76. Artefacts made of faience (1), shell (2), bone (3, 6–7), flint (5).

Obok lewego ramienia – kilka kawałków sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (1) i fajansu (2). Przy fragmencie żuchwy – 2 uszkodzone wisiory z kłów dzika (3), grocik krzemienisty. (4), fragment szpili kościanej (5). Obok jamy brzusznej – paciork z kości rurkowej (6). W jamie grobowej niecharakterystyczny fragment ceramiki (7), „uszkodzony nożyk” krzemienisty (8), kilka odłupków i odpadków z różnego surowca krzemienistego (9). INWENTARZ GROBU: 1. 18 całych i 13 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, zlepionych po 2–6 sztuk razem. 1 kawałek zlepionych paciorków wskazuje, że naszyjnik składał się co najmniej z 2 rzędów (sznurów). W dwóch kawałkach zachowały się resztki lewoskrętnej (?) nici. Średnica paciorków 0,58 cm, średnica otworów 0,24 cm, grubość 0,09 cm (Ryc. 141, 2); [-]. 2. 1 cały i 2 fragmenty paciorków jednosegmentowych z niebieskawego fajansu. Średnica paciorka 0,5 cm, średnica otworów 0,39 cm, grubość 0,5 cm (Ryc. 141, 1); [-]. 3. 2 uszkodzone zawieszki z kłów dzika z jednym otworem u wierzchołka i dwoma lub trzema u nasady (?). Na jednej zawieszce ślad śnieży. Długość 8,5–11,7 cm, średnica otwo-

ru 0,35 cm i 0,65 cm (Ryc. 141, 6); [-]. 4. Grocik z krzemienia pasiastego Wymiary: 2,36 x 1,19 x 0,4 cm (Ryc. 141, 4); [-]. 5. Fragment złamanej szpili kościanej. Długość 3,9 cm (Ryc. 141, 7); [-]. 6. Paciorek rurkowy z kości o długości 2,25 cm i szerokość 1,0 x 0,87 cm. (Ryc. 141, 3); [**]. 7. 3 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 8. Wiórek łuskany z krzemienia czekoladowego. Łuskanie strome lub półstrome na stronę wierzchnią i częściowo spodnią. Długość 4,8 cm (Ryc. 141, 5); [-]. 9. 4 odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 1 (korowy), krzemienia pasiastego – 1, krzemienia świeciechowskiego – 1, krzemienia pasiastego – 1 (złamany, z siekierą).

Grób 77

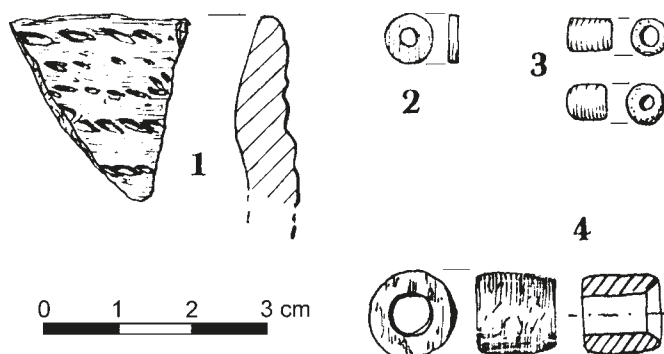
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony współczesnym rowem. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Po-

mykoł-Gałęsińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Zachowały się jedynie kości podudzi. Nogi dość silnie zgięte w kolanach (Ryc. 142). Powyżej kości i w ziemi wypełniającej współczesny rów – kilkanaście kości i kawałek rozbitej czaszki. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – kilkanaście fragmentów ceramiki, w tym 1 z ornamentem sznurowym (1), ząb zwierzęcy, kilka odłupków i odpadków z różnego surowca krzemienno-żelaznego (2–3). W różnych miejscach grobu – 3 paciorki z muszli (4), 2 z fajansu (5) i paciorki z kości (6). INWENTARZ GROBU: 1. 5 fragmentów różnych naczyń glinianych [-], w tym 1 fragment przykrawędny, zdobiony lewoskrętnym sznurem (Ryc. 143, 1) i 1 fragment przejścia szyi w brzusek. 2. Mały odłupek z krzemienia ożarówskiego; [-]. 3. Wióro – odłupek z krzemienia pasiastego z zachowanym fragmentem kory. Wymiary: 4,2 x 2,2 x 0,4 cm; [-]. 4. 3 okrągłe paciorki z muszli o średnicy 0,5–0,75 cm, średnica otworów 0,25–0,3 cm, grubość 0,05–0,14 cm (Ryc. 143, 2);

Ryc. 142. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 77.

Fig. 142. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 77.

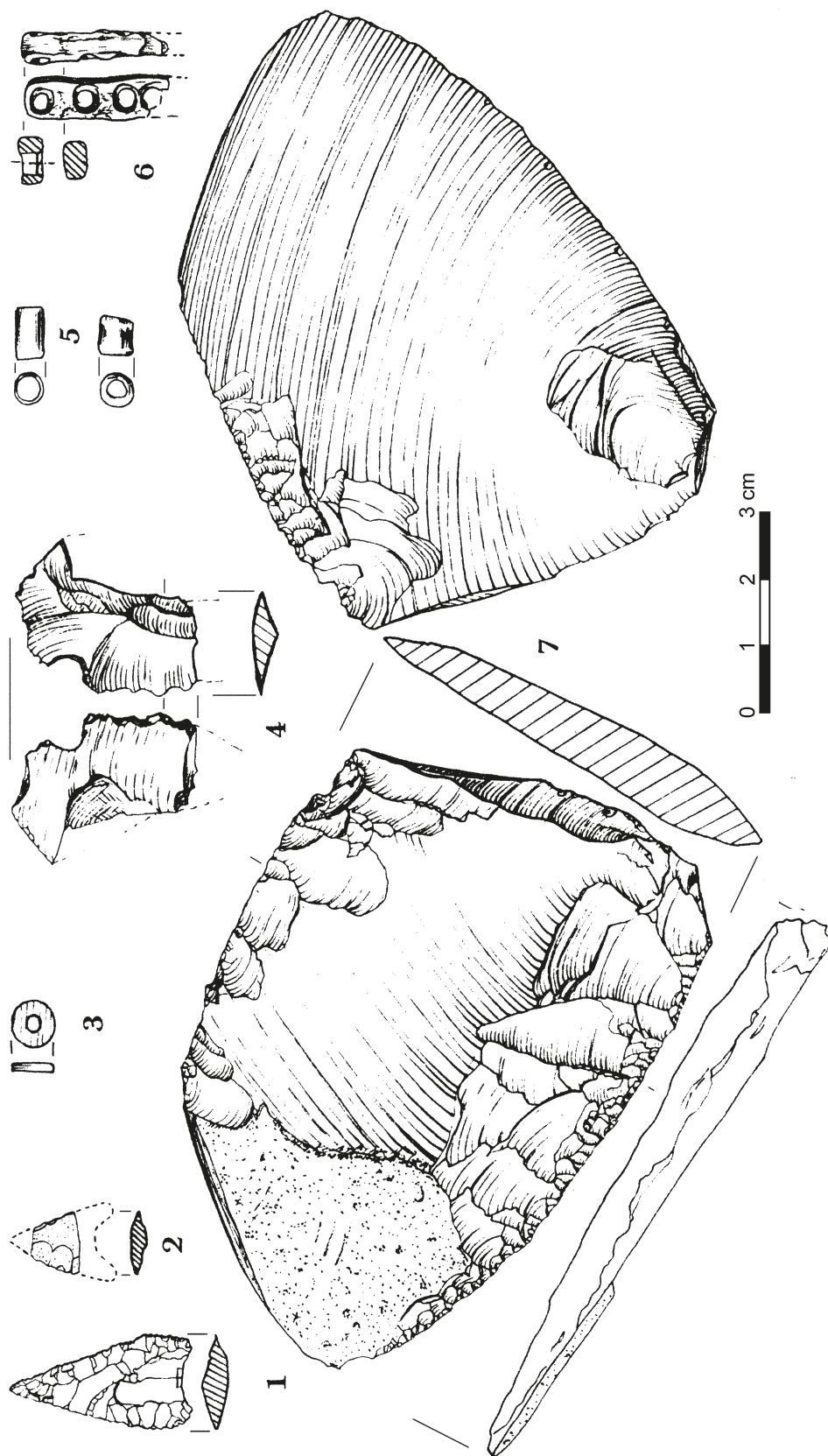
Ryc. 143. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 77. Zabytki gliniany (1), z muszli (2), fajansowe (3) i kościane (4).

Fig. 143. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 77. Artefacts made of clay (1), shell (2), faience (3) or bone (4).

[-]. 5. 2 paciorki jednosegmentowe z niebieskawego fajansu o średnicy 0,55 i 0,57 cm; średnica otworu 0,25–0,26 cm i grubość 0,53 i 0,65 cm (Ryc. 143, 3); [-]. 6. 1 walcowaty paciorek z kości o średnicy 0,64 cm; średnica otworów około 0,6 cm. (Ryc. 143, 4); [-].

Grób 78

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (?), zniszczony rowem. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta** (?). ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (?). Czaszka zniszczona zupełnie, jej fragment zabarwiony był śniedzią. WYPOSAŻENIE: W różnych miejscach grobu, w ziemi prawie całkowicie zruszonej „nóż dwustronny” z krzemienia pasiastego (1), kawałki sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (2) i fajansu (3), 2 grociki krzemienne, z których 1 był ułamany, drugi z lepiszczem żywicznym (4), fragment kościanny rozdzielacza (5). W jamie grobowej – „nożyk z wióra” z krzemienia pasiastego (6), kilka fragmentów ceramiki (7), „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno-żelaznego (8–11). INWENTARZ GROBU: 1. Zgrzebło podwójne równoległe z odłupka korowego z krzemienia pasiastego. Łuskanie półtrome. Wymiary: 9,5 x 6,8 x 0,9 cm (Ryc. 144, 7); [*]. 2. 60 okrągłych paciorków z muszli pozlepianych ze sobą po 8–20 sztuk razem. Zlepione kawałki wskazują, że naszyjnik składał się co najmniej z 2 rzędów paciorków. W zlepionych kawałkach zachowały się resztki lewoskrętnej nici. Powierzchnia paciorków silnie zniszczona. Lepiej

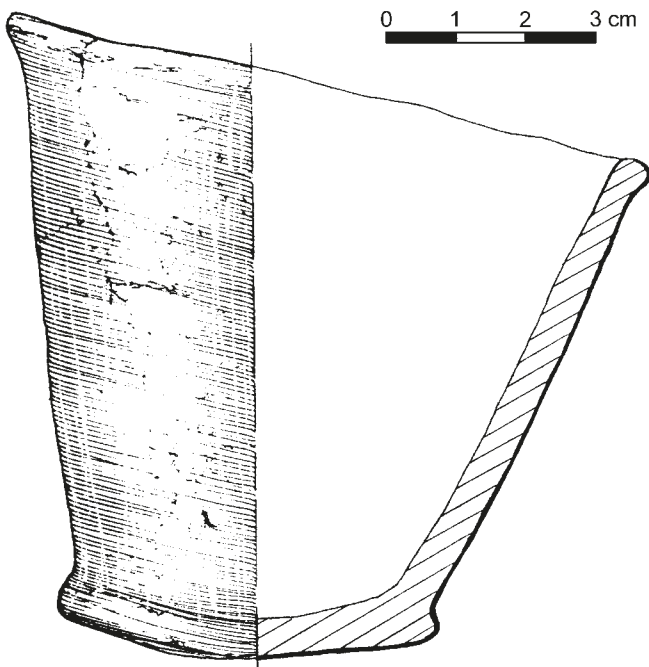

Ryc. 144. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 78. Zabytki krzemienne (1-2, 4, 7), z muszli (3), fajansowe (5) i kościany (6).
 Fig. 144. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 78. Artefacts made of flint (1-2, 4, 7), shell (3), faience (5) and bone (6).

zachowane mają średnicę 0,68–0,75 cm, średnica otworów 0,3 cm i grubość 0,1–0,2 cm (Ryc. 144, 3); [-]. 3. 6 całych i 1 fragment paciorków jednosegmentowych z niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,43–0,53 cm, średnica otworów 0,28–0,3 cm, grubość 0,63–0,84 cm (Ryc. 144, 5); [-]. 4. 2 grociki (w tym 1 złamany) z krzemienia czekoladowego. Wymiary całego: 2,86 x 1,35 x 0,4 cm (Ryc. 144, 1–2); [-]. 5. Fragment rozdzielacza kościanego z 4 zachowanymi otworami o średnicy około 0,3 cm. Wymiary: 2,3 x 0,7 x 0,4 cm (Ryc. 144, 6); [-]. 6. Odłupek łuskany z krzemienia czekoladowego zachowany fragmentarycznie. Wymiary: 2,4 x 1,3 x 0,4 cm (Ryc. 144, 4); [-]. 7. 4 fragmenty różnych naczyń WB; [-]. 8. 7 drobnych odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 6 i krzemienia czekoladowego – 1. 9. 2 okruszki z krzemienia świciechowskiego. 10. Wiór z krzemienia pasiastego. Wierzchołek nieco ukruszony. Na stronie wierzchniej przy wierzchołku zachował się fragment kory. Wymiary: 4,9 x 1,5 x 0,5 cm; [-]. 11. Drobny wiórek z odłamaną częścią wierzchołkową z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 0,9 x 0,65 x 0,13 cm; [-].

Grób 79

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (?), zniszczony rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej kilka fragmentów ceramiki niezdobionej (1), „odłupki i odpadki” z różnego rodzaju naczyń (2).

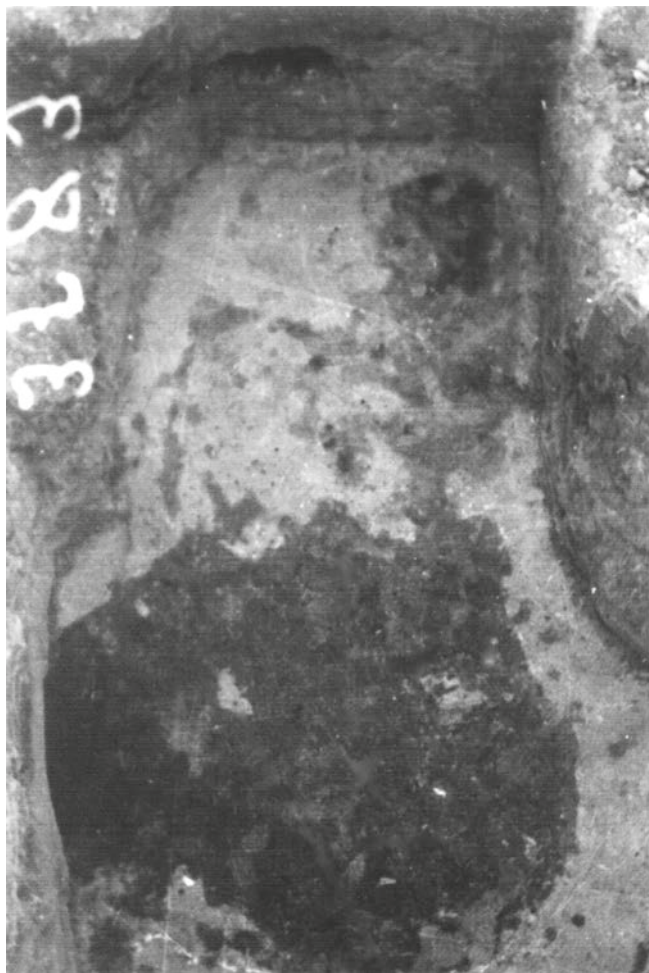
Ryc. 145. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 79. Zabytek gliniany.

Fig. 145. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 79. Clay artefact.

TÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – małe naczynie (1) i wisior z małego kła dzika (2). INWENTARZ GROBU: 1. Doniczkowate naczynie gliniane niezdobione. Wysokość 9,2 cm, średnica wylewu 9,5 cm (Ryc. 145); [**]. 2. Zabytek zagięty.

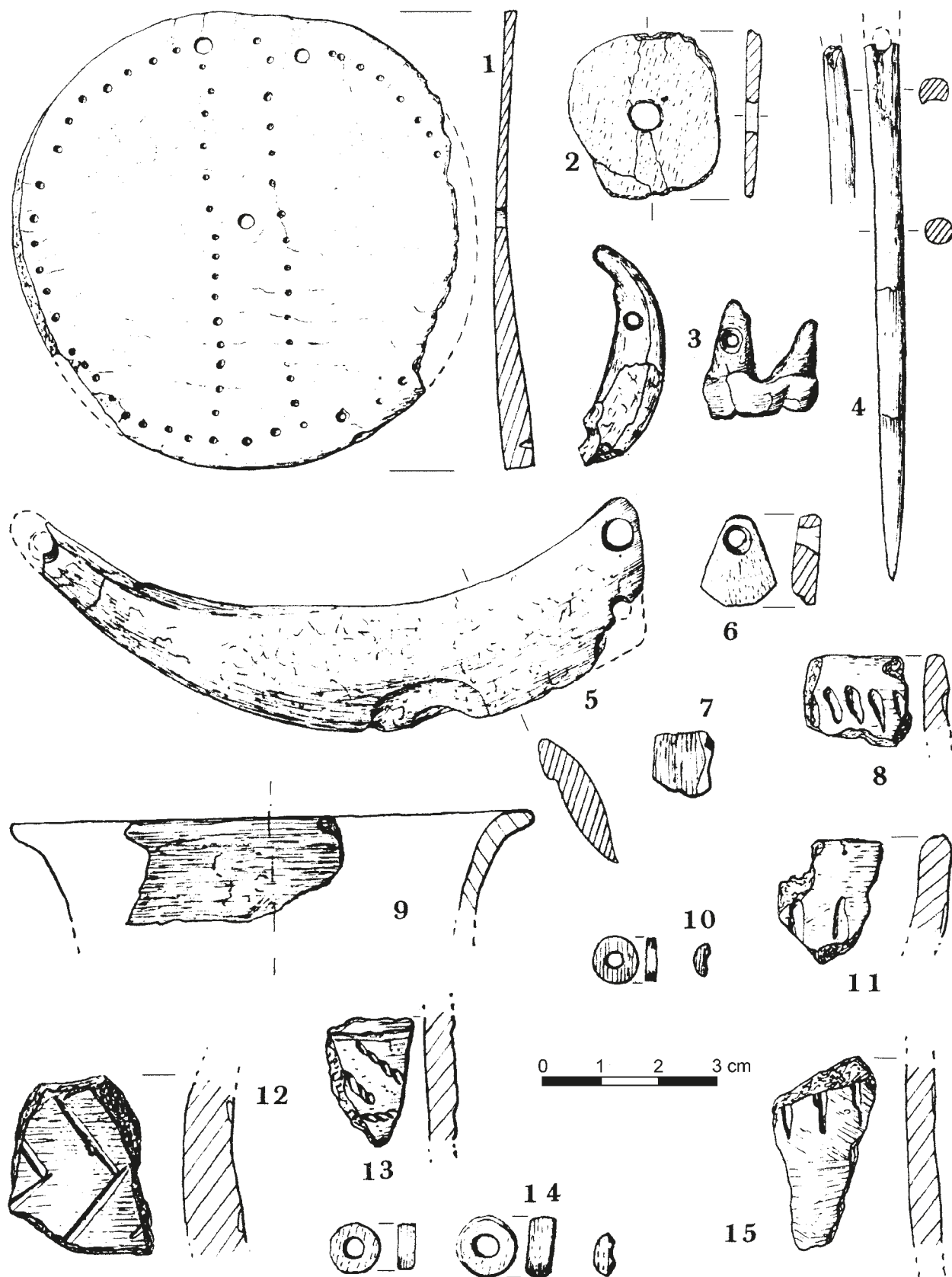
Grób 80

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 146). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się tylko kilka kości. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej kilka fragmentów ceramiki niezdobionej (1), „odłupki i odpadki” z różnego rodzaju naczyń (2).

Ryc. 146. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys grobu 80 (u góry fotografii) i grobu 81 (u dołu). Głębokość 90 cm.

Fig. 146. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of graves 80 (top of the photograph) and 81 (bottom). Depth: 90 cm.

Ryc. 147. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 80. Zabytki kościane (1-6, 14), z muszli (7, 10) i gliniane (8-9, 11-13, 15).

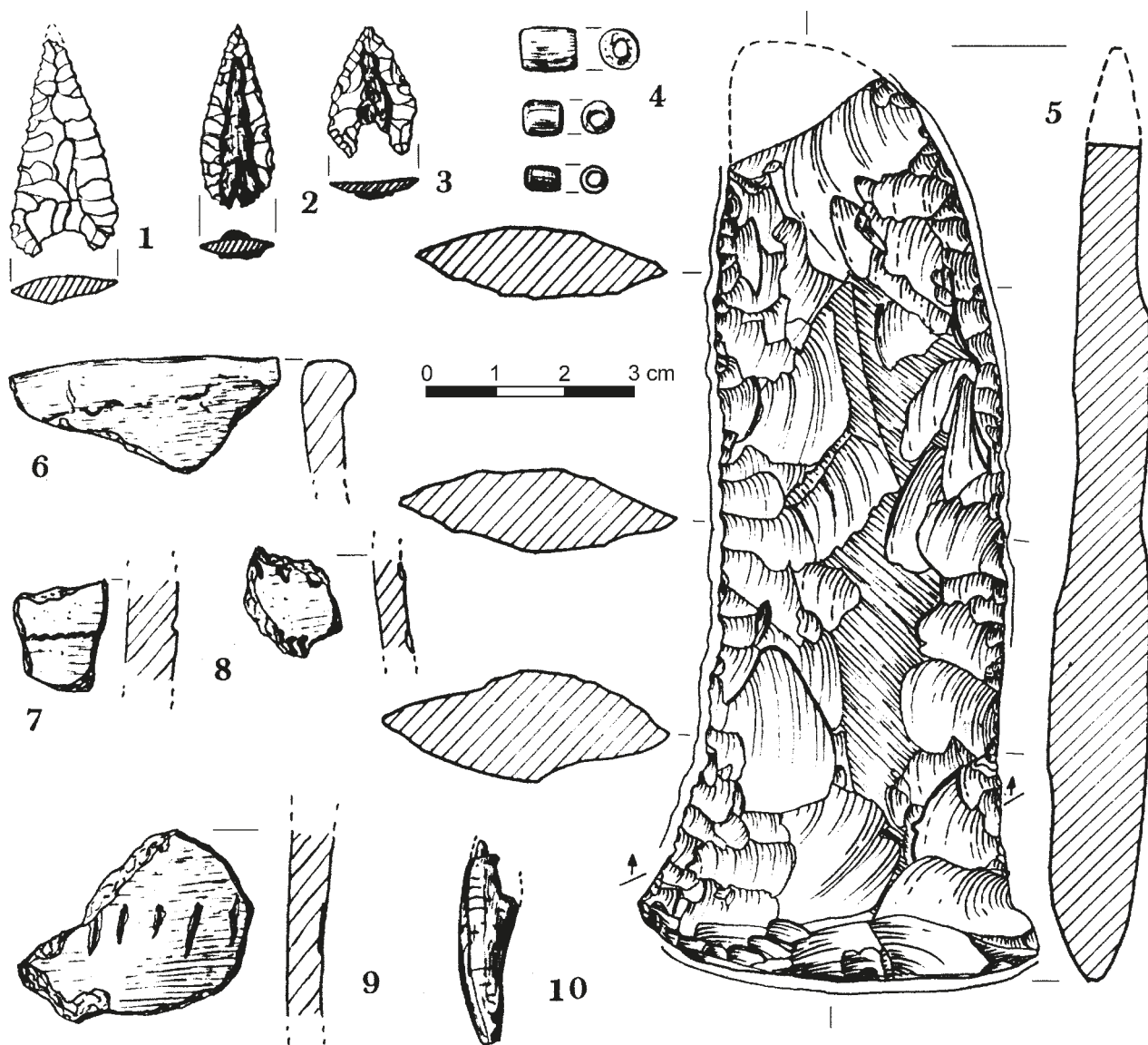
Fig. 147. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 80. Artefacts made of bone (1-6, 14), shell (7, 10) or clay (8-9, 11-13, 15).

go surowca krzemienno (2). UWAGI: Cała jama grobowa nr 80 prócz dna zniszczona została rowami. Do grobu nr 80 należą prawdopodobnie zabytki z warstwy 100–120 cm z grobu nr 81. Na poziomie 100 cm, poniżej powierzchni ziemi, znaleziono w grobie nr 81 – wisior z kła dzika (3), tarczkę kolistą kościaną (4), kilkanaście fragmentów ceramiki niezdobionej (1), kilka drobnych kości ludzkich, „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno (2). W warstwie 100–120 cm grobu nr 81 były – szpila kościana (5), kolisty „medalion” kościany (6), paciorki z muszel (7) i kawałki muszel z większych paciorków (?)–(8), wisior z siekacza zwierzęcego i zęba trzonowego psa (9), mały trójkątny wisior z kości (10), niezdobiony fragment ceramiki (1), „odłupki i” „odpadki” z różnego surowca krzemienno (2), kilka kości zwierzęcych, paciorki z kości (11). W warstwie 120–180 cm grobu znaleziono zabytki, które, jak przypuszcza K. Salewicz, pochodzą z jamy – ziemianki (grób nr 81) z ziemi wyrzuconej na zewnątrz i które dostały się do grobu nr 81 przy jej zasypywaniu. Były to: dużo fragmentów ceramiki niezdobionej (1), fragment naczynia cienkościennego z wywiniętym brzegiem (12), 4 fragment ceramiki z ornamentem stempelkowym (13), 4 fragmenty ceramiki z ornamentem sznurowym (14), kilka fragmentów ceramiki z obmazywaną powierzchnią (15), fragment ceramiki z obmazywaną powierzchnią i długimi nacięciami kątowymi (16), kilka kości zwierzęcych, „kilkanaście zepsutych narzędzi” (2), „dużo” „odłupków i odpadków” z różnego surowca krzemienno (2), fragment gładzidła z czerwonego, drobnopiękarnego piaskowca (17). Zabytki (1, 12–16) są metrykowane z głębokość do 160 cm. STRATYGRAFIA: Na poziomie 90 cm grobu nr 80 (KM) widoczny był wcięty w niego kolisty grób nr 81 (KCS) – (Ryc. 146). INWENTARZ GROBU: 1. Zachował się tylko fragment niezdobionego wylewu naczynia glinianego; [-]. 2. Zabytki te zostały zmieszane z innymi zabytkami krzemiennymi z grobu nr 81, opublikowanymi przez A. Uzarowiczową (1970, s. 203). 3. Uszkodzony wisior z kła dzika z 3 otworami o średnicy około 0,4 cm i 0,6 cm. Na krawędzi zewnętrznej, przy nasadzie, ślady użytkowania, wyblęszczenie i zagładzenia ostrych krawędzi. Widoczne jest wykruszenie, powstałe na skutek kilkakrotnego uderzenia. Długość 10,2 cm (Ryc. 147, 5); [-]. 4. Tarczka z płaskiej kości z otworem o średnicy około 0,5 cm. Wymiary: 3,2 x 2,5 x 0,2 cm (Ryc. 147, 2); [-]. 5. Szpila kościana z odłamaną główką, w miejscu poprzecznie przewierconego otworu o średnicy około 0,3 cm. Szpila złamana jest dodatkowo w dwóch miejscach. Średnica szpili około 0,5 cm, długość 9,1 cm (Ryc. 147, 4); [-]. 6. Tarczka z kości płaskiej (łopatki zwierzęcej ?) z 3 otworami do zawieszania o średnicy 0,25–0,3 cm. Zdobiona 65 punktami – dołeczkami, częściowo zniszczona. Średnica około 7,8 cm (Ryc. 147, 1); [-]. 7. 17 całych i 8 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,56–0,8 cm, średnica

otworów 0,22–0,35 cm, grubość 0,07–0,2 cm (Ryc. 147, 10); [-]. 8. Fragment pokruszonej muszli – półwytwór paciorka (?). Wymiary: 1 x 1,1 cm (Ryc. 147, 7); [-]. 9. Dwa wisior, z siekacza zwierzęcego z przewierconym otworem o średnicy 0,3 cm i z zęba trzonowego psa. Średnica przewierconego otworu 0,2–0,4 cm. Długość wisiorów 2 cm i 3,8 cm (Ryc. 147, 3); [-]. 10. Trójkątny wisior z kawałka grubej kości. Długość 1,5 cm, średnica otworu 0,3–0,5 cm (Ryc. 147, 6); [*]. 11. 5 całych i 4 fragmenty walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,8–1,05 cm, średnica otworów 0,35–0,5 cm, grubość 0,34–0,5 cm (Ryc. 147, 14); [-]. 12. Fragment wylewu naczynia glinianego (Ryc. 147, 9); [-]. 13. 4 fragmenty wylewów naczyń zdobionych pionowymi żłobkami – stempelkami (Ryc. 147, 8, 11, 15); [-]. 14. 3 fragmenty naczyń glinianych zdobione odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 147, 13); [-]. 15. 4 fragmenty grubościennych naczyń glinianych; [-]. 16. Fragment ceramiki zdobiony nacięciami – żłobkami (Ryc. 147, 12); [-]. 17. Zabytek zaginął.

Grób 82

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zupełnie zniszczony rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachował się fragment kości ramieniowej i żebro. Inne kości były w ziemi wypełniającej rów współczesny. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W różnych miejscach grobu – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (1), 3 grociki krzemienne (2), kilka paciorków z muszli (3) i fajansu (4), fragment wisiora z kła psa (5). UWAGI: Wśród materiałów z grobu nr 82 znajdowały się również metrykowane numerem grobu 82 fragmenty ceramiki (6), materiały krzemienne (7–8) oraz fragment kości zwierzęcej (fragment narzędzia ?). INWENTARZ GROBU: 1. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Podstawa i bok zagładzone. Wymiary: 12,9 x 5,6 x 1,55 cm (Ryc. 148, 5); [*]. 2. 3 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 148, 1 i 3) i krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 148, 2). Na dwóch zachowały się tulejki lepiszcza żywicznego. Wymiary: długość 1,83–3 cm, szerokość 1,1–1,48 cm, grubość 0,15–0,4 cm. 3. Zabytki zaginęły. 4. Zachowały się tylko 2 paciorki jednosegmentowe z niebieskawego i lekko kremowego fajansu i rysunek (wykonany tuszem) 3 sztuk paciorków (Ryc. 148, 4); [-]. Średnica zachowanych paciorków 0,59 i 0,57 cm, średnica otworów 0,28 i 0,32 cm, grubość 0,66 i 0,8 cm. 5. Fragment przepołowionego wisiora z kła psa. Długość 2,9 cm (Ryc. 148, 10); [-]. 6. 40 fragmentów różnych naczyń glinianych [-], w tym 1 fragment wylewu (Ryc. 148, 6), 1 fragment zdobiony odciskiem

Ryc. 148. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 82. Zabytki krzemienne (1-3, 5), fajansowe (4), gliniane (6-9) i kościany (10).

Fig. 148. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 82. Artefacts made of flint (1-3, 5), faience (4), clay (6-9) or bone (10).

prawoskrętnego sznura (Ryc. 148, 7), 2 fragmenty naczyń z ornamentem ukośnych żłobków – stempelków (Ryc. 148, 8 i 9), 1 fragment ze śladami rys. 7. Okruch – odłup od nieudanego zaczątkowca siekiery z krzemienia pasiastego; [-]. 8. 19 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 5 (w tym, 1 korowy, 1 przepalony), krzemienia świeciechowskiego – 6, krzemienia czekoladowego – 6 (w tym 4 korowe), krzemienia ożarowskiego – 2, krzemienia przepalonego – 1.

Grób 84

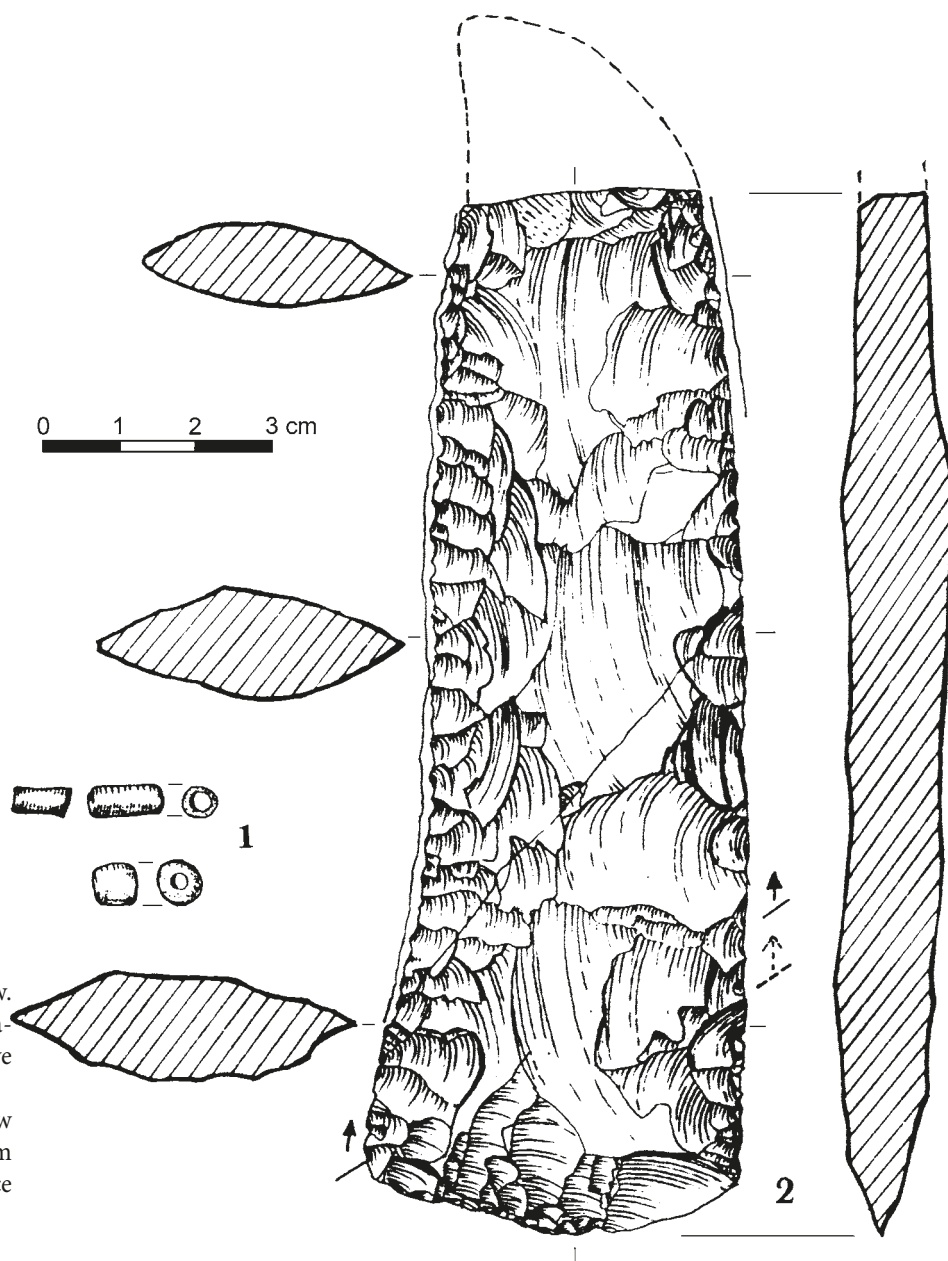
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, szeroki, zniszczony rowem współcze-

snym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne ? Kości rozwleczone, czaszka zniszczona (Ryc. 149). WYPOSAŻENIE: W grobie – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (1), paciorki z muszli (2) i fajansu (3) i kilka kości (zwierzęcych ?). UWAGI: Wśród zabytków sygnowanych metryczkami z grobu nr 84, znajdowały się fragmenty ceramiki (4) i krzemienie (5, 6). INWENTARZ GROBU: 1. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem, pęknięty w po-

Ryc. 149. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 84.

Fig. 149. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 84.

Ryc. 150. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 84. Zabytki fajansowe (1) i krzemienny (2).

Fig. 150. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 84. Artefacts made of faience (1) or flint (2).

łowie i współcześnie sklejony. Wymiary: 13,8 x 4,95 x 1,6 cm (Ryc. 150, 2); [-]. 2. Zabytki zaginęły. 3. 4 całe i 1 fragment jednosegmentowego paciorka z kremowego oraz niebieskawego fajansu. Średnica paciorków 0,44–0,65 cm, średnica otworu 0,27–0,32 cm i grubość 0,6–0,96 cm (Ryc. 150, 1); [-]. 4. 29 fragmentów niezdobionych, niecharakterystycznych różnych naczyń glinianych; [-]. 5. Okruch krzemienia czekoladowego; [-]. 6. 17 odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 2 (1 korowy i 1 sama kora), krzemienia pasiastego – 7, krzemienia świeciechowskiego – 5 (w tym 1 korowy), krzemienia przepalonego – 2.

Grób 85

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ?
GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 151). KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWA-

NIA SZKIELETU: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ?
WYPOSAŻENIE: ? UWAGI: Kilka żeber ludzkich z tego grobu pochodzi prawdopodobnie z grobu nr 86 (Ryc. 152). Rów współczesny zniszczył grób prócz dolnej jego części.
STRATYGRAFIA: Grób nr 85 wkopany był w grób nr 86.

Grób 86

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ?
GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prawie czworoboczny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Zachowały się prawie nienaruszone kręgi piersiowe, kości stóp, 1 kość podudzia. Brak czaszki i pozostałych kości długich (Ryc. 152 i 153). WYPOSAŻENIE: Przy kości

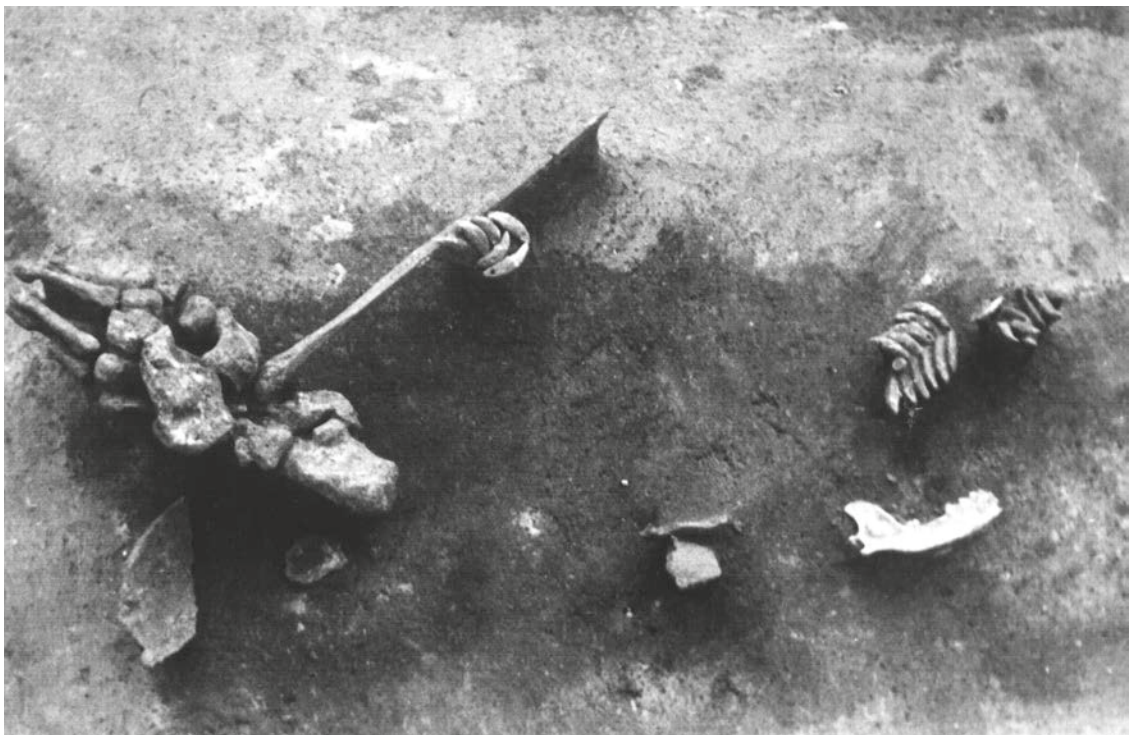

Ryc. 151. Mierzanowice, pow. Opatów. Stano-wisko I. Zarysy jam grobów 85 (z lewej strony) i 86 (z prawej).

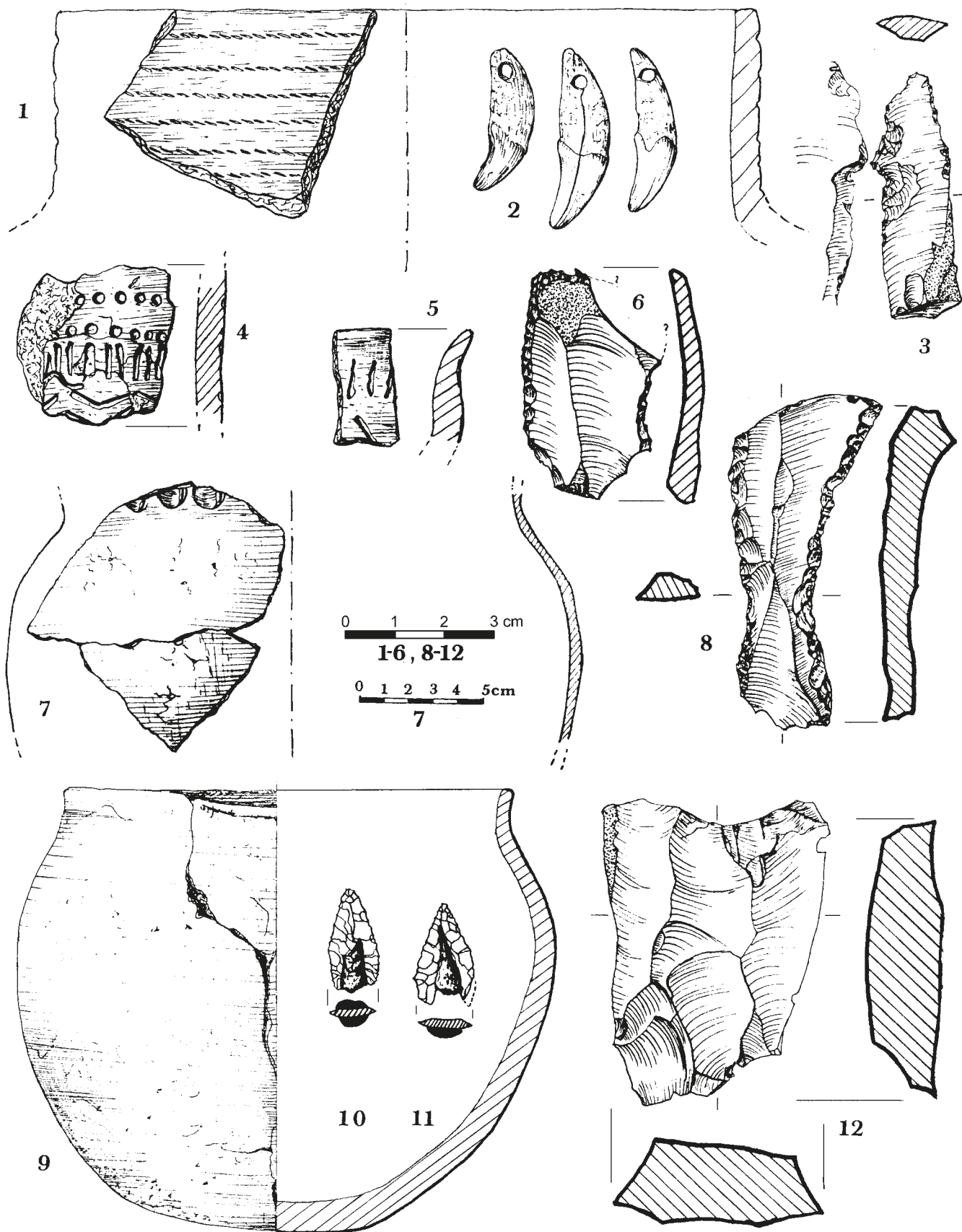
Fig. 151. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pits in graves 85 (on the left) and 86 (on the right).

Ryc. 152. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarysy jam grobów 85 (z lewej strony) i 86 (z prawej).
Fig. 152. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pits in graves 85 (on the left) and 86 (on the right).

Ryc. 153. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 86.
Fig. 153. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 86.

Ryc. 154. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 86. Zabytki gliniane (1, 4-5, 7, 9), kościane (2) i krzemienne (3, 6, 8, 10-12).

Fig. 154. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 86. Artefacts made of clay (1, 4-5, 7, 9), bone (2) or flint (3, 6, 8, 10-12).

strzałkowej – kilka wisiorów z kłów psich (1). W miejscu, gdzie powinny być kości miednicy – większa ilość wisiorów z kłów psich (1), które stanowiły prawdopodobnie pas. W pobliżu kości stóp i wisiorków – niezdobione fragmenty naczyńia kulistego (2). W grobie – 2 grociki krzemienne (3) i połowa dolnej szczęki małego psa lub lisa. UWAGI: Szkielet został zniszczony przy wkopaniu grobu nr 85. Po zdjęciu resztek szkieletu, przy krawędzi jamy grobowej pozostał pas ziemi próchnicznej o wymiarach 165 x 40 cm. Zagłębienie to miało ściany prawie pionowe, dno zaś na głębokość 120 cm. W zagłębieniu były – fragment drugiej połowy dolnej szczęki zwierzęcej, resztką niewielkiego, kulistego naczynia niezdobionego (2), kości zwierzęce, „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno (4–10). Podobne zagłębienie jamy grobowej, dochodzące do głębokości 120 cm, ukazało się po zdjęciu resztek grobu nr 85 przy przeciwległej krawędzi jamy grobowej. Były węższe, lecz podobnie długie. Znalaziono w nim – kilka fragmentów różnych naczyń (11), „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno (4–10). Należało ono także do grobu nr 86, gdyż było zgodne z kierunkiem jamy grobowej i nie wychodziło poza jej granice. Kości szkieletu leżały nad zagłębieniem, na głębokości 90 cm. Oba zagłębienia jamy grobowej musiały być wyrównane z resztą dna jamy grobowej przed pogrzebaniem zmarłego. Nad grobem nr 86 przechodził rów współczesny. INWENTARZ GROBU: 1. 44 całe i 10 fragment wisiorów z kłów psich z nawierconym w każdym 1 otworem o średnicy 0,25–0,4 cm. Długość do 3,3 cm (Ryc. 154, 2); [-]. 2. Naczynie gliniane kuliste. Wysokość 9 cm, średnica brzuśca 11 cm (Ryc. 154, 9); [*]. 3. 2 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 1 (Ryc. 154, 10) i krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 154, 11), z zachowanym lepiszczem żywicznym. Wymiary: 2 x 1 x 0,3 cm i 1,97 x 1,19 x 0,2 cm. 4. Wiórowo-odłupkowy rdzeń dwupiętowy z krzemienia czekoladowego. Odłupnia prosta, naprzeciw dzikiej powierzchni pięty zaprawionej. Na jednym boku płat kory. Ilość negatywów na odłupni 10 (5 + 5). Wymiary: 6,3 x 4,6 x 1,7 cm (Ryc. 154, 12); [-]. 5. Wiórowiec z krzemienia czekoladowego z rdzenia jednopiętowego (?), przewieszony w środku. Krawędzie boczne łuskane stromo i półstromo na stronę wierzchnią. Wymiary: 6,7 x 2,5 (1,3) x 0,9 cm (Ryc. 154, 8); [-]. 6. Wiór łuskany z krzemienia czekoladowego z zachowanym płatem kory w części przysączkowej. Wymiary: 4,9 x 1,6 x 0,5 cm (Ryc. 154, 3); [-]. 7. Częściowo zniszczone zgrzebło z odłupka częściowo powierzchniowego z krzemienia pasiastego. Łuskanie półstrome na stronę wierzchnią. Wymiary: 4,5 x 2,8 x 0,6 cm (Ryc. 154, 6); [-]. 8. Niewielki fragment konkrecji krzemienia czekoladowego z grubą, chropowatą korą; [-]. 9. Odłupek z ostrza gładzonej siekiery z krzemienia pasiastego; [-]. 10. 23 odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 4, krzemienia pasiastego – 11, krzemienia świeciechowskiego – 7, krzemienia przepalonego – 1. 11. 130 fragmen-

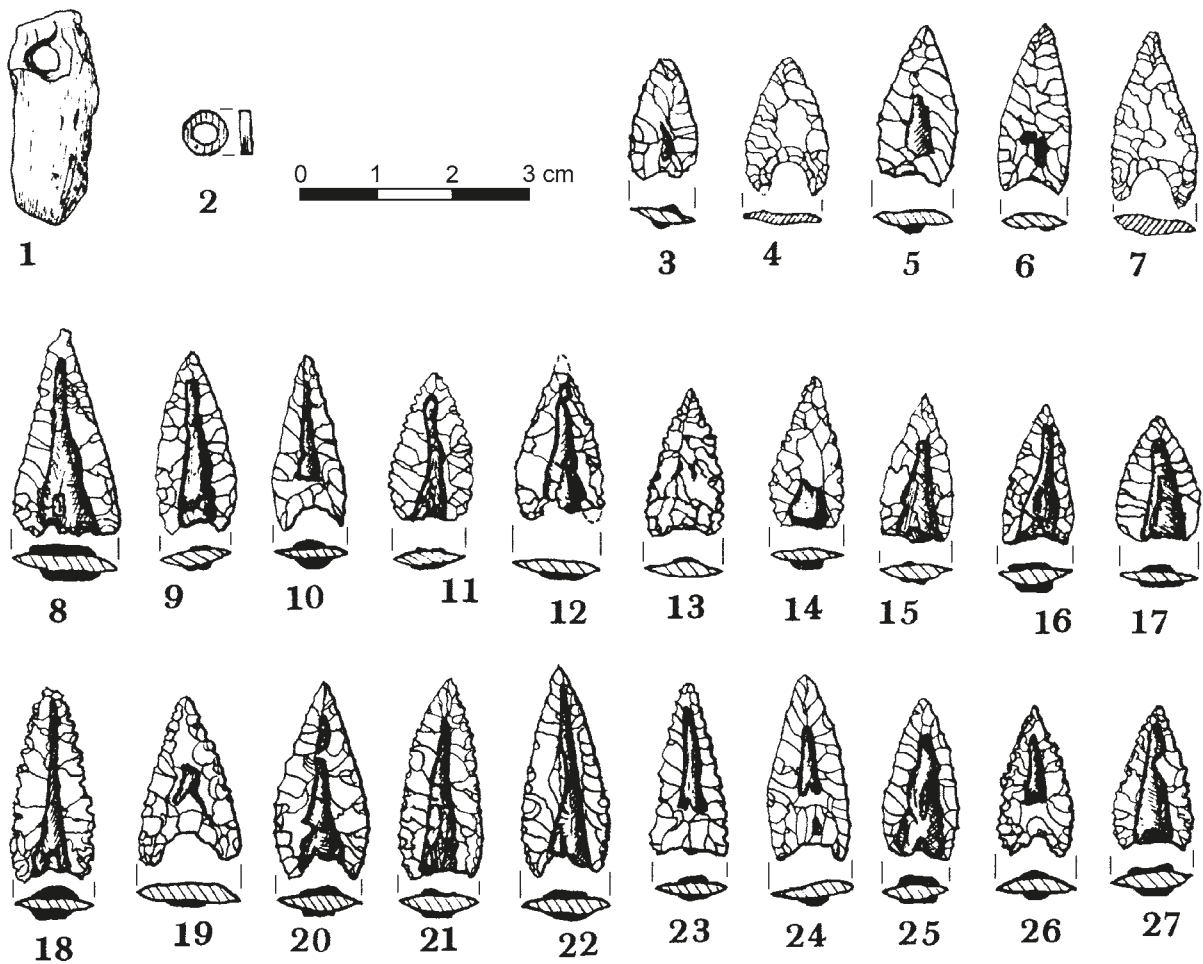
tów drobnych i większych, różnych naczyń glinianych KAK [-], w tym 2 fragmenty amfory z przejścia szyi w brzusek, 3 fragmenty amfor (wylewy i szyja) zdobione równoległymi odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 154, 1), 1 niezdobiony fragment wylewu, 1 fragment taśmowego ucha, 2 fragmenty brzuśca i szyi zdobione odciskami paznokci (Ryc. 154, 7), 1 fragment naczynia o ściankach odrapywanych patykiem, 1 fragment wylewu zdobiony pionowymi i ukośnymi stempelkami (Ryc. 154, 5), 2 fragment naczyń zdobione pasmami pionowych i ukośnych stempelków oraz okrągłych dołków (Ryc. 154, 4).

Grób 87

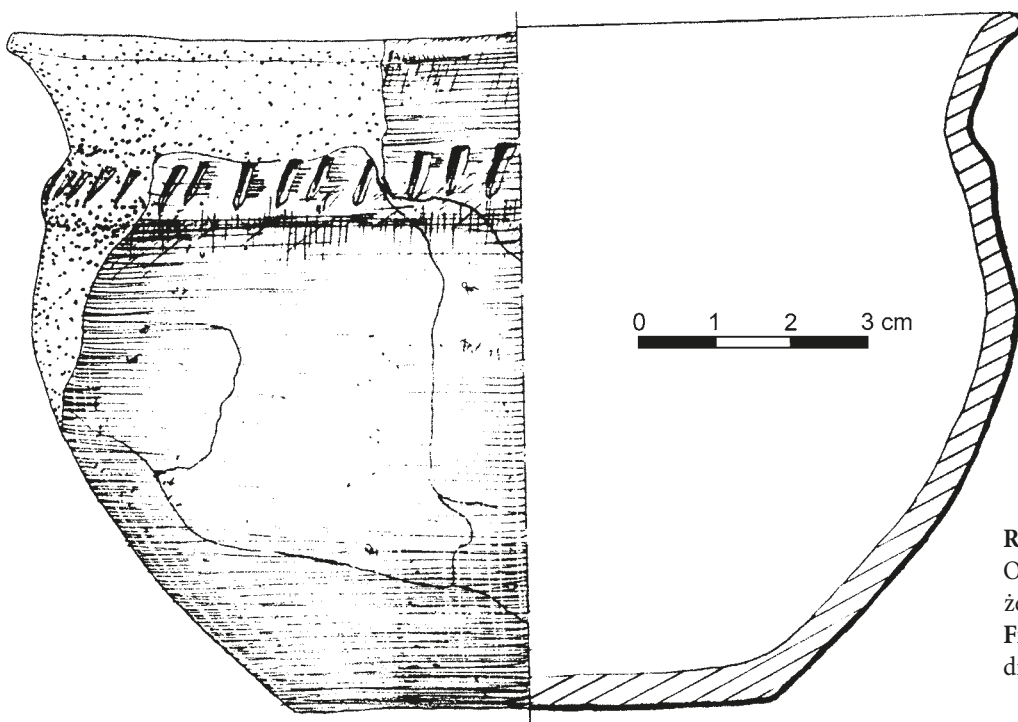
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, szeroki, Prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się kilka kostek. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: Pod ukośnie biegnącym rowem współczesnym – 1 kość palca prawej ręki i skupienie 23 grocików z lepiszczem żywicznym (1). Grociki leżały jedno na drugim (w kołczanie ?). W jamie grobowej – 2 grociki krzem. (1), fragment sznura paciorków z muszli (2), wisior z większego kawałka muszli skójki lub szczęzi (3), zęby ludzkie, „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno (4), „kilka niecharakterystycznych fragmentów ceramiki” (5). UWAGI: K. Salewicz, ze względu na dużą ilość grocików krzemienno znalezionych w tym obiekcie, przypuszcza, że był to grób mężczyzny. Grób ten został zniszczony przez 2 rowy współczesne („jeden go odciął, a drugi przeciął poprzecznie – nie dochodząc do dna”). INWENTARZ GROBU: 1. 25 grocików, z krzemienia czekoladowego 20 (Ryc. 155, 3–7, 9–15, 17, 20–24, 26–27) i krzemienia pasiastego – 5 (Ryc. 155, 8, 16, 18–19, 25); [- = Ryc. 155, 3–17, 19–27; * = Ryc. 155, 18]. Na 23 zachowało się lepiszcze żywiczne. Wymiary: długość 1,6–2,7 cm, szerokość 0,9–1,35 cm, grubość 0,15–0,3 cm. 2. 14 całych i 5 fragmentów okrągłych paciorków z muszli zlepionych razem w 2 kawałki, w których zachowały się resztki sznura lewoskrętnego (?). Średnica paciorków 0,6 cm, średnica otworów 0,3 cm, grubość 0,15 cm (Ryc. 155, 2); [-]. 3. Wisiorek z muszli skójki lub szczęzi z jednym otworem o średnicy 0,3 cm. Długość 2,8 cm (Ryc. 155, 1); [-]. 4. 10 drobnych i średnich odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 6, krzemień świeciechowski – 3 i krzemień ożarówski – 1. 5. 14 drobnych ułamków różnych naczyń glinianych [-].

Grób 88

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 35 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIE-

Ryc. 155. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 87. Zabytki z muszli (1-2) i krzemienne (3-27).
 Fig. 155. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 87. Artefacts made of shell (1-2) or flint (3-27).

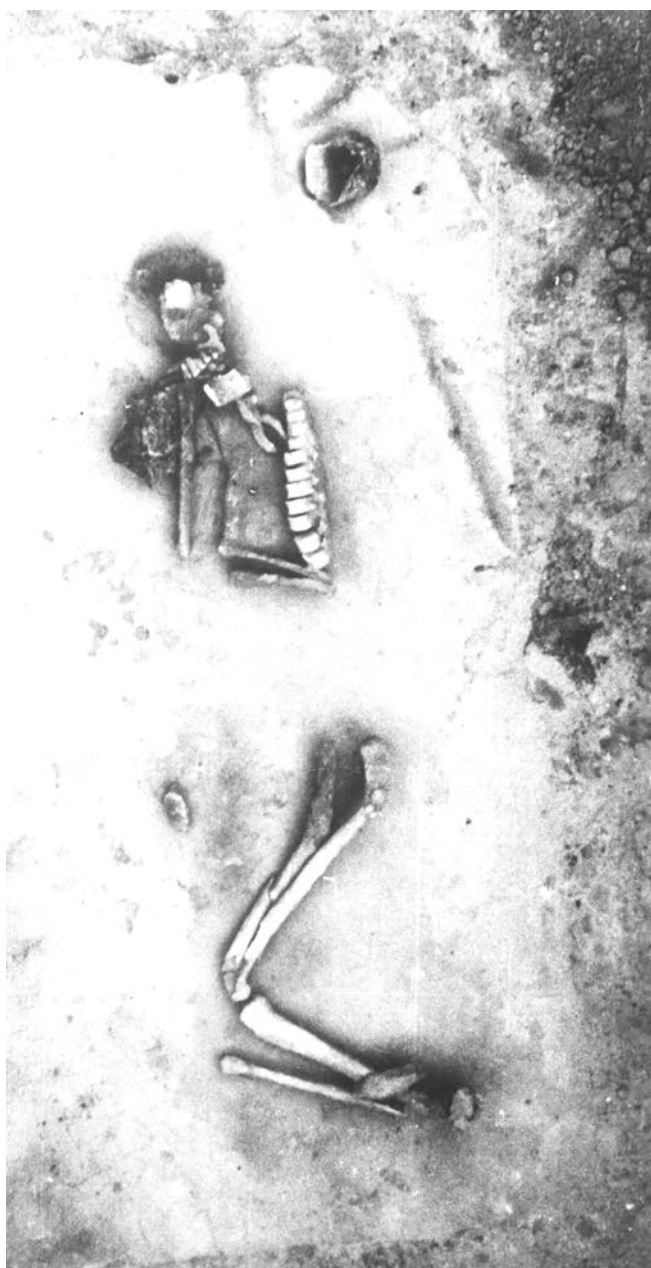

Ryc. 156. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 88. Zabytek gliniany.
 Fig. 156. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 88. Clay artefact.

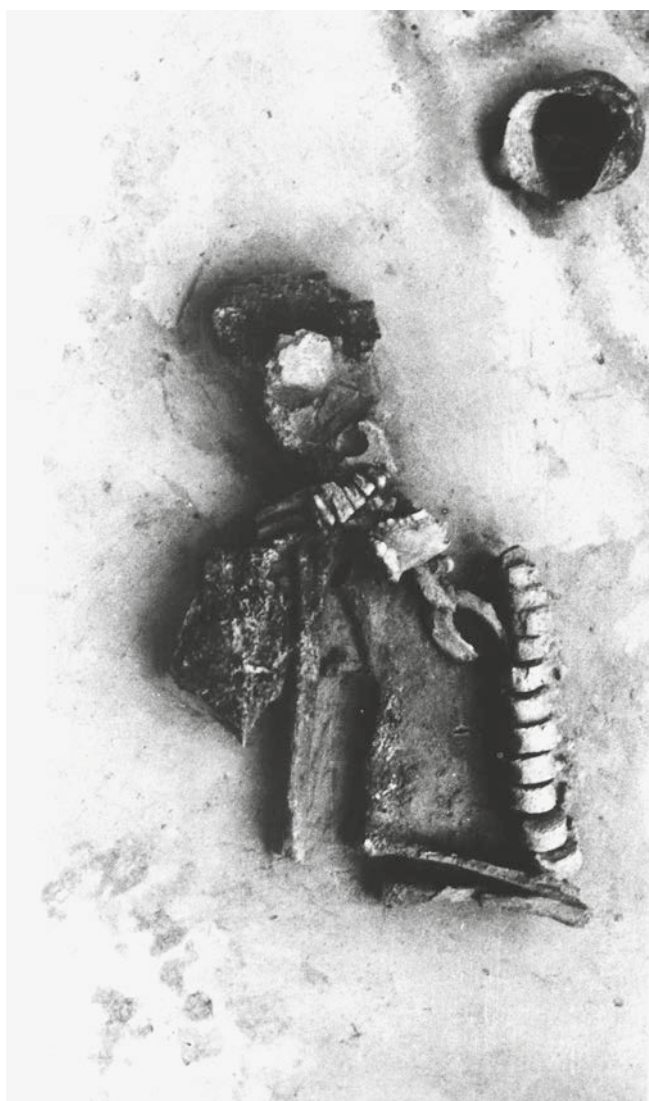
Grób 89

LETU: Bardzo zły. Zachowały się jedynie fragment czaszki i kilka żeber. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E (?). Być może czaszka była w W krańcu jamy grobowej. UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: Koło stóp (?) w części E grobu – naczynie gliniane (1). INWENTARZ GROBU: 1. Kubek (?) gliniany zdobiony na listwie plastycznej odciskami stempelka. Wysokość 8,9 cm, średnica wylewu 13,3 cm (Ryc. 156); [**].

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Niezbyt regularny, podłużno-owalny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Czaszka zupełnie zniszczona (Ryc. 157–158). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Prawa

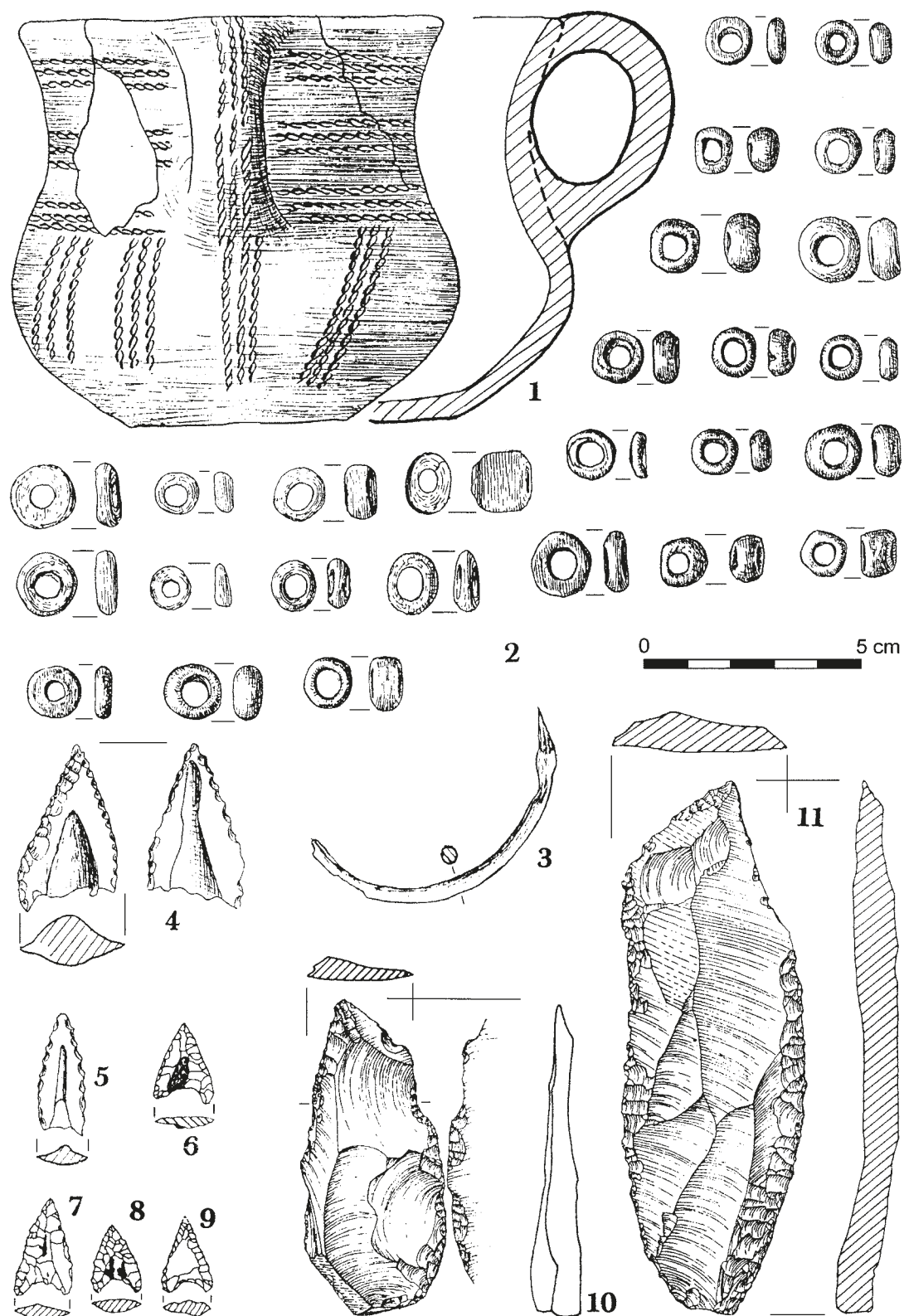

Ryc. 157. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 89.
Fig. 157. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 89.

Ryc. 158. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 89.
Górna część szkieletu.

Fig. 158. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 89. Upper part of the skeleton.

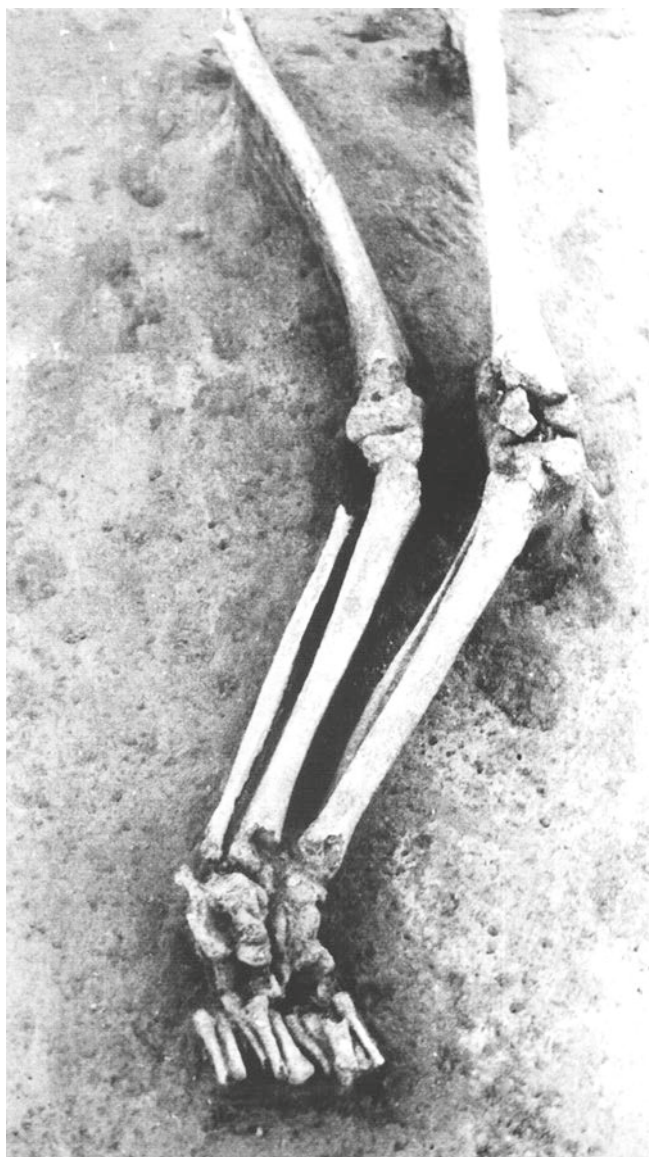
Ryc. 159. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 89. Zabytki gliniany (1), kościane (92), miedziany (3) i krzemienne (4-11).

Fig. 159. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 89. Artefacts made of clay (1), bone (2), copper (3) or flint (4-11).

ręka zgięta w łokciu bardzo silnie, palce przy twarzy. Palce lewej ręki przy łokciu prawej. WYPOSAŻENIE: Resztki czaszki leżały na dużym płaskim kawałku jakiegoś zwęglonego przedmiotu drewnianego (1). Poza czaszką, tuż przy obwódce wewnętrznej niecki – kubek gliniany (2). W pobliżu szczęk, kręgów i żeber – resztki sznurów naszyjnika z beczułkowatych (kulistych) paciorków kościanych (3). Na prawym przedramieniu – resztki „bransolety miedzianej” (4). Ziemia obok prawego przedramienia, ramienia i palców rąk – przesiąknięta śniedzią z rozłożenia bransolety (4). W pasie miednicowym – 8 grocików krzemiennych, z których 7 miało lepszycze żywiczne (5), nożyk z odłupka z krzemienia pasiastego. (6). Na lewym podudziu, poprzecznie do niego – „nóż z odłupka” z krzemienia świeciechowskiego (7). W jamie grobowej – drobne grudki węgla drzewnego, duże bryłki brunatnej i popielatej ziemi, „niezdobione skorupki” (8), odłupki i odpadki z różnego surowca krzemiennego (9). UWAGI: Szkielet leżał wewnątrz bardzo wyraźnej, ale niezbyt regularnej czworokątnej, dość szerokiej obwódki z silnie brunatnej, a tylko w części popielatej ziemi. Dno niecki ograniczonej obwódką było tuż przy dnie jamy grobowej. Obwódka i plamy brunatnej ziemi widoczne były już na głębokość 120 cm. Grociki (5) i nożyk (6) leżały na podłożu o zabarwieniu ciemno-brunatnym i tłustym, zapewne ze spróchniałego drewna (10). INWENTARZ GROBU: 1. Zabytek z nie zachował się. 2. Kubek gliniany zdobiony odciskami lewoskrętnego sznura. FPKM. Wysokość 9,5 cm, średnica wylewu 9,6 cm (Ryc. 159, 1); [-]. 3. 26 walcowatych i kulistych paciorków z kości o średnicy 0,9–1,5 cm i grubość 0,4–1,4 cm. Na większości z nich – ślady śniedzi (Ryc. 159, 2); [- = 25 szt.; ** = 4 szt.]. 4. Fragment bransolety z okrągłego drutu miedzianego o średnicy około 0,4 cm. Długość 6,1 cm (Ryc. 159, 3); [**]. 5. Do 8 grocików z krzemienia czekoladowego domieszano 7 innych z krzemienia czekoladowego. Zidentyfikować można jedynie 6, w tym 5 z lepyszczem żywicznym. Wymiary: długość 1,48–4 cm, szerokość 1,1–2,2 cm, grubość 0,25–0,4 cm (Ryc. 159, 4–9); [-]. 6. Wiórowiec z wióro-odłupka z siekiery gładzonej z krzemienia pasiastego. Łuskanie krawędzi na stronę wierzchnią i częściowo na spodnią. Przy sęczku, u podstawy zagładzona krawędź. Wymiary: 7,3 x 3,3 x 1,2 cm (Ryc. 159, 10); [-]. 7. Wiórowiec z krzemienia świeciechowskiego. Łuskanie strome i półstrome na stronę wierzchnią. Wymiary: 12,3 x 4,2 x 1 cm (Ryc. 159, 11); [-]. 8–10. Zabytki zaginęły, bądź też nie zachowały się.

Grób 90

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 20 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? Obcięty rowem współczesnym. KIERUNEK

Ryc. 160. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 90.
Fig. 160. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 90.

OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Zachowała się dolna część szkieletu, pozostałe kości – zniszczone (Ryc. 160). PLEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Uda nieco obcięte. Nogi lekko zgięte w kolanach, stopy obok siebie. WYPOSAŻENIE: Koło połowy lewego uda – „kilkanaście paciorków z muszli” (1). UWAGI: W pudełku z materiałami z tego obiektu był odłupek krzemienny (2). INWENTARZ GROBU: 1. 6 okrągły paciorków z muszli o średnicach 0,75–0,8 cm, średnica otworów 0,3–0,38 cm i grubość 0,1–0,25 cm; [-]. 2. Bardzo mały odłupek z krzemienia czekoladowego; [-].

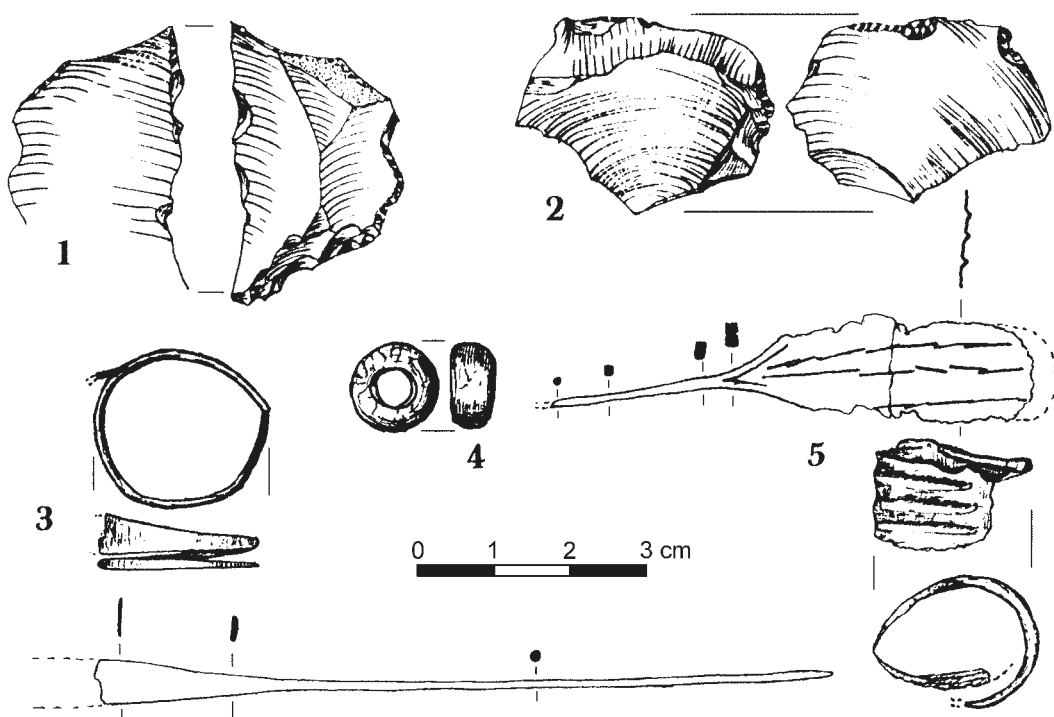
Grób 91

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 25 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Wąski, długi, czworokątny, przecięty rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Zachowała się górna część szkieletu. W ziemi współczesnego rowu – kilka kości ludzkich, reszta została zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśńskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. WYPOSAŻENIE: Przy czaszce – 1 kolczyk ze skręconego drutu miedzianego (1). W niezniszczonym, przeciwnym krańcu grobu – drugi kolczyk (2). Poza czaszką – kilka paciorków z kości (3). UWAGI – W ziemi wypełniającej rów współczesny – dalsza część szkieletu. W grobie były również krzemienie (4–6) i fragment ceramiki (7). INWENTARZ GROBU: 1. Zausznica miedziana z rozklepanego drutu zwiniętego w 1,5 zwoju. Część rozklepanej blaszki odłamana. Wymiary: 2,3 x 1,5 cm (Ryc. 161, 3); [**]. 2. Zausznica miedziana, wykonana z rozklepanego drutu prostokątnego w przekroju. Na rozklepanej blaszce uderzeniami dłutka o ostrzu długość około 0,6 cm wygnieciono 3 rowki. Część zausznicy zniszczona i odłamana. Wymiary: 2,2 x 1,7 cm (Ryc. 161, 5); [-]. 3. 3 „kuliste” paciorki kościane o nieco zniszczonej powierzchni. Średnica paciorków 0,9–1,15 cm, średnica otworów 0,6 cm, grubość 0,28–0,6 cm (Ryc. 161, 4); [-]. 4. Odłupek łuskany stromo i półstromo z krzemienia

nia pasiastego Wymiary: 3,3 x 2,5 cm (Ryc. 161, 2); [-]. 5. Wiertnik z krzemienia pasiastego łuskany stromo. Wymiary: 3,2 x 2,2 cm (Ryc. 161, 1); [-]. 6. 2 odłupki [-] z krzemienia czekoladowego (z fragmentem kory) – 1 i z krzemienia świciechowskiego – 1. 7. 3 fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione naczyń glinianych WB; [-].

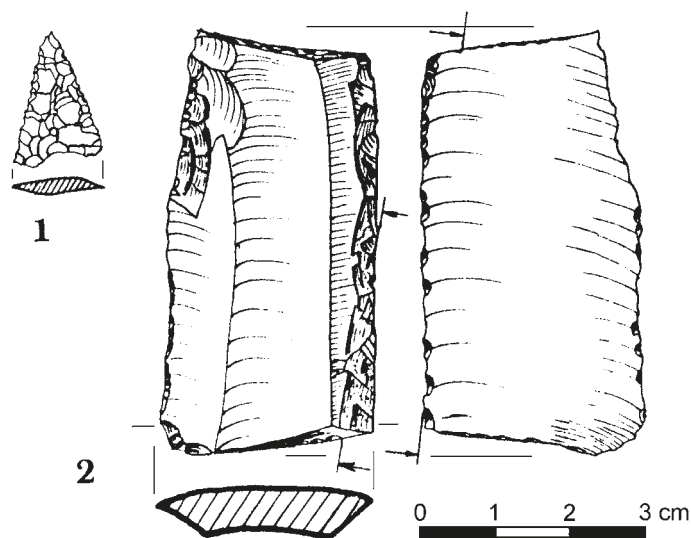
Grób 92

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 30 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, szeroki, prostokątny, odcięty rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Większość kości zniszczona rowem współczesnym. Zachowały się resztki nóg. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne ? WYPOSAŻENIE: Obok kości nóg – grocik krzemienny z lepiszczem żywicznym (1), „3 drobne odłupki” z różnego surowca krzemienno (2–4). INWENTARZ GROBU: Grocik z krzemienia czekoladowego o spatynowanej powierzchni. Wymiary: 1,7 x 1,2 x 0,3 cm (Ryc. 162, 1); [-]. 2. Sierpak ze środkowej części doborowego wióra z krzemienia świciechowskiego. Łuskanie krawędzi bocznych półstrome i płaskie na obie strony. W miejscu odłamania wióra krawędzie łuskane stromo. Jedna krawędź wyświecona. KPL. Wymiary: 5,6 x 2,9 x 0,6 cm (Ryc. 162, 2); [-]. 3. Odłupek korowy z krzemienia czekoladowego lekko

Ryc. 161. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 91. Zabytki krzemienne (1–2), miedziane (3, 5) i kościane (4).

Fig. 161. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 91. Artefacts made of flint (1–2), copper (3, 5) or bone (4).

Ryc. 162. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 92. Zabytki krzemienne.

Fig. 162. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave goods from grave 92. Flint artefacts.

spatynowanego; [-]. 4. Odłupek z krzemienia pasiastego, z zachowanym fragmentem kory. Powierzchnia spodnia spatynowana; [-].

Grób 93

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 100 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, prostokątny (Ryc. 163). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Górna część szkieletu rozwleczona przez zwierzęta. Czaszka silnie uszkodzona. Prawa kość ramieniowa, łopatka i obojczyk były poza

czaszką, na wyższym poziomie (Ryc. 164). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałąsińskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA–NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak. Nogi lekko zgięte w kolanach, trochę podniesione do góry i lekko przechylone na prawy bok. Ręce zgięte w łokciach prawie pod kątem prostym, palce na jamie brzusznej i klatce piersiowej (Ryc. 165, 1). WYPOSAŻENIE: Obok wydłuzanych kości, poza czaszką – „wisior” z kła dzika (1) i paciorki z muszli (2), tworzące zapewne naszyjnik. Obok czaszki – drugi „wisior” z kła dzika (1), paciorki z muszli (2) i fajansu

Ryc. 163. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 93.

Fig. 163. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 93.

Ryc. 164. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 93.

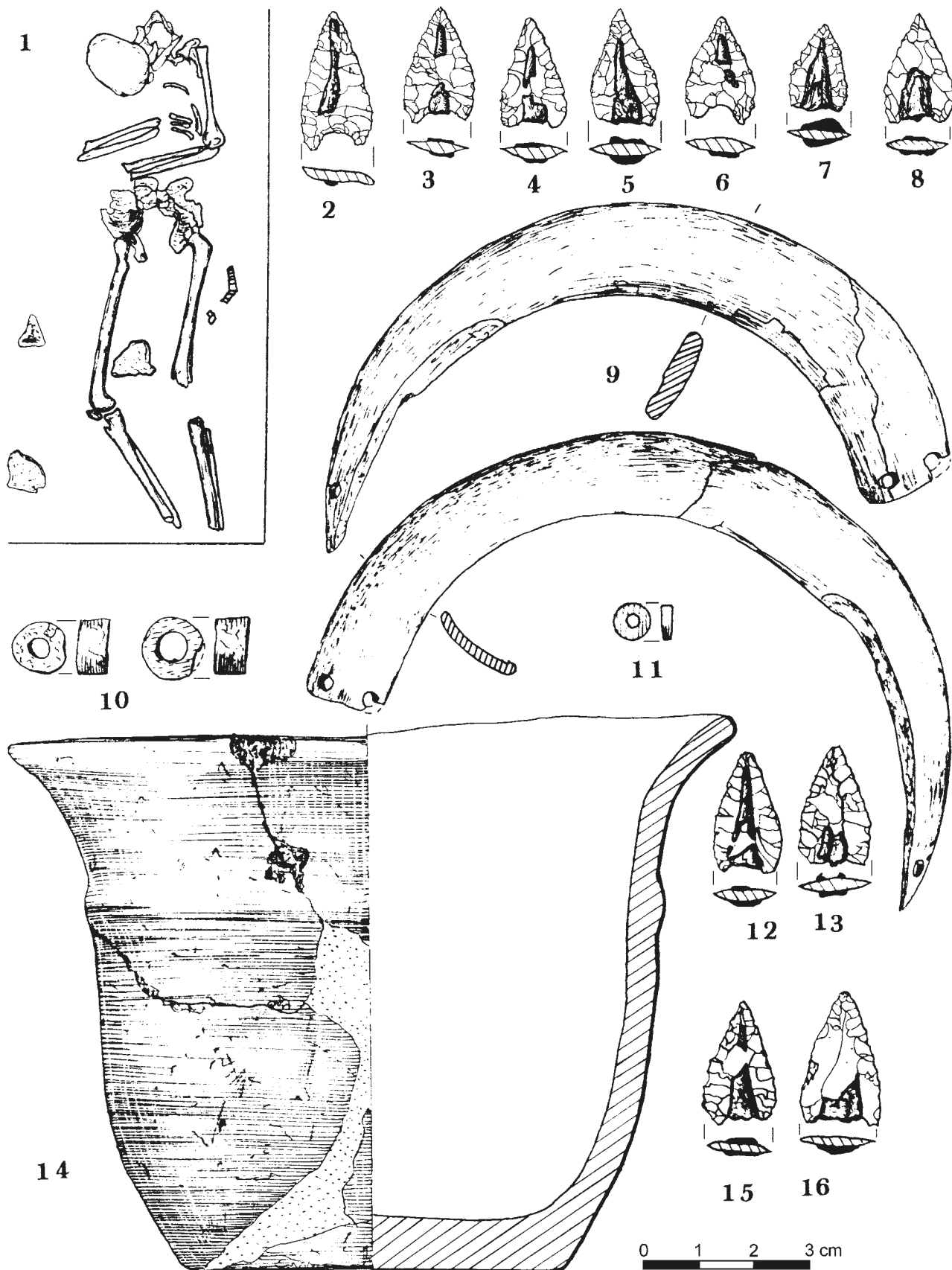
Fig. 164. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 93.

(3). Na resztkach kości krzyżowej – skupienie 11 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (4). Skierowane były ostrzami ku głowie zmarłego (w kołczanie?). Koło lewego uda – sznur źle zachowanych paciorków kościanych (5), tworzących prawdopodobnie pas. W całym grobie i niekiedy poza obwódką z popielatej ziemi – rozrzucone fragmenty naczynia „czarkowatego” (6). W jamie grobowej – kilkanaście niecharakterystycznych fragmentów ceramiki (7), odłupki i odpadki z różnego surowca krzemiennego (8). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej (czworokątny obwódce z popielatej ziemi). W jamie grobowej – grudki popielatej ziemi i węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. 2 zawieszki trzyotworowe z kłów dzika. Długość 11,4 i 11,8 cm, średnica otworów 0,3–0,34 cm (Ryc. 165, 9); [-]. 2. 71 całych i 4 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,75 cm, średnica otworów 0,2–0,35 cm. (Ryc. 165, 11); [-]. 3. Zabytki zaginęły. 4. 11 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 7 (Ryc. 165, 2,

4–7, 15–16), z krzemienia pasiastego – 4 (Ryc. 165, 3, 8, 12–13). Na wszystkich zachowało się lepiszcze żywiczne. Wymiary: Długość 1,56–2,45 cm, szerokość 1–1,5 cm, grubość 0,2–0,3 cm. 5. 14 całych i 13 fragmentów walcowatych paciorków z kości o zniszczonej powierzchni. Średnica paciorków 0,91–1,1 cm, średnica otworów 0,2–0,35 cm, grubość 0,17–0,3 cm (Ryc. 165, 10); [-]. 6. Kubek (?) gliniany. Wysokość 10 cm, średnica wylewu 13,4 cm (Ryc. 165, 14); [**]. 7. Zabytki zaginęły. 8. Zachował się bardzo mały odłup z krzemienia świciechowskiego; [-].

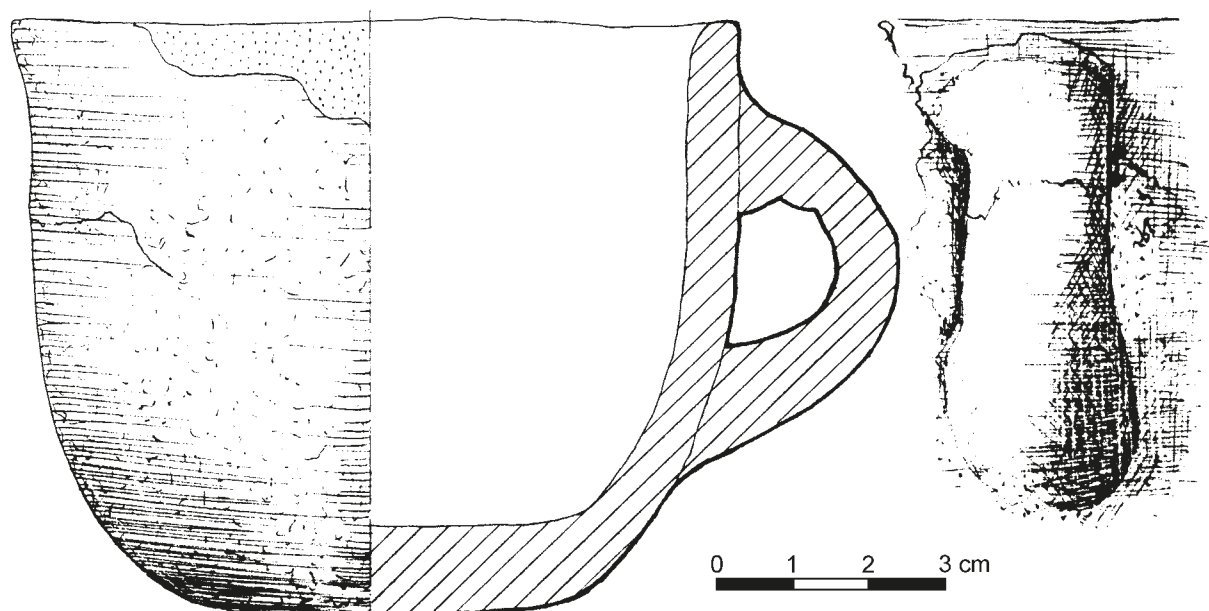
Grób 96

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony prawie zupełnie rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się kilka kości, które były właściwie

Ryc. 165. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 93. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2-16). Zabytki krzemienne (2-8, 12-13, 15-16), kościane (9-10), gliniany (14) i z muszli (11).

Fig. 165. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 93. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2-16). Artefacts made of flint (2-8, 12-13, 15-16), bone (9-10), clay (14) or shell (11).

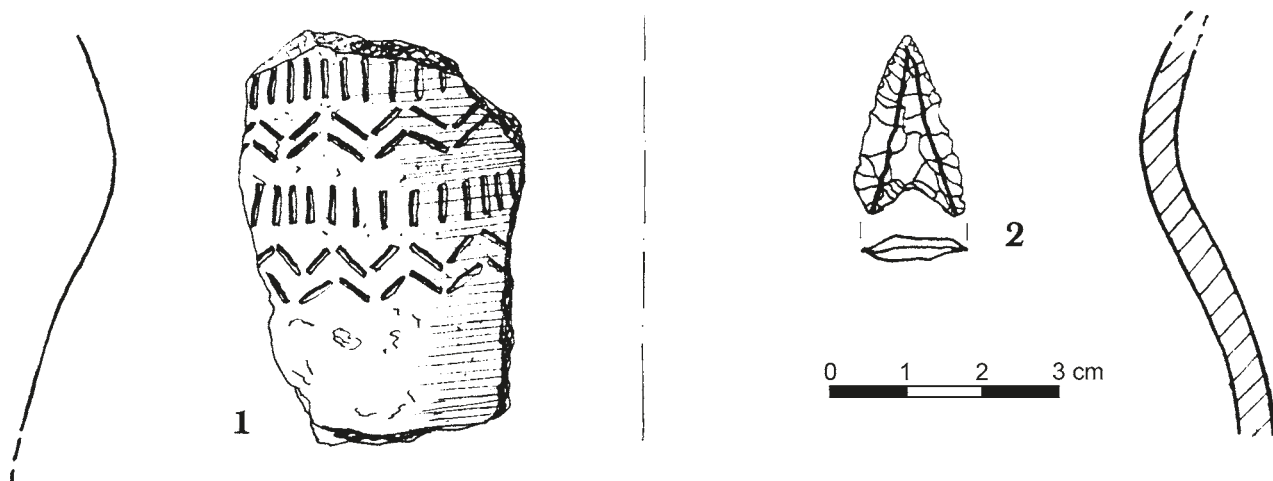

Ryc. 166. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 96. Zabytek gliniany.
Fig. 166. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 96. Clay artefact.

Grób 102

już w ziemi wypełniającej rów współczesny. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne? WYPOSAŻENIE: Między kośćmi – fragment rozbitego kubka uchatego (1). UWAGI: Grób zniszczony rowem współczesnym. INWENTARZ GROBU: 1. Kubek gliniany. Wysokość 7,8 cm, średnica wylwu 9,5 cm (Ryc. 166); [**].

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony prawie całkowicie rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. IŁOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się kilka kości. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE

Ryc. 167. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 102. Zabytki gliniany (1) i krzemienny (2).
Fig. 167. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 102. Artefacts made of clay (1) and flint (2).

SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W ziemi współczesnego rowu – kilka kości ludzkich, fragmenty różnych naczyń (1) i grocik krzemienny (2). UWAGI: Grób zniszczony prawie całkowicie przez rów współczesny. INWENTARZ GROBU: 1. 3 fragmenty ceramiki KAK [-], w tym – 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty środkowych części brzuśców i 1 fragment przejścia szyi w brzusiec amfory zdobionej odciskami stempelków (Ryc. 167, 1). 2. Grocik z krzemienia czekoladowego ze śladem po tulejce żywicznej. Wymiary: 2,3 x 1,4 x 0,3 cm (Ryc. 167, 2); [-].

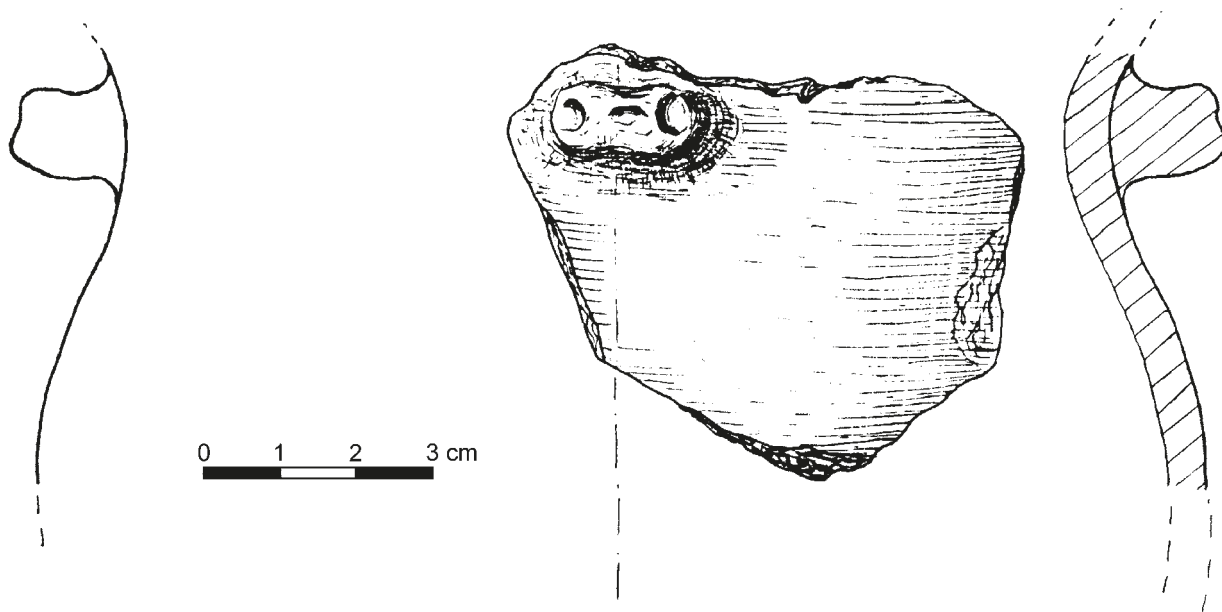
Grób 103

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony zupełnie rowem. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się kilka drobnych kości. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W ziemi rowu – kilka drobnych kości ludzkich, kilka fragmentów ceramiki (1), drobne odpadki z różnego surowca krzemienno- (2). UWAGI: Grób zniszczony rowem współczesnym. INWEN-

TARZ GROBU: 1. 4 fragmenty ceramiki [-], w tym 1 fragment wylewu z guzkiem plastycznym (Ryc. 168), 2 fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione, 1 fragment przydenny naczynia grubościennego. 2. Okruch korowy z krzemienia turońskiego (?); [-].

Grób 104

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 75 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Szeroki, prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: WSW – ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Nieco zniszczony. W warstwie 60–75 cm od powierzchni ziemi, znajdowały się kości czaszki, żuchwa, żebra i prawie wszystkie kości obu rąk. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg Z. Kapicy – **mężczyzna (?)**, wg I. Pomykoł-Gałąsińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach (Ryc. 169–170). WYPOSAŻENIE: Żuchwa i kości czaszki szkieletu – silnie zazielenione śniedzią. Zabytki miedziane niestety nie zachowały się (rozłożyły się lub zo-

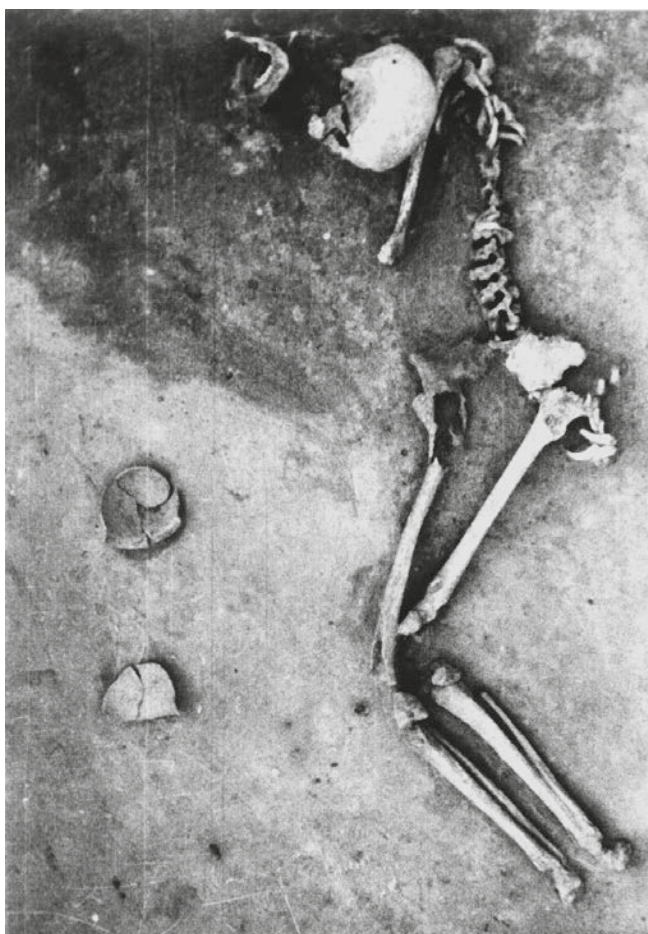

Ryc. 168. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 103. Zabytek gliniany.

Fig. 168. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 103. Clay artefact.

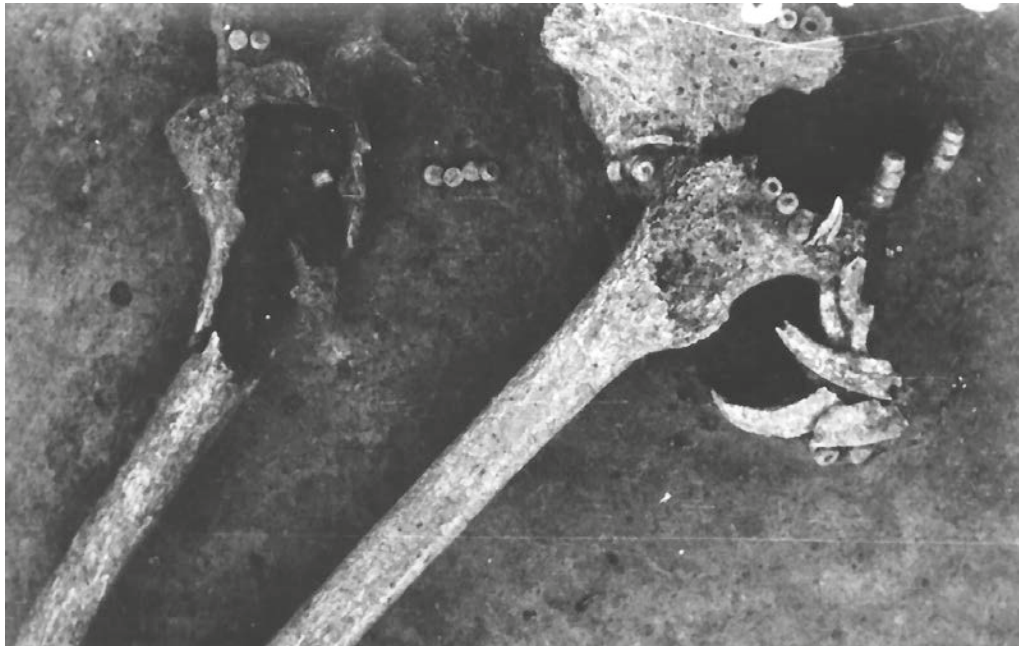

Ryc. 169. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Groby 104 (szkielet) i 105 (zarys jamy).
Fig. 169. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Graves 104 (skeleton) and 105 (outline of the burial pit).

Ryc. 170. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 104.
Fig. 170. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 104.

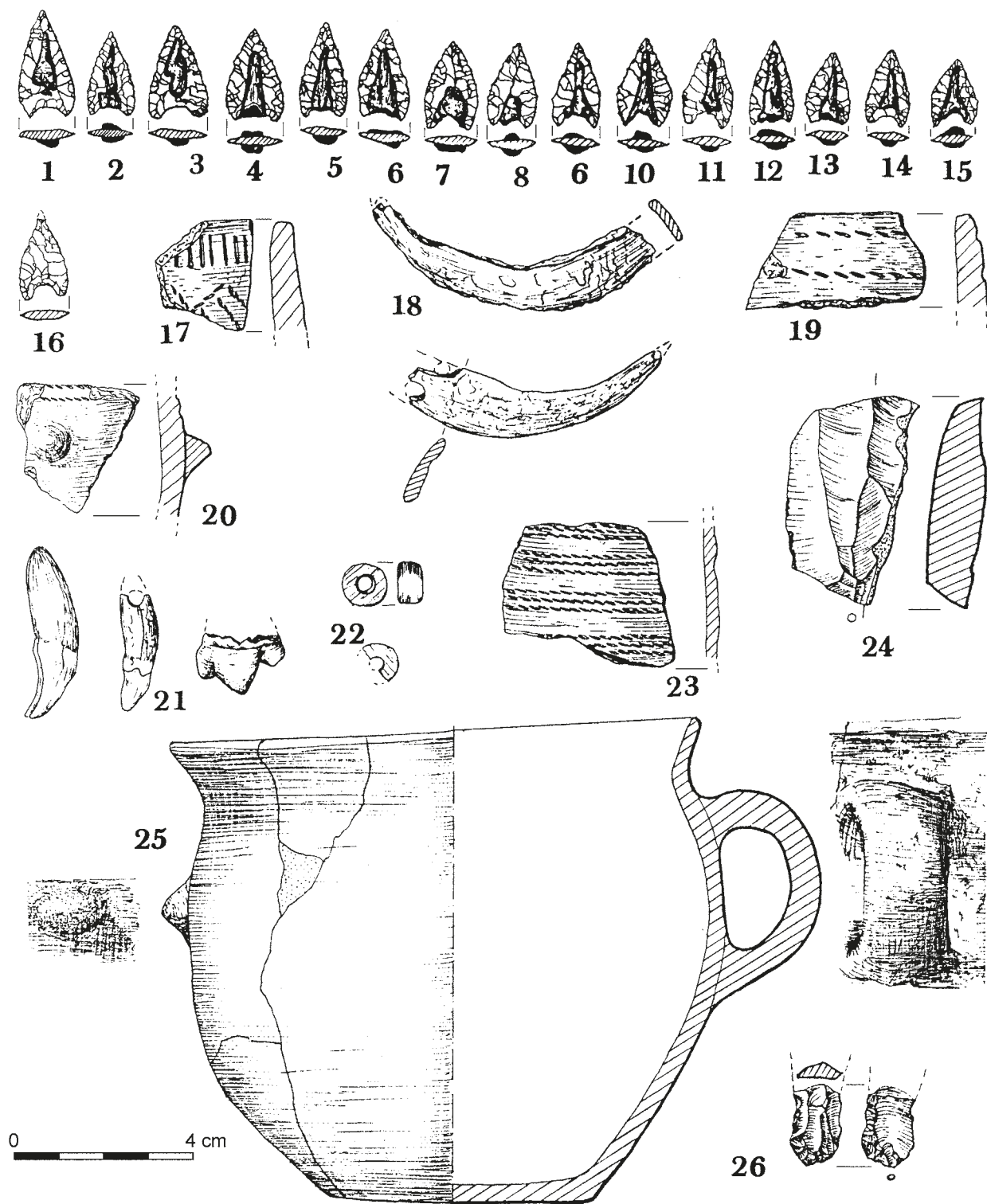
stały zniszczone rowem współczesnym). W grobie – duże fragmenty kubka uchatego (1). Obok miednicy (Ryc. 171) – dużo paciorków z kości (2) tworzące zapewne pas. Tuż obok główki kości udowej – paciorki z muszli (3), kilka wisiorków z kłów psich (4), 2 małe zawieszki z kłów dzika lub świni (5), które były prawdopodobnie połączone z pasem lub też zostały rozwleczone. Obok zawieszek z kłów – skupienie 15 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (6), leżących blisko siebie, niekiedy jeden na drugim (w kołczanie?). Na dnie grobu – grocik krzemienny z lepiszczem (6). Ponad kośćmi szkieletu – „kilka” niecharakterystycznych fragmentów ceramiki (7) i kości zwierzęce. UWAGI: Górna część grobu zniszczona została rowami współczesnymi. W jamie grobowej znajdowały się również krzemienie (8–12). STRATYGRAFIA: Grób nr 104 (KM) wkopany był w grób nr 105 (KCS) – (Ryc. 169). INWENTARZ GROBU: 1. Kubek gliniany zdobiony plastycznym guzkiem. Wysokość 10,4 cm, średnica wylewu 11,7 cm (Ryc. 172, 25); [**]. 2. 44 całe i 3 fragmenty walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,9–1,0 cm, średnica otworów 0,36–0,56 cm, grubość 0,23–0,87 cm (Ryc. 172, 22); [-]. 3. Zabytki zaginęły. 4. 5 wisiorków z kłów psich, w tym 2 z nawierconymi pojedynczymi otworami o średnicy 0,3 cm. Długość do 3,9 cm (Ryc. 172, 21); [-]. 5. Dwie nieco zniszczone zawieszki z kłów dzika lub świni. Na jednej zachował się ślad po otworze przy wierzchołku, na drugim ślady po 1 otworze przy wierzchołku i 2 (?) przy podstawie. Długość 6,4 i 5,6 cm, średnica otworów 0,35–0,75 cm (Ryc. 172, 18); [-]. 6. 16 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 15 (Ryc. 172, 1–2, 4–16)

Ryc. 171. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 104. Środkowa część szkieletu.
Fig. 171. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 104. Central part of the skeleton.

i krzemienia bałtyckiego – narzutowego – 1 (Ryc. 172, 3). Na 15 grocicach zachowało się lepszczce żywiczne. Wymiary: długość 1,39–2,27 cm, szerokość 0,87–1,4 cm, grubość 0,2–0,3 cm. 7. 65 fragmentów ceramiki [-], w tym – 48 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych (KAK), 4 fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione (WB), 1 fragment wylewu naczynia KAK zdobiony poziomymi liniami lewoskrętnego sznura (Ryc. 172, 19), 4 fragmenty ceramiki FPKM (Ch-V) – (Ryc. 172, 8) zdobione poziomymi pasmami składającymi się z 3 linii lewoskrętnego sznura (Ryc. 172, 23), 2 fragmenty ceramiki KAK zdobione rzędem pionowych stempelków, 1 fragment wylewu naczynia KAK zdobiony rzędem pionowych stempelków oraz ukośnymi liniami le-

woskrętnego sznura (Ryc. 172, 17), 1 fragment ceramiki KAK zdobiony plastycznym guzkiem i odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 172, 20). 8. 7 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 6 i krzemienia świciechowskiego – 1. 9. Odłupek częściowo powierzchniowy z rdzenia wiórowego jednopiętowego z krzemienia czekoladowego. Długość 4,7 cm (Ryc. 172, 24); [-]. 10. Obustronnie złamany wiórek z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 0,85 x 1,1 x 0,15 cm; [-]. 11. Wiórek z krzemienia świciechowskiego (?) z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 3,7 x 14,5 x 0,15 cm; [-]. 12. Część przysączkowa narzędzia z wiórka (?) z krzemienia czekoladowego łuskanego naprzemianległe półstromo. Wymiary: 1,8 x 1,1 x 0,4 cm (Ryc. 172, 26); [-].

Ryc. 172. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 104. Zabytki krzemienne (1-16, 24, 26), gliniane (17, 19-20, 23, 25) i kościane (18, 21-22).

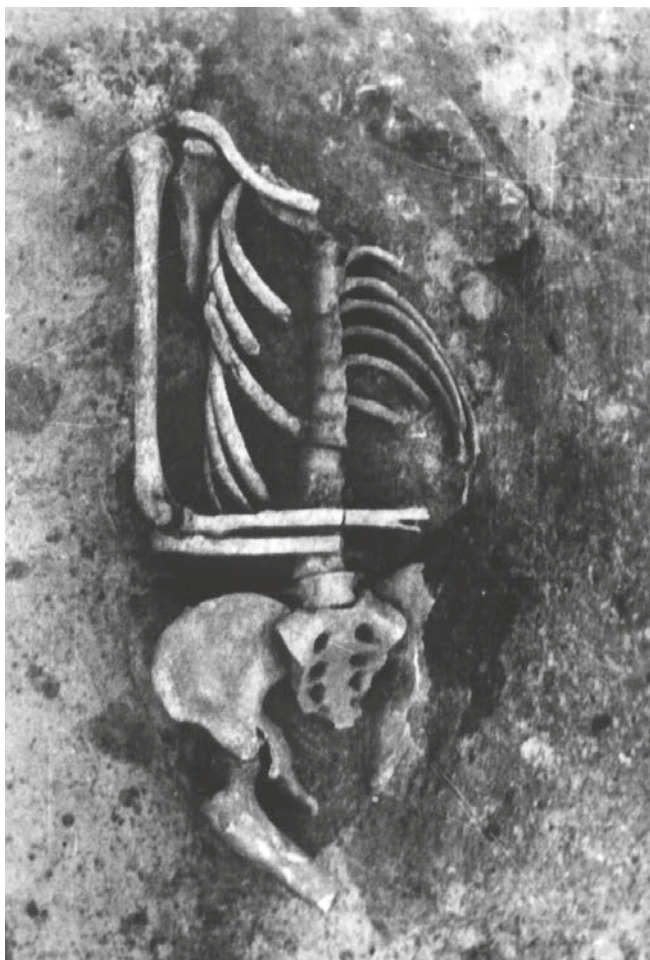
Fig. 172. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 104. Artefacts made of flint (1-16, 24, 26), clay (17, 19-20, 23, 25) or bone (18, 21-22).

Grób 106

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 15 cm. KSZTAŁT JAMY

GROBOWEJ: Czworokątny, prawie zupełnie zniszczony trzema rowami. KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Zachowały się kości klatki piersiowej, prawej

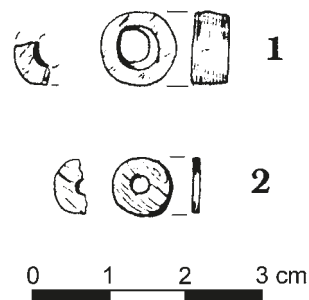
ręki i części kości ud. Brak lewej ręki. Uda obcięte rowem współczesnym, prawe udo częściowo, lewe prawie całkowicie. Czaszka i inne kości zniszczone zupełnie (Ryc. 173). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **???** (**nieokreślonej płci i wieku**). ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): **NEN-SWS**. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym. WYPOSAŻENIE: W grobie – paciorki z muszli (1) i kilka paciorków z kości (2). W pobliżu miejsca, gdzie powinna znajdować się czaszka był duży kamień z grobu nr 107. UWAGI: W jamie grobowej – krzemień (3). Grób zupełnie zniszczony rowem współczesnym. STRATYGRAFIA: Grób nr 106 (KM) znajdował się bezpośrednio nad grobem nr 107 (KZ). Groby te oddzielała cienka warstwa słabo-próchnicznej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 343 całe i 50 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,73–0,82 cm, średnica otworów 0,25–0,4 cm, grubość 0,06–0,23 cm (Ryc. 174, 2); [-]. 2. 8 całych i 5 fragmentów walcowatych paciorków z kości (Ryc. 174, 1); [-]. 3. Drobnny odłupek z krzemienia świeciechowskiego; [-].

Ryc. 173. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 106.
Fig. 173. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 106.

Ryc. 174. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 106. Zabytki z kości (1) i muszli (2).

Fig. 174. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 106. Artefacts made of bone (1) or shell (2).

Jama 109

Znajdowała się obok grobów nr 108 i nr 110. Na głębokość 85 cm miała duży, nieregularny zarys o kierunku osi dłuższej „prawie W-E”. Dno jamy było na głębokość 105 cm. Jej górna część zniszczona przez rowy. W ścianie jamy, od strony grobu nr 108, były duże płyty droбноziarnistego piaskowca. Jedna z nich, mniejsza leżała, pozostałe zaś, większe stały pochylone w stronę grobu nr 108 (KCS). Na głębokość 100 cm, na dnie w części E jamy, widoczna była warstewka przepalanej gliny. Popiołu ani jakiegokolwiek materiału zabytkowego nie znaleziono. Przynależność kulturowa obiektu – nieznana.

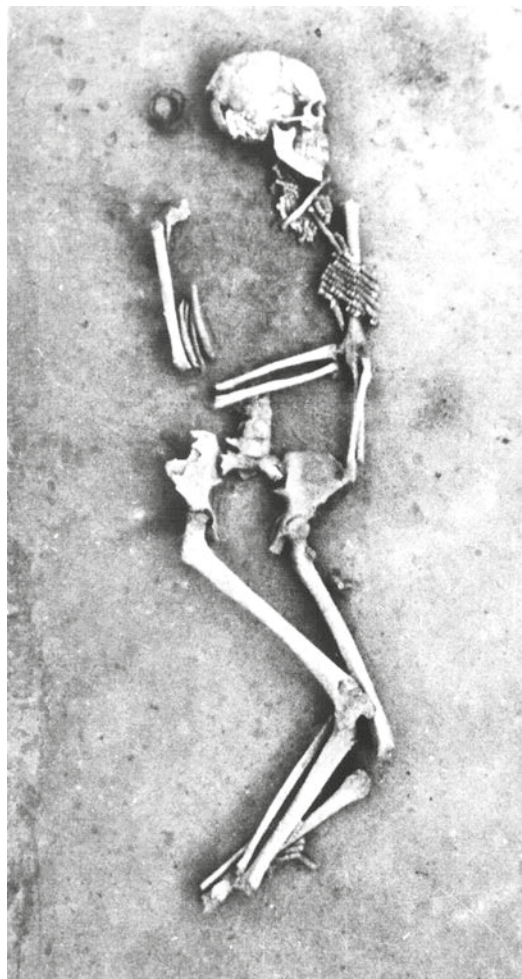
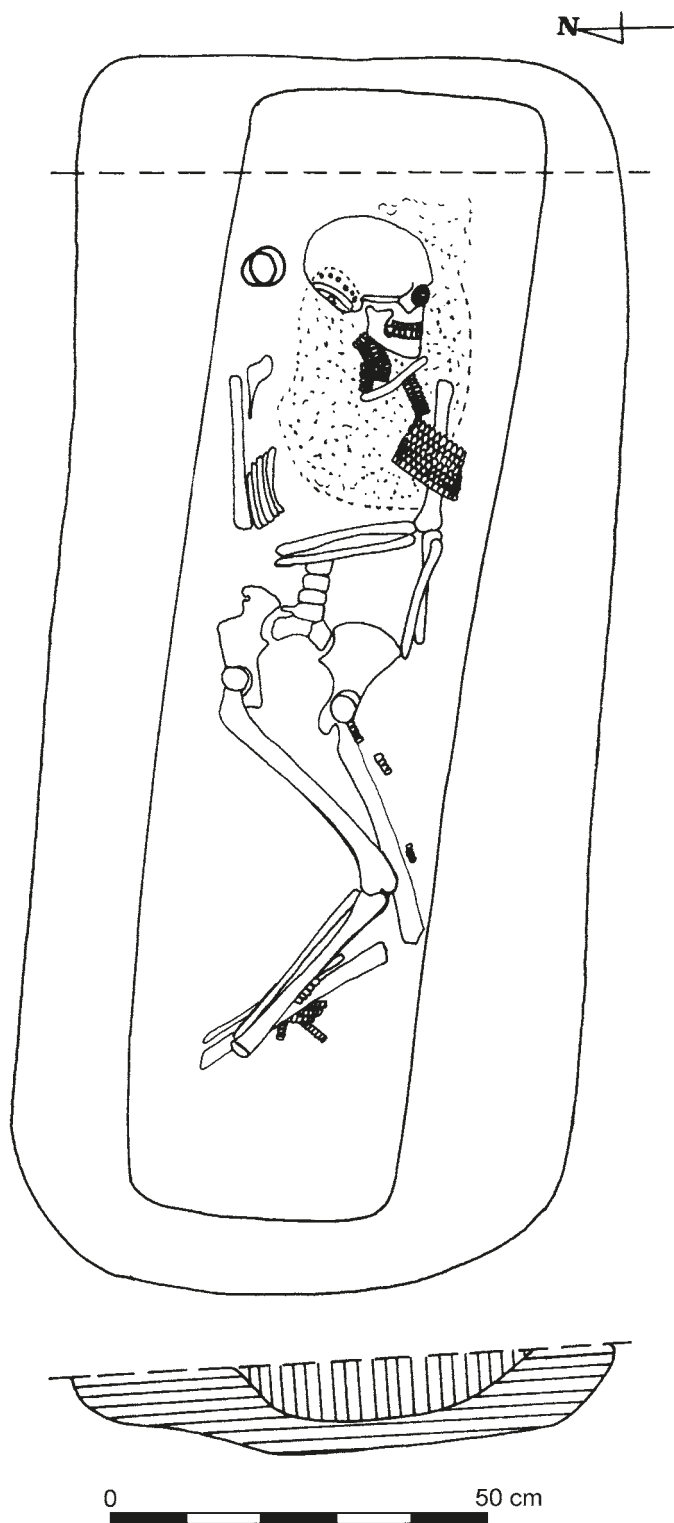
Grób 110

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNO GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 175). KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁE-

Ryc. 175. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 110. Zarys i profil jamy oraz śladów po trumnie.

Fig. 175. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 110. Outline and profile of the burial pit and traces of the coffin.

Ryc. 176. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 110.

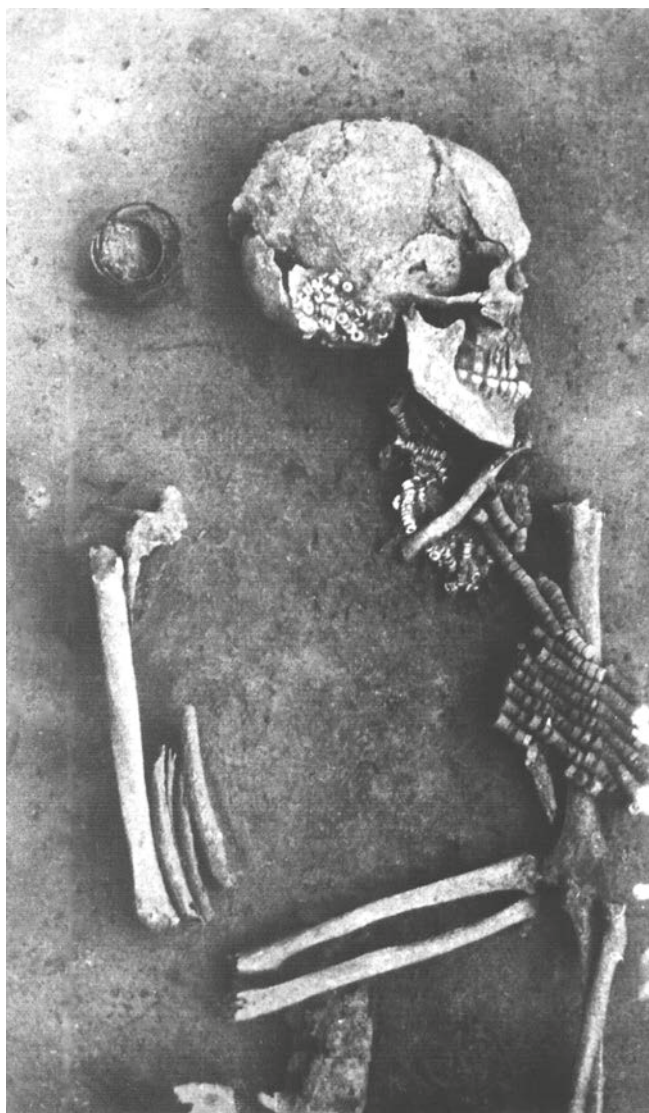
Fig. 176. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of grave 110.

Ryc. 177. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 110.

Fig. 177. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 110.

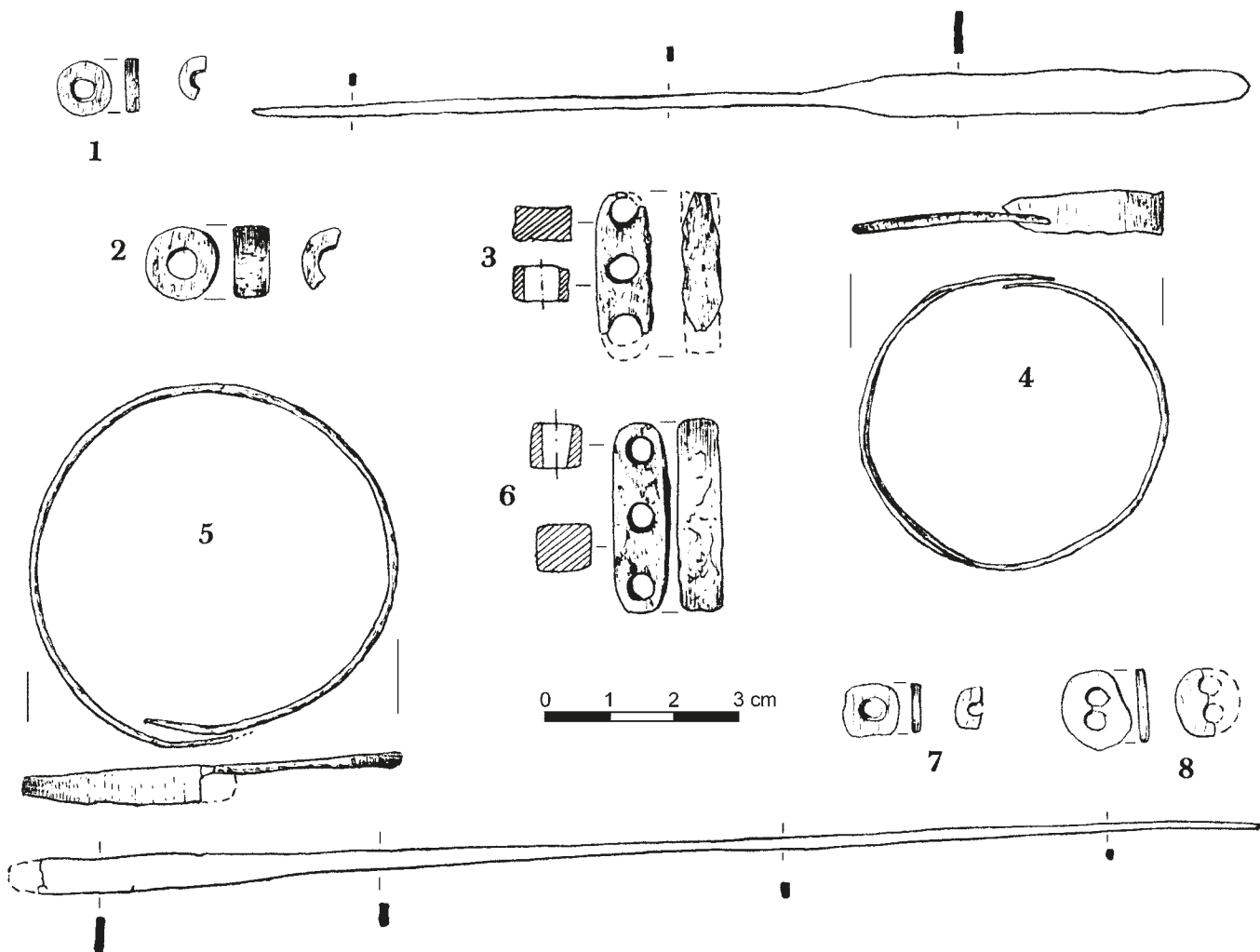
Ryc. 178. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 110. Górna część szkieletu.

Fig. 178. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 110. Upper part of the skeleton.

GO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasieńskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak, z lekkim przechyleniem na lewy bok. Nogi zgięte w kolanach. Lewa ręka wyprostowana. Prawa zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce przy łokciu lewej ręki (Ryc. 176–177). WYPOSAŻENIE: Poza tylną częścią czaszki – 2 duże zausznice z drutu miedzianego, rozklepanego (1). Przy kościach lewej nogi – „sporo” paciorków z kości (2). Niektóre z nich były w sznurach. W pobliżu żuchwy i na klatce piersiowej (Ryc. 178) – resztki trzysznurowego naszyjnika z paciorków z muszli (3–5), 2 kościane rozdzielacze (6). Jeden z rozdzielaczy był pod żuchwą i był połączony z 3 kawałkami sznurów paciorków z muszel. Między paciorkami z muszli było także kilka paciorków z kości (2). Na czaszce – kawałek sznura paciorków z muszel (3–5). Obok czaszki i na klatce piersiowej, aż do prawego przedramienia – paciorki z muszel (3–5). W jamie grobowej – fragment niezdobionej ceramiki (7), 2 fragmenty wylewów naczyń (8) – w tym 1

z plastycznym guzkiem, odłupki i odpadki z różnego surowca krzemienno-żelaznego (9). UWAGI: Szkielet leżał wewnątrz czworokątnej obwódki z popielatej ziemi. Była ona trochę odchylona od kierunku jamy grobowej. Niecka wewnątrz – dość głęboka. W miejscu przecięcia przekrojem, nie dochodziła do dna jamy grobowej. W innych miejscach nie dało się zrobić przekroju. Zdaniem K. Salewicza, niecka mogła być tak zbudowana, że końce jej były lekko uniesione do góry. Podobnie uniesienie końców niecek zauważono przy przekrojach w innych grobach. STRATYGRAFIA: Grób nr 110 (KM) odciął narożnik jamy grobowej nr 108 (KCS). INWENTARZ GROBU: 1. 2 zausznice z rozklepanego drutu miedzianego, 1 częściowo uszkodzona. Średnica 4,6 cm i 5,5 cm (Ryc. 179, 4–5); [** = Ryc. 179, 4; * = Ryc. 179, 5]. 2. 382 całe i 17 fragmentów walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,8–1,1 cm, średnica otworów 0,38–0,7 cm, grubość 0,2–1,0 cm (Ryc. 179, 2); [–]. 3. 352 całe i 23 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,85 cm, średnica otworu 0,25–0,45 cm, grubość

Ryc. 179. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 110. Zabytki z muszli (1, 7–8), kościane (2–3, 6) i miedziane (4–5).

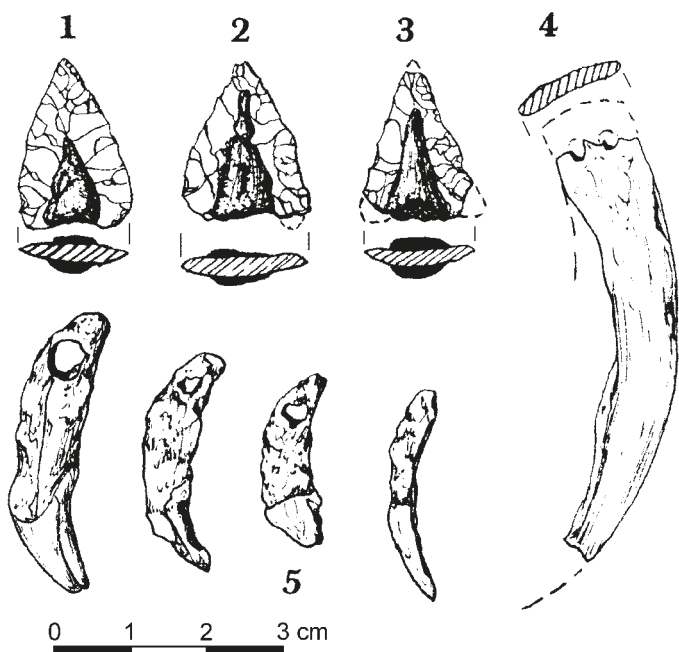
Fig. 179. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 110. Artefacts made of shell (1, 7–8), bone (2–3, 6) or copper (4–5).

0,09–0,36 cm (Ryc. 179, 1); [-]. 4. 25 całych i 4 fragmenty kwadratowych paciorków z muszli. Wymiary boków od 0,6 x 0,65 cm do 0,8 x 0,8 cm. Średnica otworów 0,24–0,33 cm, grubość 0,05–0,26 cm (Ryc. 179, 7); [-]. 5. 1 cały paciorek okrągły dwuotworowy i 6 połówek paciorków. Średnica paciorka 1,15 cm, średnica otworów 0,24 i 0,3 cm, grubość 0,18 cm (Ryc. 179, 8); [-]. 6. 2 rozdzielacze trzyotworowe kościane; 1 z nich uszkodzony. Wymiary: 2,2 x 0,9 x 0,6 cm i 3 x 0,8 x 0,7 cm. Średnica otworów około 0,4 cm (Ryc. 179, 3, 6); [-]. 7.–9. – Zabytki zaginęły.

Grób 114

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? – 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Czaszka i żuchwa zgniecione. Podudzia

obcięte rowem współczesnym. Z lewej ręki pozostała jedynie kość łokciowa. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi lekko zgięte w kolanach. Prawa ręka zgięta w łokciu całkowicie. WYPOSAŻENIE: W grobie – 3 grociki krzemienne z lepiszczem żywicznym (1). W kącie między udem a podudziem – wisiorki z kłów psich (2) i fragment „wisiora” z kłosa dzika (3). UWAGI: Grób zniszczony rowem współczesnym. STRATYGRAFIA: Po zdjęciu grobu nr 114 (KM), na poziomie 60 cm pod powierzchnią ziemi ukazała się wcześniejsza od grobu nr 114 jama nr 118 (KAK ?), w którą z kolei była wkopana jama nr 121. Nr 121 nosi również grób KCS, który zazębia się z grobem nr 120 (KM). Brak opisu jamy nr 121 sugeruje, że jama ta i grób 121 są jednym i tym samym obiektem. INWENTARZ GROBU: 1. 3 grociki z krzemie-

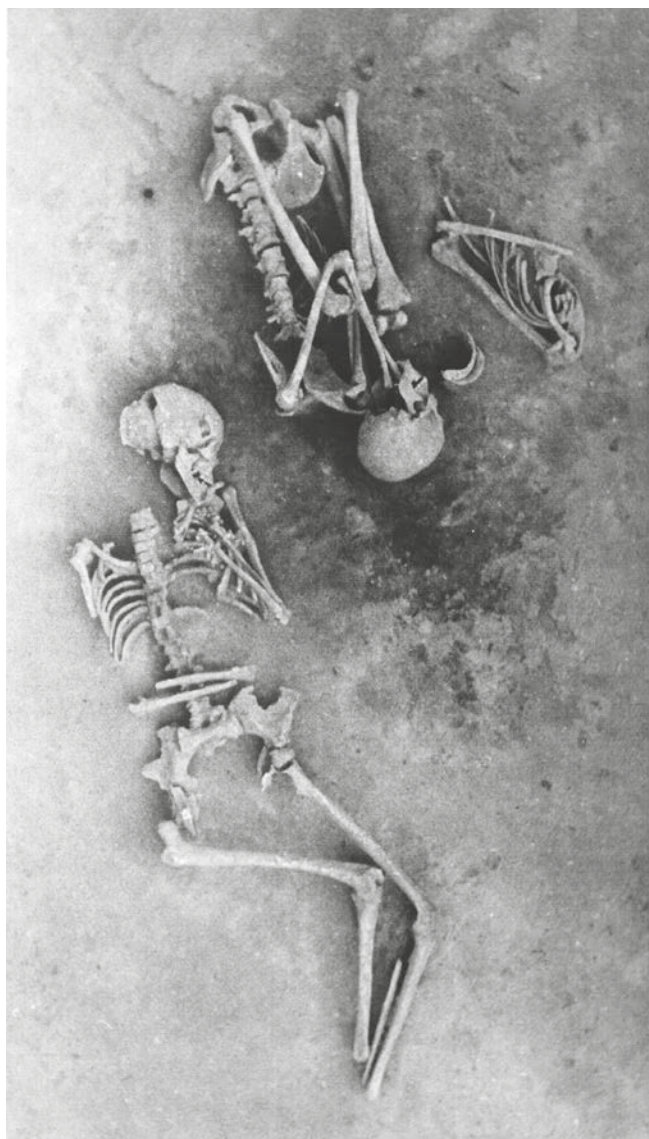
Ryc. 180. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 114. Zabytki krzemienne (1–3) i kościane (4–5).

Fig. 180. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 114. Artefacts made of flint (1–3) or bone (4–5).

nia czekoladowego z zachowanym lepiszczem żywicznym. Wymiary : Długość 1,86–2,12 cm, szerokość 1,4–1,85 cm, grubość 0,3 cm (Ryc. 180, 1–3); [-]. 2. 13 całych i 22 połówki jednootworowych wisiorków z kłów psa. Długość do 3,2 cm. Średnica otworów 0,3–0,45 cm (Ryc. 180, 5); [-]. 3. Fragment zawieszki z kła dzika z 2 otworu u nasady. Długość 5,6 cm (Ryc. 180, 4); [-].

Grób 115

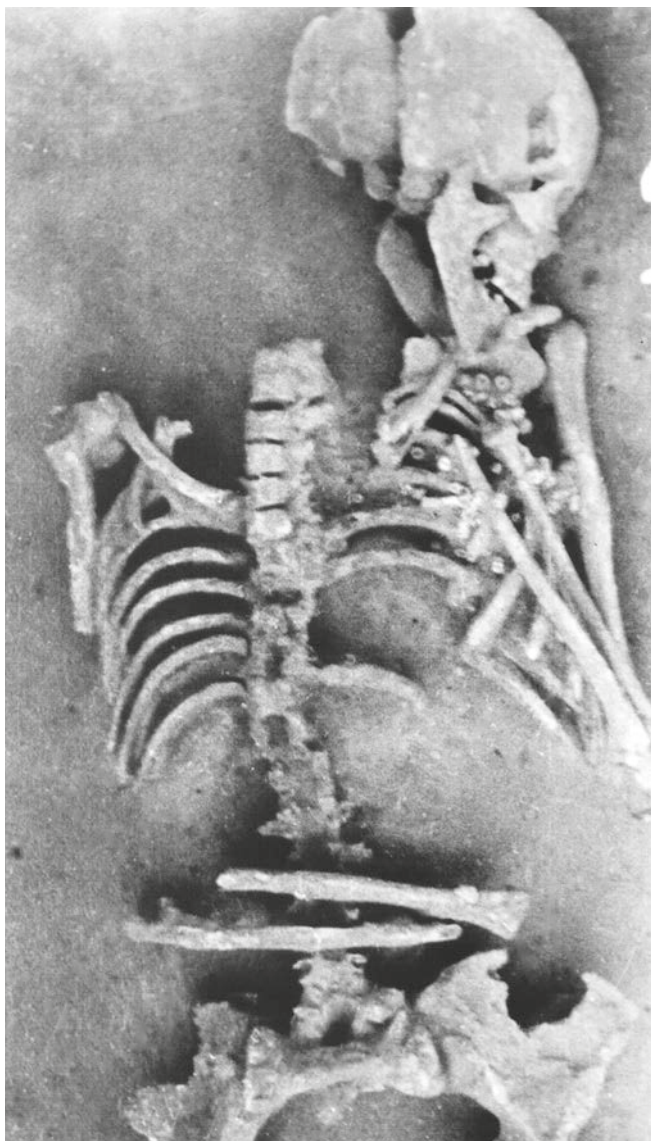
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 85 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Długi, czworokątny, wąski. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO – Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak, z przechyleniem na lewy bok. Nogi zgięte w kolanach, prawa bardziej niż lewa. Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce obok łokcia lewej ręki. Lewa ręka silnie zgięta, palce przy zuchwie (Ryc. 181–182). WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki i na górnej części klatki piersiowej – częściowo w sznurach paciorki z muszli tworzące naszyjnik (1), między którymi było kilkanaście paciorków z kości (2) i rozdzielacz kościany (3). W jamie grobowej – niecharakterystyczne fragmenty ceramiki (4), kości i zęby zwierzęce, fragmenty drobnych narzędzi oraz odłupki i od-

Ryc. 181. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Groby 115 (z lewej strony u dołu), 119 (po środku u góry) i 120 (z prawej u góry).

Fig. 181. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Graves 115 (bottom left), 119 (top centre) and 120 (top right).

padki z różnego surowca krzemienno-krzemianowego (5). W pobliżu grobu nr 115 – niewykończona zausznicza z „dość grubej blaszki brązowej” (6), jedna dość duża bryłka półsurowca brązowego (7) i druga „znacznie mniejsza bryłka” (8). „W mniej więcej tym samym miejscu znaleziono w latach 1921–1924 trzy bryłki surowca brązowego” (9) „i małą siekierkę z miedzi lub brązu, którą przerobiono na” „kolbę do lutowania” (10). UWAGI: K. Salewicz przypuszczał, że wszystkie ww. zabytki metalowe pochodzą z jednego skarbu. Być może inne zabytki metalowe, które ewentualnie wchodziły w skład skarbu ze względu na małe wymiary zaginęły. Zabytki metalowe (6–9) K. Salewicz opublikował w 1937 r. (*ibidem*, s. 30–40). STRATYGRAFIA: Grób nr 119 (KM) odciął SE część jamy grobowej nr 115 (KM). INWENTARZ GROBU:

Ryc. 182. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 115. Górna część szkieletu.

Fig. 182. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 115. Upper part of the skeleton.

1. 318 całych i 9 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. W 2 zlepionych kawałkach sznura paciorków zachowały się resztki prawoskrętnej (?) dwużyłowej nici. Średnica paciorków 0,57–0,9 cm, średnica otworów 0,22–0,6 cm (Ryc. 183, 2); [-]. 2. 20 całych i 4 fragmenty walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,86–0,9, średnica otworów 0,4–0,55 cm, grubość 0,35–0,75 cm (Ryc. 183, 3); [-]. 3. Kościany rozdzielacz trzyotworowy. Wymiary : 2,4 x 0,8 x 0,6 cm, średnica otworów 0,4–0,6 cm (Ryc. 183, 1); [-]. 4. 12 fragmentów ceramiki KM [-], w tym 1 fragment wylewu niezdobionego naczynia. 5. 9 odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 4 (w tym 2 powierzchniowe), krzemie-

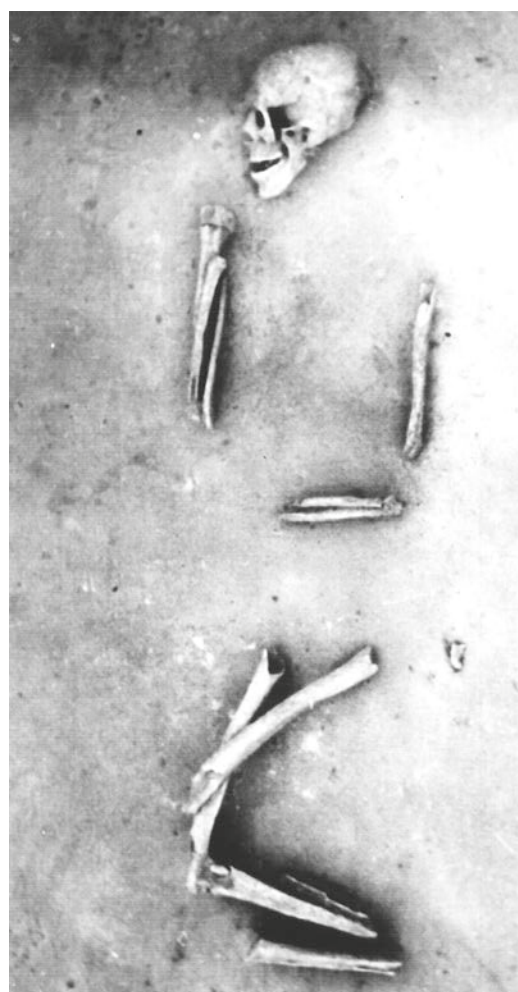
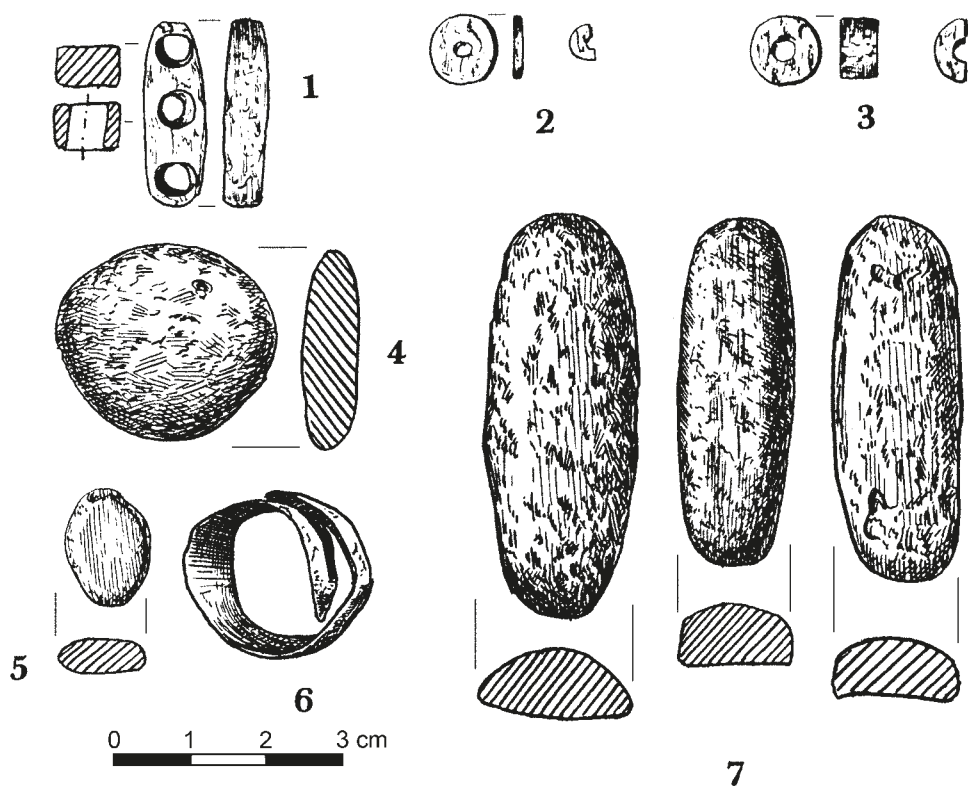
nie świeciechowskiego – 2, krzemienia ożarowskiego – 1, krzemienia pasiastego – 1, krzemienia narzutowego – 1. 6. Zausznica miedziana. Wymiary : 2,2 x 2,2 cm. Zabytek zaginął. Zachował się rysunek (Ryc. 183, 6). 7. Płaska bryłka półsurowca miedzianego. Wymiary: 2,8 x 2,5 x 0,7 cm. Zabytek zaginął, zachował się rysunek (Ryc. 183, 4). 8. Mała płaska bryłka półsurowca miedzianego. Wymiary: 1,5 x 1,1 x 0,45 cm. Zabytek zaginął, zachował się rysunek (Ryc. 183, 5). 9. 3 podłużne płaskie bryłki półsurowca miedzianego. Wymiary: długość 4,5–5,2 cm, szerokość 1,5–1,9 cm, grubość 0,75–0,9 cm. Zabytki zaginęły, zachowały się tylko rysunki (Ryc. 183, 7). 10. Zabytek zaginął.

Grób 116

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 115 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: WSW – ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Czaszka częściowo zniszczona. Kości nóg zniszczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, ułożenie boczno-plecowe. Prawa ręka zgięta w łokciu bardzo silnie, palce przy zuchwie. Lewa ręka zgięta pod kątem prostym, dłoń na jamie brzusznej. Nogi w kolanach niezbyt silnie zgięte (Ryc. 184). WYPOSAŻENIE: W miejscu, gdzie powinny być kości miednicy – 8 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (1), 1 mały ułamany grocik bez lepiszcza (2) i dość duży potrząskany kawałek lepiszcza (3). W miejscu klatki piersiowej – kilka paciorków z kości (4). W pobliżu czaszki – fragment zausznicy z drutu miedzianego (5). W jamie grobowej krzemień (6). UWAGI: Szkielet był wewnątrz wyraźnie prostokątnej obwódki z popielatej ziemi, która była widoczna już na poziomie 90 cm poniżej powierzchni gleby. Ziemia wewnątrz obwódki była znacznie ciemniejsza aniżeli prawie czysty lecz zruszony less wypełniający resztę jamy grobowej. Dno niecki było około 5 cm ponad dnem grobu. W niecce były wszystkie dary grobowe. INWENTARZ GROBU: 1. 8 grocików z krzemienia czekoladowego z zachowanym lepiszczem żywicznym. Wymiary: długość 1,53–2,95 cm, szerokość 1,05–1,88 cm, grubość 0,2–0,32 cm (Ryc. 185, 1, 3–4, 7–11); [-]. 2. 1 grocik z krzemienia czekoladowego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 2,1 x 2,05 x 0,37 cm (Ryc. 185, 6); [-]. 3. Zabytek zaginął. 4. 5 walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 1,06–1,19 cm, średnica otworów 0,4–0,5 cm, grubość 0,38–0,67 cm (Ryc. 185, 2); [-]. 5. Fragment zausznicy miedzianej z rozklepanego drutu. Długość 1,4 cm (Ryc. 185, 5); [-]. 6. Bardzo drobny odłupek przepalony z krzemienia pasiastego; [-].

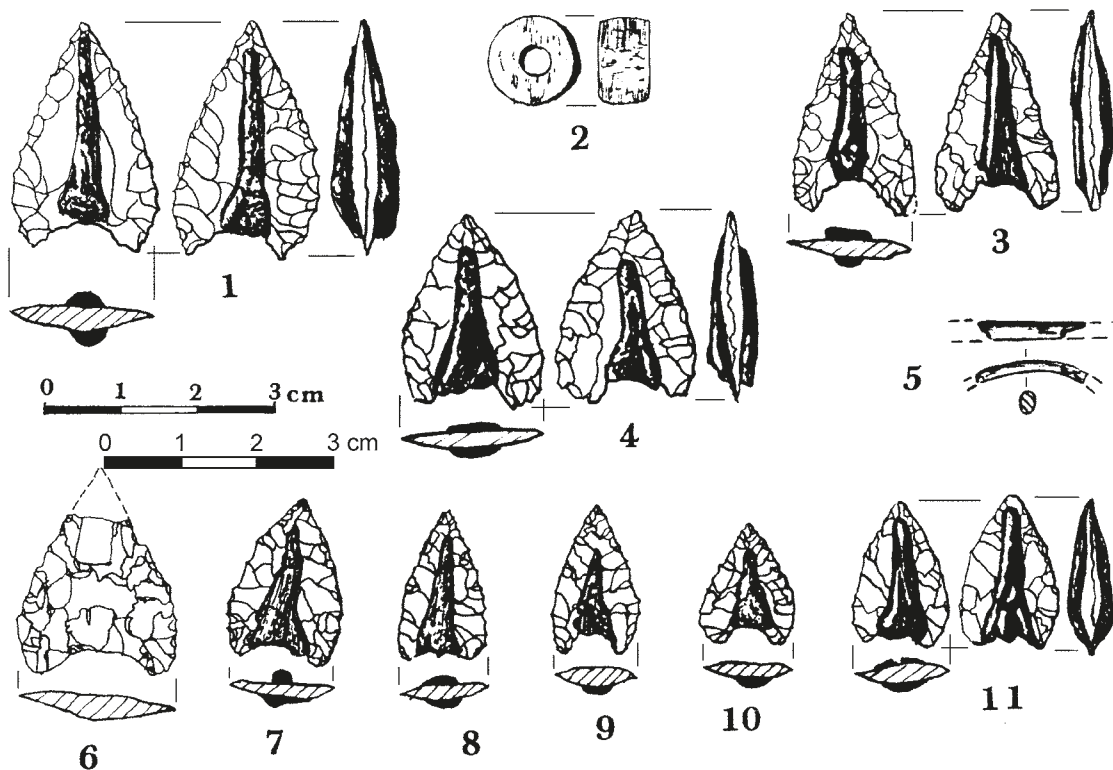
Ryc. 183. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 115. Zabytki kościane (1,3), z muszli (2), miedziane i brązowe (4-7).

Fig. 183. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 115. Artefacts made of bone (1, 3), shell (2), copper and bronze (4-7).

Ryc. 184. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 116.

Fig. 184. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 116.

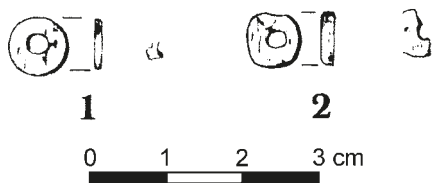
Ryc. 185. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 116. Zabytki krzemienne (1, 3-4, 6-11), kościane (2) i miedziane (5).

Fig. 185. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 116. Artefacts made of flint (1, 3-4, 6-11), bone (2) or copper (5).

Grób 117

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości zupełnie zniszczone i rozwleczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W grobie – „kilka” paciorków z muszli (1-2) i kości (3), fragment muszli skójki (4), „drobne narzędzie” z odłupka z krzemienia czekoladowego (5). UWAGI: Grób został zniszczony

rowem współczesnym. 1. 57 całych i 1 fragment okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,7–0,85 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,06–0,25 cm (Ryc. 186, 1); [-]. 2. 39 całych i 1 fragment kwadratowych paciorków z muszli. Wymiary boków: od 0,6 x 0,6 cm do 0,7 x 0,7 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,06–0,2 cm. W 1 kawałku zlepionych paciorków zachowały się resztki lewoskrętnej, dwużyłowej nici (Ryc. 186, 2); [-]. 3. Zabytki zaginęły. 4. Fragment muszli skójki; [-]. 5. Odłupek z krzemienia czekoladowego; [-].

Ryc. 186. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 117. Zabytki z muszli.

Fig. 186. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 117. Shell artefacts.

Grób 119

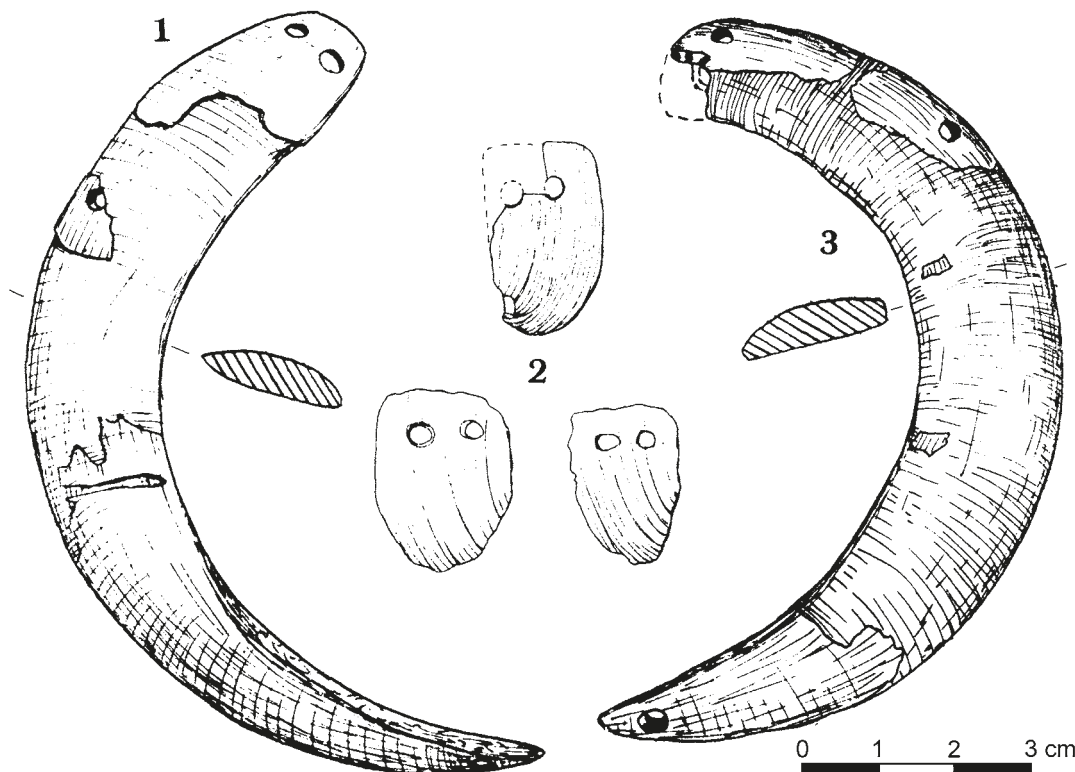
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Krótka ? Czworokątna ? KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1 lub 2. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): – W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, z lekkim przechyleniem na plecy. Silnie skur-

czony, kolana pod górną częścią klatki piersiowej. Obie ręce zgięte silnie w łokciach, palce w pobliżu żuchwy (Ryc. 181 i 187). Zdaniem K. Salewicza, zmarły był prawdopodobnie skrzepowany. WYPOSAŻENIE: Przed twarzą – 2 „wisiorzy” cztero- i dwuotworowe z kłów dzika (1), wchodzące zapewne w skład naszyjnika; 3 wisiorki dwuotworowe z większych, symetrycznych kawałków muszel (2). UWAGI: W warstwie 10–40 cm powyżej szkieletu, znaleziono dużą ilość bezładnie rozrzuconych, dobrze zachowanych kości ludzkich (kości ud, podudzi, ramienia i kości drobniejsze), należących do szkieletu z grobu nr 120 (KM), który został zniszczony przy wkopaniu w jamę grobową późniejszego grobu nr 121. Szkielety grobu nr 119 i nr 120 znaleziono w tej samej jamie grobowej. Jej zarysu nie dało się dokładnie wyznaczyć. Była wypełniona ziemią pulchną i mało próchniczą, nie różniącą się od lessowego calca. STRATYGRAFIA: Jama grobowa nr 119 (KM) była wkopana w jamę grobu nr 115 (KM), lecz granice grobu nr 119 „jednak i tu nie były wyraźnie widoczne”. INWENTARZ GROBU: 1. 2 zawieszki cztero- i dwuotworowe z kłów dzików, częściowo uszkodzone. Długość 9,5 i 10,3 cm, średnica otworów 0,22–0,3 cm (Ryc. 188, 1 i 3); [-]. 2. 3 zawieszki dwuotworowe z muszli szczecińskiego lub skójskiego. Długość 2,1–2,5 cm, średnica otworów 0,2–0,35 cm (Ryc. 188, 2); [-].

Ryc. 187. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 119.

Fig. 187. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 119.

Ryc. 188. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 119. Zabytki kościane (1, 3) i z muszli (2).

Fig. 188. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 119. Artefacts made of bone (1, 3) or shell (2).

Grób 120

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Dość krótka. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1 lub 2 ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Zachowała się część klatki piersiowej, prawe ramię, kość łokciowa i obojczyk. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Na wznak ? Z lekkim przechyleniem na prawy bok? Lewa ręka silnie zgięta w łokciu, palce prawdopodobnie w pobliżu żuchwy (Ryc. 181). WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – kilka fragmentów niezdobionej ceramiki (1), „wióry oraz odpadki” z różnego surowca krzemienno-żelaznego (2–4). UWAGI: Szkielet ten leżał w odległości 10–25 cm od szkieletu grobu nr 119, na tej samej głębokości. Wg K. Salewicz, „trudno przypuszczać, aby każdy z tych szkieletów leżał w oddzielnej jamie grobowej. Przy późniejszym grzebaniu drugiego zmarłego, zostałyby na pewno zniszczone szkielet pierwszego. Zmarli mogli być wobec tego pochowani tylko jednocześnie (...). Kości zachowanej części szkieletu są ze względu na stan zachowania i wiek zmarłego, zupełnie podobne do kości znalezionych ponad szkieletem 119. Tak przy jednych jak i przy drugich nie znaleziono żadnych dodatków grobowych, ani też żadnego charakterystycznego materiału”. INWENTARZ GROBU: 1. 5 fragmentów ceramiki KM, w tym 1 fragment przydenny; [-]. 2. Odłupek z siekiery niegładzonej z krzemienia pasiastego; [-]. 3. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 4. Fragment wióra z krzemienia świeciechowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 2,2 x 1,9 x 0,5 cm; [-].

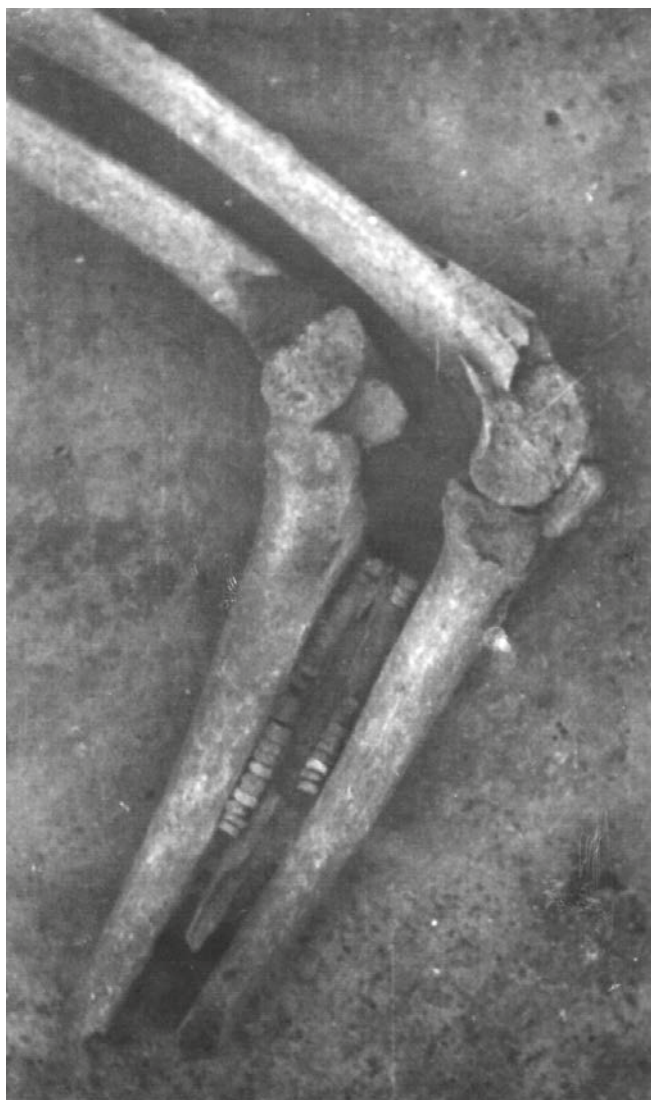
Grób 122

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, prawie prostokątny. KIERUNEK OSI GROBU: ENE-WSW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka i górna część klatki piersiowej zniszczone rowem współczesnym. Z lewej ręki zachowała się tylko część kości ramieniowej (Ryc. 189). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **kobieta**, wg I. Pomykoł-Gałasinińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta (?), adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ENE-WSW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach pod kątem prostym. Prawa ręka zgięta w łokciu, palce przed jamą brzuszną. WYPOSAŻENIE: Między kośćmi podudzi (Ryc. 190) – 2 sznury paciorków z kości (1), pod tymi kośćmi – 3 sznury paciorków z kości podobnej długości (1). Między paciorkami z kości – 2 rozdzielacze

Ryc. 189. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 122.
Fig. 189. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 122.

trzyotworowe z kości (2). W pobliżu rozbitej czaszki – „narzędzie krzemienne” z odłupka z krzemienia czekoladowego (3) i dużo paciorków z muszli (4) stanowiących niegdyś naszyjnik (?). W ziemi wypełniającej współczesny rów – kilka kości czaszki, żebra, paciorki z muszli (4), ułamany grocik krzemienno-żelazny (5) i ułamana szpila kości (6). UWAGI: Zmarła leżała bliżej krawędzi jamy. INWENTARZ GROBU: 1. 117 całych i 57 fragmentów walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,89–1,1 cm, średnica otworów 0,4–0,67 cm, grubość 0,28–0,82 cm (Ryc. 191, 4); [-]. 2. 2 częściowo uszkodzone trzyotworowe rozdzielacze z kości. Wymiary: długość 2–2,3 cm, szerokość 0,7–0,9 cm, grubość

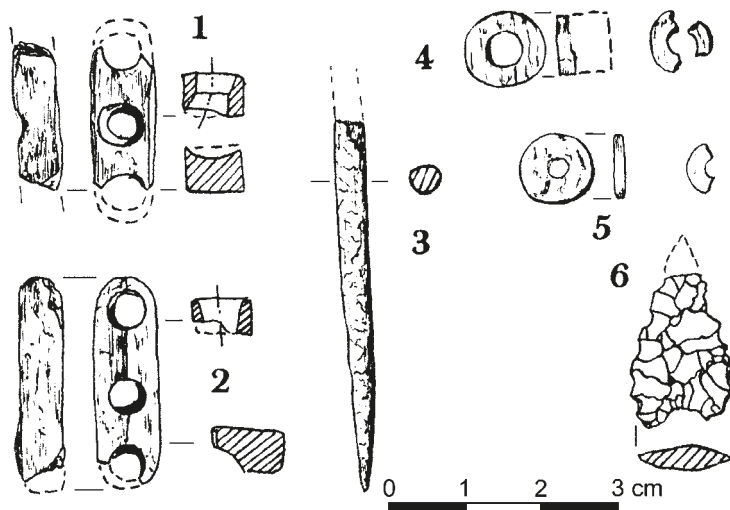
Ryc. 190. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 122. Dolna część szkieletu.

Fig. 190. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 122. Lower part of the skeleton.

0,6 cm, średnica otworów 0,45–0,6 cm (Ryc. 191, 1, 2); [** = Ryc. 191, 2; - = Ryc. 191, 1]. 3. Okruch korowy z krzemienia czekoladowego; [-]. 4. 234 całe i 7 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,55–0,94 cm, średnica otworu 0,25–0,45 cm, grubość 0,09–0,38 cm (Ryc. 191, 5); [-]. 5. Częściowo zniszczony grocik z krzemienia pasiastego. Wymiary: 2 x 1,29 x 0,36 cm (Ryc. 191, 6); [-]. 6. Fragment szpili kościanej o maksymalnej średnicy 0,53 cm. Długość 4,8 cm (Ryc. 191, 3); [-].

Grób 123

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 110 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: ENE-WSW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Kości źle zachowane, częściowo rozwleczone, np. kości rąk. Czaszka dobrze zachowana. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-WSW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach niezbyt silnie (Ryc. 192). WYPOSAŻENIE: Poza plecami zmarłej (Ryc. 193) – rozbita amforka gliniane (1). W pobliżu czaszki, w miejscu klatki piersiowej i przed resztkami kości miednicy (Ryc. 193–194) – dużo paciorków z muszli (2–4), paciorki te rozrzucone były prawie po całym grobie i pochodziły zapewne z naszyjnika i pasa. Zachowane były często w sznurach. W miejscu jamy brzusznej (Ryc. 194) – oprócz paciorków z muszli (2–4), paciorki z kości (5) i 2 rozdzielacze kościane (6), które razem tworzyły pierwotnie pas. Obok kości ramieniowej – szpila kościana (7). W jamie grobowej – 3 fragmenty ceramiki (8), „podwójny oskrobywacz” (9) i „nóż” z krzemienia czekoladowego (10), „skrobacz” z krzemienia czekoladowego (11), odpadek z krzemienia pasiastego (12), „mały nożyk” lub „półwytwór

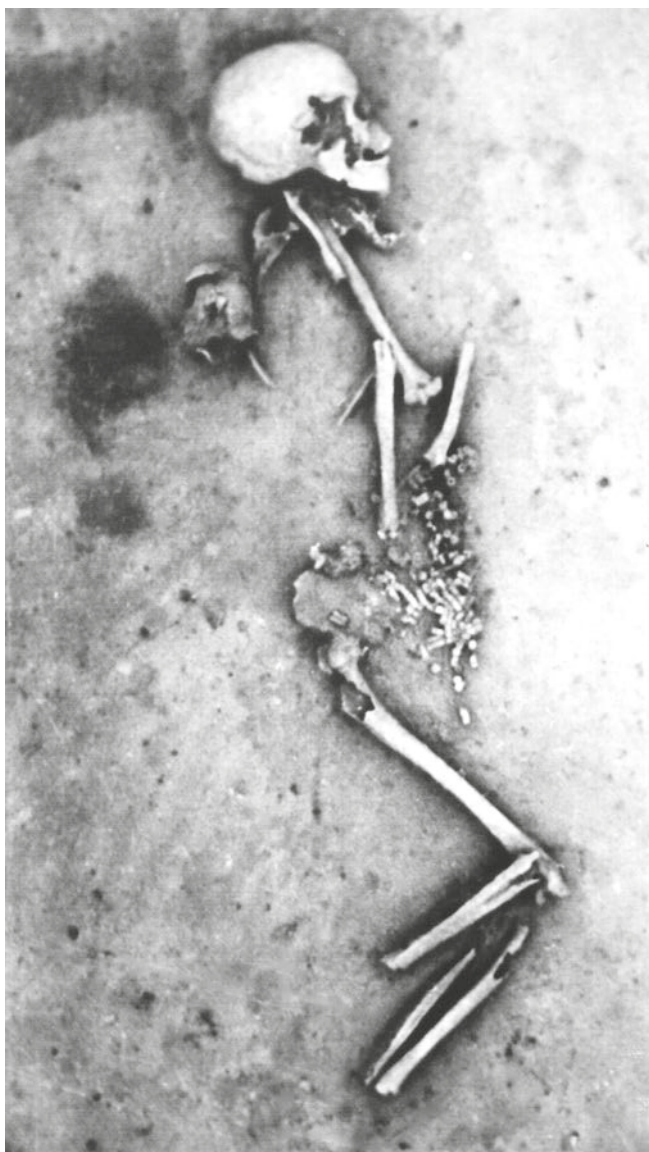

Ryc. 191. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 122. Zabytki kościane (1–4), z muszli (5) i krzemienne (6).

Fig. 191. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 122. Artefacts made of bone (1–4), shell (5) or flint (6).

Ryc. 193. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 123.
Górna część szkieletu.

Fig. 193. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 123. Up-
per part of the skeleton.

Ryc. 192. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 123.

Fig. 192. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 123.

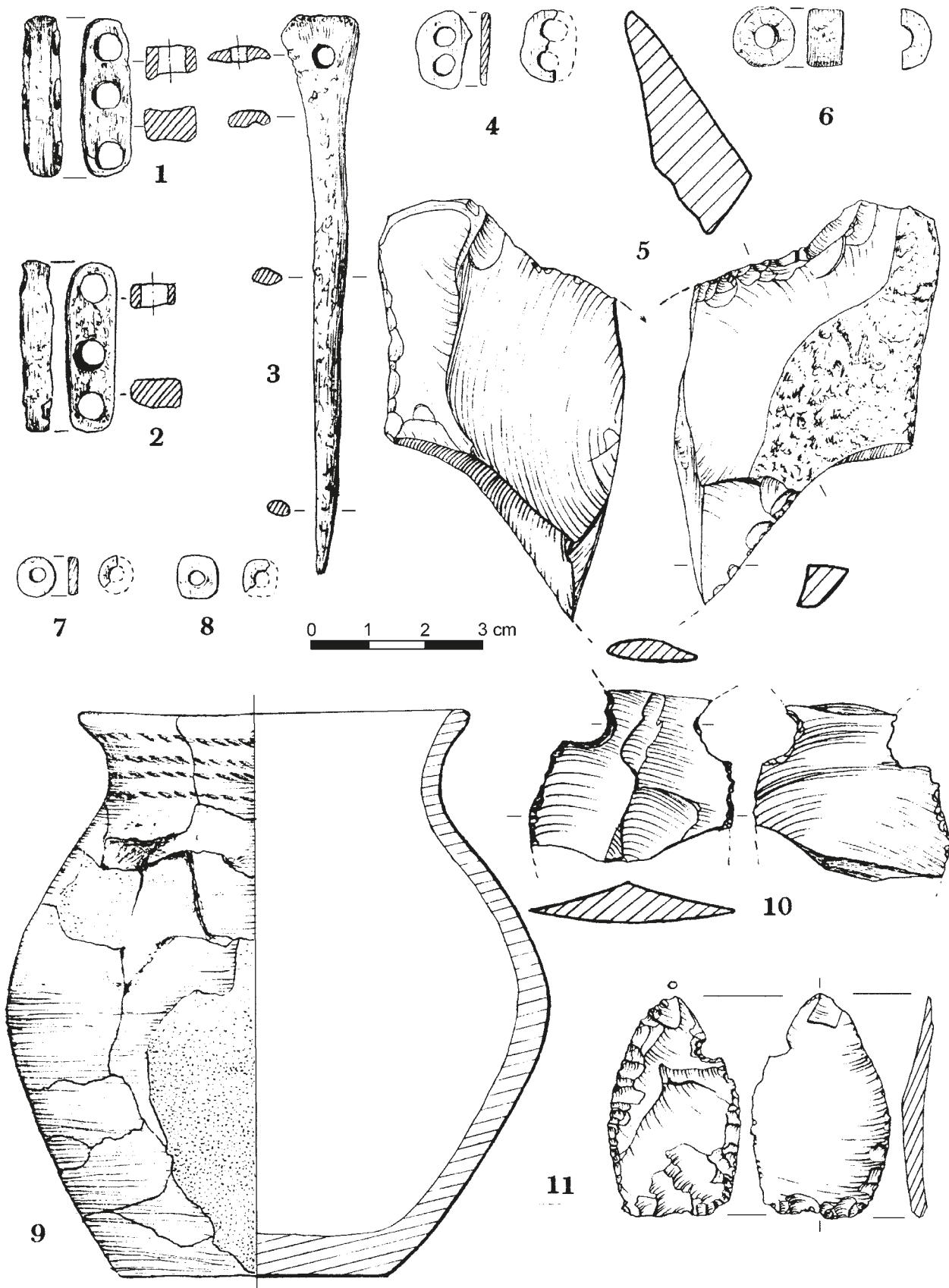
Ryc. 194. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 123. Środkowa część szkieletu.

Fig. 194. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 123. Central part of the skeleton.

dużego grocika” z krzemienia pasiastego (13). INWENTARZ GROBU: 1. Amforka gliniana zdobiona odciskami lewoskrętnego sznura. Wysokość 9,8 cm, średnica brzuśca 9,5 cm (Ryc. 195, 1); [**]. 2. 1031 całych i 187 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. W sklejonach kawałkach zachowały się fragment lewoskrętnego sznura. Średnica paciorków 0,5–0,87 cm, średnica otworów 0,2–0,45 cm, grubość 0,07–0,3 cm (Ryc. 195, 7); [-]. 3. 27 całych i 4 fragmenty czworobocznych paciorków z muszli. Wielkość od 0,63 x 0,61 cm do 0,75 x 0,74 cm, średnica otworów 0,29–0,4 cm, grubość 0,06–0,25 cm (Ryc. 195, 8); [-]. 4. 1 cały i 5 fragmentów (połówek) owalnych, trzyotworowych paciorków z muszli. Średnica otworów 0,3 (Ryc. 195, 4); [-]. 5. 124 całe i 4 fragmenty walcowatych paciorków z kości. Średnica paciorków 0,85–1,12 cm, średnica otworów 0,37–0,61 cm, grubość 0,2–1,53 cm (Ryc. 195, 6); [-]. 6. 2 rozdzielacze trzyotworowe z kości. Wymiary : 2,8 x 0,9 x

0,6 cm i 3 x 0,9 x 0,5 cm. Średnica otworów 0,55–0,65 cm (Ryc. 195, 1 i 2); [- = Ryc. 195, 1; * = Ryc. 195, 2]. 7. Szpila kościana z 1 otworem o średnicy 0,37 cm. Długość 9,8 cm (Ryc. 195, 3); [-]. 8. 3 fragmenty ceramiki KM; [-]. Na 1 fragmencie zachował się ornament poziomo odciskanych podwójnych linii lewoskrętnego sznura. 9. Fragment narzędzia z przewężeniem (podwójny obłęcznik?) z obustronnie złamanego odłupka z krzemienia czekoladowego. Łuskanie naprzemianległe, strome. Wymiary: około 3 x około 3,5 cm (Ryc. 195, 10); [-]. 10. Fragment zgrzebła wzdłużnego z odłupka korowego z krzemienia czekoladowego. Powierzchnie eolicznie wyświecone. Retusz stromy. Długość około 4,5 cm (Ryc. 195, 5); [-]. 11. Zabytek zaginął. 12. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 13. Zgrzebło obustronnie zbieżne lub zaczątkowa forma grocika z odłupka z krzemienia woskowo-czekoladowego. Wymiary: 3,8 x 2,4 x 0,4 cm (Ryc. 195, 11); [-].

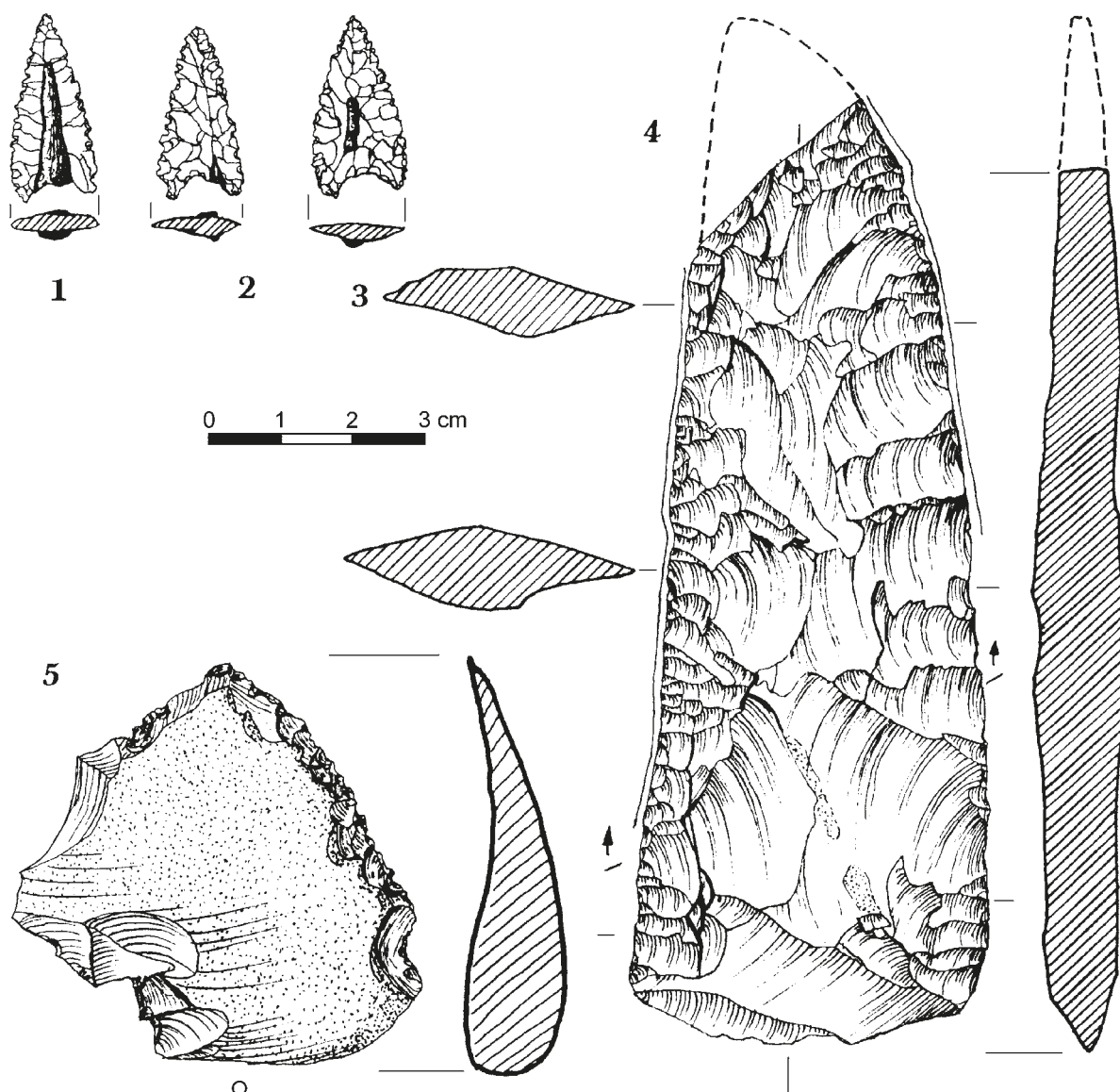
Ryc. 195. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 123. Zabytki kościane (1–3, 6), z muszli (4, 7–8), krzemienne (5, 10–11) i gliniany (9).

Fig. 195. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 123. Artefacts made of bone (1–3, 6), shell (4, 7–8), flint (5, 10–11) or clay (9).

Grób 124

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowało się kilka drobnych fragmentów czaszki i innych kości ludzkich. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU – ? WYPOSAŻENIE: W wewnętrznej niecce grobowej – 3 grociaki krzemienne z lepiszczem żywicznym (1), złamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (2), „nóż” z odłupka z krzemienia pasiastego (3). W jamie grobowej – „odłupki” z krzemienia pasiastego (4–5) i ożarowskiego (4). UWAGI: Wewnątrz grobu znajdowała się krótka, wewnętrzna niecka,

w której leżały kości ludzkie i zabytki (1–3). Niecka wypełniona była znacznie ciemniejszą ziemią niż próchnica jamy grobowej. Przekrój jamy grobowej wykazał różnicę próchnic wewnętrznej niecki i reszty jamy grobowej. Dno niecki w miejscu przekroju było około 5 cm ponad dnem jamy grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. 3 grociaki z krzemienia czekoladowego z zachowanym lepiszczem żywicznym. Wymiary: długość 2,36–2,46 cm, szerokość 1,14–1,28 cm, grubość 0,23–0,25 cm (Ryc. 196, 1–3); [-]. 2. Złamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 13,3 x 5 x 1,4 cm (Ryc. 196, 4); [-]. 3. Zgrzebło zbieżne z odłupka korowego z krzemienia czekoladowego. Łuskanie strome na stronę wierzchnią. Wymiary: 5,7 x 5,7 x 1,4 cm (Ryc. 196, 5);

Ryc. 196. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 124. Zabytki krzemienne.

Fig. 196. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 124. Flint artefacts.

[-]. 4. 2 odłupki [-], z krzemienia pasiastego – 1 i krzemienia ożarowskiego (korowy) – 1. 5. Okruch korowy z krzemienia pasiastego ze śladami uderzeń na 1 krawędzi (tłuk krawędziowy ?); [-].

Grób 125

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Wąski, czworokątny, odcięty w końcu W rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka popękana, z kości miednicy zachowały się tylko 2 niewielkie kawałki. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewo-

boczne, ułożenie boczno-plecowe. Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach, lewe udo wywleczone. Lewa ręka wyprostowana, palce przed dolną częścią jamy brzusznej. Prawa ręka zgięta w łokciu, palce w pobliżu lewego przedramienia (Ryc. 197). WYPOSAŻENIE: Na lewej kości ramieniowej – zausznica miedziana (1). UWAGI: Czaszka była zabarwiona śniedzią, prawdopodobnie z ww. zausznicy, gdyż drugiej nie znaleziono. Rów współczesny odciął jamę grobową tuż przy palcach nóg i zniszczył ewentualne wyposażenie grobowe tam się znajdujące. INWENTARZ GROBU: 1. Zniszczona częściowo i ułamana zausznica z miedzianego drutu o średnicy 0,14 cm, rozklepanego w blaszkę o szerokość maksymalnej 1,27 cm. Grubość 0,05 cm, średnica zwoju 2,63 cm (Ryc. 198); [-].

Grób 126

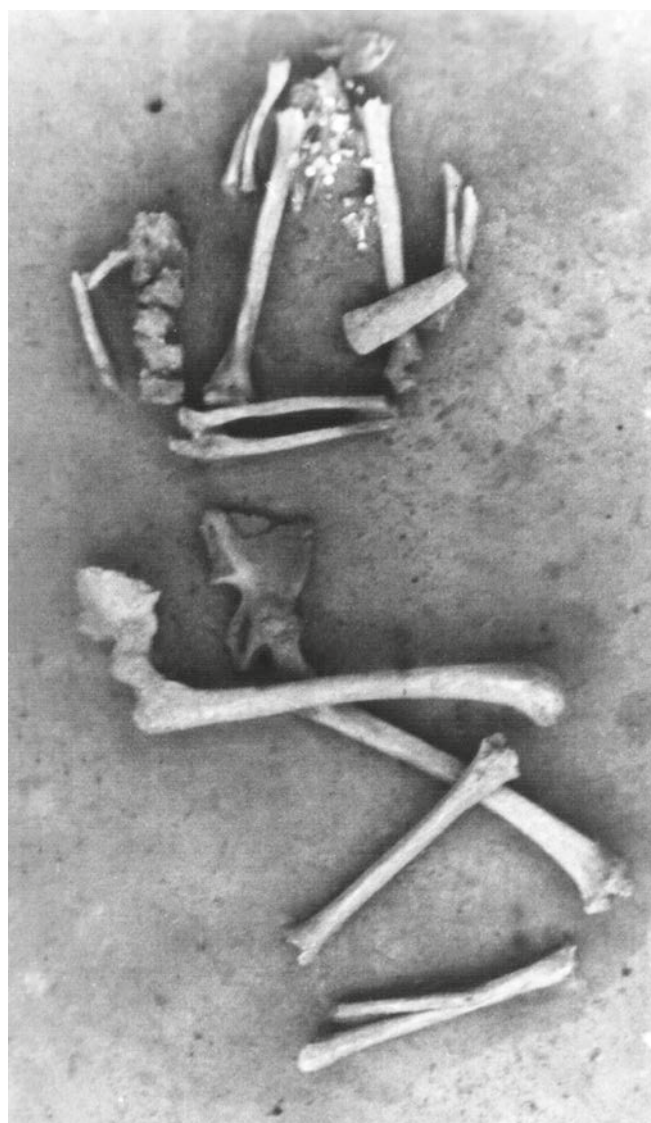
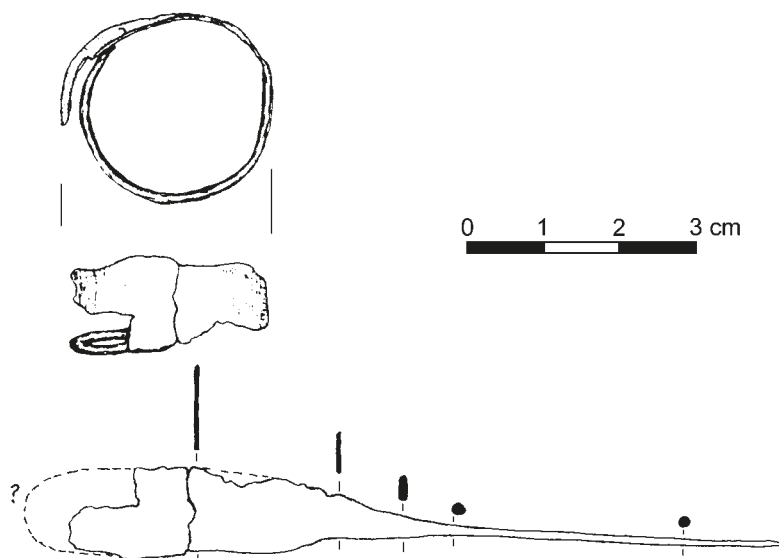
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 85 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Dość duży, szeroki, czworokątny, odcięty w krańcu E rowem współczesnym. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka zniszczona zupełnie rowem, pozostała jedynie część żuchwy. Kości w stawach kolanowych rozsunięte. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałasinskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi dość silnie zgięte w kolanach. Prawa ręka zgięta w łokciu, palce przy łokciu lewej ręki. Lewa ręka zgięta silnie, palce w pobliżu żuchwy (Ryc. 199). WYPOSAŻENIE: Na kościach lewej ręki, poprzecznie do kości ramieniowej (Ryc. 200) – ułamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (1). W pobliżu zniszczonej czaszki, żuchwy i górnej części klatki piersiowej – sznury i luźno rozrzucone paciorki z muszli (2), pochodzące prawdopodobnie z naszyjnika. W ziemi wypełniającej rów współczesny – paciorki z muszel (2). W jamie grobowej – kilka fragmentów niecharakterystycznej ceramiki (3), „odłupki i odpadki” z różnego surowca krzemienno- (4). UWAGI: Zmarła leżała w wewnętrznej, czworokątnej niecce grobowej. W jamie grobowej były grudki popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Złamany nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 12,5 x 4,2 x 1,2 cm (Ryc. 201, 2); [-]. 2. 355 całych i 12 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,5–0,83 cm, średnica otworu 0,17–0,35 cm, grubość 0,04–0,3 cm (Ryc. 201, 1); [-]. 3. Niecharakterystyczny, niezdobiony fragment ceramiki KM; [-]. 4. 3 bardzo drobne odłupki z krzemienia pasiastego; [-].

Ryc. 197. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 125.

Fig. 197. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 125.

Ryc. 198. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 125. Zabytek miedziany.
Fig. 198. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 125. Copper artefact.

Ryc. 199. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 126.
Fig. 199. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 126.

Grób 128

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? – 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W ziemi wypełniającej rów – kilkanaście zniszczonych kości ludzkich, dużo paciorków z muszli (1) i zausznica z drutu brązowego (2). UWAGI: Grób zniszczony został rowami współczesnymi. Ponad grobami nr 110 i nr 128 znaleziono fragment ceramiki (3) i odłupki krzemienne (4). INWENTARZ GROBU: 1. 34 całe i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,9 cm, średnica otworu 0,22–0,4 cm, grubość 0,05–0,25 cm (Ryc. 202, 2); [-]. 2. Zausznica z rozklepanego, czworokątnego drutu brązowego. Część rozklepana na blaszkę odłamana. Średnica zwoju – 2,7 cm (Ryc. 202, 1); [*]. 3. 20 fragmentów różnych naczyń glinianych o cechach technologicznych KAK i WB [-], w tym: 1 fragment wylewu naczynia KM z płaskim guzkiem z wyciśnięciami, 1 fragment ceramiki zdobionej 3 poziomymi liniami lewoskrętnego sznura, 1 fragment dna naczynia KAK. 4. 3 odłupki z krzemienia pasiastego; [-].

Grób 130

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach dość silnie. Lewa

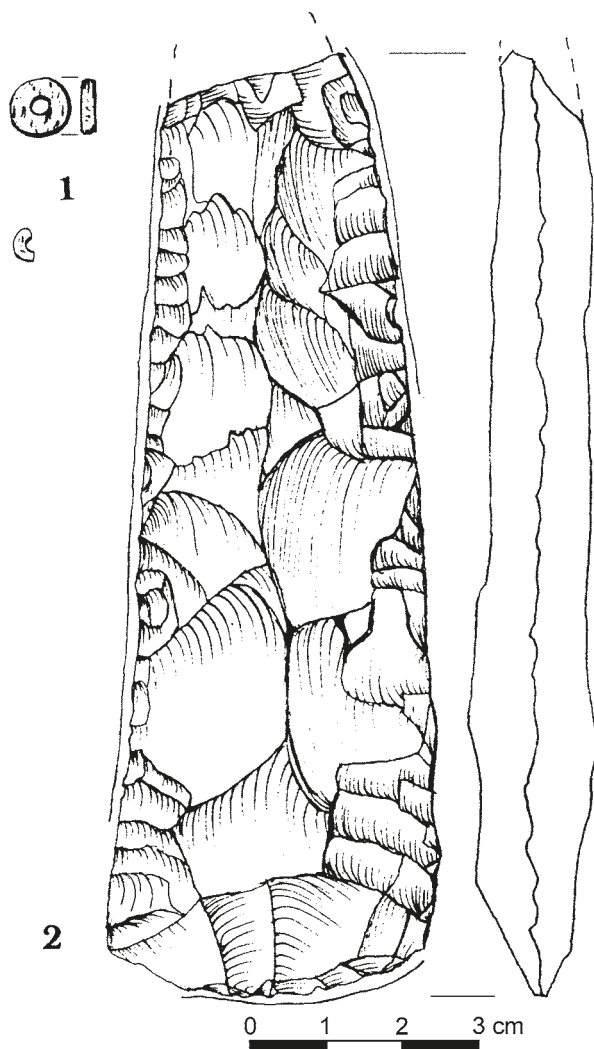
Ryc. 200. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 126. Górna część szkieletu.

Fig. 200. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 126. Upper part of the skeleton.

ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce przy łokciu ręki prawej. Prawa ręka zgięta całkowicie, palce przed kośćmi twarzy. Czaszka dobrze zachowana, szczęki zwarte (Ryc. 203). WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki i przy górnej części klatki piersiowej (Ryc. 204) – resztki sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (1, 2) i fajansu (3–4). Pod kręgiem szyjnym – mały drutowaty „kolczyk brązowy” (5). Tuż obok lewej kości miednicowej – skupienie 13 grocików krzemiennych (6) z lepiszczem żywicznym (były w kołczanie?). W jamie grobowej – „4 odpadki” z krzemienia pasiastego (7). UWAGI: Większość lepiszcza żywicznego oddzielona była od grocików krzemiennych przez drobniutkie korzonki roślin. INWENTARZ GROBU: 1. 1245 całych i 16 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,5–0,97 cm, średnica otworów 0,2–0,38 cm, grubość 0,04–0,3 cm (Ryc. 205, 18); [-]. 2. 9 kwadratowych paciorków z muszli. Rozmiary: 0,63 x 0,66 cm. Średnica otworu 0,2 cm, grubość 0,06–0,18 cm (Ryc. 205, 19); [-]. 3. 4 paciorki jednosegmentowe z zielonkawego fajansu. Średnica paciorków 0,6–0,63 cm, średnica otworów 0,23–0,3 cm, grubość 0,3–0,48 cm (Ryc. 205, 20); [-]. 4. Paciorek dwusegmentowy z różowawego fajansu o średnicy 0,57 cm; średnica otworu 0,2 cm, grubość 0,9 cm (Ryc. 205, 21); [-]. 5. 3 fragmenty zausznicy z lekko rozklepanego drutu brązowego o średnicy 0,1–0,15 cm. Wymiary: 2 x 1,8 cm (Ryc. 205, 17); [*]. 6. 16 grocików, z krzemienia czekoladowego, w tym 1 bez lepiszcza żywicznego. Wymiary: długość 1,24–2,4 cm, szerokość 0,9–1,4 cm, grubość 0,15–0,3 cm (Ryc. 205, 1–16); [-]. 7. 4 odłupki z krzemienia pasiastego; [-].

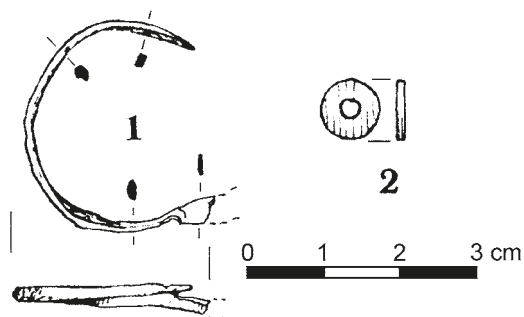
Grób 133

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 110 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworoboczny, zniszczo-

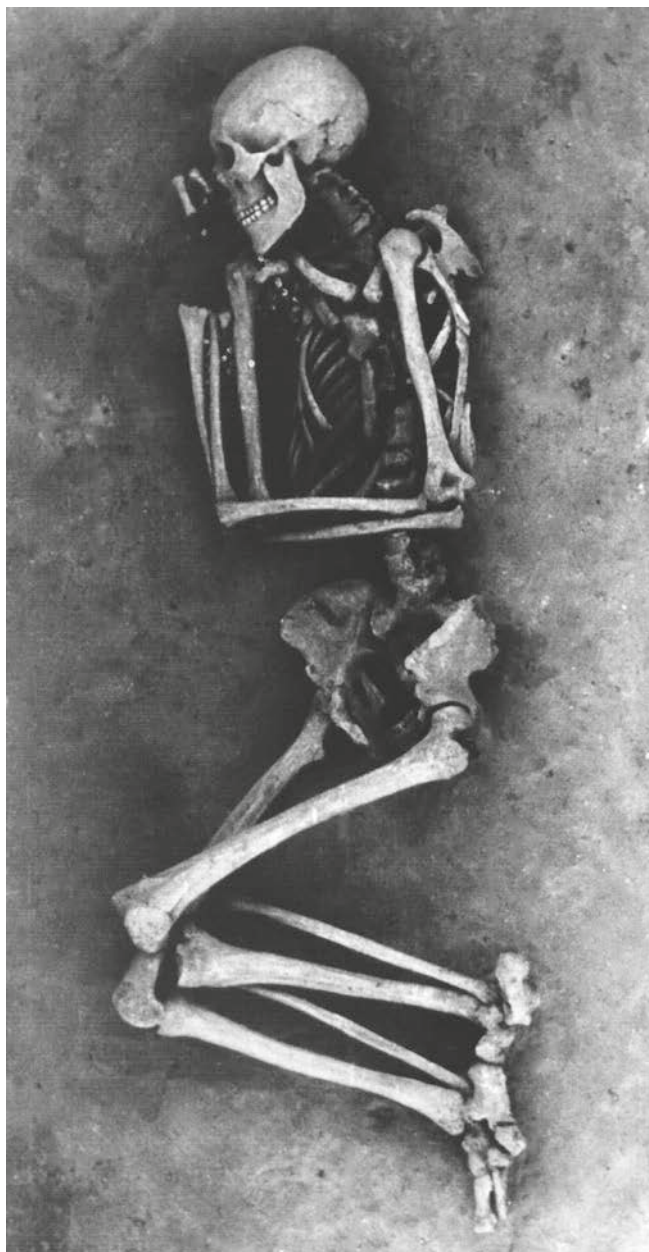
Ryc. 201. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 126. Zabytki z muszli (1) i krzemienne (2).

Fig. 201. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 126. Artefacts made of shell (1) or flint (2).

Ryc. 202. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 128. Zabytki brązowy (1) i z muszli (2).

Fig. 202. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 128. Artefacts made of bronze (1) or shell (2).

Ryc. 203. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 130.

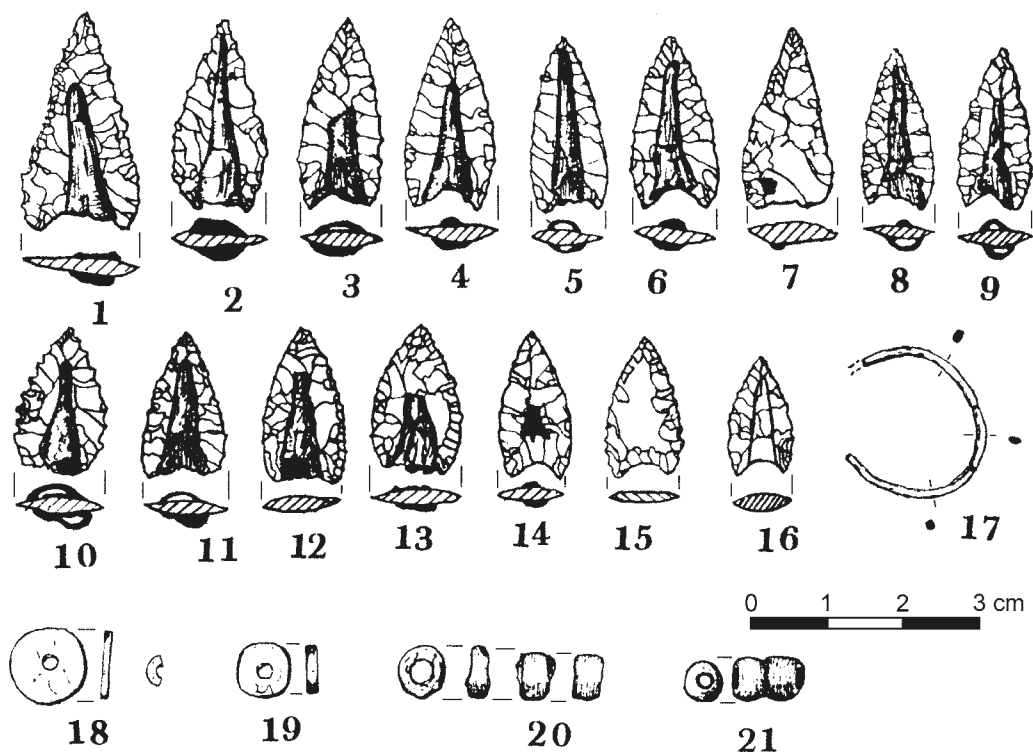
Fig. 203. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 130.

ny rowami współczesnymi. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Kości zniszczone i rozwleczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E ?. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne? WYPOSAŻENIE: Przy zachowanych kościach obojczyka, ramienia i ułamka żuchwy – 11 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (1), paciorki z muszli (2–3) pochodzące prawdopodobnie z naszyjnika, część „wisiora” z kawałka kła dzika (4), kilka niezdobionych fragmentów ceramiki (5) i odpadki krzemienne (6). UWAGI: Przy kościach – grudki węgla drzewnego i popielatej ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. 11 grocików [-], z krzemienia pasiastego – 2 (Ryc. 206, 1–2), z krzemienia woskowo – czekoladowego – 1 (Ryc. 206, 3) i krzemienia czekoladowego – 8 (Ryc. 206, 4–11). Wymiary: długość

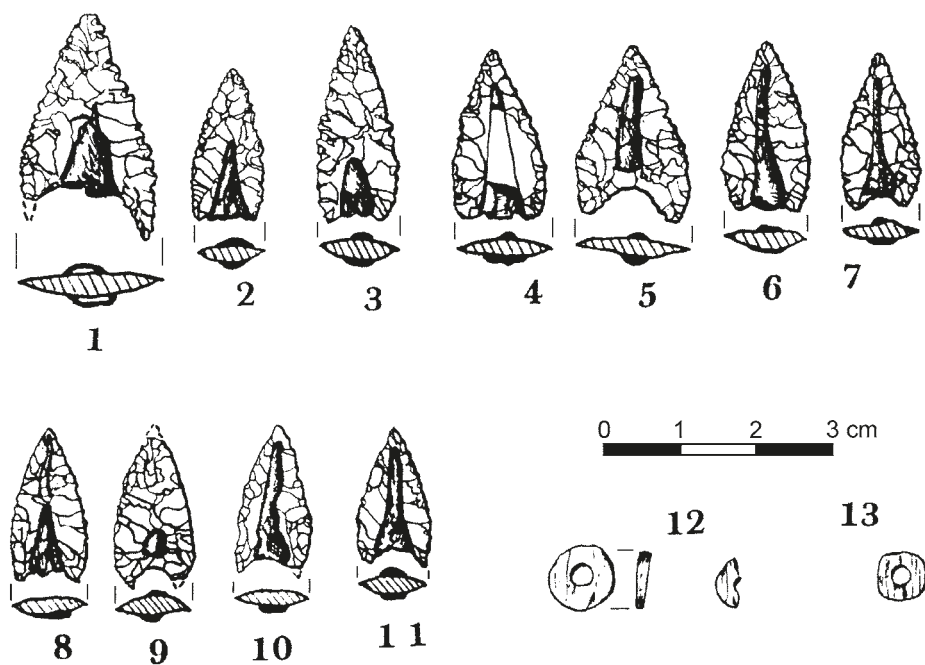
Ryc. 204. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 130. Górna część szkieletu.

Fig. 204. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 130. Upper part of the skeleton.

Ryc. 205. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 130. Zabytki krzemienne (1–16), brązowy (17), z muszli (18–19) i fajansowe (20–21).

Fig. 205. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 130. Artefacts made of flint (1–16), bronze (17), shell (18–19) or faience (20–21).

Ryc. 206. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 133. Zabytki krzemienne (1–11) i z muszli (12–13).

Fig. 206. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 133. Artefacts made of flint (1–11) or shell (12–13).

1,67–2,9 cm, szerokość 0,87–2,75 cm, grubość 0,2–0,25 cm. 2. 183 całe i 12 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–1,0 cm, średnica otworów 0,25–0,4 cm, grubość 0,05–0,33 cm (Ryc. 206, 12); [-]. 3. 2 kwadratowe paciorki z muszli. Wymiary: od 0,64 x 0,64 cm do 0,7 x 0,78 cm. Średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,14–0,2 cm (Ryc. 206, 13); [-]. 4. Fragment zawieszki z kła dzika; [-]. 5. 3 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 6. Zabytki zaginęły.

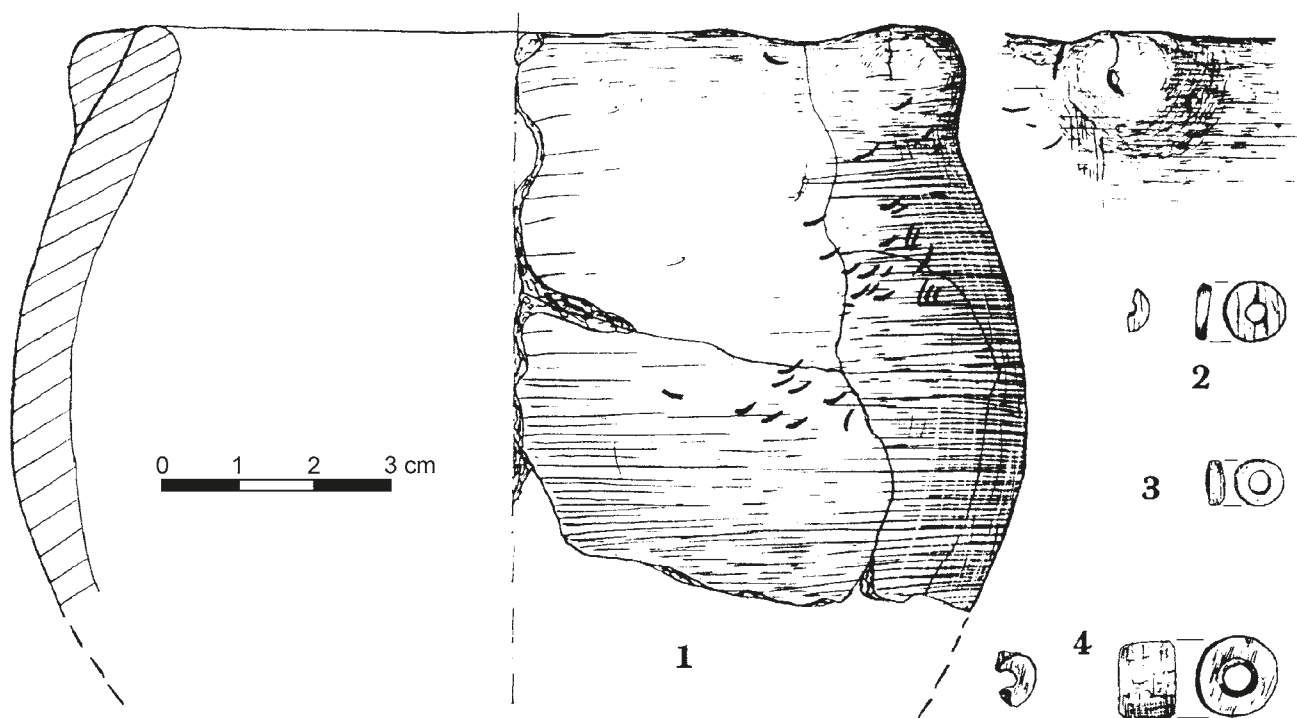
Grób 134

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się tylko kości nóg. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **kobieta, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. WYPOSAŻENIE: Koło dolnej części nóg – paciorki z kości (1). W pobliżu kości udowych i w odciętej części grobu – paciorki z muszli (2) i fajansu (3), górna część naczynia z guzkiem (4). W pobliżu kości – „2 odłupki krzemienne używane zapewne jako narzędzia” (5–6). W ziemi wypełniającej rów – fragmenty czaszki i paciorki z muszli (2).

UWAGI: Górna i środkowa część grobu i szkielet zniszczone zostały rowami współczesnymi. INWENTARZ GROBU: 1. 54 całe i 46 fragmentów walcowatych paciorków kościanych. Średnica paciorków 0,93–1,07 cm, średnica otworu 0,3–0,57 cm, grubość 0,14–0,9 cm (Ryc. 207, 4); [-]. 2. 173 całe i 12 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,53–0,78 cm, średnica otworów 0,28–0,38 cm, grubość 0,06–0,33 cm (Ryc. 207, 2); [-]. W 5 kawałkach zlepionych ze sobą paciorków dobrze zachowały się resztki lewoskrętnego, dwużyłowego sznura z włókien roślinnych. 3. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,67 cm; średnica otworu 0,28 cm, grubość 0,23 cm (Ryc. 207, 3); [-]. 4. Fragment górnej części naczynia glinianego z plastycznym guzkiem przy krawędzi. Na brzuchu ślady odcisniętych paznokci. Średnica wylewu 10 cm (Ryc. 207, 1); [-]. 5. Odłupek z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 6. Łuszczeń dwubiegunowy z krzemienia pasiastego. Bieguny ułożone krzyżowo, nienaprzemianległe; [-].

Grób 135

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 130 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Szkielet rozwleczony przez zwierzęta. Kości na różnych poziomach grobu. PŁEĆ

Ryc. 207. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 134. Zabytki gliniany (1), z muszli (2), fajansowe (3) i kościane (4).

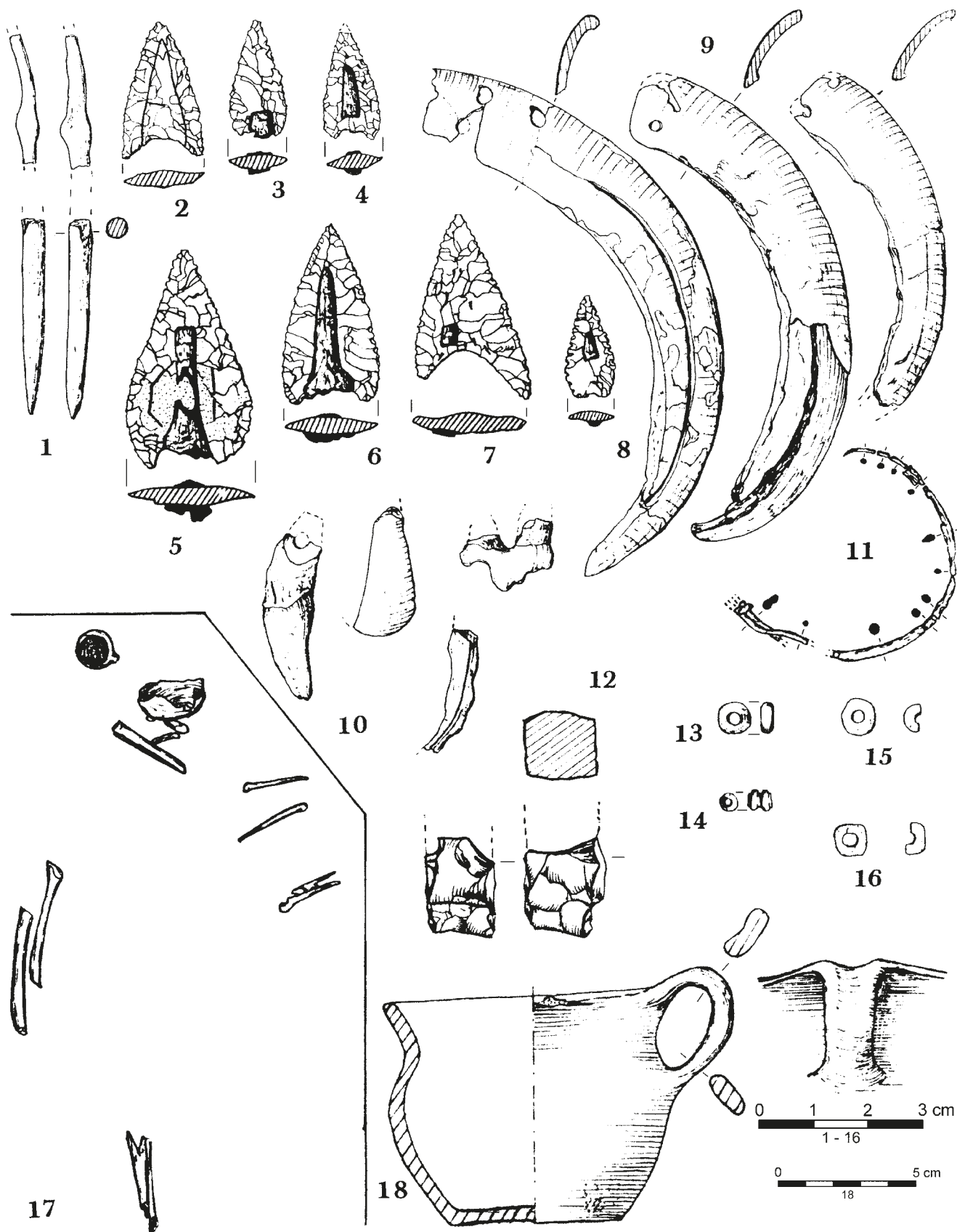
Fig. 207. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 134. Artefacts made of clay (1), shell (2), faience (3) or bone (4).

Ryc. 208. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 135.
Fig. 208. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 135.

I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna** (?), wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **kobieta, adultus (20–30 lat)**. Badaczki te w innym miejscu opisując kości udowe szkieletu, stwierdzają istnienie w tym grobie 2 (!) zmarłych 135a i 135 b o nieokreślonej płci. ORIENTACJA SZKIELETU: WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Wg K. Salewicza, uwzględniając ukierunkowanie szkieletu oraz jego płć męską, należy przypuszczać, że zmarły ułożony był prawdopodobnie na prawym boku. Kości udowe leżały przy sobie, podobnie kości podudzi i przedramienia (Ryc. 208 i 209, 17). WYPOSAŻE-

NIE: Między kośćmi, w połowie jamy grobowej – 3 duże i 4 małe grociki krzemienne z lepiszczem żywicznym (1). Ponad kośćmi jednego przedramienia – 3 „wisiorki” z kłów dzika (2). W pobliżu rozbitej czaszki – mały, niezdobiony kubek gliniany (3), 4 fragmenty zausznicy z „druetu miedzianego” o zwoju powrotnym (4), resztki sznurów naszyjnika z paciorków z muszli (5–6) i fajansu (7–8), ułamki szpili kościanej (9), wisiorki z kłów psich (10) i 2 „odpadki krzemienne” (11–12). UWAGI: Opinia antropologów o 2 szkieletach znajdujących się ponoć w tym grobie, bierze się prawdopodobnie z faktu wtórnego zmieszania badanych materiałów kostnych. INWENTARZ GROBU: 1. 7 grocików z krzemienia czekoladowego z lepiszczem żywicznym. Wymiary: długość 1,83–3,87 cm, szerokość 0,87–2,25 cm, grubość 0,2–0,39 cm (Ryc. 209, 2–8); [-]. 2. 3 zawieszki z kłów dzików z 2 lub 3 otworu przy nasadzie. Długość 6–9,6 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm (Ryc. 209, 9); [-]. 3. Kubek gliniane, nieornamentowany. Wysokość 8,7 cm, średnica wylewu 10,2 cm (Ryc. 209, 18); [*]. 4. 9 zaśniedziałych fragmentów zausznicy z owalnego drutu miedzianego o powrotnym zwoju (Ryc. 209, 11); [*]. 5. 541 całych i 37 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,5–0,8 cm, średnica otworów 0,2–0,4 cm, grubość 0,08–0,2 cm (Ryc. 209, 15); [-]. W 12 kawałkach sklejo-nych razem paciorków zachowały się fragmenty lewoskrętnego, dwużyłowego sznura. Wymiary paciorków: od 0,45 x 0,45 cm do 0,6 x 0,6 cm. Średnica otworów 0,18–0,31 cm, grubość 0,06–0,2 cm (Ryc. 209, 16); [-]. 7. Fragment i 1 cały paciorek jednosegmentowy z niebieskiego fajansu o średnicy 0,64 cm; średnica otworów 0,25 cm i grubość 0,28 cm (Ryc. 209, 13); [-]. 8. Paciorek dwusegmentowy z niebieskiego fajansu o średnicy 0,36 cm, średnica otworów 0,13 i grubość 0,43 cm (Ryc. 209, 14); [-]. 9. 2 fragmenty jednej (?) szpili kościanej. Długość 3,5 cm i 2,3 cm (Ryc. 209, 1); [-]. 10. 17 całych i 4 fragmenty zawieszek z zębów psich ze śladami po poprzecznych otworach o średnicy 0,3 cm. Długość do 3 cm (Ryc. 209, 10); [-]. 11. Odłupek korowy z krzemienia pasiastego; [-]. 12. Fragment półwytworu czworosciennego dłutka z krzemienia pasiastego KAK. Wymiary: 1,8 x 1,3 x 1,3 cm (Ryc. 209, 12); [-].

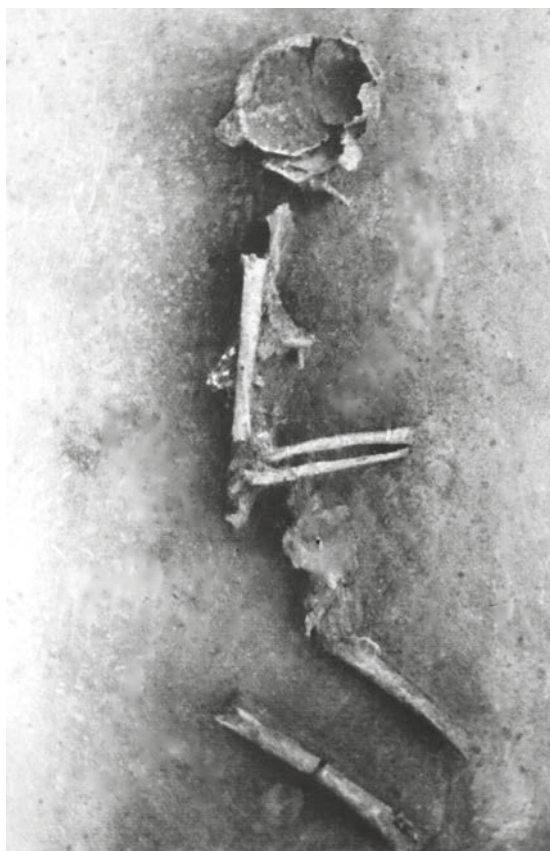

Ryc. 209. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 135. Przerys z fotografii (17) i wyposażenie grobu (1-16, 18). Zabytki kościane (1, 9, 10), krzemienne (2-8, 12), miedziany (11), fajansowe (13-14), z muszli (15-16) i gliniany (18).

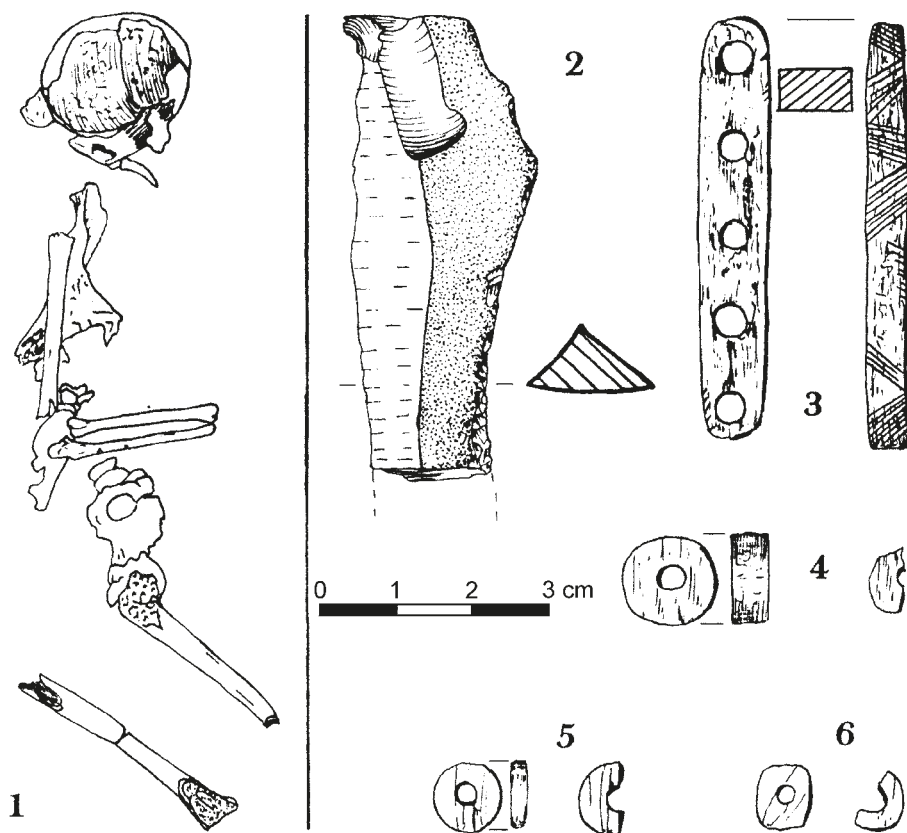
Fig. 209. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 135. Drawing based on a photograph (17) and burial goods from the grave (1-16, 18). Artefacts made of bone (1, 9, 10), flint (2-8, 12), copper (11), faience (13-14), shell (15-16) or clay (18).

Grób 136

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 75 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny, zniszczony rowami współczesnymi. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Odkryto nieznaczne, źle zachowane kości i ułamki czaszki. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w kolanach. Ręce zgięte w łokciach, prawa pod kątem prostym (Ryc. 210 i 211, 1). WYPOSAŻENIE: Między kośćmi, rozrzucone po całym grobie – paciorki z muszli (1–2), które pierwotnie tworzyły zapewne naszyjnik. W dolnej części szkieletu – paciorki z kości (3), które wchodziły zapewne w skład wielosznurowego pasa. Między kośćmi – rozdzielacz kościany (4), „ułamany wąski nożyk” (5) i „odpadki” z krzemienia pasiego (6) oraz fragment „nożyka” z krzemienia czekoladowego (7). INWENTARZ GROBU: 1. 181 całych i 73 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,72–0,95 cm, średnica otworów 0,25–0,36 cm, grubość 0,05–0,37 cm (Ryc. 211, 5); [-]. 2. 5 całych i 3 fragmenty czworobocznych paciorków z muszli. Wymiary: od 0,65 x 0,7 cm do 0,8 x 0,73 cm. Średnica otworów 0,24–0,3 cm, grubość 0,15–0,22 cm (Ryc. 211, 6); [-]. 3. 255 całych i 10 fragmentów walcowatych paciorków z kości. Średnica pa-

Ryc. 210. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 136.
Fig. 210. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 136.

Ryc. 211. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 136. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–6). Zabytki krzemienne (2), kościane (3–4) i z muszli (5–6).

Fig. 211. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 136. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–6). Artefacts made of flint (2), bone (3–4) or shell (5–6).

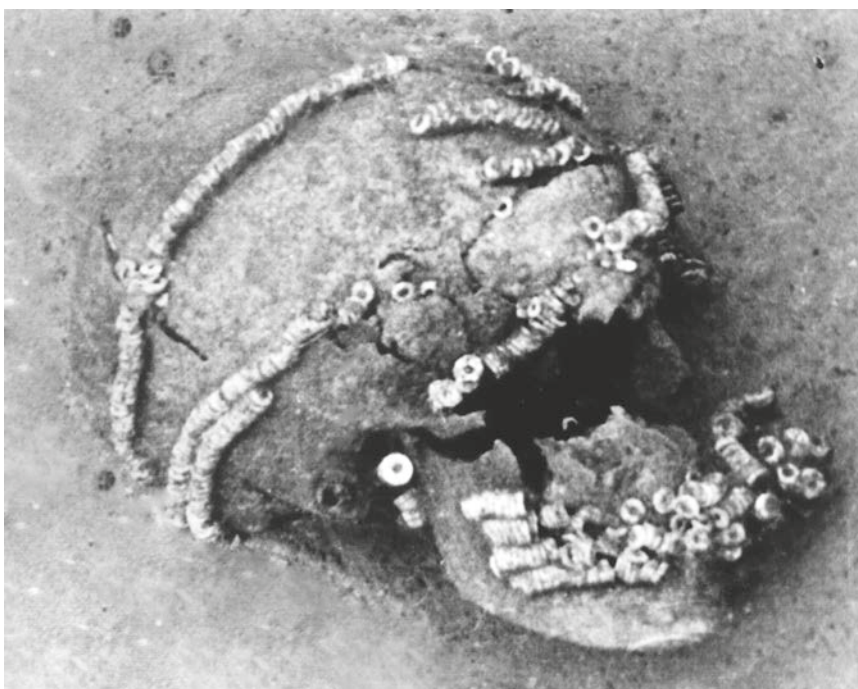
Ryc. 212. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 137.

Fig. 212. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 137.

ciorków 0,86–1,19 cm, średnica otworów 0,37–0,55 cm, grubość 0,19–1,28 cm (Ryc. 211, 4); [-]. 4. Pięciootworowy rozdzielnik kościasty zdobiony na jednym boku ukośnymi naprzemianległymi nacięciami. Drugi bok posiada zniszczoną powierzchnię, zdobienia nie zachowały się. Wymiary: 5,5 x 0,9 x 0,6 cm, średnica otworów 0,4–0,45 cm (Ryc. 211, 3); [*]. 5. Wiór korowy z krzemienia pasiastego częściowo łuskany na stronę wierzchnią. Część przysączkowa odłamana. Wymiary: 6 x 2,4 x 0,9 cm (Ryc. 211, 2); [-]. 6. Mały okruch z krzemienia pasiastego; [-]. 7. Fragment odlupka z krzemienia wołyńskiego; [-].

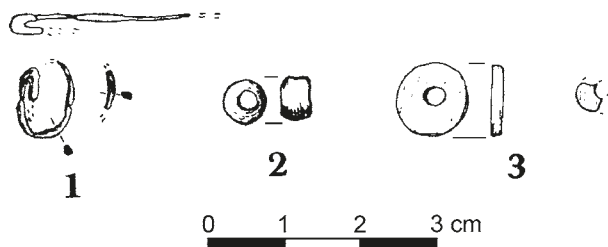
Grób 137

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 105 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Czaszka spękana i częściowo zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO – Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałasinskiej – **w grobie tym były dwa szkielety 137a – kobieta i 137b – mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi zgięte w łokciach prawie pod kątem prostym. Lewa ręka zgięta silnie w łokciu, palce w pobliżu twarzy. Prawa ręka zgięta pod kątem prostym, kość ramieniowa opadła, palce przy łokciu lewej ręki (Ryc. 212). WYPOSAŻENIE: Na czaszce i żuchwie (Ryc. 213) i w ich pobliżu – sznury naszyjnika i wiele luźnych paciorków z muszli (1). Między paciorkami z muszli – paciorki fajansowe (2). Przy prawym kłykcium potylicznym – mała zausznicza z cienkiego drutu brązowe-

Ryc. 213. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 137. Czaszka szkieletu.

Fig. 213. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 137. Skull of the skeleton.

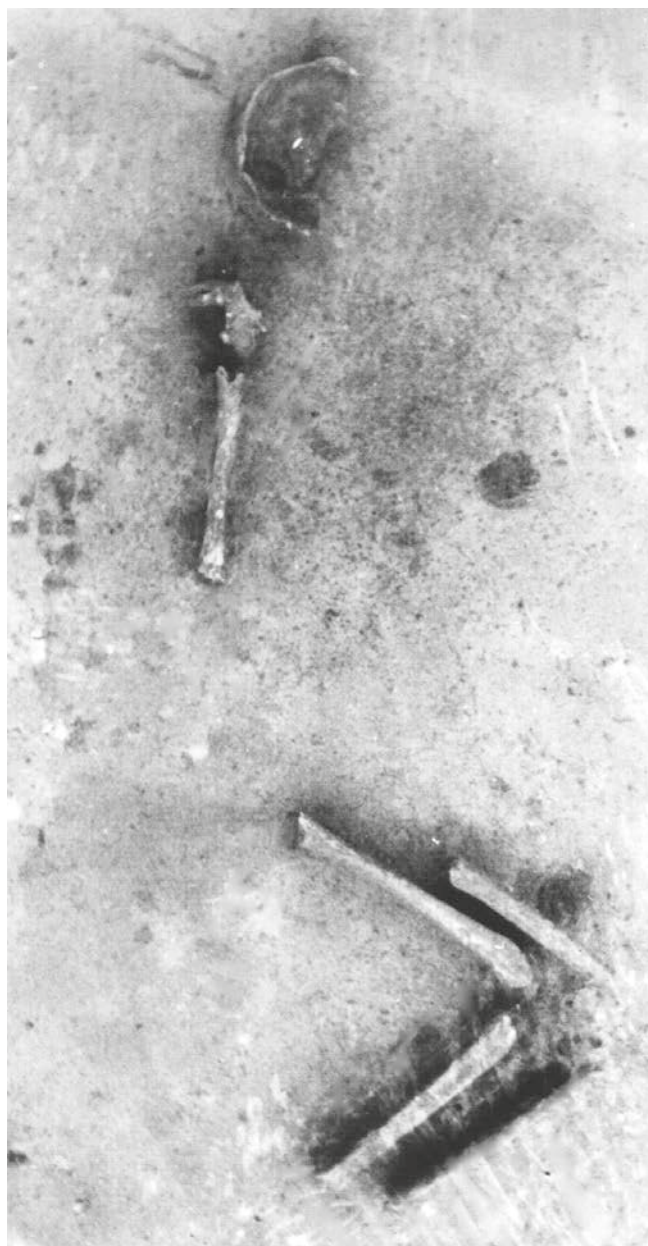

Ryc. 214. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 137. Zabytki brązowy (1), fajansowe (2) i z muszli (3).
Fig. 214. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 137. Artefacts made of bronze (1), faience (2) or shell (3).

go (3). UWAGI: Opinia o dwóch szkieletach znalezionych w tym grobie, bierze się z ewidentnego zmieszania badanych materiałów kostnych. INWENTARZ GROBU: 1. 861 całych i 59 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,5–0,94 cm, średnica otworów 0,25–0,37 cm, grubość 0,05–0,25 cm (Ryc. 214, 3); [-]. 2. 2 paciorki jednosegmentowe z zielonkawego fajansu o średnicy 0,55 cm i 0,57 cm, średnica otworów 0,25 i 0,28 cm, grubość 0,4 cm (Ryc. 214, 2); [-]. 3. 5 fragmentów zausznicy z podwójnie zwiniętego i rozklepanego drutu brązowego o długości 2,3 cm (Ryc. 214, 1); [-].

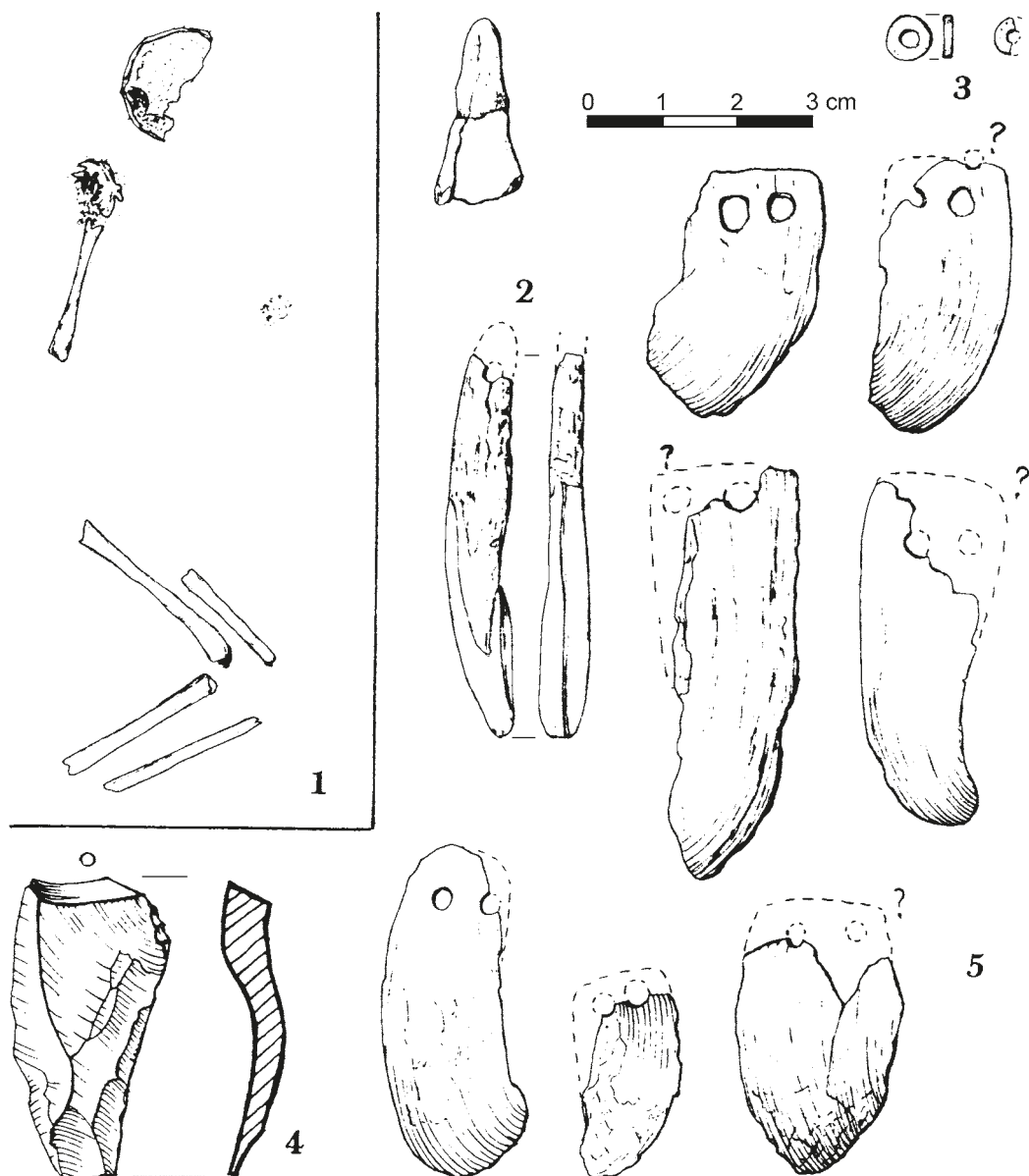
Grób 138

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: NE-SW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Z kości rąk zachowała się tylko kość ramieniowa. Czaszka popękana i częściowo zniszczona. W zachowanej części żuchwy było jeszcze kilka zębów mlecznych (Ryc. 215 i 216, 1). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziewczynka**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NE-SW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki – 5 całych i kilkanaście połamanych wisiorów dwuotworowych z dużych płatów muszli skójek lub szczeżui (1), paciorki z muszli (2), 2 wisiory z zębów krowy i świni (3). Wisiorki te wraz z paciorkami stanowiły zapewne naszyjnik. Między kośćmi podudzi – kilka paciorków z muszli (2). Obok kości podudzi – odłupek z krzemienia pasiastego (4). INWENTARZ GROBU: 1. 14 mniejszych i większych fragmentów oraz 7 całych zawieszek dwuotworowych z muszli skójką lub szczeżui. W trzech zachowały się ślady co najmniej 2 otworów, w 4 ślady po 1

Ryc. 215. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 138.
Fig. 215. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 138.

otworze. Długość 2,6–5,6 cm (Ryc. 216, 5); [-]. 2. 10 całych i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. Średnica paciorków 0,6–0,64 cm, średnica otworów 0,23–0,3 cm, grubość 0,07–0,2 cm (Ryc. 216, 3); [-]. 3. 2 zawieszki z zębów krowy i świni. Jedna z nich, zniszczona, posiada poprzeczny otwór o średnicy około 0,25 cm. Długość 2,6 cm i 5,7 cm (Ryc. 216, 2); [-]. 4. Odłupek z krzemienia pasiastego. Wymiary: 4 x 2 x 0,6 cm (Ryc. 216, 4); [-].

Ryc. 216. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 138. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–5). Zabytki kościany (2), z muszli (3, 5) i krzemieny (4).

Fig. 216. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 138. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–5). Artefacts made of bone (2), shell (3, 5) or flint (4).

Grób 139

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 125 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Na głębokość 60 cm nieregularny, na głębokość 90 cm czworokątny (Ryc. 217). KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka dość silnie zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **ko-bieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, ułożenie boczno-

-plecowe. Nogi silnie zgięte w kolanach. Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce przy łokciu prawej ręki. Lewa ręka zgięta bardzo silnie, kości przedramienia na klatce piersiowej, palce w pobliżu żuchwy (Ryc. 218–219). WYPOSAŻENIE: Przy kościach czaszki, żuchwy, w górnej części klatki piersiowej, przy kościach lewego przedramienia i ramienia – bardzo dużo paciorków z muszli (1–2), fajansu (3–4) i kilka z kości (5). Paciorki te tworzyły naszyjnik i naramiennik, były jeszcze częściowo w sznurach i w takiej ilości, że pojedynczych sznurów leżących jeden na drugim,

Ryc. 217. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 139 wkopanego w jamę 141.

Fig. 217. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 139 sunk into Pit 141.

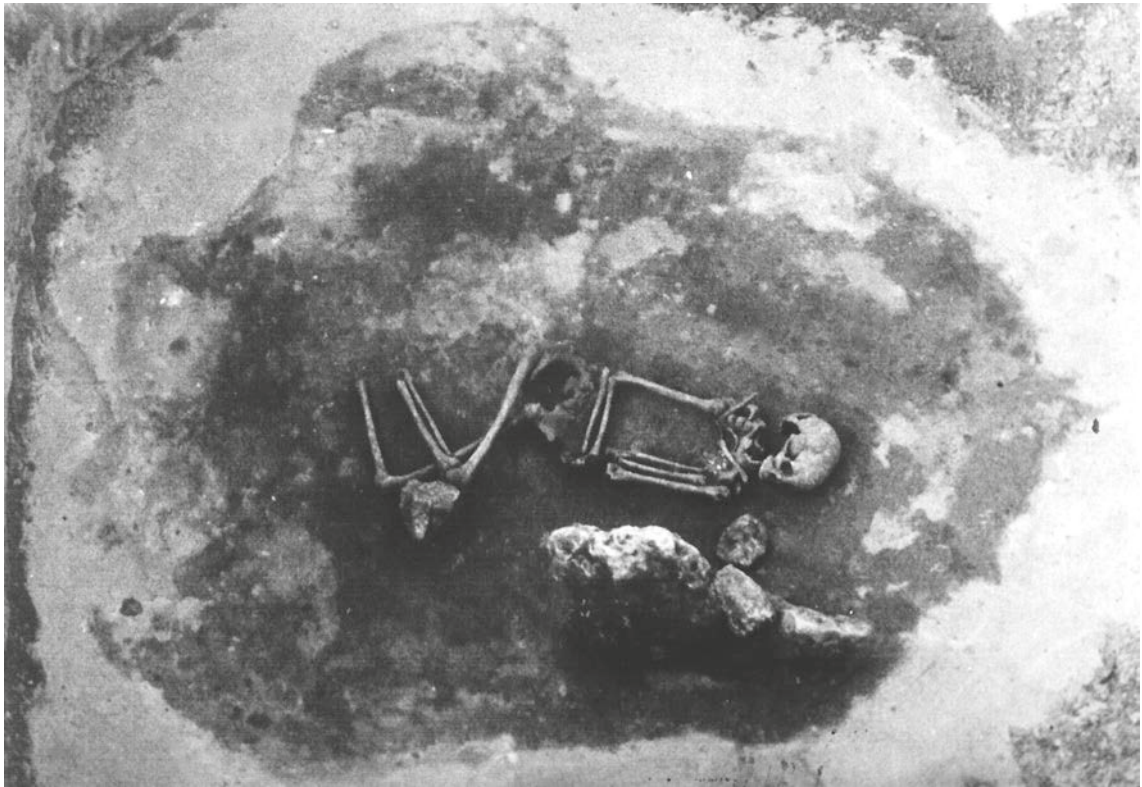
nie udało się odtworzyć. W pobliżu palców prawej i łokcia lewej ręki – resztki sznurów z paciorków z kości (5), które tworzyły pas. Między nimi – 2 kawałki kościanego rozdzielacza (6). W różnych miejscach grobu – krótki „nożyk” z wióra z krzemienia pasiastego (7). UWAGI: Zmarła leżała w wewnętrznej niecce, w obwódce z popielatej ziemi (Ryc. 217). W jamie grobowej były grudki popielatej ziemi i węgli drzewnych. Ziemia w niecce nie różniła się prawie zupełnie od ziemi w reszcie jamy grobowej. W górnej części jamy grobowej znaleziono materiał należący zapewne do jamy nr 141. W pudełku z materiałami z tego grobu były również zabytki krzemienne (8–9) oraz 5 drobnych, pokruszonych kości zwierzęcych. W górnej części jamy grobowej od strony S, w warstwie 60–90 cm było kilka kamieni wapiennych różnej wielkości, stojących lub leżących. Największy stał prawie pionowo. Dalsze kamienie, tworząc obstawę przy wewnętrznej niecce grobowej, były na poziomie 90 cm aż do dna grobu (Ryc. 217–219). STRATYGRAFIA: Na poziomie 90 cm widoczna była jama grobowa nr 139 całkowicie wciętego w starszą od niego jamę nr 141 (KM). Wypełnisko jamy grobowej nr 139 było znacznie jaśniejsze od ziemi jamy nr 141. INWENTARZ GROBU: 1. 1783 całe i 88 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,45–0,85 cm (Ryc. 220, 2); [-]. 2. 73 całe i 6 fragmentów czworobocznych

paciorków z muszli o wymiarach: od 0,54 x 0,52 cm do 0,77 x 0,75 cm (Ryc. 220, 3); [-]. 3. 17 całych jednosegmentowych paciorków fajansowych barwy białej i kremowej (16 szt.) oraz zielonej (1 szt.), 18 fragmentów jednosegmentowych paciorków fajansowych barwy białej i 7 fragmentów barwy zielonej. Średnica paciorków 0,4–0,6 cm, średnica otworu 0,2–0,25 cm, grubość 0,2–0,42 cm (Ryc. 220, 5); [-]. 4. Paciorek dwusegmentowy z zielonkawego fajansu o średnicy 0,55 cm, średnicy otworów 0,2 cm, i grubości 0,65 cm (Ryc. 220, 4); [-]. 5. 60 całych i 8 fragmentów kościanych paciorków walcowatych o średnicy 0,86–1,03 cm; średnica otworów 0,22–0,5 cm i grubość 0,2–0,8 cm (Ryc. 220, 6); [-]. 6. 2 fragmenty dziewięciootworowego (?) rozdzielacza kościanego o średnicy otworów 0,35–0,5 cm. Wymiary: długość 4 cm i 2,6 cm, szerokość 0,8 cm, grubość 0,35 cm (Ryc. 215, 1); [-]. 7. Zabytek zaginął. 8. 4 odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 1, krzemienia pasiastego – 2 i krzemienia świciechowskiego – 1. 9. Łuszcza z przepalonego krzemienia świciechowskiego; [-].

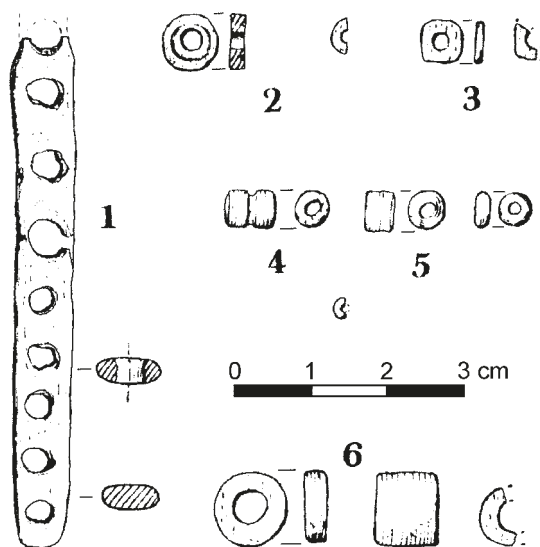
Ryc. 218. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 139.

Fig. 218. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 139.

Ryc. 219. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 139.

Fig. 219. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 139.

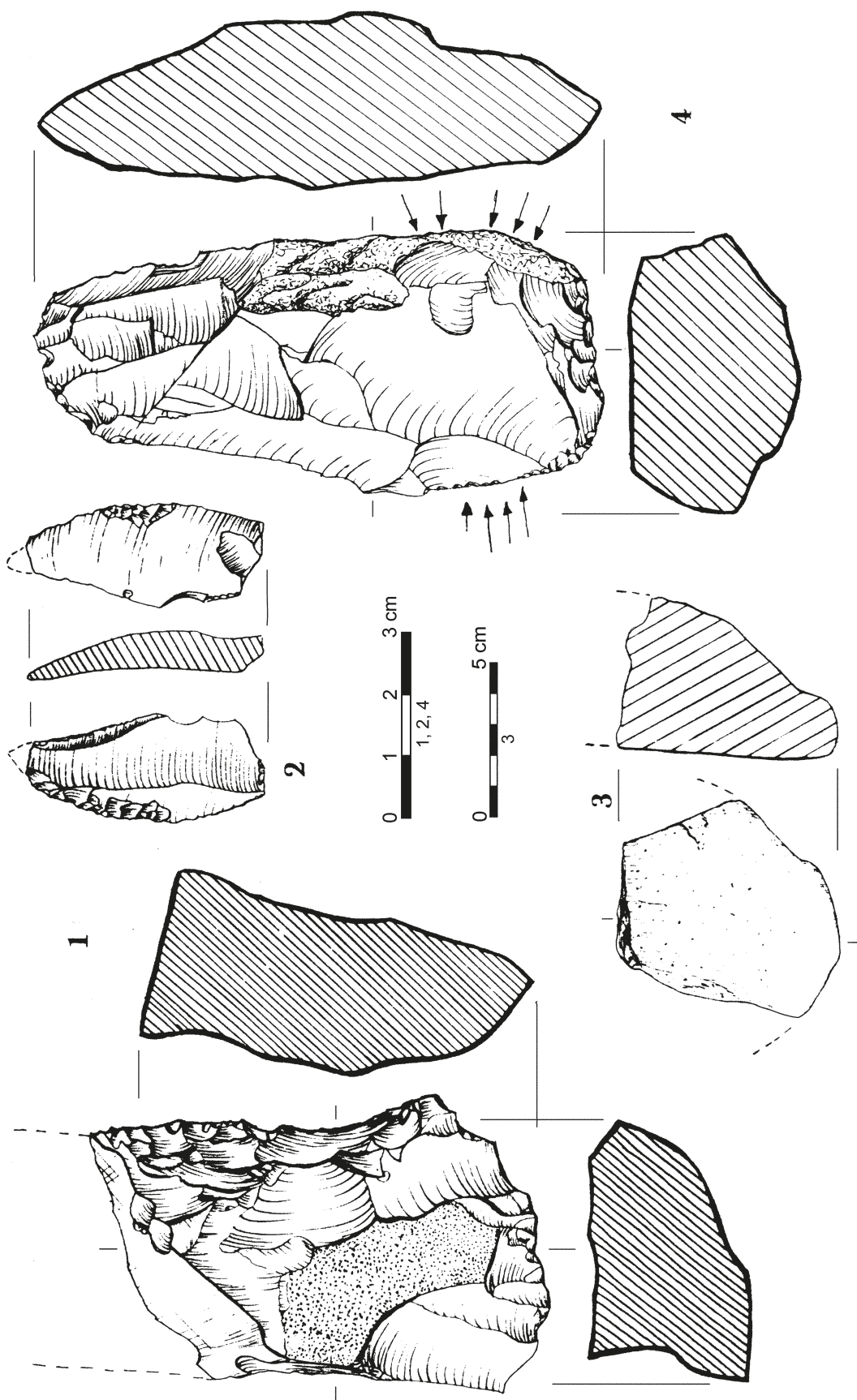

Ryc. 220. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wypo-
sażenie grobu 139. Zabytki kościane (1, 6), z muszli (2, 3) i fa-
jansowe (4, 5).

Fig. 220. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods
from grave 139. Artefacts made of bone (1, 6), shell (2, 3) or
faience (4, 5).

Jama 141

Na głębokość 60 cm zarys jamy był nieregularny o wymia-
rach 220 x 180 cm, wypełniony dość ciemną ziemią. Wy-
raźniejsze zarysy ukazały się na poziomie 90 cm, na którym
stwierdzono stratygrafię między grobem nr 139 i jamą nr 141
(Ryc. 217). W górnej części jamy nr 141 znaleziono: niewy-
kończoną siekierkę z krzemienia pasiastego (1), przetrącony
półwytwór siekierki z krzemienia pasiastego (2), „skrobacz
z kawałka rdzenia” „odłupkowego” z krzemienia pasiastego
(3), „obłamany obustronnie nożyk” z krzemienia czekola-
dowego (4), 4 fragmenty ceramiki (5) i kawałek kości łok-
ciowej owcy. Po zdjęciu szkieletu z grobu nr 139 pozostała
jedynie ciemna ziemia jamowa o nieregularnych zarysach.
Dno jamy było na poziomie 165 cm. Pozostałe dwa zagłębie-
nia „a” i „b” widoczne na tym poziomie były nieco głębsze.
Zagłębienie „a” skończyło się na głębokość 190 cm. Znale-
ziono w nim: 2 przetrącone półwytwory siekier o przekro-
ju soczewkowatym z krzemienia pasiastego (6–7), 2 duże
odłupki z krzemienia pasiastego (8) oraz fragment gładzi-
dła z droбноziarnistego i zbitego piaskowca (9). Zagłębie-
nie „b” miało strome ściany, było wypełnione, podobnie
jak poprzednie, ciemną ziemią, skończyło się na głębokość
200 cm. Znalaziono w nim: grudki węgla drzewnego i nie-
zdekorowany fragment ceramiki (10).

Ryc. 221. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Jarna 141. Zabytki krzemienne (1-2, 4) i kamienne (3).

Fig. 221. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pit 141. Artefacts made of flint (1-2, 4) or stone (3).

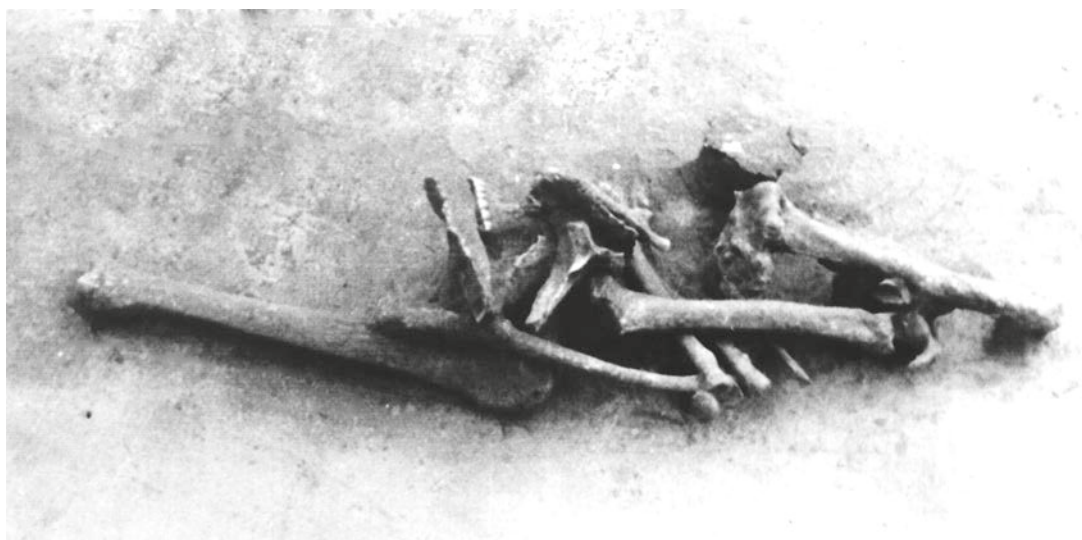
Ryc. 222. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jam 141 i grobu 139 (u góry fotografii) oraz grobu 140 (u dołu).

Fig. 222. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of Pit 141, the burial pit in grave 139 (top of the photograph) and grave 140 (bottom).

INWENTARZ: 1. Półwytwór siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego używany częściowo jako tłuk. Wymiary: 9,1 x 4,5 x 2,6 cm (Ryc. 221, 4); [-]. 2. Złamany zaczątkowiec siekiery dwuściennej z krzemienia pasiastego. Wymiary: 7,5 x 4,6 x 2,8 cm (Ryc. 221, 1); [**]. 3. Zabytek zagiął. 4. Wiórek łuskany (zaczątkowiec grocika sercowatego?) z krzemienia czekoladowego. Jedna z krawędzi łuskana częściowo na stronę wierzchnią i spodnią. Wierzchołek odłamany. Wymiary: 3,8 x 1,7 x 0,6 cm (Ryc. 221, 2); [**]. 5. 4 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki [-], w tym 3 WB i 1 KAK (?). 6–8. Zabytki zagięły. 9. Fragment płyty szlifierskiej z piaskowca. Wymiary: 7 x 7,5 x 5,1 cm (Ryc. 221, 3); [-]. 10. Zabytek zagiął.

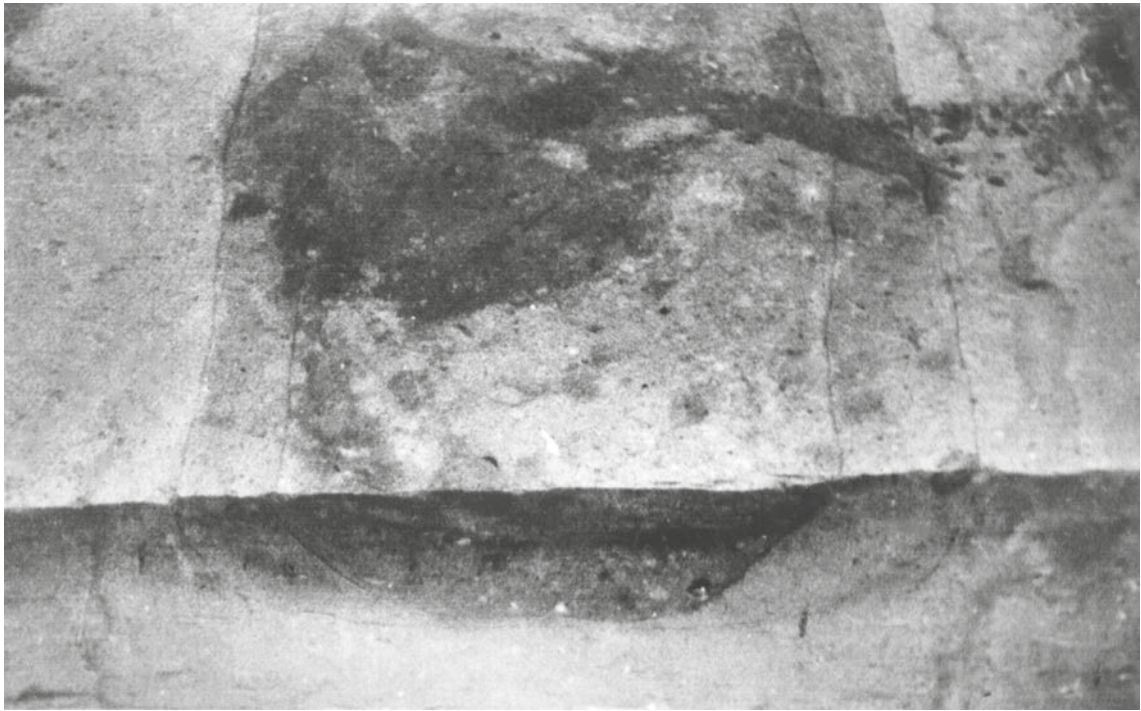
Grób 140

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? – 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prostokątny (Ryc. 222). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości bezładnie rozrzucone, skupione głównie w środkowej części niecki grobu (Ryc. 223). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne ? WYPOSAŻENIE: W pobliżu kości – paciorki z muszli (1–2), niektóre w sznurach, mały kolczyk z cienkiego drutu brązowego (3). W jamie grobowej – narzędzie z odłupka z krzemienia świciechowskiego (4), mały fragment „czworościennej siekiery gładzonej” z krzemienia świciechowskiego (5), 2 drobne niezdobione fragmenty ceramiki (6), odłupki z różnego surowca krzemienno-krzemianowego (7). UWAGI: Szkielet rozwle-

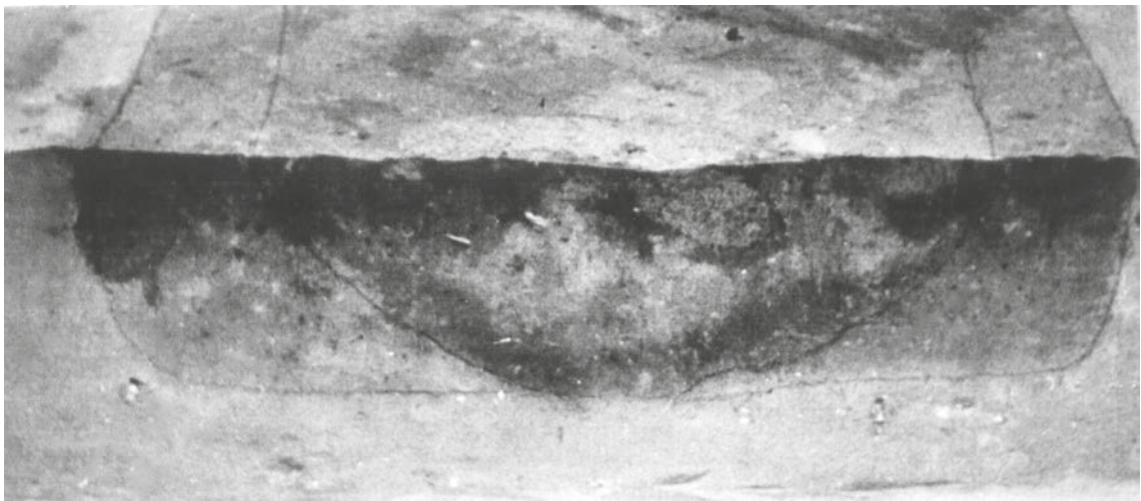

Ryc. 223. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 140.

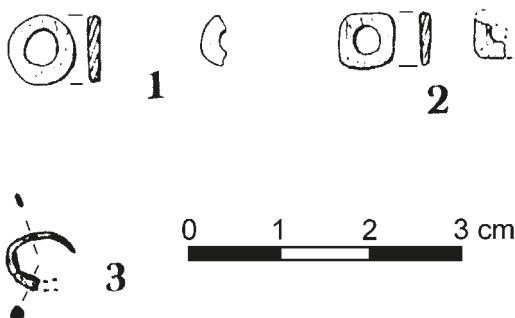
Fig. 223. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 140.

Ryc. 224. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil i zarys trumny w grobie 140.
Fig. 224. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Profile and outline of the coffin in grave 140.

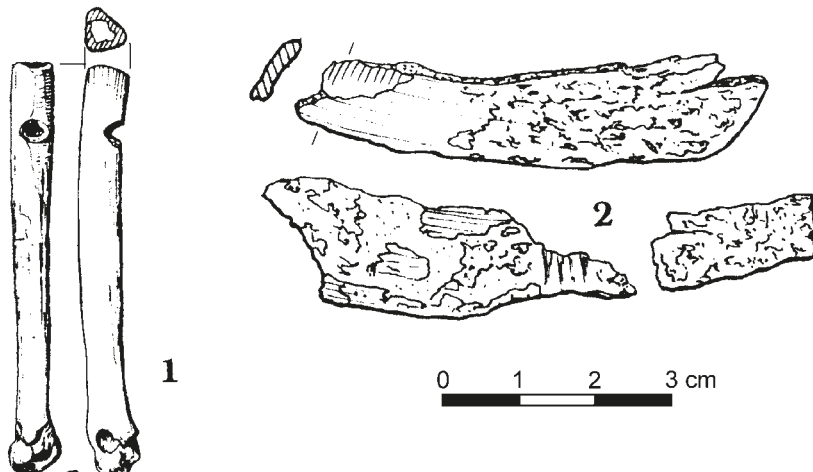
Ryc. 225. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil trumny w grobie 140.
Fig. 225. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Profile of the coffin in grave 140.

Ryc. 226. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 140. Zabytki z muszli (1, 2) i brązu (3).
Fig. 226. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 140. Artefacts made of shell (1, 2) or bronze (3).

Ryc. 227. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 142. zabytki kościane.

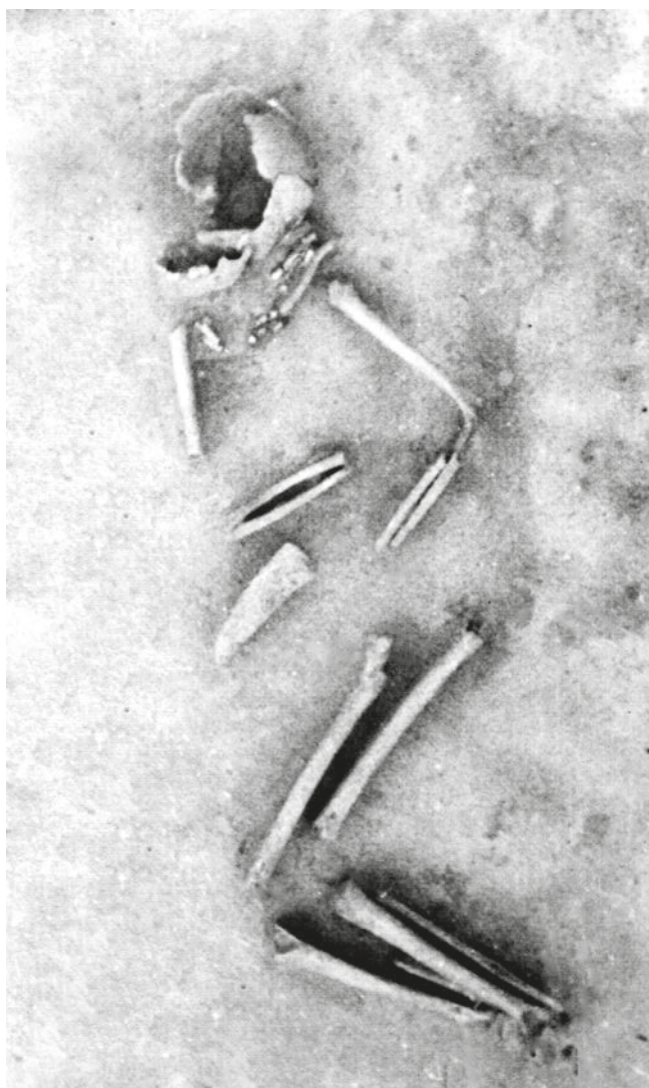
Fig. 227. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 142. Bone artefacts.

czony przez większe zwierzęta znajdował się w warstwie 100–120 cm. Kości leżały w wewnętrznej niecce grobowej, ograniczonej obwódką popielatej ziemi (Ryc. 224–225). Dno niecki nie stykało się z dnem jamy grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. 207 całych i 34 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicach 0,54–0,78 cm oraz średnica otworów 0,19–0,4 cm (Ryc. 226, 1); [-]. W zlepionych paciorkach zachowało się kilka fragmentów lewoskrętnego sznura. 2. 70 całych i 19 fragmentów kwadratowych paciorków z muszli o wymiarach: od 0,6 x 0,6 cm do 0,7 x 0,7 cm i średnicy otworów 0,2–0,36 cm (Ryc. 226, 2); [-]. W zlepionych paciorkach – fragment lewoskrętnego sznura. 3. 2 fragmenty kolczyka z lekko rozklepanego na jednym końcu drutu brązowego o średnica 0,12 cm. Średnica zwoju około 0,7 cm (Ryc. 226, 3); [-]. 4. Zabytek zaginął. 5. Fragment złamanego dłutka z krzemienia świciechowskiego. Na szerszych bokach ślady gładzenia. Wymiary : 2,0 x 1,4 x 3,5 cm. KAK; [-]. 6. 4 drobne fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione ceramiki WB; [-]. 7. 8 odłupków drobnych i małych [-], z krzemienia świciechowskiego – 1, z krzemienia pasiastego – 3 (w tym, 1 korowy), z krzemienia czekoladowego – 3 (w tym 1 przepalony) i z krzemienia przepalonego nieokreślonego – 1.

Grób 142

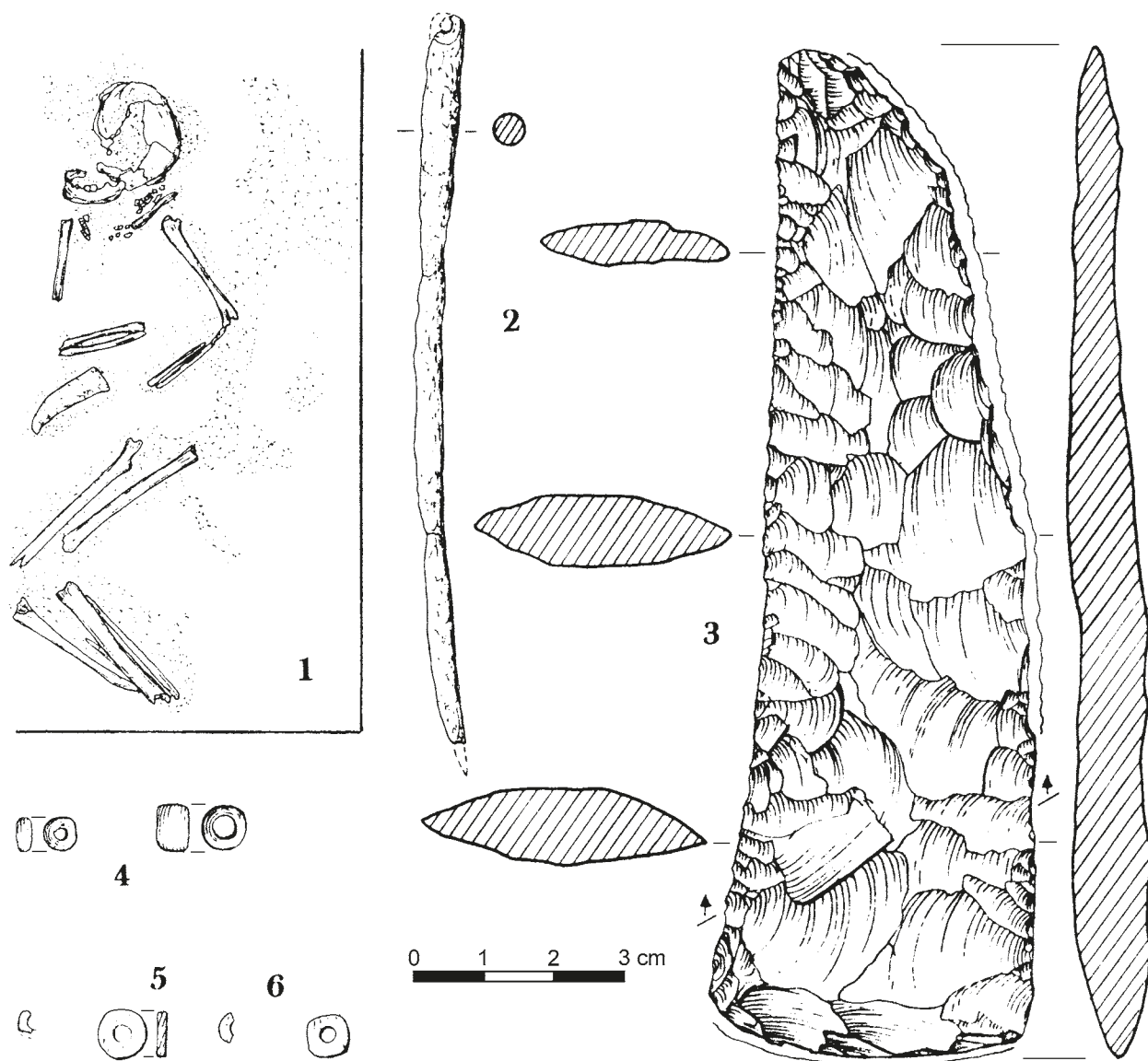
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 120 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Niezbyt regularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości bardzo silnie zniszczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E ? ORIENTACJA SZKIELETU

Ryc. 228. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 143.
Fig. 228. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 143.

(GŁOWA-NOGI): Prawoboczne? WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki – resztki 3 zawieszek z kłów dzika (1) i wisiorek z małej kości psa (2). UWAGI: Zmarły leżał w wewnętrznej nieszce grobowej, której przekroje nie były zbyt wyraźne lecz widoczne. INWENTARZ GROBU: 1. 3 fragmenty zawieszki (zawieszki ?) z kła dzika. Nie zachował się żaden otwór. Długość 2,1–5 cm (Ryc. 227, 2); [-]. 2. Wisiorek z małej kości psa. Otwór wycięty przy odpilowanym jednym końcu. Przy otworze ślady piłowania. Cała kość silnie wyswieconą. Długość 5,4 cm (Ryc. 227, 1); [-].

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 110 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobrze zachowany, kości bardzo źle zachowane. Czaszka zgnieciona i częściowo zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**, 10–12 lat. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Ręce zgięte w łokciach prawie pod kątem prostym, palce

Ryc. 229. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 143. Przerys z fotografii (1) i wyposażenie grobu (2–6). Zabytki kościany (2), krzemienne (3), fajansowe (4) i z muszli (5–6).

Fig. 229. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 143. Drawing based on a photograph (1) and burial goods from the grave (2–6). Artefacts made of bone (2), flint (3), faience (4) or shell (5–6).

lewej ręki na jamie brzusznej, prawej na klatce piersiowej (Ryc. 228; 229, 1). WYPOSAŻENIE: W pobliżu prawego przedramienia – krzemienisty nóż sierpowaty (1) skierowany ostrzem ku nogom. Przy rozbitej czaszce i górnej części klatki piersiowej leżały, częściowo jeszcze w sznurach – paciorki z muszli (2–3) i fajansu (4), tworzące naszyjnik (?). Przy prawym ramieniu – zniszczona szpila kościana (5). W jamie grobowej – „nożyk” z odłupka z krzemienia pasiastego (6) i grudka węgla drzewnego. INWENTARZ GROBU: 1. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 14,55 x 4,6 x 1,2 cm (Ryc. 229, 3); [-]. 2. 311 całych i 25 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,45–0,73 cm (Ryc. 229, 5); [-]. W sklejonych razem paciorkach zachowało się 6 fragmentów sznura lewoskrętnego. 3. 10 paciorków czworobocznych z muszli o wymiarach: od 0,5 x 0,5 cm do 0,65 x 0,7 cm (Ryc. 229, 6); [-]. 4. 13 całych jednosegmentowych paciorków, z niebieskawo-zielonkawego (12 szt.) i kremowo-białawego (1 szt.) fajansu oraz 8 fragmentów paciorków, zielonkawych (6 szt.) i białych (2 szt.). Średnica paciorków 0,45–0,65 cm, średnica otworów 0,22–0,25 cm, grubość 0,3–0,48 cm (Ryc. 229, 4); [-]. 5. 3 fragmenty szpili kościanej ze zniszczonymi częściowo końcami. Otwór szpili poprzeczny. Długość 10,5 cm (Ryc. 229, 2); [-]. 6. Odłupek z krzemienia pasiastego z częściowo zachowaną korą; [-].

Grób 145

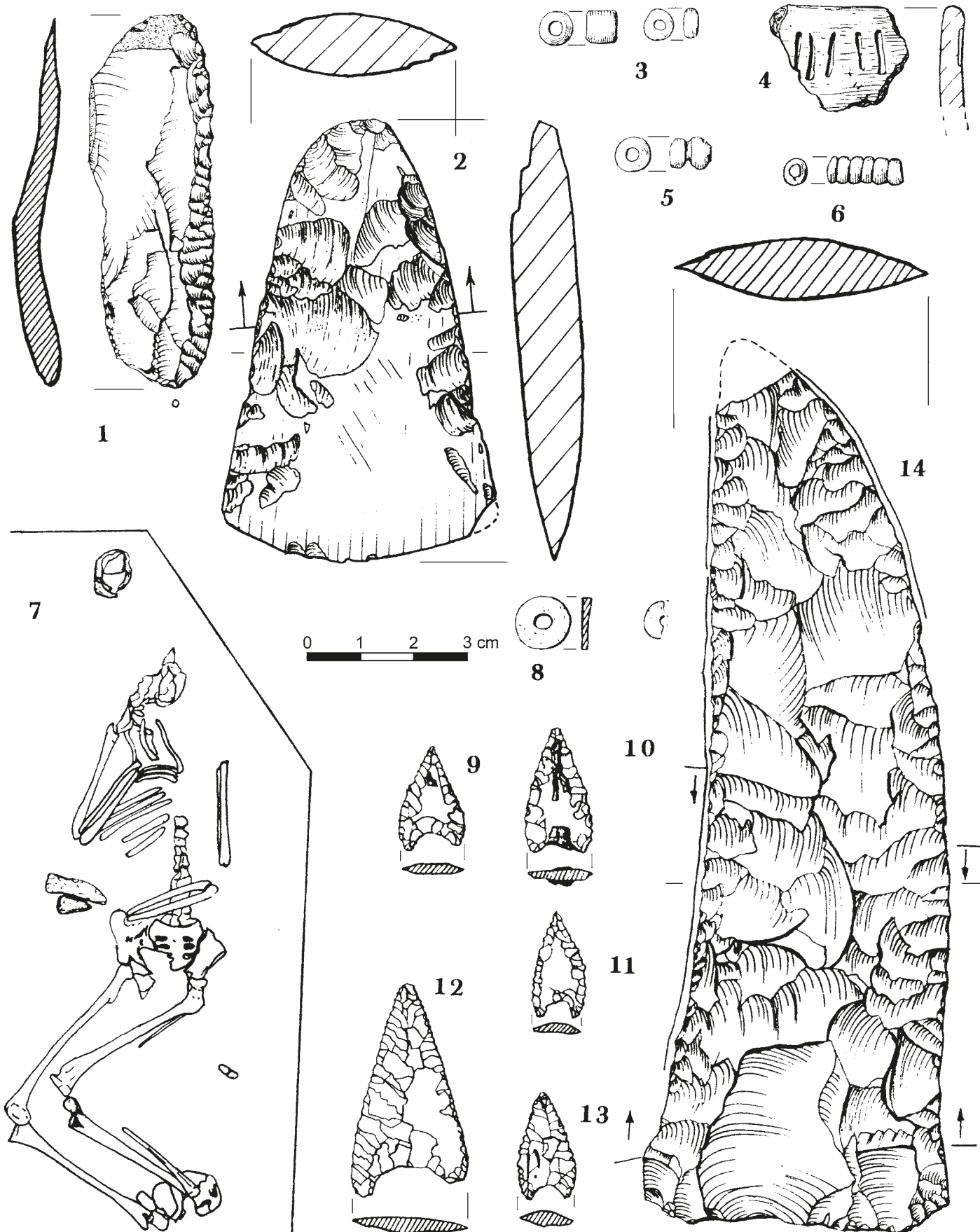
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 145 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prawie regularny, czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobrze zachowany. Czaszka prawie zupełnie zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak, z lekkim przechyleniem na prawy bok. Nogi w kolanach zgięte. Ręce zgięte w łokciach, prawa bardziej niż lewa. Palce prawej przy żuchwie, lewej na jamie brzusznej (Ryc. 230; 231, 7). WYPOSAŻENIE: W pobliżu czaszki – paciorki z muszli (1) i fajansu (2–4), które tworzyły naszyjnik (?). Poza czaszką, przy obwódce z brunatnej ziemi – kilka fragmentów dużego, cienkościennego i niezdobionego naczynia (5). Obok palców lewej ręki, prostopadle do osi ciała – krzemienisty nóż sierpowaty (6) i mała siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego (7). W pobliżu prawego uda – „nożyk” z wióra z krzemienia świeciechowskiego (8). Przy lewej kości miednicowej – 5 grocików krzemienistych (9) z lepiszczem żywicznym (były w kołczanie ?). W jamie grobowej – kilka fragmentów niezdobionej ceramiki i fragment ceramiki z ornamentem stempelkowym (10), odłupki i odpadki z krzemienia czekoladowego (11–12). UWAGI: Zmarły leżał w prostokątnej, regularnej wewnętrznej niecce, która obwiedziona była szeroką linią

brunatną (barwy próchna drzewnego). Wypełnisko niecki przesiąknięte próchnem, odcinało się od jamy grobowej wypełnionej prawie czystym lessem. Niecka widoczna od głębokość 130 cm, w miejscu przekroju dnem nie dotykała jamy grobowej. Duże grudy brunatnej ziemi znaleziono w różnych miejscach grobu, głównie przy krótszych bokach niecki. INWENTARZ GROBU: 1. 731 całych i 33 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,52–0,9 cm (Ryc. 231, 8); [-]. 2. Paciorek sześćosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,5 cm; średnica otworu 0,2 cm i długość 1,43 cm (Ryc. 231, 6); [-]. 3. Paciorek dwusegmentowy z zielonkawego fajansu o średnicy 0,66 cm; średnica otworów 0,25 cm i grubość 0,8 cm (Ryc. 231, 5); [-]. 4. 11 paciorków jednosegmentowych walcowatych i beczułkowatych z niebieskawego (8 szt.), zielonego (2 szt.) i białego

Ryc. 230. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 145.

Fig. 230. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 145.

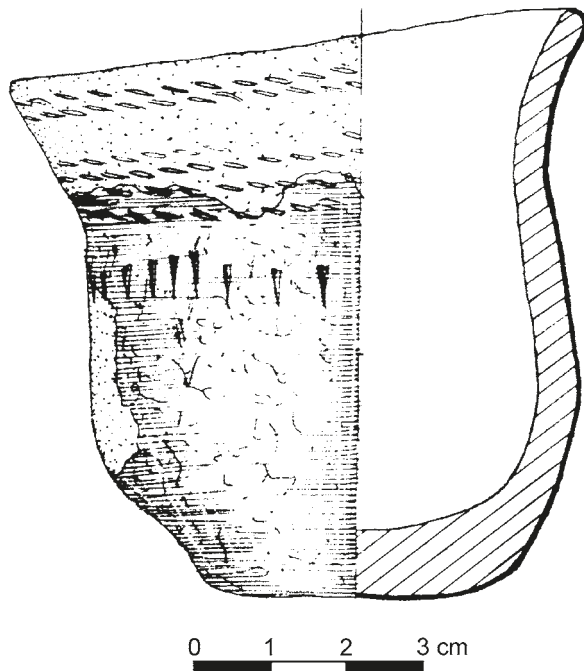
Ryc. 231. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 145. Przerys z fotografii (7) i wyposażenie grobu (1–6, 8–14). Zabytki krzemienne (1–2, 9–14), fajansowe (3, 5–6), gliniany (4) i z muszli (8).

Fig. 231. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 145. Drawing based on a photograph (7) and burial goods from the grave (1–6, 8–14). Artefacts made of flint (1–2, 9–14), faience (3, 5–6), clay (4) or shell (8).

(1 szt.) fajansu o średnicy 0,5–0,65 cm; średnica otworów 0,2–0,3 cm i grubość 0,32–0,55 cm (Ryc. 231, 3); [-]. 2 fragmenty paciorka jednosegmentowego z niebieskawego fajansu; [-]. 5. 9 fragmentów naczynia glinianego (część środkowa brzuśca amforki lub kubka), grubość ścianki 0,5 cm. KM; [-]. 6. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 16,3 x 5,6 x 1,43 cm (Ryc. 231, 14); [*]. 7. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Powierzchnie płaskie i krawędzie boków i obucha gładzone. Przy obuchu ślady silnego wyświecenia od oprawy. Ostrze nieco wyszczerbione i częściowo zniszczone w procesie pracy. Wymiary: 8,3 x 5 x 1,2 cm (Ryc. 231, 2); [**]. 8. Wiórowiec z krzemienia świeciechowskiego. Jedna krawędź załuskana retuszem stromym na stronę wierzchnią, druga częściowo załuskana drobnym retuszem na stronę wierzchnią w części przysączkowej. Przy wierzchołku fragment powierzchni eolicznej. Wymiary: 7 x 2,3 x 0,6 cm (Ryc. 231, 1); [-]. 9. 5 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 4 (Ryc. 231, 9–10, 12–13) i krzemienia woskowo-czekoladowego – 1 (Ryc. 231, 11). Na 2 z nich fragmenty tulejki żywicznej (Ryc. 231, 9–10). Wymiary: długość 1,87–3,8 cm, szerokość 0,9–2,15 cm, grubość 0,2–0,3 cm. 10. 4 fragmenty naczyń glinianych [-], w tym fragment wylewu zdobiony pionowymi stempelkami. KAK (Ryc. 231, 4). 11. 2 łuszczyki z krzemienia czekoladowego; [-]. 12. 4 drobne odłupki [-], z krzemienia świeciechowskiego – 2 i krzemienia pasiastego – 2.

Grób 148 (KCS)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 60 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: ?. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Szkielet zupełnie zniszczony rowem współczesnym. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **dziecko**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W ziemi wypełniającej rów – kilka drobnych kości ludzkich, fragment małego pucharka glinianego (1). INWENTARZ GROBU: 1. Pucharek gliniany zdobiony lewoskrętnym sznurem i stempelkami. KCS. Wysokość 7,9 cm, średnica wylewu 7,6 cm (Ryc. 232); [**].

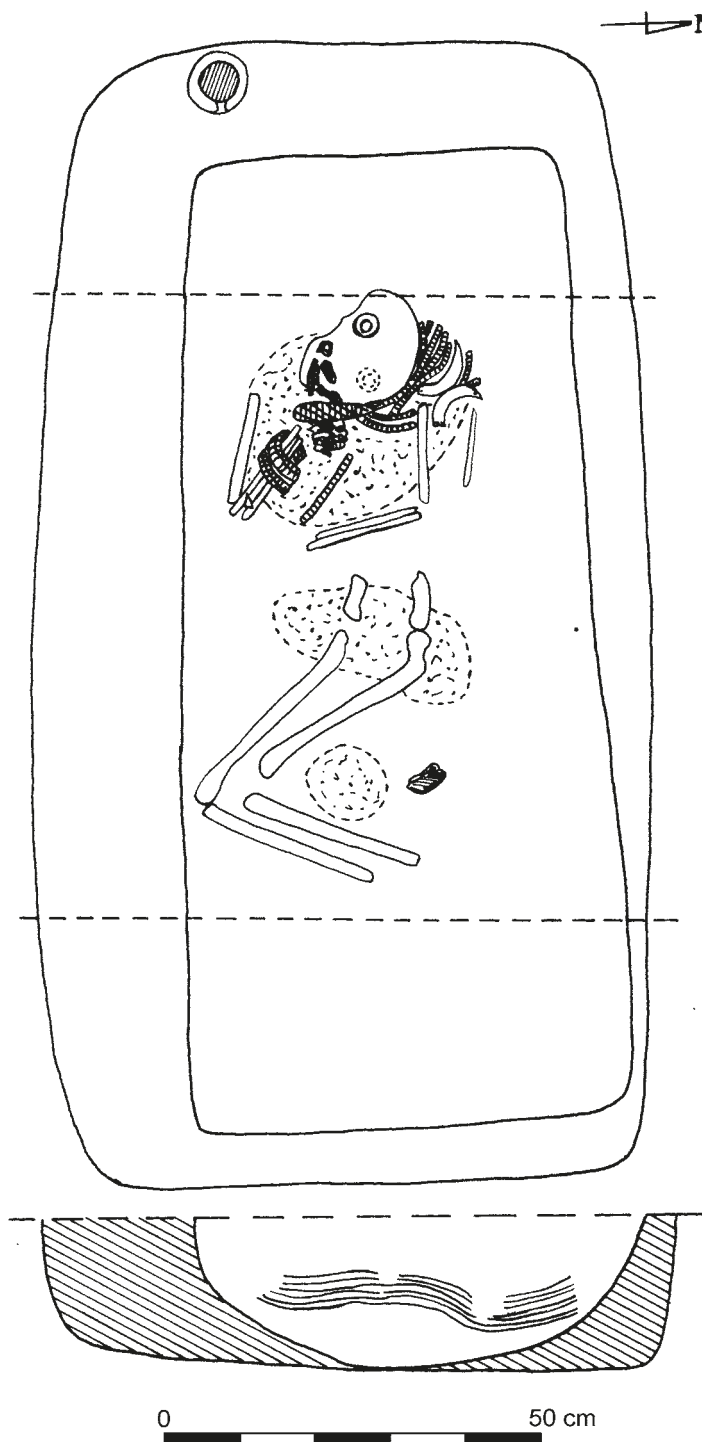

Ryc. 232. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 148. Zabytek gliniany.

Fig. 232. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 148. Clay artefact.

Grób 153

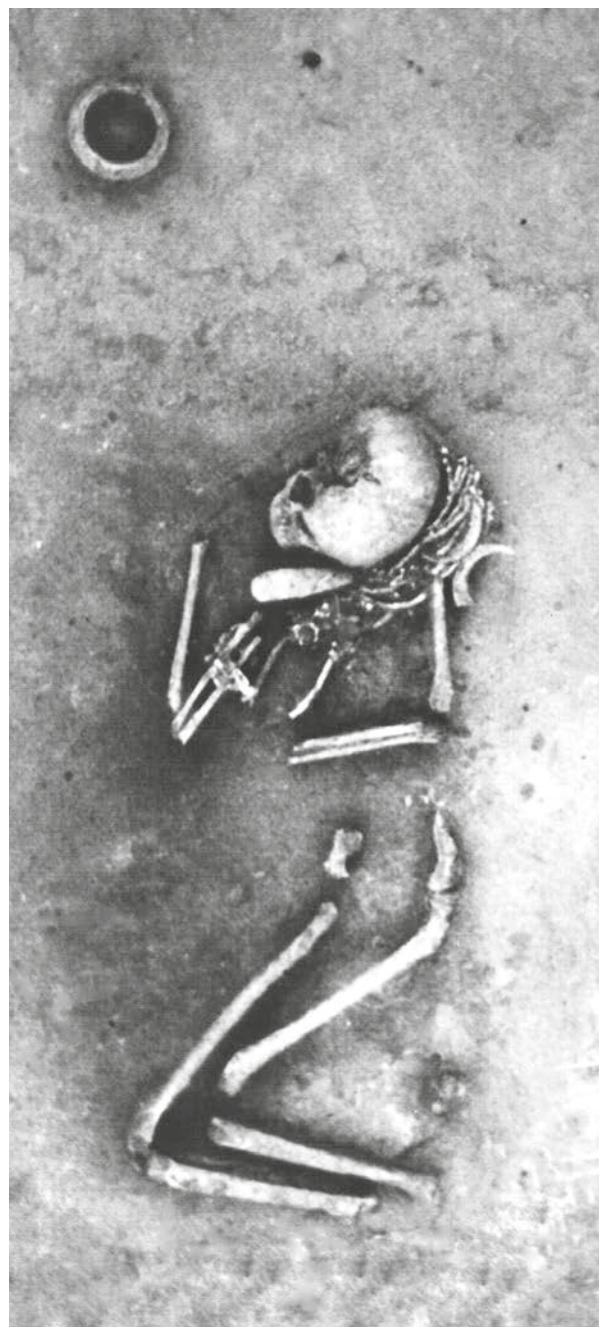
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU – ? – 170 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny (Ryc. 233). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka poruszona i przechylona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Na wznak, z lekkim przechyleniem na prawy bok. Nogi zgięte w kolanach. Ręce zgięte w łokciach, lewa pod kątem prostym, palce przy łokciu ręki prawej. Prawa ręka zgięta silnie, palce w górnej części klatki piersiowej (Ryc. 234). STRATYGRAFIA: W pasie miednicowym – bardzo dużo paciorków z kości (1) i wisiorków z zębów świni (2), które tworzyły pas (?). Między lewym udem a przedudziem leżały na sobie „2 odłupkowe narzędzia nożykowate” z krzemienia czekoladowego (3–4) i skupienie kilkunastu paciorków z kości (1). Na prawym przedramieniu (Ryc. 235) – wielokrotne sznury paciorków z muszli (5) i fajansu (6–8), tworzące bransoletę. Przed kośćmi przedramienia – grocik krzemienisty z lepiszczem żywicznym (9). Między grocikiem a bransoletą – 2 większe jednootworowe i nieregularne wisiory „z dość grubych kości płaskich” (10), które leżały na sobie i były prawdopodobnie przyczepione do bransolety. Przy czaszce – krzemienisty nóż sierpowaty (11), a obok niego – 2 koli-

Ryc. 233. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan grobu 153.

Fig. 233. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Layout of grave 153.

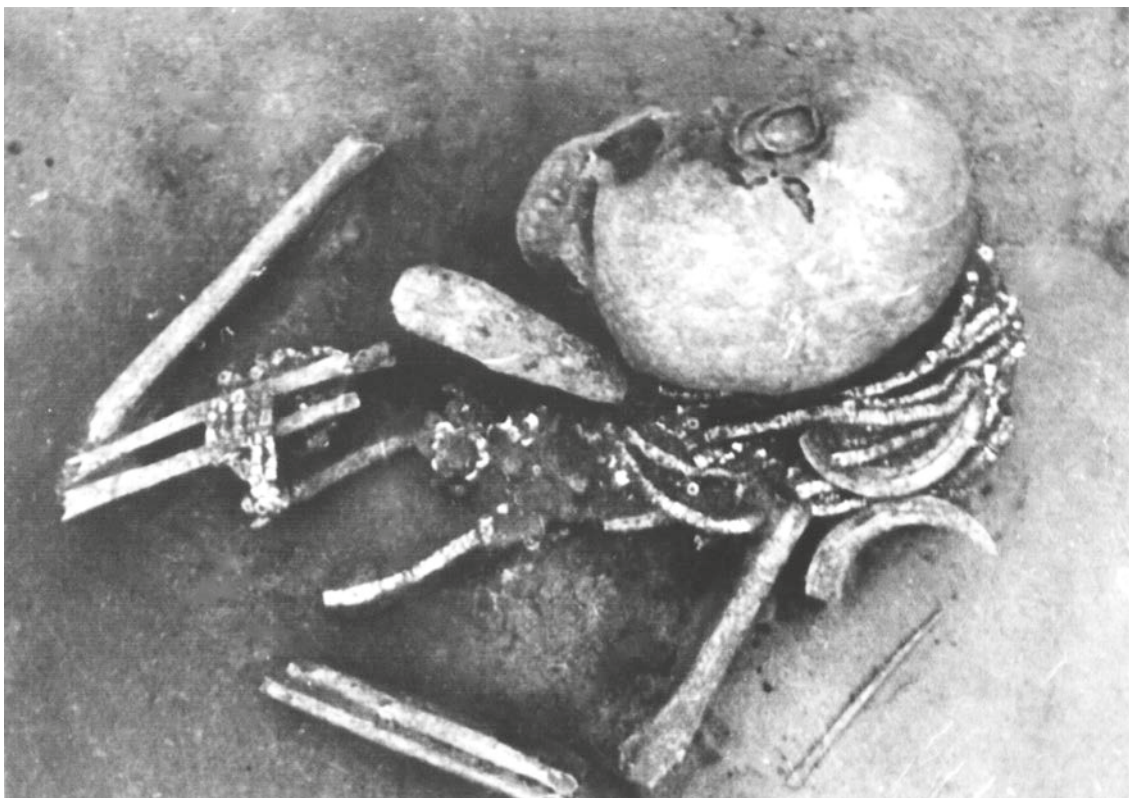
ste dwuotworowe guzki z wypukłej blaszki miedzianej (12) i bardzo dużo paciorków z muszli (5) i fajansu (6–8). Palce prawej ręki znajdowały się ponad tymi paciorkami. Na całej powierzchni klatki piersiowej i w okolicy czaszki – paciorki z muszli (5) i fajansu (6–8). Między czaszką a lewą ko-

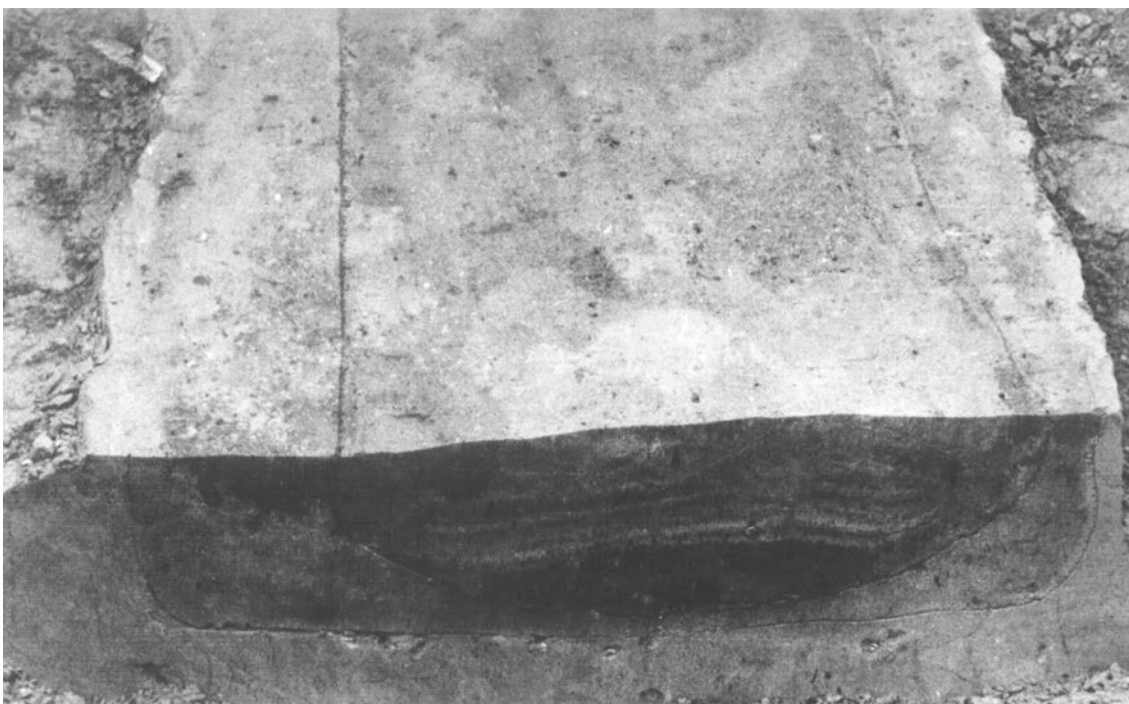
Ryc. 234. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 153.

Fig. 234. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 153.

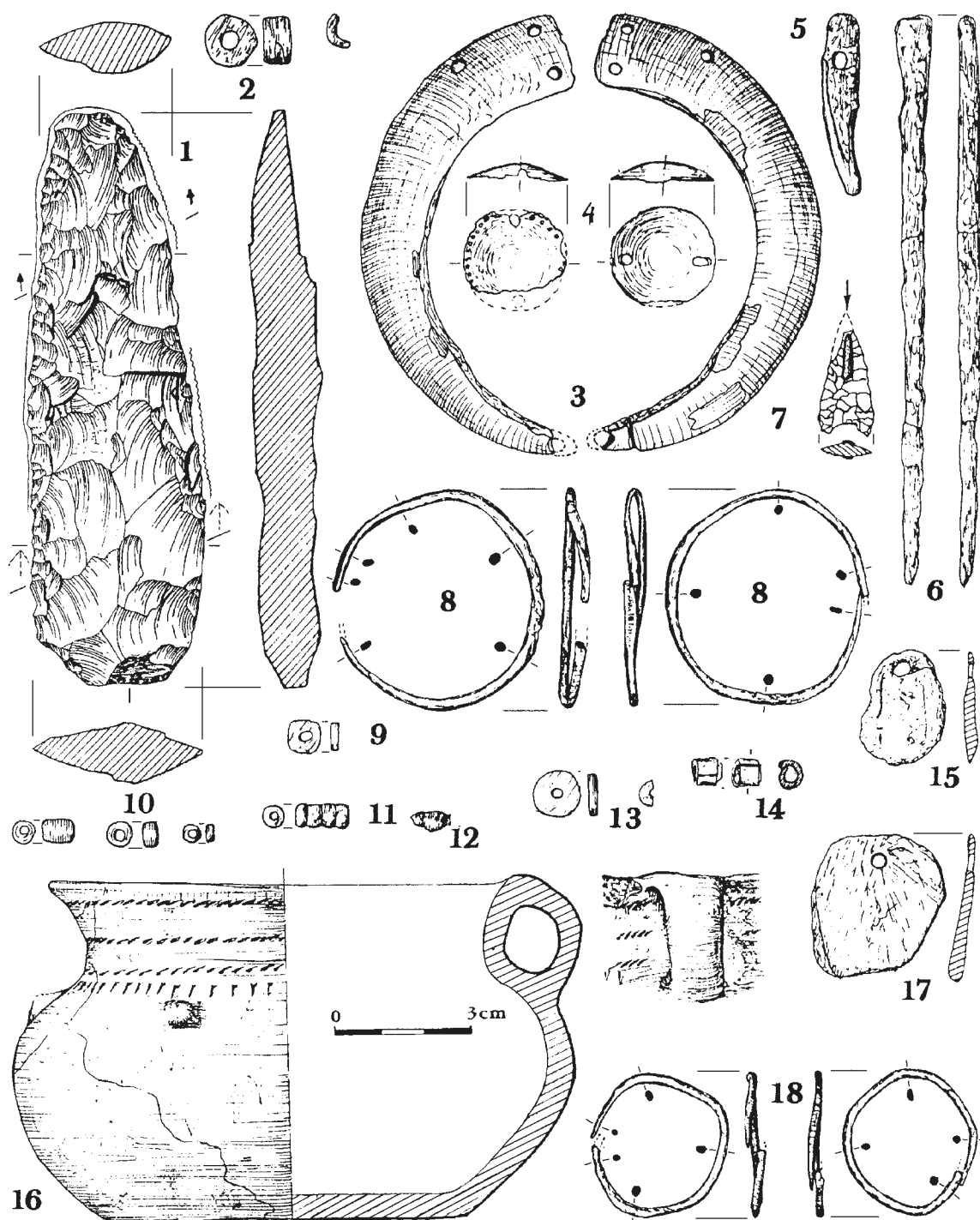
ścią ramieniową – kilka sznurów paciorków i 2 zabarwione śniedzią wisiory z kłów dzika (13). Paciorki, guzki i wisiory tworzyły napierśnik. Na częściach skroniowych czaszki – parami, 2 duże i 2 mniejsze zausznicze „z grubego drutu” miedzianego (14–15). Obok prawego ramienia połamana szpila kościana (16). Poza niecką grobową, tuż przy krawędzi jamy grobowej – „małe naczynko gliniane z uszkiem i kilkoma guzkami” (17). UWAGI: Zmarły i wyposażenie grobowe (prócz naczynia) leżały w czworokątnej wewnętrznej niecce grobowej, ograniczonej obwódką z popielatej ziemi. Niecka widoczna była już na poziomie 145 cm, część za-

Ryc. 235. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 153. Górna część szkieletu.
 Fig. 235. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 153. Upper part of the skeleton.

Ryc. 236. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil i zarys trumny w grobie 153.
 Fig. 236. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Profile and outline of the coffin in grave 153.

Ryc. 237. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 153. Zabytki krzemienne (1, 7), kościane (2-3, 5-6, 15-17), miedziane (4, 14, 18), brązowy (8), fajansowe (10-12), z muszli (9) i gliniany (16).

Fig. 237. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 153. Artefacts made of flint (1, 7), bone (2-3, 5-6, 15-17), copper (4, 14, 18), bronze (8), faience (10-12), shell (9) or clay (16).

uważana miała głębokość około 30 cm. Przekroje wykazały, że dno niecki stykało się z dnem jamy grobowej. Wypełnisko niecki różniło się barwą od wypełniska jamy grobowej, które było czystym lessem. W jednym z profili niecka miała faliste ułożenie warstwowy popielatej ziemi. Warstwy były cienkie i leżały bardzo blisko siebie. Być może były to resztki zawalonego nakrycia szkieletu wykonanego z tego samego materiału pochodzenia organicznego (?), co i ścianki niecki (Ryc. 236). Między paciorkami fajansowymi (6–8) znajdowały się również paciorki z miedzi (18). W jamie grobowej – fragment ceramiki (19). INWENTARZ GROBU: 1. 37 całych i 3 fragmenty walcowatych paciorków z kości o częściowo zniszczonej powierzchni. Średnica paciorków 0,9–1,1 cm, grubość 0,25–1,0 cm (Ryc. 237, 2); [-]. 2. Zachował się tylko 1 wisior z zęba świni z poprzecznie przewierconym otworem o średnicy około 0,4 cm. Długość 3,9 cm (Ryc. 237, 5); [-]. 3.–4. 2 odłupki z krzemienia czekoladowego z bliżej nieokreślonych narzędzi (siekiery?); [-]. Na jednym z nich przy sęczku ślad gładzenia (krawędź siekiery?). Krawędzie boczne odłupków częściowo mikrołuskane. 5. 1959 całych i 76 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Wśród nich około 15 szt. paciorków czworoboczny o zaokrąglonych rogach. Średnica paciorków 0,53–0,93 cm (Ryc. 237, 9, 13); [-]. W sklejonych razem ze sobą paciorkach 32 fragmenty lewoskrętnego sznura. 6. 1 paciorek czterosegmentowy, zielonkawy o zniszczonej, białej powierzchni. Średnica 0,47 cm, długość 1,2 cm (Ryc. 237, 11); [-]. 7. Fragment dwusegmentowego lub trzysegmentowego paciorka z niebieskawego fajansu (Ryc. 237, 12); [-]. 8. 60 paciorków jednosegmentowych baniastych i walcowatych z zielonkawego (29 szt.) i niebieskawego (25 szt.) fajansu oraz o powierzchni zniszczonej, kremowej (6 szt.). Średnica 0,35–0,73 cm, grubość 0,15–0,6 cm (Ryc. 237, 10); [-]. 25 fragmentów paciorków jednosegmentowych z zielonkawo-niebieskawego fajansu; [-]. 9. Grocik z krzemienia czekoladowego z zachowanym lepiszczem żywicznym i wierzchołkiem zniszczonym uderzeniem czołowym o twardy przedmiot. Wymiary: 2,25 x 1,1 x 0,3 cm (Ryc. 237, 7); [-]. 10. 2 zawieszki jednootworowe z płaskiej kości zwierzęcej (łopatki?). Po obu stronach zawieszek powierzchnia częściowo starta i wyblyszczona. Na jednej, mniejszej – pionowa rysa (śląd piłowania?). Wymiary: 2,5 x 1,7 x 0,25 cm i 3 x 2,8 x 0,3 cm. Średnica otworów około 0,35 i 0,4 cm (Ryc. 237, 15, 17); [-]. 11. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego o odłamanym wierzchołku. Wymiary: 12,44 x 3,25 x 1,6 cm (Ryc. 237, 1); [-]. 12. 2 okrągłe, dwuotworowe wypukłe guzki z blaszki miedzianej, częściowo zniszczonej. Na jednej przy otworach ślady otarcia (od sznura?), na drugiej wokół krawędzi ledwie widoczne na zewnątrz puncowanie robione od strony wewnętrznej. Średnica guzków 2,2 cm (Ryc. 237, 4); [-]. 13. 2 zawieszki z kłów dzika. U nasady mają po 3 otwory o średnicach 0,25–0,35 cm, u wierzchołka po 1 otworze, zacho-

wanym fragmentarycznie. Na końcu jednego z kłów ślady nieukończonego odpilowywania oraz śnież. Długość około 9,5 cm (Ryc. 237, 3); [-]. 14. 2 duże zausznice z drutu miedzianego o średnicy około 0,25–0,3 cm, rozklepanego na jednym końcu. Średnica zwojów około 4,8 cm (Ryc. 237, 8); [-]. 15. 2 małe zausznice z drutu miedzianego o spiczastym jednym końcu. Przekrój drutu owalny o wymiarach około 0,15 x 0,25 cm. Średnica zwojów około 3 cm (Ryc. 237, 18); [-; **]. 16. Bezotworowa, złamana w dwóch miejscach szpila kościana o lekko rozszerzonej płaskiej główce i powierzchni silnie zniszczonej wżerami. Długość 12,3 cm (Ryc. 237, 6); [-]. 17. Kubek gliniany zdobiony prawoskrętnym sznurem, stempelkiem oraz 5 plastycznymi guzkami. Wysokość 7,1 cm, średnica wylewu 10 cm (Ryc. 237, 16); [-; **]. 18. 2 paciorki ze zwiniętej blaszki miedzianej. Średnica paciorków 0,6 i 0,65 cm, średnica otworu 0,25 cm, grubość 0,4 cm i 0,45 cm, grubość blaszki około 0,1 cm. Paciorki te naniżane były na nić między dwoma zielonkawymi paciorkami fajansowymi, których resztki wklinowały się w ich otwory (Ryc. 237, 14); [-]. 19. Fragment niezdobiony, niecharakterystyczny ceramiki WB; [-].

Grób 154

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 140 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Duży, nieregularny (Ryc. 238). KIERUNEK

Ryc. 238. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 154.

Fig. 238. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 154.

Ryc. 239. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 154.
Fig. 239. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 154.

OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Czaszka zgnieciona i częściowo zniszczona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, ułożenie całkowicie boczne. Nogi zgięte w kolanach prawie pod kątem prostym. Prawa ręka zgięta prawie pod kątem prostym, palce w pobliżu kręgów lędźwiowych. Lewa ręka również zgięta, pierwotnie była zapewne łokciem uniesiona do góry, a później opadła (Ryc. 239). WYPOSAŻENIE: Obok prawego uda i między kośćmi udowymi (Ryc. 240) – dużo paciorków z kłów psich oraz zębów świni i krowy, które tworzyły prawdopodobnie pas (1). Obok nich – fragment szpili kościanej (2). Pod wisiorami – „nóż” z odłupka z krzemienia pasiastego (3). Nieco bliżej

kolan i między kośćmi podudzi – paciorki kościane (4), niektóre w sznurach. W różnych miejscach, przy kościach podudzi – 6 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (5). Przed jamą brzuszną zmarłego, poprzecznie do osi ciała, ostrzem na zewnątrz – krzemienny nóż sierpowaty (6) i siekierka krzemienna (7). Blisko nich, przy kręgach – medalion kościany z przyczepioną do niego tarczką z blaszki miedzianej (8). Obok czaszki i na górnej części klatki piersiowej (Ryc. 241) – około 10 sznurów paciorków z muszli (9) i fajansu (10–15) oraz 4 wisiorzy z kłów dzika (16), które razem tworzyły naszyjnik i napierśnik. Na całej powierzchni od czaszki do kości miednicy leżały luźne paciorki z muszli (9) i fajansu (10–15). W pobliżu główki kości ramiennej w małym naczynku lejkowatym (17) – grocik z krzemienia czekoladowego z lepiszczem żywicznym (5) i półwytwór grocika z krzemienia czekoladowego (18). Poza wewnętrzną obwódką, przy granicy jamy gro-

Ryc. 240. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 154.
Środkowa część szkieletu.

Fig. 240. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 154. Central part of the skeleton.

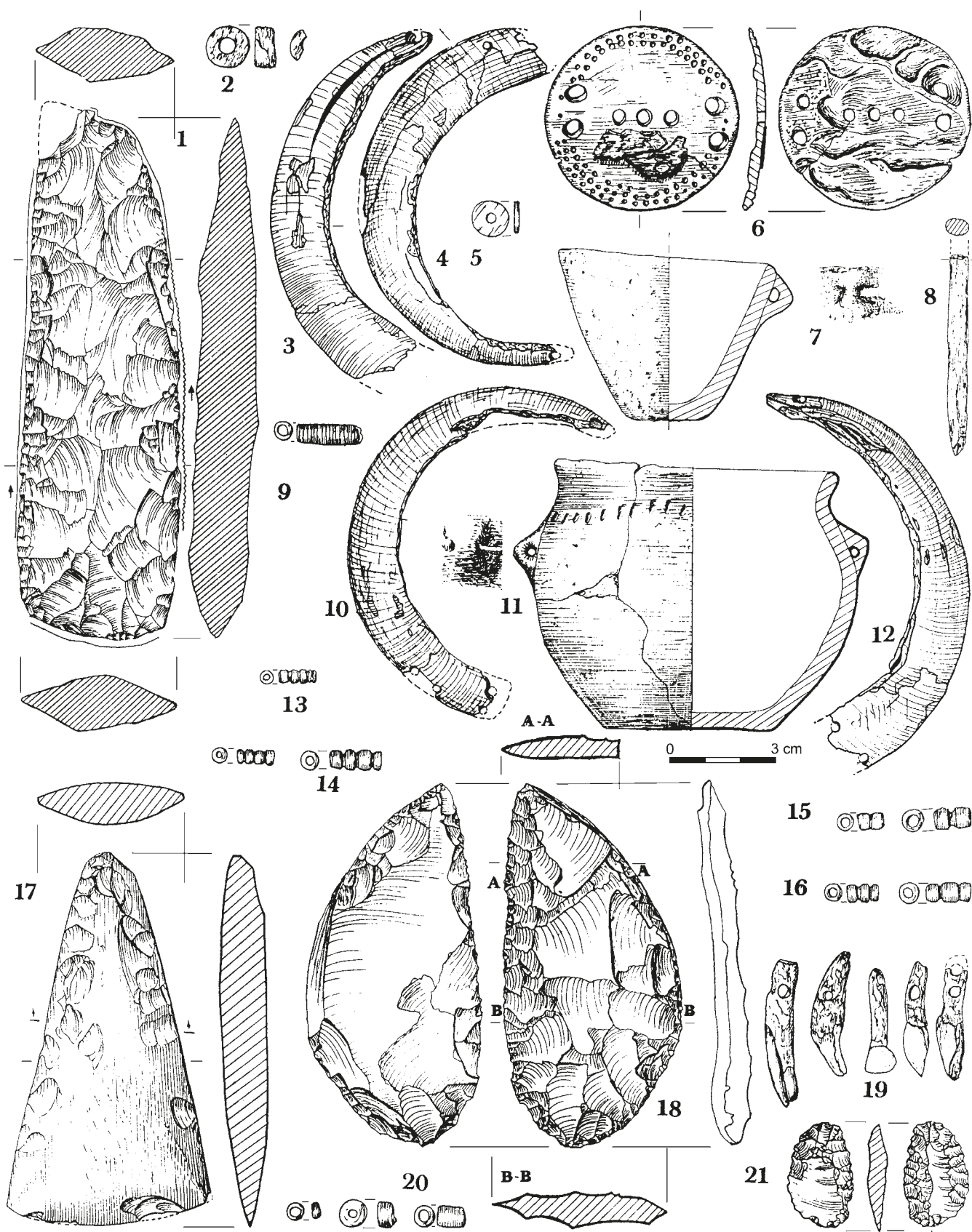

Ryc. 241. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 154. Górna część szkieletu.

Fig. 241. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 154. Upper part of the skeleton.

bowej, około 40 cm na SW od czaszki – dwuucha czarka gliniana (19). UWAGI: Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej ograniczonej popielatą ziemią i brunatną obwódką. Wypełnisko niecki – brunatno-popielate, reszta jamy grobowej – prawie czysty less. W wypełnisku niecki – duże bryłki brunatnej i popielatej ziemi. Dno niecki głębokiej na około 30 cm, stykało się z dnem jamy grobowej. W pudełku z materiałem z tego grobu był fragment ceramiki (2). INWENTARZ GROBU: 1. 54 wisiorki z zębów psa, świni i krowy, w tym: 5 zębów bez otworu, 48 z 1 otworem o średnicy 0,2–0,3 cm i 1 z 2 otworami o średnicy 0,35 cm. Długość do 4,5 cm (Ryc. 242, 19); [-]. 67 przepołowionych, połamanych i pokruszonych wisiorków z zębów ww. zwierząt z otworem lub bez; [-]. 2. Fragment szpili kościanej. Długość 6 cm, średnica około 0,8 cm (Ryc. 242, 8); [-]. 3. Nóż tylcowy z odłupka z krzemienia pasiastego. Krawędź prosta załuskana płaskim i drobnym retuszem na obie strony. Tylec naturalny. Część przysęczkowa uformowana obustronnie retuszem. Wymiary: 11 x 5,2 x 1 cm (Ryc. 242, 18); [-]. 4. 21 całych i 21 fragmentów walcowatych paciorków kościanych o średnicy 1,0–1,1 cm i grubości 0,28–0,75 cm (Ryc. 242, 2); [-]. 5. Zabytki zaginęły. 6. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 16,1 x 4,8 x 0,2 cm (Ryc. 242, 1); [-]. 7. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego o wyszczerbionym ostrzu. Na obu chwyty wyświecenie od oprawy. Wymiary: 11,4 x 6,1 x 1,3 cm (Ryc. 242, 17); [*]. 8. Tarczka z kości czaszki

bydłczej, zdobiona dołkami. Do tarczki przytwierdzone są resztki blachy miedzianej. Prawie cała strona wierzchnia jest zaśniedziała. Po środku tarczki 3 otwory o średnicach 0,3 cm (służyły do połączenia razem obu tarczek za pomocą nitów lub materiałów organicznych). Przy krawędziach tarczki dwie pary otworów o średnicach około 0,4 cm ze śladami otarć od sznura. Średnica tarczki około 3,7 cm, grubość 0,25 cm (Ryc. 242, 6); [-]. 9. 3139 całych i 291 fragmentów okrągłych paciorków z muszli, niekiedy ze śladami śniedzi. Średnica paciorków 0,73–0,94 cm (Ryc. 242, 5); [-]. W 47 kawałkach zlepionych ze sobą paciorków zachowały się resztki lewoskrętnej nici. Zachowały się fragmenty 2 zlepionych sznurów paciorków. 10. 155 walcowatych i baniastych paciorków fajansowych jednosegmentowych o barwie niebieskiej (28 szt.), zielonkawej (81 szt.) i kremowej (46 szt.). Średnica paciorków 0,55–0,71 cm, grubość 0,23–0,73 cm. Zniszczona pierwotna powierzchnia paciorka pozostawia barwę kremową (Ryc. 242, 20); [-]. 77 fragmentów jednosegmentowych paciorków z niebieskawo-zielonkawego (32 szt.) i kremowego (45 szt.) fajansu; [-]. 11. Długi, lekko karbowany paciorek z niebieskiego fajansu. Powierzchnia starta, koniec odłamany. Średnica paciorka 0,55 cm, średnica otworów 0,32 cm. Długość 1,73 cm (Ryc. 242, 9); [-]. 12. 17 paciorków dwusegmentowych z niebieskiego (14 szt.) i zielonkawego (3 szt.) fajansu. Średnica 0,48–0,65 cm, grubość 0,5–1,0 cm (Ryc. 242, 15); [-]. 13. 12 paciorków trzysegmentowych z niebieskiego (7 szt.), zielen-

Ryc. 242. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 154. Zabytki krzemienne (1, 17-18, 21), kościane (2-4, 8, 10, 19), z kości i miedzi (6), z muszli (5), gliniane (7, 11) i fajansowe (9-10, 13-16, 20).

Fig. 242. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 154. Artefacts made of flint (1, 17-18, 21), bone (2-4, 8, 10, 19), bone and copper (6), shell (5), clay (7, 11) or faience (9-10, 13-16, 20).

nego o białej, zniszczonej powierzchni (4 szt.) i kremowego (1 szt.) fajansu. Średnica 0,49–0,58 cm, grubość 0,78–1,5 cm (Ryc. 242, 16); [-]. 14. 3 paciorki czterosegmentowe z niebieskiego fajansu o średnicach 0,45–0,55 cm i długość 1,0–1,35 cm (Ryc. 242, 14); [-]. 15. Paciorek pięciosegmentowy z niebieskawego fajansu o średnicy 0,44 cm i długość 1,04 cm (Ryc. 242, 13); [-]. 16. 4 zawieszki z przepołowionych kłów dzików, słabo zachowane. Wszystkie posiadają 1 otwór na wierzchołku. Długość 6,2–7,5 cm (Ryc. 242, 3, 4, 10, 12); [-]. Średnica otworów 0,3–0,5 cm. Nasady częściowo zniszczone. W dwóch zachowały się ślady po dwóch otworach o średnicach 0,2–0,25 cm u nasady (Ryc. 242, 4, 12) i w 1 ślady po 4 otworach o średnicach 0,25 cm (Ryc. 242, 10). 17. Naczynko gliniane jednouch. Wysokość 4,7 cm, średnica wylewu 5,8 cm (Ryc. 242, 7); [-]. 18. Półwytwór grocika z krzemienia czekoladowego Wymiary: 2,1 x 1,3 x 0,4 cm (Ryc. 242, 21); [-]. 19. Dwuucha amforka gliniane

zdobiona stempelkiem. Wysokość 8 cm, średnica brzuśca 9,4 cm (Ryc. 242, 11); [*]. 20. Drobny okruszek ceramiki nieokrągły kulturowo; [-].

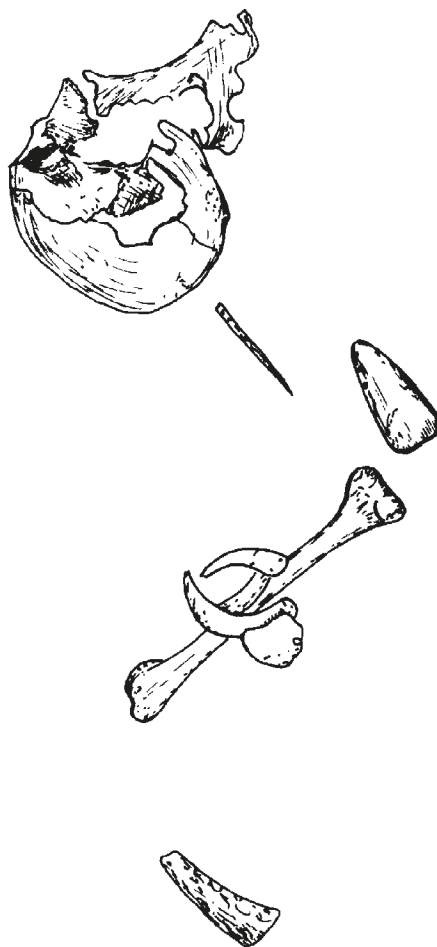
Grób 155

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 150 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Czworokątny. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW – 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości rozwleczone przez zwierzęta w warstwie 120–150 cm. Na głębokość 120 cm – kości udowe, miednicy i podudzi. Czaszka leżała prawie w połowie jamy grobowej i nie była na jednym poziomie z innymi kośćmi szkieletu (Ryc. 243). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E.

Ryc. 243. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 155.

Fig. 243. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 155.

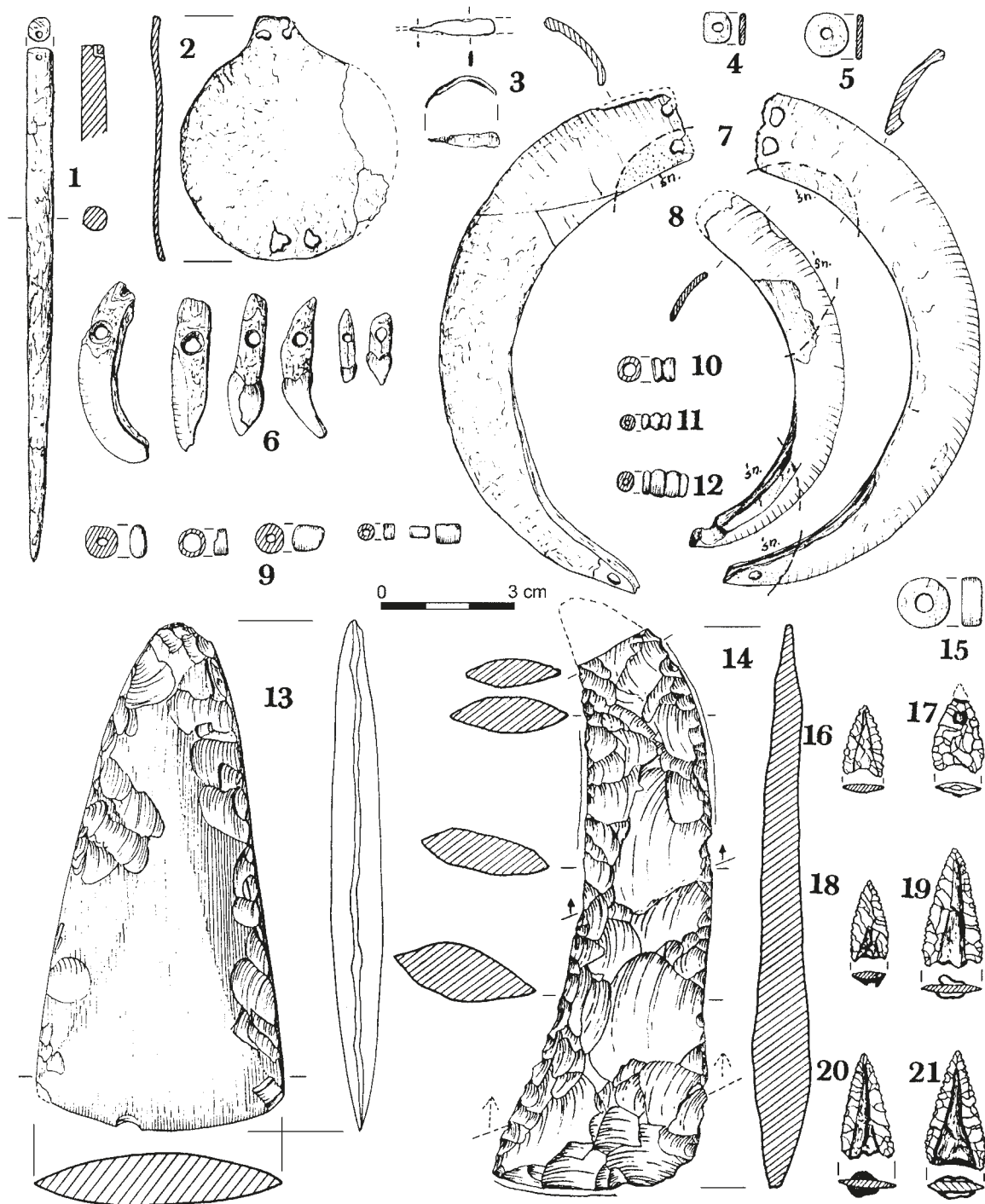

Ryc. 244. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 155. Przerys z fotografii.

Fig. 244. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 155. Drawing based on a photograph.

UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne? WYPOSAŻENIE:
W wewnętrznej niecce grobowej (Ryc. 244) – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (1), siekierka krzemiennea (2), 2 wisiorki trzyotworowe z kłów dzika (3) i 1 z kła świni (4), kolista tarczka kościana (5), szpila kościana (6), paciorki z muszli (7–8) i fajansu (9–12), paciorki z kości (13),

wisiorki z kłów psich i zębów świni i krowy (14), kolczyk – zausznica z drutu brązowego rozklepanego w blaszkę (5). Poza głową – grocik krzemienny z lepiszczem żywicznym (16) i po przeciwnej stronie grobu – 8 grocików krzemien-nych z lepiszczem żywicznym (16). W różnych miejscach nieckie grobowej – odłupki z różnego surowca krzemiennego

Ryc. 245. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 155. Zabytki kościane (1–2, 6–8, 15), brązowy (3), z muszli (4–5), fajansowe (9–12) i krzemienne (13–21).

Fig. 245. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 155. Artefacts made of bone (1–2, 6–8, 15), bronze (3), shell (4–5), faience (9–12) or flint (13–21).

(17). UWAGI: Zmarły leżał w wewnętrznej niecce grobowej ograniczonej obwódką z popielatej ziemi. 1/4 część niecki zniszczona była przez zwierzęta „przy wywlekaniu zmarłego”. Barwa pozostałej części wypełniska niecki ciemniejsza od reszty jamy grobowej. W jamie grobowej – grudki popielatej ziemi. K. Salewicz twierdził, że z układu szkieletu widać, iż kości „były (...) rozwleczone jeszcze w stanie dość świeżym”. Paciorki z muszli i fajansu, jego zdaniem, tworzyły zapewne naszyjnik, natomiast paciorki z kości i wisiorki z zębów zwierzęcych – pas. W pudełku z materiałem z tego grobu był fragment ceramiki (18). INWENTARZ GROBU: 1. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 12,4 x 4,25 x 1,3 cm (Ryc. 245, 14); [*]. 2. Gładzona siekiera dwuścienna z krzemienia pasiastego z wyszczerbionym ostrzem. Krawędzie boczne gładzone. Wymiary: 11,2 x 5,4 x 1,1 cm (Ryc. 245, 13); [**]. 3. 2 zawieszki z kłów dzików z jednym otworem na wierzchołku i dwoma u nasady. Średnica otworów 0,3–0,4 cm. Na kłach u wierzchołka i nasady ślady śniedzi. Długość 10,3 cm i 11 cm (Ryc. 245, 7); [-]. 4. Zawieszka z kła świni z jednym zachowanym otworem u wierzchołka. U wierzchołka i nasady ślady śniedzi. Długość 7,8 cm, średnica otworu 0,5 cm (Ryc. 245, 8); [-]. 5. Częściowo uszkodzona tarczka z płaskiej kości z czterema otworami o średnicy 0,3–0,45 cm. Wymiary: 5,3 x 4,7 x 0,15 cm (Ryc. 245, 2); [-]. 6. Szpila kościanna z kolankowatym otworem i o powierzchni zniszczonej wżerami. Długość 11,3 cm, średnica otworów około 0,1 cm (Ryc. 245, 1); [-]. 7. 2728 całych i 295 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicach 0,45–0,95 cm (Ryc. 245, 5); [-]. 8. 72 całe i 10 fragmentów czworobocznych paciorków z muszli. Wymiary: od 0,7 x 0,65 cm do 0,89 x 0,8 cm (Ryc. 245, 4); [-]. 9. 162 paciorki jednosegmentowe z niebieskiego (143 szt.) i kremowego (5 szt.) fajansu o średnicach 0,37–0,73 cm; średnice otworów 0,2–0,34 cm i grubość 0,25–0,65 cm (Ryc. 245, 9); [-]. 21 fragmentów ww. paciorków o barwie niebieskiej (10 szt.), kremowej (6 szt.) i zielonkawej (5 szt.); [-]. 10. 8 paciorków dwusegmentowych o barwie niebieskiej (7 szt.) i zielonkawej (1 szt.). Średnica paciorków 0,45–0,55 cm, średnica otworów 0,15–0,3 cm i grubość 0,35–0,52 cm (Ryc. 245, 10); [-]. 11. 3 paciorki trzysegmentowe o barwie niebieskiej i średnicy 0,4 cm; średnica otworów 0,15 i grubość 0,65–0,85 cm (Ryc. 245, 11); [-]. 12. Paciorek czterosegmentowy fajansowy o barwie białozielonkawej i średnicy 0,5 cm; średnica otworu 0,2 cm i grubość 1,07 cm (Ryc. 245, 12); [-]. 13. 11 walcowatych paciorków z kości o średnicy 0,85–1,13 cm; średnica otworu 0,37–0,52 i grubość 0,35–0,62 cm (Ryc. 245, 15); [-]. 14. 67 wisiorków z kłów i zębów psa, świni i krowy [-], w tym 54 szt. z jednym otworem poprzecznie przewierconym o średnicy 0,15–0,5 cm (Ryc. 245, 6) i 13 szt. zębów bez otworu. 9 fragmentów pokruszonych ww. wisiorków. Długość 1,6–4 cm. 15. Fragment zauszniczy brązowej z roz-

klepanego drutu. Długość 1,9 cm, maksymalna szerokość 0,4 cm (Ryc. 245, 3); [-]. 16. Zachowało się tylko 6 grociaków z krzemienia czekoladowego z lepiszczem żywicznym. Wymiary: długość 1,5–2,5 cm, szerokość 0,8–1,2 cm, grubość 0,2–0,3 cm (Ryc. 145, 16–21); [-]. 17. 5 odłupków [-], z krzemienia przepalonego czekoladowego – 1, z krzemienia czekoladowego – 2, z krzemienia pasiastego – 1 i krzemienia ożarowskiego – 1. 18. Niecharakterystyczny, niezdobiony fragment ceramiki KM; [-].

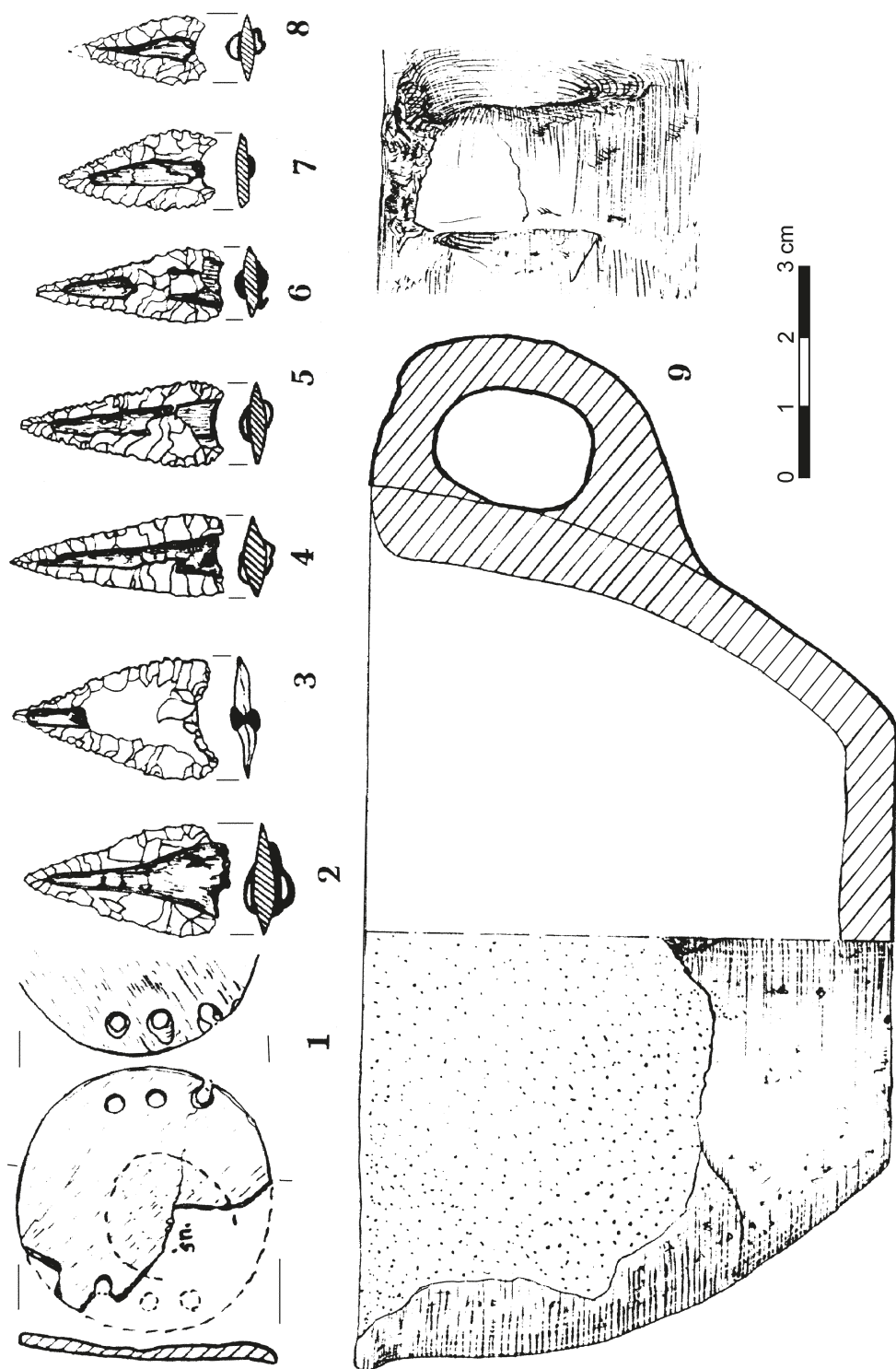
Grób 156

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 190 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworokątny (Ryc. 246). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Szkielet zupełnie rozwleczone, kości zniszczone. Zachowało się kilka kości i zgnieciona zupełnie czaszka oraz uszkodzona żuchwa. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego –

Ryc. 246. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 156.

Fig. 246. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 156.

Ryc. 247. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 156. Zabytki kościane (1), krzemienne (2-8) i gliniane (9).
 Fig. 247. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 156. Artefacts made of bone (1), flint (2-8) or clay (9).

mężczyzna. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. **UŁOŻENIE SZKIELETU:** Prawoboczne? Ze skulonymi nogami? Kości podudzi leżały koło siebie, prostopadłe do osi dłuższej grobu. **WYPOSAŻENIE:** Czaszka i żuchwa silnie zabarwione śniedzią. Poza granicami niecki grobowej, na poziomie 150 cm – kubek uchaty (1). Po przeciwnej stronie grobu – 2 kamienie (wapien). Większy był na granicy niecki, mniejszy stykał się z jej ścianą wewnętrzną. W pobliżu mniejszego kamienia – 6 grocików krzemiennych z lepiszczem żywicznym (2). Przy żuchwie – 1 grocik krzemienny z lepiszczem żywicznym (2). W pobliżu czaszki – zabarwiona śniedzią tarczka kościana (3) i fragment kolczyka (zauszniczy) z drutu miedzianego lub brązowego (4). Na wyższym poziomie, bliżej podudzi – 2 odłupki z krzemienia pasiastego (5–6). **UWAGI:** Sądząc z licznych śladów zabarwienia kości – wyrobów miedzianych lub brązowych było kilka (rozłożyły się zupełnie). Szkielet leżał w wewnętrznej niecce grobowej. Ciemno – próchniczne wypełnisko niecki było silnie przemieszane z intensywną popielatą ziemią i odcinało się bardzo wyraźnie od prawie czystego lessu jamy grobowej. Ponad grobem było 80 cm ciemnej ziemi, z której 1/5 stanowiła próchnica zaś 4/5 ziemia wypełniająca tu podówczas zagłębienie terenu. **INWENTARZ GROBU:** 1. Kubek gliniany z taśmowatym uchem. Wysokość 7,5 cm, średnica wylewu 12,5 cm (Ryc. 247, 9); [**]. 2. 7 grocików z krzemienia czekoladowego z lepiszczem żywicznym. Wymiary: długość 1,7–3 cm, szerokość 0,9–1,7 cm, grubość 0,2–0,4 cm (Ryc. 247, 2–8); [-]. 3. Częściowo uszkodzona tarczka z płaskiej kości, posiadająca 6 (?) otworów o średnicy około 0,3 cm. Przy otworach ślady otarc od sznurów. Na jednej stronie dookoła (prócz środka) ślady śniedzi. Średnica tarczki 3,8 cm (Ryc. 247, 1); [-]. 4. Zabytek zaginał. 5. Odłup korowy z krzemienia pasiastego; [-]. 6. Odłup z krzemienia narzutowego z rdzenia odłupkowego; [-].

Grób 164

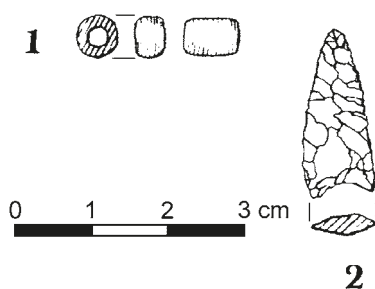
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? **GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU:** ? – 40 cm. **KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ:** Nieregularny, czworokątny. **KIERUNEK OSI GROBU:** W-E. **ILOŚĆ SZKIELETÓW:** 1. **STAN ZACHOWANIA SZKIELETU:** Zły. Czaszka w 3/4 zniszczona. Brak całej górnej części szkieletu. Z kości rąk pozostała tylko 1 kość ramieniowa. **PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO:** Wg I. Michalskiego – **mężczyzna (?)**, wg I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **płeć i wiek nieokreślone**. **ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI):** W-E. **UŁOŻENIE SZKIELETU:** Prawoboczne. Nogi zgięte w kolanach (podniesione – opadły?). Kości udowe i podudzia w stawach kolanowych dość szeroko rozstawione. **WYPOSAŻENIE:** Brak.

Grób 177

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? **GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU:** 65 cm. **KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ:** Czworokątny. **KIERUNEK OSI GROBU:** E-W. **ILOŚĆ SZKIELETÓW:** 1. **STAN ZACHOWANIA SZKIELETU:** Bardzo dobry. **PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO:** Wg I. Michalskiego – **kobieta**, wg I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **płeć i wiek nieokreślone**. **ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI):** E-W. **UŁOŻENIE SZKIELETU:** Lewoboczne, lekko przechylony na

Ryc. 248. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 177.
Fig. 248. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 177.

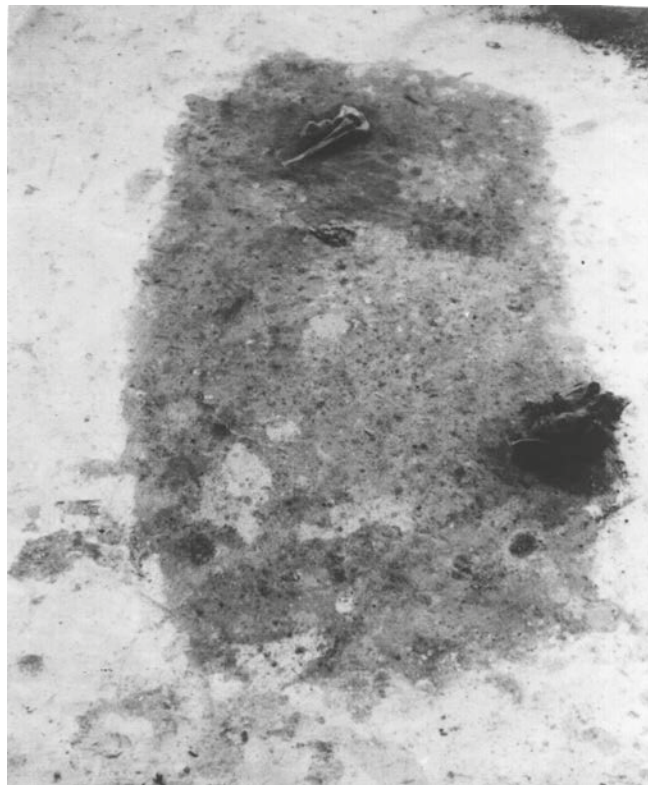
Ryc. 249. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 177. Zabytki fajansowe (1) i krzemienne (2).

Fig. 249. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 177. Artefacts made of faience (1) or flint (2).

plecy. Nogi w kolanach zgięte prawie pod kątem prostym. Lewa ręka dość silnie zgięta w łokciu, palce w pobliżu żuchwy. Prawa znacznie słabiej, palce przed kośćmi miednicy (Ryc. 248). WYPOSAŻENIE: W grobie – 2 grociki krzemienne (1), spalona kostka (2), 3 odpadki z różnego surowca krzemienno-krzemianowego (3), kilka rozrzuconych po całej jamie paciorków fajansowych (4). INWENTARZ GROBU: 1. Zachował się tylko 1 grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,08 x 0,84 x 0,25 cm (Ryc. 249, 2); [-]. 2. Fragment przepalanej kości (zwierzęcej?); [-]. 3. 4 odłupki [-], z krzemienia pasiastego – 3 i z krzemienia ożarowskiego – 1. 4. 2 paciorki jednosegmentowe z kremowego fajansu. Średnica paciorków 0,57–0,5 cm, średnica otworów 0,25–0,3 cm, grubość 0,45–0,65 cm (Ryc. 249, 1). 3 fragmenty jednosegmentowego paciorka z biało-niebieskawego fajansu.

Grób 178

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Nieregularny, czworokątny (Ryc. 250). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Lewe przedramię, kości miednicy i nóg rozwleczone przez zwierzęta. Czaszka zgnieciona, kości twarzy zniszczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak z lekkim przechyleniem na prawy bok. Prawa ręka wyprostowana (Ryc. 251). WYPOSAŻENIE: Na prawym obojczyku, obok żuchwy (Ryc. 252) – siekierka z krzemienia pasiastego (1). Obok czaszki – mocno zniszczony róg bydlęcy z kawałkiem czaszki. Na poziomie 65 cm ponad czaszką zmarłego – dalsze części silnie zniszczonej czaszki młodego bydlęcia, ustawionej pyskiem do góry. Obok kości klatki piersiowej – kilkanaście paciorków z muszli – niektóre w sznurach (2) i fajansu (3–4). Tworzyły one prawdopodobnie naszyjnik. W pobliżu jamy brzusznej – kilka

Ryc. 250. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy grobu 178.

Fig. 250. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Outline of the burial pit in grave 178.

paciorków kościanych (5) i 3 wisiorki z kłów psich (6). Po prawej stronie resztki kości krzyżowej – obok siebie 3 grociki krzemienne z lepiszczem (7). W pobliżu prawego łokcia – 1 grocik krzemienno-krzemianowy z lepiszczem (7). Obok grocików, nieco w stronę czaszki – „nóż – skrobacz” z krzemienia pasiastego (8). W jamie grobowej – kilka drobnych, niezdobionych fragmentów ceramiki (9), kilkanaście wiórków, odłupków z narzędzi z różnego surowca krzemienno-krzemianowego (10–11), kości i zębów zwierzęce, przepalone kostki zwierzęce, kości i skorupa żółwia błotnego. INWENTARZ GROBU: 1. Gładzona siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Na jednej stronie przy obuchu wyświecenie powstałe w procesie pracy. Wymiary: 9,1 x 4,8 x 0,9 cm (Ryc. 253, 11); [-]. 2. 27 całych i 7 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,65–0,93 cm i średnicach otworów 0,1–0,32 cm (Ryc. 253, 8); [-]. 2 zlepione kawałki paciorków wskazują, że naszyjnik składał się co najmniej z dwóch sznurów. W 2 zlepionych kawałkach naszyjnika – 3 fragmenty lewoskrętnego sznura (nici). 3. 6 paciorków jednosegmentowych z fajansu, kremowych z lekko zielonkawym zabarwieniem. Średnica paciorków 0,52–0,64 cm, średnica otworów 0,25–0,32 cm i grubość 0,36–0,46 cm (Ryc. 253, 6); [-]. 18 fragmentów paciorków jednosegmentowych z kremowego (13 szt.) i zielonkawego (5 szt.) fajansu; [-]. 4. Paciorek trzysegmentowy

Ryc. 251. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 178.
Fig. 251. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 178.

z niebieskiego fajansu. Średnica paciorka 0,56 cm, średnica otworów 0,26 cm, grubość 0,56 cm (Ryc. 253, 7); [-]. 5. 3 walcowate paciorki z kości o średnicy 1,0–1,12 cm, średnica otworów 0,4–0,8 cm i grubość 0,42–0,57 cm (Ryc. 253, 9); [-]. 6. 3 wisiorki jednootworowe z kłów psich. Długość do 3,2 cm, średnica otworów 0,35 cm (Ryc. 253, 5); [-]. 7. 4 grociki z krzemienia czekoladowego. Żywica nie zachowała się. Wymiary: długość 2,5–3,1 cm, szerokość 1,3–1,6 cm, grubość 0,27–0,4 cm (Ryc. 253, 1–4); [-]. 8. Podwójne zgrzebło z odłupka z krzemienia pasiastego. Retusz półstromy piętrowy na stronę wierzchnią i płaski na stronę spodnią. Wymiary: 8,7 x 4,7 x 1 cm (Ryc. 253, 10); [-]. 9. 15 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych różnych naczyń WB; [-]. 10. 44 odłupki drobne i średnie [-], z krzemienia czekoladowego – 14 (w tym 1 przepalony), krzemienia pasiastego – 16 (w tym 5 korowych i 1 przepalony), krzemienia

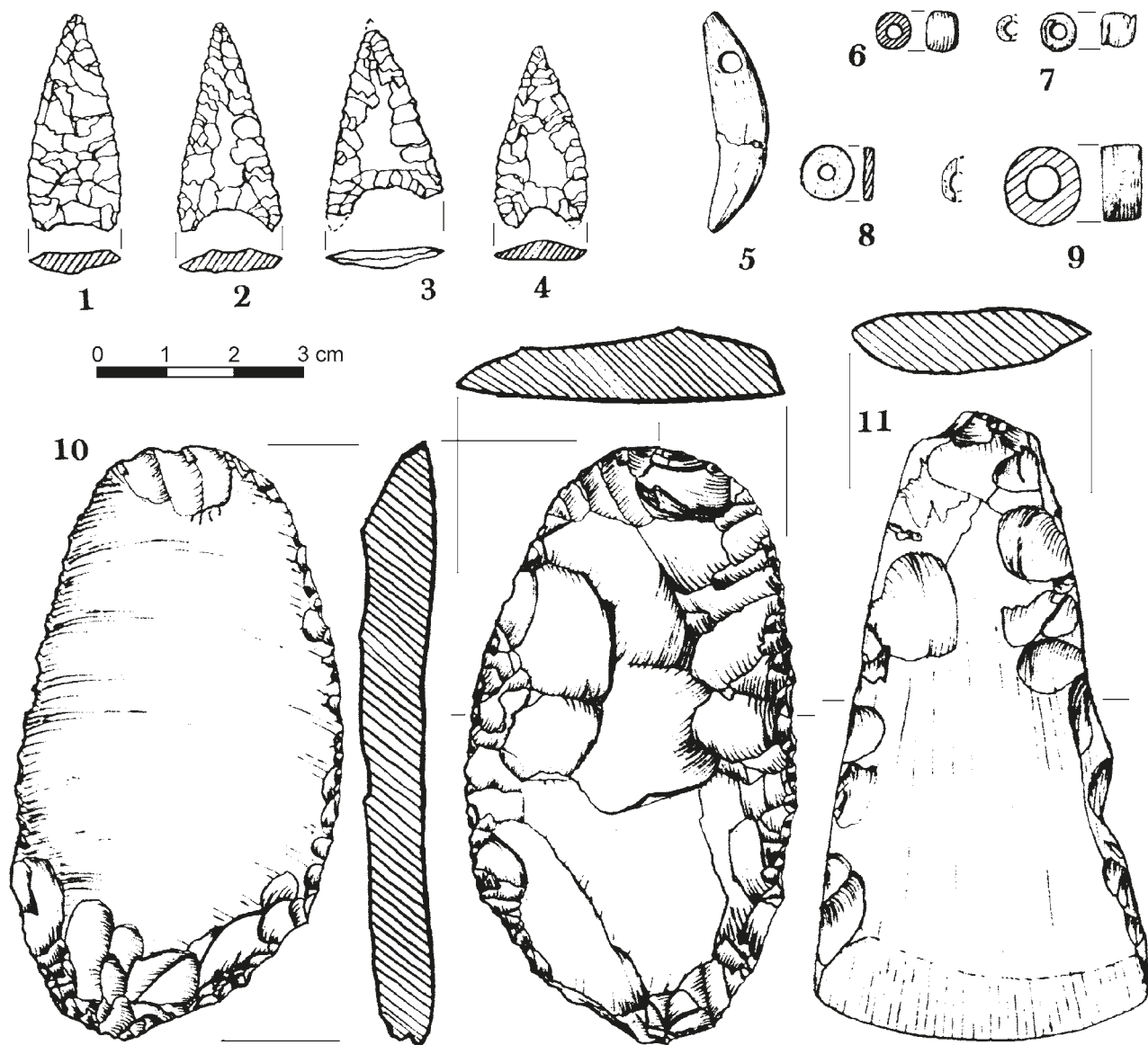
Ryc. 252. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 178.
Górna część szkieletu.

Fig. 252. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 178. Upper part of the skeleton.

narzutowego – 1 (korowy), krzemienia ożarówskiego – 3, krzemienia świeciechowskiego – 5 i krzemienia przepalonego nieokreślonego – 5.

Grób 179

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: Prawie prostokątny, lecz bardziej długi i stosunkowo wąski. Wymiary: 425 x 140 cm. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się tylko drobne resztki szkieletu. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W NE części grobu – zabarwione śnieżnią kości palców oraz 6 grocików krzemiennych (1), częściowo z lepiszczem (2 z nich z krzemienia „dolnoastarckiego”). W obu krańcach grobu – paciorki z muszli (2) – niektóre w sznurach, fajansowe (3) i kilka z kości (4), fragment szpili kościanej (5), 1 cały czterootworowy (6) i 3 połamane kościane rozdzielacze (7). W kilku miejscach –

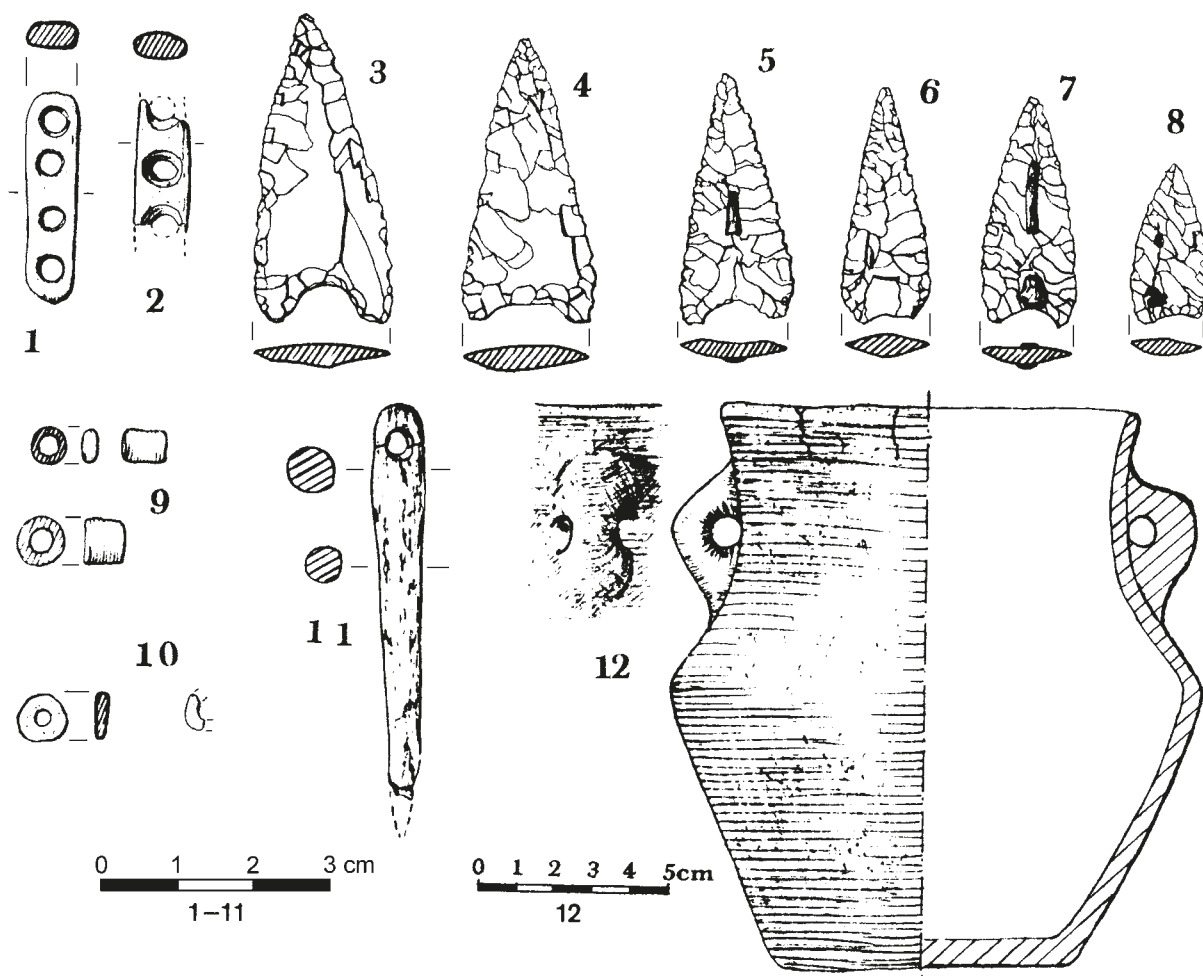

Ryc. 253. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 178. Zabytki krzemienne (1–4, 10), kościane (5, 9), fajansowe (6–7) i z muszli (8).

Fig. 253. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 178. Artefacts made of flint (1–4, 10), bone (5, 9), faience (6–7) or shell (8).

5 drobnych rozpadających się drucików (kolczyki ?) z miedzi lub brązu (8). W połowie jamy grobowej – dwuuche naczynie gliniane (9). UWAGI: Wypełnisko jamy grobowej wyjątkowo ciemnopróchniczne. Górna część jamy nieco uszkodzona rowami współczesnymi, pozostała część pocięta na całej głębokości norami zwierzęcymi. INWENTARZ GROBU: 1. 6 grocików [-], z krzemienia pasiastego – 3 (Ryc. 254, 3–4, 6) i krzemienia czekoladowego – 3 (Ryc. 254, 5, 7–8). Na 3 z nich resztki lepiszcza żywicznego (Ryc. 254, 5, 7–8). Wymiary: długość 2,02–4,05 cm, szerokość 0,96–1,76 cm, grubość 0,3–0,4 cm. 2. 54 całe i 4 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,63–0,75 cm (Ryc. 254, 10); [-].

Zlepione kawałki paciorków wskazują, że było co najmniej 2 równoległe sznury. W zlepionych paciorkach – 4 fragmenty lewoskrętnego sznura (nici). 3. 28 paciorków jedno-segmentowych z niebieskawego (7 szt.) i białozielonkawego (21 szt.) fajansu. Średnica 0,47–0,67 cm, średnica otworów 0,24–0,3 cm, grubość 0,28–0,65 cm (Ryc. 254, 9); [-]. 4. Zabytki zaginęły. 5. Szpila kości z poziomo przewierconym otworem o średnicy 0,3 cm. Wierzchołek zniszczony. Długość 5,1 cm. (Ryc. 254, 11); [*]. 6. Rozdzielacz kości cztero-otworowy. Wymiary: 2,8 x 0,7 x 0,35 cm, średnica otworów 0,33–0,37 cm. (Ryc. 254, 1); [-]. 7. Zachował się tylko fragment rozdzielacza kości z trzema otworami.

Ryc. 254. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 179. Zabytki kościane (1-2, 11), krzemienne (3-8), fajansowe (9), z muszli (10) i gliniany (12).

Fig. 254. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 179. Artefacts made of bone (1-2, 11), flint (3-8), faience (9), shell (10) or clay (12).

Wymiary: 1,7 x 0,7 x 0,4 cm (Ryc. 254, 2); [-]. 8. Zabytek zaginął. 9. Dwuucha amforka gliniana. Wysokość 14 cm, średnica brzuśca 13,4 cm (Ryc. 254, 12); [*].

Jama 180

Na głębokości 30 cm ukazała się niewyraźnie bardzo duża i niezbyt regularna plama ciemniejszej ziemi o wymiarach 800 x 500 cm. Była ona w kilku miejscach uszkodzona późniejszymi, niezbyt głębokimi wkopami. W jamę tę zostały całkowicie wkopane późniejsze groby KM nr 181, 182, 183 i 185. Nie udało się ustalić granicy jam żadnego z tych grobów, ponieważ ich wypełnisko nie różniło się zupełnie od ziemi wypełniającej jamę. W ziemi jamy, ponad grobami oraz obok nich było „sporo materiału”. Pod grobami, na poziomie 100 cm ukazała się nieregularna przydenna część jamy wypełniona „również czarną ziemią i silnie przepalona ogniem”. Dno jamy na głębokość 110 cm. W części przyden-

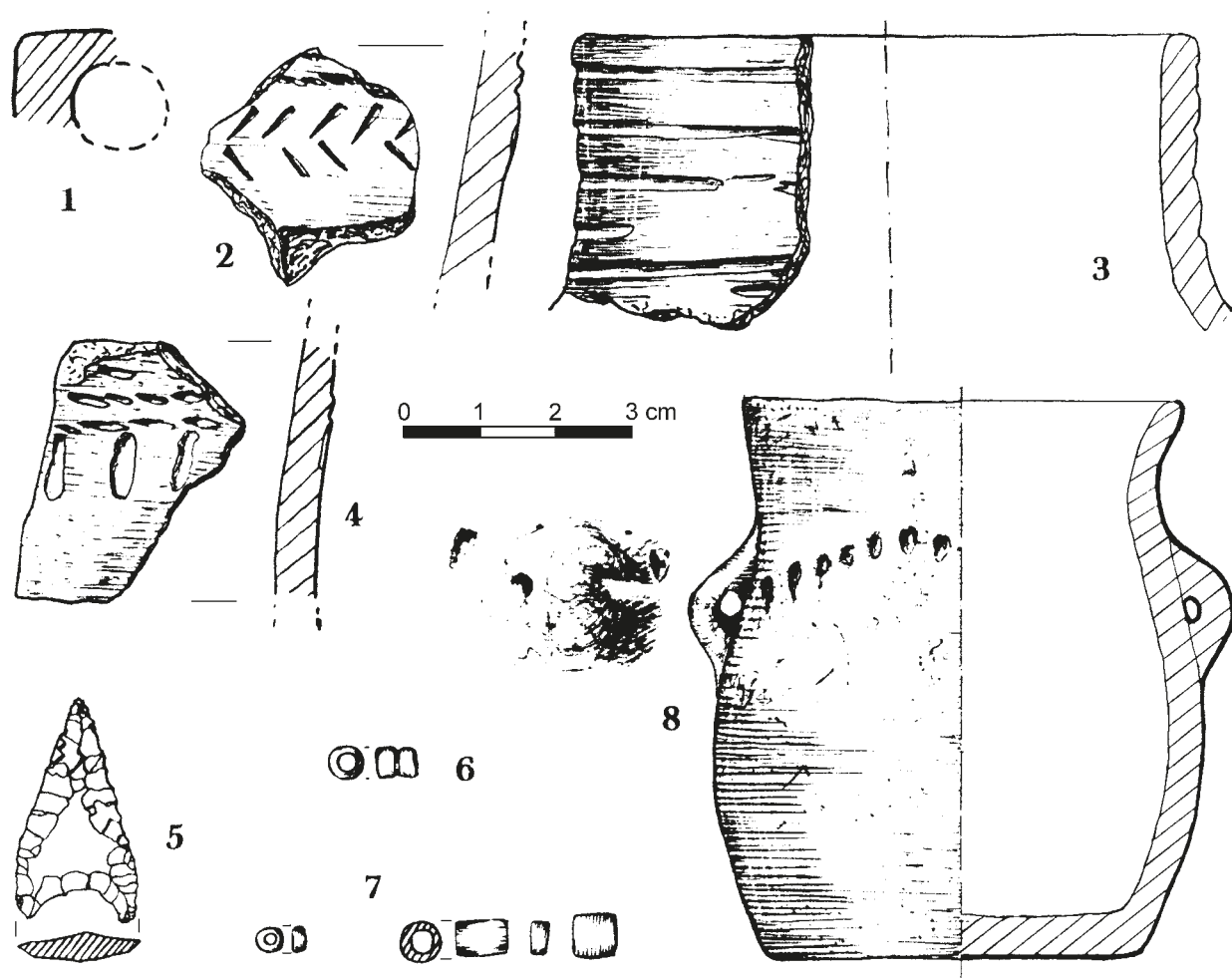
nej jamy nie było żadnego materiału. W górnej części jamy oraz w pobliżu grobów: przy grobie nr 181 – „skorupy dużego pucharu esowatego barwy jasno-ceglastej, zdobionego kilkoma rzędami rzadko rozstawionych pionowych stempelków (1), skorupy z ornamentem stempelkowym i sznurowym (2), ułamki uch naczyń, zdobione odciskami sznura (3), ułamek naczynia z wąskim pionowym i guzkowatym uchem pionowo przekłutym, na wysokości ucha zdobione go poziomymi liniami rytymi (podobnie zdobione naczynie znaleziono w grubość 183), brzeg naczynia o lekko ukośnej ściętej krawędzi (5), brzeg naczynia ze ściętą poziomo krawędzią wylotu, zdobiony poziomymi odciskami sznura (6), brzeg podobnie zdobiony z rzędem dołczków poniżej odcisków sznura (7), skorupa z guzem uchwytowym (8), ułamek brzegu naczynia zdobionego w górnej części poziomymi liniami rytymi (9), duża ilość skorup niezdobionych (10), część tabliczkowego rdzenia odłupkowego (11) i 2 no-

żyki z surowca górnoastarckiego (12), duży i szeroki skrobacz odłupkowy z krzemienia dolnoastarckiego (13), część tłuka (14) i 3 zapewne nożyki z tegoż surowca (15), 2 tnące narzędzia odłupkowe z krzemienia turońskiego (16), duża ilość wiórów (17), odłupków i odpadków z różnego surowca krzemiennego (18), kości i zęby zwierzęce, niektóre z nich przepalone w ogniu, małe grudki polepy i węgla drzewnego.”
INWENTARZ: Część materiału zaginęła. Reszta została zametrykowana z materiałami pochodzącymi z grobów nr 181 oraz grobu nr 185 (KAK i KM).

Grób 181

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 45 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ?. KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Czaszka rozbita i zniszczona częściowo. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego, I. Szewko-Szwaykowskiej

i I. Pomykoł-Gałąsińskiej – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. Prawa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym, palce w pobliżu żuchwy. WYPOSAŻENIE: Obok czaszki – niewielka ilość paciorków z muszli (1) i fajansu (2–3), które tworzyły zapewne naszyjnik. Niedaleko stóp – „dwiuchy kubeczek gliniany” zdobiony nakłuciami (4). Obok kości miednicy, na nieco wyższym poziomie – grocik krzemienny (5). W pobliżu grobu, na N (poza granicami jamy grobowej?), na głębokości 25 cm – rozbity puchar esowaty zdobiony nacięciami (6). UWAGI: Granicy jamy nie udało się uchwycić. Wypełnisko czarne jak otoczenie, tj. jak jama nr 180. W pudełku z metryką „znad i obok grobu 181” znajdowały się – kości zwierzęce, fragmenty ceramiki (7–17) o cechach technologicznych ceramiki KAK i KM, 2 kamyczki i fragment polepy (18). Materiały te należą zapewne do jamy nr 180. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytki zaginęły. 2.

Ryc. 255. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Materiały znalezione nad i obok grobu 181 (1–4) i w grobie 181 (5–8). Zabytki gliniane (1–4, 8), krzemienny (5) i fajansowe (6–7).

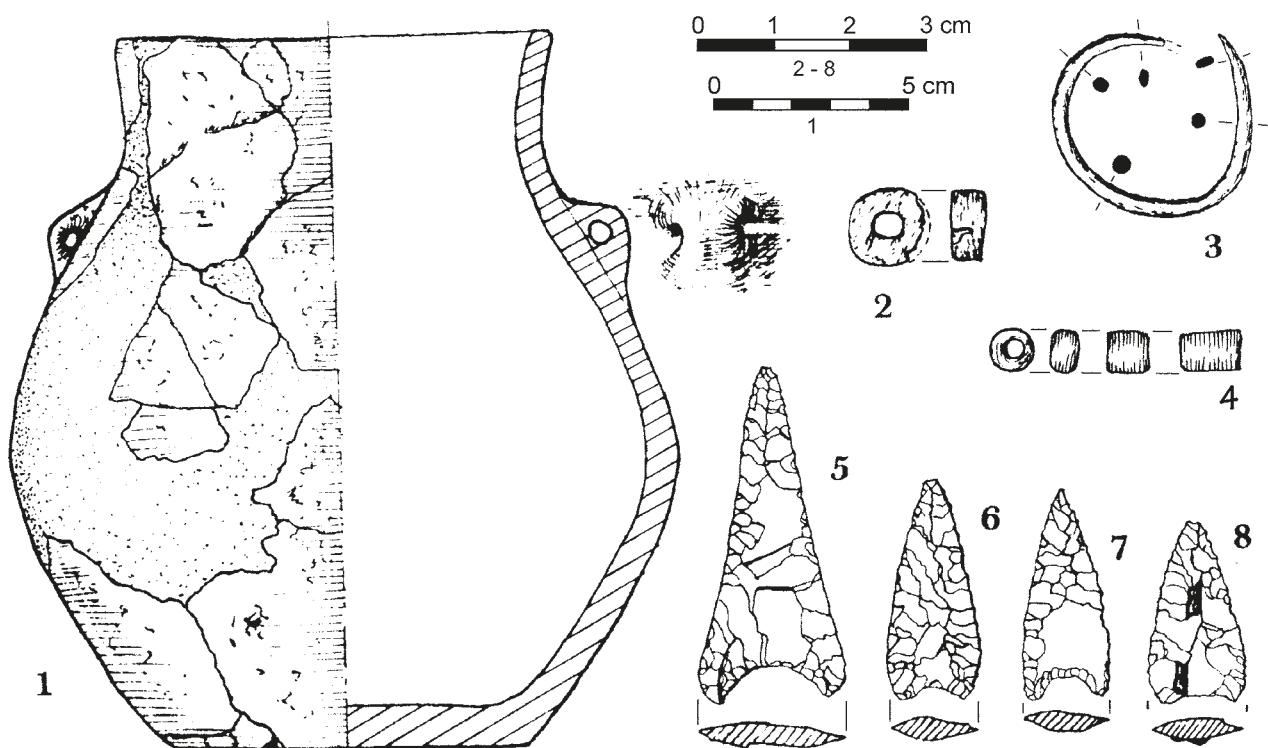
Fig. 255. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Materials found above or next to grave 181 (1–4) and in grave 181 (5–8). Artefacts made of clay (1–4, 8), flint (5) or faience (6–7).

15 paciorków jednosegmentowych z zielonkawego (11 szt.) i kremowego (4 szt.) fajansu o średnicy 0,43–0,62 cm; średnica otworów 0,22–0,43 cm i grubość 0,22–0,7 cm (Ryc. 255, 7); [-]. Fragment paciorka jednosegmentowego z kremowego fajansu; [-]. 3. Paciorek dwusegmentowy z zielonego fajansu o średnicy 0,44 cm; średnica otworów 0,22 cm i grubość 0,46 cm (Ryc. 255, 6); [-]. 4. Dwuucha amforka gliniana zdobiona dołkami. Wylew zdeformowany, owalny. Wysokość: 7,3 cm, średnica wylewu około 5,8 cm (Ryc. 255, 8); [*]. 5. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,9 x 1,6 x 0,33 cm (Ryc. 255, 5); [*]. 6. Zabytek zaginął. 7. 146 fragmenty ceramiki niecharakterystyczne, niezdobione KAK; [-]. 8. 7 fragmentów wylewów, w tym 3 zdobione odciskami poziomymi pojedynczych lub podwójnych linii lewoskrętnego sznura. KAK; [-]. 9. 3 fragmenty przydenne naczyń KAK; [-]. 10. 5 fragmentów ceramiki zdobionej poziomymi odciskami lewoskrętnego sznura. KAK; [-]. 11. Fragment naczynia glinianego zdobiony poziomym i ukośnym odciskiem lewoskrętnego sznura. KAK; [-]. 12. Fragment naczynia glinianego zdobiony poziomymi odciskami sznura i pionowymi dołkami. KAK (Ryc. 255, 4); [-]. 13. Fragment wylewu amfory glinianej zdobiony poziomymi żłobkami. WB. Średnica wylewu 8,2 cm (Ryc. 255, 3); [-]. 14. Fragment wylewu naczynia glinianego z guzkiem pla-

stycznym. KM; [-]. 15. Fragment naczynia glinianego zdobiony dwoma rzędami pionowych stempelków. KAK; [-]. 16. Fragment naczynia glinianego z okolicy ucha, zdobiony pasmem czterech równoległych odcisków lewoskrętnego sznura. KAK; [-]. 17. 2 fragmenty ceramiki zdobionej poziomym odciskiem sznura i ukośnymi żłobkami. KAK (Ryc. 255, 2); [-]. 18. Fragment polepy z odciskiem drewnianego pręta – konstrukcji ściany domu? Średnica pręta 1,13 cm (Ryc. 255, 1); [-].

Grób 182

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: ? ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Szkielet zniszczony i rozwleczony. Czaszka dobrze zachowana, żuchwa w przeciwnej stronie jamy grobowej w skupisku kości, gdzie były również miednica, łopatki, kości ramienia i żebra. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałańskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne? WYPOSAŻENIE: Około 50 cm na SW od czaszki, na głębokości 25 cm

Ryc. 256. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 182. Zabytki gliniany (1), kościane (2), miedziany (3), fajansowe (4) i krzemienne (5–8).

Fig. 256. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 182. Artefacts made of clay (1), bone (2), copper (3), faience (4) or flint (5–8).

– naczynie dwuucho o profilu esowatym (1). Przy naczyniu – grocik z krzemienia pasiastego (2). Pod naczyniem – drugi grocik krzemienny (2), poza tyłem czaszki – trzeci grocik z krzemienia ożarowskiego (2), pod kością miednicy – czwarty grocik z lepiszczem żywicznym (2). Obok kości łokciowej (lewej ręki ?) – kilka paciorków z kości (3) i fajansu (4). W pobliżu czaszki – kolczyk (zausznica) z drutu miedzianego (5). Prócz tego odkryto „skorupy (6) i materiał krzemienny (7) należący do jamy 180, której część przydenna ukazała się po zdjęciu szkieletu”. STRATYGRAFIA: Grób nr 182 wkopany był w jamę nr 180 (KAK, KM). Zarys jamy grobowej nr 182 był czarny, nie odróżniający się od zarysu jamy nr 180. INWENTARZ GROBU: – 1. Dwuucha amfora gliniana. Wysokość 18 cm, średnica brzuśca 16,8 cm (Ryc. 256, 1); [**]. 2. 4 grociki [-], z krzemienia ożarowskiego – 1 (Ryc. 256, 5), krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 256, 7) i krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 256, 6, 8). Na jednym zachowały się resztki żywicy (Ryc. 256, 8). Wymiary: długość 2,3–4,3 cm, szerokość 1,07–1,83, grubość 0,3–0,32 cm. 3. 6 walcowatych paciorków kościanych o zniszczonej powierzchni i o średnicy 1,0 cm; średnica otworów 0,3–0,44 cm i grubość 0,43–0,6 cm (Ryc. 256, 2); [-]. 4. 7 paciorków jednosegmentowych z zielonkawego (5 szt.) i niebieskiego (2 szt.) fajansu. Średnica paciorków 0,5–0,6 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,3–0,8 cm (Ryc. 256, 4); [-]. 5. Zausznica z drutu miedzianego o średnicy około 0,2 cm, okrągłego, ze sklepanymi końcami. Jeden koniec odłamany. Średnica zwoju około 2,7 cm (Ryc. 256, 3); [-]. 6. Zabytki zaginęły. 7. 3 bardzo drobne odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 1, krzemienia świeciechowskiego – 1 i krzemienia przepalonego – 1.

Grób 183

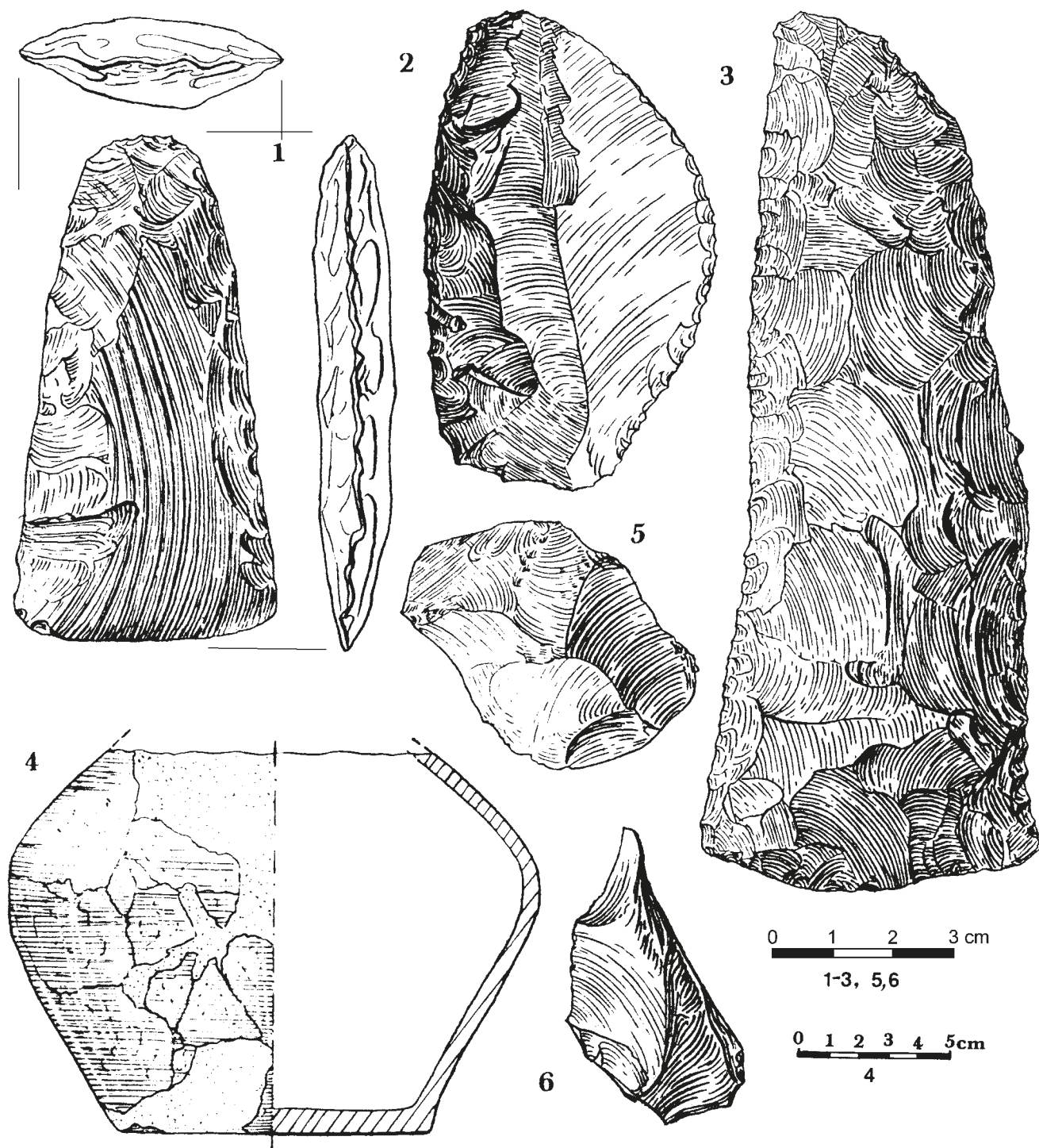
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. Kości nóg dość mocno zniszczone. Czaszka zgnieciona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **mężczyzna**, wg I. Pomykoł-Gałaśińskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **mężczyzna, adultus (20–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawie na wznak, z lekkim przechyleniem na prawy bok. Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. Prawa ręka wyprostowana, palce przy kościach miednicy (Ryc. 257). WYPOSAŻENIE: Fragment czaszki zabarwiony śniedzią. Na prawym przedramieniu, w pobliżu przegubu – 3 sznurowa bransoleta z paciorków fajansowych (1). Przy bransolecie (wchodziła w jej skład?) – „mała, dość gruba, silnie prześniedziąta, okrągła tarczka z blaszki brązowej” (2). Przy prawym udzie – nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego (3) skierowany ostrzem

Ryc. 257. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grób 183.

Fig. 257. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Grave 183.

na zewnątrz, siekierka dwuścienna gładzona z krzemienia pasiastego (4). Obok nich „nóż” odłupkowy z krzemienia ożarowskiego (5) i odłupek z krzemienia ożarowskiego (6). W pobliżu czaszki i na górnej części klatki piersiowej – paciorki fajansowe (1), tworzące zapewne naszyjnik. Poza czaszką – odłupek z krzemienia świeciechowskiego (6). Na klatce piersiowej – duży kolczyk (zausznica) z drutu miedzianego z jednym końcem blaszkowatym (7). Przy podudziach – grocik krzemienny (8). W pobliżu szkieletu, na nieco wyższym poziomie – naczynie gliniane z szyjką zdobioną poziomymi liniami rytymi (9) i fragment drugiego podobnego naczynia (10). Fragmenty tych naczyń były także nieco dalej w ziemi jamy nr 180. STRATYGRAFIA: Grób nr 183 był wkopany w jamę nr 180 (KAK, KM). Po zdjęciu szkieletu ukazała się część przydenna jamy nr 180. Zarys grobu nr 183 nieznany, wypełnisko grobu i jamy nr 180 tworzyła czarna ziemia. INWENTARZ GROBU: 1.–9. Zabytki zaginęły, zachowały się tylko rysunki. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Długość 14,6 cm, szerokość 5,6 cm (Ryc. 258, 3). 4. Gładzona siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego. Wymiary : 8,5 x 4,4 x

Ryc. 258. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 183. Zabytki krzemienne (1-3, 5-6) i gliniany (4).
Fig. 258. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 183. Artefacts made of flint (1-3, 5-6) or clay (4).

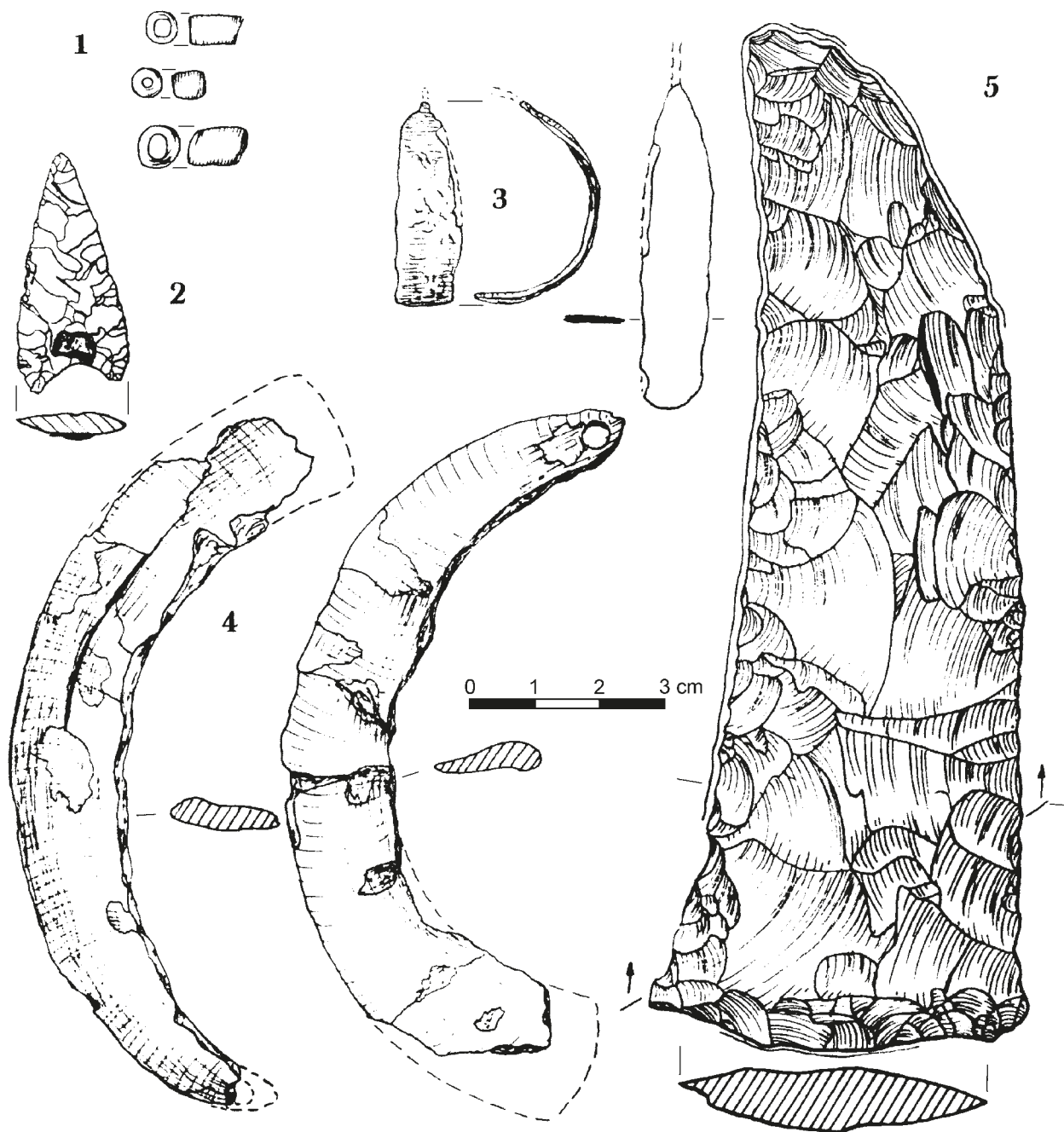
1,5 cm (Ryc. 258, 1). 5. Podwójne zgrzebło z krzemienia ożarowskiego. Długość 8 cm, szerokość 4,8 cm (Ryc. 258, 2). 6. 2 odłupki, z krzemienia ożarowskiego – 1 i krzemienia świciechowskiego – 1 (Ryc. 258, 5-6). 10. Zachował się fragment naczynia glinianego pozbawionego wylewu. Wysokość 12 cm, średnica brzuśca 16,5 cm (Ryc. 258, 4); [-].

Grób 185

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły,

kości szkieletu zupełnie rozwleczone, czaszka rozbita i przesunięta, żuchwa złamana, kości rozwleczone. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego i Z. Kapicy – **mężczyzna**, wg I. Szewko-Szwaykowskiej i I. Pomykoł-Gałaśińskiej – **mężczyzna, maturus (30–60 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne (ułożenie boczno-plecowe). Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. WYPOSAŻENIE: Pomiędzy kośćmi

ramieniowymi – 2 silnie zniszczone „wisiory” z kłów dzika (1) i grocik krzemienny (2). Pod prawą kością ramieniową – nóż sierpowaty z krzemienia ożarówskiego (3). W pobliżu żuchwy – paciorki fajansowe (4), które tworzyły zapewne naszyjnik. Przy kościach miednicy – „nóż” – odłupek z krzemienia ożarówskiego (5) i blaszkowata część kolczyka (zausznicy) brązowej (6). UWAGI: Nie udało się oznaczyć granic jamy grobu nr 185. W pudełku, wraz z metryką mó-

Ryc. 259. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 185. Zabytki fajansowe (1), krzemienne (2, 5), brązowy (3) i kościane (4).

Fig. 259. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 185. Artefacts made of faience (1), flint (2, 5), bronze (3) or bone (4).

wiąc, że zabytki pochodzą z próchnicy obok i z grobu nr 185, znajdowały się materiały ceramiczne (7–16) oraz krzemienne (17–25), 3 okruchy piaskowca i wapienia, drobne kostki zwierzęce. STRATYGRAFIA: Grób nr 185 wkopany był w ciemną warstwę kulturową i wypełniisko jamy nr 180. INWENTARZ GROBU: 1. 2 zawieszki z kłów dzika o zniszczonej powierzchni i częściowo zachowanych otworze – po 1 przy wierzchołku (średnica otworów 0,4 cm) oraz 1 przy nasadzie. Długość 10,5 cm i 10 cm (Ryc. 259, 4); [-]. 2. Grocik z krzemienia czekoladowego z zachowaną żywicą. Wymiary : 3,57 x 1,7 x 0,4 cm (Ryc. 259, 2); [-]. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego Wymiary : 15,4 x 5,7 x 1 cm (Ryc. 259, 5); [*]. 4. 20 paciorków jednosegmentowych z niebieskiego (6 szt.) i kremowego (14 szt.) fajansu. Średnica paciorków 0,66 cm, średnica otworów 0,15–0,37 cm, grubość 0,44–0,9 cm (Ryc. 259, 1); [-]. 5. Odłupek z krzemienia ożarowskiego; [-]. 6. Fragment zniszczonej blaszkowatej części zauszniczy z rozklepanego drutu brązowego. Długość po rozwinięciu około 5 cm, szerokość 1 cm (Ryc. 259, 3); [*]. 7. Wylew naczynia glinianego przepalonego, zdobionego rzędem pionowych stempelków, KPL; [-]. 8. Fragment naczynia glinianego z listwą plastyczną („wąsami”), KPL; [-]. 9. Fragment dna z plastycznym guzkiem, KPL; [-]. 10. 2 fragmenty uch kubków; 1 z nich zdobiony odciskami lewoskrętnego sznura i 2 fragmenty zdobione pasmem 4 sznurów lewoskrętnych obok ucha. FPKM; [-]. 11. 2 fragmenty ceramiki zdobionej poziomymi pasmami lewoskrętnych podwójnych sznurów, WB; [-]. 12. 95 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki WB; [-]. 13. Fragment dna, WB; [-]. 14. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KT; [-]. 15. 2 fragmenty ceramiki, w tym 1 zdobiony rytym falistym pasmem żłobków. Średniowiecze; [-]. 16. 3 fragmenty ceramiki, w tym 1 zdobiony 2 pasmami pionowych stempelków. NO; [-]. 17. 61 odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 31 (w tym: 7 przepal., 6 korowych), z krzemienia świciechowskiego – 11 (w tym: 1 korowy), z krzemienia ożarowskiego – 2, krzemienia czekoladowego – 8 (w tym: 3 korowe), krzemienia narzutowego – 3 (w tym: 2 przepalone korowe), krzemienia przepalonego czekoladowego z Glinian (?) – 17. 18. 2 łuszczyki z krzemienia czekoladowego; [-]. 19. Tłuk dookolny kulisty z krzemienia pasiastego z fragmentem kory. Średnica około 4,2 cm; [-]. 20. Odłupek z siekiery czworosiennej (niegładzonej ?) z krzemienia świciechowskiego; [-]. 21. Łuszczeń dwubiegunowy z odłupka z siekiery gładzonej z krzemienia pasiastego; [-]. 22. 3 łuszczenie dwubiegunowe [-], z krzemienia świciechowskiego – 1, krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia pasiastego – 1. 23. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego Na stronie wierzchniej zachował się fragment kory. Łuskanie na stronę wierzchnią, półstromo przy sęczku. Sęczek odbity. Część wierzchołkowa odłupka odłamana; [-]. 24. Szczątkowy rdzenik odłupkowy o zmienionej

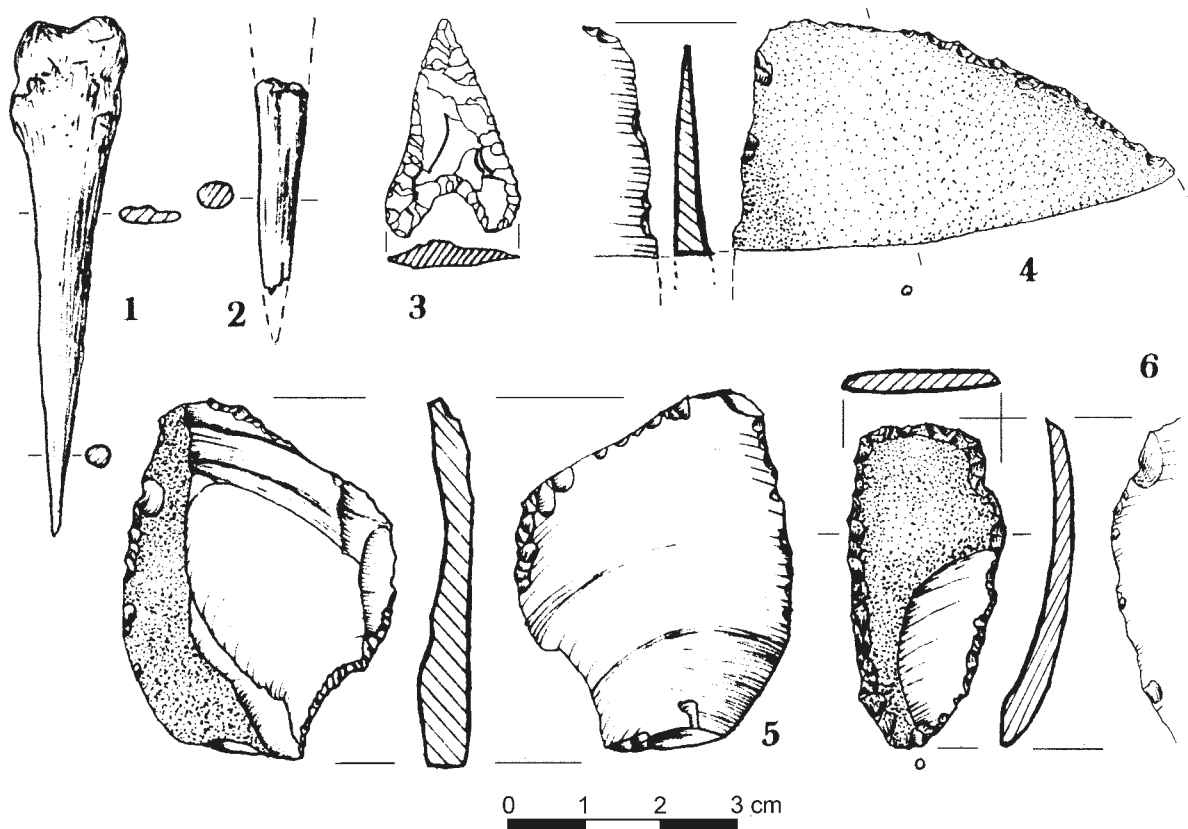
orientacji z krzemienia czekoladowego, z fragmentem kory; [-]. 25. 2 odłupki łuskane z krzemienia świciechowskiego [-], 1 łuskany stromo częściowo przy wierzchołku na stronę spodnią, drugi w części przyszczkowej na stronę spodnią.

Grób 196

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 35 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: E-W. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły, zniszczony rowem współczesnym. Zachowała się dolna część szkieletu i silnie zniszczone kości przedramion. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Wg I. Michalskiego – **kobieta**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi niezbyt silnie zgięte w kolanach. Ręce prawdopodobnie były zgięte w łokciach. WYPOSAŻENIE: W ziemi wypełniającej rów – kości ludzkie i 2 fragmenty zniszczonego rowem dość dużego naczynia (1). UWAGI : Wypełniisko grobu nr 196 odległego o kilkadziesiąt metrów od grobów KM, nie różniło się niczym od ziemi otaczającej go, toteż nie udało się ustalić granic jamy grobowej. Część grobu zniszczona została rowem współczesnym. INWENTARZ GROBU: Zabytki zaginęły.

Grób 225

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 10–15 cm (ziemia orna). KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ: ? KIERUNEK OSI GROBU: ? ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry i częściowo rozwleczony. Czaszka zgnieciona. Brak żuchwy, lewego ramienia i uda, kości miednicy i innych, mniejszych kości. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: Zdaniem Michalskiego – **kobieta (?)**, wg I. Pomykoł-Gałańskiej i I. Szewko-Szwaykowskiej – **płeć i wiek nieokreślone**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne (?). Nogi lekko zgięte w kolanach. WYPOSAŻENIE: Obok kości krzyżowej – grocik krzemienisty (1). W miejscu, gdzie powinny być stopy szkieletu – odłupek z krzemienia świciechowskiego (2), szydełko kościane (3), fragment drugiego szydełka (?) kościanego (4), 3 „nożykowate” narzędzia z odłupków z krzemienia pasiastego (5–7). W odległości 35 cm od kolan szkieletu na N, nad narożnikiem jamy nr 226 (KAK), w ziemi wypełniającej rów – duże roztrzaskane naczynie gliniane (8) o profilu esowatym. Szyjka naczynia zdobiona czterema poziomymi rzędami ukośnie nakłuwanych i regularnych stempelków. Jak przypuszczał K. Salewicz, naczynie to należało do inwentarza grobu nr 225. UWAGI: Szkielet był w próchnicy ornej. STRATYGRAFIA: Grób nr 225 był częściowo wkopany w starszą od niego jamę nr 226 (KAK). INWENTARZ GROBU: 1. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,75 x 1,76 x 0,4 cm (Ryc. 260,

Ryc. 260. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie grobu 225. Zabytki kościane (1–2) i krzemienne (3–6).
Fig. 260. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Burial goods from grave 225. Artefacts made of bone (1–2) or flint (3–6).

3); [-]. 2. Odłup z krzemienia świciechowskiego; [-]. 3. Szydło kościane z kości długiej zwierzęcej. Długość 5,8 cm (Ryc. 260, 1); [-]. 4. Fragment szydła kościanego. Długość 2,8 cm (Ryc. 260, 2); [-]. 5. Zgrzebło z wióra z krzemienia pasiastego. Boki łuskane stromo na stronę wierzchnią. Na wierzchołku uformowane stromym retuszem na stronę wierzchnią łukowate drapisko. Na stronę wierzchniej duży fragment kory. Wymiary : 4,3 x 2,1 x 0,5 cm (Ryc. 260, 6);

[-]. 6. Odłupek łuskany, korowy z krzemienia pasiastego Krawędzie boczne łuskane częściowo na stronę wierzchnią i spodnią, stromo i półstromo. Wymiary: 4,3 x 3,6 x 0,6 cm (Ryc. 260, 5); [-]. 7. Odłupek korowy z krzemienia pasiastego z odłamaną częścią przysączkową, łuskany drobno na stronę wierzchnią i częściowo na stronę spodnią. Wymiary: 5,8 x 3 x 0,4 cm (Ryc. 260, 4); [-]. 8. Zabytek zaginął.

MATERIAŁY DOMIESZANE DO INWENTARZY GROBÓW ORAZ LUŻNE

Podczas licznych przeprowadzek, w okresie okupacji i po II wojnie światowej, jak również w wyniku działalności niefrasobliwych badaczy, materiały pochodzące ze st. I w Mierzanowicach zostały w wielu wypadkach przemieszane ze sobą. Część z nich uległa bezpowrotnemu zaginięciu. Stąd też istnieją duże rozbieżności pomiędzy opisem grobów dokonany przez K. Salewicza (1944), a zawartością pudełek. Część zabytków udało się zidentyfikować i zweryfikować na podstawie szczegółowych informacji badacza stanowi-

ska. Pozostałe, które nie były uwzględnione w maszynopisie K. Salewicza, zostały wydzielone i zaklasyfikowane do powyższej kategorii. Wyjątek stanowią drobne fragmenty ceramiki oraz część materiału krzemienno („odłupki i odpadki”), które K. Salewicz nie uwzględnił w opisie, jako że są one domieszane do grobów z warstwy kulturowej stanowiska (inf. ustna K. Salewicza – 1979 r.). Wszystkie poniżej wymienione zabytki uległy całkowitemu zniszczeniu podczas pożaru w 1991 r.

MATERIAŁY DOMIESZANE [-]:

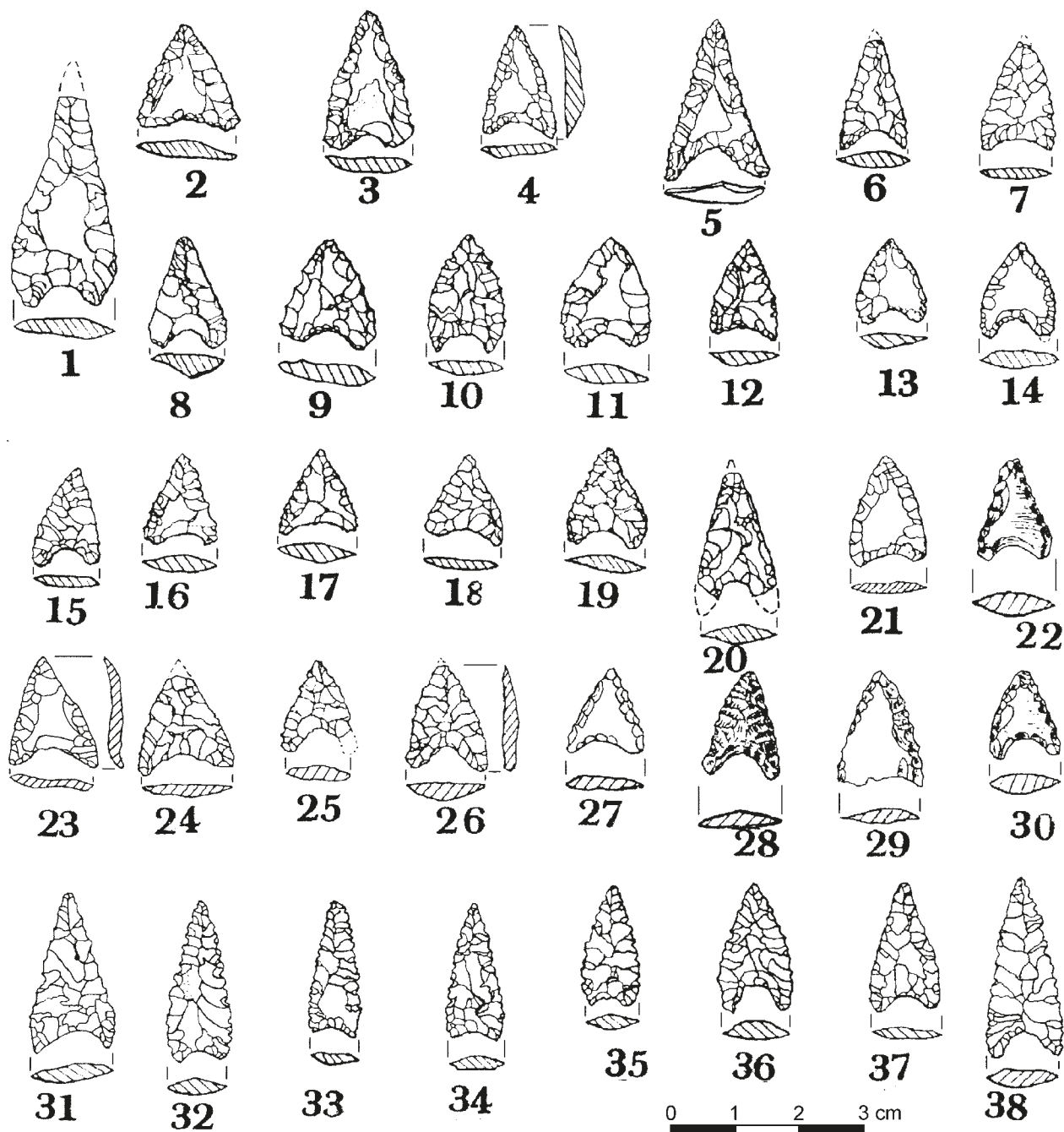
Grób 7

1. 2 fragment jednosegmentowy paciorka fajansowego.

Grób 9

1. Do 21 grocików krzemiennych, z których 18 posiadało lepsze żywiczne, domieszano 17 innych. Udało się ziden-

tyfikować tylko 19 grocików (Ryc. 19, 1–18 i 21). Pozostałe to 19 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 9 (Ryc. 261, 1–6, 13, 15, 19), krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 261, 12), krzemienia świeciechowskiego – 4 (Ryc. 261, 9, 11, 16–17), krzemienia woskowo-czekoladowego – 2 (Ryc. 261, 10, 18), krzemienia wołyńskiego – 1 (Ryc. 261, 7), krzemienia kredowego-bałtyckiego – 1 (Ryc. 261, 8), krzemienia wołyńskiego lub krzemienia kredowego-bałtyckiego – 1 (Ryc. 261, 14).

Ryc. 261. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Grociki domieszane do zabytków z grobów 9 i nieokreślonych (1–19), grobu 104 (20), grobu 196 (21), grobu 89 (22–30) i nieokreślonego (31–38).

Fig. 261. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Arrowheads added to artefacts from grave 9 and undetermined ones (1–19), from grave 104 (20), grave 196 (21), grave 89 (22–30) and an undetermined grave (31–38).

Wymiary: długość 1,38–3,5 cm, szerokość 1,04–1,64 cm, grubość 0,24–0,4 cm. 2. Fragment muszli szczeżui (odpadek z produkcji paciorków).

Grób 12

1. Fragment metalowej blaszki.

Grób 18

1. 2 kości (palciczki ludzkie ?) zazielenione śniedzią.

Grób 22

1. 2 niewielkie fragmenty wylewów naczyń, w tym 1 zdobiony poziomym odciskiem lewoskrętnego sznura. WB. 2. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu. Średnica 0,7 cm, średnica otworów 0,4 cm, grubość 0,5 cm. 3. 4 odłupki, z krzemienia pasiastego – 1, krzemienia narzutowego – 1 i krzemienia nieokreślonego – 2. 4. Odłupek złamany z nieokreślonego surowca (krzemień pasiasty?) z fragmentem kory, drobno łuskany na stronę wierzchnią na jednej krawędzi. 5. Odłupek złamany z tzw. „glenia” (wg inf. ustnej S. Krukowskiego 1973 – „glen” znad środkowego Dniestru”), tj. jaspisu, z wyszczerbionymi i częściowo załuskanyymi 3 krawędziami na stronę wierzchnią.

Grób 24

1. Węgielek drzewny (próbka). 2. Okruszek z gładzika z piaskowca. 3. 10 drobnych okruszków kamiennych (piaskowiec, granit, itd.).

Grób 25

1. 2 fragmenty polepy.

Grób 26

1. Paciorek jednosegmentowy z niebieskawego fajansu. Średnica 0,5 cm, średnica otworów 0,4 cm, grubość 0,5 cm.

Grób 28

1. 2 paciorki walcowate z kości. Średnica 1,0 cm i 0,9 cm, średnica otworów 0,6 cm i 0,5 cm, grubość 0,3 cm i 0,4 cm.

Grób 29

1. Niewielki fragment kościanego narzędzia o wygładzonej powierzchni.

Grób 38

1. Niewielki fragment kościanego narzędzia. Na wygładzonej powierzchni – rysy. 2. Węgiel drzewny (resztkę zwęglonego przedmiotu nieokreślonego kształtu i funkcji?).

Grób 39

1. Fragment polepy.

Grób 40

1. Fragment kościanego narzędzia o wygładzonej jednej powierzchni.

Grób 41

1. Kostka i czaszka gryzonia. 2. Fragment muszli szczeżui lub skójki.

Grób 45

1. Okruch wapienia z petrosileksem.

Grób 47

1. 3 płaskie fragmenty kostek zwierzęcych (skorupa żółwia?).

Grób 49

1. Węgielek drzewny.

Grób 53

1. Okruch piaskowca. 2. 2 fragmenty muszli małży rzecznej o zniszczonej powierzchni.

Grób 54

1. Bardzo niewielki fragment przepalonego narzędzia z wygładzonej kości (zwierzęcej?).

Grób 55

1. Węgla drzewne (próbka).

Grób 57

1. 4 fragmenty muszli szczeżui lub skójki. 2. 24 fragmenty paciorków jednosegmentowych z niebieskiego (19) i wyblakłego, białego (5 szt.) fajansu.

Grób 59

1. 4 wapienne okruszki i próbka gleby.

Grób 61

1. Okruch piaskowca.

Grób 62

1. 2 fragment nieokreślonego narzędzia kościanego, w tym jeden z kości długiej (żebra zwierzęcego?).

Grób 64

1. 2 fragmenty zniszczonych kości zwierzęcych, w tym fragment nieokreślonego narzędzia.

Grób 65

1. Drobnny fragment kości zwierzęcej (narzędzia?). 2. Okruszek granitowy (ponad grobem).

Grób 70

1. Węgle drzewne (próbka).

Grób 75

1. Fragment narzędzia (gładzidła?) z żebra zwierzęcego.

Grób 76

1. Fragment nieokreślonego narzędzia (?) z kości.

Grób 82

1. Drzazga kościana (z nieokreślonego narzędzia?).

Grób 84

1. Okruch granitowy. 2. Próbkę brunatnej ziemi.

Grób 85

1. 2 fragmenty prostej szpili (?) kościanej o zniszczonej powierzchni. Długość 3,1 cm i 2,8 cm. 2. 2 fragmenty drzazgi kościanej (resztkę nieokreślonego narzędzia?). 3. Wisiorek z kła psa z przewierconym otworem o średnicy około 0,3 cm. Długość 3,4 cm (Ryc. 262, 3). 4. Fragment żebra zwierzęcego. 5. Paciorek walcowaty z kości. Średnica 0,95 cm, średni-

ca otworów 0,47 cm, grubość 0,46 cm. 6. 2 fragmenty walcowatego paciorka kościanego o średnicy 1 cm; średnica otworów 0,5 cm i grubość 0,5 cm. 7. 32 fragmenty różnych naczyń glinianych, w tym fragment wylewu zdobionego pasmem pionowych stempelków. WB i NO. 8. Fragment wylewu naczynia glinianego o średnicy 13 cm, zdobionego pasmem ukośnych, nierównych stempelków (Ryc. 262, 1). 9. Przetrącony zaczątkowiec siekiery (?) służący jako klin (?) z krzemienia pasiastego Na jednym końcu ślady wielokrotnych uderzeń. 10. 2 odłupki łuskane z krzemienia pasiastego Wymiary: 2,7 x 1,9 x 0,7 cm i 1,7 x 1,5 x 0,4 cm (Ryc. 262, 2, 4). 11. 6 odłupków, z krzemienia świeciechowskiego – 3, krzemienia pasiastego – 2 i krzemienia czekoladowego – 1.

Grób 86

1. 5 drzazg kościanych (z gładzonych narzędzi), w tym 1 przepalona. 2. Węgiel drzewny. 3. Uszkodzona zawieszka z kła dzika z 3 otworami u nasady. Długość 5,8 cm, średnica otworów 0,3 cm (Ryc. 263, 3). 4. 3 walcowate paciorki z kości o średnicy 0,9–1,13 cm; średnica otworów 0,4–0,5 cm, grubość 0,4–0,79 cm.

Grób 89

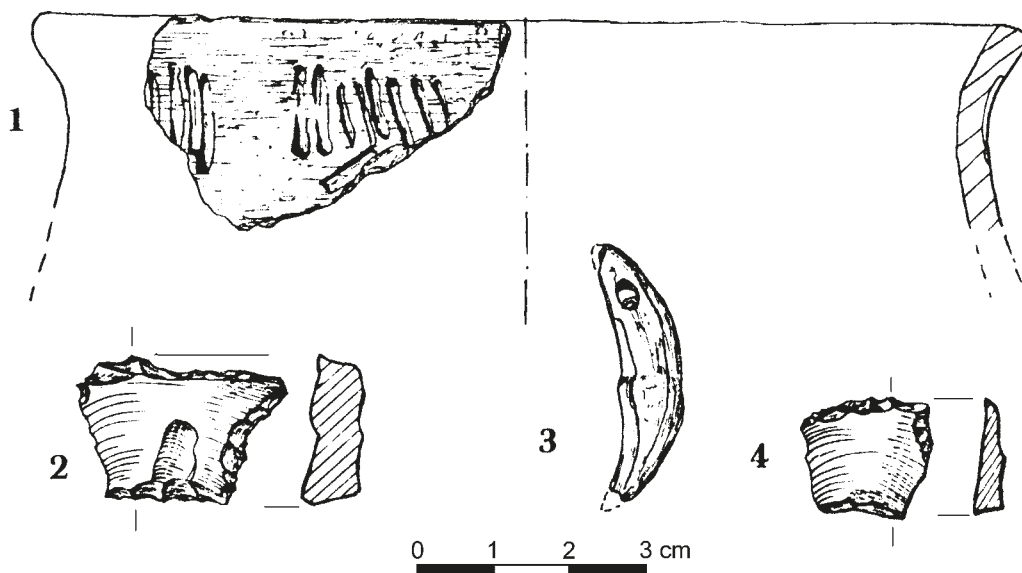
1. 9 grocików z krzemienia czekoladowego, z czego 2 uszkodzone. Wymiary: długość 1,4–1,9 cm, szerokość 1,1–1,5 cm, grubość 0,2–0,4 cm (Ryc. 261, 22–30). 2. 2 zawieszki z zębów zwierząt mięsożernych. Długość 1,8 cm i 2,9 cm, średnica otworów 0,3 cm (Ryc. 263, 10–11).

Grób 96

1. Fragment prostej szpili kościanej, złamanej obustronnie. Długość 5,2 cm, średnica około 0,5–0,6 cm (Ryc. 263,

Ryc. 262. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Materiały domieszcane do zabytków z grobu 85. Zabytki gliniany (1), krzemienne (2, 4) i kościany (3).

Fig. 262. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Materials added to artefacts from grave 85. Artefacts made of clay (1) flint (2, 4) or bone (3).

Grób 140

1. Paciorek dwusegmentowy z niebieskiego fajansu. Średnica 0,4 cm, średnica otworów 0,14 cm, grubość 0,35 cm (Ryc. 263, 13). 2. Fragment paciorka jednosegmentowego z kremowego fajansu.

Grób 153

1. 4 drobne fragmenty kości (zwierzęcych?).

Grób 155

1. Fragment nieokreślonej kości długiej (paciorek rurkowaty?) oraz fragment kości płaskiej (czaszki?).

Grób 182

1. 2 drobne, przepalone fragmenty kostek (zwierzęcych?).

Grób 196

1. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 1,73 x 1,15 x 0,22 cm (Ryc. 261, 21).

MATERIAŁY LUŻNE (BEZMETRYKOWE):

1. Fragment okrągłego paciorka z muszli. 2. Fragment dwusegmentowego paciorka z niebieskiego fajansu. 3. 89 fragmentów jednosegmentowych paciorków z niebieskiego (54 szt.) i z kremowego (35 szt.) fajansu. 4. 8 grocików z krzemienia czekoladowego Wymiary: długość 1,98–3 cm, szerokość 0,8–1,37 cm, grubość 0,16–0,37 cm (Ryc. 261, 31–38) i 2 fragmenty tulejki żywicznej. 5. Drobny odłupek z krzemienia pasiastego 6. Fragment muszli skójki lub szczęzi. Wymiary: 1,1 x 1 cm (Ryc. 263, 6).

CMENTARZYSKO W WOJCIECHOWICACH, POWIAT OPATÓW, WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE, NA STANOWISKU I

Stanowisko I w Wojciechowicach, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie, zostało odkryte przez prof. dr. Zygmunta Krzaka podczas badań powierzchniowych przeprowadzonych w 1960 r. Wśród licznych fragmentów ceramiki i zabytków krzemiennych, znaleziono podówczas bryły wapienia, co zdaniem odkrywców sugerowało sepulkralny charakter stanowiska (Z. Krzak 1962, s. 48). Badania wykopaliskowe przeprowadzone z ramienia Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie w 1972 r. przez dr. Jacka Miśkiewicza i mgr. Krzysztofa Kowalskiego, potwierdziły wysunięte uprzednio przypuszczenia. W trzech założonych podówczas wykopach odkryto obiekty (jamy i groby), które oznaczono numeracją ciągłą – nr 1–30, 32–33A, 44. W latach 1973–1975 badania kontynuował mgr Jerzy Bąbel, odkrywając obiekty nr 31, 34–67 oraz rów. Nie wszystkie z odkrytych obiektów zostały wyeksplorowane. Do nieprzebadanych należą nr 20, 26, 28–29, 35, 45–51, 56–57, 63–67. Badania zostały przerwane ze względów organizacyjnych.

Obiekty odkryte w 1972 r. nie zostały przebadane z należytą dokładnością, sposób ich eksploracji przedstawia wiele do życzenia, np. nie robiono profili badanych grobów, co znacznie zubożyło zasób informacji. W latach 1973–1975 zwracano baczniejszą uwagę na szczegóły związane z konkretnymi, aktualnie badanymi obiektami. Stąd też w planach i opisach jam i grobów da się zauważyć różnicę w ilości uzyskanych w trakcie badań informacji.

Analizę antropologiczną szkieletów dokonała doc. dr hab. Alina Wiercińska, badania odontologiczne szczątków ludzkich wykonała lekarz stomatolog I. Wronka, analizę kości zwierzęcych dr Alicja Laso-

ta-Moskalewska, a badania metalograficzne inż. Longina Koziorowska. Autorem fotografii jam i grobów jest Jerzy Bąbel.

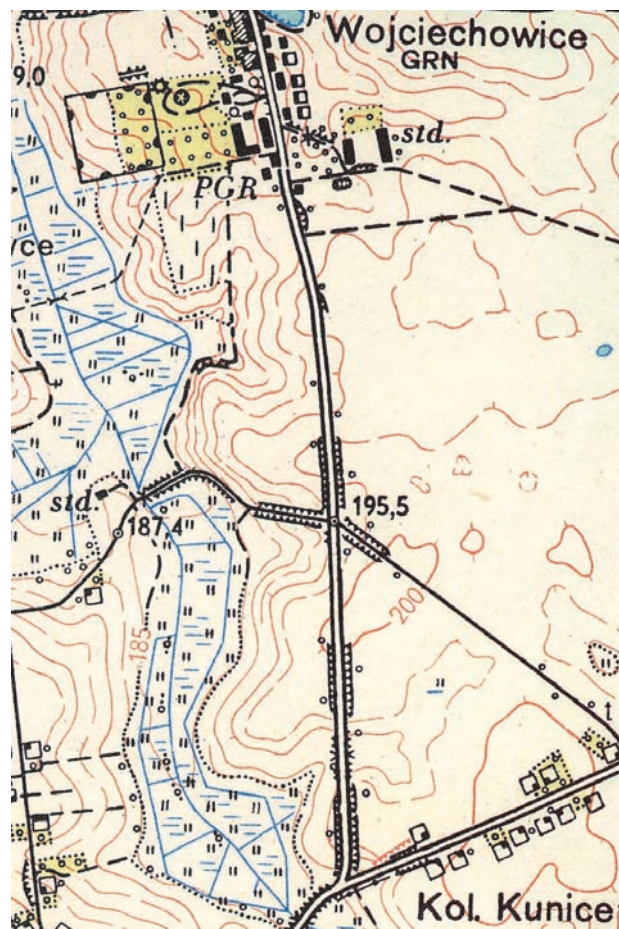
Stanowisko I w Wojciechowicach, woj. Tarnobrzeg znajdowało się na polu należącym do Stacji Hodowli Roślin – Śmiłów. Po 1990 r. grunty SHR-u zostały przejęte przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa. Położone jest na prawym brzegu rzeki Gierczanki, na zachód od szosy łączącej wieś Wojciechowice z wsiami Stodoły i Kunice, na grzbiecie i południowym zboczu ostrogi lessowej (Ryc. 264–265).

W wyniku badań wykopaliskowych wykonano wykopy, które objęły obszar 752,25 m². Na terenie tym znajdowało się 73 prehistoryczne obiekty.

Wykop I położony najdalej na zachód, miał powierzchnię 12,5 m². W jego obrębie nie odkryto żadnych obiektów zabytkowych. W wykopie II, położonym w odległości 10 m na wschód od wykopu I, na przestrzeni 13 m² odkryto jamę KT. W wykopie III znajdującym się w odległości 40 m na wschód od wykopu II, na przestrzeni 76,25 m², odkryto 4 jamy z materiałami KPL, KAK, FPKM, KM? i nieokreślonymi kulturowo. Wykop IV położony w odległości 79 m wschód od wykopu III miał powierzchnię 650,5 m² (Ryc. 266). Znajdowało się w nim 68 obiektów osadniczych i grobowych, należących do KPL, KCS, FPKM, KM, KT oraz zarys rowu obronnego (fosa).

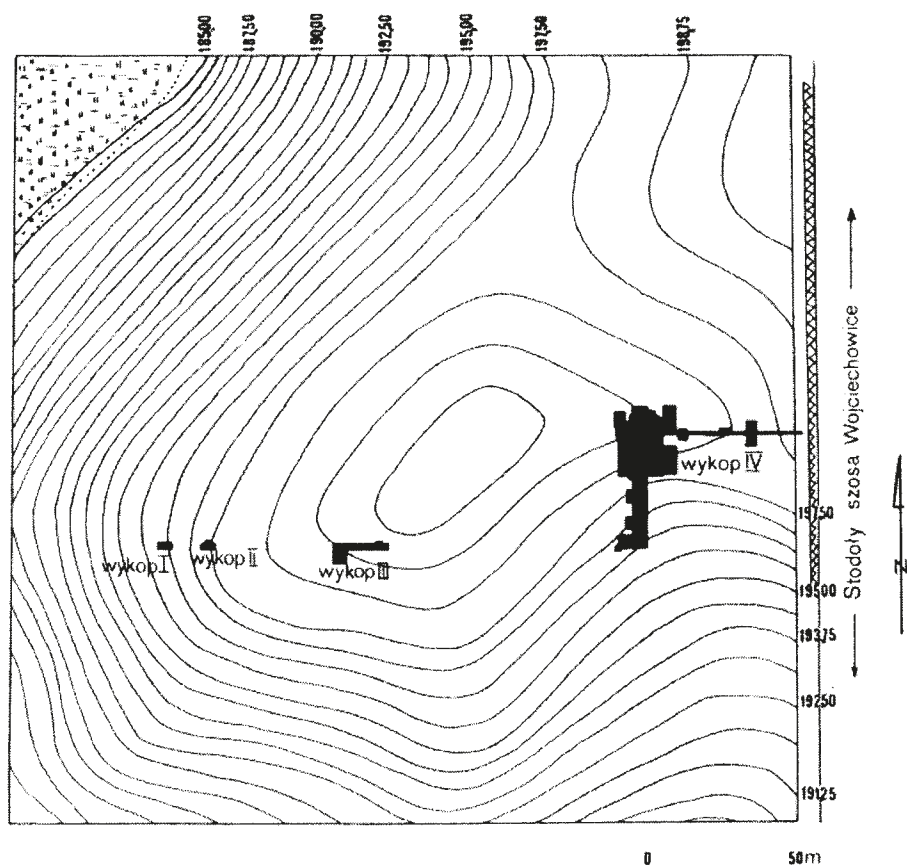
Autor opublikował groby neolityczne (KPL i KCS) przebadane na tym stanowisku (J. Bąbel 2000).

Niniejsze opracowanie obejmuje 27 grobów zaliczanych do FPKM oraz KM i 1 grób KCS. Ten ostatni umieszczony został w tej pracy ze względu na sytuację stratygraficzną w jakiej wystąpił.

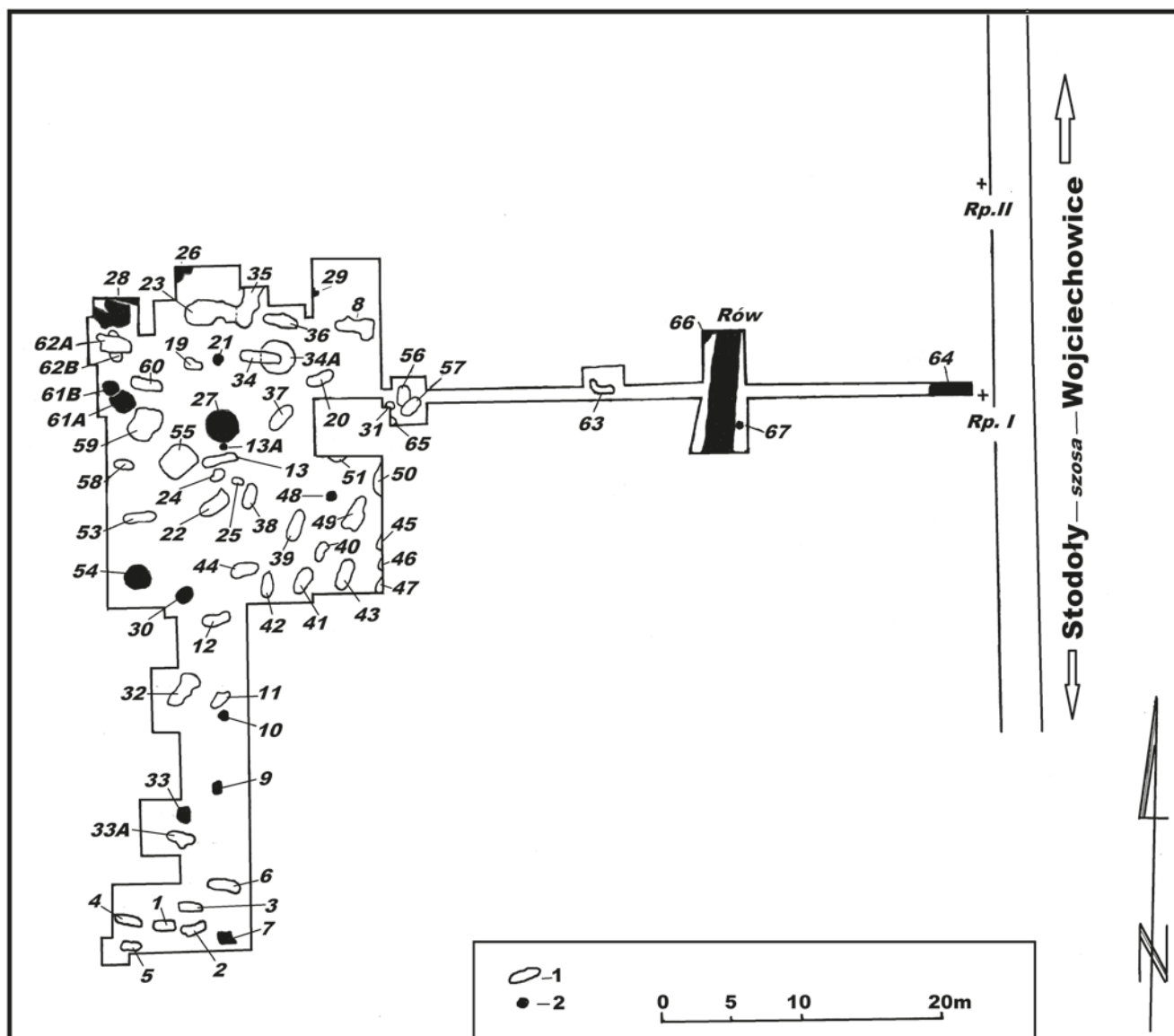
Ryc. 264. Wojciechowice, pow. Opatów. Położenie i zasięg stanowiska I.

Fig. 264. Wojciechowice, Opatów district. Location and range of the site I.

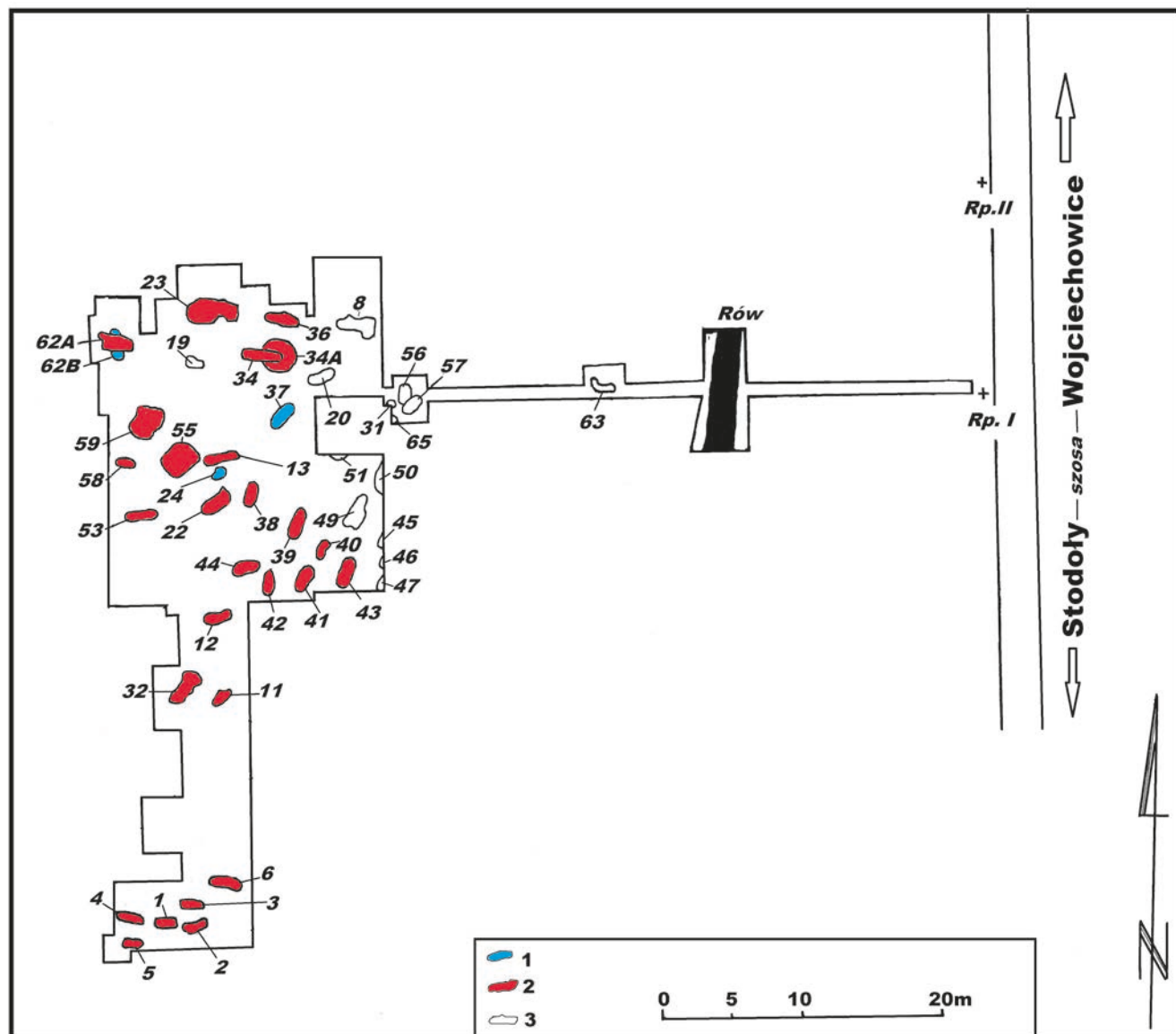

Ryc. 265. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Lokalizacja wykopów.

Fig. 265. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Location of the excavation units.

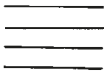
Ryc. 266a. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I, wykop IV. Plan zbiorczy obiektów. 1 – groby, 2 – jamy. Grafika Jerzy T. Bąbel.
 Fig. 266a. Wojciechowice, Opatów district. Site I, excavation unit IV. Overall layout of features. 1 – graves, 2 – pits. Graphics by Jerzy T. Bąbel.

Ryc. 266b. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I, wykop IV. Plan cmentarzyska KCS, Ch-V i KM. 1 – groby KCS, 2 – przebadane groby Ch-V i KM, 3 – groby nieprzebadane. Grafika Jerzy T. Bąbel.

Fig. 266b. Wojciechowice, Opatów district. Site I, excavation unit IV. Layout of CWC, Ch-V and MC cemetery. 1 – CWC graves, 2 – excavated Ch-V and MC graves, 3 – unexcavated graves. Graphics by Jerzy T. Bąbel.

LEGENDA:

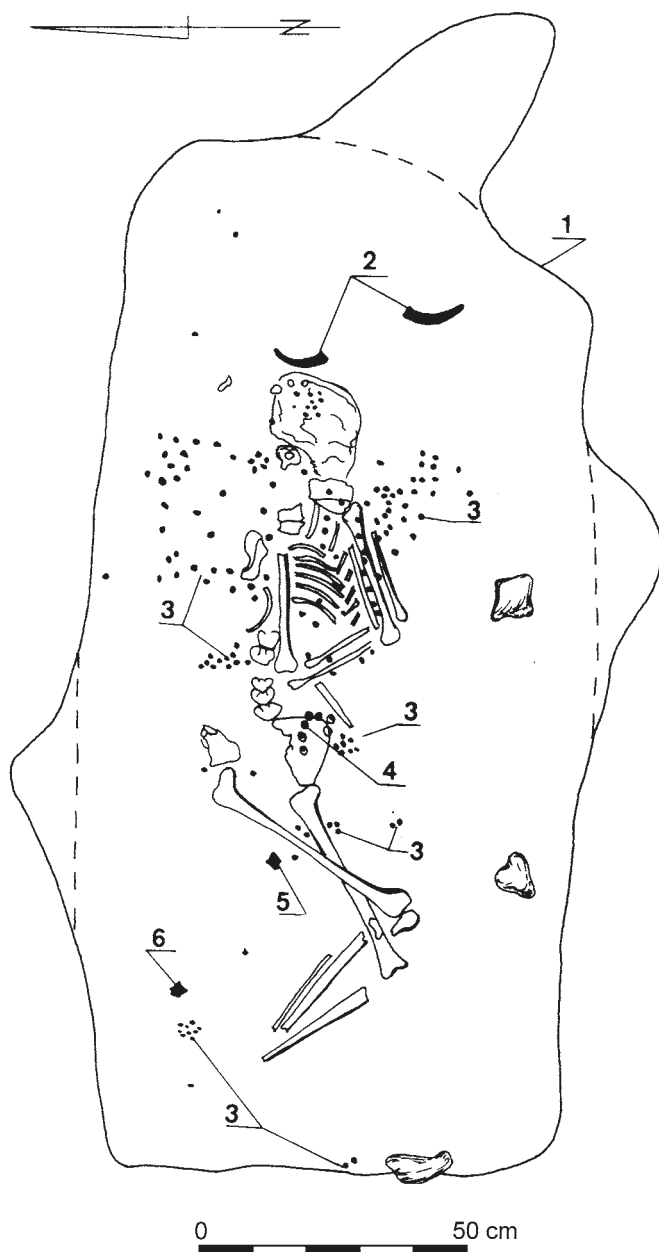
	less		węgielki drzewne
	próchnica		grociki krzemienne
	ziemia intensywnie czarna		paciorki z muszli
	ziemia brązowa		sznur paciorków z muszli
	bryły i płyty wapienne		paciorki z kości
	zarys jamy		paciorki fajansowe
	zarys trumny		paciorki z zębów zwierzęcych
	polepa		zawieszki z szabel dzika
	kości		zausznice miedziane
	fragmenty ceramiki		muszle małży
	krzemienie		

Ryc. 267. Objaśnienie znaków używanych na planach grobów z cmentarzyska na stanowisku I w Wojciechowicach, pow. Opatów.

Fig. 267. Explanation of the symbols used in the layouts of graves at the cemetery at site I in Wojciechowice, Opatów district.

Obiekt 1 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Pierwotnie – kształt prostokątny z zaokrąglonymi rogami, deformacje powstały na skutek działalności gryzoni. Stąd zarys posiada „wypustki” próchnicze. Długość 195 cm, szerokość 95 cm (Ryc. 268,

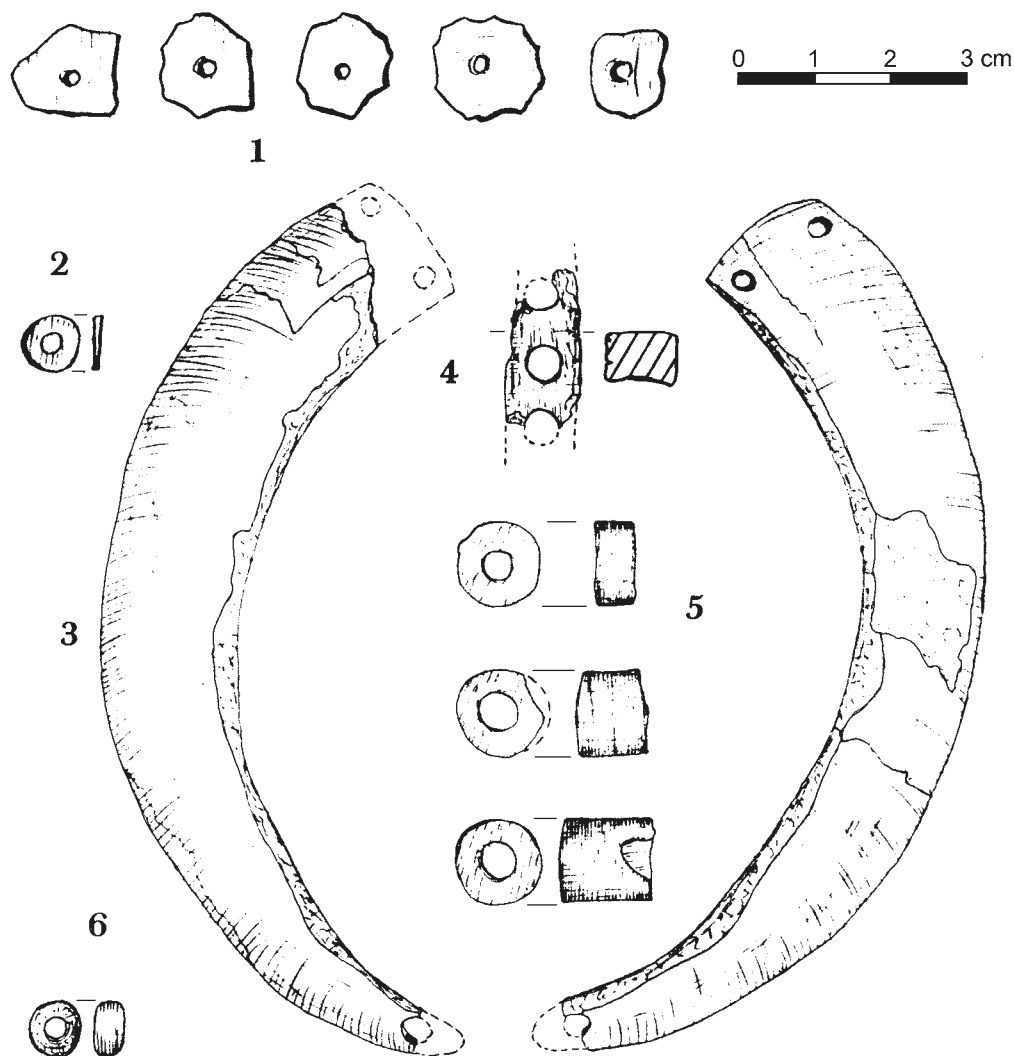

Ryc. 268. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 1.

Fig. 268. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 1.

1). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW:

1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobrze zachowany. Brak kości stóp i dłoni. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **kobieta, późny juvenis – wczesny adultus (18–25 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Położenie boczno-plecowe. Nogi skurczone pod kątem prostym, kości ud skrzyżowane. Lewa ręka zgięta maksymalnie w łokciu i skierowana dłonią ku twarzy, prawa zgięta pod kątem prostym w okolicy pasa, dłonią przy łokciu lewej (Ryc. 268). Twarz szkieletu zwrócona na S. WYPOSAŻENIE: Przy czaszce, w okolicy szyi, na ramionach, klatce piersiowej, miednicy, udach i stopach – paciorki z muszli (1; Ryc. 268, 3). Najwięcej było ich w okolicach górnej części szkieletu. W okolicy pasa – paciorki z kości (2; Ryc. 268, 4). Paciorki te zachowały się w sznurach o długości do 2 cm, z lekko zaznaczonym skrętem. W okolicach kostek nóg – paciorki fajansowe (3). W wypełniku jamy grobowej – fragmenty ceramiki (4–5), fragment rozdzielacza kościanego (6), półwytwory paciorków z muszel (7), fragment muszli (8), krzemienie (9; Ryc. 268, 5–6). Nad głową – 2 zawieszki z kłów dzika (10; Ryc. 268, 2). UWAGI: Obok szkieletu w grobie – bryły wapienne. INWENTARZ GROBU: 1. 1002 całe i 128 fragmenty okrągłych paciorków z muszli, niekiedy zlepionych razem ze sobą. Średnica 0,53–1,0 cm (Ryc. 269, 2); [-]. 1000 paciorków tego typu daje sznur długość około 170 cm. 2. 43 całe i 10 fragmentów walcowatych paciorków z kości o średnicy 0,95–1,15 cm i grubość 0,4–1,15 cm (najczęściej około 0,5–0,6 cm), średnica otworów 0,4–0,6 cm (Ryc. 269, 5); [-]. W 4 zlepionych razem paciorkach zachowały się resztki sznura. 3. 3 paciorki jednosegmentowe z zielonkawego fajansu. Średnica 0,56–0,7 cm, średnica otworów 0,25 cm, grubość 0,34–0,47 cm (Ryc. 269, 6); [-]. 4. 4 drobne, niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki. KPL (?). 5. 4 drobne, niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 6. Fragment kościanego rozdzielacza, co najmniej trzyotworowego. Wymiary: 1,7 x 0,8 x 0,6 cm, średnica otworów 0,5 cm (Ryc. 269, 4); [-]. 7. 5 półwytworów paciorków z muszel. Długość 0,8–1,3 cm, średnica otworów 0,2 cm (Ryc. 269, 1); [-]. 8. 2 fragmenty muszli skójki lub szczeżui; [-]. 9. 9 odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 2, krzemienia ożarówskiego – 3, krzemienia pasiastego – 2, krzemienia świeciechowskiego – 1, krzemienia nieokreślonego – 1. 10. 2 częściowo zniszczone zawieszki z kłów dzika z trzema otworami. Średnica otworów 0,23 cm, długość 9,6 cm i 9,9 cm (Ryc. 269, 3); [-].

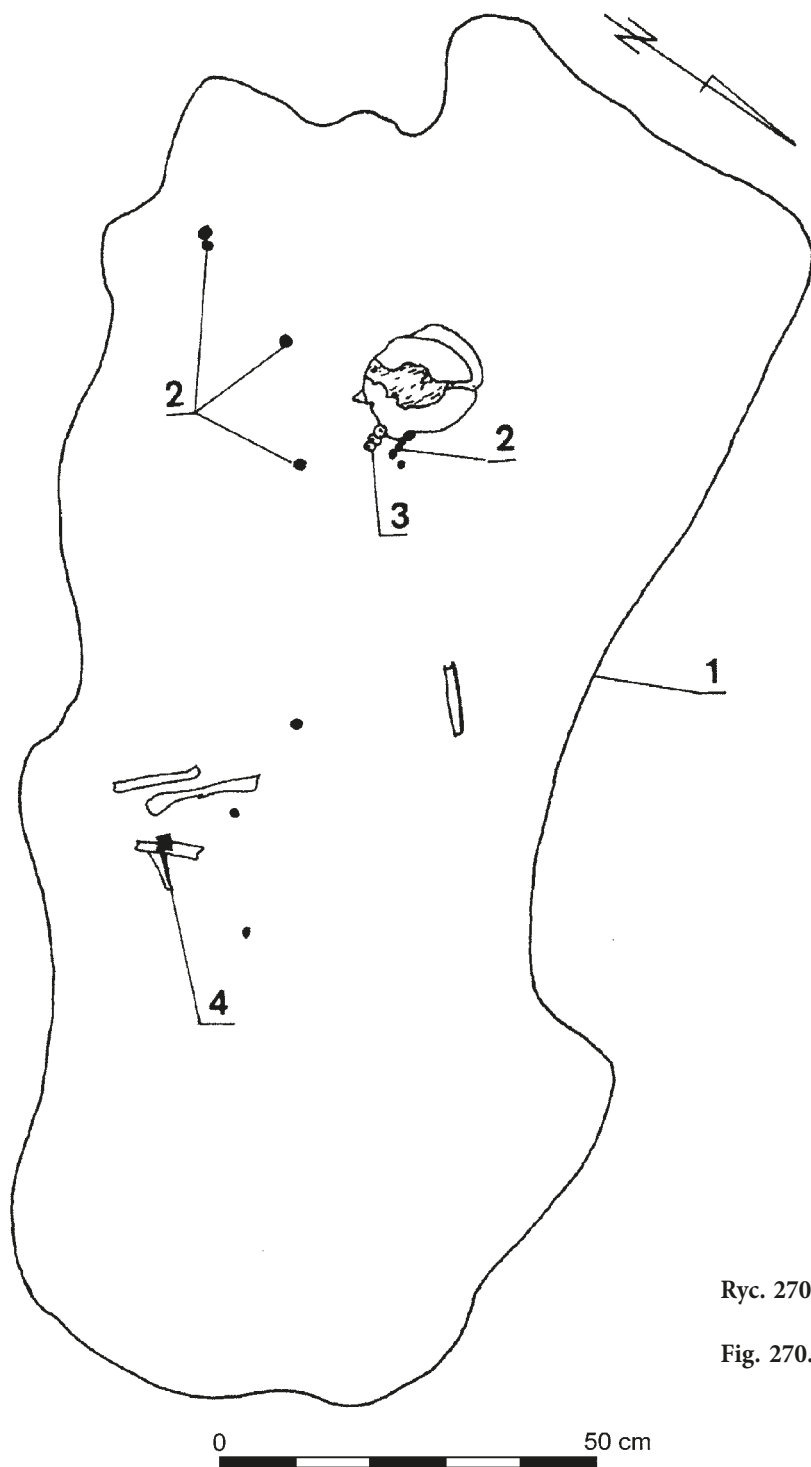
Ryc. 269. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 1. Zabytki z muszli (1-2), kościane (4-5) i fajansowe (6).

Fig. 269. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 1. Artefacts made of shell (1-2), bone (4-5) or faience (6).

Obiekt 2 (grób)

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 41 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Nieregularny, niegdyś prostokątny (?), zniszczony norami gryzoni. Długość około 187 cm, szerokość około 70 cm (Ryc. 170,1). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się jedynie pokruszone kości czaszki i fragment kości długich. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ?, *infans* I. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Czaszka leżała częścią twarzą do dołu, twarz zniszczona. Sądząc po układzie resztek kości długich osobnik miał ręce

i nogi podkurczone, a więc leżał na boku prawym (Ryc. 270). WYPOSAŻENIE: W okolicy głowy, resztek nóg i miejscu gdzie powinien być tułów – paciorki z muszli (1; Ryc. 270, 2), przy czaszce – paciorki z kości (2; Ryc. 270, 3), na jednej z kości nóg – krzemień (3; Ryc. 270, 4). W jamie grobowej – krzemień (4). UWAGI: Grób zniszczony jamami gryzoni. INWENTARZ GROBU: 1. 40 całych i 32 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,59–0,82 cm; średnica otworów 0,28–0,34 cm, grubość 0,11–0,31 cm (Ryc. 271, 2); [-]. 2. Rozłupany w połowie paciorek walcowaty z kości. Średnica 1,03 cm, średnica otworów 0,42 cm, grubość 0,8 cm (Ryc. 271, 1); [-]. 3. Fragment odłupka z krzemienia ożarowskiego; [-]. 4. 2 okruchy korowe z krzemienia ożarowskiego; [-].

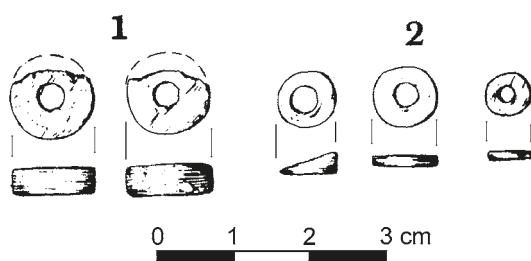

Ryc. 270. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I.
Plan obiektu 2.

Fig. 270. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Lay-
out of feature 2.

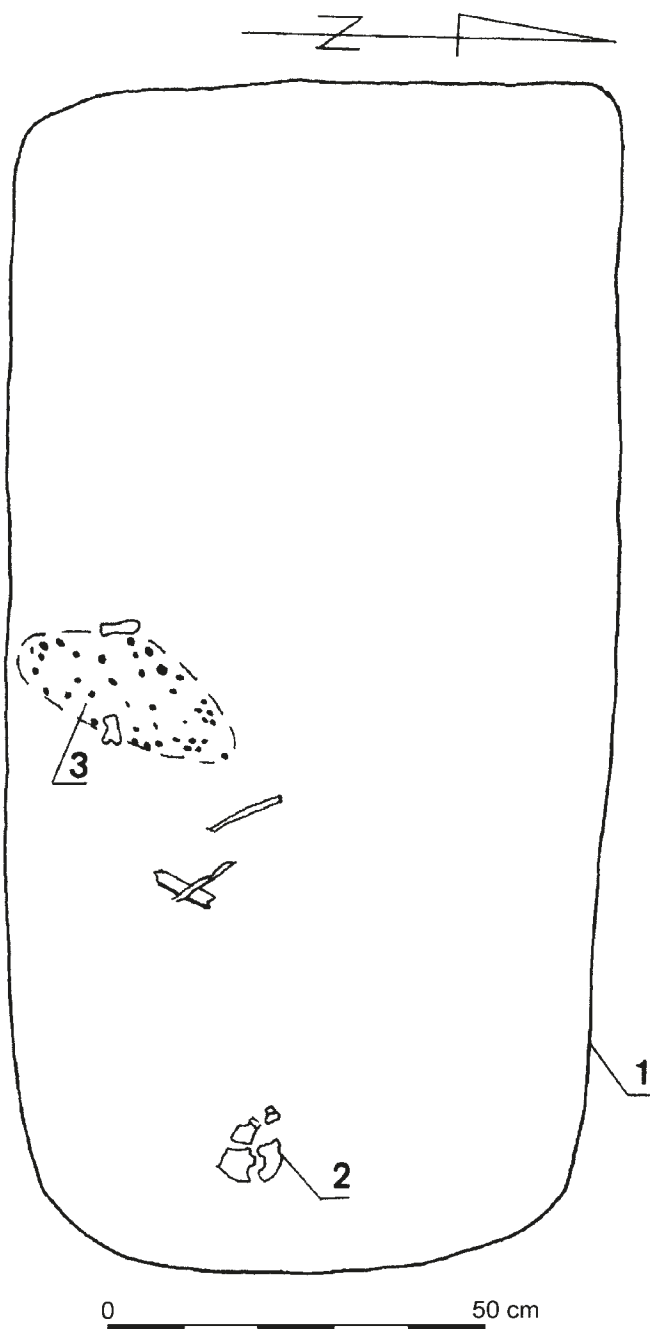
Ryc. 271. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposa-
żenie obiektu 2. Zabytki z muszli.

Fig. 271. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods
from feature 2. Shell artefacts.

Obiekt 3 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Regularny, prostokątny, z zaokrąglonymi rogami. Długość około 159 cm, szerokość około 81 cm (Ryc. 272, 1). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIE-

Ryc. 272. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 3.

Fig. 272. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 3.

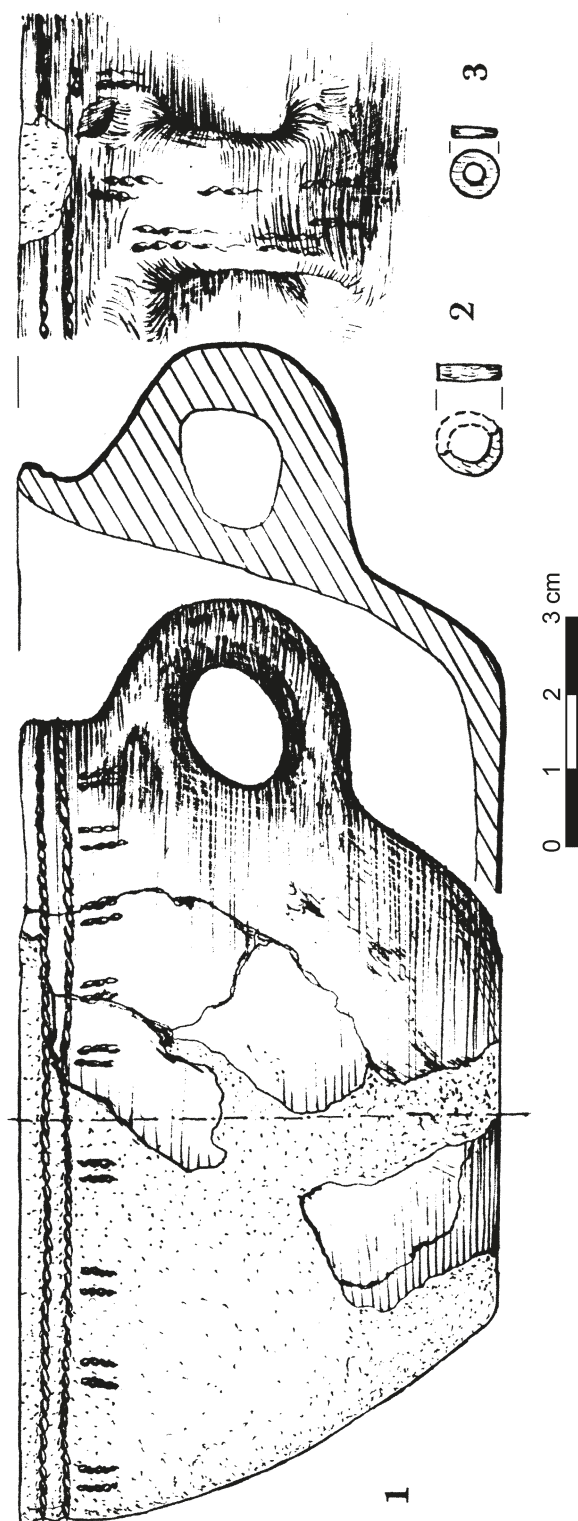
LETU: Bardzo zły. Zachowały się fragmenty kości długich i zębów. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? **infans I-II (7–8 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI) – UŁOŻENIE SZKIELETU: ? (Ryc. 272). WYPOSAŻENIE: W środkowej części grobu, przy S granicy jamy grobowej – w zwartym skupieniu – paciorki z muszli (1; Ryc. 272, 3), przy E krańcu grobu – rozbite naczynie gliniane (2; Ryc. 272, 2). W jamie grobowej – fragmenty paciorków z kości (3), fajansu (4) oraz fragmenty ceramiki (5). INWENTARZ GROBU: 1. 37 całych i 48 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,6–0,8 cm; średnica otworów 0,28–0,38 cm i grubość 0,11–0,27 cm (Ryc. 273, 2); [-]. 2. Znaczna część glinianego kubka zdobiona odciskami prawoskrętnego sznura. Wysokość 6,1 cm, średnica wylewu 10,4 cm (Ryc. 273, 1); [-]. 3. 2 fragmenty walcowatych paciorków z kości (Ryc. 273, 2); [-]. 4. Fragment paciorka z zielonkawo-niebieskiego fajansu; [-]. 5. 2 fragmenty ceramiki, w tym 1 z przejścia brzuśca w szyję. WB; [-].

Obiekt 4 (grób)

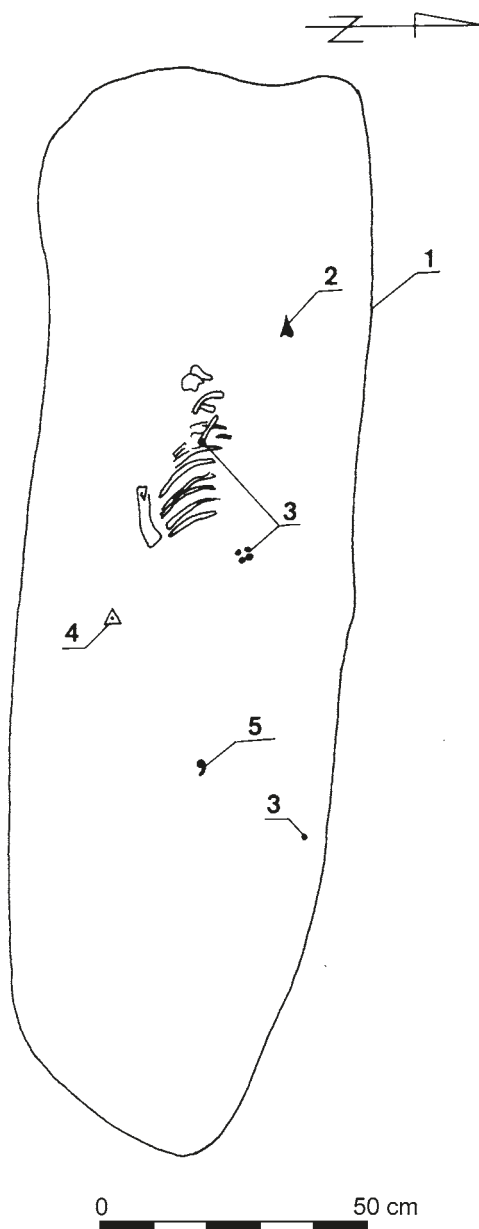
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 35 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: W przybliżeniu czworoboczny, wydłużony, z zaokrąglonymi rogami. Długość 203 cm, szerokość 62 cm (Ryc. 274, 1). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Brak czaszki, miednicy, kości rąk, nóg, kręgosłupa i połowy żeber (Ryc. 271). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? **adultus – maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): Sądząc po ułożeniu żeber – W-E. UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W miejscu, gdzie powinna być głowa – grocik krzemienisty (1; Ryc. 274, 2). W miejscu, gdzie powinny znajdować się nogi – kiel zwierzęcy (4; Ryc. 274, 5), w okolicy żeber – paciorki z muszli (2; Ryc. 274, 3) i fragment ceramiki (3; Ryc. 274, 4). W jamie grobowej – krzemień (5). INWENTARZ GROBU: 1. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 1,3 x 1,14 x 0,25 cm (Ryc. 275, 1); [-]. 2. 31 całych i 3 fragmenty paciorków z muszli o średnicy 0,6–0,8 cm; średnica otworów 0,28–0,38 cm, grubość 0,11–0,27 cm (Ryc. 275, 2); [-]. 3. Fragment przydenny naczynia glinianego. WB; [-]. 4. Zabytek zaginął. 5. Okruch krzemienia ożarowskiego; [-].

Obiekt 5 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 52 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z zaokrąglonymi rogami (Ryc. 276, 1). Wymiary: 174 x 106 cm. KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. Kości stóp nie zachowały się. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **kobieta, wczesny adultus (20–25 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU

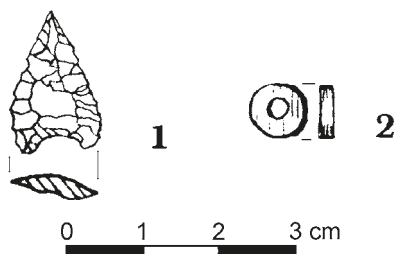

Ryc. 273. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 3. Zabytki gliniane (1), kościane (2) i z muszli (3).
 Fig. 273. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 3. Artefacts made of clay (1), bone (2) or shell (3).

Ryc. 274. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 4.

Fig. 274. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Outline of feature 4.

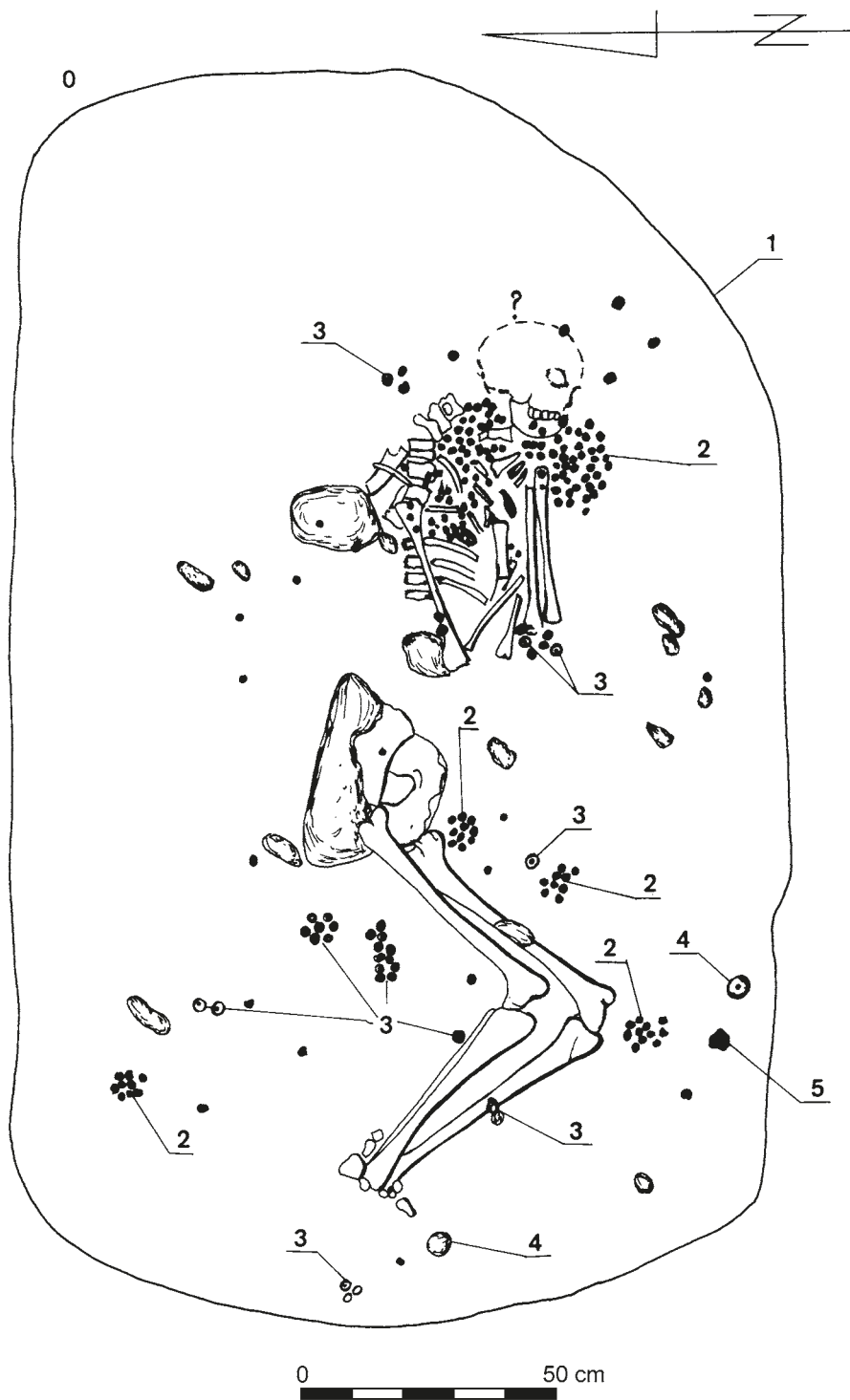
Ryc. 275. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 4. Zabytki krzemienne (1) i z muszli (2).

Fig. 275. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 4. Artefacts made of flint (1) or shell (2).

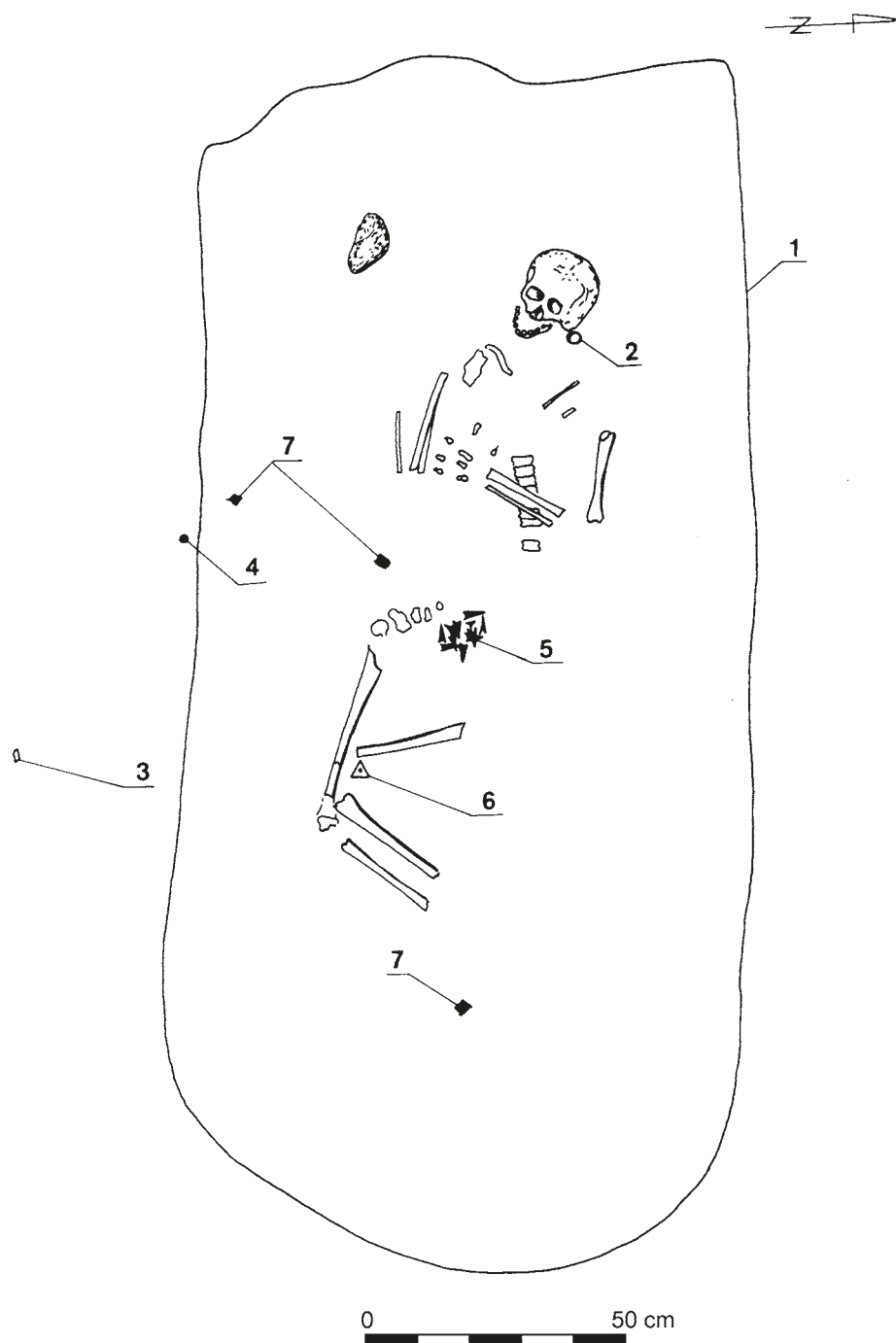
(GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Czaszka leżała twarzą do dołu. Lewoboczne, nogi podkurczone pod kątem ostrym i prostym. Prawa ręka zgięta pod kątem 45 stopni, ramię wzdłuż tułowia. Lewa ręka zgięta maksymalnie, dłoń ułożona przy żuchwie (Ryc. 276). WYPOSAŻENIE: Wokół czaszki i na piersiach – duża ilość paciorków z muszli (1; Ryc. 276, 2), mniejsza ich ilość w okolicy miednicy, ud, kolan i stóp. W okolicy ud, stóp, podudzi i łokci – paciorki z kości (2; Ryc. 276, 3). W pobliżu kolan i stóp – kawałki muszli (3; Ryc. 276, 4) i krzemień (4; Ryc. 276, 5). W jamie grobowej – fragmenty ceramiki (5–6) i krzemień (4). UWAGI: W trakcie eksploatacji wyjęto z grobu czaszkę przed narysowaniem obiektu, dlatego brak jej na rysunku. Wokół szkieletu i na niektórych jego kościach – bryłki wapienia. Duża bryła wapienna podpierała plecy, inna miednicę zmarłego osobnika. INWENTARZ GROBU: 1. 1366 całych i 284 fragmentów okrągłych paciorków z muszli. Średnica 0,44–1,0 cm, średnica otworów 0,2–0,3 cm, grubość 0,1–0,35 cm; [-]. 2. 32 całe i 9 fragmentów walcowatych paciorków z kości. Średnica 0,82–1,1 cm, średnica otworów 0,44–0,6 cm, grubość 0,38–0,8 cm; [-]. 3. 2 fragmenty muszli skójkii lub szczęzi i 1 skorupka małego ślimaka; [-]. 4. 2 odłupki różnej wielkości z krzemienia ożarówskiego; [-]. 5. Fragment ceramiki z odciskiem tekstylnym na powierzchni zewnętrznej. KM; [-]. 6. Niecharakterystyczny, niezdobiony fragmentów ceramiki KM; [-].

Obiekt 6 (grób)

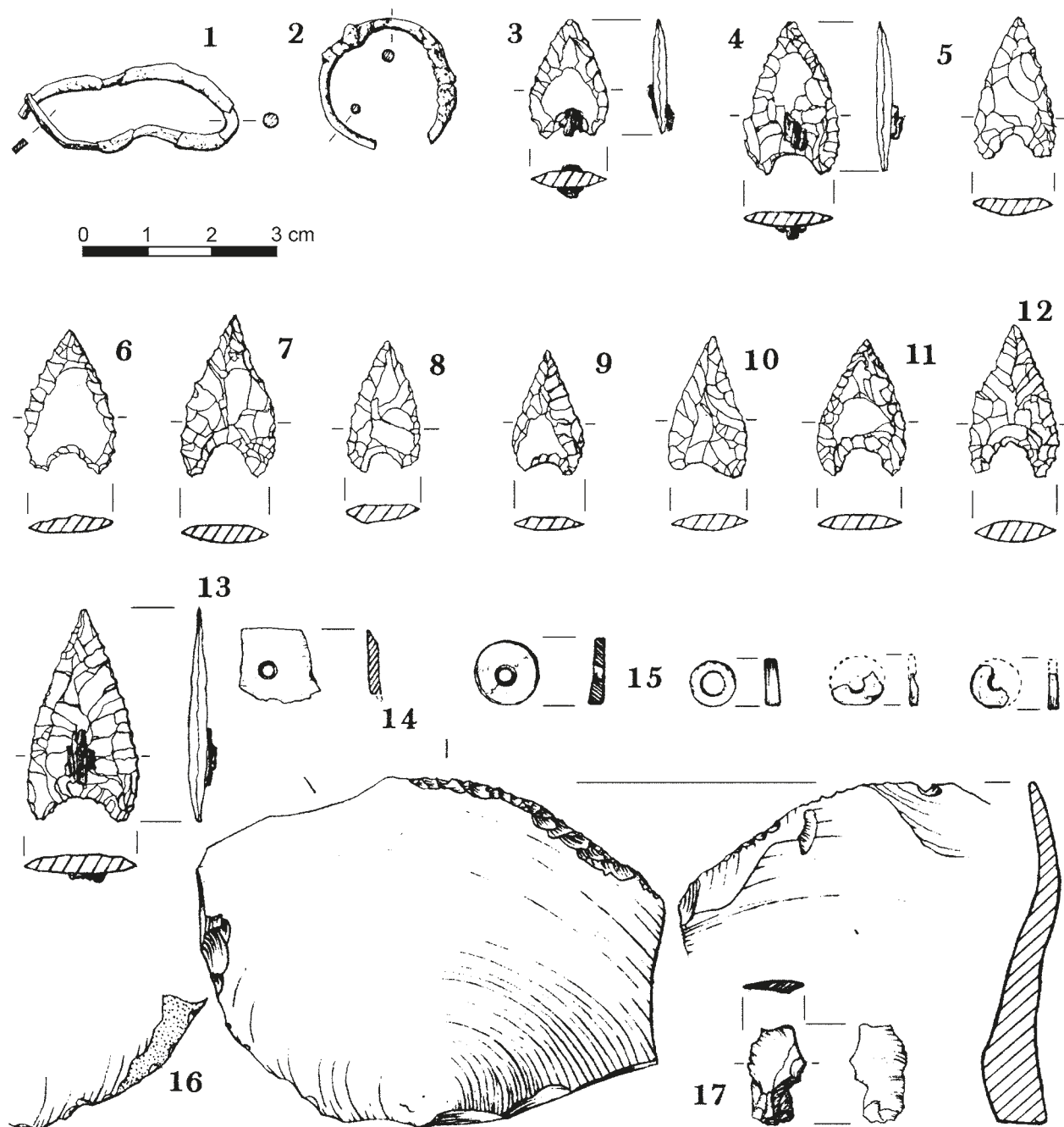
GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 46 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Podłużny z zaokrąglonym jednym bokiem i pofalowanym drugim. Wymiary: 235 x 107 cm (Ryc. 277, 1). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Niezbyt dobry. Brak znacznej części żeber, kości dłoni, stóp i miednicy. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna?**, **maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WNW-EES. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, ułożenie boczno-plecowe. Nogi zgięte pod kątem rozwartym i ostrym. Lewa ręka – ramię wzdłuż tułowia, przedramię zgięte pod kątem około 80 stopni, łokieć w okolicy pasa, dłoń w okolicy łokcia prawej ręki. Prawa ręka zgięta maksymalnie, ramię wzdłuż tułowia. Głowa twarzą ku górze, lekko obrócona na S. Szczeka górna zniszczona (Ryc. 277). WYPOSAŻENIE: Przy czaszce, poniżej lewego ucha – zausznica miedziana (1; Ryc. 277, 2). Przy lewym biodrze – 11 grocików krzemiennych ułożonych w skupieniu, bezładnie, jeden na drugim (2; Ryc. 277, 5). Powyżej szkieletu w ornej warstwie – 2 paciorki z muszli (3), przy szkielecie – 2 paciorki z muszli (3; Ryc. 277, 4). Przy lewym kolanie – fragment ceramiki (4; Ryc. 277, 6). W pobliżu stóp i pasa – krzemienie (5–7; Ryc. 277, 7). Około 60 cm na S od kolan

Ryc. 276. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 5.
 Fig. 276. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 5.

Ryc. 277. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 6.
 Fig. 277. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 6.

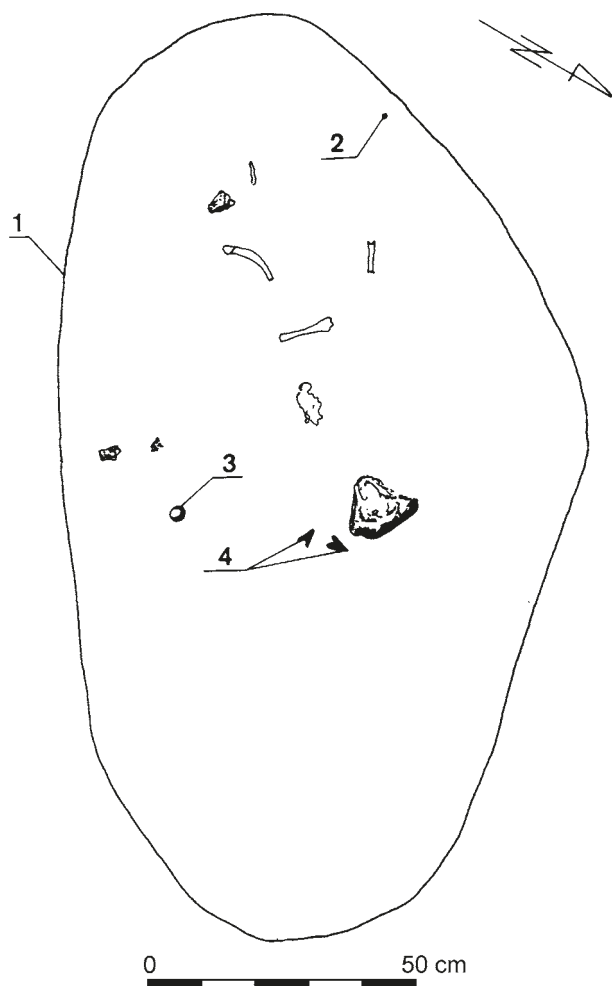

Ryc. 278. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 6. zabytki miedziane (1–2), krzemienne (3–13, 16–17) i z muszli (14–15).

Fig. 278. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 6. Artefacts made of copper (1–2), flint (3–13, 16–17) or shell (14–15).

– zausznica miedziana (8; Ryc. 277, 3). W jamie grobowej – zaczątkowa forma paciorka z muszli (9). UWAGI: W jamie grobowej liczne ślady kretowin. Czaszka spoczywała na soczewce żółtego lessu o średnicy około 12 cm (nora zwierzęca?). W pobliżu czaszki – bryła wapienia. W miejscu znalezienia zausznicy (1) – ciemna ziemia. INWENTARZ GROBU: 1. Zausznica miedziana, zaśniedziała, z okrągłego

drutu o średnicy około 0,1–0,15 cm. Średnica zwoju około 2,1 cm (Ryc. 278, 2); [-]. 2. 11 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 9 (Ryc. 278, 3–4, 7–13) i krzemienia pasiastego – 2 (Ryc. 178, 5–6). Na 3 zachowało się lepiszcze żywiczne. Wymiary: długość 1,7–3,17 cm, szerokość 1,07–1,7 cm, grubość 0,2–0,34 cm (Ryc. 278, 3–4, 13). 3. 2 całe i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,7

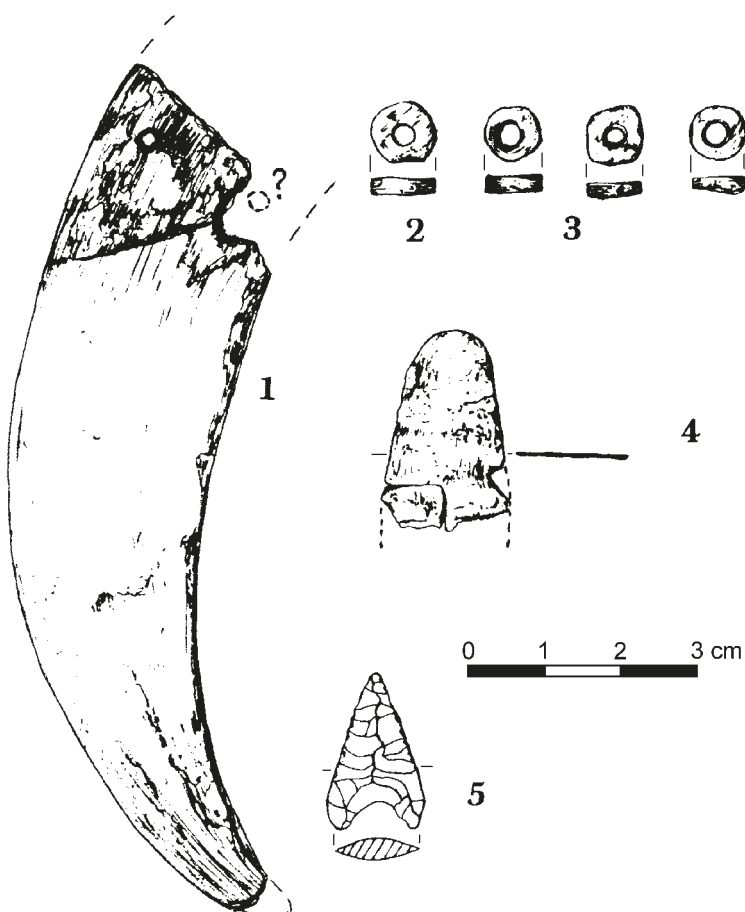
Ryc. 279. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 11.

Fig. 279. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 11.

i 0,9 cm (Ryc. 278, 15); [-]. 4. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 5. Odłupek łuskany z krzemienia pasiastego Łuskanie na stronę spodnią i częściowo wierzchnią. Na stronie wierzchniej fragment kory. Wymiary: 7,1 x 5,3 x 0,9 cm (Ryc. 178, 16); [-]. 6. Mała łuska z krzemienia nieokreślonego. Wymiary: 1,5 x 0,8 x 0,15 cm (Ryc. 278, 17); [-]. 7. Okruch i odłupek korowy z krzemienia ożarówskiego; [-]. 8. Zgięta, zniszczona zausznica z okrągłego drutu miedzianego o średnicy około 0,2 cm, nieco rozklepanego na końcu. Wymiary zwoju 3,4 x 1,2 cm (Ryc. 278, 1); [-]. 9. Zaczątkowa forma paciorka z muszli z przewierconym otworem o średnicy około 0,2 cm. Wymiary: 1,1 x 1,2 cm (Ryc. 278, 14); [-].

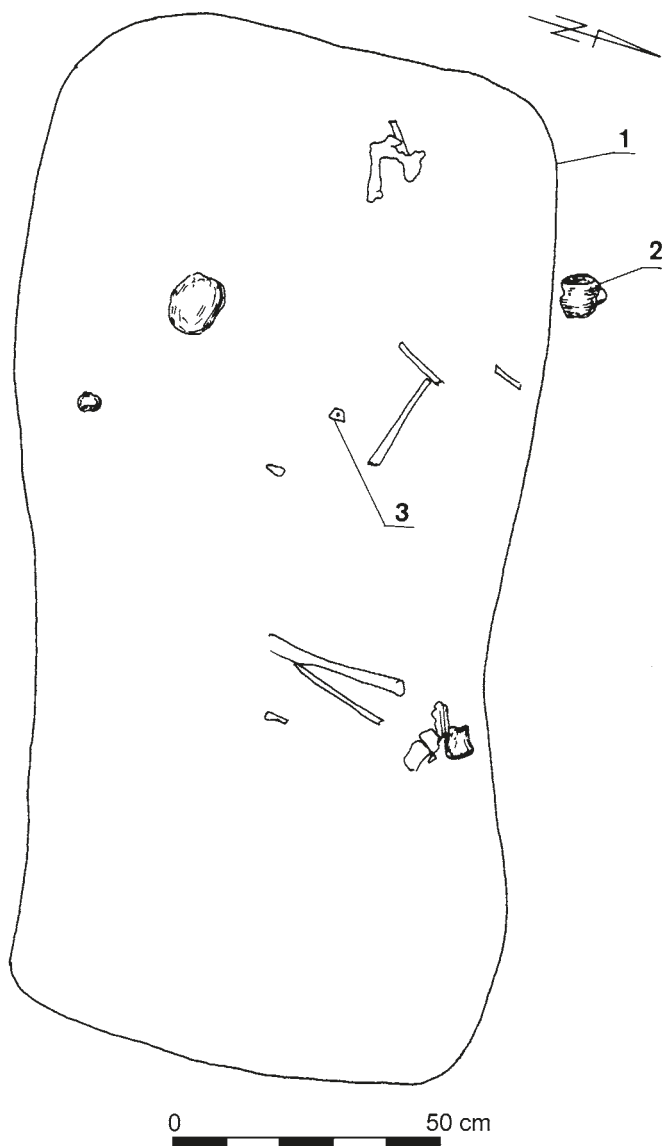
Obiekt 11 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 65 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Nieregularny, owalny. Wymiary: 172 x 98 cm (Ryc. 279, 1). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się tylko nieliczne kości (Ryc. 279). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? **adultus – maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej

Ryc. 280. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 11. Zabytki kościane (1), z muszli (2–3), miedziany (4) i krzemienisty (5).

Fig. 280. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 11. Artefacts made of bone (1), shell (2–3), copper (4) or flint (5).

Ryc. 281. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 12.

Fig. 281. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 12.

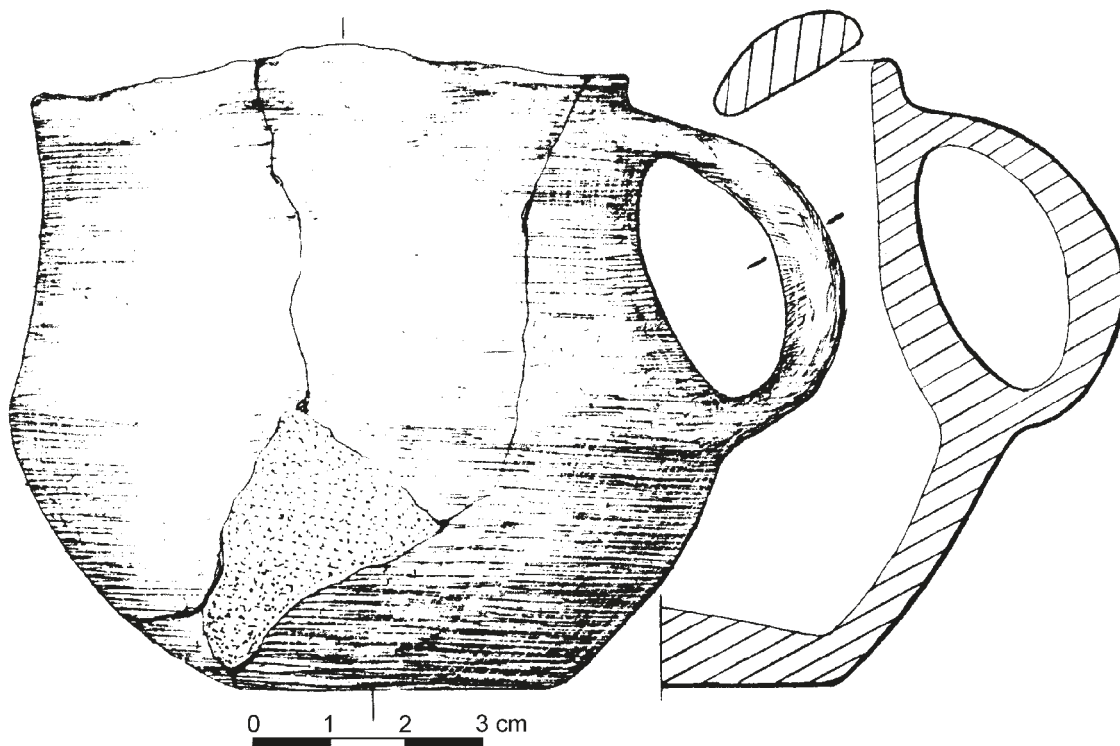
bryły wapienne, paciorki z muszli (1–2; Ryc. 279, 2), grociki krzemienne (3; Ryc. 279, 4), krzemienie (4), zawieszka z kła dzika (5), fragment zausznicy miedzianej (6; Ryc. 279, 3). INWENTARZ GROBU: 1. 3 okrągłe paciorki z muszli o średnicy 0,7–0,85 cm (Ryc. 280, 2); [-]. 2. Paciorek czworoboczny z muszli o wymiarach: 0,7 x 0,8 cm (Ryc. 280, 3); [-]. 3. Zachował się 1 grocik z krzemienia woskowo-czekoladowego. Wymiary: 2 x 1,23 x 0,28 cm (Ryc. 280, 5); [-]. 4. 1 odłupek i 1 mały okruch z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 5. Zniszczona zawieszka z kła dzika. Zachował się 1 otwór o średnicy około 0,25 cm. Długość 11,2 cm (Ryc. 280, 1); [-]. 6. Fragment części blaszkowatej zausznicy miedzianej. Wymiary: 2,6 x 1,7 x 0,1 cm (Ryc. 280, 4); [-].

Obiekt 12 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 53 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 192 x 100 cm (Ryc. 281, 1). KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się jedynie kości długie. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna?, adultus – maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): W-E ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Skurczony. WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej bryły wapienne i fragment ceramiki (1; Ryc. 281, 3). Poza jamą grobową w pobliżu rogu NW – kubek gliniany (2; Ryc. 281, 2). UWAGI: Grób zachowany fragmentarycznie. INWENTARZ GROBU: 1. Niecharakterystyczny, niezdobiony fragment ceramiki WB; [-]. 2. Kubek gliniany z taśmowatym uchem. Wysokość 8,6 cm, średnica brzośca 9,4 cm (Ryc. 282); [-].

Obiekt 13 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z łukowatym małym bokiem i zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 227 x 77 cm (Ryc. 283, 1). KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Szkielet słabo zachowany. Brak wielu kości. Znaczna ich część zgrupowana w pobliżu czaszki (Ryc. 283). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna – adultus (20–25 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W pobliżu skupiska kości, wokół czaszki zausznica miedziana (1; Ryc. 283, 3), paciorki kościane (2; Ryc. 283, 5), paciorki z muszli (3–4; Ryc. 283, 4) wisiorki z kłów i zębów zwierzęcych (5; Ryc. 283, 6), zawieszki z kłów dzika (6; Ryc. 283, 8), krzemienie (7; Ryc. 283, 7), fragment ceramiki (8) i bryły wapienne. We E części grobu, w miejscu gdzie znajdować się powinny nogi – połamana tarczka kościana (9; Ryc. 283, 2). W jamie grobowej – paciorki fajansowe (10). UWAGI – Grób zniszczony podczas orki współczesnej. INWENTARZ GROBU: 1. Zausznica miedziana z rozklepanego drutu, w kilku miejscach złamana i zniszczona. Średnica zwoju około 4,2 cm, średnica drutu około 0,1 cm. Przy końcu drut posiada przekrój kwadratowy (Ryc. 284, 1); [-]. 2. 21 całych i fragment walcowatych paciorków z kości o średnicy 0,9–1,0 cm (Ryc. 284, 8); [-]. 3. 46 całych i 8 fragmentów dwuotworowych, okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,9–1,1 cm (Ryc. 284, 3); [-]. 4. 224 całe i 60 fragmentów okrągłych jednootworowych paciorków z muszli o średnicy 0,5–0,8 cm (Ryc. 284, 4); [-]. W kilku sklejonych paciorkach fragment prawoskrętnego, dwużyłowego sznura. 5. 32 wisiorki – zawieszki z kłów i zębów trzonowych psa z nawier-

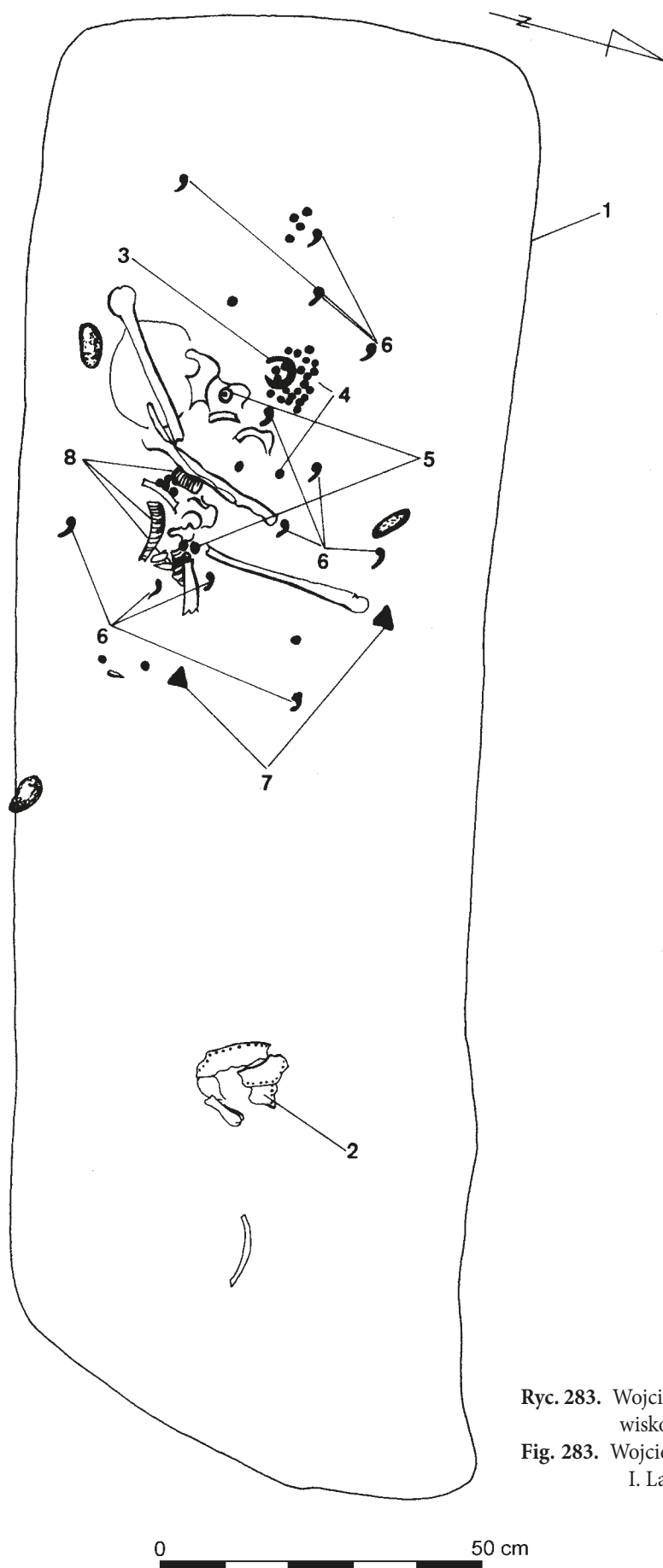

Ryc. 282. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 12. Zabytek gliniany.
Fig. 282. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 12. Clay artefact.

conym jednym otworem w korzeniu, niekiedy zniszczone, pęknięte wzdłuż lub przy otworu Średnica otworów 0,14–0,5 cm. Długość 1,4–3,8 cm (Ryc. 284, 7); [-]. 6. 4 zawieszki częściowo zniszczone z szabel dzika z jednym otworem na wierzchołku i z dwoma lub trzema przy korzeniu. Jedna zawieszka posiada odłamaną podstawę. Druga pękła przy nawiercaniu otworu. Otwory przy krawędzi pęknięcia wykonane były w celu reperacji (połączenia włóknem, ścięgnem lub sznurem). Otwory w szablach dzika wiercone były od strony wewnętrznej a potem niekiedy rozwierane od strony zewnętrznej. Podstawy kłów po przepołowieniu, zagładzano. Długość 12,9–15,5 cm, średnica otworów 0,3–0,45 cm (Ryc. 284, 6); [-]. 7. 4 odłupki [-], z krzemienia czekoladowego – 2 (w tym 1 korowy) i krzemienia ożarowskiego – 2 (w tym 1 korowy). 8. Fragment niecharakterystyczny, niezdobiony ceramiką WB; [-]. 9. Fragmentarycznie zachowana tarczka z łopatki krowy, z której to łopatki usunięto grzebień. Wzdłuż krawędzi ornament dołków – nawiercanych punktów. Otwory do zawieszania nie zachowały się. W trakcie konserwacji odkryto na tarczce ślady czerwonego barwnika. Miejsce odkrycia barwnika zaznaczono na rysunku tarczki linią przerywaną i strzałką. Przypuszczalna średnica tarczki 19,8 cm. Grubość 0,6 cm (Ryc. 284, 2); [-]. 10. 35 fragmentów paciorków fajansowych; [-].

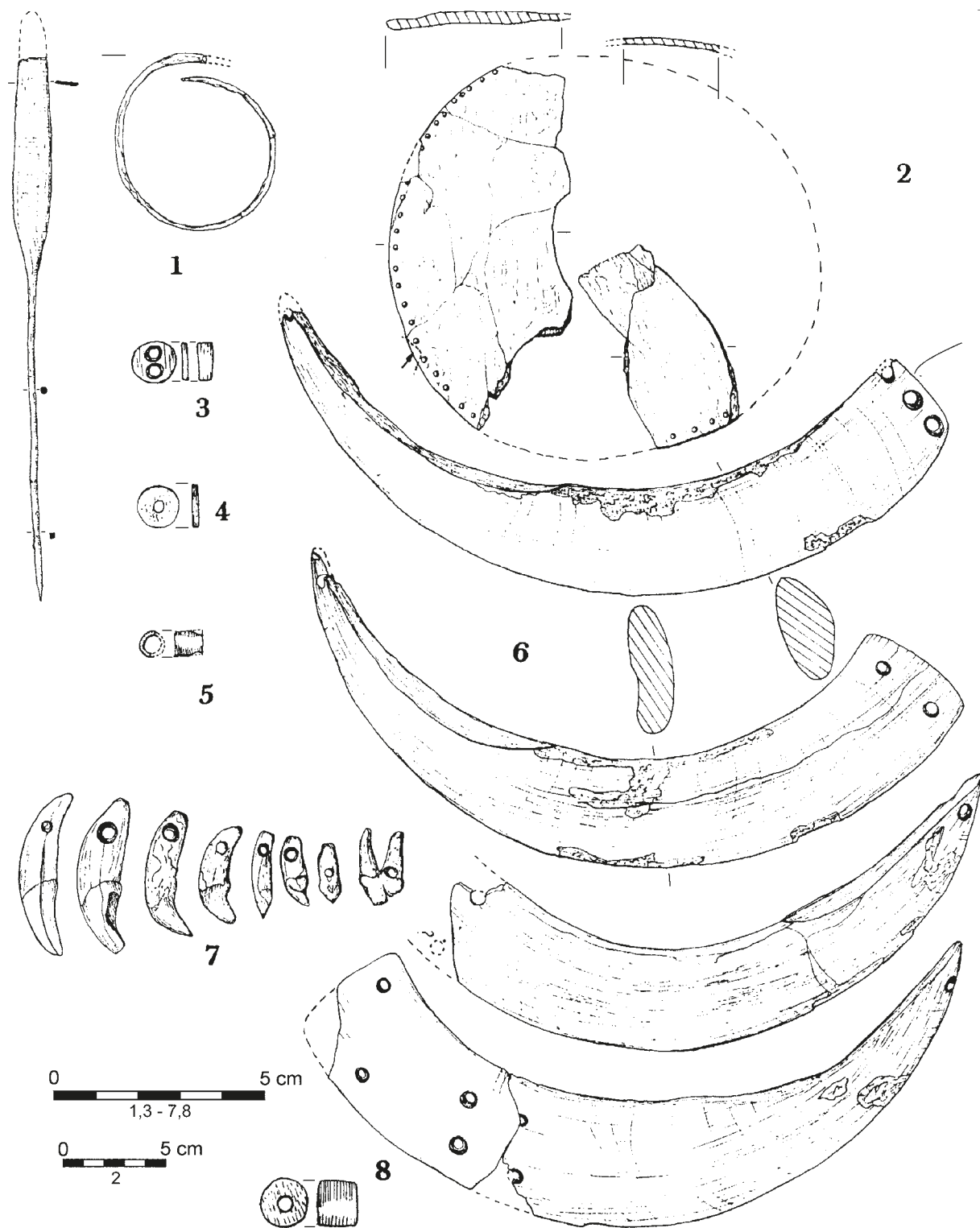
Obiekt 22 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: ? KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Nieregularny, prostokątny z zaokrąglonymi rogami (Ryc. 285, 1). Wymiary: 235 x 92 cm. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Szkielet nie zachował się całkowicie. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? **juvenis**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W środkowej części grobu – paciorki z muszli (1; Ryc. 285, 2), grociki krzemienne (2; Ryc. 285, 3). W NE części grobu – okruch krzemienisty (3; Ryc. 285, 4). UWAGI: Obiekt zniszczony podczas współczesnej orki. Część obiektu (zaznaczona linią przerywaną) zniszczona została podczas nieuważnej eksploracji archeologicznej). INWENTARZ GROBU: 1. 40 całych i 45 fragmentów okrągłych, niekiedy zlepionych ze sobą paciorków z muszli o średnicy 0,8 cm (Ryc. 286, 3); [-]. 2. 2 grociki z krzemienia czekoladowego Na jednym zachowała się resztką lepiszcza żywicznego. Wymiary: 2,6 x 1,24 x 0,33 cm i 2,6 x 1,15 x 0,3 cm (Ryc. 286, 1–2); [-]. 3. Okruch korowy z krzemienia ożarowskiego; [-].

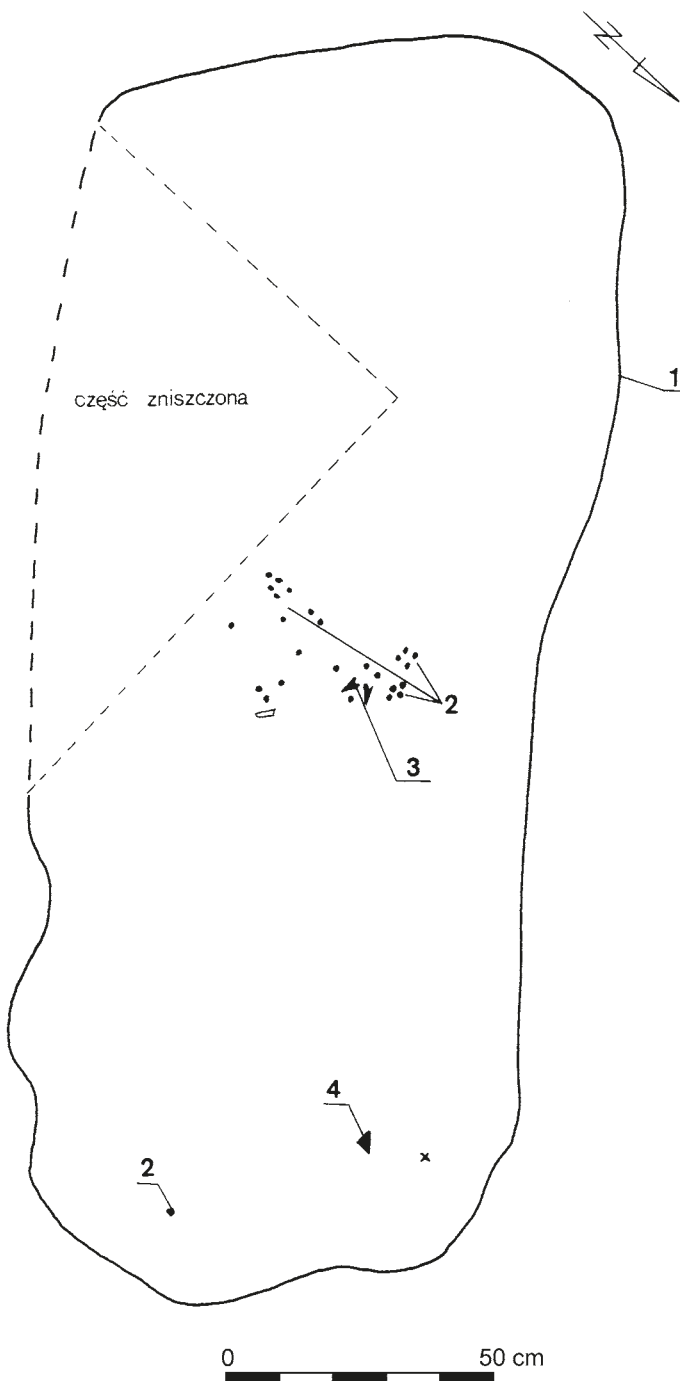
Ryc. 283. Wojciechowice, pow. Opatów. Stano-
wisko I. Plan obiektu 13.

Fig. 283. Wojciechowice, Opatów district. Site
I. Layout of feature 13.

Ryc. 284. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 13. Zabytki miedziany (1), kościane (2, 6-7), z muszli (3-4) i fajansowe (5).

Fig. 284. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 13. Artefacts made of copper (1), bone (2, 6-7), shell (3-4) or faience (5).

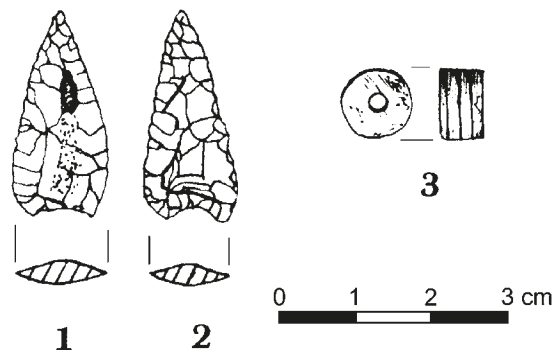
Ryc. 285. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 22.

Fig. 285. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 22.

Obiekt 23 (grób)

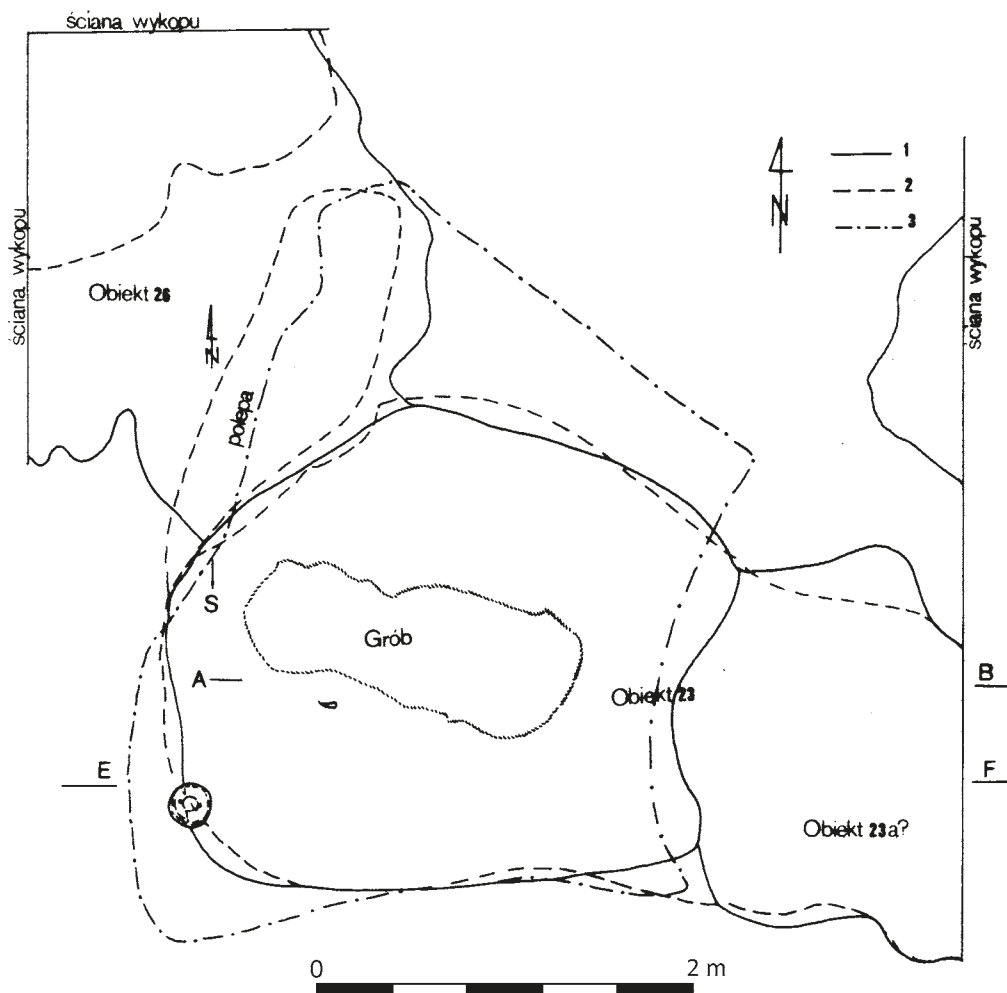
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 161 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Jama o nieregularnym zarysie, zbliżonym do owalnego, stożkowato rozszerzała się ku dołowi (Ryc. 287–288). KIERUNEK OSI GROBU: W-E.

ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobrze zachowany, brak żeber, części kręgow, kości dłoni, fragment miednicy. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WWN-EES. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Nogi podkrucone, zgięte w kolanach pod kątem ostrym. Lewa ręka zgięta pod kątem prostym, ramię wzdłuż tułowia. Prawa ręka zgięta maksymalnie, ramię równoległe do kręgosłupa (Ryc. 288). WYPOSAŻENIE: Na czaszce – zausznicza miedziana (1, Ryc. 289, 6). Kości czaszki zazielenione śniedzią. Dwie dalsze zausznicze (2; Ryc. 289, 6) na klatkę piersiową. Na piersi, prawym ramieniu i przedramieniu co najmniej 10 sznurów paciorków z muszli (3; Ryc. 289, 9) i fajansu (4–5). Duże skupiska paciorków z muszli (3; Ryc. 289, 9) w pobliżu czaszki, za plecami, w pobliżu ud i stóp. Między ww. paciorkami, paciorek z miedzi (6). Pod sznurami paciorków na piersi – 4 zawieszki z kłów dzika (7; Ryc. 289, 7), ułożone parami. Jedna para kłów ułożona równoległe do siebie, podstawami w kierunku czaszki, druga para podstawami naprzemianległe. Na prawym udzie – 7 grociaków krzemienianych (8; Ryc. 289, 11), pozostałe 14 (8; Ryc. 289, 12) w pobliżu lewego uda, między piętami a miednicą. Wszystkie grociaki zwrócone szpicami ku stopom. Na główce lewej kości udowej – siekiera krzemieniana (9; Ryc. 289, 3). Poniżej kolan w pobliżu podudzi – wiórowiec krzemieniany (10; Ryc. 289, 4). Poza zarysem trumny, w pobliżu prawego ramienia nóż sierpowaty krzemieniany (11; Ryc. 289, 2), a nieco dalej, około 70 cm od trumny na SW, na dnie jamy grobowej w małej plamie ciemniejszego wypełniska, wyraźnie odcinającego się od czystego lessu – amforyka gliniana (12; Ryc. 289, 5). W jamie grobowej fragment szpili kościanej (13–14), fragment ceramiki (15), krzemienie (16–17), fragment żebra krowy. UWAGI: Na głębokość 156 cm w jamie grobowej ukazał się zarys (popielata i biała smuga szerokość około 3 cm) trumny, w której znajdował się szkielet zmarłego (Ryc. 288). Trumna wykonana była z organicznego ma-

Ryc. 286. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 22. Zabytki krzemienne (1–2) i z muszli (3).

Fig. 286. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 22. Artefacts made of flint (1–2) or shell (3).

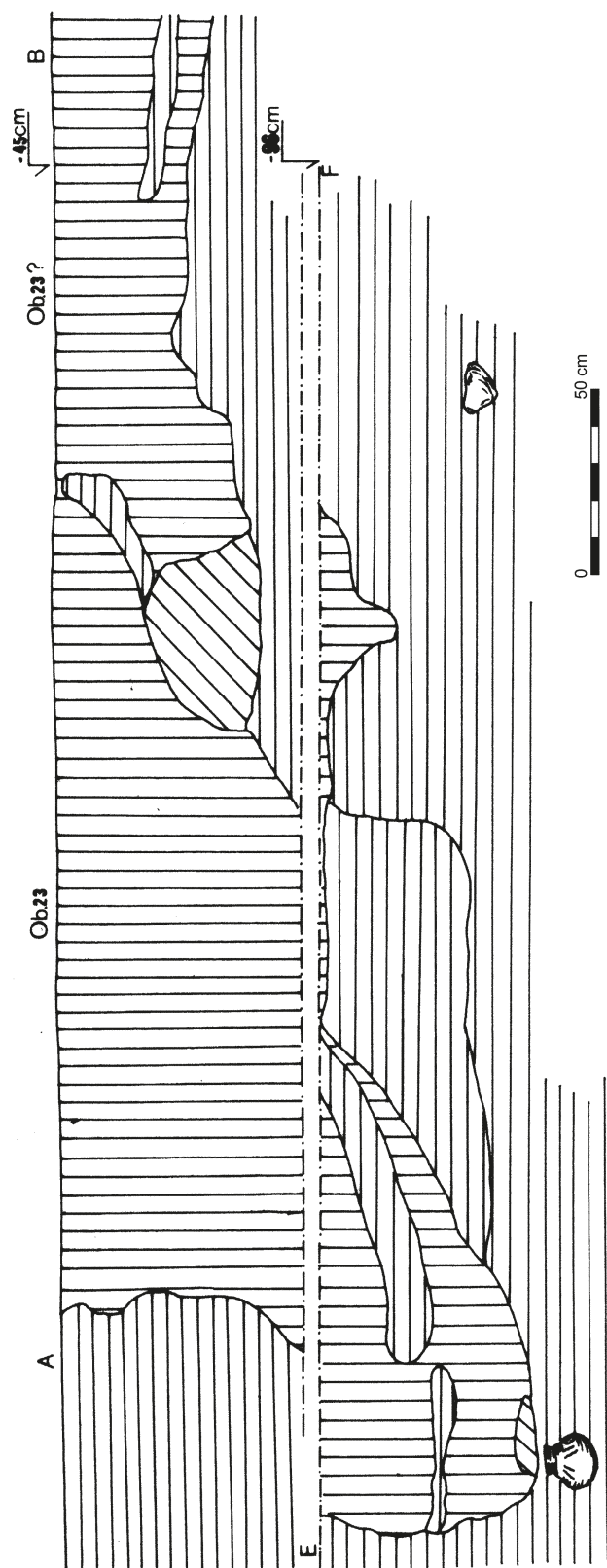

Ryc. 287. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektów 23, 23a i 26. Zarysy obiektów na głębokościach: 1 – 30 cm, 2 – około 45 cm, 3 – 96 cm.

Fig. 287. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of features 23, 23a and 26. Outline of the features at the depth of: 1 – 30 cm; 2 – ca. 45 cm; 3 – 96 cm.

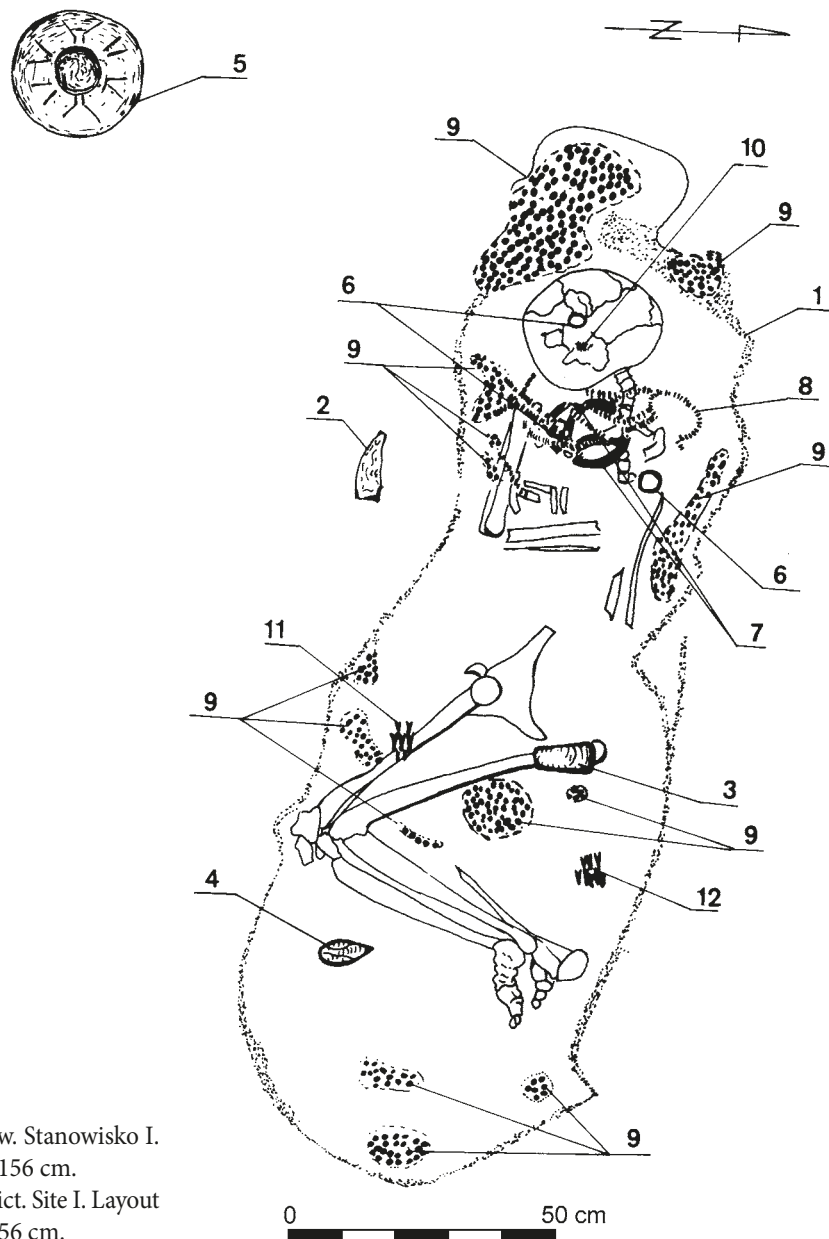
teriału elastycznego, nieregularna, podłużna, w kilku miejscach powyginana. Wymiary: długość 191 cm, szerokość 45–68 cm (Ryc. 289, 1). W profilach widać jak zarys jamy pogłębia się w stronę W. Smuga odwapnionego lessu szła ukośnie w dół płaszczyzną zasypiskową. Na czaszce szkieletu ślad śniedzi (Ryc. 289, 10). STRATYGRAFIA: Ob. 23 (grób KM) wkopany był w ob. 26 (jama? grób? kultura?) i ob. 23 a (jama? grób? kultura?). INWENTARZ GROBU: 1. Zausznica z rozklepanego na końcu drutu miedzianego o średnicy około 0,2 cm i powierzchni silnie zaśniedziałej. Średnica zwoju 2,2 cm (Ryc. 290, 6); [-]. 2. 2 zausznice z drutu miedzianego, rozklepane na końcach o silnie zaśniedziałej powierzchni, o średnicy drutu 0,2–0,3 cm. Średnica zwojów około 4,7 cm i 5 cm (Ryc. 290, 13); [-]. 3. Zachowało się jedynie 8 całych i 11 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,67–0,76 cm, pozelepianych razem ze sobą (Ryc. 290, 19); [-]. Reszta paciorków zaginęła, bądź też uległa zniszczeniu na skutek złych warunków atmosferycznych panujących w trakcie eksploracji archeologicznej

tego grobu. 4. 93 całe i 243 fragmenty jednosegmentowych paciorków z białego, zielonkawego i niebieskawego fajansu o średnicy 0,5–0,65 cm i grubości 0,36–0,7 cm (Ryc. 290, 3); [-]. 5. 3 paciorki dwusegmentowe z zielonkawego i niebieskawego fajansu o średnicy 0,44–0,6 cm i grubości 0,6–0,9 cm (Ryc. 290, 2); [-]. 6. Zaśniedziałły paciorek ze zwinętego i lekko rozklepanego drutu miedzianego. Średnica paciorka około 0,58 cm, grubość 0,17 cm (Ryc. 290, 5); [-]. 7. 4 zniszczone zawieszki z szabel dzików. Na 2 zachowały się ślady pojedynczych otworów przy wierzchołkach, na dwóch pozostałych całe otwory o średnicy 0,3 cm i 0,25–0,3 cm. Na 2 zawieszki ślady śniedzi, zaznaczone na rysunku linią przerywaną i literami „śn.”. Długość 10,2–11,3 cm (Ryc. 290, 9 i 12); [-]. 8. 21 grocików, z krzemienia czekoladowego – 19 (Ryc. 290, 7–8, 11, 15–16, 18–30, 32–33), z krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 290, 31) i krzemienia ożarowskiego odmiany czarnej – 1 (Ryc. 290, 17). Na 6 z nich zachowało się

Ryc. 288. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profile obiektów 23 i 23a.

Fig. 288. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profiles of features 23 and 23a.

Ryc. 289. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I.
Plan obiektu 23 na głębokości 156 cm.

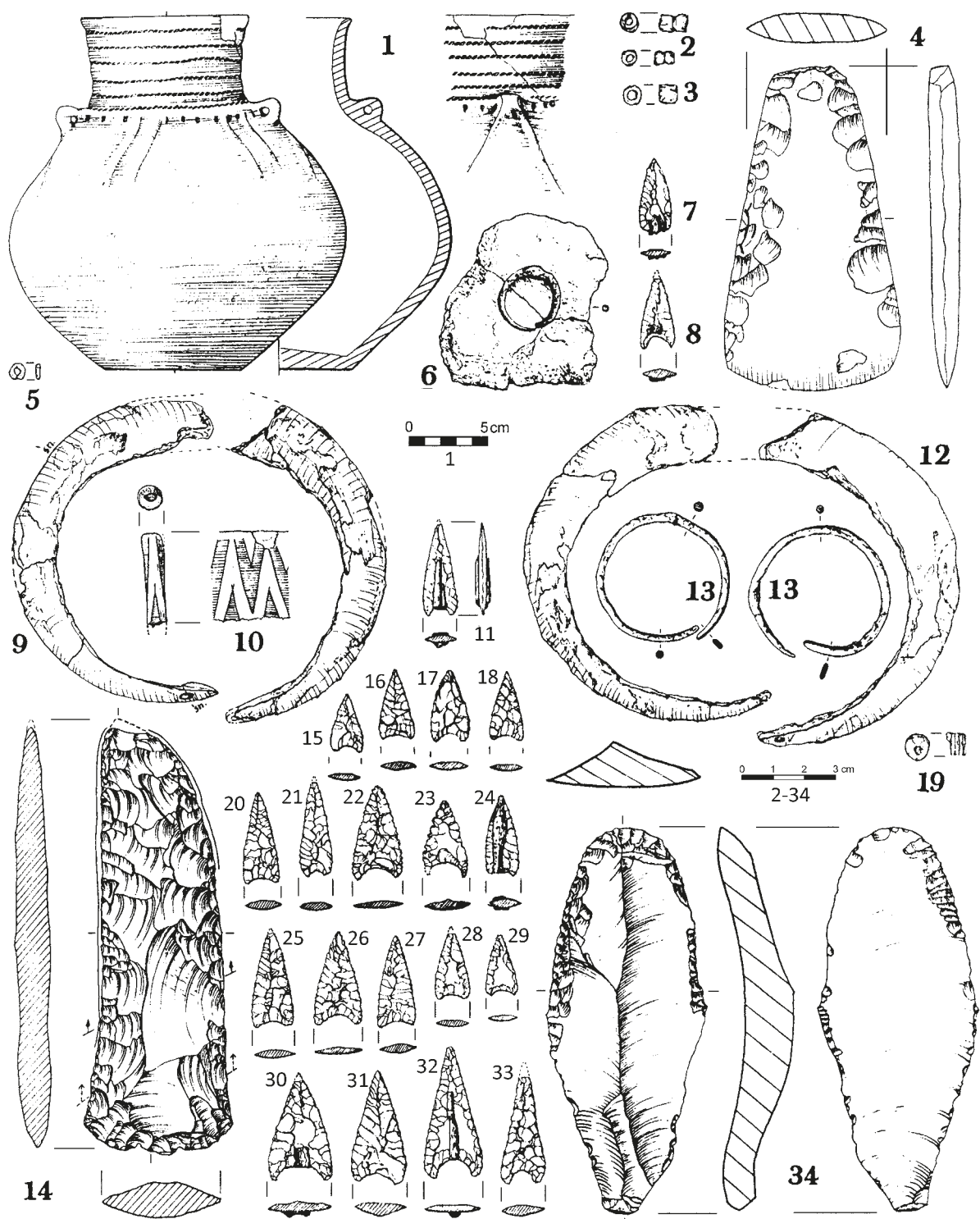
Fig. 289. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout
of feature 23 at the depth of 156 cm.

lepiszcze żywiczne. Wymiary: długość 1,8–4,14 cm, szerokość 0,95–2,14 cm, grubość 0,17–0,44 cm [- = Ryc. 290, 11, 15–18, 20–29, 32–33; ** = Ryc. 290, 30–31]. 9. Siekiera gładzona dwuścienna z krzemienia pasiastego. Ostrze z jedną szczyrbą. Krawędzie boczne gładzone. Obuch naprawiany, płaski. Wymiary: 10,35 x 5,6 x 0,9 cm (Ryc. 290, 4); [*]. 10. Wiórowiec z krzemienia czekoladowego. Krawędzie łuskane częściowo na stronę wierzchnią i częściowo spodnią. Na wierzchołku drapisko łuskane niezbyt stromo na stronę wierzchnią. Pięta zaprawiana, zbita. Wymiary: 12,4 x 5,1 x 1,5 cm (Ryc. 290, 34); [-]. 11. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego z odłamanym wierzchołkiem. Wymiary: 13,5 x 4,7 x 1,3 cm (Ryc. 290, 14); [-]. 12. Amforka gliniana zdobiona odciskami prawoskrętnego sznura, listwami plastycznymi i dołkami. Wysokość 12,5 cm, średnica brzuśca

15,3 cm (Ryc. 290, 1); [-]. 13. Fragment złamanej szpili kościanej ze zniszczonym kolankowatym otworem. Na szpili ornament żłobkowanych pasm zygzaków i ślady śniedzi. Długość 2,8 cm, średnica 0,73 cm (Ryc. 290, 10); [-]. 14. Fragment zaśnieźdzałej szpili kościanej bez śladów ornamentu. Długość 1,92 cm; [-]. 15. 7 fragmentów ceramiki WB, niezdobionych (w tym, fragment wylewu); [-]. 16. Część przysączkowa wióra podtępa z krzemienia świeciechowskiego. Jedna krawędź boczna drobno łuskana na stronę wierzchnią; [-]. 17. Odłupek korowy z krzemienia ożarowskiego; [-].

Obiekt 32 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 41 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Zarys nieregular-

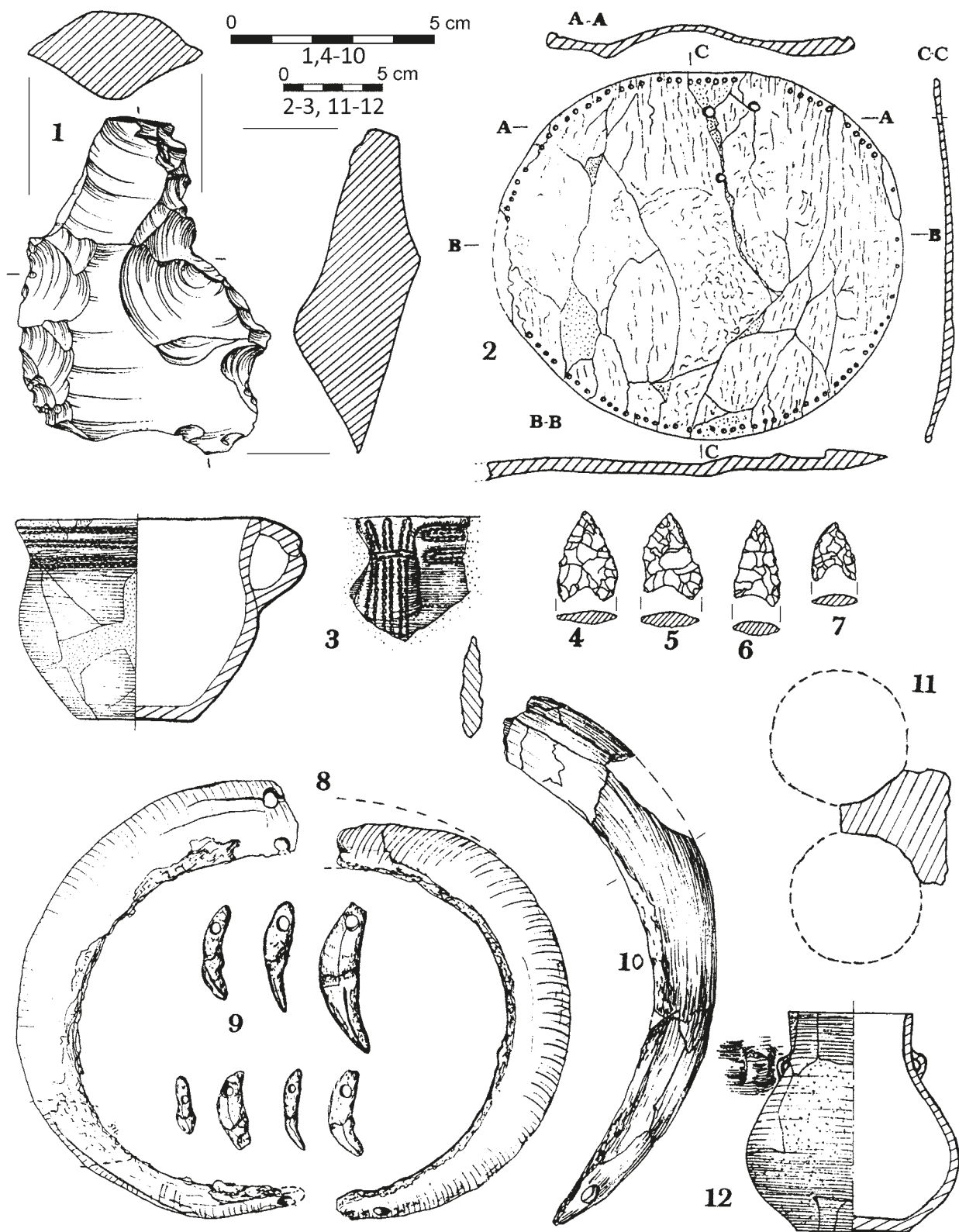

Ryc. 290. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 23. Zabytki gliniany (1), fajansowe (2-3), krzemienne (4, 7-8, 11, 14-34), miedziane (5-6, 13), kościane (9-10, 12), z muszli (19).

Fig. 290. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 23. Artefacts made of clay (1), faience (2-3), flint (4, 7-8, 11, 14-34), copper (5-6, 13), bone (9-10, 12) or shell (19).

Ryc. 291. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 32.
 Fig. 291. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 32.

Ryc. 292. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 32. Zabytki krzemienne (1, 4-7), kościane (2, 8-10) i gliniane (11-12).

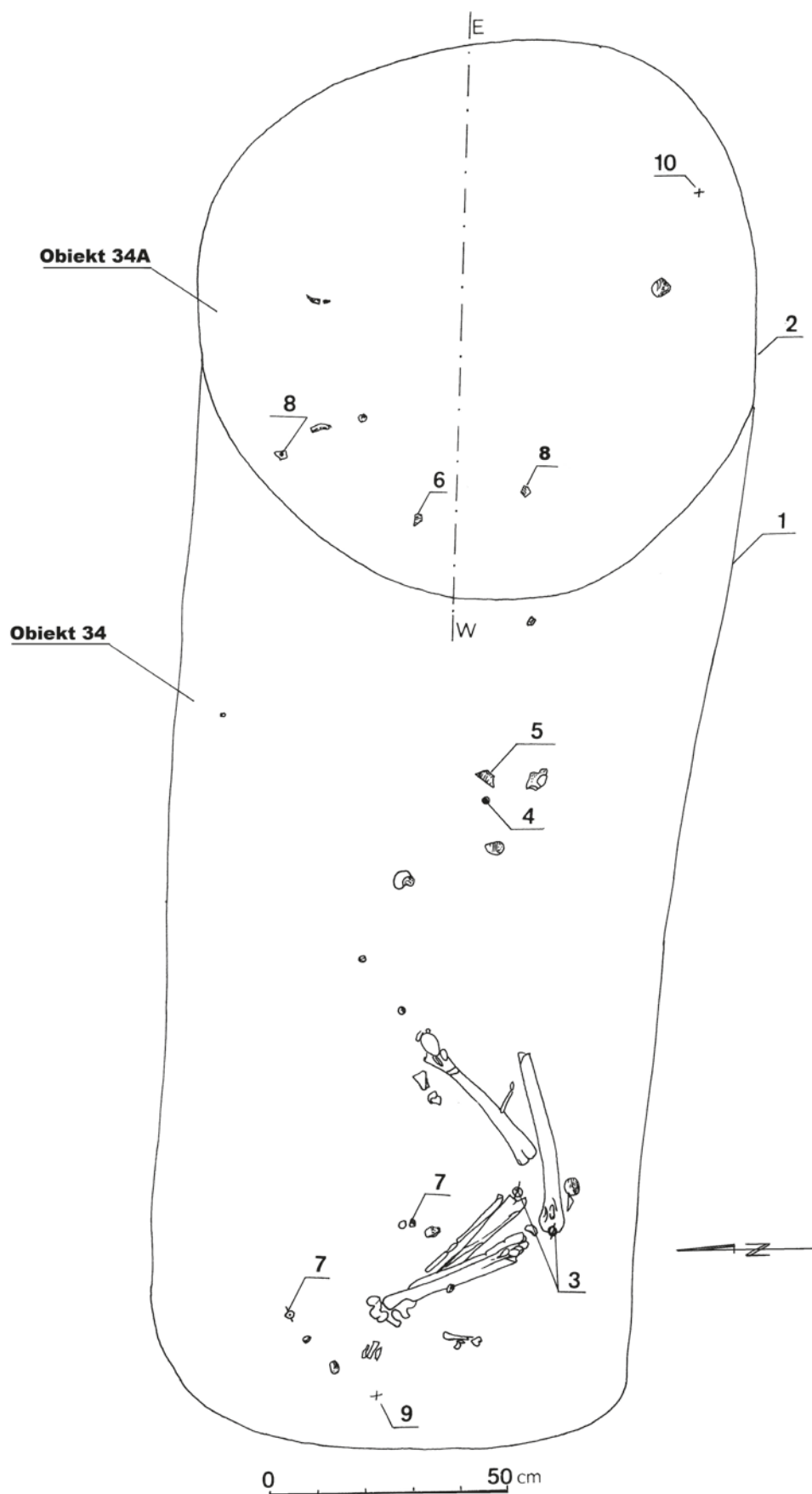
Fig. 292. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 32. Artefacts made of flint (1, 4-7), bone (2, 8-10) or clay (11-12).

ny, wydłużony. Wymiary: 355 x 110 x 175 cm (Ryc. 291, 1). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 4, tj. szkielet „główny” – A i 3 szkielety „dodatkowe” – B, C, D (Ryc. 291). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU A: Dość dobry. Brak części żeber i kręgów. Przemieszany układ rąk i głowy. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO A: **mężczyzna, późny adultus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI) A: SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU A: Prawoboczne, położenie boczno-plecowe. Nogi podkurczone, zgięte pod kątem rozwartym w kolanach. Tułów spoczywa na plecach. W miejscu, gdzie powinna znajdować się głowa – porozrzucone bezładnie kręgi. Lewa ręka – ramię zgięte pod kątem prostym w łokciu, ułożone wzdłuż tułowia; brak na swoim miejscu kości dłoni, które znajdowały się poniżej miednicy. Prawa ręka – układ zakłócony; ramię wzdłuż tułowia, przedramię przesunięte, pierwotnie było mocno skurczone, dłoń w okolicy prawego barku. Czaszka – pierwotnie twarzą na SE, przesunięta między żebra pod prawą pachę, leżała na prawym policzku, twarzą na E. Wokół niej i nad nią – kręgi. Przemieszany układ żeber. Żuchwa nad miednicą. WYPOSAŻENIE ZMARŁEGO A: Na prawym biodrze – połamana tarczka kościana (1; Ryc. 291, 5). Na jej krawędzi leżały przemieszane palce lewej dłoni. Pod miednicą i udami – polepa (2; Ryc. 295, 2). Grudy polepy (2) wystąpiły także w pobliżu głowy. Nad miednicą i w jej okolicy – wisioriki z kłów psich (3; Ryc. 295, 7) i zawieszki z kłów dzików (4; Ryc. 295, 6). Fragment ceramiki na czaszce (5; Ryc. 295, 3), w pobliżu miednicy (6) i wokół szkieletu (5). Z tyłu za miednicą i na niej – grociki krzemienne. (7; Ryc. 295, 9). W jamie grobowej, na lewym udzie, przy lewym łokciu i w pobliżu prawego barku – krzemienie (8–10; Ryc. 295, 8). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU B: Zły, kości niezbyt dobrze zachowane. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO B: **? infans I**. ORIENTACJA SZKIELETU B (GŁOWA-NOGI): W-E, twarzą na S. UŁOŻENIE SZKIELETU B: Prawoboczne. Nogi wyprostowane, ręce opuszczone wzdłuż ciała, lekko zgięte w łokciach. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU C: Zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO C: **? infans I**. ORIENTACJA SZKIELETU C (GŁOWA-NOGI): W-E, twarzą na S (sądząc po ułożeniu potylicy). UŁOŻENIE SZKIELETU C: **? Być może taki sam jak ułożenie szkieletu B**. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU D: Bardzo zły. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO D: **? infans I późny – infans II wczesny**. ORIENTACJA SZKIELETU D (GŁOWA-NOGI): E-W (sądząc po kościach długich). UŁOŻENIE SZKIELETU D: **? WYPOSAŻENIE ZMARŁYCH B i D: W pobliżu czaszki szkieletu B – dwie zawieszki z kłów psa (3; Ryc. 295, 7), pochodzące z wyposażenia szkieletu A. Między szkieletami B i D, w pobliżu czaszki szkieletu D – rozbite naczynie gliniane (11; Ryc. 295, 4). UWAGI: Zarys grobu ukazał się razem z dużą ilością brył i płyt wapiennych. Bryły te były nad i pod zabytkami. Szkielet A ukazał się na głębokość 41 cm, zaś szkielety B–D na głębokość 36 cm.**

Szkielety B, C, D spoczywały na bruku z płyt wapiennych. STRATYGRAFIA: Jak można sądzić po zarysie grobu, ilości szkieletów i zróżnicowaniu pochówków – prawdopodobnie mamy tu do czynienia z dwoma ząbającymi się wzajemnie grobami: A i B–D. Wg opinii Krzysztofa Kowalskiego, badacza stanowiska, stratygrafia jednak nie istniała, płaszcz kamienny był dość jednolity, podobnie konsystencja i barwa wypełniska jamy grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. Roztrzaskana tarczka (pektorał) z łopatki dużego dzikiego ssaka typu tur. Grzebień obcięte. Ornament dołków nawiercanych. 3 otwory do zawieszania o średnicy około 0,5–0,6 cm. Wymiary: 18,5 x 16,4 cm (Ryc. 292, 2); [*]. 2. Zachował się fragment polepy z odciskami drewnianych konstrukcji – 2 kołków o średnicy około 6 cm (Ryc. 292, 11); [-]. 3. 27 całych i 25 połówek jednootworowych wisiorików z zębów psich. Średnica otworów 0,2–0,4 cm. Długość 1,5–3,2 cm (Ryc. 292, 9); [-]. 4. 3 zawieszki z kłów dzików częściowo zniszczone. Dwie u wierchołków posiadały otwory o średnicy 0,3–0,5 cm. Trzecia – 1 fragmentarycznie zachowany otwór u wierchołka i 2 otwory o średnicy 0,32 cm u korzenia. Na jednej zawieszce ślad śniedzi. Długość 9,8–12,6 cm (Ryc. 292, 8, 10); [-]. 5. 10 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki i fragment dna naczynia KPL; [-]. 6. 34 fragmenty rozbitego kubka glinianego zdobionego odciskami prawoskrętnego sznura. FPKM (Ch-V). Wysokość 9 cm, średnica wylewu 11 cm (Ryc. 292, 3); [-]. 7. 4 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 3 (Ryc. 292, 4–6) i krzemienia woskowo – czekoladowego – 1 (Ryc. 292, 7). Wymiary: długość 1,4–2,1 cm, szerokość 1,05–1,46 cm, grubość 0,25–0,35 cm. 8. Półwytwór siekiery dwuściennej z odłupka korowego z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 8 x 6 x 2,4 cm (Ryc. 292, 1); [-]. 9. 2 okruszki z krzemienia czekoladowego; [-]. 10. 5 odłupków [-], z krzemienia przepalonego – 2 i z czertów z fragmentem krzemienia turońskiego – 3. 11. Dwuucha niezdobiona amforka gliniana. Wysokość 10,6 cm, średnica brzuśca 10,2 cm (Ryc. 292, 12); [-].

Obiekt 34 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: Około 35 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 45 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Regularny, prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 300 x 100 x 120 cm (Ryc. 293, 1; 294). KIERUNEK OSI GROBU: E-W z niewielkim odchyleniem części W na N. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Brak miednicy i górnej części szkieletu. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **? adultus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, nogi podkurczone i skrzyżowane w połowie podudzi oraz przy piętach (Ryc. 295). WYPOSAŻENIE: W obu stawach kolanowych – paciorki fajansowe (1; Ryc. 293, 3). W miejscu, gdzie powinna znajdować się głowa – fragment ceramiki

Ryc. 293. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektów 34 i 34A.
 Fig. 293. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of features 34 and 34A.

Ryc. 294. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys obiektów 34 i 34A na głębokości 30 cm.

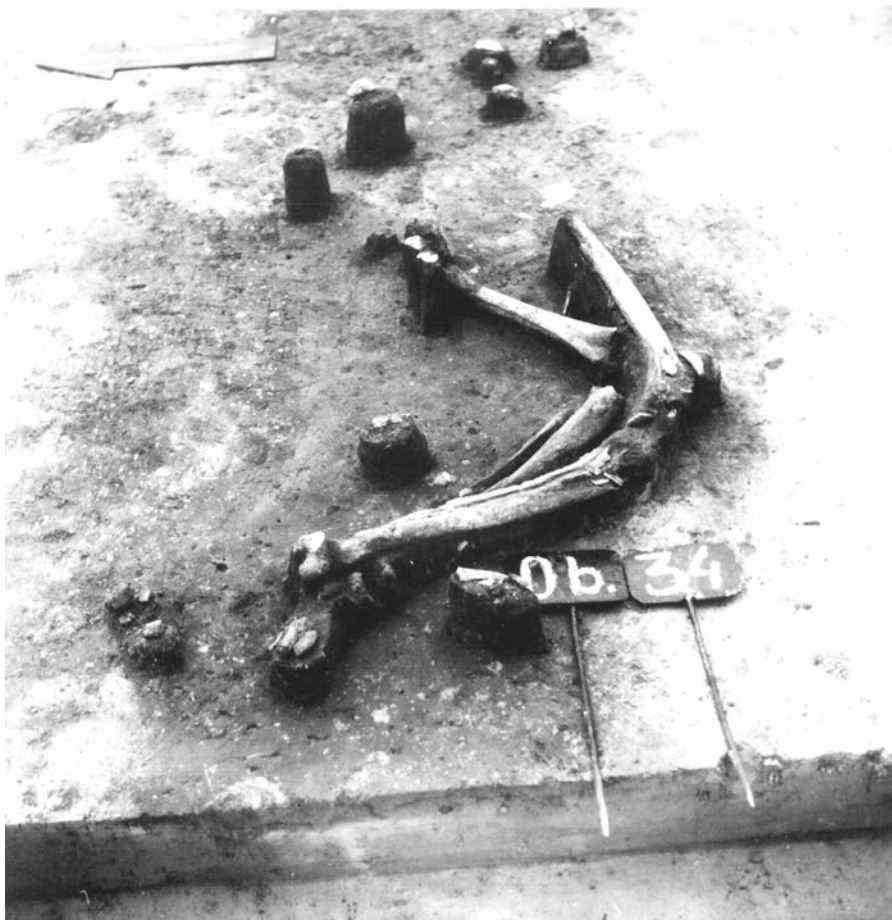
Fig. 294. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Outline of features 34 and 34A at the depth of 30 cm.

(2) i fragment muszli (3). Na wysokości piersi – paciorek z muszli (4; Ryc. 293, 4) oraz muszla szczęzi (3; Ryc. 293, 5). Na wysokość pięt od strony N – fragment ceramiki (2; Ryc. 293, 7). W jamie grobowej – krzemienie (5–6), kilka nacie okruszków wapiennych, bryłka drobnziarnistego piaskowca i bryłka zlepieńca. UWAGI: W okolicy stóp – niewielkie okruszki węgla drzewnego (Ryc. 293, 9). Profil poprowadzony w części W, w okolicy stóp zdołał uchwycić nieckowaty zarys jamy grobowej. STRATYGRAFIA: W obiekt 34 (grób) wkopany był obiekt 34 A (grób), czego wynikiem był między innymi brak czaszki i górnej części szkieletu w ob. 34 (Ryc. 296). INWENTARZ GROBU – 1. 2 paciorki jednosegmentowe fajansowe o średnicy 0,6 cm i grubości 0,35 cm (Ryc. 304, 2); [-]. 2. 19 fragmentów naczyń glinianych [-], niecharakterystycznych, niezdobionych, w tym 11 fragmentów ceramiki KPL, 2 fragmenty ceramiki KM i 6 fragmentów ceramiki WB. 3. 3 fragmenty muszeli skójk lub szczęzi, w tym fragment przepalony; [-]. 4. 1 okrągły paciorek z muszli o średnicy 0,7 cm; średnica otworów 0,35 cm i grubość 0,12 cm (Ryc. 304, 1); [-]. 5. 3 odłupki [-] i ich fragment, z krzemienia świeciechowskiego – 2, krzemienia czekoladowego – 1 (korowy). 6. Łuszcza z krzemienia czekoladowego; [-].

Obiekt 34 A

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 35 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 125 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Na głębokość 45 cm kształt owalny o średnicy 125–146 cm (Ryc. 297, 1). Jama rozszerzała się stożkowato ku dołowi, kończąc się płaskim

dnem o średnicy 248 cm (Ryc. 293, 296–298, 301). ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo dobry. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **kobieta, wczesny maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): S-N, z lekkim odchyleniem kręgosłupa na NNE, twarzą na W. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, kręgosłup i miednica skrzyżowane ku górze. Nogi silnie podkurczone, lewa pod kątem ostrym, prawa pod kątem prostym. Kości udowe skrzyżowane. Obie ręce zgięte w stawach łokciowych pod kątem ostrym, lewa bliżej czaszki, prawa oddalona. Przedramiona skrzyżowane. Palce dłoni zaciśnięte. Czaszka ułożona na lewym policzku (Ryc. 300, 302–303). WYPOSAŻENIE: W warstwie 0–35 cm – kości zwierzęce (1). W warstwie 45–65 cm – pojedyncze węgielki drzewne, grudki polepy, okrusz piaskowca, fragment ceramiki (2), krzemienie (3) i kości zwierzęce (4). W warstwie 65–85 cm – fragmenty ceramiki (5), krzemienie (6–7), 3 okruszki wapienne, 1 okrusz zlepieńca, grudki polepy, narzędzie kościane (8). W warstwie 85–105 cm, wzdłuż zarysu jamy – okruszki kamienne (wapien, zlepienie, piaskowiec), 2 fragmenty szydła kościanego (9), fragment ceramiki (10–11) i kości zwierzęce (12). W warstwie 105–115 cm (Ryc. 299) – fragment przęślika wapiennego (13; Ryc. 299, 2), fragment ceramiki (14), krzemienie (15–17), 2 fragmenty muszeli skójk lub szczęzi, fragment płyty szlifierskiej (18), okruszki granitu, piaskowca i wapienia oraz kości zwierzęce (19; Ryc. 299, 1). W warstwie 115–125 cm, za plecami i w pobliżu łokcia prawej ręki oraz lewej stopy szkieletu – okruszki wapienne. Przy prawej dłoni i poniżej stawu kolanowego oraz za plecami – kości zwierzęce (20; Ryc. 300, 1). Na W od szkieletu, przy ścianie

Ryc. 295. Wojciechowice, pow. Opatów.
Stanowisko I. Obiekt 34.

Fig. 295. Wojciechowice, Opatów district.
Site I. Feature 34.

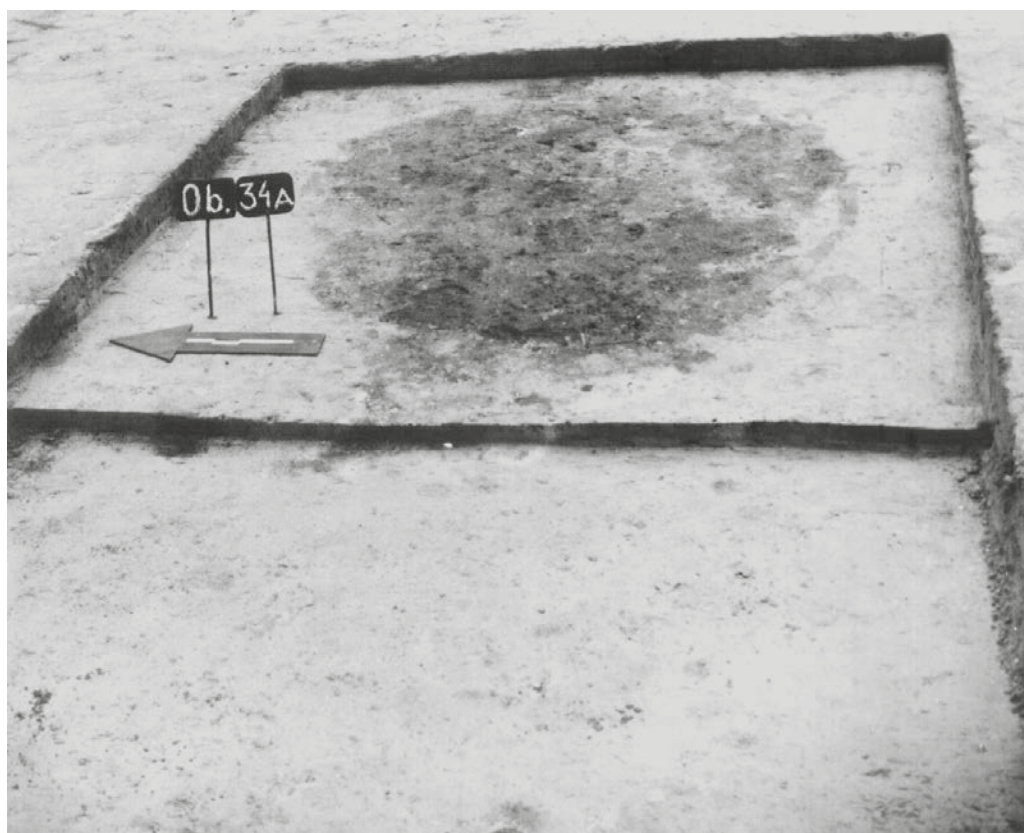
jamy – 2 drobne fragmenty ceramiki (21). W pobliżu stóp, przy prawym przedramieniu i za plecami przy czaszce – fragment polepy i węgielki drzewne (Ryc. 300, 3). Przy dnie jamy grobowej krzemień (22), kwarcyt (23) i okruch piaskowca. UWAGI: W środku jamy grobowej znajdował się stożek zasypowy (intensywnie czarna ziemia z wkładkami lessowymi). Pod stożkiem na dnie jamy odkryto zagłębienie o średnicy około 12 cm i głębokości 7 cm (Ryc. 300, 4; 301, 1). Był to prawdopodobnie ślad po słupie wbitym w centrum dna jamy. Szkielet znajdował się w N części jamy. Stopami prawie dotykał ściany jamy grobowej. Jego pęknięta czaszka leżała około 12 cm na W od śladu po słupie. STRATYGRAFIA: Ob. 34 A (grób) wkopany był w ob. 34 (grób KM). INWENTARZ GROBU: 1. Ząb mleczny krowy, fragment metapodium owcy-kozy; [**]. 2. 5 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki [-]: w tym 1 KPL i 4 KM. 3. 2 odłupki [-], z krzemienia ożarowskiego – 1 i krzemienia pasiastego – 1 (korowy, łuskany). Wymiary: 3 x 2,7 x 0,6 cm; Ryc. 304, 4). 4. Fragment kości promieniowej krowy; [**]. 5. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 6. Drapacz z wiórka z krzemienia czekoladowego. Łuskanie strome na stronę wierzchnią. Drapisko łukowate. Wymiary: 3 x 1,85 x 0,68 cm (Ryc. 304, 3); [-]. 7. Odłupek z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 8. Narzędzie z członu palcowego I krowy z przewierconym otwo-

rem o średnicy 0,3 cm. Długość 5,25 cm (Ryc. 304, 6); [**]. 9. 2 fragment szydła z kości krowy; [-]. 10. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB (KM?); [-]. 11. Fragment dna naczynia glinianego KPL; [-]. 12. Fragment kości udowej owcy-kozy, ząb konia, fragment łopatki konia, fragment śródręcza konia (opalony, gruba substancja zbita), fragment śródręcza krowy; [**]. 13. Połówka przęslika wapiennego o średnicy 5,2 cm i grubość 3,7 cm (Ryc. 304, 5); [-]. 14. 5 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki [-]: KPL – 3 sztuki, KM – 2 sztuki. 15. 2 odłupki z krzemienia pasiastego (1 korowy); [-]. 16. Okruch korowy z krzemienia ożarowskiego odmiany czarnej; [-]. 17. Łuszcza krzemienia czekoladowego; [-]. 18. Fragment płyty szlifierskiej (?) z czerwonego piaskowca; [-]. 19. Kości krowy (fragment kręgu, fragment kości nadgarstka, fragment piszczeli, fragment miednicy, fragment kości ramieniowej, fragment śródstopia), świni (fragment miednicy, fragment kości ramieniowej – młodego osobnika), owcy-kozy (fragment kości udowej); [**]. 20. Kości krowy (fragment miednicy, fragment kości łokciowej, fragment zęba), cielęcia (fragment kości promieniowej) i konia (kość skokowa); [**]. 21. Fragment niecharakterystyczny, niezdobiony ceramiki KM; [-]. 22. Łuszcza z krzemienia przepalonego; [-]. 23. Łuszcza kwarcytowa; [-].

Ryc. 296. Wojciechowice,
pow. Opatów. Stanowisko
I. Obiekty 34 i 34A.

Fig. 296. Wojciechowice,
Opatów district. Site I. Fea-
tures 34 and 34A.

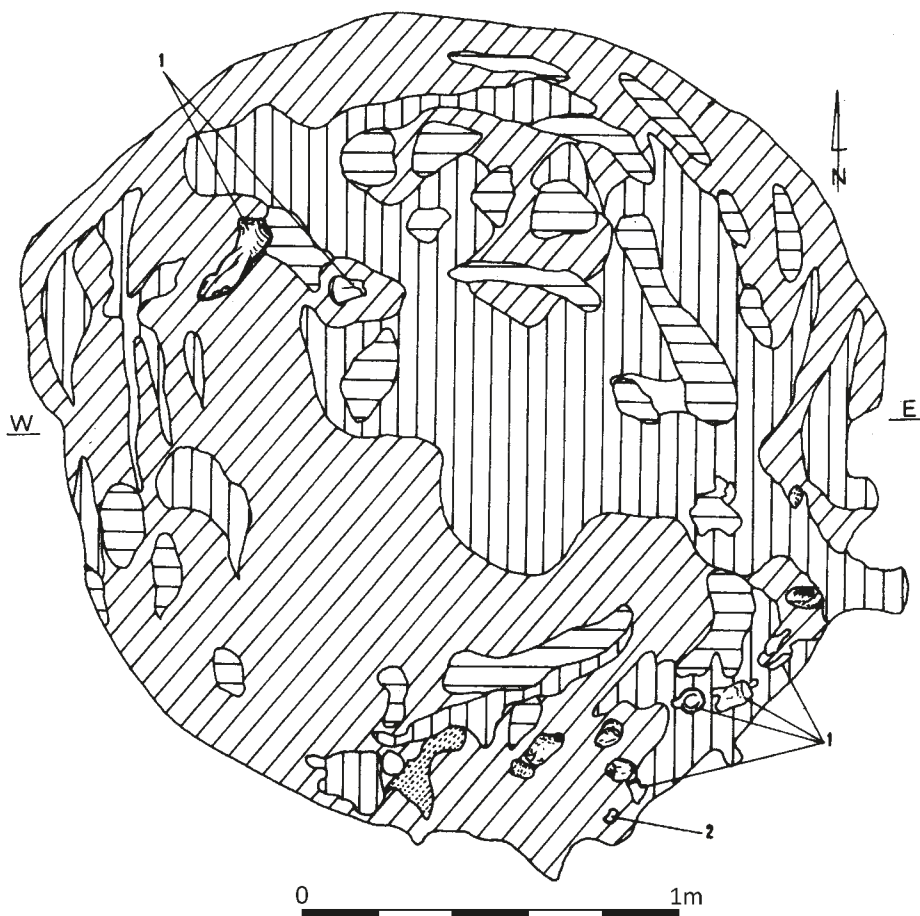
Ryc. 297. Wojciechowice,
pow. Opatów. Stanowisko
I. Obiekt 34A na głęboko-
ści 45 cm.

Fig. 297. Wojciechowi-
ce, Opatów district. Site I.
Feature 34A at the depth
of 45 cm.

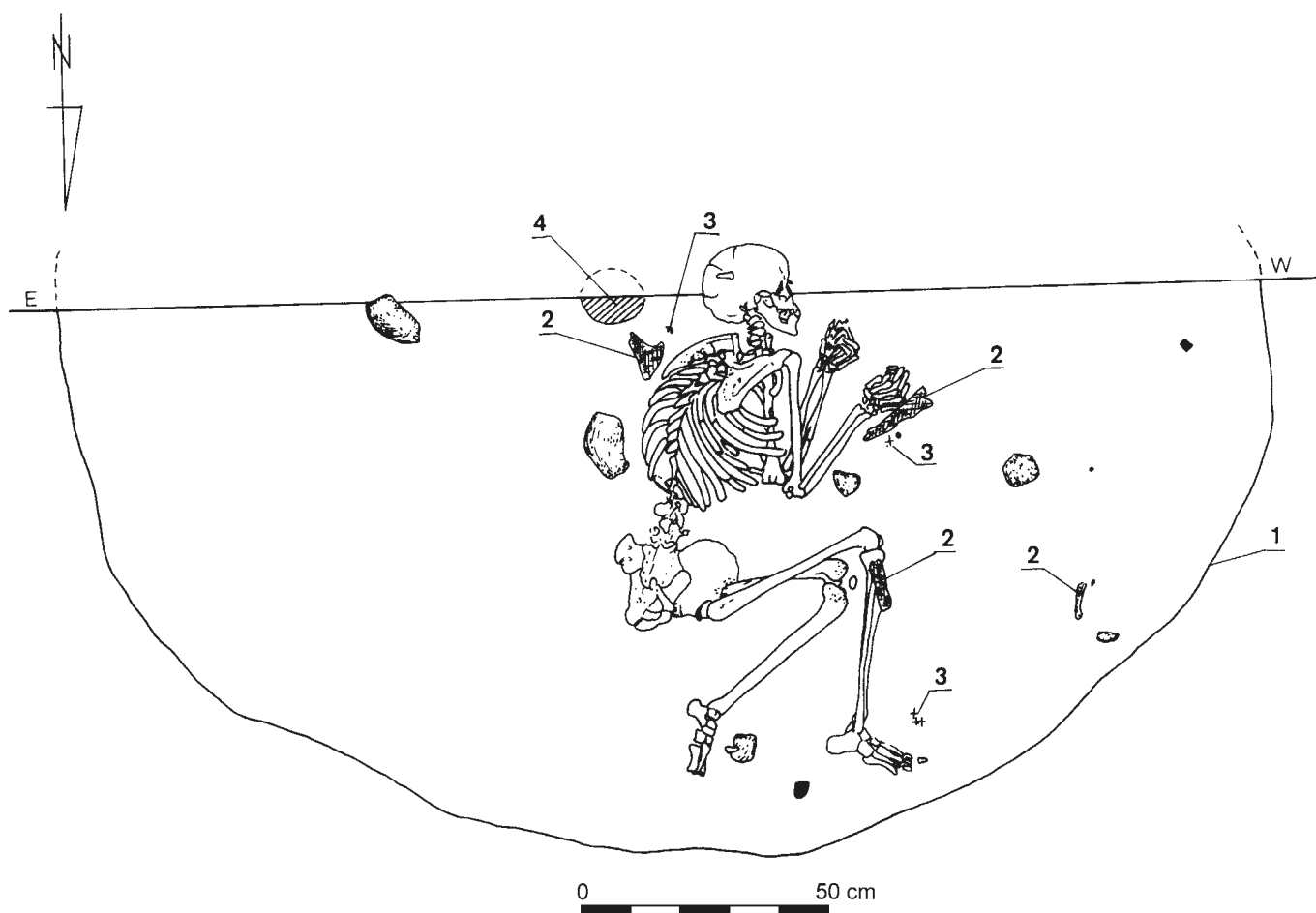
Ryc. 298. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil obiektu 34A.

Fig. 298. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profile of feature 34A.

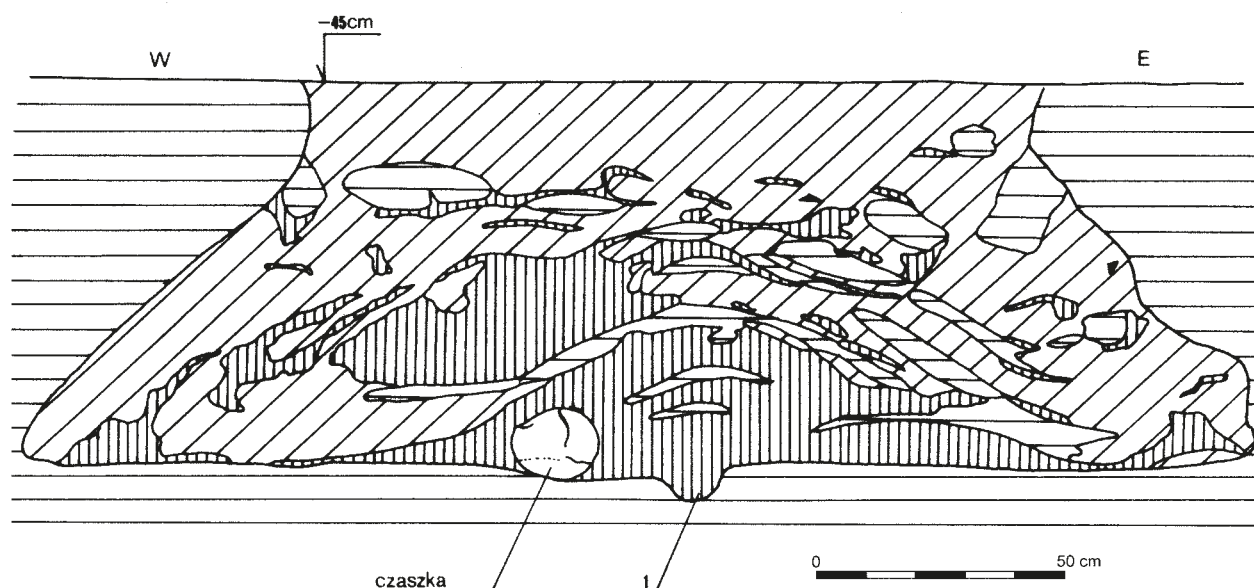

Ryc. 299. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 34A na głębokości 105 cm.

Fig. 299. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 34A at the depth of 105 cm.

Ryc. 300. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 34A (część północna obiektu).
 Fig. 300. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 34A (northern part of the feature).

Ryc. 301. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil obiektu 34A.
 Fig. 301. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profile of feature 34A.

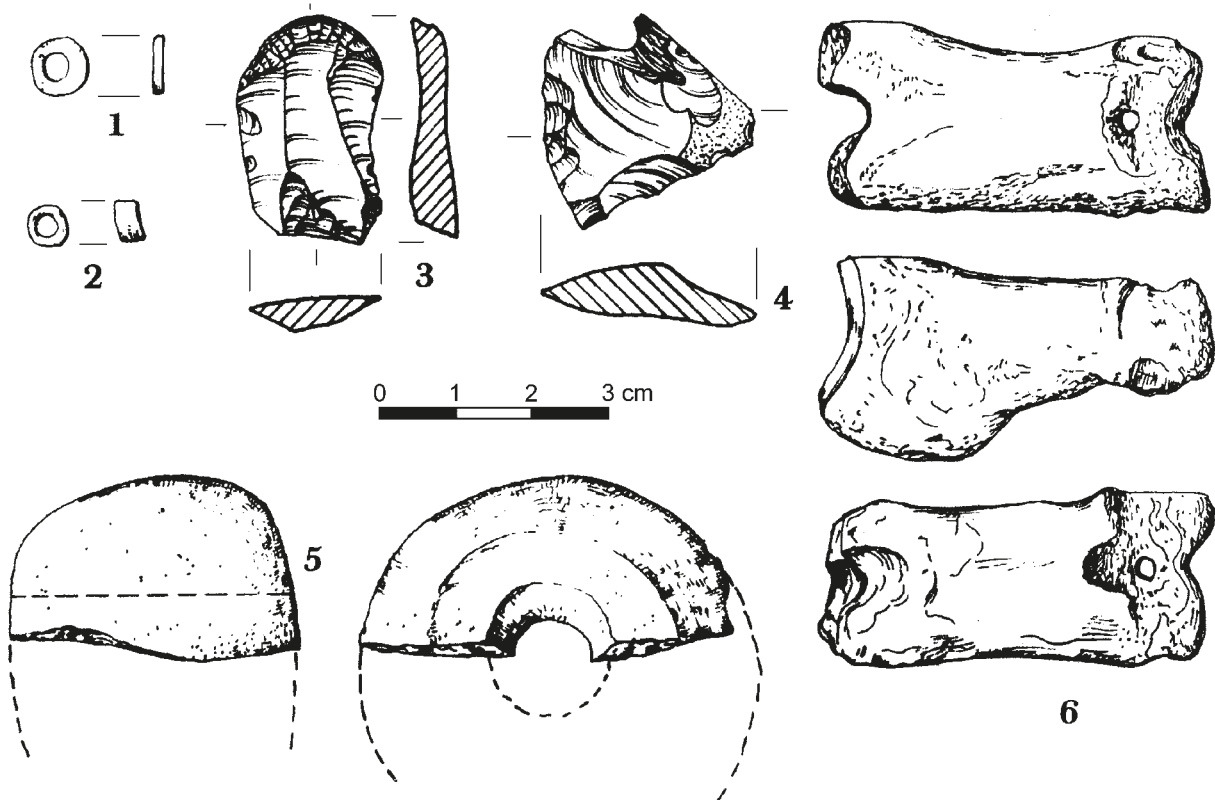
Ryc. 302. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 34A (szkielet).

Fig. 302. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 34A (skeleton).

Ryc. 303. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 34A. Górna część szkieletu.

Fig. 303. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 34A. Upper part of the skeleton.

Ryc. 304. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektów 34 (1–2) i 34A (3–6). Zabytki z muszli (1), fajansowe (2), krzemienne (3–4), wapienny (5) i kościany (6).

Fig. 304. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 34 (1–2) and feature 34A (3–6). Artefacts made of shell (1), faience (2), flint (3–4), limestone (5) or bone (6).

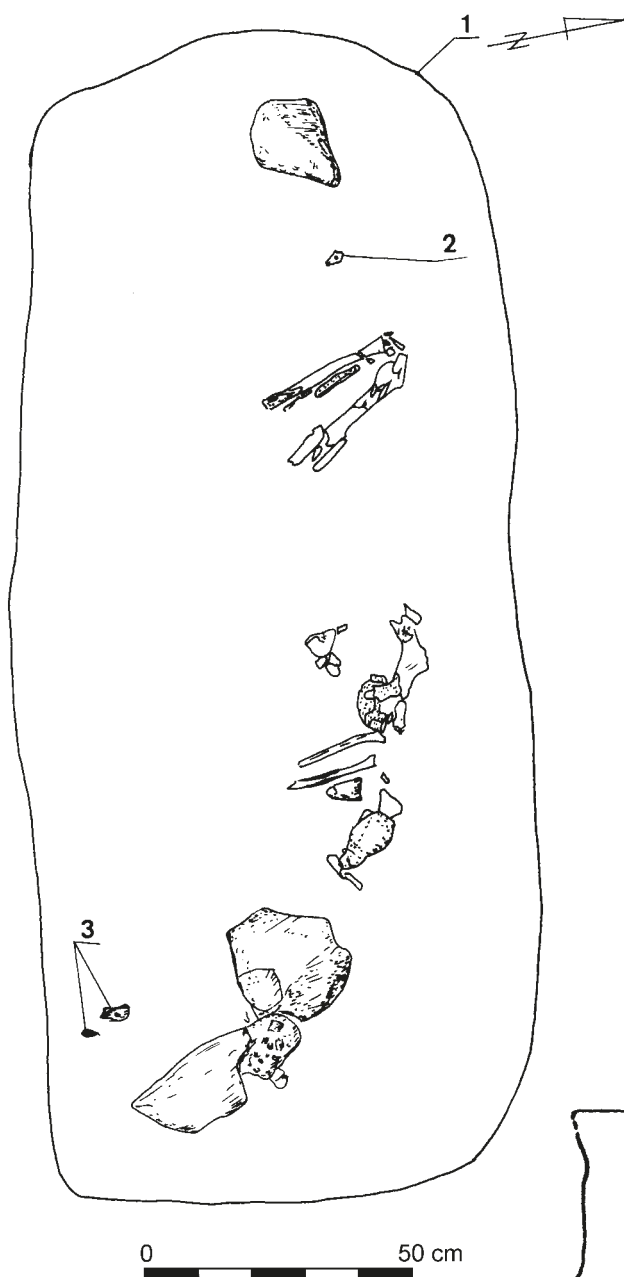
Obiekt 36 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 35 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny, z zaokrąglonymi rogami i bokami krótszymi. Wymiary: 223 x 83–95 cm (Ryc. 305, 1). KIERUNEK OSI GROBU: ESE-WNW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się jedynie: fragment obojczyka, fragment kości ramieniowej, łokciowej, promieniowej prawej ręki, fragment miednicy i kości udowych oraz piszczelowych. Czaszki brak. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **kobieta, adultus – maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ESE-WNW. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, z podkurczonymi nogami i zgiętymi w łokciach rękami. Głowa pierwotnie najprawdopodobniej twarzą na S. WYPOSAŻENIE: W E części grobu, niekiedy na kościach szkieletu – bryły wapienne, jedna bryła wapienna przy nogach. W pobliżu miejsca, gdzie powinna znajdować się głowa oraz przy nogach fragmenty ceramiki (1–3; Ryc. 305, 2–3). UWAGI: Grób zniszczony przez współczesną orkę. INWENTARZ GROBU: 1. Fragment wylewu naczynia glinianego KM zdobionego odciskami prawoskrętnego

sznura. Średnica wylewu 9,5 cm (Ryc. 306, 1); [-]. 2. Fragment wylewu naczynia glinianego workowatego KPL, zdobiony poziomą, plastyczną listwą (Ryc. 306, 2); [-]. 3. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KM; [-].

Obiekt 38 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 35 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny, z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 195 x 110 cm (Ryc. 307, 1). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Brak prawej strony czaszki, części miednicy, kości strzałkowej, kręgow i części kości piersi. Złamane kości przedramienia prawej ręki, kości lewej ręki, żebra, kości piszczelowe. Kości udowe bez nasad. Kości piersi i rąk przemieszane. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **kobieta, wczesny adultus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-SWS. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi podkurczone pod kątem rozwartym. Prawa ręka ugięta w stawie łokciowym pod kątem prostym (łokieć w okolicy miednicy), lewa zgięta maksymalnie, dłoń jej ułożona pod lewym policzkiem. Głowa na lewym policzku, pierwotnie twarzą na E, potem

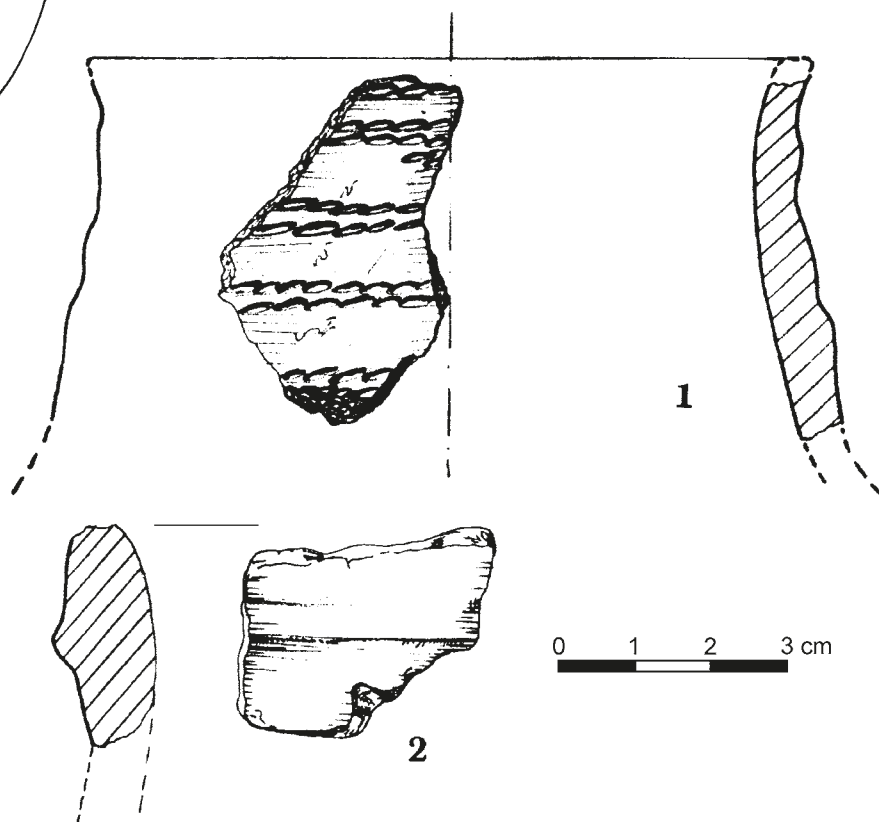

Ryc. 305. Wojciechowice, pow. Opatów.
Stanowisko I. Plan obiektu 36.

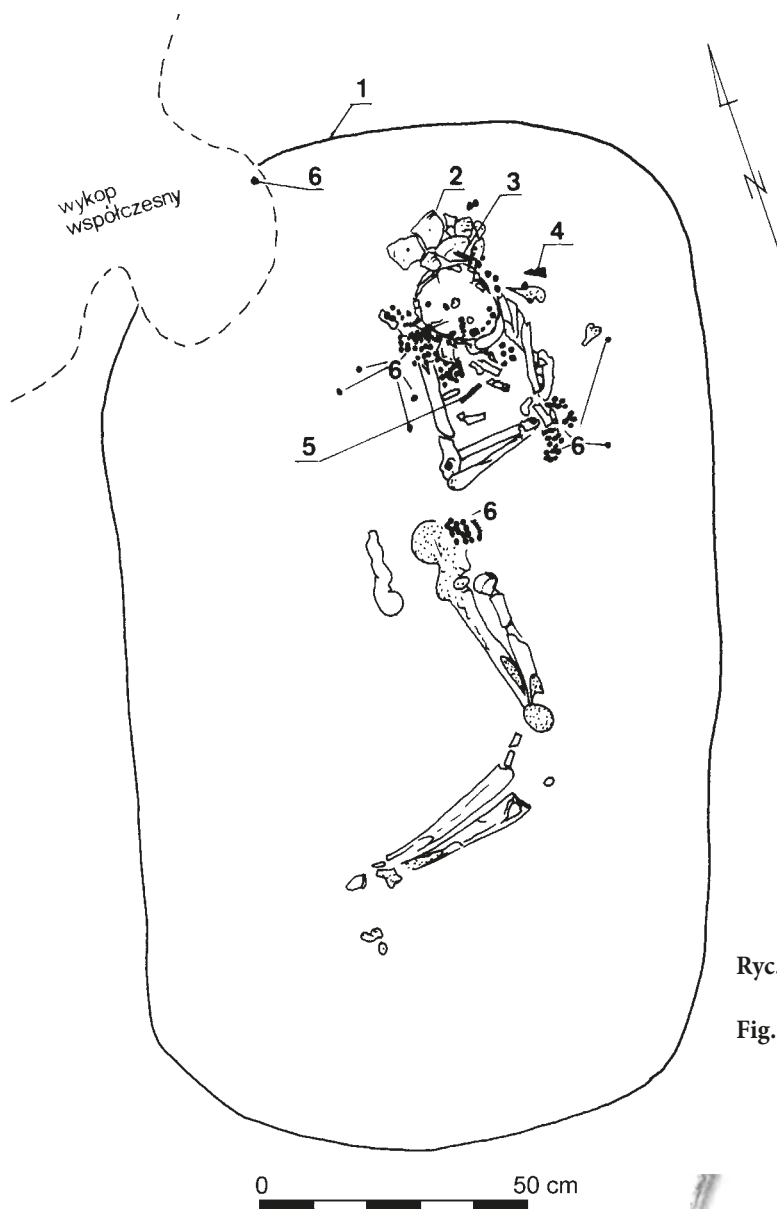
Fig. 305. Wojciechowice, Opatów district.
Site I. Layout of feature 36.

Ryc. 306. Wojciechowice, pow. Opatów.
Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 36.
Zabytki gliniane.

Fig. 306. Wojciechowice, Opatów district.
Site I. Burial goods from feature 36.
Clay artefacts.

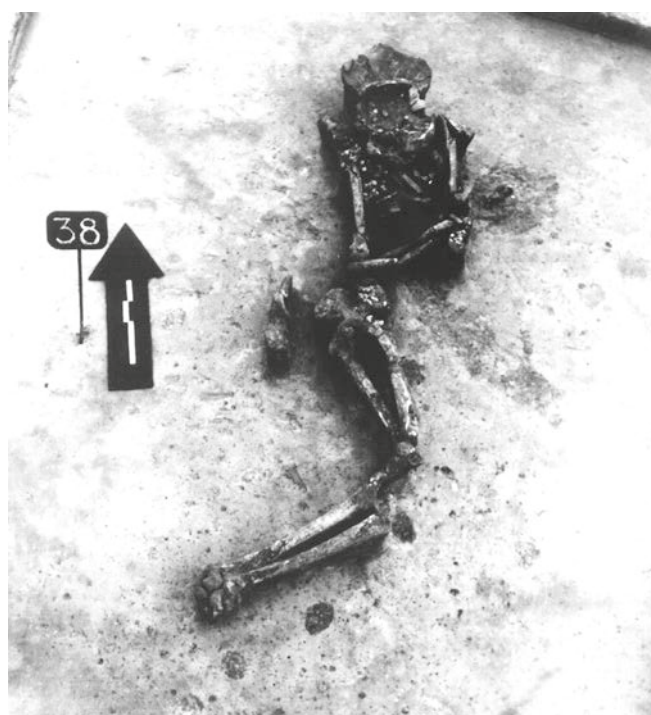

uległa skręceniu o 90 stopni i obniżeniu (Ryc. 308–309).
WYPOSAŻENIE: Pod głową i nieco na N od niej rozbite naczynie gliniane (1; Ryc. 307, 2). Na piersi, obok prawego ramienia szpila kościana (2; Ryc. 307, 5). Na E od czaszki odłupek krzemienisty (3; Ryc. 307, 4). Na miednicy kilka sznurów paciorków z muszli (4; Ryc. 307, 6) tworzyło pas. W okolicy nadgarstków prawej dłoni co najmniej 2 sznury paciorków z muszli (4). Na czaszce zachował się częściowo 1 sznur paciorków z muszli (4–5). Na szyi i piersi co najmniej 4 sznury paciorków z muszli (4–5). Pod czaszką i pod naczyniem (1; Ryc. 307, 2) szydło kościane (6; Ryc. 307, 3). W jamie grobowej fragment paciorka z kości (7), paciorek fajansowy (8), fragment ceramiki (9). Nad ob. 38 w warstwie ornej 0–20 cm – fragment ceramiki (10), krzemienie (11–13) i kości zwierzęce (14). UWAGI: Grób silnie zniszczony przez współczesną orkę. STRATYGRAFIA: W N części ob. 38 (grobu KM) wcięty był wkop współczesny. INWENTARZ GROBU: 1. Duży fragment dwuuchej amfory glinianej z zachowanym 1 uchem, zdobionej na szyi odciskami prawoskrętnego sznura oraz na brzuchu odciskami maty (ornament tekstylny). Średnica wylewu 10,2 cm, średnica brzucha 17,1 cm (Ryc. 310, 6); [-]. 2. Niezdobiony fragment szpili kościanej, obustronnie złamanej. Długość 5 cm, średnica 0,55 cm (Ryc. 310, 7); [-]. 3. Odłupek z krzemienia pasiastego; [-]. 4. 868 całych i 670 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,65–1,02 cm (Ryc. 310, 2); [-]. 16 fragmentów sznura zlepionych po 2–8 sztuk paciorków razem, zachowały się resztki nici. Dwa kawałki (4 i 8 paciorków)

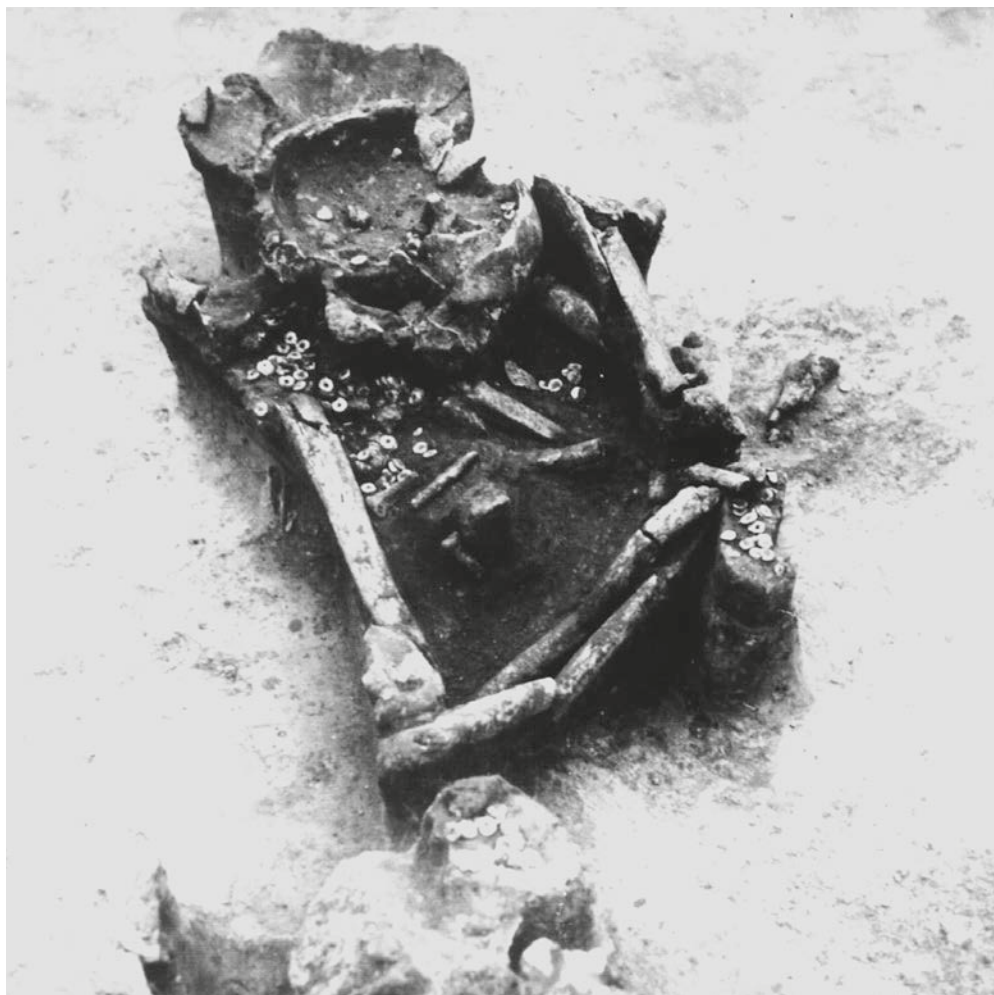
Ryc. 307. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 38.

Fig. 307. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 38.

Ryc. 308. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 38.

Fig. 308. Wojciechowice, Opatów district. Site I. feature 38.

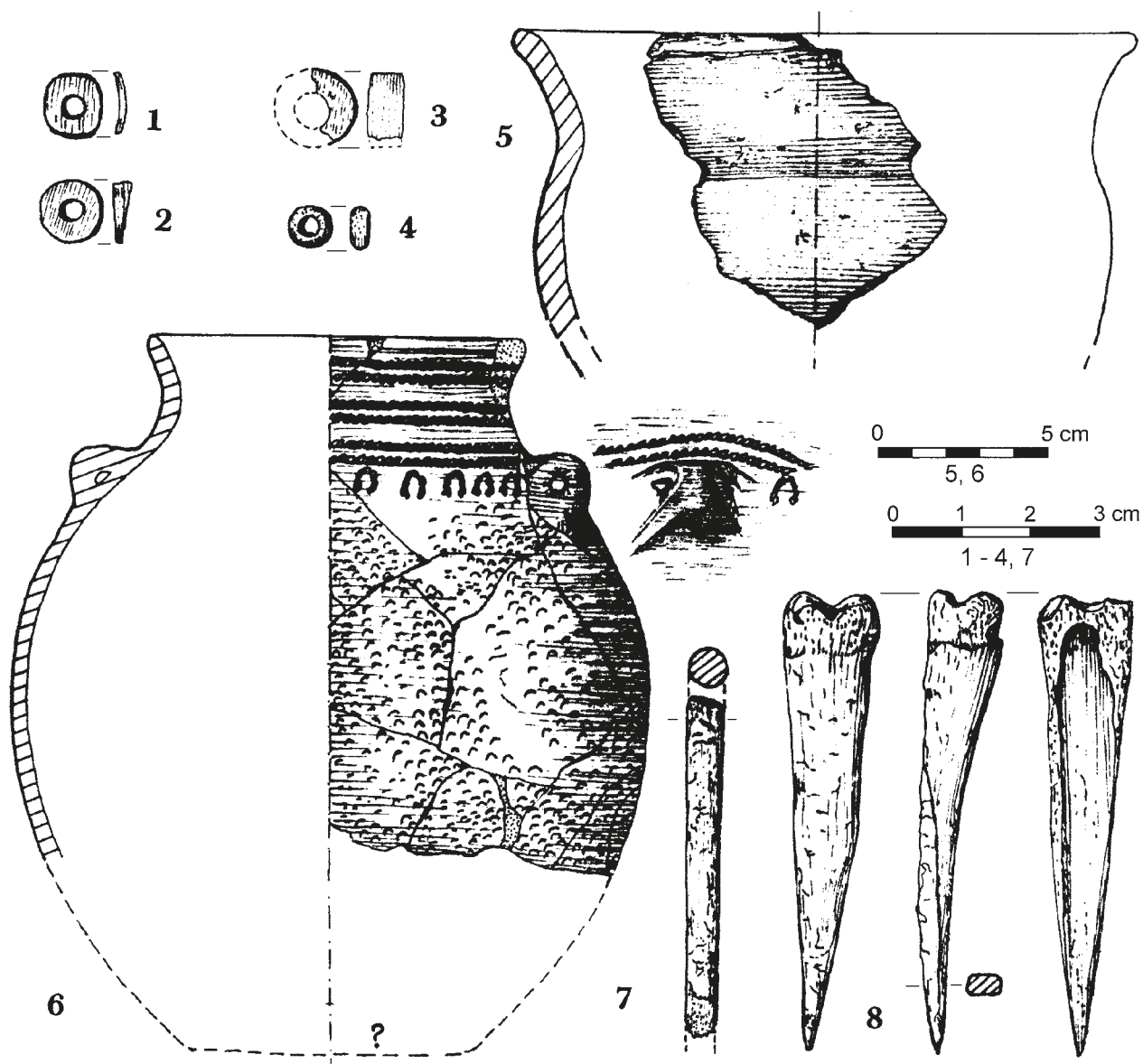
Ryc. 309. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 38. Górna część szkieletu.

Fig. 309. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 38. Upper part of the skeleton.

zlepiły się grzbietami (= 2 równoległe sznury). 5. 4 kwadratowe paciorki z muszli o wymiarach: od 0,7 x 0,7 cm do 0,8 x 0,85 cm (Ryc. 310, 1); [-]. 6. Szydło kościane z fragmentu śródstopia owcy-kozy. Długość 6,7 cm (Ryc. 310, 8); [-]. 7. Fragment walcowatego paciorka z kości o średnicy około 1,2 cm i grubości 0,5 cm (Ryc. 310, 3); [-]. 8. Paciorek jednosegmentowy z zielonkawego fajansu o średnicy 0,64 cm i grubości 0,3 cm (Ryc. 310, 4); [-]. 9. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KPL i KM; [-]. 10. Fragment wylewu naczynia glinianego KM. Średnica wylewu 18,2 cm, średnica brzucha 16,8 cm (Ryc. 310, 5); [-]. 11. Odłupek z krzemienia przepalonego; [-]. 12. Fragment konkracji z krzemienia ożarówskiego odmiany czarnej; [-]. 13. Okruch korowy z krzemienia ożarówskiego odmiany czarnej; [-]. 14. 2 fragmenty zuchwy gryzonia; [-].

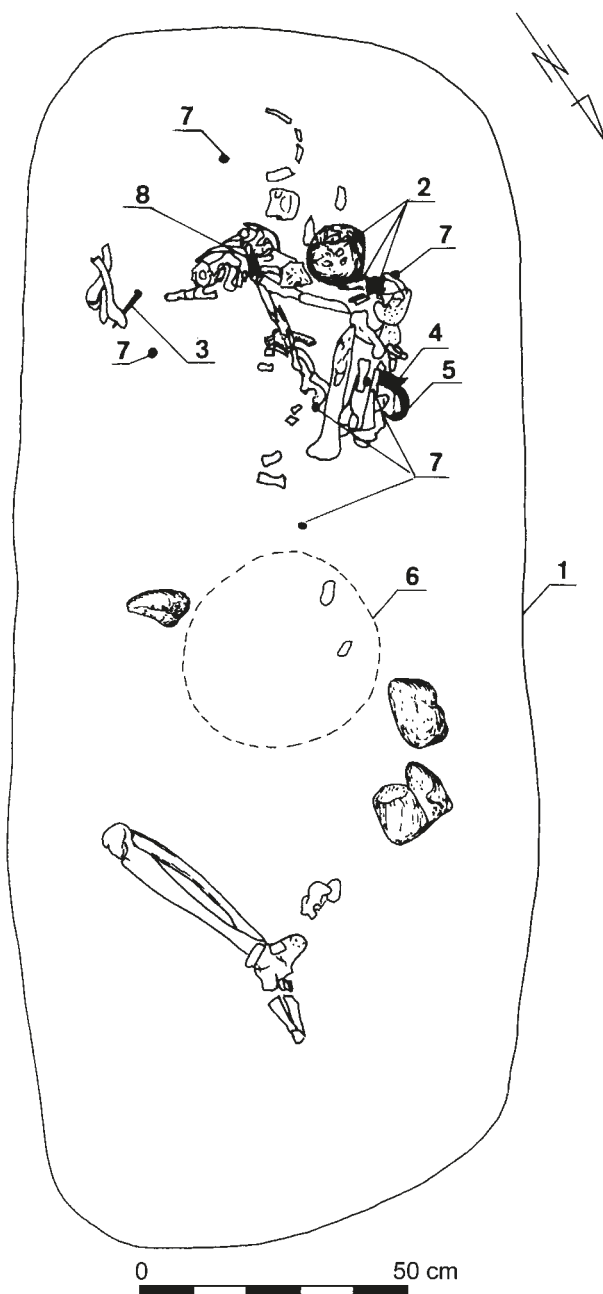
Obiekt 39 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 36 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 46 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 229 x 92–98 cm (Ryc. 311, 1). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości miednicy, piersi i rąk oraz kręgi zostały przemieszane i zgrupowane w S części grobu. W N części grobu zachowały się tylko kości prawej nogi. Czaszki brak (Ryc. 312–313). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna?, adultus – maturus?** ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SWS-NEN. UŁOŻENIE SZKIELETU: Sądząc po ułożeniu kości nogi – prawoboczne; twarz prawdopodobnie na SE.

Ryc. 310. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 38. Zabytki z muszli (1–2), kościane (3, 7–8), fajansowe (4) i gliniane (5–6).

Fig. 310. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 38. Artefacts made of shell (1–2), bone (3, 7–8), faience (4) or clay (5–6).

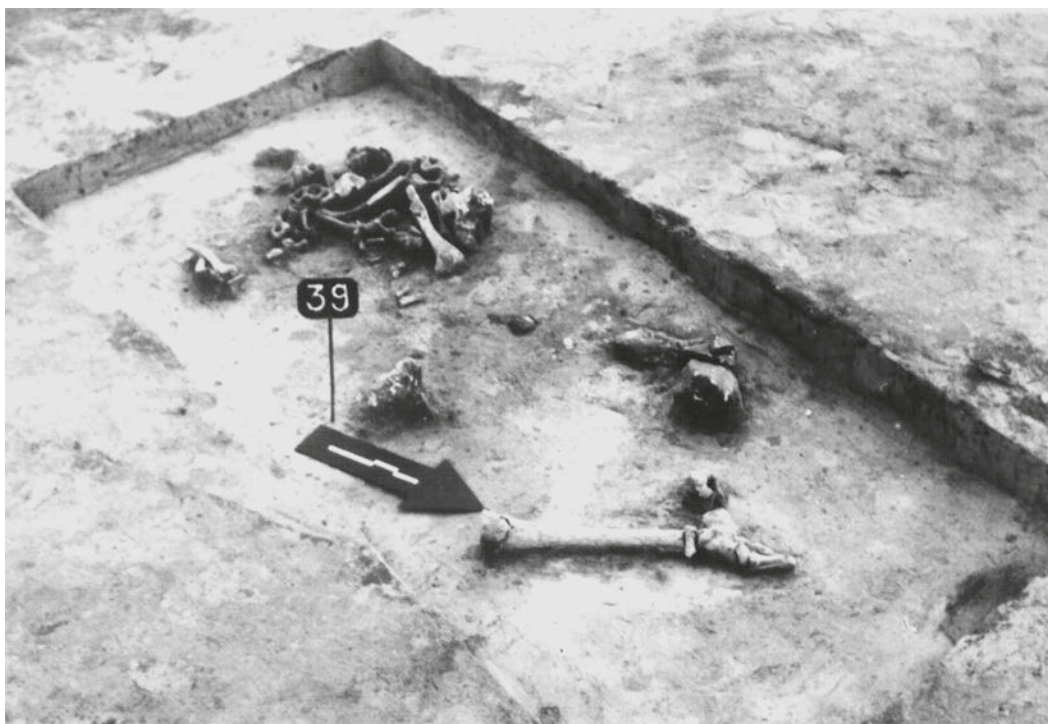
Ryc. 311. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 39.

Fig. 311. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 39.

WYPOSAŻENIE: W pobliżu miejsca gdzie powinna znajdować się głowa, stał kubek gliniany (1; Ryc. 311, 2). Na E od niego, pod skrzyżowanymi obojczykami – szpila kościanna (2; Ryc. 311, 3). Paciorki z muszli (3; Ryc. 311, 7), fajansu (4) i kłów psa (5) rozsypane były wśród przemieszanych kości. Tam znajdował się również grocik krzemienisty (6; Ryc. 311, 8). 8 innych grocików krzemienistych (6; Ryc. 311, 6) – na wysokości pasa szkieletu. Pod kośćmi – narzędzia krzemienne (7–8; Ryc. 311, 4–5). Na W od kości nogi – bryły wapienne. W jamie grobowej fragment ceramiki (9), fragment narzędzia kamiennego (10), krzemień (11) i kość zwierzęca (12). UWAGI: W jamie grobowej znaleziono niewielkie fragmenty węgielków drzewnych. Jama grobowa posiadała liczne ślady działalności gryzoni. Grób zniszczony przez współczesną orkę. INWENTARZ GROBU: 1. Kubek gliniany z utraconym uchem. Wysokość 7,9 cm, średnica wylotu 9,5 cm (Ryc. 314, 6); [-]. 2. Szpila kościanna z odłamanym szpicem i o zniszczonej powierzchni. Długość 9,9 cm, średnica otworów 0,26 cm (Ryc. 314, 12); [-]. 3. 44 całe i 32 fragmenty okrągłych zniszczonych paciorków z muszli, niekiedy sklejonych po 2–4 sztuki razem. Średnica paciorków 0,57–0,9 cm (Ryc. 314, 13); [-]. 4. 8 fragmentów jednoelementowych paciorków z zielonkawego i białego fajansu; [-]. 5. Fragment wisiorka z kła psa z poziomo przewierconym otworem; [-]. 6. 9 grocików z krzemienia czekoladowego. Zachował się fragment tulejki żywicznej. Wymiary: długość 1,47–3,33 cm, szerokość 0,95–1,63 cm, grubość 0,19–0,34 cm (Ryc. 314, 1–5, 7–10); [-]. 7. Zgrzebło zbieżne z odłupka korowego z krzemienia świeciechowskiego. Część odłupka odłamana. Retusz półstromy. Wymiary: 7,7 x 6,5 x 1,3 cm (Ryc. 314, 14); [-]. 8. Nóż z wióro-odłupka z krzemienia świeciechowskiego Retusz półstromy i stromy. Krawędzie wyświecone. Wymiary: 10,66 x 3,7 x 1,12 cm (Ryc. 314, 11); [-]. 9. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki WB; [-]. 10. Fragment kamiennego tłuka (?); [-]. 11. Łuszczyka z krzemienia przepalonego; [-]. 12. Fragment żuchwy zwierzęcia łasicowatego; [**].

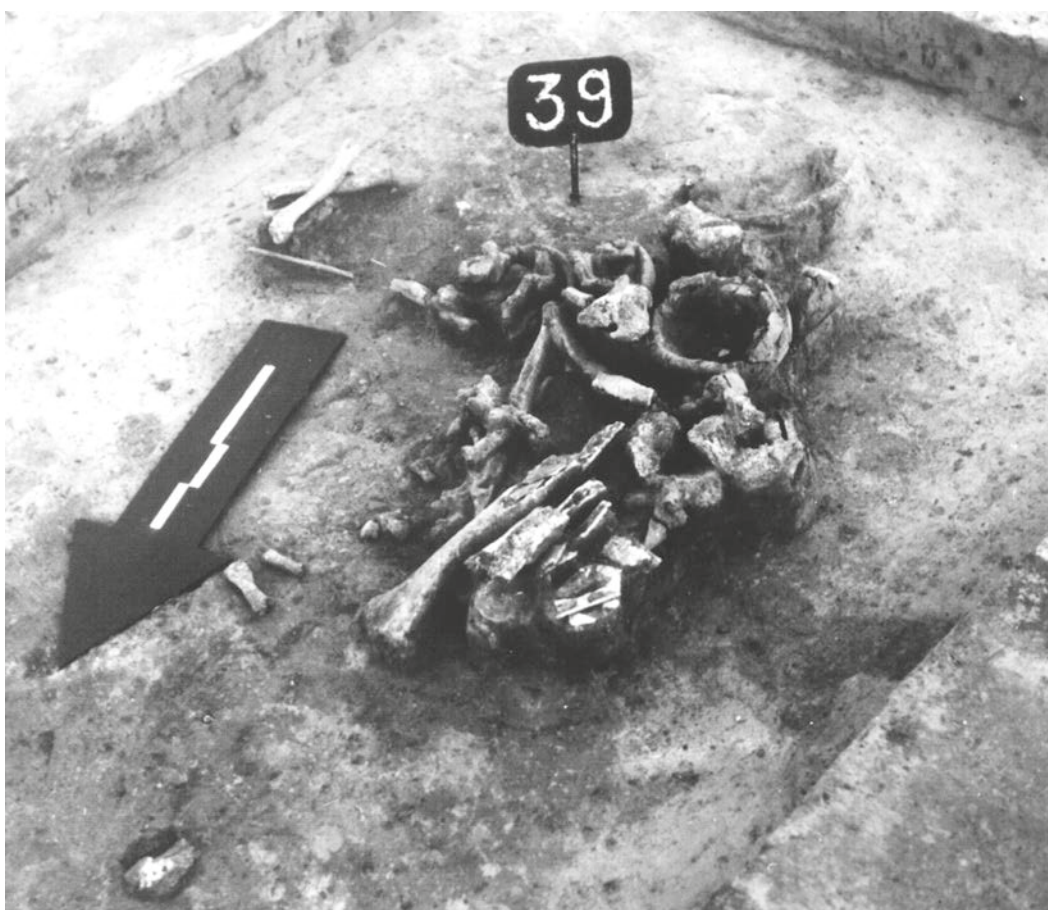
Ryc. 312. Wojciechowice, pow. Opatów. Stano-
wisko I. Obiekt 39.

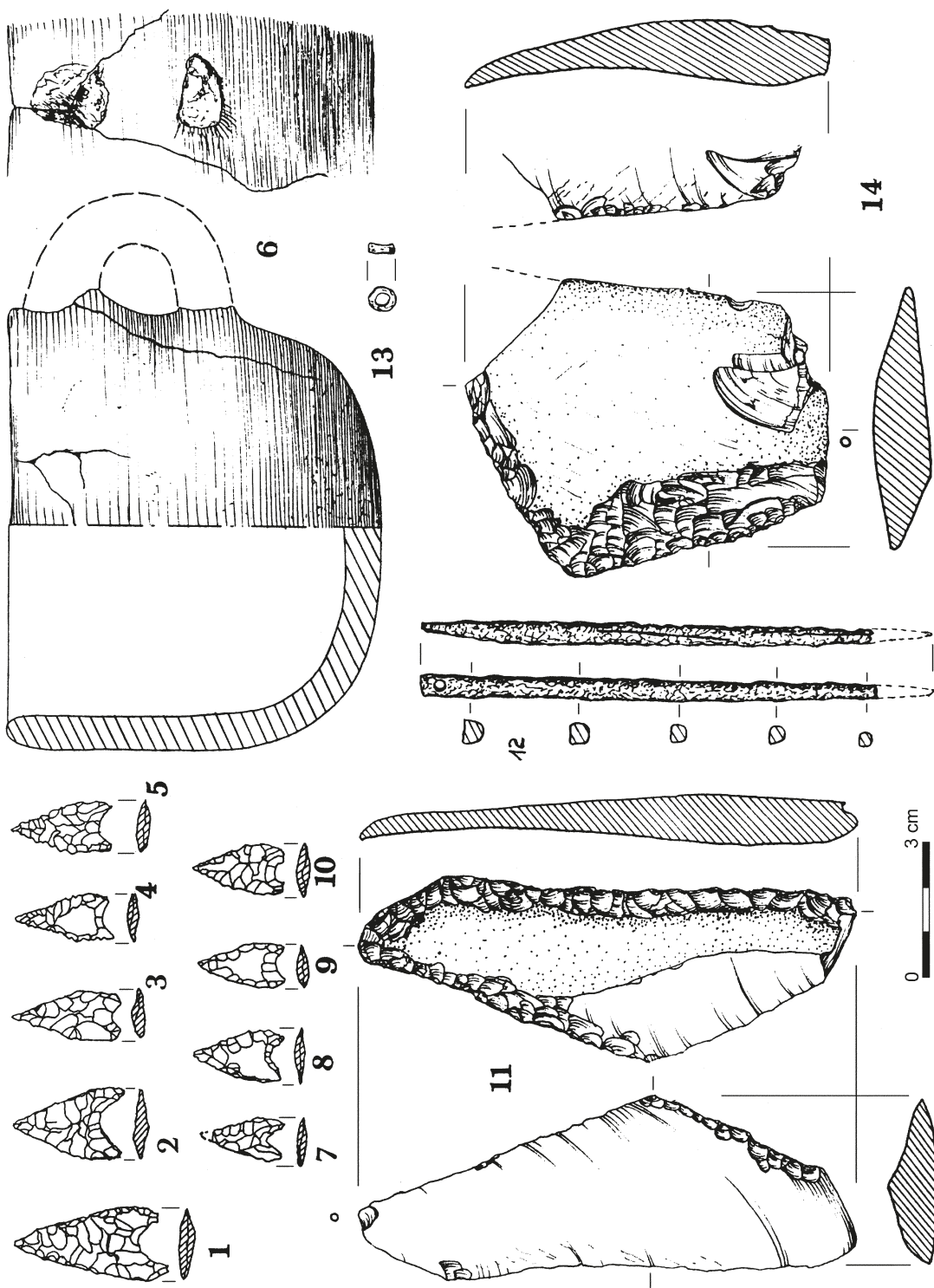
Fig. 312. Wojciechowice,
Opatów district. Site
I. Feature 39.

Ryc. 313. Wojciechowice,
pow. Opatów. Stano-
wisko I. Obiekt 39. Gór-
na część szkieletu.

Fig. 313. Wojciechowice,
Opatów district. Site
I. Feature 39. Upper part
of the skeleton.

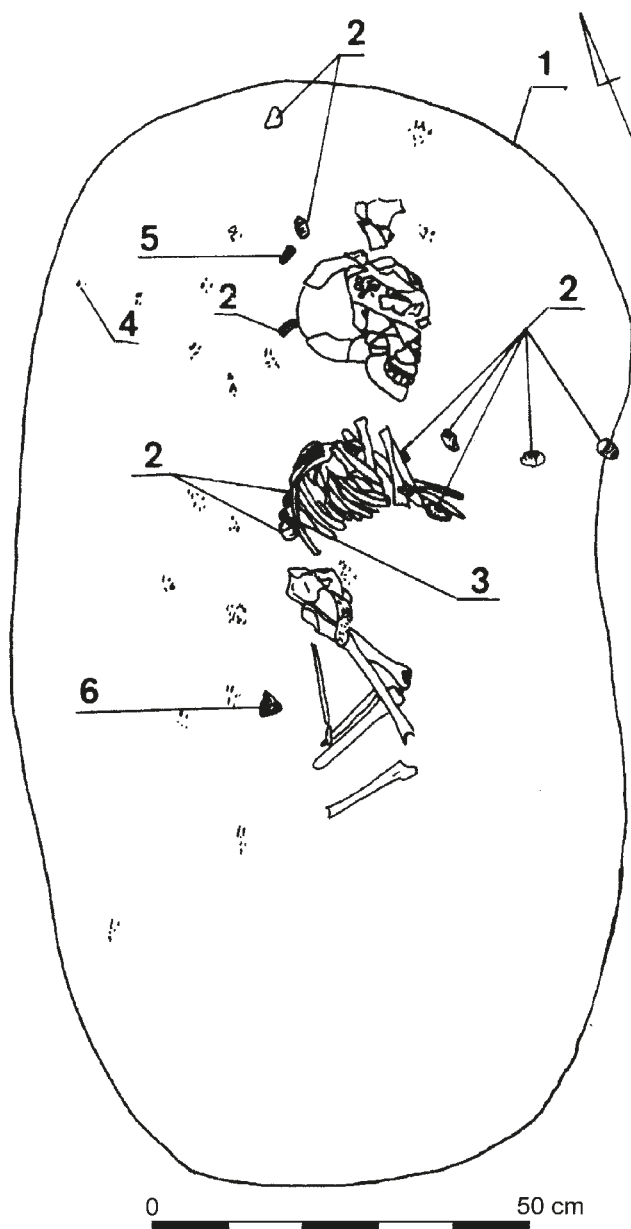

Ryc. 314. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 39. Zabytki krzemienne (1–11, 14), gliniany (6), z muszli (13) i kościany (12).
 Fig. 314. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 39. Artefacts made of flint (1–11, 14), clay (6), shell (13) or bone (12).

Obiekt 40 (grób)

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 34 cm. GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 45 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: W górnych warstwach kształtu nerkowatego, niżej prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 148 x 78–80 cm (Ryc. 315, 1). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Dość dobry. Brak obojczyków, kręgów, wszystkich części nieskostniałych, kości stóp i dłoni. Kości prawej ręki przemieszane z kośćmi tułowia.

Ryc. 315. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 40.

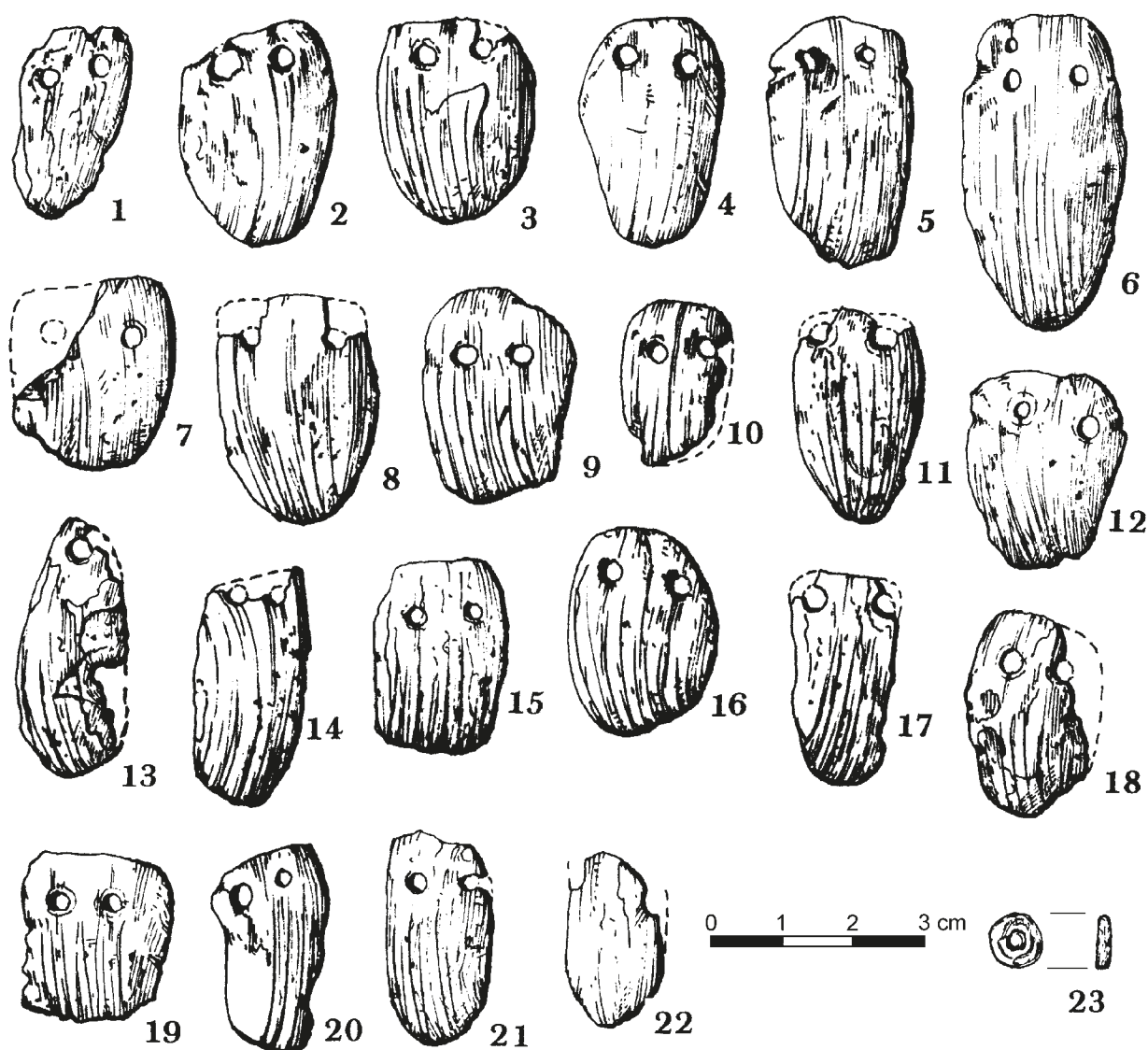
Fig. 315. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 40.

Czaszka zgnieciona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? *infans* I (6–7 lat). ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-SWS. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, twarzą na SE, nogi podkuczone pod kątem prostym, prawe udo skrzyżowane z lewym podudziem. Lewa ręka zgięta – dłonią przy zuchwie, prawa w podobnym (?) ułożeniu (Ryc. 316). WYPOSAŻENIE: W pobliżu głowy, na tułowiu i w pobliżu rąk oraz na szyi – 10 wisiorków z muszli (1; Ryc. 315, 2). Dalsze wisiorki (1) – pod kośćmi rąk i nad nimi, pod czaszką, żebrami i nogami. Na W od kolan – fragment ceramiki (2; Ryc. 315, 6). Na szyi oraz czaszce ślady po sznurach paciorków z muszli (3). W całej jamie grobowej a szczególnie przy głowie, za plecami i przy nogach – ślady po wielu rozkruszonych paciorkach z muszli (3; Ryc. 315, 4). W jamie grobowej – fragment polepy (4), krzemienie (5–7), kości zwierzęce (8) i muszelka (9). INWENTARZ GROBU: 1. 22 częściowo uszkodzone wisiorki [-] jednootworowe (Ryc. 317, 13), dwuotworowe (Ryc. 317, 1–5, 7–12, 14–21) i trzyotworowe (Ryc. 317, 6). Na jednej zawieszce otwory nie zachowały się (Ryc. 317, 22). Długość 2,3–4,5 cm, szerokość 1,5–2,2 cm. 2. niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KM; [-]. 3. Zachowało się 15 okrągłych paciorków z muszli o zniszczonej powierzchni i 7 fragmentów tych paciorków, sklejonych niekiedy po 3–6 sztuk razem. Średnica paciorków 0,47–0,74 cm (Ryc. 317, 23); [-]. 4. Grudka polepy; [-]. 5. 3 łuszczyki z krzemienia ożarowskiego (?); [-]. 6. 3 odłupki [-], z krzemienia świeciechowskiego – 1,

Ryc. 316. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 40.

Fig. 316. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 40.

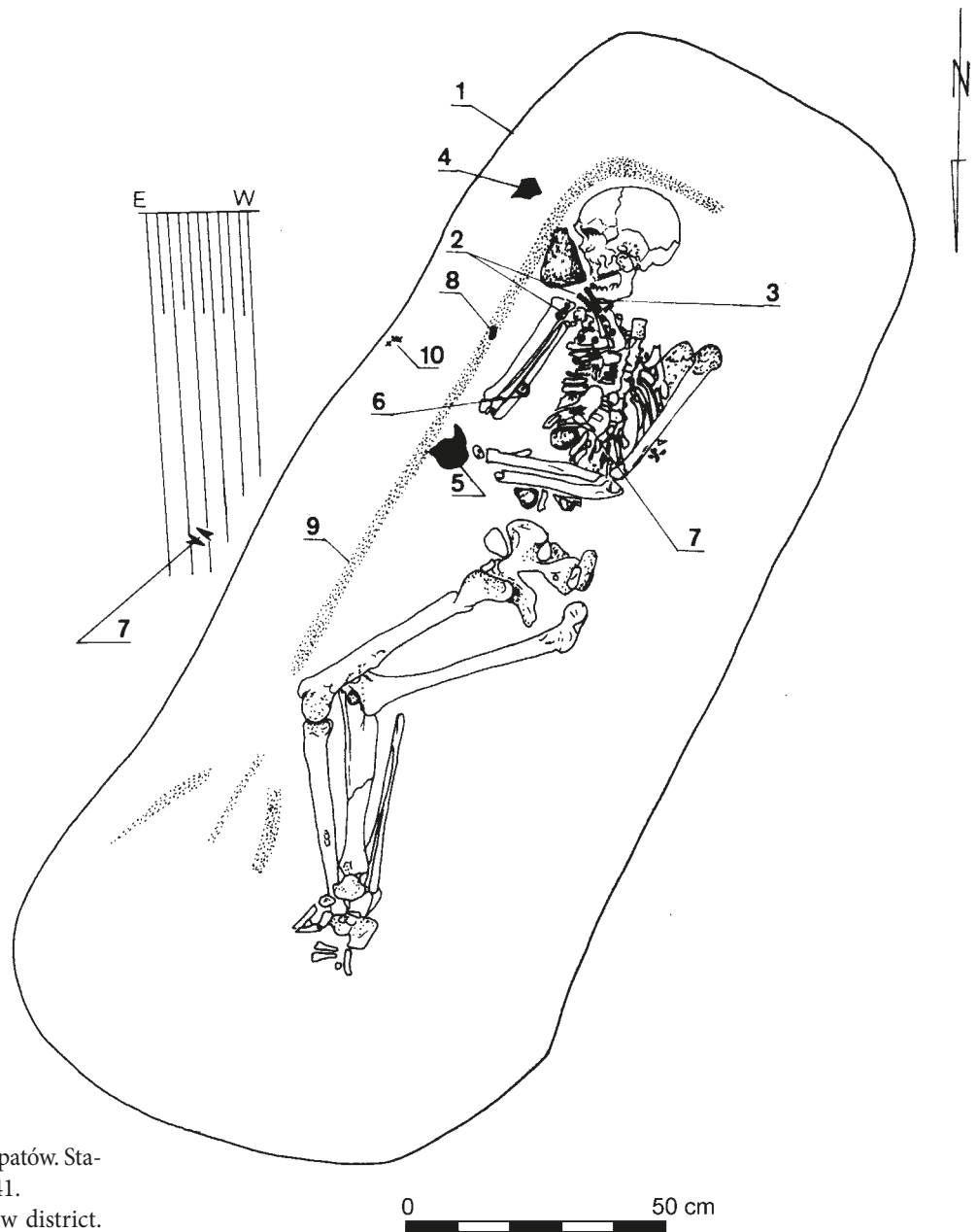
Ryc. 317. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 40. Zabytki z muszli.
Fig. 317. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 40. Shell artefacts.

krzemienia czekoladowego – 1, krzemienia nieokreślonego – 1. 7. 2 drobne fragmenty konkrecji [-], z krzemienia ożarowskiego – 1 i krzemienia nieokreślonego – 1. 8. Drzazga z kości długiej nieokreślonego zwierzęcia; [**]. 9. Drobna muszelka ślimaka; [**].

Obiekt 41 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 33 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 83 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 230 x 80–100 cm (Ryc. 318, 1). KIERUNEK OSI GROBU: SWS-NEN. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Średni. Uszkodzone: twarzo-czaszka, nasady kości długich rąk i nóg, żebra, kręgi

i miednica. Brakowało częściowo paliczków dłoni i całkowicie paliczków nóg. Przemieszczone zostały obie kości strzałkowe i kości stóp. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna, adultus – maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SWS-NEN. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Tułów pod naciskiem ziemi opadł na plecy. Nogi skurczone pod kątem rozwartym. Lewa ręka zgięta pod kątem rozwartym, jej łokieć w pobliżu kręgów lędźwiowych. Prawa ręka maksymalnie zgięta w kierunku czaszki, dłoń przy brodzie. Czaszka na lewym policzku, przegięta twarzą na E (Ryc. 319–320). WYPOSAŻENIE: Na szyi sznur paciorków z muszli (1; Ryc. 318, 2) i szpila kościana (2; Ryc. 318, 3). Przy twarzy płytką kwarcytową i odłupek krzemienisty (3; Ryc. 318, 4). W miejscu, gdzie powinna znajdować się

Ryc. 318. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 41.

Fig. 318. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 41.

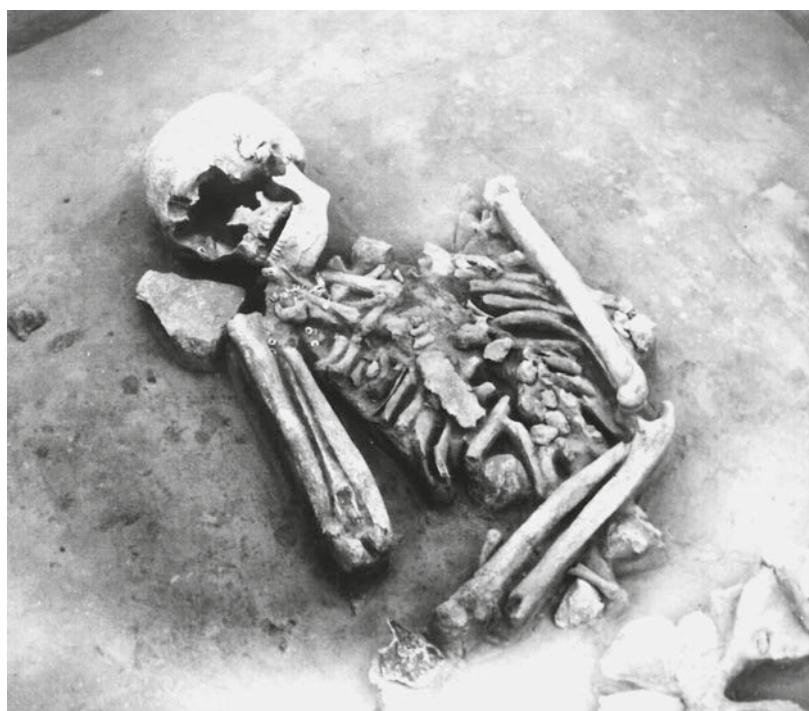
lewa dłoń – łuskany odłupek krzemienny (4; Ryc. 318, 5). Przy kręgach lędźwiowych – okruch granitowy, między żebrami – okruch wapienny. Na prawym przedramieniu – fragment ceramiki (5; Ryc. 318, 6). Nad klatką piersiową, nad mostkiem szkieletu – dwa, zwrócone naprzeciw siebie szpicami, grociki krzemienne (6; Ryc. 318, 7). W jamie grobowej – odłupki, łuszczyki i odpadki krzemienne (7–8) oraz paciorki kościane (9). UWAGI: Na głębokość 67 cm ukazała się smuga barwy brązowej z odcieniem szaro-popielatym i konsystencji gruboziarnistego piasku. Smuga ta biegła wzdłuż szkieletu od czaszki aż do kolan i stóp. Jej zarys zniknął na głębokości 72 cm. Był to zapewne ślad po trumnie (Ryc. 318, 9). INWENTARZ GROBU: 1. 56 całych i 87 fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy oko-

ło 0,7 cm (Ryc. 321, 2); [-]. 2. Szpila kościana z poprzecznie wywierconym otworem i zniszczonymi końcami. Długość 7,1 cm, szerokość 0,8 cm, grubość 0,6 cm (Ryc. 321, 1); [-]. 3. Odłupek korowy z krzemienia ożarowskiego; [-]. 4. Odłupek korowy z krzemienia czekoladowego częściowo łuskany na stronę wierzchnią. Wymiary: 6 x 7,1 x 1 cm (Ryc. 321, 6); [-]. 5. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki i 4 okruszki ceramiki KM; [-]. 6. 2 grociki z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,63 x 1,74 x 0,33 cm i 2,11 x 1,2 x 0,28 cm (Ryc. 321, 4–5) i 2 fragmenty lepiszcza żywicznego; [-]. 7. 2 odłupki z krzemienia pasiastego; [-]. 8. 14 łuszczyk i bardzo drobnych odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 1, krzemienia pasiastego – 7, krzemienia świeciechowskiego – 1, krzemienia ożarowskiego – 2, krze-

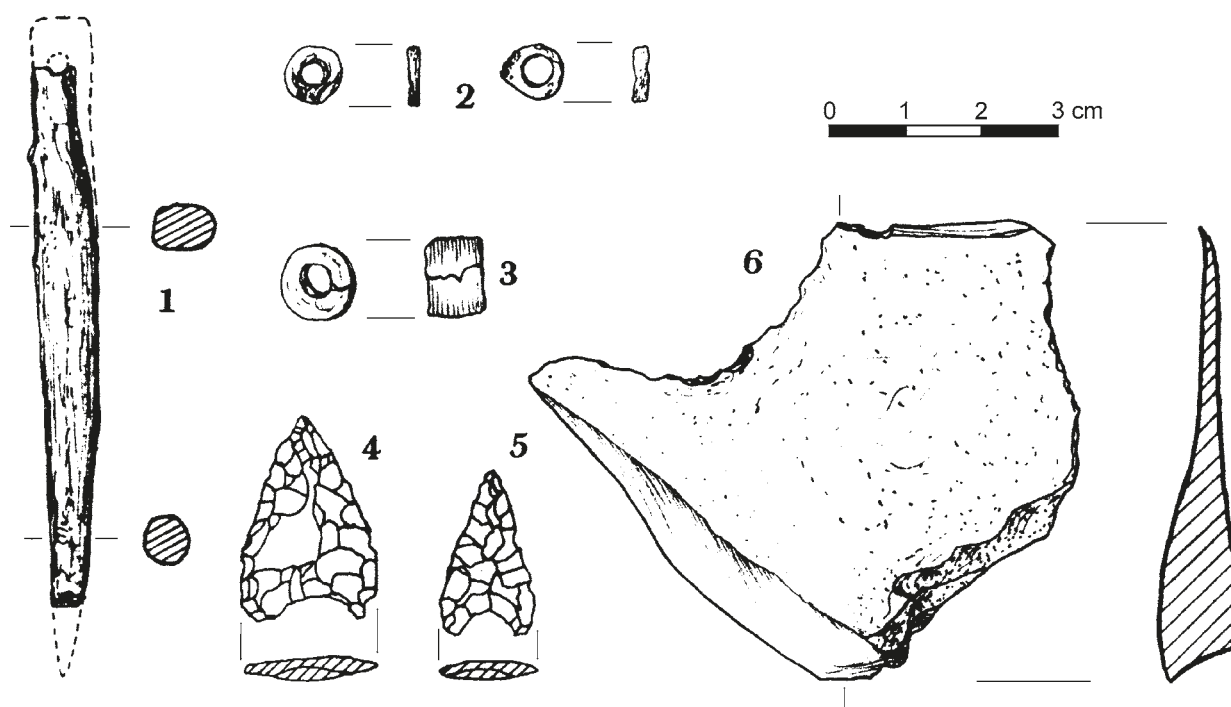
Ryc. 319. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I.
Obiekt 41.

Fig. 319. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 41.

Ryc. 320. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 41. Górna część szkieletu.

Fig. 320. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 41. Upper part of the skeleton.

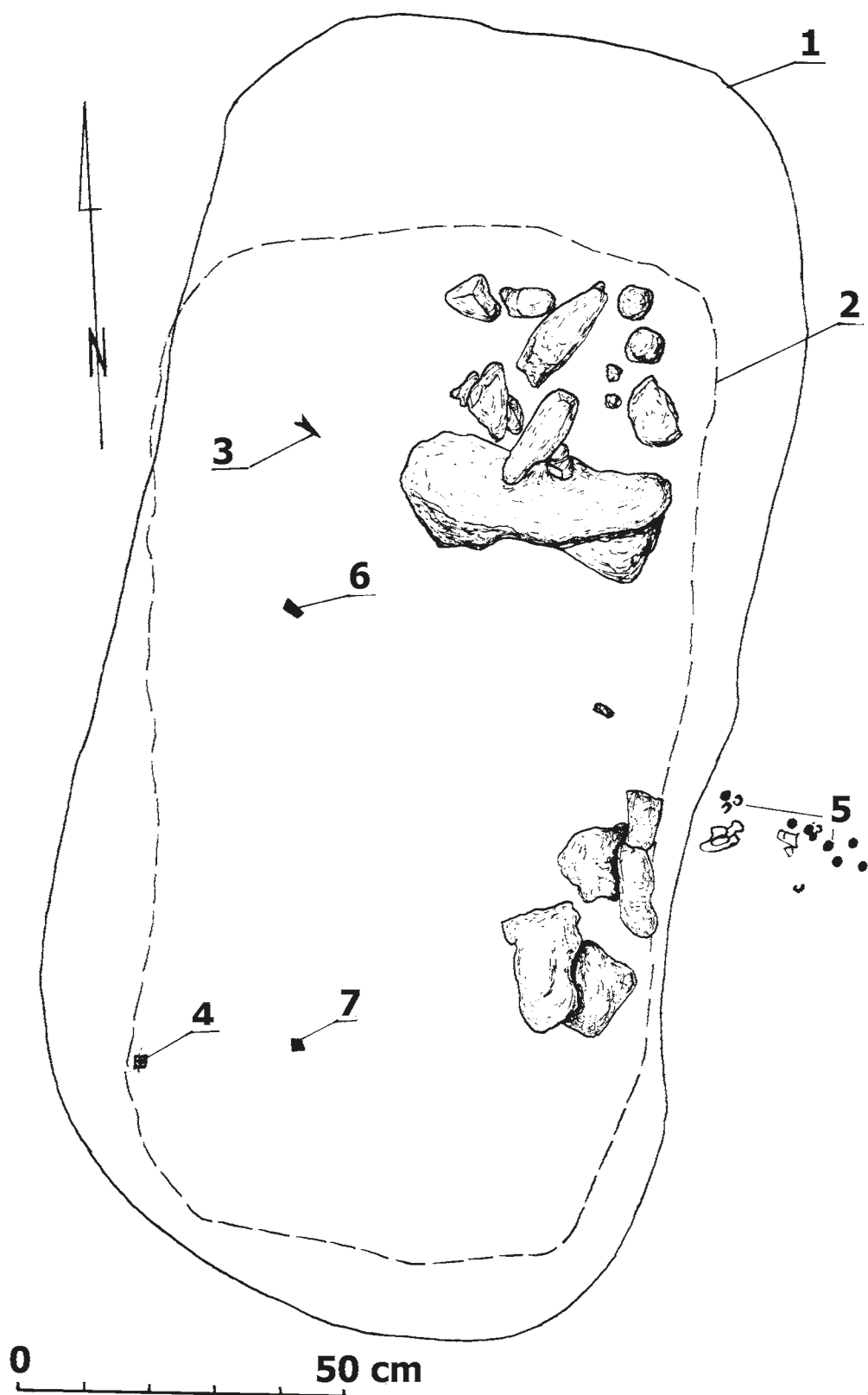
Ryc. 321. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 41. Zabytki kościane (1, 3), z muszli (2) i krzemienne (4–6).
Fig. 321. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 41. Artefacts made of bone (1, 3), shell (2) or flint (4–6).

mienia nieokreślonego – 1, krzemienia przepalonego – 2. 9. Walcowaty paciorek kościany o średnicy 0,95 cm i grubości 0,7 cm (Ryc. 321, 3); [-].

Obiekt 42 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 33 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 63 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Na głębokości 33 cm miał wymiary: 200 x 95 cm zaś na głębokości 53 cm – 160 x 83 cm (Ryc. 322,1; 323). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS (głębokość 33 cm) i N-S (głębokość 53 cm). ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Szkielet został kompletnie zniszczony (wyorany?). Poza jamą grobową w kretowinie – krąg ludzki. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? **adultus** – **maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W części NW grobu – grocik krzemienisty (1; Ryc. 322, 3). Poza jamą grobową w kretowinie – paciorki z muszli (2; Ryc. 322, 5). W jamie grobowej – krzemienie

(3–4; Ryc. 322, 7), fragment ceramiki (5; Ryc. 322, 4), 2 fragmenty muszli małży rzecznych, skorupka ślimaka, kości gryzonia (6). UWAGI: W warstwie 33–53 cm wystąpiły 2 skupiska kamieni. W N części grobu – bryły wapienne i okruchy granitowe, w części SE – tylko wapienne. Były to zapewne resztki bruku kamiennego, na którym leżał szkielet. INWENTARZ GROBU: 1. Grocik z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 2,61 x 1,6 x 0,37 cm (Ryc. 324, 1); [-]. 2. 43 całe i 63 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,47–0,8 cm (Ryc. 324, 2); [-]. 3. 4 fragmenty drobnych, porowatych kongrecji krzemienia ożarowskiego; [-]. 4. 9 bardzo drobnych odłupków i łuszczyk [-], z krzemienia czekoladowego – 2, krzemienia przepalonego – 4 (1 z krzemienia czekoladowego), krzemienia pasiastego? – 1, krzemienia ożarowskiego – 6 (4 korowe). 5. 7 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki KM; [-]. 6. Kości gryzonia [**]: fragment żuchwy, 5 fragmentów zębów, fragment kości ramieniowej, fragment piszczeli młodego osobnika, 2 fragmenty śródręcza.

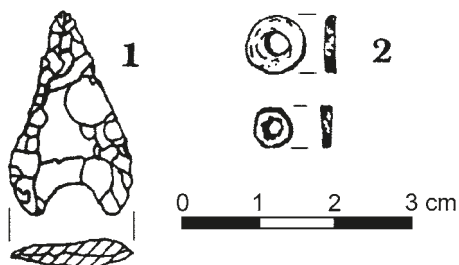

Ryc. 322. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 42.
 Fig. 322. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 42.

Ryc. 323. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 42.

Fig. 323. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 42.

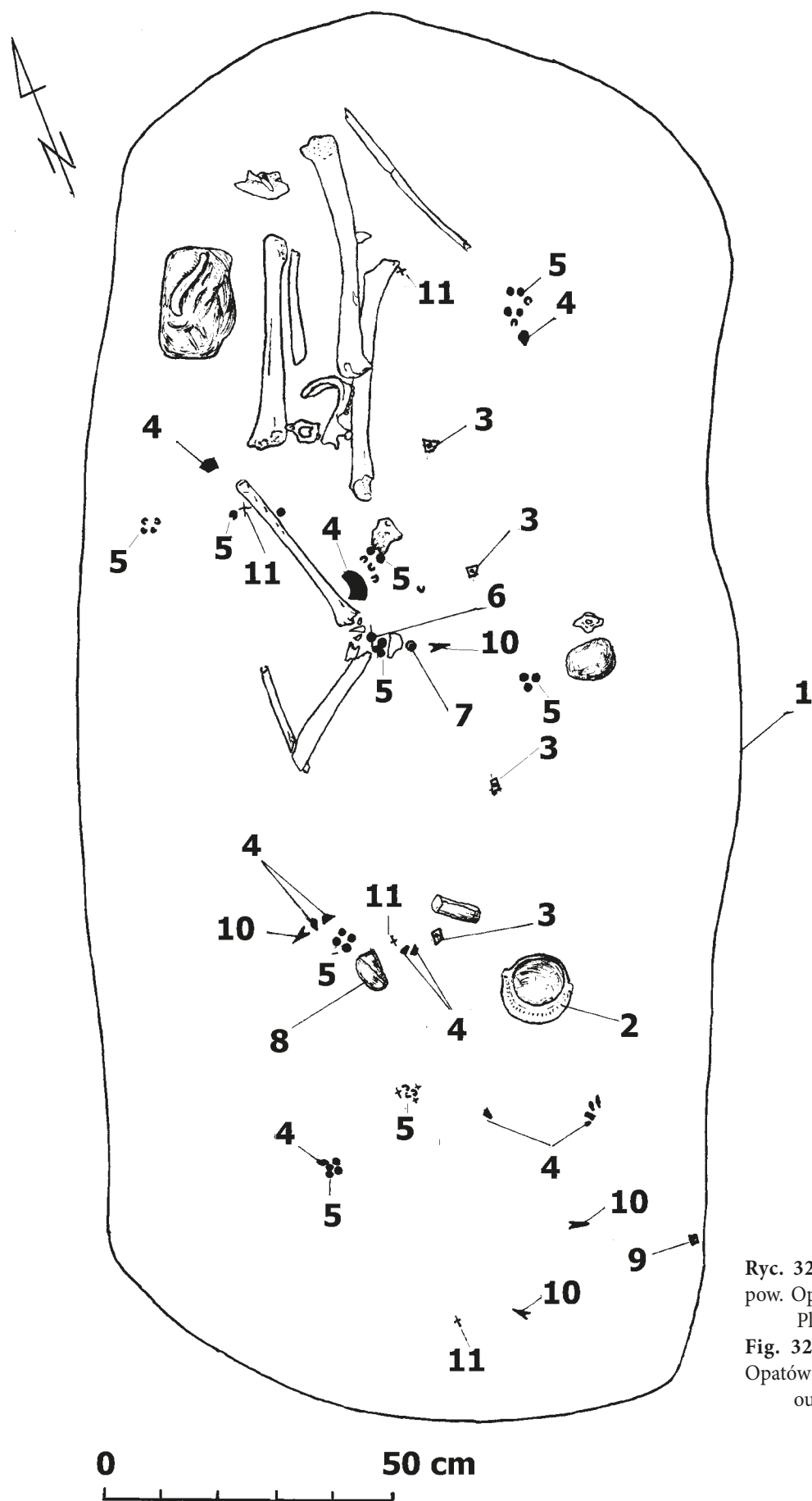
Ryc. 324. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 42. Zabytki krzemienne (1) i z muszli (2).

Fig. 324. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 42. Artefacts made of flint (1) or shell (2).

Obiekt 43 (grób)

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 90 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi bokami krótszymi. Wymiary: 245 x 115 cm (Ryc. 325, 1). KIERUNEK OSI GROBU: SWS-NEN. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bar-

dzo zły. Zachowały się jedynie kości długie, żuchwa, krąg i fragment łopatki. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna, późny adultus (25–30 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Kości silnie przemieszane leżały na dnie grobu zgrupowane w jego N części (Ryc. 325–326). WYPOSAŻENIE: W S części grobu – naczynie gliniane (1; Ryc. 325, 2) i fragment płyty szlifierskiej ? (2; Ryc. 325, 8). W różnych miejscach jamy grobowej – paciorki z muszli (3; Ryc. 325, 5), fajansu (4; Ryc. 325, 6) i kości (5; Ryc. 325, 7), grociki krzemienne (6; Ryc. 325, 10), fragment ceramiki (7; Ryc. 325, 3), muszle (8–9; Ryc. 325, 9), krzemienie (10–13; Ryc. 325, 4) oraz kości zwierzęce (14–15). UWAGI: Niektóre kości szkieletu leżały na nielicznych bryłach wapiennych. W różnych częściach grobu – węgielki drzewne (Ryc. 325, 11). W jamie grobowej – ślady nor zwierzęcych. INWENTARZ GROBU: 1. Naczynie gliniane, szerokootworowe z dwoma uchami, zdobione odciskami prawoskrętnego sznura oraz odciskami stempla. Wysokość 7,5 cm, średnica wylotu 12,2 cm (Ryc. 327, 1); [-]. 2. Fragment płyty szlifierskiej (?) z piaskowca kwarcytowego. Jedna powierzchnia pracująca. Wymiary: 7,8 x 4,8 x 4 cm (Ryc. 327, 5); [-]. 3. 90 całych i 212

Ryc. 325. Wojciechowice,
pow. Opatów. Stanowisko I.
Plan obiektu 43.

Fig. 325. Wojciechowice,
Opatów district. Site I. Lay-
out of feature 43.

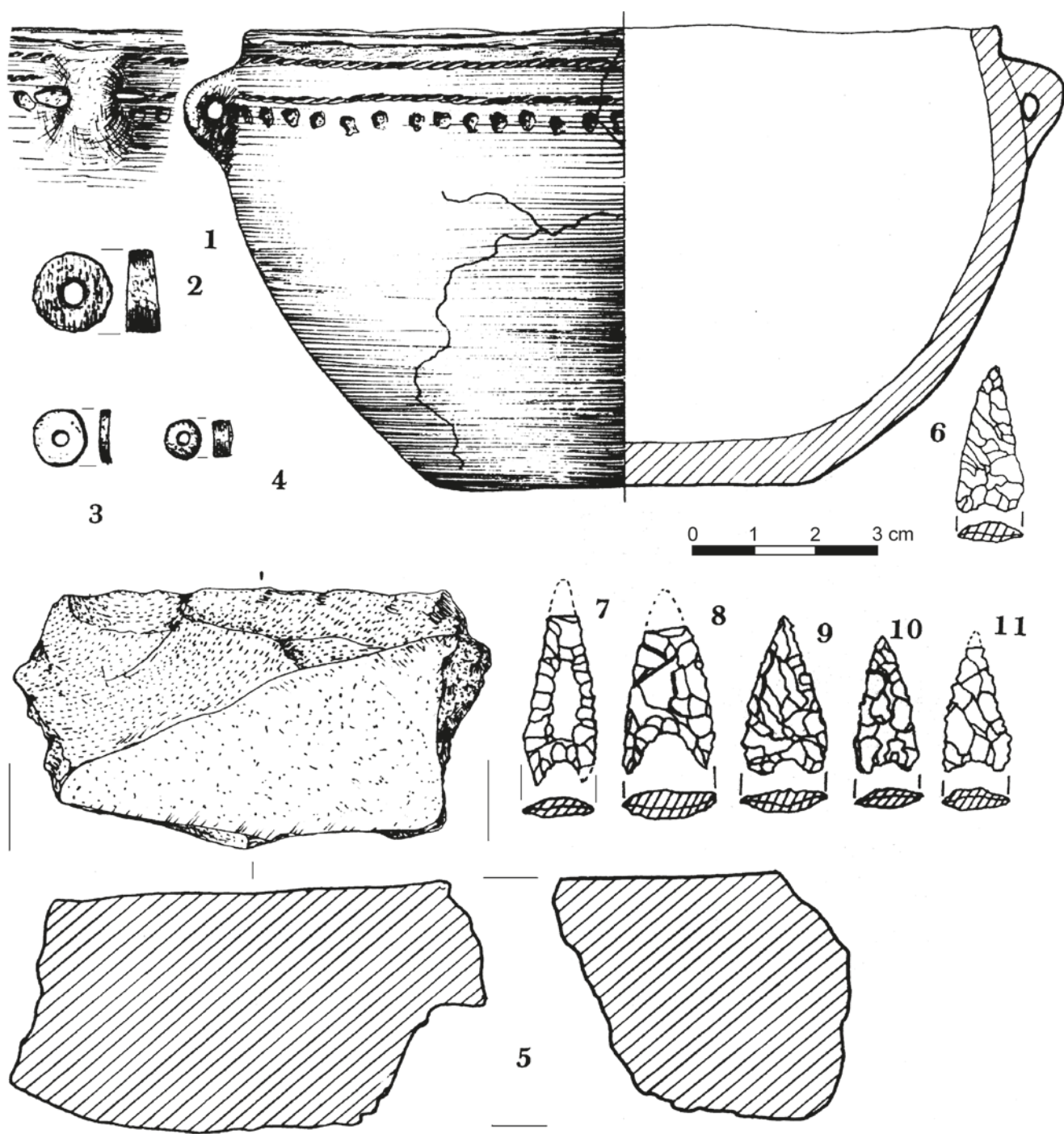
Ryc. 326. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 43.
Fig. 326. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 43.

fragmentów okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,57–0,91 cm (Ryc. 327, 3); [-]. 4. 1 cały i fragment jednosegmentowego paciorka z zielonkawego fajansu o średnicy 0,59 cm i grubości 0,35 cm (Ryc. 327, 4); [-]. 5. 3 walcowate paciorki z kości o średnicy 1,25 cm i grubości 0,35–0,7 cm (Ryc. 327, 2); [-]. 6. 6 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 4 (Ryc. 327, 6, 9–11), krzemienia woskowo – czekoladowego – 1 (Ryc. 327, 8) i krzemienia narzutowego – 1 (Ryc. 327, 7), 3 z nich mają odłamane wierzchołki (Ryc. 327, 7–8, 11). Wymiary: długość 1,96–2,64 cm, szerokość 0,98–1,44 cm, grubość 0,26–0,43 cm. 7. 7 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki (KPL – 2 sztuki, KM – 5 sztuk); [-]. 8. 4 fragmenty muszli małży rzecznych; [**]. 9. 3 muszelki ślimaków; [**]. 10. 5 fragmentów porowatych, małych konkrecji z krzemienia ożarowskiego; [-]. 11.

3 okruszki z przepalonego krzemienia pasiastego; [-]. 12. 7 odłupków [-], z krzemienia ożarowskiego – 2 (korowe), krzemienia świciechowskiego – 1 (korowy), krzemienia czekoladowego – 3 (2 korowe), krzemienia pasiastego – 1 (korowy). 13. 107 łuszczyk i bardzo drobnych odłupków [-], z krzemienia czekoladowego – 9, krzemienia ożarowskiego – 3, krzemienia pasiastego przepalonego – 33, krzemienia przepalonego nieokreślonego – 5, krzemienia nieokreślonego – 57. 14. Fragment zęba krowy; [**]. 15. Kości gryzo-
nia [**]: 11 fragment zębów, fragment żuchwy, 3 fragmenty czaszki, fragment kości łokciowej, 2 fragmenty żeber, fragment kości ramieniowej.

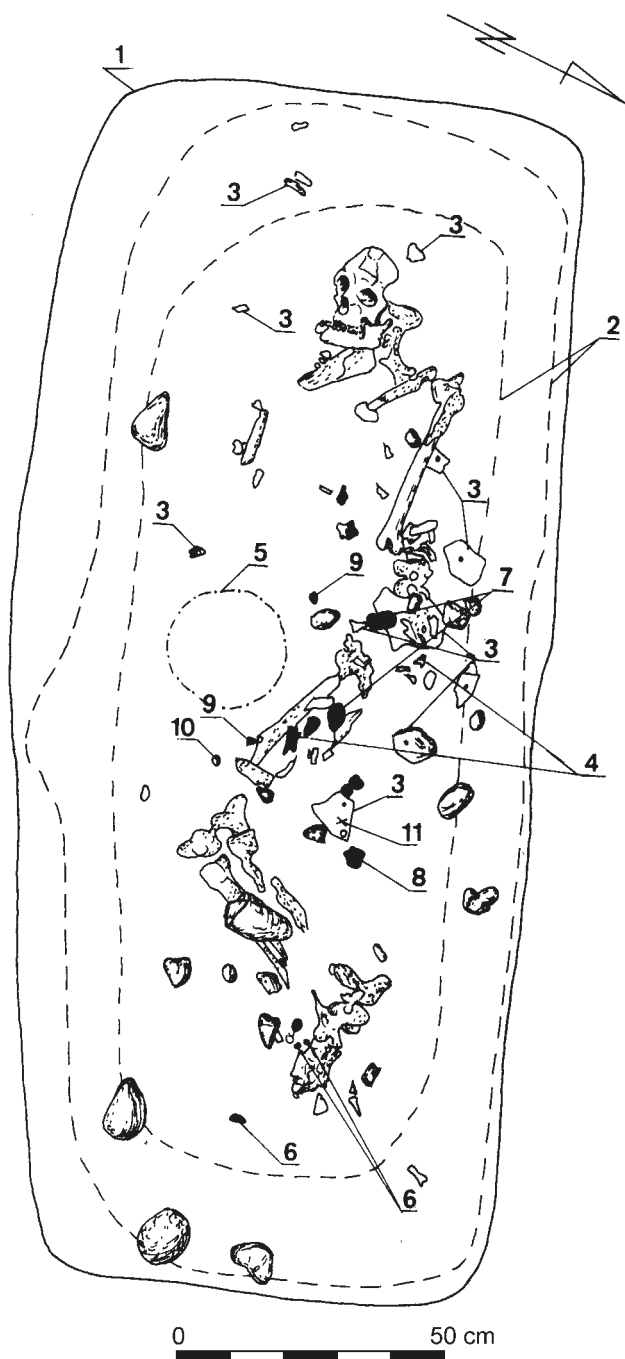
Obiekt 44 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 225 x 98 cm (Ryc. 328, 1). KIERUNEK OSI GROBU: WSW-ENE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Brak: żeber, części potylicznej czaszki, kręgów piersiowych, kości łokciowej lewej, fragment kości ramieniowej, fragment kości łokciowej prawej, znacznej części miednicy, paliczków rąk, fragment lewej kości piszczelowej, jednej kości strzałkowej, kości lewej stopy (Ryc. 328–329). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna, późny adultus – średni maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, nogi podkurczone pod kątem rozwartym. Ręce: lewa prawdopodobnie wyprostowana i zgięta w okolicy miednicy, prawa zgięta pod kątem ostrym, dłoń przy żuchwie. Twarz szkieletu na SSE. WYPOSAŻENIE: W warstwie ornej (20–30 cm) obok grobu i nad nim – fragment ceramiki (1–2), oraz krzemienie (3–4). W okolicy miednicy, piersi i czaszki szkieletu – fragment ceramiki (5; Ryc. 328, 3). Przy miednicy – fragment wylewu i ucha kubka (6; Ryc. 328, 3); dalsze jego części (6; Ryc. 328, 3) pod lewym ramieniem i miednicą. Przy kolanach – fragment zausznicy miedzianej (7; Ryc. 328, 10) i muszelki (8; Ryc. 328, 9). Na i obok prawej kości piszczelowej – 2 grociki krzemienne (9; Ryc. 328, 4), leżące na sobie i skierowane wierzchołkami ku stopom. Opodal znaleziono 3 dalsze grociki (9; Ryc. 328, 5). Przy miednicy 1 grocik krzemienisty (9; Ryc. 328, 4) skierowany szpicem w stronę dna grobu. Przy miednicy i udach – odłupki z krzemienia świciechowskiego (10; Ryc. 328, 7). Za kolanami – wiertnik krzemienisty (11; Ryc. 328, 8). Przy stopach – łuszczyki i drobne odłupki krzemienne (12–13; Ryc. 328, 6). W jamie grobowej – okrusz żółtego piaskowca, skamielina małża (14), fragment zniszczonej szpili? (15). UWAGI: Szkielet zniszczony został na skutek współczesnej orki. Na szkielecie i obok niego – bryły wapienne. Na głębokość 34 cm wyraźnie zarysował się w les-sowym calcu i jasnej przemieszanej ziemi wypełniska jamy

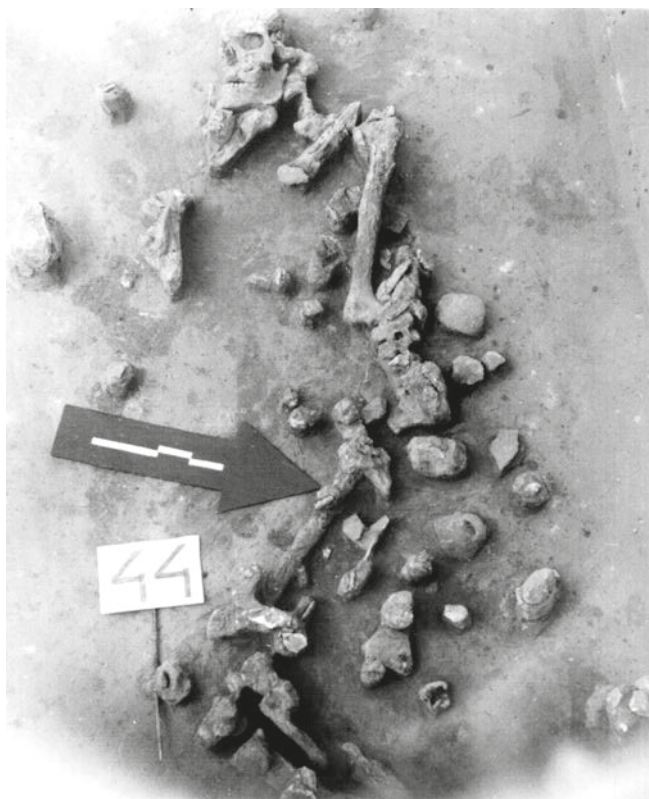
Ryc. 327. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 43. Zabytki gliniany (1), kościane (2), z muszli (3), fajansowe (4), kamienny (5) i krzemienne (6-11).

Fig. 327. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 43. Artefacts made of clay (1), bone (2), shell (3), faience (4), stone (5) or flint (6-11).

Ryc. 328. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 44.

Fig. 328. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 44.

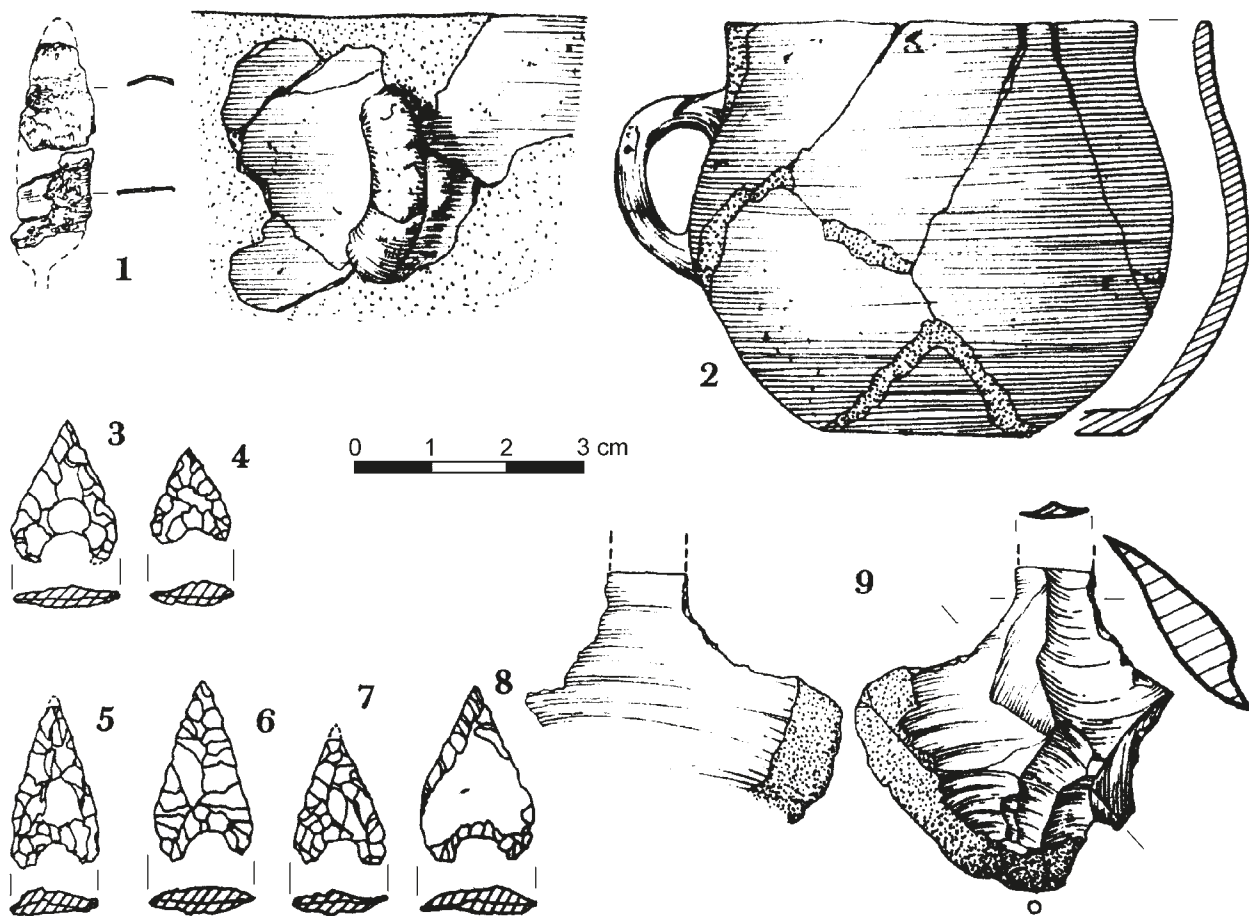

Ryc. 329. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 44.

Fig. 329. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 44.

grobowej ciemny obrys trumny o wymiarach: 220 x 84 cm. Na N od kolan szkieletu leżały okruszki węgla drzewnych.

INWENTARZ GROBU: 1. Fragment ceramiki zdobiony 2 poziomymi równoległymi żłobkami. WB; [-]. 2. 2 niezdobione fragmenty ceramiki, w tym 1 przydenny KM; [-]. 3. Fragment obłupnia z krzemienia pasiastego; [-]. 4. Odłupek z krzemienia czekoladowego; [-]. 5. 13 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki KM; [-]. 6. Kubek gliniany niezdobiony. Wysokość 10,3 cm, średnica brzuśca 11,9 cm (Ryc. 330, 2); [-]. 7. 3 fragmenty zausznicy miedzianej. Szerokość około 1 cm (Ryc. 330, 1); [-]. 8. 3 fragmenty muszli małży rzecznych (skójki lub szczeżui); [**]. 9. 6 grocików z krzemienia czekoladowego (Ryc. 330, 3–8); [-]. Dwa z nich miały odłamane wierzchołki (Ryc. 330, 5, 7). Na grocikach były tulejki lepiszczka żywicznego, lecz uległy zniszczeniu w trakcie eksploracji. Wymiary: długość 1,21–2,24 cm, szerokość 1,03–1,47 cm, grubość 0,23–0,3 cm. 10. 2 odłupki z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 11. Wiertnik z odłupka korowego z krzemienia czekoladowego z odłamanym żądłem. Wymiary: 4,2 x 4,2 x 0,75 cm (Ryc. 330, 9); [-]. 12. Odłupek z krzemienia ożarówskiego; [-]. 13. 2 łuszczyki [-], z krzemienia czekoladowego – 1, krzemienia przepalonego – 1. 14. Skamielina małża mioceńskiego. Długość około 1,2 cm; [-]. 15. Fragment zniszczonej szpili (?) kościanej o średnicy maksymalnej 0,42 cm i długości 2,1 cm; [-].

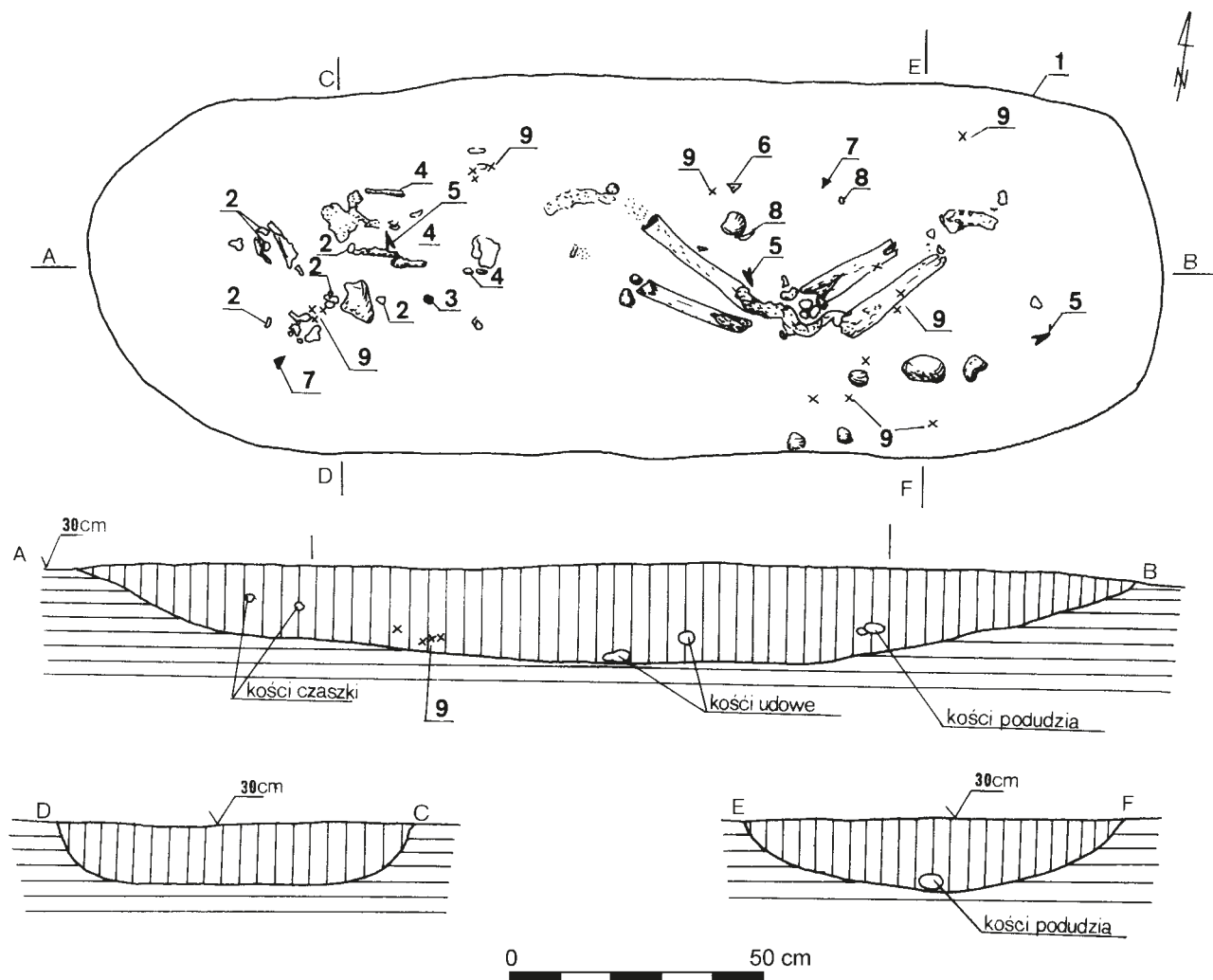

Ryc. 330. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 44. Zabytki miedziany (1), gliniany (2) i krzemienne (3–9).
Fig. 330. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 44. Artefacts made of copper (1), clay (2) or flint (3–9).

Obiekt 53 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny, podłużny z zaokrąglonymi bokami krótszymi (Ryc. 331, 1). Wymiary: 211 x 75 cm. Profile: podłużny – łukowaty, poprzeczne – nieckowate (Ryc. 331, 333, 334). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Zachowały się szczątki czaszki (Ryc. 331, 2), zęby, fragment miednicy, kości nóg i fragment lewej stopy (Ryc. 332). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna?, wczesny maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): WSW-ENE. UŁOŻENIE SZKIELETU: prawoboczne, z podkurczonymi nogami. Układ rąk – nieznan. WYPOSAŻENIE: W okolicy klatki piersiowej, przy kolanach i przy stopach – grociki krzemienne (1; Ryc. 331, 5). W okolicy klatki piersiowej – paciorki z muszli (2; Ryc. 331,

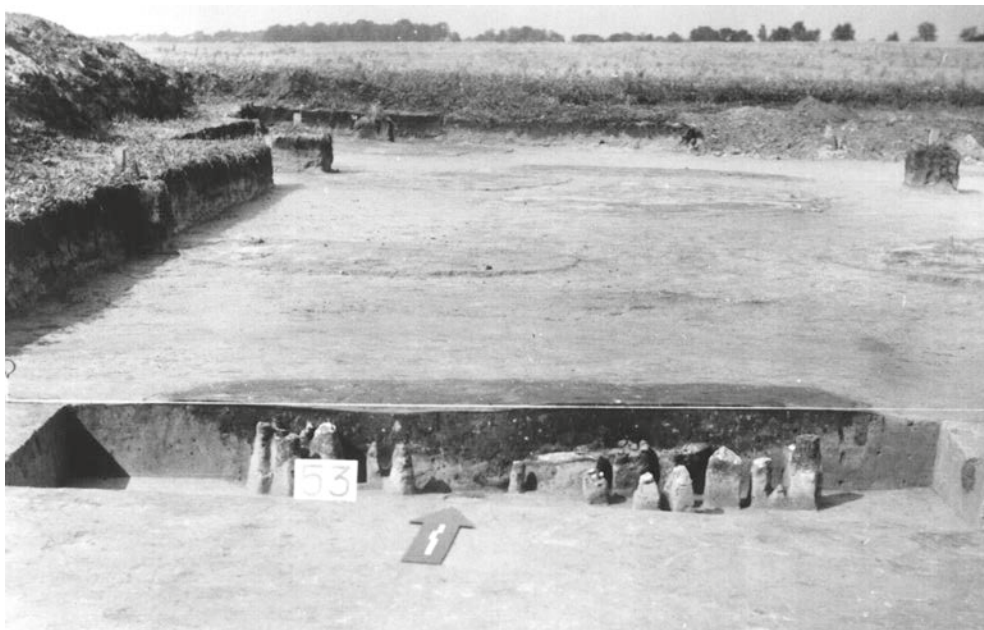
3) i zwęglone drewniane przedmioty (3; Ryc. 331, 4). W jamie grobowej – fragment ceramiki (4; Ryc. 331, 6) i krzemienie (5–7; Ryc. 331, 7). UWAGI: Wokół szkieletu i ponad nim w jamie grobowej – bryły wapienne. Nad szkieletem, w okolicy głowy, na N od pleców, wokół nóg i na nich – węgielki drzewne (Ryc. 331, 9). Na N od kolan i podudzi – grudki polepy (Ryc. 331, 8). INWENTARZ GROBU: 1. 3 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 335, 1–2) i krzemienia pasiastego – 1 (Ryc. 335, 3). Wymiary: długość 1,3–2,2 cm, szerokość 1,1–1,7 cm, grubość 0,3–0,4 cm. 2. Nieco zniszczony, okrągły paciorek z muszli o średnicy 0,7 cm (Ryc. 335, 4); [-]. 3. Zabytki nie zachowały się. 4. 5 drobnych, niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki KM; [-]. 5. 2 niewielkie fragmenty porowatych kongrecji z krzemienia ożarówskiego; [-]. 6. 3 łuszczyki [-], z krzemienia pasiastego – 2, krzemienia czekoladowego – 1. 7. Drobny fragment odłupka z krzemienia ożarówskiego; [-].

Ryc. 331. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 53.
Fig. 331. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 53.

Ryc. 332. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 53.
Fig. 332. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 53.

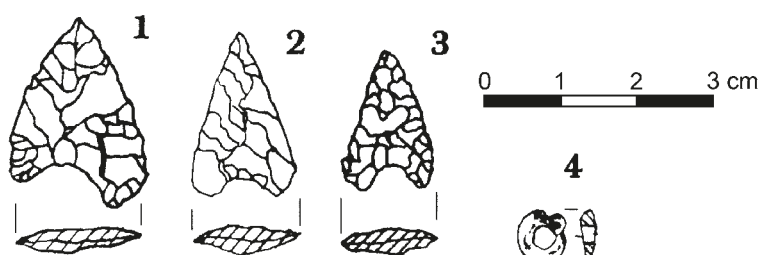
Ryc. 333. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil podłużny obiektu 53.

Fig. 333. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Longitudinal profile of feature 53.

Ryc. 334. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil poprzeczny obiektu 53.

Fig. 334. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Cross profile of feature 53.

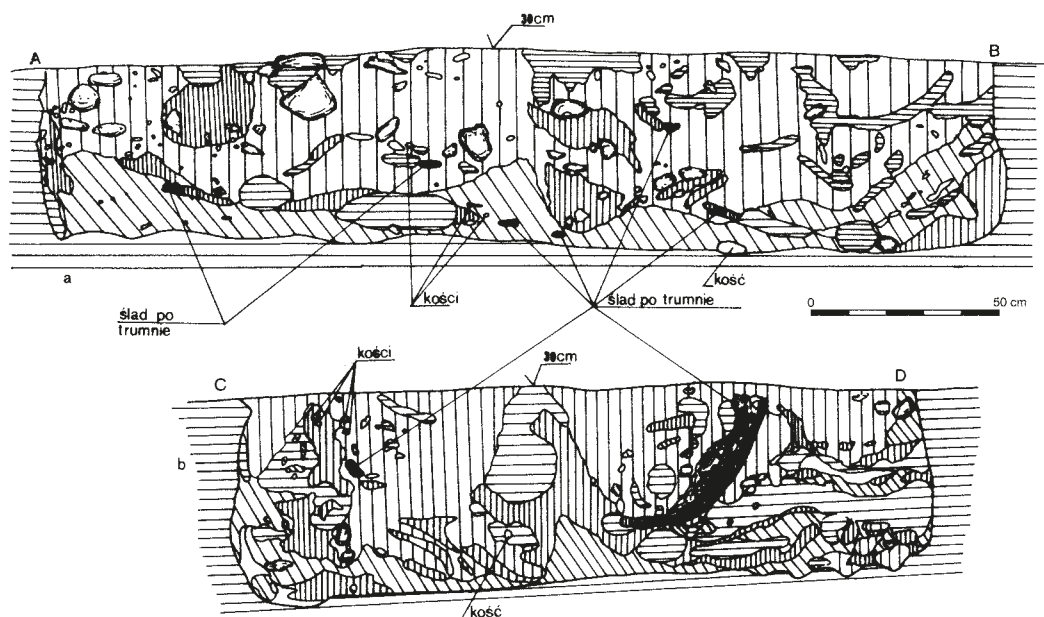
Ryc. 335. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 53. Zabytki krzemienne (1-3) i z muszli (4).

Fig. 335. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 53. Artefacts made of flint (1-3) or shell (4).

Obiekt 55 (grób)

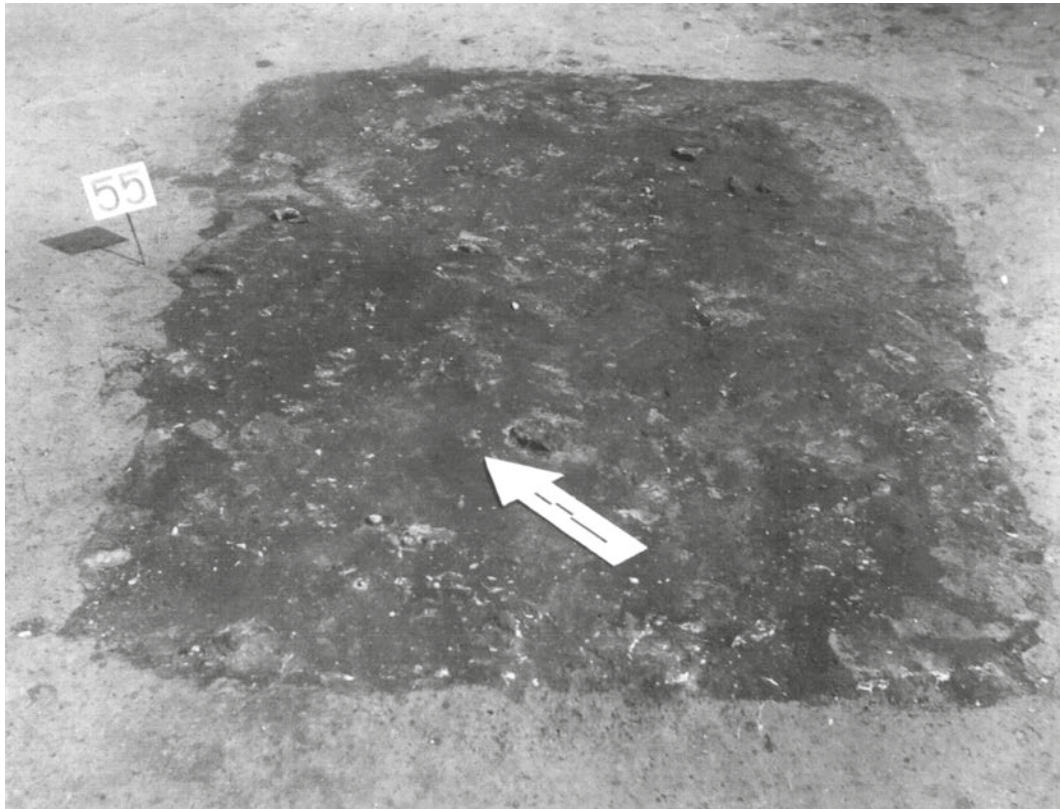
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 56 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 250 x 180 cm (Ryc. 336, a–b; 338). Profile: poprzeczny i podłużny – prostokątny (Ryc. 337–340). KIERUNEK OSI GROBU: NE-WS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 2 (A i B). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU A: Bardzo zły. Brak znacznej części czaszki, części żeber, miednicy, części kości długich. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO A: **mężczyzna, maturus (środkowy?)**. ORIENTACJA SZKIELETU A (GŁOWA-NOGI): Sądząc po ułożeniu fragment czaszki, żeber i kręgosłupa – WS-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU A: Sądząc po bocznym ułożeniu kręgosłupa – prawoboczne. Ułożenia rąk i nóg – nieznane. WYPOSAŻENIE ZMARŁEGO A: Przy resztkach kręgosłupa – sznury paciorków z muszli (1; Ryc. 336, 10) i fajansowy (2; Ryc. 336, 7). Na S od kręgosłupa – szpila kościana (3; Ryc. 336, 3) i wiór łuskany (4; Ryc. 336, 4). W miejscu, gdzie powinny znajdować się nogi – płaszcz krzemienne (5; Ryc. 336, 5) i zgrzebło krzemienne (6; Ryc. 336, 6) oraz 14 grocików krzemienianych (7; Ryc. 336, 11). 8 ww. grocików (7) leżało w skupieniu na wapiennej bryle. Ich wierzchołki zwrócone były w różnych kierunkach. W różnych miejscach jamy grobowej fragmenty ceramiki (8–12) i krzemienie (13–16). W S części grobu, poza trum-

ną – rozbity kubek gliniany (17; Ryc. 336, 2; 341). W części N i SW – kości zwierzęce (18; Ryc. 336, 9), okruchy kwarcytowe i muszle (19). W NW części grobu, przy granicy jamy grobowej – resztki zwęglonych przedmiotów drewnianych (20; Ryc. 336, 1). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU B: Bardzo zły. Zachowały się jedynie zęby mleczne leżące w pobliżu rozbitego kubka (17). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO B: ? infans I (1–2 lat). ORIENTACJA SZKIELETU B (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU B: ? UWAGI: W jamie grobowej zachowały się popielate smugi – ślad po trumnie. Trumna miała w planie kształt prostokątny z zaokrąglonymi rogami (Ryc. 336, a–b) o wymiarach: około 203 x 118 cm. Ściana trumny miała grubość około 5 cm. W kilku miejscach składała się ona z dwu równoległych popielatych smug o grubość 1 cm każda. Przekrój poprzeczny wykazał, że trumna miała kształt wannowaty, łukowato rozchylone boki i płaskie dno (Ryc. 337, b). Leżała na bryłach i płytach wapiennych, była nimi obstawiona i przyciśnięta (Ryc. 336–337, 339). Bryły wapienne przy ścianie SW jamy grobowej i kącie S grobu tworzyły murek. Duże płyty wapienne wraz z mniejszymi przykrywały trumnę. Część zabytków leżała na dnie grobu, na tych bryłach, co świadczy, że trumna postawiona była na kamieniach. W wypełniku jamy grobowej się liczne ślady dużych nor zwierzęcych. W różnych miejscach jamy grobowej – węgielki drzewne, w okolicy szkieletu A – grudki polepy (Ryc. 336, 8). INWENTARZ

Ryc. 337. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profile obiektu 55.

Fig. 337. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profile of feature 55.

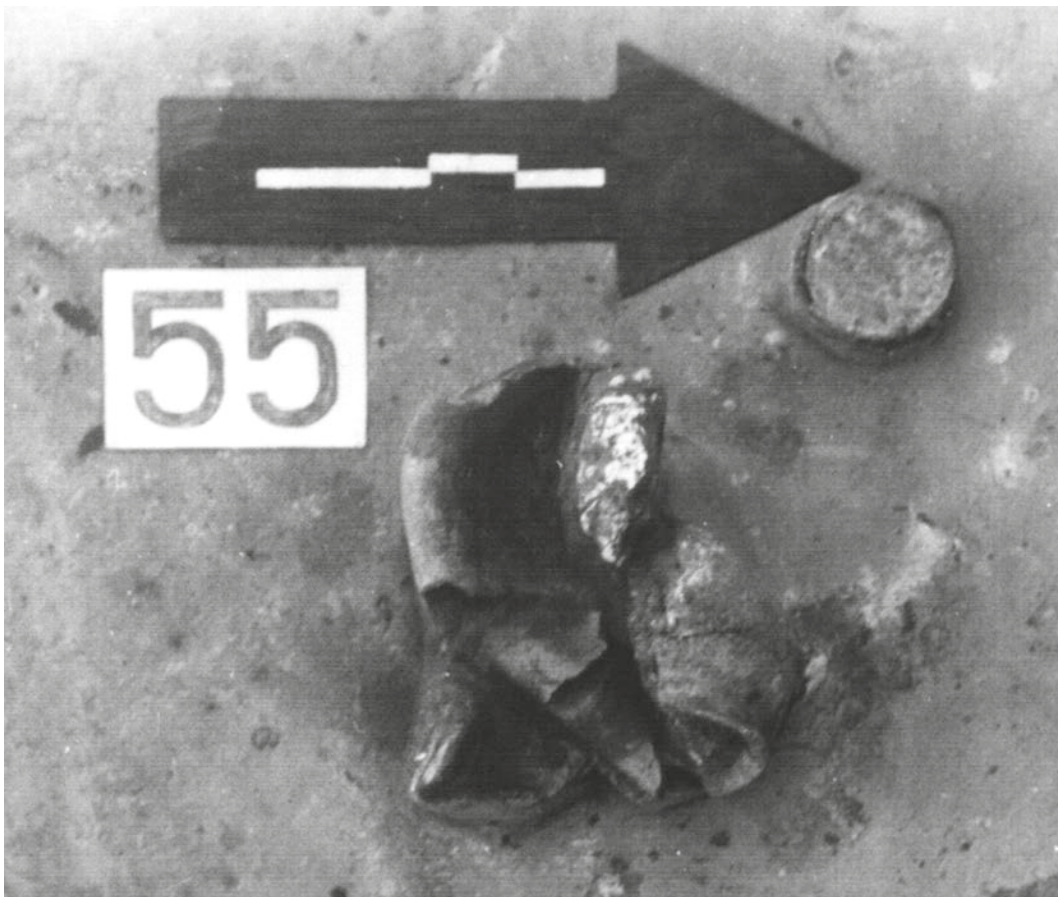
Ryc. 338. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy obiektu 55.
Fig. 338. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Outline of the pit in feature 55.

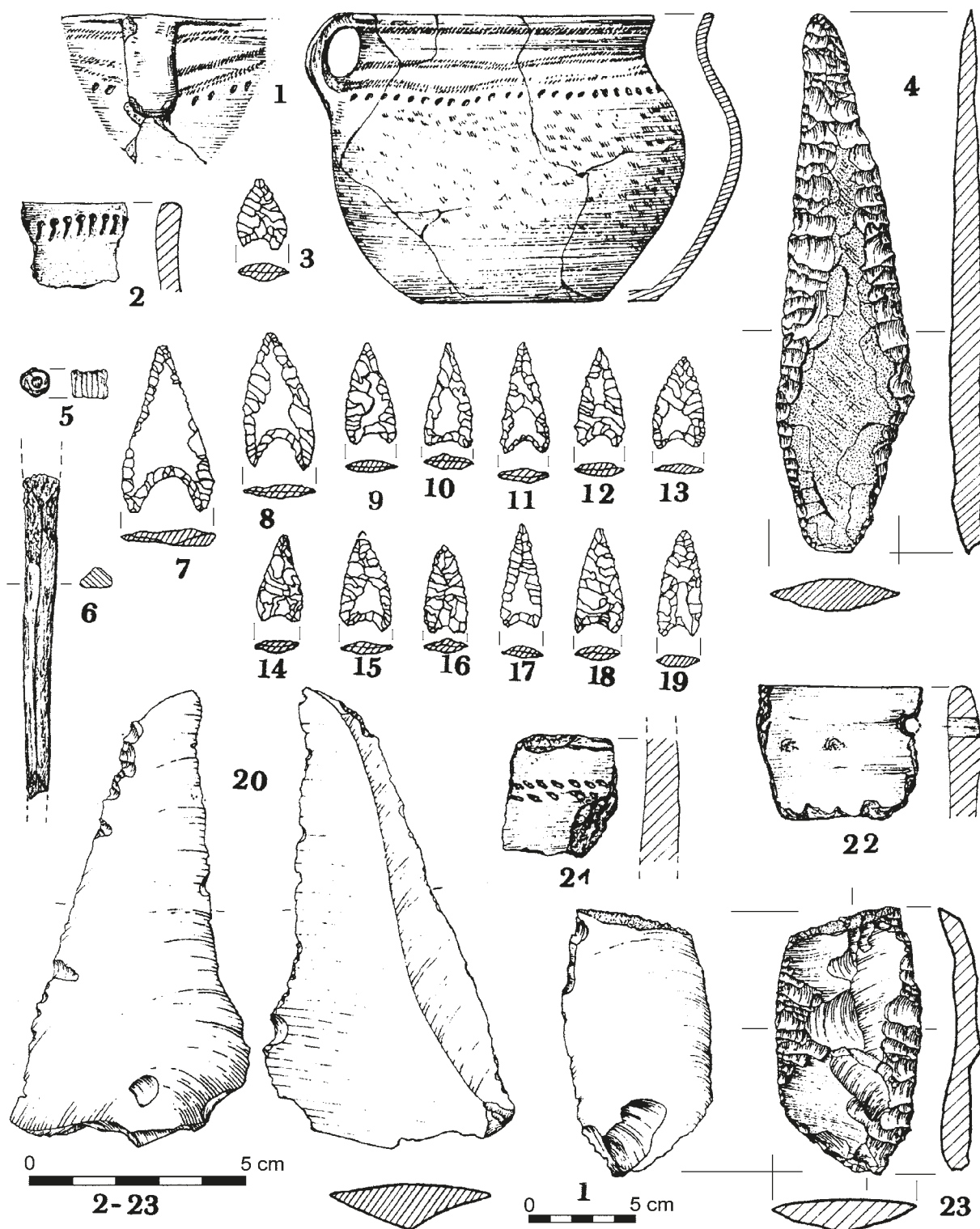
Ryc. 339. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obstawa kamienna w obiekcie 55.
Fig. 339. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Stone surround in feature 55.

Ryc. 340. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil podłużny obiektu 55.
Fig. 340. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Longitudinal profile of feature 55.

Ryc. 341. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 55. Rozbite naczynie gliniane.
Fig. 341. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 55. Broken clay vessel.

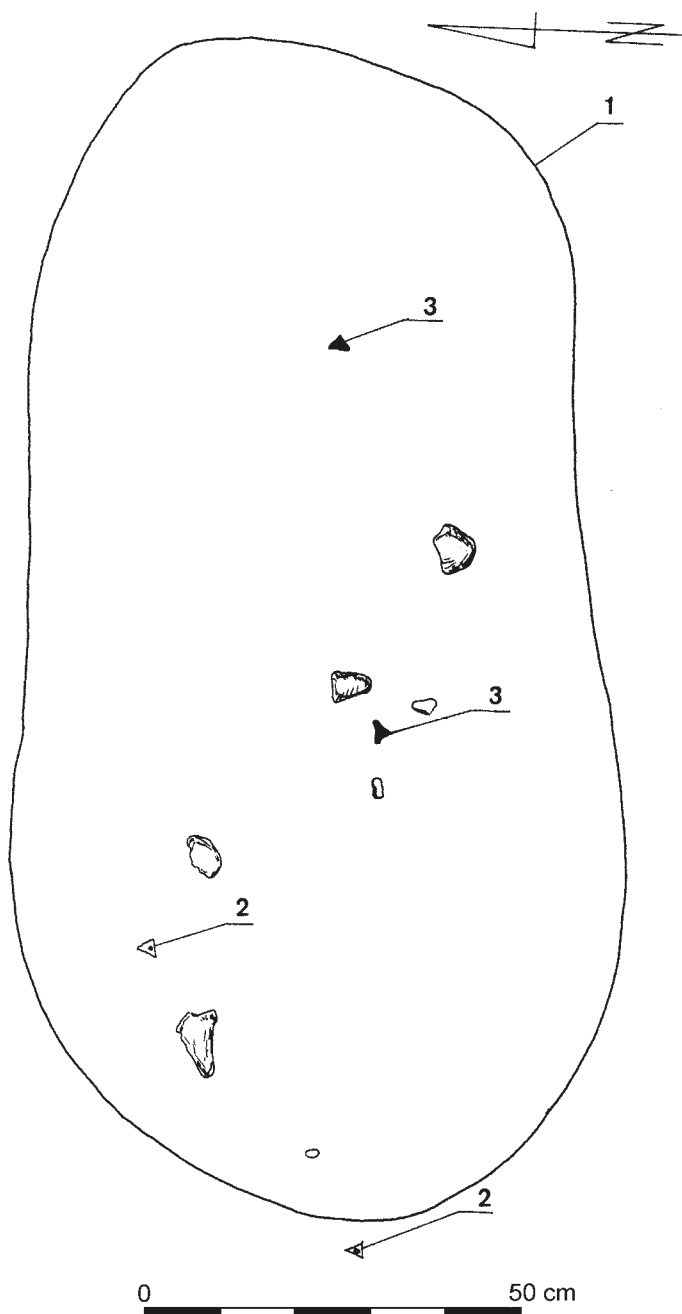
Ryc. 342. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 55. Zabytki gliniane (1-2, 21-22), krzemienne (3-4, 7-20, 23), z muszli (5) i kościany (6).

Fig. 342. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 55. Artefacts made of clay (1-2, 21-22), flint (3-4, 7-20, 23), shell (5) or bone (6).

GROBU: 1. 54 całe i 5 fragmenów zniszczonych, okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,64–0,8 cm, sklejonych po 6–15 sztuk razem (Ryc. 342, 5); [-]. W sklejonych kawałkach resztki dwużyłowego lewoskrętnego sznura. 2. 1 częściowo zniszczony i 19 fragmentów jednosegmentowych białawych paciorków fajansowych; [-]. 3. Obustronnie złamana szpila kościana. Długość 7,4 cm, szerokość maksymalna 0,7 cm (Ryc. 342, 6); [-]. 4. Wiór z krzemienia świciechowskiego częściowo łuskany na stronę wierzchnią i spodnią. Długość 9,8 cm (Ryc. 342, 20); [-]. 5. Płaszcze z płaskiej konkrecji krzemienia woskowo-czekoladowego. Po obu stronach kora ze śladami ukośnych zagładzeń. Wymiary: 12,6 x 3,27 x 0,83 cm (Ryc. 342, 4); [-]. 6. Zgrzebło z odłupka z krzemienia czekoladowego. Na wierzchołku zachował się fragment kory. Łuskanie półstrome. Drapisko proste, skośne. Wymiary: 6,3 x 3,32 x 0,7 cm (Ryc. 342, 23); [-]. 7. 14 grocików, z krzemienia czekoladowego – 10 (Ryc. 342, 3, 7–8, 11–13, 15–18), z krzemienia woskowo-czekoladowego – 3 (Ryc. 342, 9, 10, 19), z krzemienia bałtyckiego – narzutowego – 1. Wymiary: długość 1,6–3,4 cm, szerokość 0,9–2,1 cm, grubość 0,2–0,4 cm (Ryc. 342, 14); [- = Ryc. 342, 8–19; ** = Ryc. 342, 7]. 8. Fragment wylewu naczynia glinianego KPL zdobiony pasmem słupków (Ryc. 342, 2); [-]. 9. Fragment wylewu naczynia glinianego KPL z poziomo przekłutym pod krawędzią otworem (Ryc. 342, 22); [-]. 10. Fragment środkowej części naczynia glinianego KM zdobiony odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 342, 21); [-]. 11. 28 fragmentów ceramiki KPL, w tym 2 fragmenty wylewów i 1 fragment przydenny; [-]. 12. Fragment ceramiki KM zdobiony dwoma równoległymi liniami prawoskrętnego sznura; [-]. 13. 20 fragmentów małych i większych porowatych konkrecji krzemienia ożarowskiego; [-]. 14. 10 okruchów [-], z krzemienia przepalonego – 1, krzemienia świciechowskiego – 1, krzemienia ożarowskiego – 8. 15. 15 odłupków [-], z krzemienia świciechowskiego – 5, krzemienia pasiastego – 1, krzemienia czekoladowego – 4, krzemienia ożarowskiego – 5. 16. 13 łuszczyk [-], z krzemienia czekoladowego – 4, krzemienia świciechowskiego – 5, krzemienia ożarowskiego – 4. 17. Kubek gliniany ozdobiony odciskami patyka i prawoskrętnego sznura oraz maty (ornament tekstylny). Wysokość 12,5 cm, średnica brzuśca 15,3 cm (Ryc. 342, 1); [*]. 18. 2 drzazgi z kości długich zwierzęcych; [**]. 19. Fragment muszli małży skójki lub szczeżui; [**]. 20. Zabytki zaginęły.

Obiekt 58 (grób)

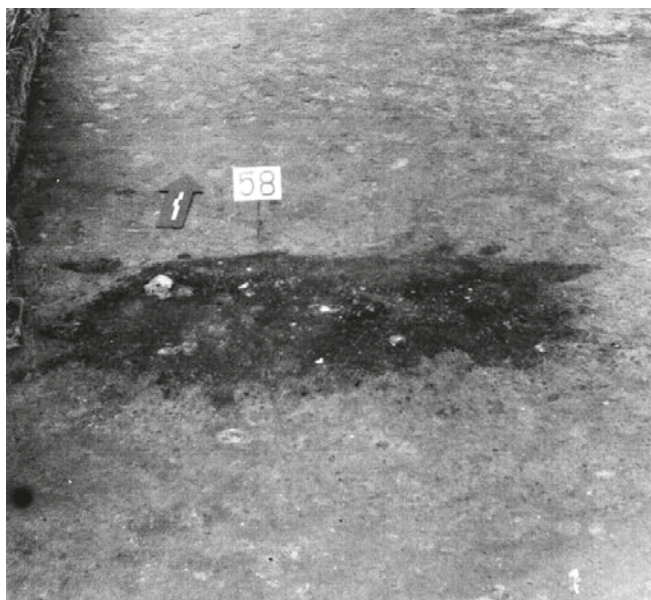
GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Spłaszczony owal o wymiarach: 162 x 83 (Ryc. 343, 1; 344). KIERUNEK OSI GROBU: W-E. ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Zachowały się tylko 4 ułamki kości ludzkich. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻE-

Ryc. 343. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektu 58.

Fig. 343. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of feature 58.

NIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W jamie grobowej – okruchy wapienne, okruch granitu, fragment ceramiki (1; Ryc. 343, 2), krzemienie (2–3; Ryc. 343, 3) i bardzo mały fragment muszli małży rzecznej. UWAGI: Obiekt prawie całkowicie zniszczony podczas orki i na skutek procesów denudacji. INWENTARZ GROBU: 1. 2 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KM; [-]. 2. Fragment porowatej, małej konkrecji krzemienia ożarowskiego; [-]. 3.

Ryc. 344. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jamy obiektu 58.

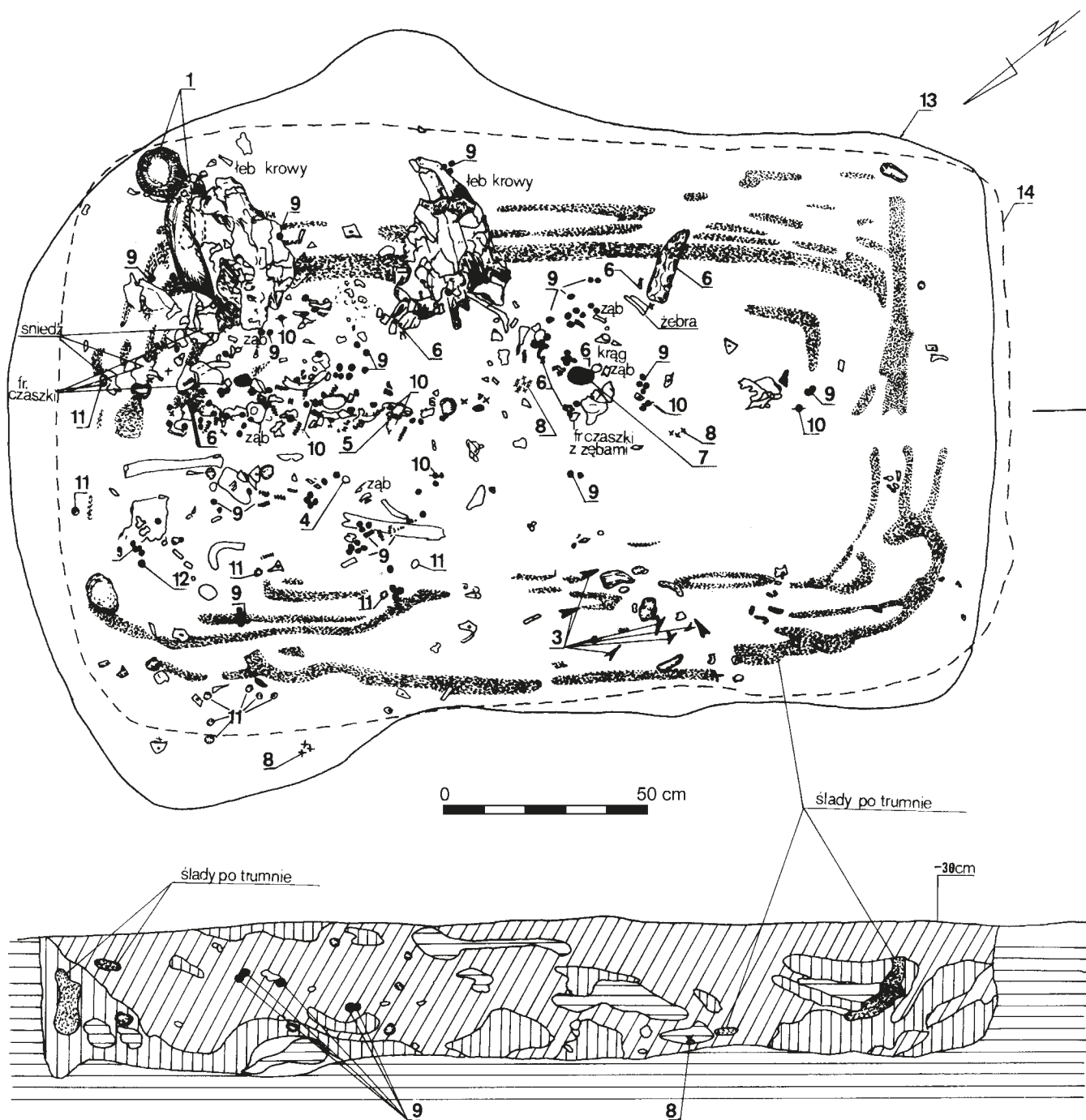
Fig. 344. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Outline of the pit in feature 58.

3 łuszczyki [-], z krzemienia czekoladowego – 2 i krzemienia ożarowskiego – 1.

Obiekt 59 (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 68 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Na planie i na przekroju podłużnym – nieregularny prostokąt z zaokrąglonymi rogami. Wymiary: 243 x około 170 cm (Ryc. 345, 13 – głębokość 30 cm; Ryc. 345, 14 – głębokość 40 cm; Ryc. 347). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Kości przemieszane. Brak wielu z nich. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: **mężczyzna, maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): NEN-SWS ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? Fragment zaśnieźdzałej czaszki znajdowały się w NNE oraz środkowej części grobu. W NE części grobu była również żuchwa oraz resztki kości długich. WYPOSAŻENIE: W pobliżu kości ludzkich, na krawędzi zarysu trumny – 2 czaszki krów (1–2) zwrócone pyskami w kierunku ESE (Ryc. 346). Pod czaszką krowy (1), w NE rogu grobu – rozbity kubek gliniany (3; Ryc. 345, 1). W jamie grobowej, głównie zaś w jej części NE – paciorki z muszli (4; Ryc. 345, 9), fajansu (5; Ryc. 345, 10), miedzi (6; Ryc. 345, 5) i kości (7; Ryc. 345, 12). W części N grobu fragment zausznicy (?) miedzianej (8; Ryc. 345, 4). W części SW – nóż sierpowaty krzemienisty (9; Ryc. 345, 2), zaś w części SW – 7 grocików krzemienistych (10; Ryc. 345, 3). W różnych miejscach jamy grobowej – fragment ceramiki (11–13), krzemienie (14–19), muszelki

(20–21), zęby i fragment kości zwierzęcych (22–24), okruchy granitowe. W centralnej części grobu – resztki zwęglonego przedmiotu drewnianego (25; Ryc. 345, 8). W pobliżu grobu, w warstwie ornej – fragment siekierki krzemiennej (26). UWAGI – W jamie grobowej w warstwie 35–55 cm wystąpił szereg, w większości równoległych popielatych smug – śladów trumny. Miała ona wymiary: około 207 x 120 cm i kształt w przybliżeniu prostokątny z zaokrąglonymi rogami. W różnych miejscach w grobie – węgle drzewne (Ryc. 345, 8) i okruszki polepy (Ryc. 345, 11). INWENTARZ GROBU: 1. Czaszka krowy, silnie pokruszona (około 50 fragmentów). Krowa bardzo stara, około 20 lat. Brak zębów, zarośnięte żębobodoły, starcie powierzchni żębowej aż do połowy koron. Brak rogów. [**]. 2. Czaszka krowy silnie pokruszona (około 60 fragmentów czaszki i żuchwy). Osobnik dorosły lecz młodszy od poprzedniego. Deformacja zgryzu przez nierówną linię zębów trzonowych górnych. [**]. 3. Kubek gliniany zdobiony odciskami patyka. Wysokość 7,5 cm, średnica wylewu 11,2 cm (Ryc. 348, 1); [-]. 4. 960 całych i 164 fragmentów okrągłych, niekiedy zniszczonych paciorków z muszli o średnicy 0,6–0,9 cm (Ryc. 348, 3); [-]. W zlepionych po kilka sztuk razem paciorkach – resztki dwużyłowego lewoskrętnego sznura. 5. 10 całych i 15 fragmentów jednosegmentowych paciorków z zielonkawo-niebieskawego fajansu. Jeden z paciorków miał barwę kremową. Średnica 0,45–0,67 cm, grubość 0,25–0,59 cm (Ryc. 348, 5); [-]. 6. Paciorek ze zwiniętej blaszki miedzianej o grubość około 0,12 cm, umieszczony w naszyjniku między dwoma paciorkami jednosegmentowymi z zielonkawego fajansu. Średnica maksymalna 0,62 cm, grubość 0,68 cm (Ryc. 348, 4); [-]. 7. 3 całe lecz o zniszczonej powierzchni i 6 fragmentów walcowatych paciorków z kości o średnicy 1,0–1,3 cm (Ryc. 348, 2); [-]. 8. 3 bardzo drobne zaśnieźdżale fragmenty zausznicy (?) miedzianej; [-]. 9. Nóż sierpowaty z krzemienia czekoladowego o odłamanym wierzchołku. Wymiary: 17,5 x 5,1 x 1,1 cm (Ryc. 348, 6); [-]. 10. 7 grocików [-], z krzemienia czekoladowego – 6 (Ryc. 348, 7–10, 12–13) i krzemienia woskowo-czekoladowego – 1 (Ryc. 348, 11). Wymiary: długość 2,2–3 cm, szerokość 1,1–1,5 cm, grubość 0,2–0,35 cm. 11. 29 fragmentów ceramiki [-], w tym 3 fragmenty różnych wylewów zdobionych pod krawędzią pasmem pionowych stempelków i 1 fragment przydenny. KPL. 12. 10 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki WB (?), NN; [-]. 13. 2 fragmenty ceramiki nowożytniej; [-]. 14. 5 fragmentów małych, porowatych konkrecji krzemienia ożarowskiego (1 przepalony); [-]. 15. 4 odłupki [-], z krzemienia ożarowskiego – 3 (2 korowe) i krzemienia świeciechowskiego – 1. 16. Odłupek – świeżak z krzemienia świeciechowskiego; [-]. 17. 6 fragmentów odłupków [-], z krzemienia pasiastego – 1, z krzemienia świeciechowskiego – 2 (1 o pow. eolicznej), krzemienia czekoladowego – 2 (1 korowy), krzemienia nieokreślonego – 1. 18. 11 łuszczyk [-], z krzemienia

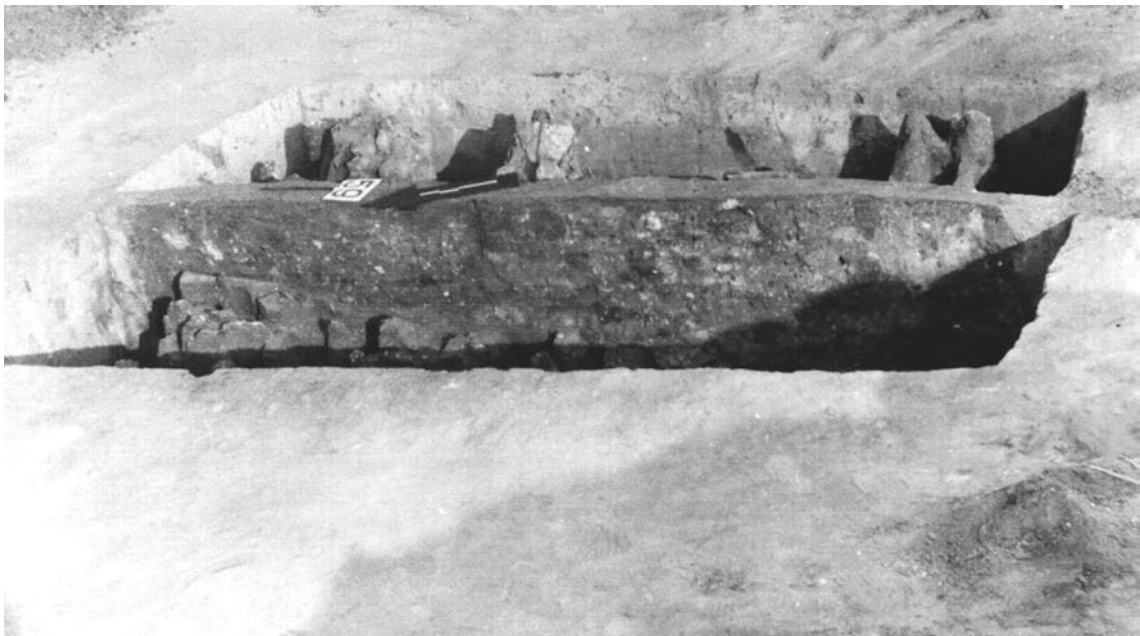

Ryc. 345. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan i profil obiektu 59.
 Fig. 345. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout and profile of feature 59.

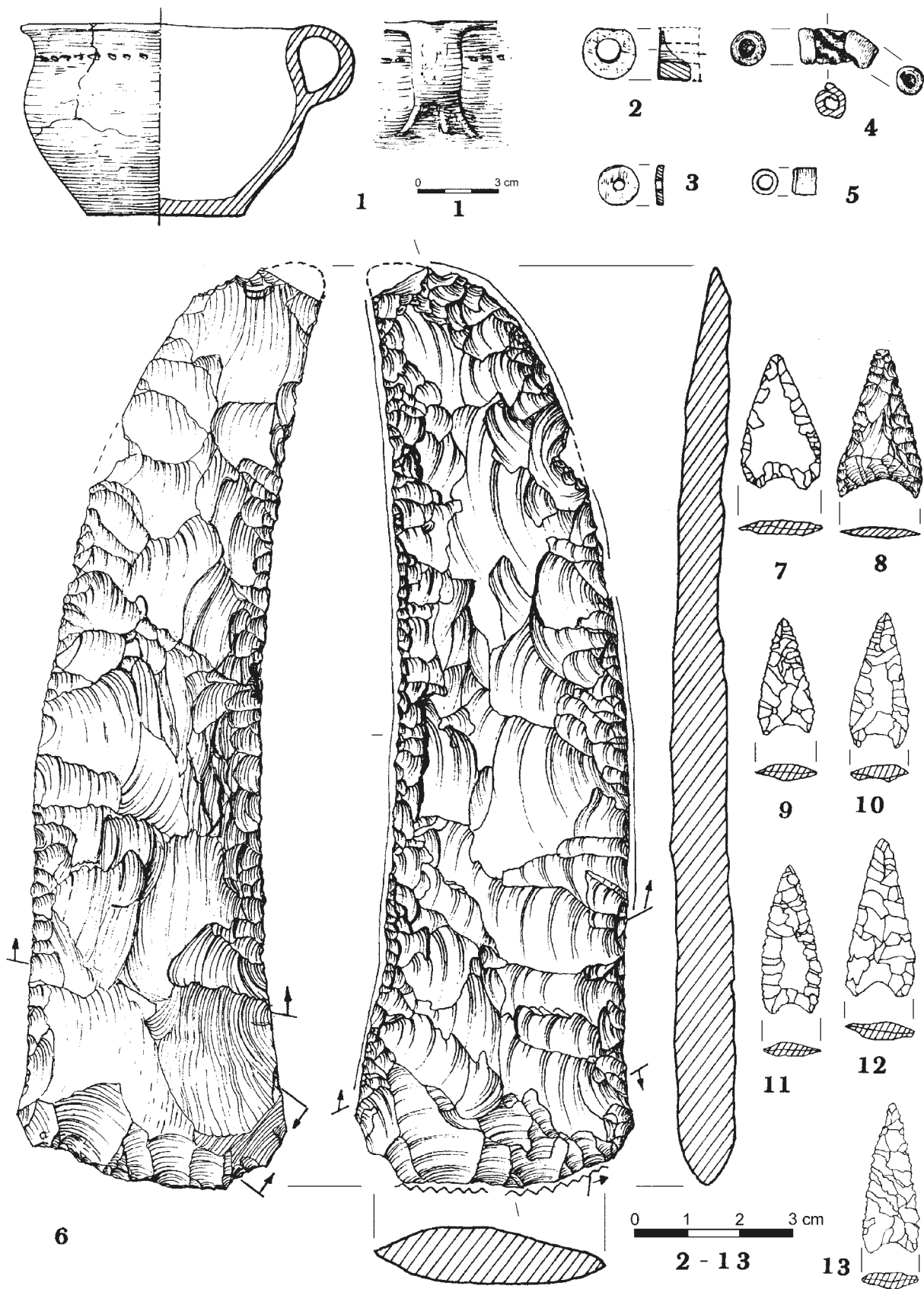
Ryc. 346. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Obiekt 59. Łby krów.

Fig. 346. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Feature 59. Cow heads.

Ryc. 347. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil podłużny obiektu 59.

Fig. 347. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Longitudinal profile of feature 59.

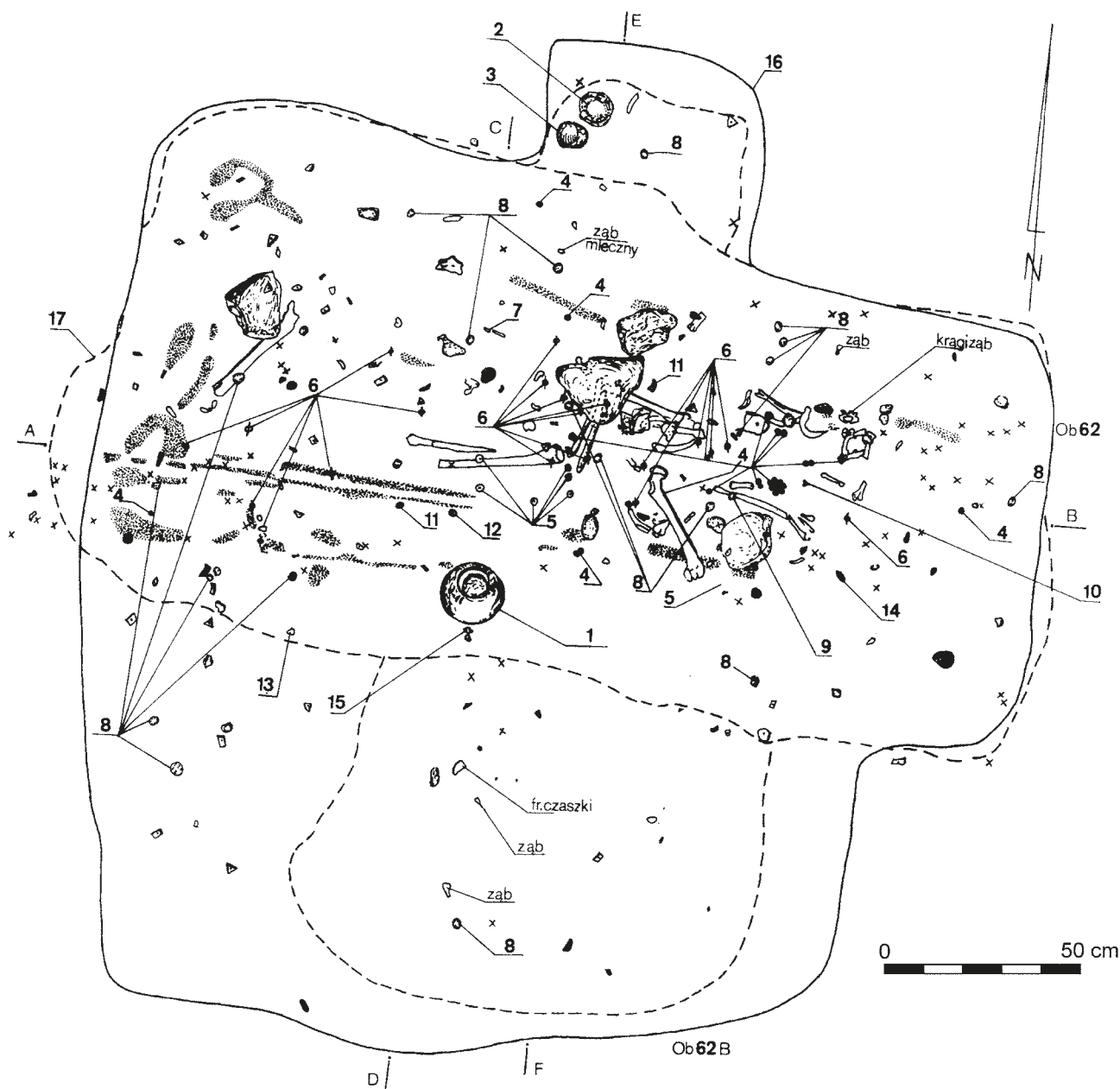
Ryc. 348. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 59. Zabytki gliniany (1), kościane (2), z muszli (3), miedziany i fajansowe (4), fajansowe (5), krzemienne (6-13).

Fig. 348. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 59. Artefacts made of clay (1), bone (2), shell (3), copper and faience (4), faience (5) or flint (6-13).

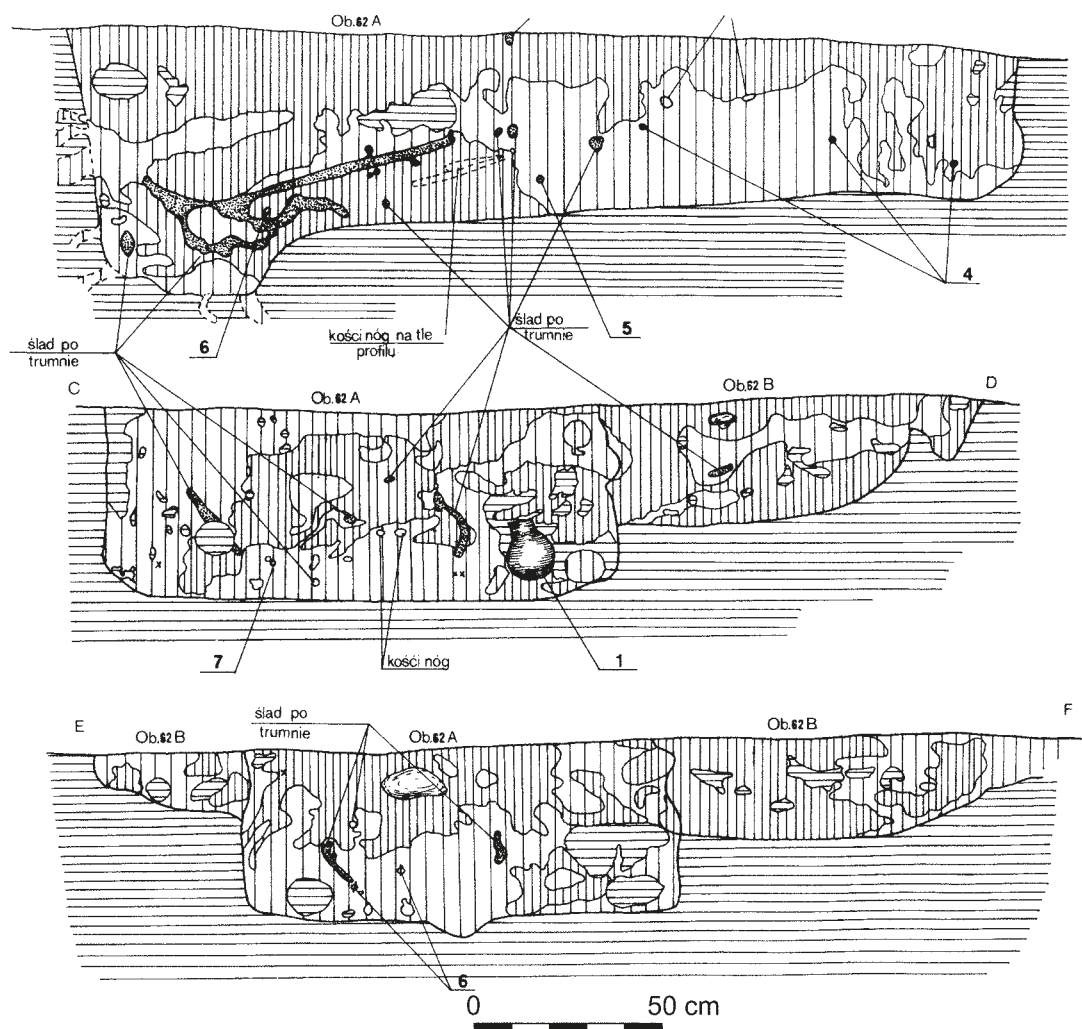
ożarowskiego – 3, krzemienia świeciechowskiego – 3, krzemienia czekoladowego – 3, krzemienia przepalonego – 1, krzemienia pasiastego – 1. 19. 2 małe okruszki [-], z krzemienia ożarowskiego – 1 i z krzemienia czekoladowego – 1. 20. Muszelka bardzo małego ślimaka; [-]. 21. Fragment muszli skójki lub szczeżui; [-]. 22. 5 małych i 16 fragmentów zębów zwierzęcia mięsożernego (psa?) o zniszczonej powierzchni; [-]. 23. Kość śródręcza psa; [-]. 24. Drobne ułamki kości nieokreślonych zwierząt; [-]. 25. Zabytek nie zachował się. 26. Obuch półwytworu niegładzonej siekierki dwuściennej z krzemienia czekoladowego; [-].

Obiekt 62 A (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Na głębokości 30 cm – nieregularny, na głębokości 40 cm zbliżony do prostokąta z zaokrąglonymi rogami o wymiarach: 240 x około 130 cm (Ryc. 349, 16 – głębokość 30 cm; Ryc. 349, 17 – głębokość 40 cm). Profil poprzeczny – prostokątny z zaokrąglonymi przy dnie rogami, profil podłużny – prostokątny (?), w części W zniszczony norami zwierzęcymi (Ryc. 350; 352–355).

Ryc. 349. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Plan obiektów 62A i 62B.
Fig. 349. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Layout of features 62A and 62B.

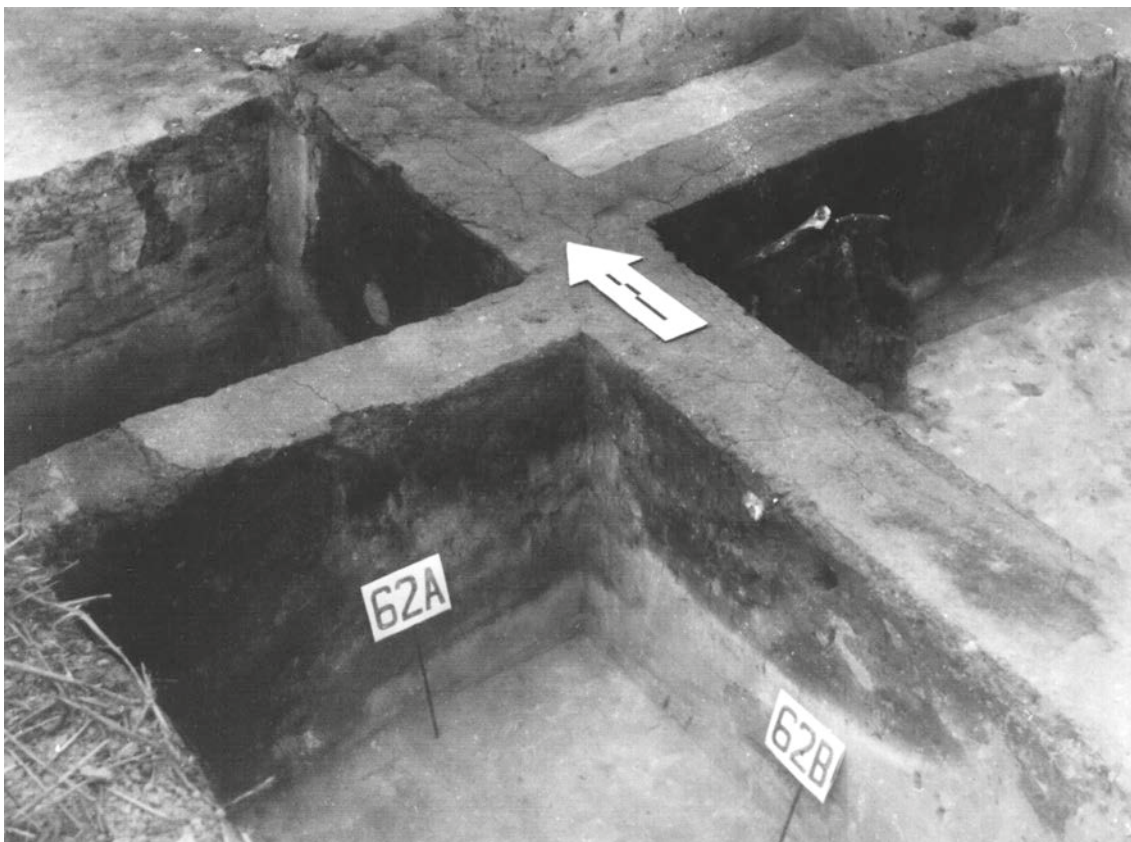

Ryc. 350. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profile obiektów 62A i 62B.
Fig. 350. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profiles of features 62A and 62B.

Ryc. 351. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zarys jam obiektów 62A i 62B.

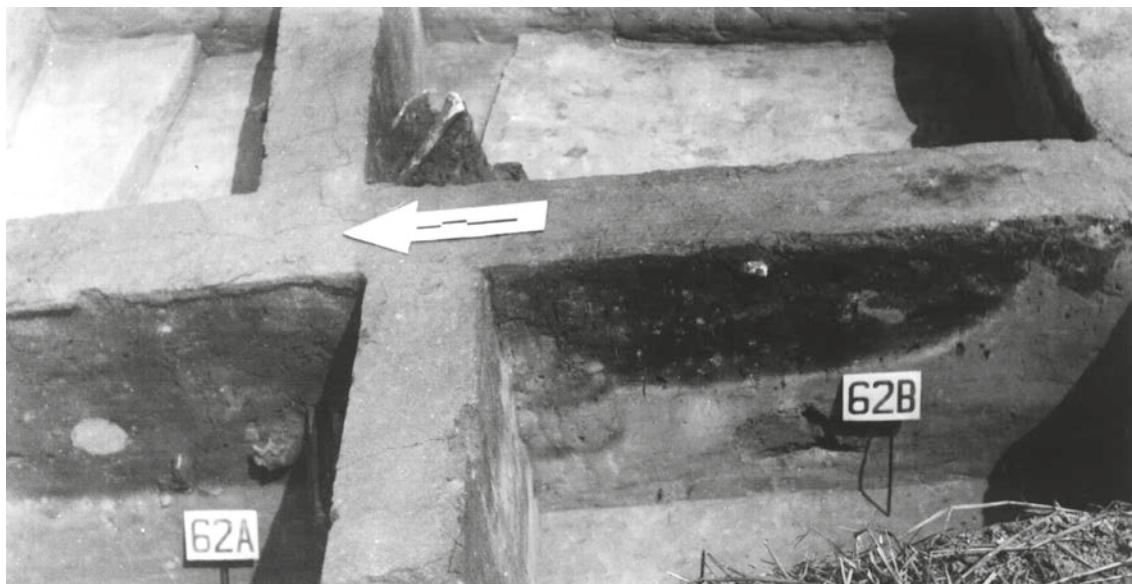
Fig. 351. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Outline of the pits in features 62A and 62B.

Ryc. 352. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profile obiektów 62A i 62B.
 Fig. 352. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profiles of features 62A and 62B.

Ryc. 353. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profile obiektów 62A i 62B.
 Fig. 353. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profiles of features 62A and 62B.

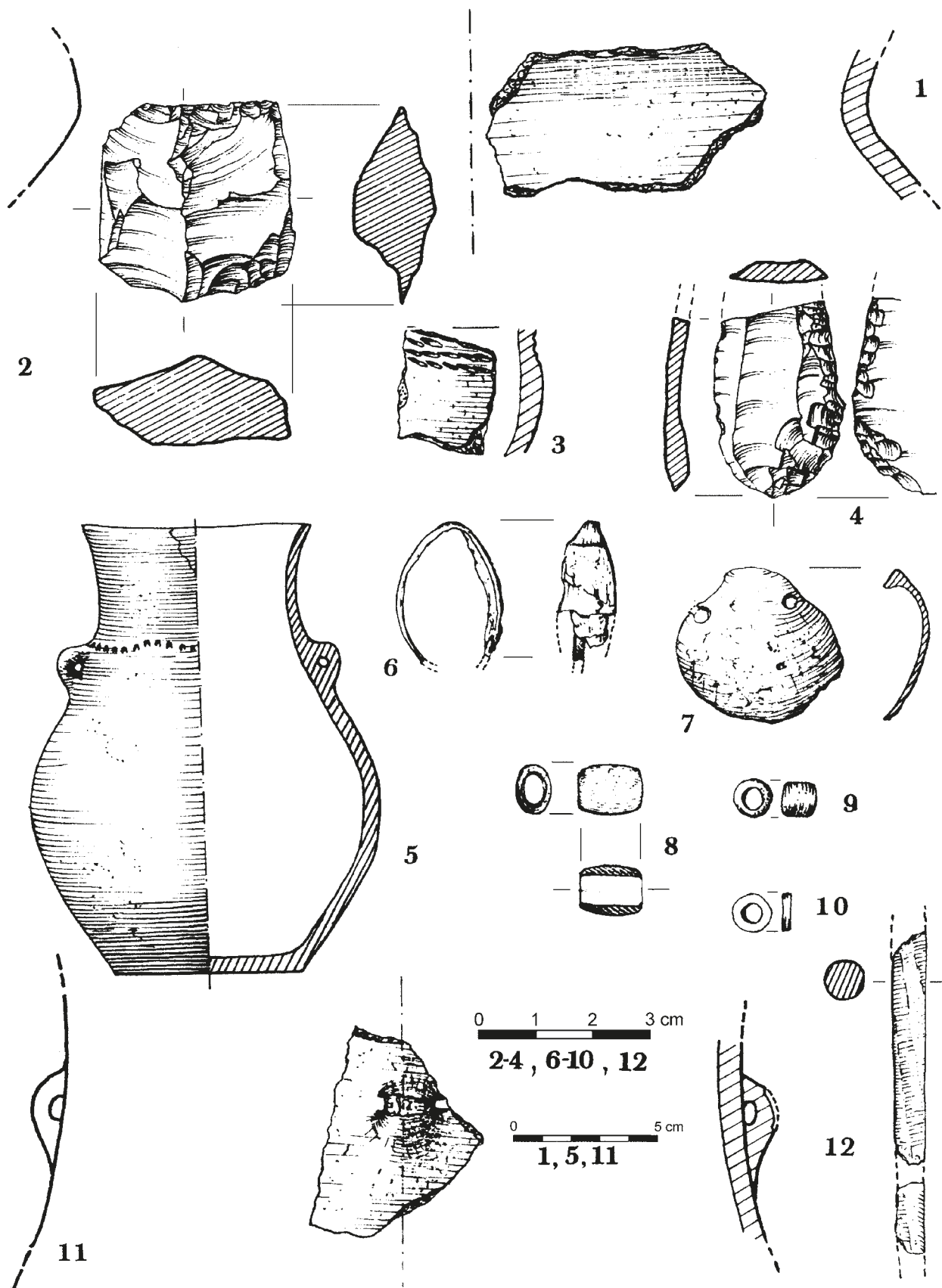
Ryc. 354. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil obiektów 62A i 62B.
Fig. 354. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profiles of features 62A and 62B.

Ryc. 355. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Profil obiektu 62A i śladów po trumnie.
Fig. 355. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Profile of feature 62A and traces of the coffin.

KIERUNEK OSI GROBU: ESE-WNW. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 2 (A i B). STAN ZACHOWANIA SZKIELETU A: Zły. Szkielet beładnie rozrzucony w grobie. Tylko częściowo zachował się układ anatomiczny (prawa ręka, łopátka, żebra, kości jednej ręki). W części E grobu znaleziono krąg i zęby. W kretowinie, która przecięła grób 62 B był fragment czaszki z grobu nr 62 A. WIEK I PŁEĆ ZMARŁEGO A: ?, **adultus** – **maturus**. ORIENTACJA SZKIELETU A (GŁOWA-NOGI): E-W. UŁOŻENIE SZKIELETU A: Sądząc po zachowanym częściowo w układzie anatomicznym szkieletcie – lewoboczne, głową na E, twarzą na S. Ręka prawa zgięta w łokciu. Układ ręki lewej i nóg nieznany. WYPOSAŻENIE ZMARŁEGO A: W części S grobu, poza popielatymi smugami po trumnie – amfora gliniane (1; Ryc. 349, 1), w pobliżu kości nóg, rąk i górnej części szkieletu – paciorki fajansowe (2; Ryc. 349, 6). W środkowej części grobu – paciorki kościane (3; Ryc. 349, 5) i zawieszka dwuotworowa z muszli (4; Ryc. 349, 12) oraz 2 fragmenty szpili kościanej (5; Ryc. 349, 7). W części E grobu, na kości długiej – zausznica miedziana (6; Ryc. 349, 9–10). Obok kości ramieniowej prawej ręki i w pobliżu kości nóg – muszle (7; Ryc. 349, 11). W górnej części szkieletu – paciorki z muszli (8; Ryc. 349, 4). W części E grobu – wiórowiec krzemieniny (9; Ryc. 349, 14). Obok naczynia (1) – krąg ryby (10; Ryc. 349, 15). W części WS grobu – kości zwierzęce (11–12; Ryc. 349, 13). W środkowej i W części grobu – fragmenty ceramiki (13–19). W różnych częściach jamy grobowej – krzemienie (20–24). W jamie grobowej, głównie w części E oraz W – drobne węgielki drzewne. Były one zarówno nad jak i pod trumną (Ryc. 350). Tam też wystąpiły grudki polepy (Ryc. 349, 8). W oranie nad grobem – krzemienie (25), fragment ceramiki (26), fragment zęba zwierzęcego (11). UWAGI: Zmarły A. – Na kościach szkieletu leżały duże bryły wapienia. W jamie grobowej znajdowały się również okruchy granitu, piaskowca czerwonego i kwarcytu. Wokół szkieletu wystąpiły popielate smugi po trumnie. W planie poziomym smugi te układają się dość nieregularnie, szczególnie w części N grobu, zniszczonym przez jamy gryzoni (Ryc. 349). W kilku miejscach smugi te biegnęły równolegle do siebie. W przekroju podłużnym A-B widać, że kości szkieletu (nogi) znajdowały się wewnątrz tych smug (między wiekiem a dnem trumny). Wieko wyraźnie zakłęśło się pod naciskiem ziemi (Ryc. 350, 355). W profilach poprzecznych C-D i E-F zaobserwować można, że trumna miała różną szerokość (około 75 cm i około 50 cm), rozchyłala się wznawo ku górze, a na skutek rozłożenia się szczątków organicznych i nacisku ziemi, przechyliła się na jedną stronę (Ryc. 350). STRATYGRAFIA: Grób nr 62A (KM) wkopany był w grób nr 62 B (KCS). WIEK I PŁEĆ ZMARŁEGO B: ? **infans I–II**. ORIENTACJA SZKIELETU B (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU B: ? INWENTARZ GROBU: 1. Amfora gliniana zdobiona odciskami pátyka. Wyso-

kość 16,3 cm, średnica brzuśca 12,6 cm (Ryc. 356, 5); [**]. 2. 13 całych i 72 fragmenty jednosegmentowych paciorków z białego, seledynowego i kremowego fajansu. Średnica 0,5–0,7 cm, grubość 0,48–0,8 cm (Ryc. 356, 9); [-]. 3. 8 całych i 2 fragmenty beczułkowatych paciorków wykonanych z ciętych kości długich zwierząt. Średnica 0,85–1,3 cm. Długość 0,66–1,55 cm (Ryc. 356, 8); [-]. 4. Zawieszka dwuotworowa z trójkątnej muszli. Wymiary: 2,8 x 2,9 cm. Średnica otworów 0,2 i 0,3 cm (Ryc. 356, 7); [-]. 5. 2 fragmenty szpili kościanej zdobionej pasmem rytych żłobków. Długość 4,1 cm i 1,25 cm, średnica maksymalna 0,64 cm (Ryc. 356, 12); [-]. 6. Częściowo zniszczona zausznica z rozklepanego na blaszkę drutu miedzianego. Średnica drutu 0,17 cm, grubość blaszki 0,14 cm (Ryc. 356, 6); [-]. 7. 2 fragmenty muszli małży rzecznych (szczęzi lub skójk); [-]. 8. 23 całe i 82 fragmenty okrągłych paciorków z muszli. W zlepionych razem 4 paciorkach – fragment nici. 1 paciorek przepalony. Średnica 0,6–0,95 cm (Ryc. 356, 10); [-]. 9. Fragment wiórowca z krzemienia czekoladowego. Wierzchołek odłamany, retusz półstromy. Wymiary: 3,4 x 2,2 x 0,4 cm (Ryc. 356, 4); [-]. 10. Krąg ryby nieokreślonego gatunku; [**]. 11. 2 całe i 3 fragmenty zębów krowy, fragment matapodium owczykozy, fragment miednicy i 2 fragment matapodium gryzoniu; [**]. 12. Drobne, pokruszone kości zwierzęce, niektóre ze śladami przepalenia; [**]. 13. Drobny fragment wylewu naczynia glinianego WB zdobiony pod krawędzią 1 poziomą linią lewoskrętnego sznura; [**]. 14. 2 drobne fragmenty ceramiki WB zdobionej 3 i 2 poziomymi oraz 1 ukośnym odciskiem lewoskrętnego sznura; [**]. 15. Fragment naczynia glinianego, „kuchennego” KM z przejścia szyi w brzusec. Średnica szyi 27,6 cm (Ryc. 356, 1); [-]. 16. Fragment naczynia glinianego KM z poziomo przekłutym uchem. Średnica 24 cm (Ryc. 356, 11); [-]. 17. Fragment przydenny i fragment dna naczyń glinianych KM; [-]. 18. 67 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki różnej wielkości o cechach WB; [-]. 19. 3 niecharakterystyczne, niezdobione fragmenty ceramiki KPL; [-]. 20. Łuszczeń dwubiegunowy z krzemienia świeciechowskiego z siekiery dwuściennej gładzonej. Wymiary: 3,5 x 3,5 x 1,4 cm (Ryc. 356, 2); [-]. 21. 2 okruchy – odpadki z zaczątkowych form narzędzi rdzeniowych [-], z krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia świeciechowskiego – 1. 22. 2 okruchy z krzemienia czekoladowego, w tym 1 korowy; [-]. 23. 35 odłupków i ich fragmentów [-], z krzemienia wołyńskiego (?) kredowego – 1, krzemienia pasiastego – 3, krzemienia czekoladowego – 7 (w tym 4 korowe), krzemienia bałtyckiego – 1, krzemienia ożarowskiego – 9 (w tym 6 korowych), krzemienia świeciechowskiego – 12 (w tym 3 korowe), krzemienia przepalonego – 2. 24. 27 łuszczeń [-], z krzemienia pasiastego – 1, krzemienia czekoladowego – 7, krzemienia ożarowskiego – 2, krzemienia świeciechowskiego – 12, krzemienia przepalonego – 5. 25. 2 łuszczy

Ryc. 356. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 62A. Zabytki gliniane (1, 3, 5, 11), krzemienne (2-4), miedziany (6), z muszli (7, 10), kościane (8, 12) i fajansowe (9).

Fig. 356. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 62A. Artefacts made of clay (1, 3, 5, 11), flint (2-4), copper (6), shell (7, 10), bone (8, 12) or faience (9).

[-], z krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia świciechowskiego – 1. 26. 4 fragmenty niecharakterystyczne, niezdobione ceramiki WB; [-].

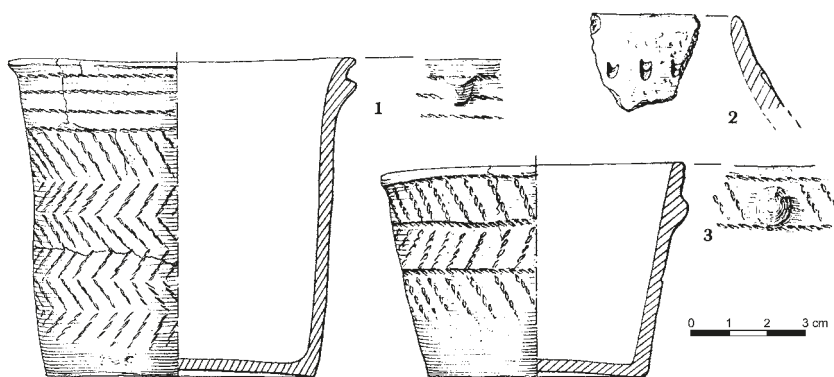
Obiekt 62 B (grób)

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: 30 cm. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 65 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Na głębokość 30 cm nieregularny (Ryc. 349, 20). Na głębokość 40 cm – trapezoidalny, z zaokrąglonymi rogami, o wymiarach: 260 x 120 i 50 cm. Dno nieckowate, w profilu podłużnym łukowate (Ryc. 350, 352–354). KIERUNEK OSI GROBU: NEN-SWS (prawie N-S). ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W części N grobu – 2 kubki gliniane (1–2; Ryc. 349, 2–3), fragment polepy, fragmenty ceramiki (3–4), drobne węgielki drzewne i fragment kości ludzkiej. W części S grobu – krzemienie (5–8), węgle drzewne, zęby ludzkie i fragment ww. czaszki, grudki polepy (Ryc. 349, 8), fragmenty ceramiki (3–4), fragment muszli (9), kości zwierzęce (10–11) i okruszek czerwonego granitu. STRATYGRAFIA: W grób nr 62 B (KCS) wkopany

był grób nr 62 A (KM). UWAGI: W profilu w części S – fioletowa smuga (śląd po trumnie?). INWENTARZ GROBU: 1. Kubek moździerzowaty gliniany zdobiony lewoskrętnym sznurem i plastycznym guzkiem przy krawędzi. Wysokość 8,7 cm, średnica wylewu 9 cm (Ryc. 357, 1); [-]. 2. Mały kubeczek gliniany moździerzowaty zdobiony odciskami lewoskrętnego sznura i guzkiem plastycznym. Wysokość 5,6 cm, średnica wylewu 7,9 cm (Ryc. 357, 3); [-]. 3. Fragment wylewu naczynia glinianego KM zdobiony odciskami patyka (Ryc. 357, 2); [-]. 4. 15 fragmentów niecharakterystycznych, niezdobionych różnych naczyń glinianych WB; [-]. 5. 6 odłupków i ich fragmentów [-], z krzemienia pasiastego – 2 i krzemienia świciechowskiego – 4. 6. 5 łuszczyk [-], z krzemienia czekoladowego – 1 i krzemienia świciechowskiego – 4. 7. 2 fragmenty porowatych konkrecji z krzemienia ożarowskiego; [-]. 8. Odłupek z krzemienia pasiastego Na 1 krawędzi bocznej częściowo łuskany na stronę spodnią retuszem półstromym; [-]. 9. Fragment skóry lub szczuiz; [**]. 10. Fragment zęba owcy-kozy; [**]. 11. Drobne kostki i fragment piszczeli krowy; [**]. 12. 2 fragmenty zębów świń lub dzików (2 starych osobników); [**].

Ryc. 357. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Wyposażenie obiektu 62B. Zabytki gliniane.

Fig. 357. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Burial goods from feature 62B. Clay artefacts.

CMENTARZYSKO W ZŁOTEJ, POWIAT SANDOMIERZ, WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE, NA STANOWISKU „NAD WAWREM”

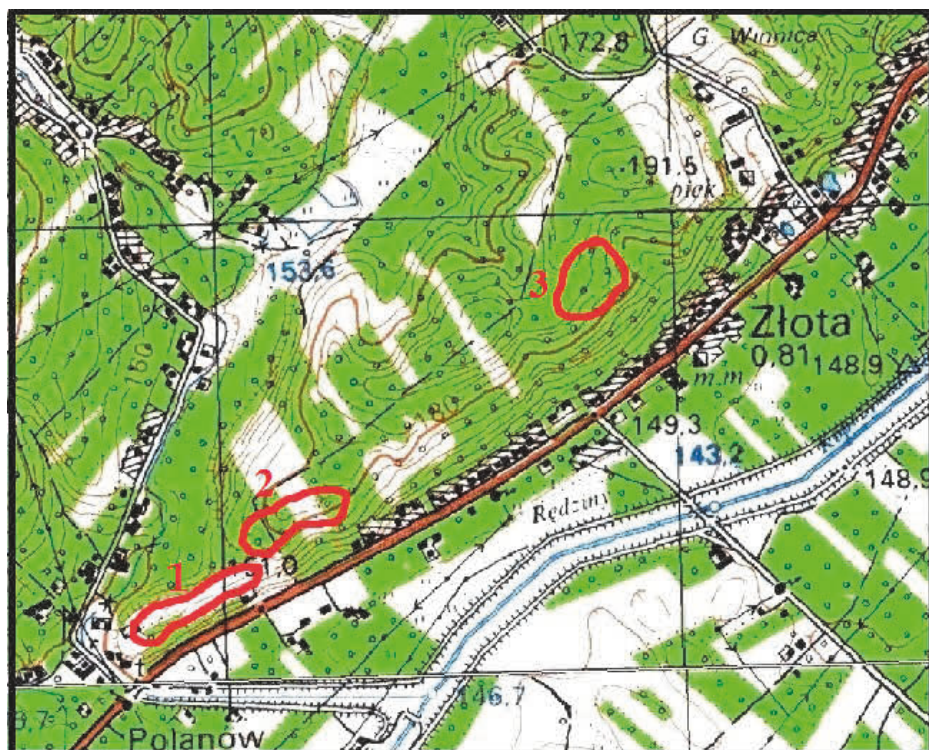
Kompleks stanowisk prahistorycznych w Złotej, woj. świętokrzyskie, w tym również omawiane tu stanowisko „Nad Wawrem” odkrył pod koniec XIX w. Z. Lenartowicz, archeolog – amator. Na stanowisku „Nad Wawrem” rozkopał przed I wojną światową 5 grobów. Po nim w 1922 r. jeden grób przebadał Włodzimierz Antoniewicz, a w trzy lata potem dwa następne groby eksplorował Józef Żurowski. Odkrywane obiekty należały do okresu neolitu i wczesnego okresu epoki brązu (W. Antoniewicz 1924–1925, s. 209 n; Z. Krzak 1958; 1959; 1960; 1961 a; 1961 b; 1969; 1970 a; 1970 b; 1970 c; 1973; 1976). Stanowisko „Nad Wawrem” było następnie badane w latach 1926–1927 i 1929 przez Zygmunta Szmita z ramienia PMA w Warszawie, a potem po jego śmierci, przez Józefa Żurowskiego. Teren badań objął

około 3 ha powierzchni, na której odkryto około 600 obiektów z różnych epok.

Groby KM omawiane w niniejszej pracy badał Zygmunt Szmit (groby: 25, 36, 38–40, 43, 51–52, 56, 62) i Józef Żurowski (grób 255) w 1927 r. W Archiwum PMA zachował się plan zbiorczy stanowiska, planiki grobów i objaśnienia do nich oraz fotografia grobu 255. Znaczna część zabytków zaginęła, w tym kości zwierzęce i ludzkie. Wiek szkieletu z grobu 38 określiła doc. dr hab. Alina Wiercińska, analizy zabytków miedzianych dokonała inż. Longina Koziorowska. Zachowane zabytki z kości zwierzęcych określiła mgr Małgorzata Nawrocka.

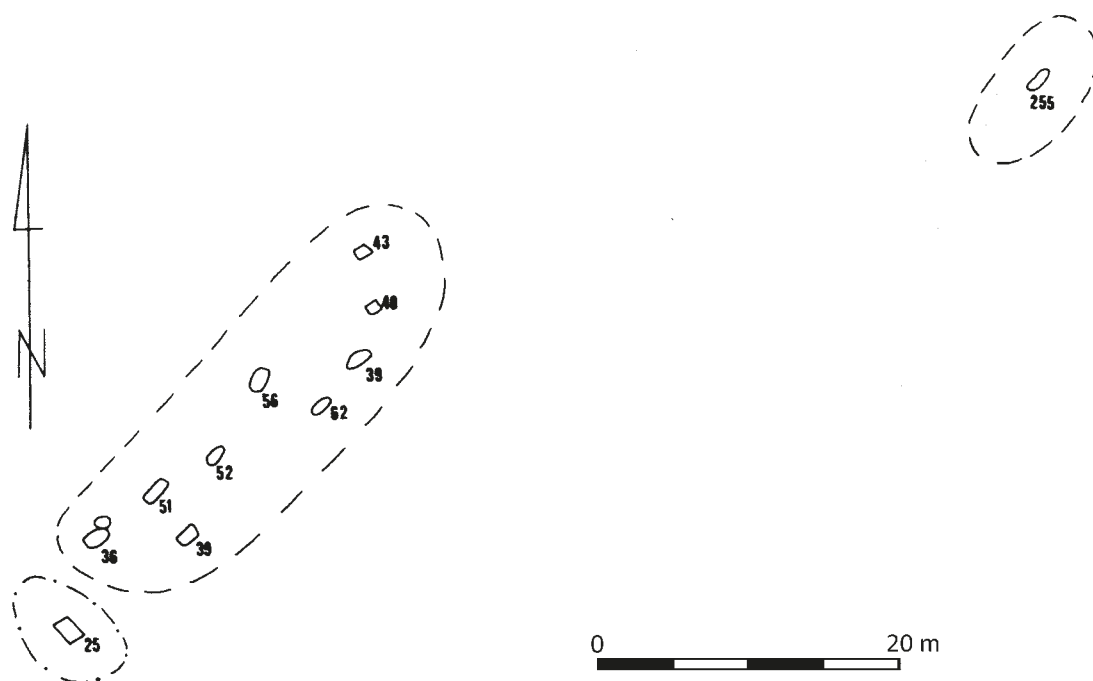
Stanowisko „Nad Wawrem” znajduje się na krawędzi doliny Wisły, na grzbiecie ostrogi lessowej opadającej

Ryc. 358. Złota, pow. Sandomierz. Położenie stanowisk: 1 – „Grodzisko I”, 2 – „Grodzisko II”, 3 – „Nad Wawrem”. Fragment mapy 1:25 000 z 1984 r.
Fig. 358. Złota, Sandomierz district. Location of the sites: 1 – “Grodzisko I”, 2 – “Grodzisko II”, 3 – “Nad Wawrem”. The part of the map section in scale 1:25 000 coming from 1984.

w kierunku rzek Wisły i Życi (Polanówki). Cmentarzysko KM umiejscowiono wzdłuż stoku opadającego na SE

(Ryc. 358). Niniejsze opracowanie obejmuje 11 grobów należących do wczesnego okresu epoki brązu (Ryc. 359).

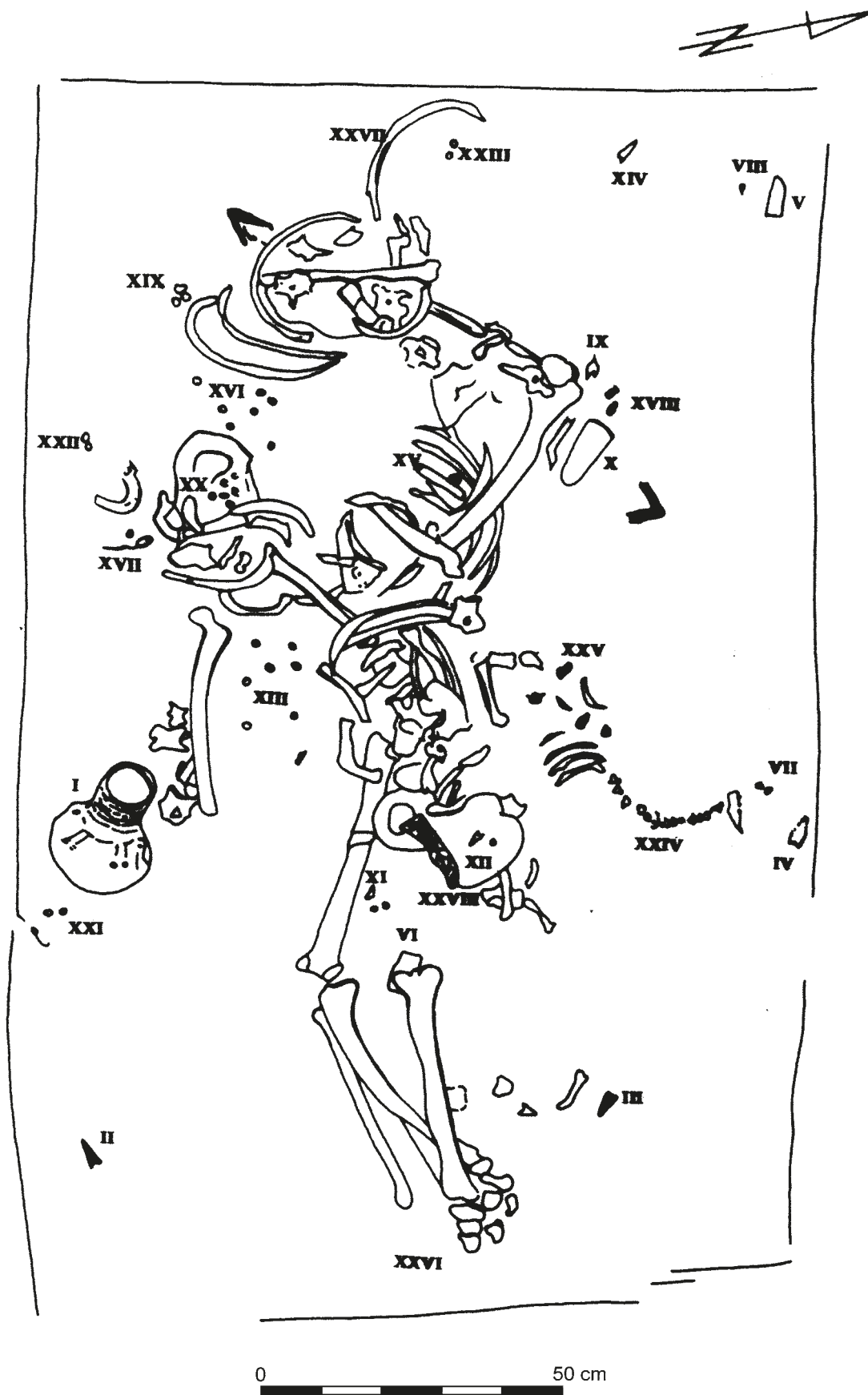
Ryc. 359. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan cmentarzyska.
Fig. 359. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of the cemetery.

OPIS OBIEKTÓW

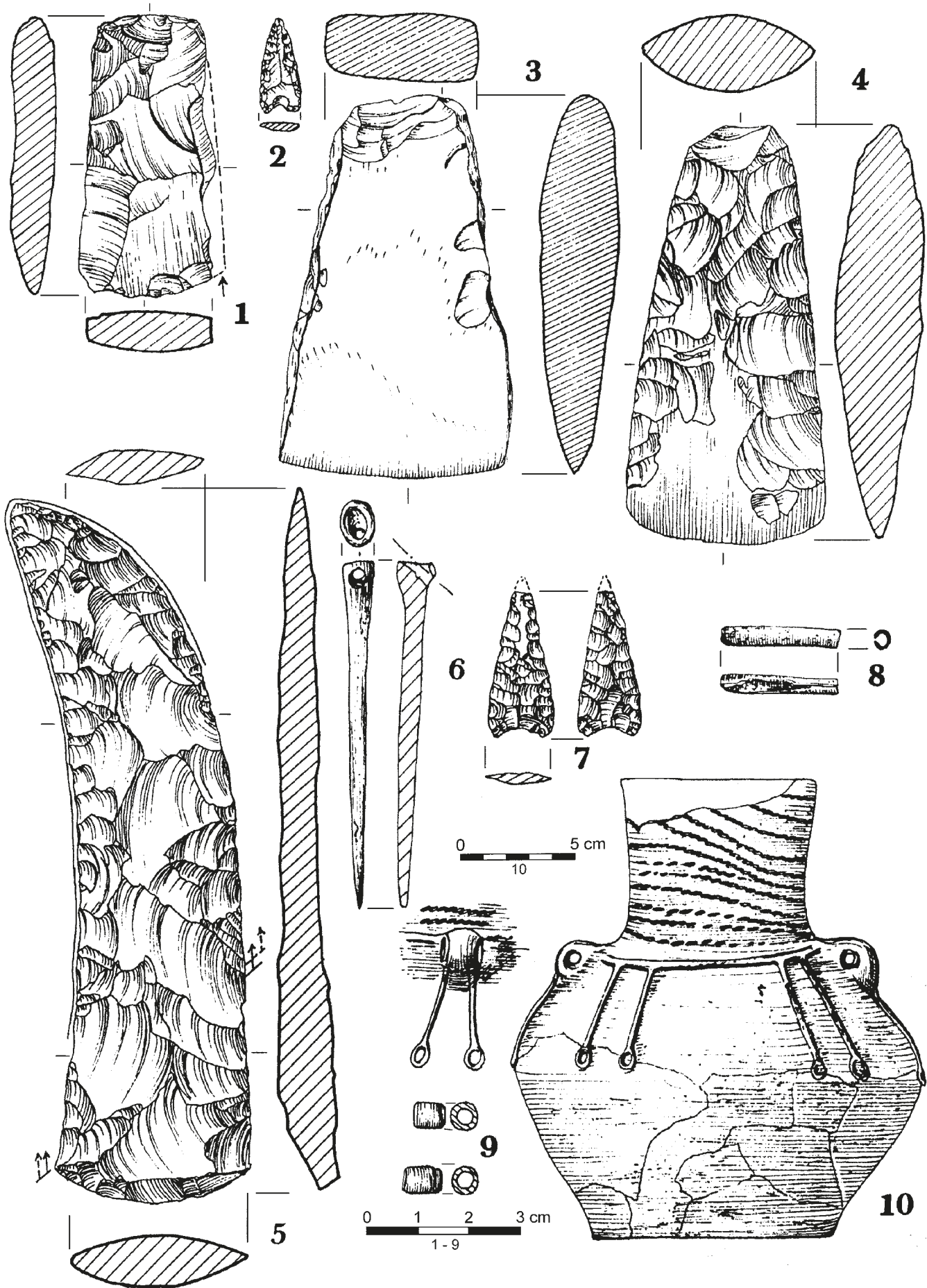
Grób 25

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 30–50 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny o wymiarach: około 205 x 132 cm (Ryc. 360). KIERUNEK OSI GROBU: WNW-ESE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. Górna część szkieletu rozwleczone. Przesunięte: lewa kość udowa, kości rąk i żeber (Ryc. 360, XXVI). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): ? UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, ułożenie boczno-plecowe. Nogi zgięte w kolanach pod kątem rozwartym, podudzia skrzyżowane. Lewa ręka zgięta w łokciu pod kątem prostym. WYPOSAŻENIE: Na S od kości udowych przy krawędzi grobu – amfora gliniane (1; Ryc. 360, I). Na S od kości podudzi – duży grocik krzemienisty (2; Ryc. 360, II), na N od nich 1 grocik krzemienisty (2; Ryc. 360, III). Na N od kości miednicy, przy krawędzi grobu – grocik krzemienisty (2; Ryc. 360, IV). Przy lewym barku grocik krzemienisty (2; Ryc. 360, IX), na kości miednicy – grocik krzemienisty (2; Ryc. 360, XII). W NW

rogu jamy grobowej – siekierka krzemienista czworosieczna (3; Ryc. 360, V). Pod lewym kolaniem – siekierka krzemienista czworosieczna (4; Ryc. 360, VI). Paciorki fajansowe (5): biały i zielonkawy – na N od kości miednicy, przy krawędzi jamy grobowej (Ryc. 360, VII), 2 białe i 1 zielony – między kośćmi ud (Ryc. 360, XI), kilka, w tym 1 „dobrze zielony” – przy prawym boku (Ryc. 360, XIII), mały paciorek – między żebrami prawego boku (Ryc. 360, XV), 7 białych paciorków – na S od klatki piersiowej (Ryc. 360, XVI), zielony i biały – na E od nich (Ryc. 360, XVII), 3 białe – na S od miejsca, gdzie powinna leżeć czaszka (Ryc. 360, XIX), 4 białe – na rozwleczonych kościach klatki piersiowej (Ryc. 360, XX), 4 białe – na SE od glinianej amfory (Ryc. 360, XXI), 2 białe – na SE od rozwleczonych kości klatki piersiowej (Ryc. 360, XXII), 2 białe – w okolicy, gdzie powinna znajdować się czaszka (Ryc. 360, XXIII), 25 białych i zielonych – w W części grobu, w miejscu ograniczonym znakami < >, pod szkieletem (Ryc. 360, XIX). W NW jamy grobowej w rogu – mała muszelka ślimaka (6; Ryc. 360, VIII). Przy lewym barku – siekierka krzemienista dwuosieczna (7; Ryc. 360, X). W SW rogu jamy grobowej – fragment szydła kościanego

Ryc. 360. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 25.
 Fig. 360. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 25.

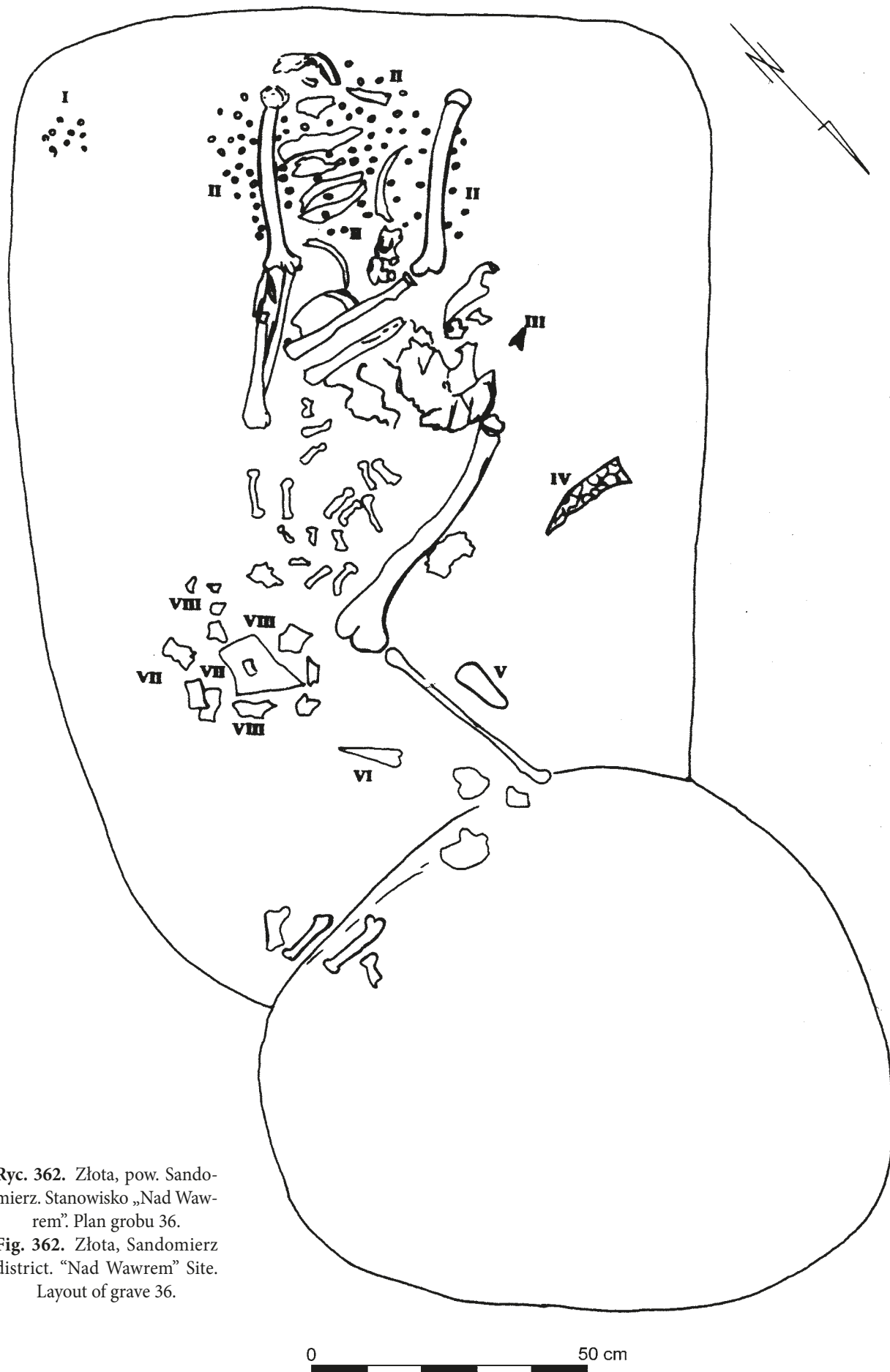
Ryc. 361. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 25. Zabytki krzemienne (1–5, 7), kościany (6), miedziany (8), fajansowe (9) i gliniany (10).

Fig. 361. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 25. Artefacts made of flint (1–5, 7), bone (6), copper (8), faience (9) or clay (10).

(8; Ryc. 360, XIV). Przy lewym barku „2 wisiorki zielone z ornamentem” (9; Ryc. 360, XVIII). Pod kośćmi ludzkimi na wysokości pasa oraz na W od niego – kości małego zwierzęcia (10; Ryc. 360, XXIV). W części W jamy grobowej, pod kośćmi – szpila kościana (12; Ryc. 360, XVII). Między kośćmi małego zwierzęcia – kości przepalone (zwierzęce?), (11; Ryc. 360, XXIV). Pod kośćmi miednicy – nóż sierpowaty (13; Ryc. 360, XXVIII). UWAGI: Grób z powodu nieznacznej głębokości był rozwleczonej w górnych poziomach. Czaszka, prawdopodobnie, na skutek orki, uległa zniszczeniu i rozwleczeniu. Prawie tuż pod samą powierzchnią gruntu znajdował się fragment żuchwy. Szyjka amfory (Ryc. 360, 1) umieszczona była 5–8 cm pod powierzchnią ziemi. INWENTARZ GROBU: 1. Dwuucha amfora gliniana zdobiona odciskami sznura i listwami plastycznymi. Szyja częściowo uszkodzona. Wysokość 19 cm, średnica wylewu 8 cm (Ryc. 361, 10); [*]. 2. Zachowały się tylko 2 grociki z krzemienia czekoladowego [-]; jeden z nich wykonany został z wyświeconego odłupka z gładzonej siekiery (Ryc. 361, 2), drugi posiada odłamany wierzchołek (Ryc. 361, 7). Wymiary: 1,97 x 0,87 x 0,24 cm i 3,1 x 1,4 x 0,3 cm 3. Uszkodzona podczas pracy siekiera czworosieczna z krzemienia wołyńskiego. Ostrze, fragment obucha i bok częściowo zagładzone. Ostrze zaszczerbione. Bok zniszczony. Wymiary: 6,1 x 2,75 x 1 cm (Ryc. 361, 1); [-]. 4. Gładzona siekiera czworosieczna z krzemienia pasiastego Wymiary: 8,3 x 4,9 x 1,8 cm (Ryc. 361, 3); [-]. 5. Zachowało się 46 całych i 21 fragmentów jednosegmentowych paciorków fajansowych o barwie białej lub niebieskiej. Średnica paciorków 0,44–0,62 cm, średnica otworów 0,24–0,36 cm, grubość 0,37–0,91 cm (Ryc. 361, 9); [-]. 6, 8. Zabytki zaginęły. 7. Siekierka dwusieczna z krzemienia pasiastego Wymiary: 9 x 4,2 x 1,7 cm (Ryc. 361, 4). 9. Zachował się tylko jeden rurkowaty paciorek ze zgiętej blaszki miedzianej. Długość 2,5 cm, średnica około 0,45 cm (Ryc. 361, 8); [-]. 10. Zachowały się 4 kości: 2 fragmenty śródstopia owcy, fragment kości piszczelowej owcy, fragment rzepki bydlęcej; [-]. 11. 4 fragmenty przepalonych kości; [-]. 12. Szpila kościana z ukośnie przewierconym otworem. Długość 7,4 cm (Ryc. 361, 6); [-]. 13. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 12 x 3,5 x 0,9 cm (Ryc. 361, 5); [-].

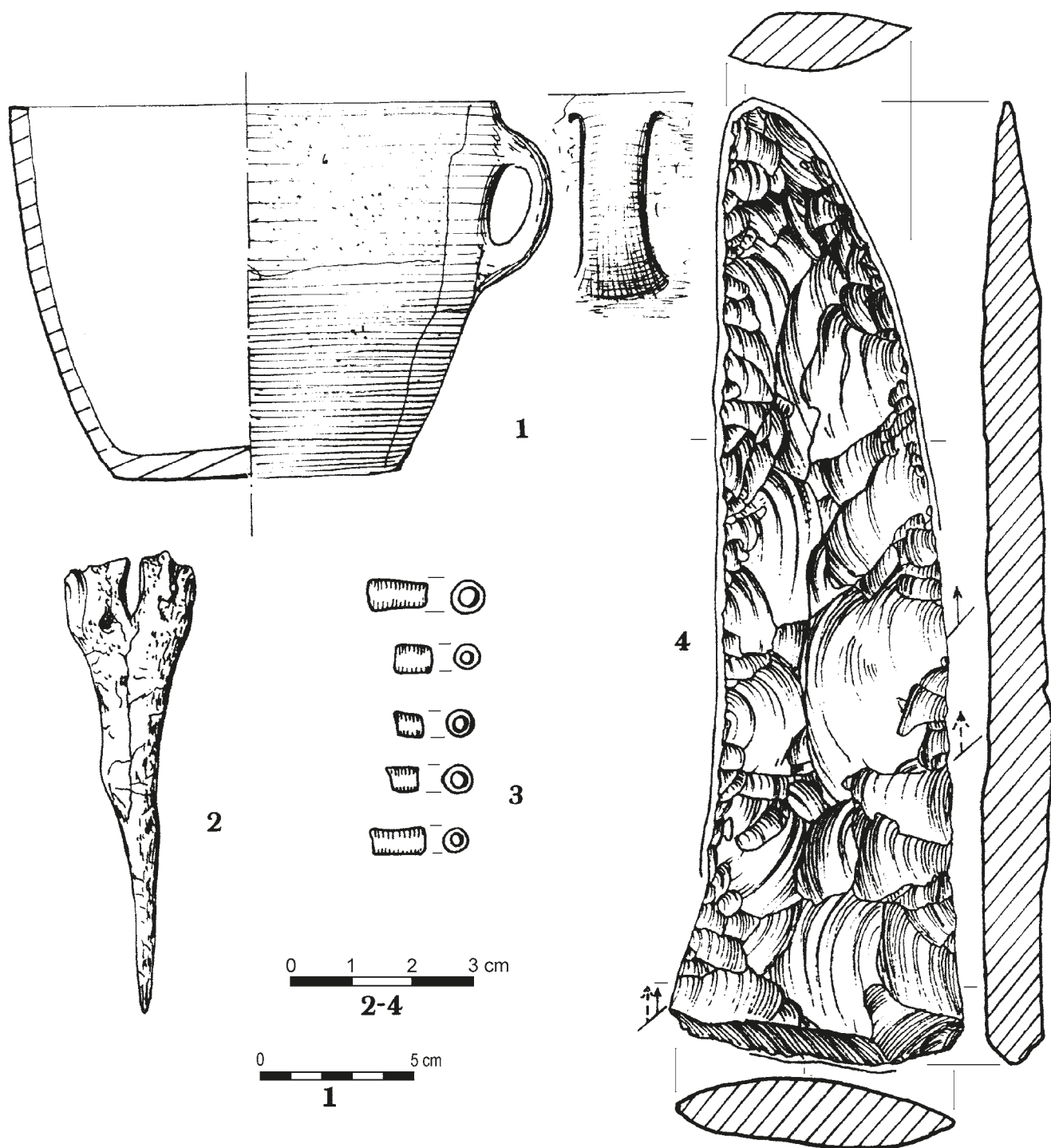
Grób 36

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z zaokrąglonymi rogami i o jednej krawędzi łukowatej. Wymiary: 145 x 99 cm (Ryc. 362). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Brak czaszki, części kończyn dolnych, żeber, pałeczek. Zachowała się żuchwa (Ryc. 362, IX). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, położenie boczno – plecowe. Prawa ręka wyprostowana, lewa zgięta w łokciu pod kątem rozwartym. Lewa noga zgięta w kolanie pod kątem prostym. WYPOSAŻENIE: Paciorki fajansowe (1): przeważnie zielono – niebieskie i fragment białych w S rogu jamy grobowej (Ryc. 362, I), 74 zielono – niebieskie i białe – między kośćmi klatki piersiowej i wokół nich (Ryc. 362, II), 4 zielone pod szkieletem. Na W od kości miednicy – grociki krzemienne (2; Ryc. 362, III). Na W od kości uda – nóż sierpowaty krzemienisty (3; Ryc. 362, IV). Na W od kości podudzia – siekierka krzemienista (4; Ryc. 362, V). Na E od podudzia – szydło kościane (5; Ryc. 362, VI). Na E od kolan fragmenty naczyń glinianych (6–8; Ryc. 362, VII). Wokół nich – odłupki i narzędzia krzemienne (9–12, Ryc. 362, VIII). STRATYGRAFIA: W NE kraniec grobu wkopana była jama (bez numeru), w planie w przybliżeniu okrągła o średnicy 78–99 cm i głębokości 75 cm od powierzchni gruntu. W jamie nie było zabytków tylko kilka kawałków czerwonej, wypalanej gliny. INWENTARZ GROBU: 1. Zabytki zaginęły (około 82 szt.). W archiwum prof. dr hab. Jana Machnika znajduje się rysunek 5 paciorków jednosegmentowych o średnicy 0,4–0,5 cm i grubości 0,5–1 cm (Ryc. 363, 3). 2, 4. Zabytki zaginęły. 3. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary: 15,5 x 5 x 1,2 cm (Ryc. 363, 4); [-]. 5. Szydło z kości śródstopia owcy. Długość 7,5 cm (Ryc. 363, 2); [-]. 6. Kubek gliniany, częściowo uszkodzony. Wysokość 12,1 cm, średnica otworów 16 cm (Ryc. 363, 1); [-]. 7. 8 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki WB; [-]. 8. Drobnego fragmentu ceramiki WB ze spiczastym guzkiem; [-]. 9. 3 odłupki [-], z krzemienia wołyńskiego – 2 i krzemienia świeciechowskiego – 1 (złamany). 10. 2 odłupki z siekiery (?) z krzemienia pasiastego. Na stronie wierzchniej wyświecenie grani oraz ślady gładzenia; [-]. 11. Wiórowiec z krzemienia świeciechowskiego. Wierzchołek załuskany stromo na stronę górną, krawędzie boczne drobnym retuszem, naprzemianległe. Przy krawędziach bocznych, wyświecenia. Wymiary: 6,5 x 1,7 x 0,45 cm; [-]. 12. Korowy odłupek łuskany z krzemienia pasiastego. Łuskanie na obie strony. Wymiary: 5,3 x 4,3 x 0,8 cm; [-].

Ryc. 362. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 36.

Fig. 362. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 36.

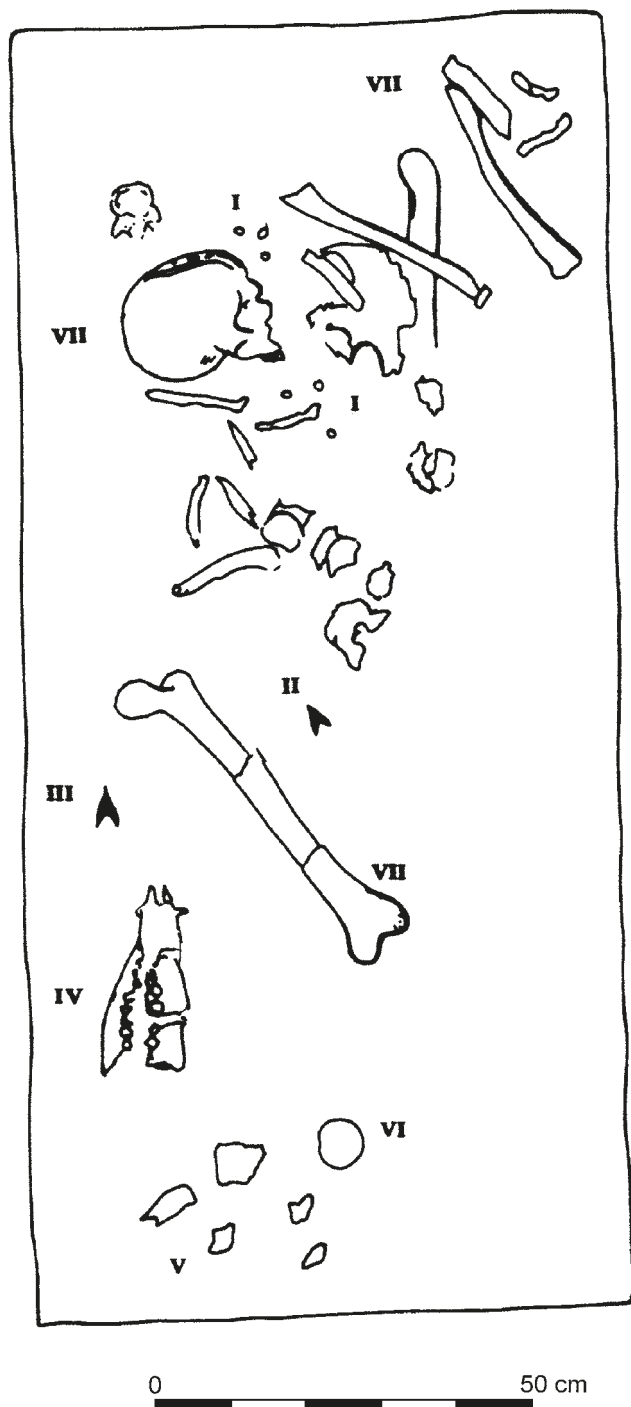

Ryc. 363. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 36. Zabytki gliniany (1), kościany (2), fajansowe (3), krzemienny (4).

Fig. 363. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 36. Artefacts made of clay (1), bone (2), faience (3) or flint (4).

Grób 38

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU. GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU – ? – 35 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny (?) o wymia-

Ryc. 364. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 38.

Fig. 364. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 38.

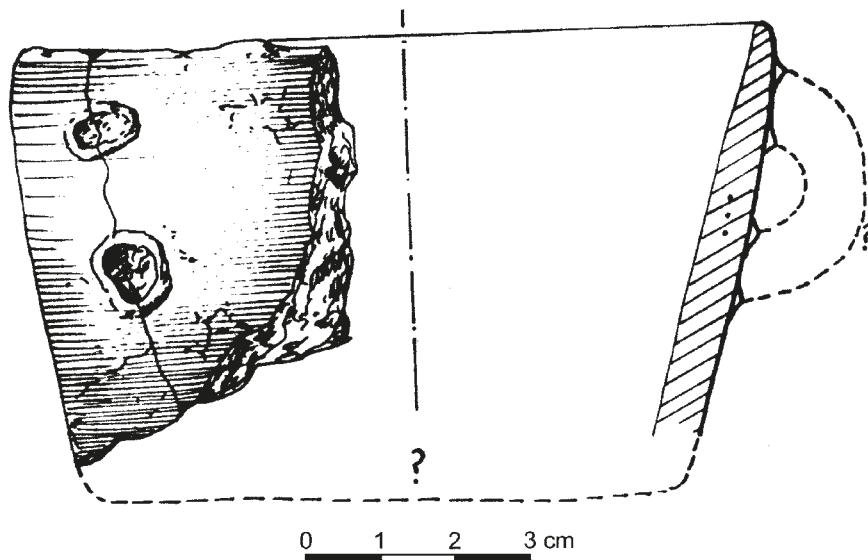
rach: (?) 140 x 64 cm (Ryc. 364). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby, kości chaotycznie rozwleczone, brak wielu z nich (Ryc. 364, VII). ILOŚĆ SZKIELETÓW: ? PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO : Wg A. Wiercińskiej – **mężczyzna (?)**, **adultus – maturus (22–50 lat)**. ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W SW części jamy grobowej, przy czaszce – paciorki fajansowe zielone i białe (1; Ryc. 364, I). Pod szkieletem – 7 zielonkawych paciorków fajansowych (1), z których 1 był wielosegmentowy. W środkowej części grobu – 2 grociki krzemienne (2; Ryc. 364, II–III). W pobliżu NE rogu jamy grobowej – żuchwa dzika lub świni (3; Ryc. 364, IV). Na NE od niej – fragmenty naczyń (4–7; Ryc. 364, V), Przy nich kamień (8, Ryc. 364, VI). INWENTARZ GROBU: 1–3, 8. Zabytki zaginęły. 4. Fragment kubka (?) glinianego z utraconym uchem. Średnica wylewu 10,1 cm (Ryc. 365); [-]. 5. Fragment wylewu naczynia glinianego nieornamentowany WB; [-]. 6. Fragment dna naczynia WB o średnicy około 8 cm; [-]. 7. 6 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki WB; [-].

Grób 39

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 15–20 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z zaokrąglonymi rogami. Kraniec SW grobu zaokrąglony. Wymiary : 165 x 82 cm (Ryc. 366). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły, kości zniszczone, brak czaszki. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne. Nogi skurczone w kolanach pod kątem prostym. Układ rąk nieznan (Ryc. 366, X). WYPOSAŻENIE: Na NE od miejsca, gdzie powinna być czaszka – rozbita amforna gliniana (1; Ryc. 366, I) i nóż sierpowaty krzemienisty (2; Ryc. 366, II). W okolicy szyi – fragment rozdzielaacza kościanego (3; Ryc. 366, III). Paciorki fajansowe (4), 4 długie białe i jeden krótki biały – na klatce piersiowej (Ryc. 366, IV), 14 paciorków białych i zielonkawych – na E od kości udowych (Ryc. 366, VI), 4 paciorki – pod szkieletem. W zgięciu kolan – 2 paciorki kościane (5; Ryc. 366, V). Przy stopach szkieletu – rozbita amforna gliniana (6; Ryc. 366, VII). Na W od miejsca, gdzie powinna znajdować się głowa szkieletu – fragment czaszki zwierzęcej (żuchwy świni lub dzika – 7; Ryc. 366, VIII). Na W od kości miednicy – grociki

Ryc. 365. Złota, pow. Sandomierz. Stano-
wisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu
38. Zabytek gliniany.

Fig. 365. Złota, Sandomierz district. “Nad
Wawrem” Site. Burial goods from grave 38.
Clay artefact.

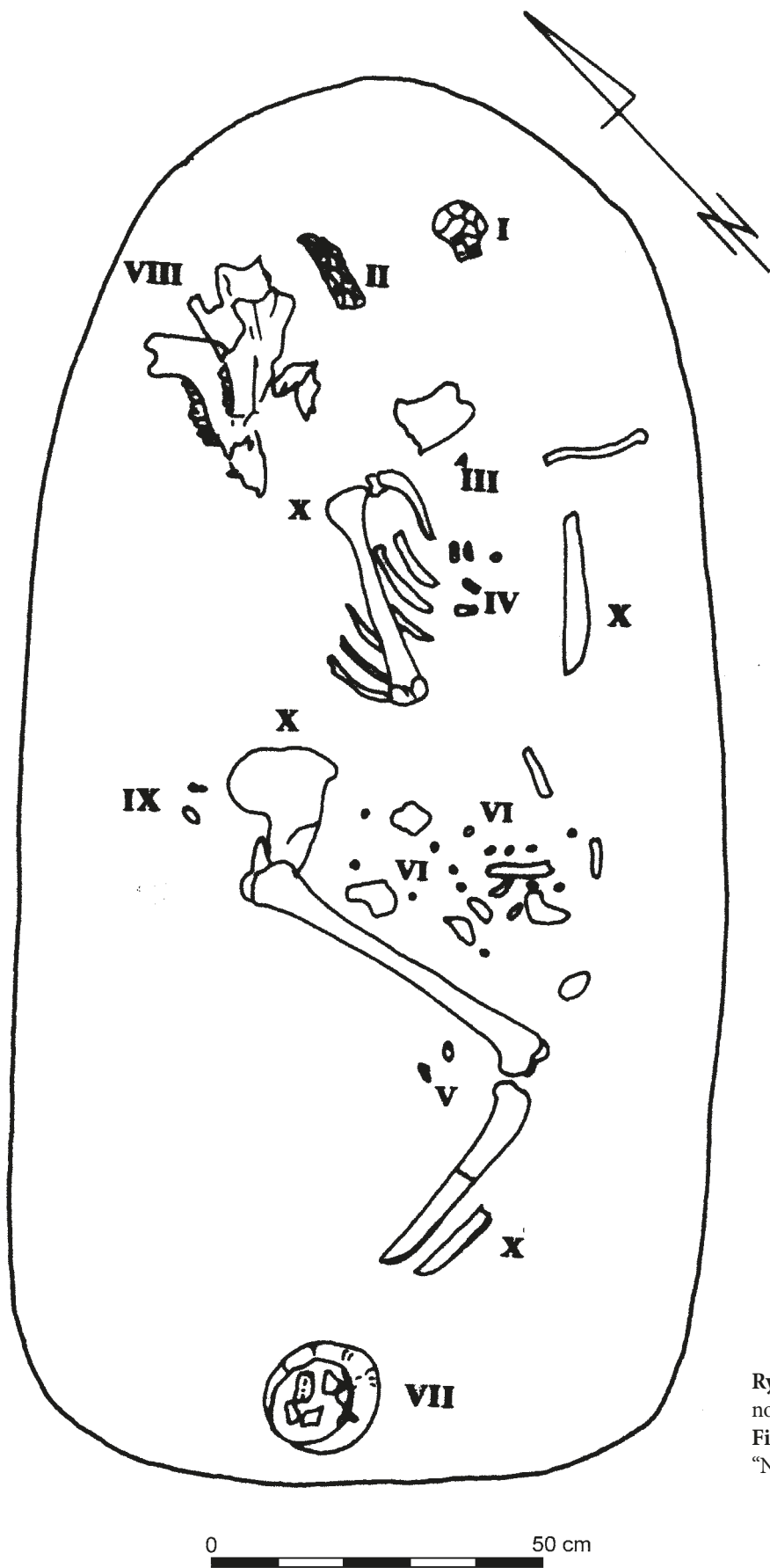

i odłupek krzemienny (8; Ryc. 366, IX). W jamie grobowej – 3 wisiorki z zębów zwierzęcych (10). UWAGI: Naczynia i szkielet uległy uszkodzeniu z powodu niewielkiej głębokości jamy grobowej. INWENTARZ GROBU: 1. Uszkodzona amforka gliniana, bezucha, zdobiona odciskami sznura i stempelkiem. Wysokość 8,6 cm, średnica brzuśca 9,6 cm (Ryc. 367, 1); [-]. 2. Nóż sierpowaty z krzemienia ożarowskiego. Wymiary 11,24 x 4,3 x 1,43 cm (Ryc. 367, 4); [-]. 3. Fragment co najmniej dwuotworowego rozdzielacza kościanego. Wymiary: 1,1 x 0,9 x 0,6 cm. Średnica otworów 0,25 cm (Ryc. 367, 3); [-]. 4. Zachowało się 13 paciorków jednosegmentowych fajansowych białych i niebieskawo-zielonych. Średnica 0,48–0,62 cm, grubość 0,4–0,96 cm (Ryc. 367, 5); [-]. 5. 2 beczułkowate paciorki z kości długich zwierzęcych. Średnica 0,95 cm. Długość 0,9 cm i 1,67 cm (Ryc. 367, 6); [-]. 6. Uszkodzona dwuucha amfora gliniana zdobiona plastycznymi listwami i żłobkami. Wysokość 13 cm, średnica brzuśca 16 cm (Ryc. 367, 2); [*]. 7. Zabytek zaginął. 8. Grocik z krzemienia świeciechowskiego. Wymiary: 2,2 x 1,5 x 0,3 cm (Ryc. 367, 8); [*]. 9. Odłupek z krzemienia bałtyckiego (?); [-]. 10. Fragment kła zwierzęcia mięsożernego (?) i 2 fragmenty zawieszek z zębów zwierzęcia mięsożernego. Długość 2,4 cm, średnica zachowanych otworu 0,33 cm (Ryc. 367, 7); [-].

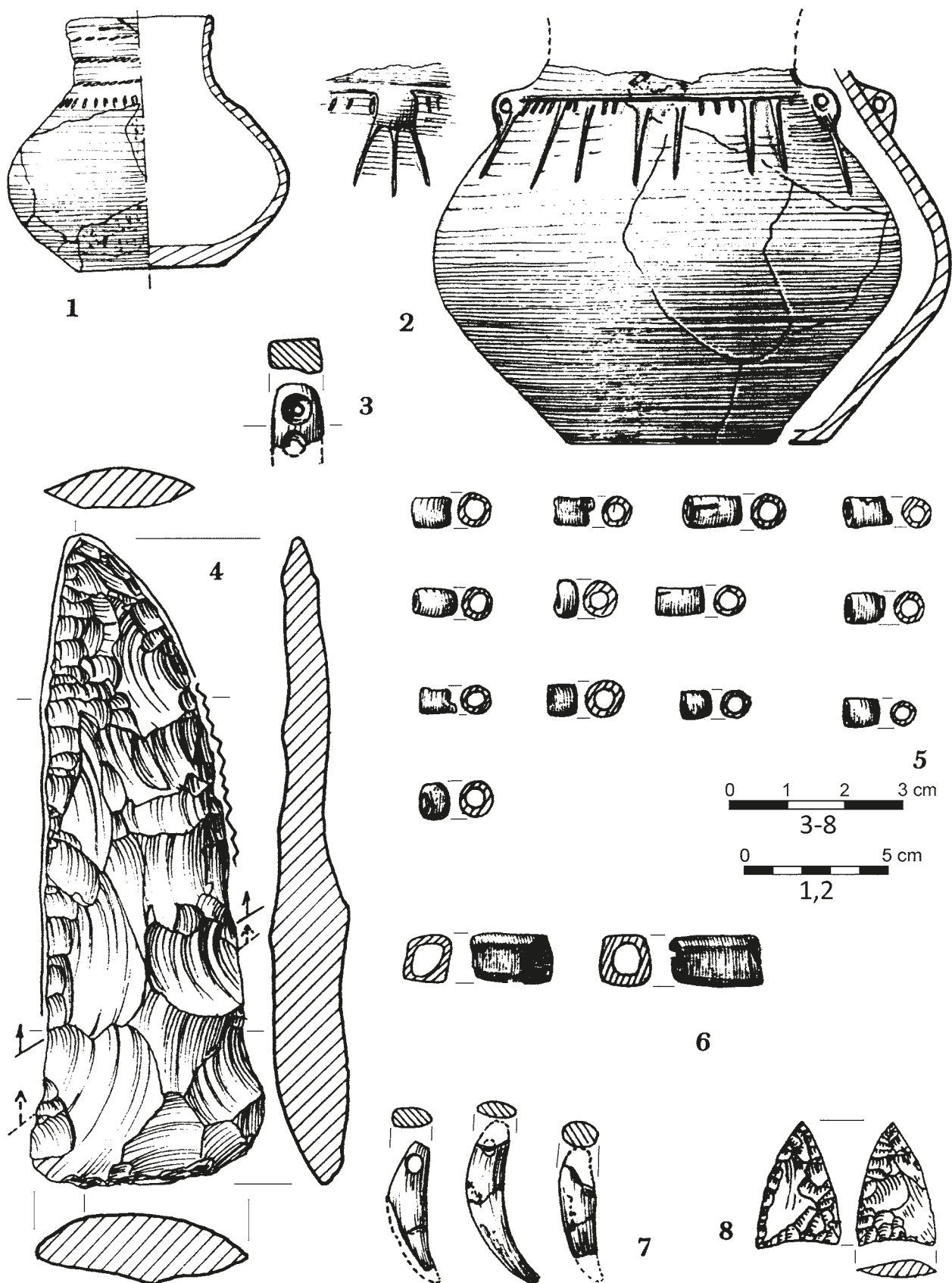
Grob 40

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 10–15 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny (?). Jego przypuszczalny przebieg zaznaczono linią przerywaną (Ryc. 368). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE ? ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły, brak czaszki i wielu kości, szkielet kompletnie zniszczony

i przemieszany (Ryc. 368, VII). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: Na E od skupiska kości – sztydło kościane (1; Ryc. 368, I). Na SE od skupiska kości – miseczka gliniana (2; Ryc. 368, II), amforka gliniana (3; Ryc. 368, III), dolna część naczynia glinianego (4; Ryc. 368, IV), fragmenty glinianych naczyń (5–8; Ryc. 368, V), okrągłe paciorki z muszli (9; Ryc. 368, VI) i zielonkawego fajansu (10; Ryc. 368, VI). Przy szkieletcie leżało kilka muszli małży (11) i kawałki przepalanej gliny (12). INWENTARZ GROBU: 1. Sztydło z kości śródstopia owcy, długość 10,1 cm (Ryc. 369, 1); [-]. 2. Miseczka gliniana zdobiona na krawędzi 5 guzkami plastycznymi. Wysokość 4 cm, średnica wylewu 10,4 cm (Ryc. 369, 7); [-]. 3. Dwuucha asymetryczna amforka gliniana. Jedno ucho odtrącone, uszkodzony wylew i powierzchnia brzuśca. Wysokość 6,5 cm, średnica wylewu 6,5 cm (Ryc. 369, 4); [-]. 4. Środkowa i dolna część amfory glinianej. Wysokość 10 cm, średnica dna 7,5 cm (Ryc. 369, 8); [-]. 5. Fragment górnej części brzuśca amfory glinianej KT, zdobionej poziomymi i łukowatymi liniami rytymi (Ryc. 369, 6); [-]. 6. Fragment górnej części naczynia glinianego KAK, zdobionego odciskami lewoskrętnego sznura (Ryc. 369, 5); [-]. 7. Dno amfory glinianej KM. Średnica 8,2 cm (Ryc. 369, 9); [-]. 8. 11 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki o cechach technologicznych naczyń schyłkoweolitycznych i WB; [-]. 9. 15 całych i 2 fragmenty okrągłych paciorków z muszli o średnicy 0,51–0,68 cm; średnica otworów 0,2–0,3 cm i grubość 0,09–0,15 cm (Ryc. 369, 3); [-]. 10. 2 całe i 3 fragmenty jednosegmentowych paciorków z niebieskawo-zielonego i kremowego fajansu. Średnica paciorków 0,55 cm i 0,6 cm, średnica otworów 0,18 cm i 0,36 cm, grubość 0,5 i 0,8 cm (Ryc. 369, 2); [-]. 11–12. Zabytki zaginęły.

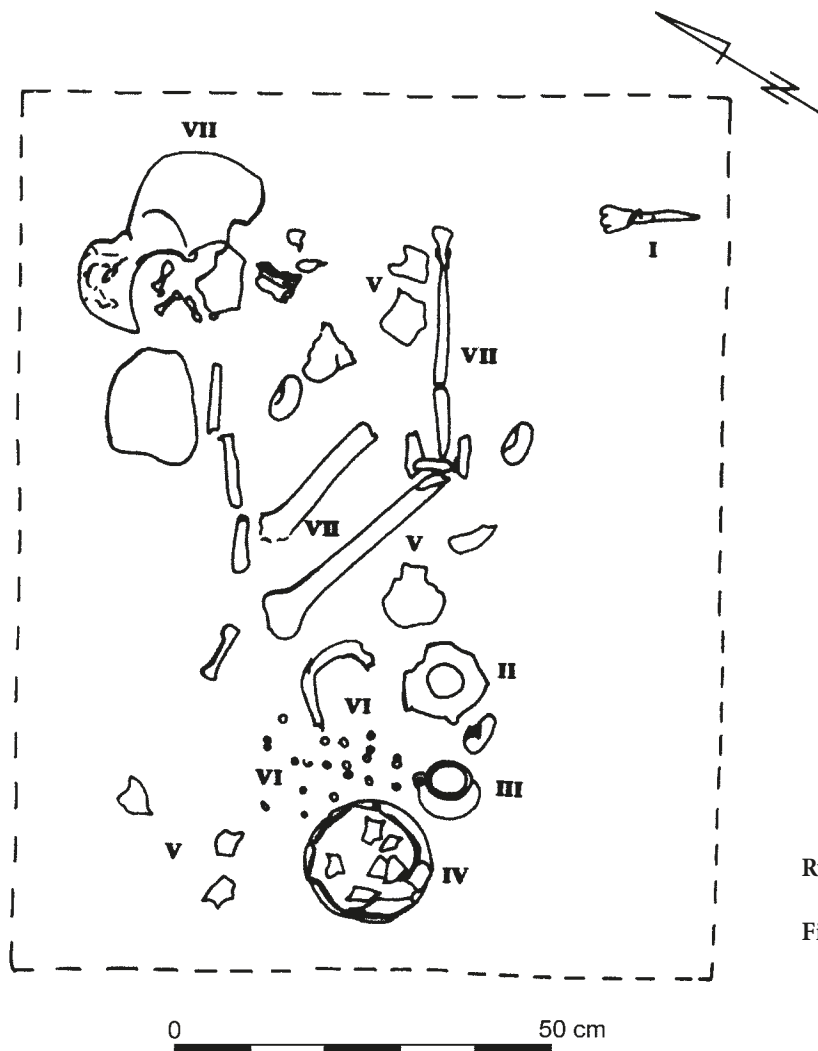

Ryc. 366. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 39.
 Fig. 366. Złota, Sandomierz district.
 “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 39.

Ryc. 367. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 39. Zabytki gliniane (1-2), kościane (3, 6-7), krzemienne (4, 8) i fajansowe (5).

Fig. 367. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 39. Artefacts made of clay (1-2), bone (3, 6-7), flint (4, 8) or faience (5).

Ryc. 368. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 40.

Fig. 368. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 40.

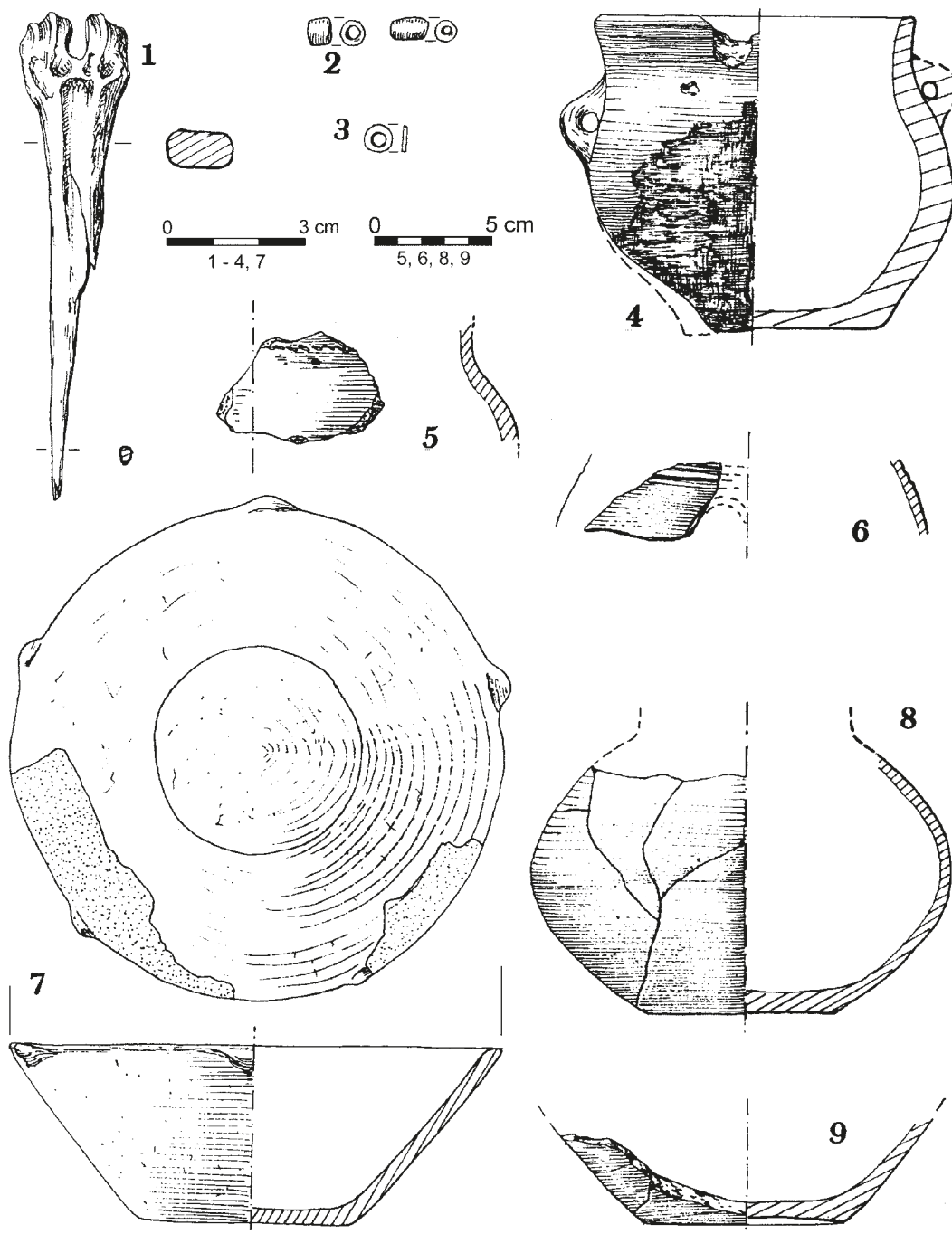
Grób 43

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 25–30 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny (?), zarys jamy grobowej na rysunku (Ryc. 370) ma kształt przypuszczalny, hipotetyczny. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE ? ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Kości zniszczone, górna część szkieletu rozwleczone (Ryc. 370, IV). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Układ rąk nieznan. Nogi zgięte w kolanach pod kątem rozwartym. W odległości około 80 cm od szkieletu – krzemienisty nóż sierpowaty (1; Ryc. 370, I), a wokół niego skupisko muszli małży (2) i kość (Ryc. 370, II). Na W od klatki piersiowej – fragment ceramiki (3; Ryc. 370, III). UWAGI: Szkielet został połączony z ww. zabytkami na rysunku, gdyż wszystkie obiekty znajdowały się na niewielkiej głębokości i mogły być rozwleczone podczas orki. INWENTARZ GROBU: 1. Nóż sierpowaty

z krzemienia ożarowskiego o utraconej podstawie. Wymiary: 10,5 x 3,8 x 1,7 cm (Ryc. 371); [-]. 2. Jak wynika z rysunku, było co najmniej 74 muszle małży. Zabytki zaginęły. 3. Niecharakterystyczny, niezdobiony fragment ceramiki; [-].

Grób 51

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 70 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny (?) o wymiarach (?): 172 x 84 cm (Ryc. 372). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Bardzo zły. Szkielet przemieszany i niekompletny. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? UŁOŻENIE SZKIELETU: ? WYPOSAŻENIE: W NE części grobu misa gliniana (1; Ryc. 272, I). W narożniku N jamy grobowej – wiór krzemienisty z noża sierpowatego (2; Ryc. 372, II). Opodal niego – 2 zgrzebla krzemienne (3–4; Ryc. 372, III). W części środkowej jamy grobowej, przy krawędzi NW, 15 cm powyżej kości szkieletu – sztyło kościane (5;

Ryc. 369. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 40. Zabytki kościany (1), fajansowe (2), z muszli (3) i gliniane (4-9).

Fig. 369. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 40. Artefacts made of bone (1), faience (2), shell (3) or clay (4-9).

Ryc. 372, IV). W środkowej części grobu – 4 grociki krzemienne (6; Ryc. 372, V-VIII). Wokół skupiska kości w części NS jamy grobowej – paciorki fajansowe zielonkawe i białe. Te ostatnie były przeważnie zniszczone (7; Ryc. 372, IX). Pod warstwą humusową – fragmenty naczyń (8-11), kości (12) i krzemienie (13-14). INWENTARZ GROBU: 1. Misa gliniana zdobiona w 6 miejscach na krawędzi 33 kar-

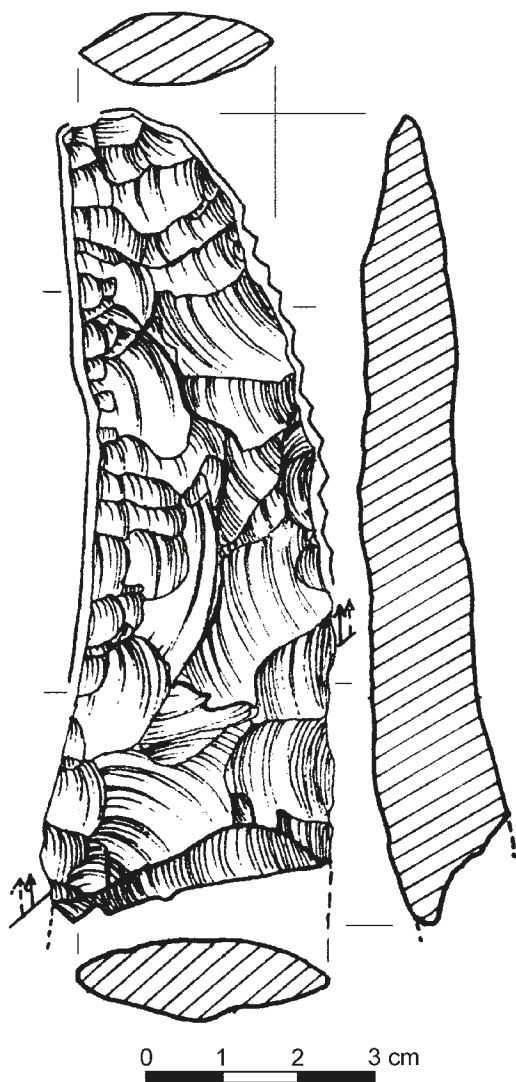
bami (6+4+7+7+4+5). Wysokość 6,4 cm, średnica wylewu 18,4 cm (Ryc. 373, 8); [-]. 2. Wiór z noża sierpowatego z krzemienia ożarowskiego. Zachowana powierzchnia noża silnie wyświecona, krawędź ostrza starta. Wymiary: 6,2 x 2,1 x 0,5 cm (Ryc. 373, 2); [-]. 3. Zgrzebło wzdłużne z odłupka z krzemienia ożarowskiego. Jedna krawędź łuska na retuszem półstromo na stronę spodnią, druga retuszem

Ryc. 370. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 43.
Fig. 370. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 43.

naprzemianległym. Wymiary: 7 x 3,9 x 1,1 cm (Ryc. 373, 1); [-]. 4. Zgrzebło wzdłużne z odłupka z krzemienia ożarowskiego. Krawędź boczna łuskana drobnym retuszem na stronę wierzchnią. Wymiary: 5,2 x 6,6 x 0,9 cm (Ryc. 373, 9); [-]. 5. Szydło z kości piskrzowej owcy, kozy lub sarny. Długość 15,3 cm (Ryc. 373, 3); [-]. 6. Zachowały się tylko 3 grociki [-], z krzemienia czekoladowego – 1 (Ryc. 373, 10), krzemienia ożarowskiego – 1 (Ryc. 373, 11) i krzemienia świciechowskiego – 1 (Ryc. 373, 12). Wymiary: długość 2,6–3,5 cm, szerokość 1,2–1,6 cm, grubość 0,1–0,35 cm. 7. Było co najmniej 27 sztuk paciorków fajansowych. Zabytki

zagięły. 8. 2 fragmenty wylewów naczyń glinianych KAK, zdobionych odciskami sznura lewoskrętnego (Ryc. 373, 6–7); [-]. 9. 2 fragmenty brzuśców naczyń glinianych KAK, zdobionych odciskami stempelka (Ryc. 373, 4–5); [-]. 10. 40 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów ceramiki schyłkowoneolitycznej; [-]. 11. Fragment niezdobionego wylewu naczynia glinianego KAK; [-]. 12. Okruch kości zwierzęcej; [-]. 13. 2 odłupki z krzemienia bałtyckiego; [-]. 14. 2 odłupki [-], z krzemienia świciechowskiego – 1 i krzemienia przepalonego – 1.

Ryc. 371. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”.
Wypożyczenie grobu 43. Zabytek krzemienisty.

Fig. 371. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial
goods from grave 43. Flint artefact.

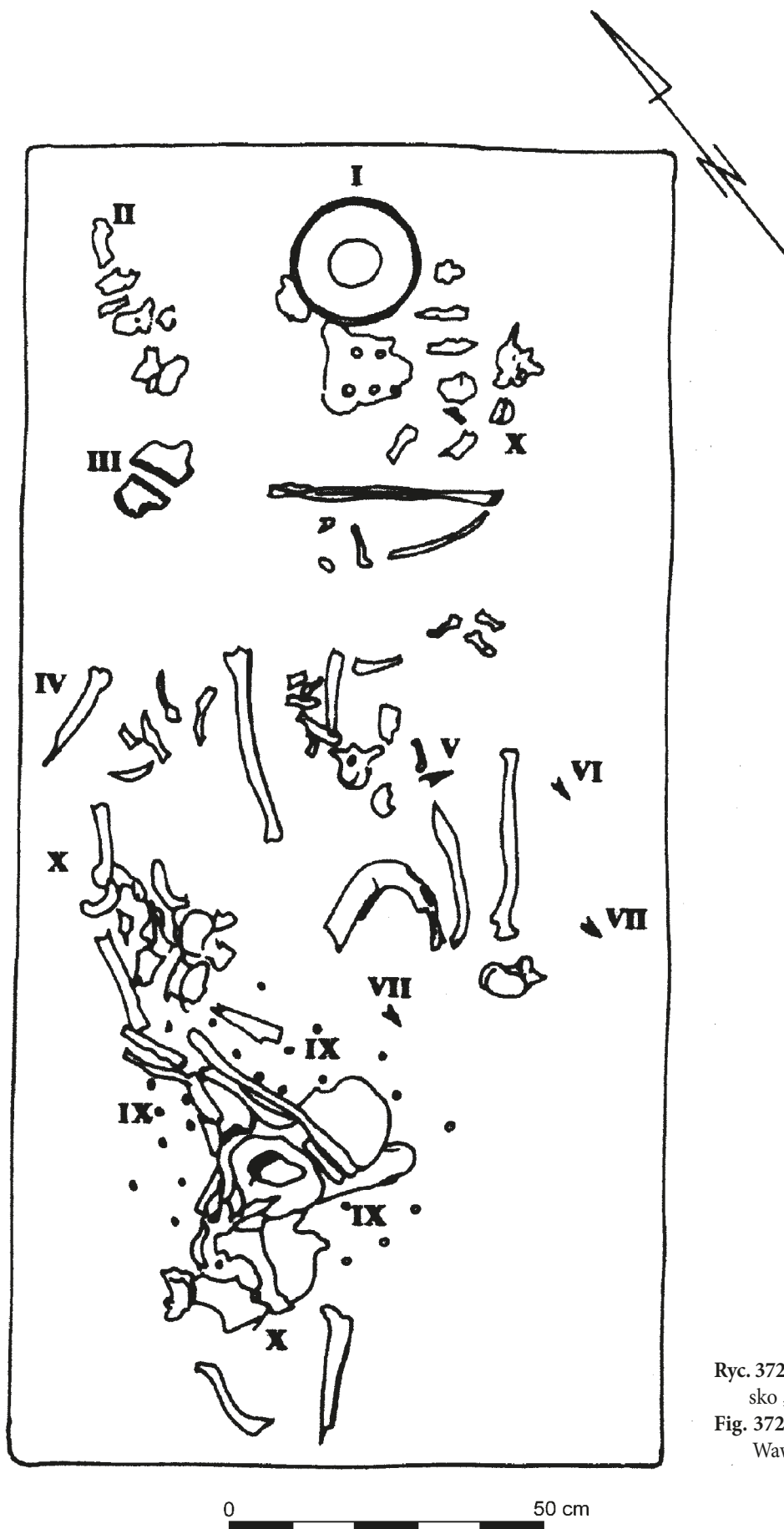
Grób 52

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 75 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny (?) o wymiarach (?): 148 x 61 cm (Ryc. 374). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby. Czaszka zniszczona, brak żeber, kości kręgosłupa i miednicy oraz paliczków (Ryc. 374, XIII). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SWS-NEN. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne. Prawa ręka wyprostowana, lewa zgięta w łokciu pod kątem lekko rozwartym. Nogi zgięte w kolanach pod kątem ostrym. WYPOSAŻENIE: Na kości skroniowej (os temporale) zabarwionej śniedzią – zausznica mie-

dziana (1; Ryc. 374, I). Pod rozgniecionymi kośćmi czaszki – analogiczna zausznica miedziana (2; Ryc. 374, II). Pod żuchwą – duża siekiera krzemienista (3; Ryc. 374, III). Przy prawym barku – mała siekierka z krzemienia pasiastego (4; Ryc. 374, IV). Przy głowie i w górnej części klatki piersiowej – białe i zielonkawe, rozsypujące się paciorki fajansowe (5; Ryc. 374, V). Po lewej stronie klatki piersiowej – szpila kościana z otworem (6; Ryc. 374, VI). Przy kości miednicy – 9 grocików krzemienistych (7; Ryc. 374, VII) oraz (?) łuszczeń krzemienistych (8; Ryc. 374, X). Przy podudziach, w NE części grobu – tarczka miedziana (9; Ryc. 374, VIII), nóż sierpowały krzemienisty (10; Ryc. 374, IX), rozbite naczynie gliniane (11; Ryc. 374, XI) oraz „cienki, duży odłupek” krzemienisty (12; Ryc. 374, XIII). INWENTARZ GROBU: 1–2, 4–6, 10, 12. Zabytki zaginęły. 3. Gładzona siekiera z krzemienia pasiastego. Ostrze częściowo zaszczerbione. Wymiary: 13,9 x 6,36 x 3,05 x 3,53 cm (Ryc. 375, 12); [*]. 7. 9 grocików [-], z krzemienia pasiastego – 4 (Ryc. 375, 4, 9, 10–11), krzemienia czekoladowego – 2 (Ryc. 375, 3, 7), krzemienia woskowo – czekoladowego – 2 (Ryc. 375, 6, 8), krzemienia świeciechowskiego – 1 (Ryc. 375, 5). Na 6 zachowały się fragment lepiszcza żywicznego (Ryc. 375, 4–8, 10). Wymiary: długość 1,83–3,8 cm, szerokość 1,08–1,64 cm, grubość 0,25–0,4 cm. 8. Łuszczeń dwubiegunowy z krzemienia świeciechowskiego. Wymiary: 3,3 x 3,7 x 1,3 cm (Ryc. 375, 1); [-]. 9. Zaśniedziała tarczka z blaszki miedzianej o grubości 0,03 cm, częściowo uszkodzona, czteroosłowa, zdobiona ornamentem sztanowanych punktów. Wewnętrzny owal tworzyły 34 dołki – punkty ornamentacyjne. Wymiary: 3,62 x 2,9 cm (Ryc. 375, 2); [-]. 11. Dwuucha amfora gliniana zdobiona ornamentem odciskanych dołków. Wysokość 17,1 cm, średnica brzośca 17,1 cm (Ryc. 375, 13); [-].

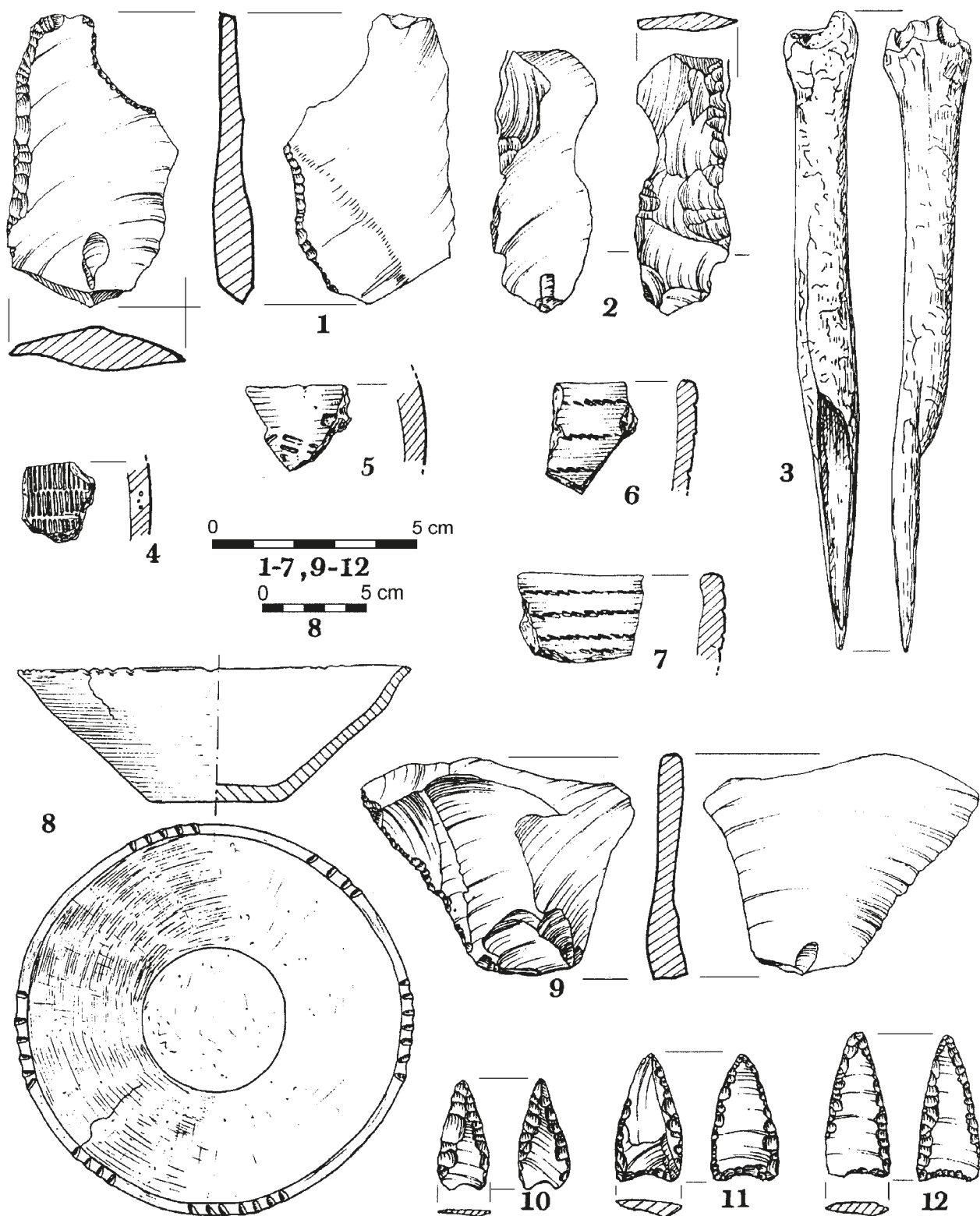
Grób 56

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 80 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z zaokrąglonymi rogami i krótszymi bokami. Wymiary: 153 x około 80 cm. (Ryc. 376). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Zły. Szkielet niekompletny, zniszczony i rozwleczony (Ryc. 276, VIII). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Z zachowanych fragmentów wynika, że lewa ręka była wyprostowana wzdłuż ciała, zaś nogi skurczone w kolanach pod kątem prostym. WYPOSAŻENIE: W miejscu, gdzie powinna być czaszka oraz wokół klatki piersiowej, a także w okolicy kości udowej – paciorki fajansowe białe i zielone (1; Ryc. 376, I, III). Na SW od klatki piersiowej, przy krawędzi jamy grobowej – żuchwa zwierzęcia (małego przeżuwacza lub świni – dzika; 2; Ryc. 376, II). W okolicy kolan, podudzi i stóp – 4 grociki krzemienne (3;

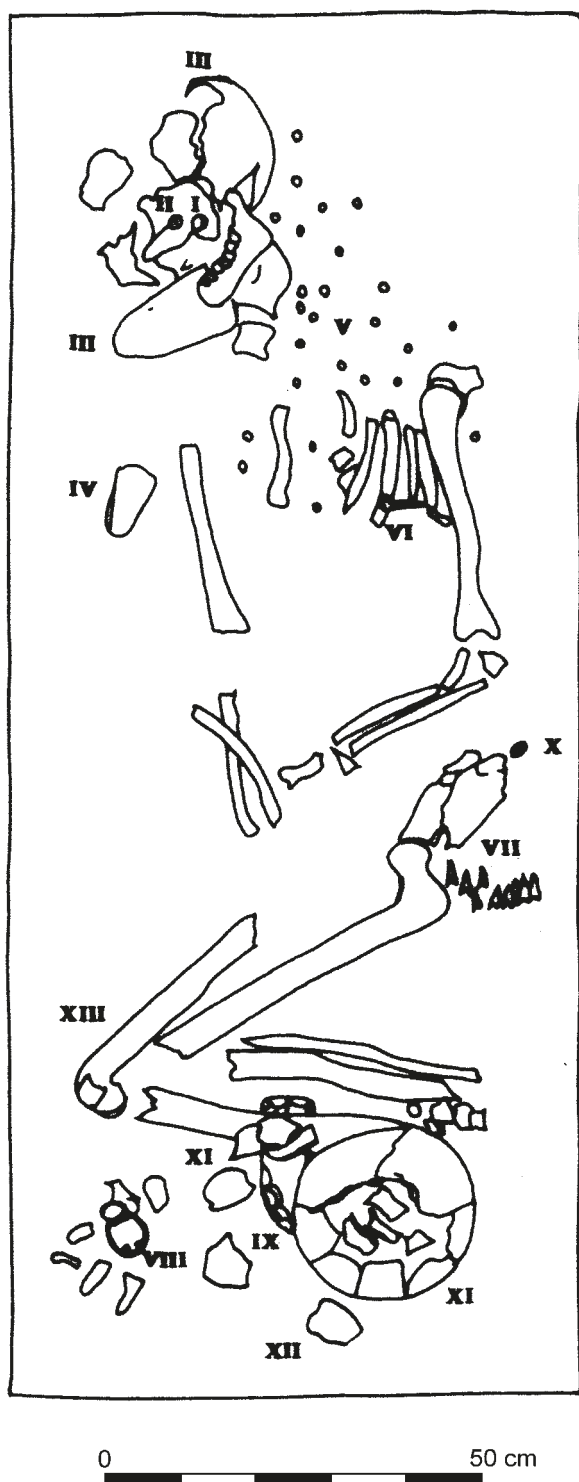
Ryc. 372. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 51.

Fig. 372. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 51.

Ryc. 373. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 51. Zabytki krzemienne (1-2, 9-12), kościany (3) i gliniane (4-8).

Fig. 373. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 51. Artefacts made of flint (1-2, 9-12), bone (3) or clay (4-8).

Ryc. 374. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”.
Plan grobu 52.

Fig. 374. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Lay-
out of grave 52.

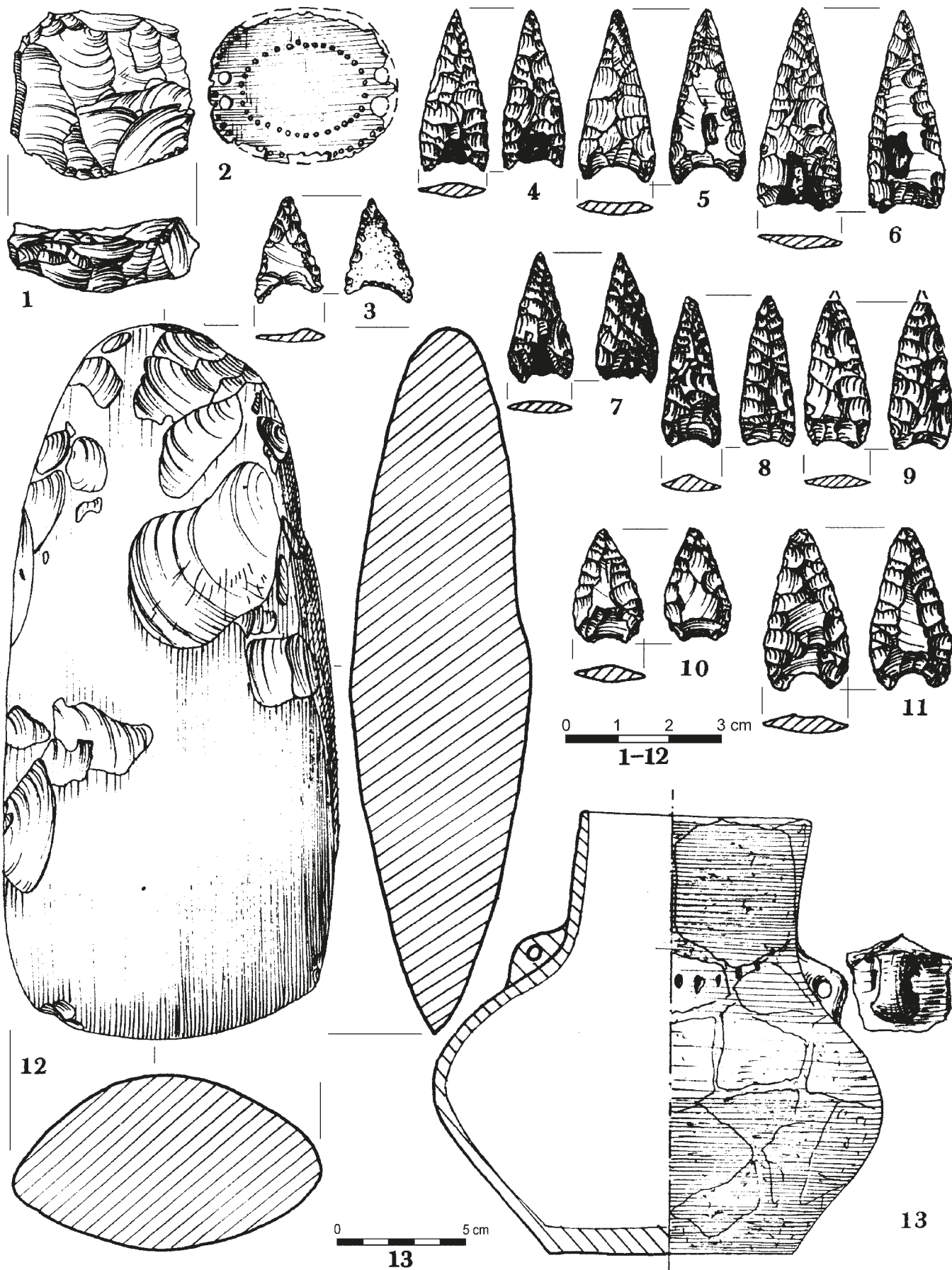
Ryc. 376, IV–VI) oraz „nóż krzem” (4; Ryc. 376, VI). W zgięciu kolan – siekiera krzemienna dwuścienna (5; Ryc. 376, VII). Wokół górnej części szkieletu – fragmenty naczyń glinianych (6; Ryc. 376, IX). INWENTARZ GROBU: 1–2, 4–5. Zabytki zaginęły. 3. Zachowały się tylko 2 grociki z krzemienia czekoladowego. Jeden z nich posiada odłamany wierzchołek – szpic. Wymiary: 2,83 x 1,23 x 0,32 cm i 3,35 x 1,45 x 0,37 cm (Ryc. 377, 6–7); [- = Ryc. 377, 6; ** = Ryc. 377, 7]. 6. 3 fragmenty wylewów naczyń glinianych KT, w tym 1 z listwą plastyczną (Ryc. 377, 4–5); [-]. 7. 2 fragmenty den naczyń glinianych WB. (Ryc. 377, 2–3); [-]. 8. Fragment naczynia glinianego KAK, zdobiony odciskami sznura i plastycznym guzkiem (Ryc. 377, 1); [-]. 9. Niecharakterystyczny fragment naczynia glinianego KAK, zdobiony 2 równoległymi liniami lewoskrętnego sznura; [-]. 10. 6 niecharakterystycznych, niezdobionych fragmentów różnych naczyń WB; [-].

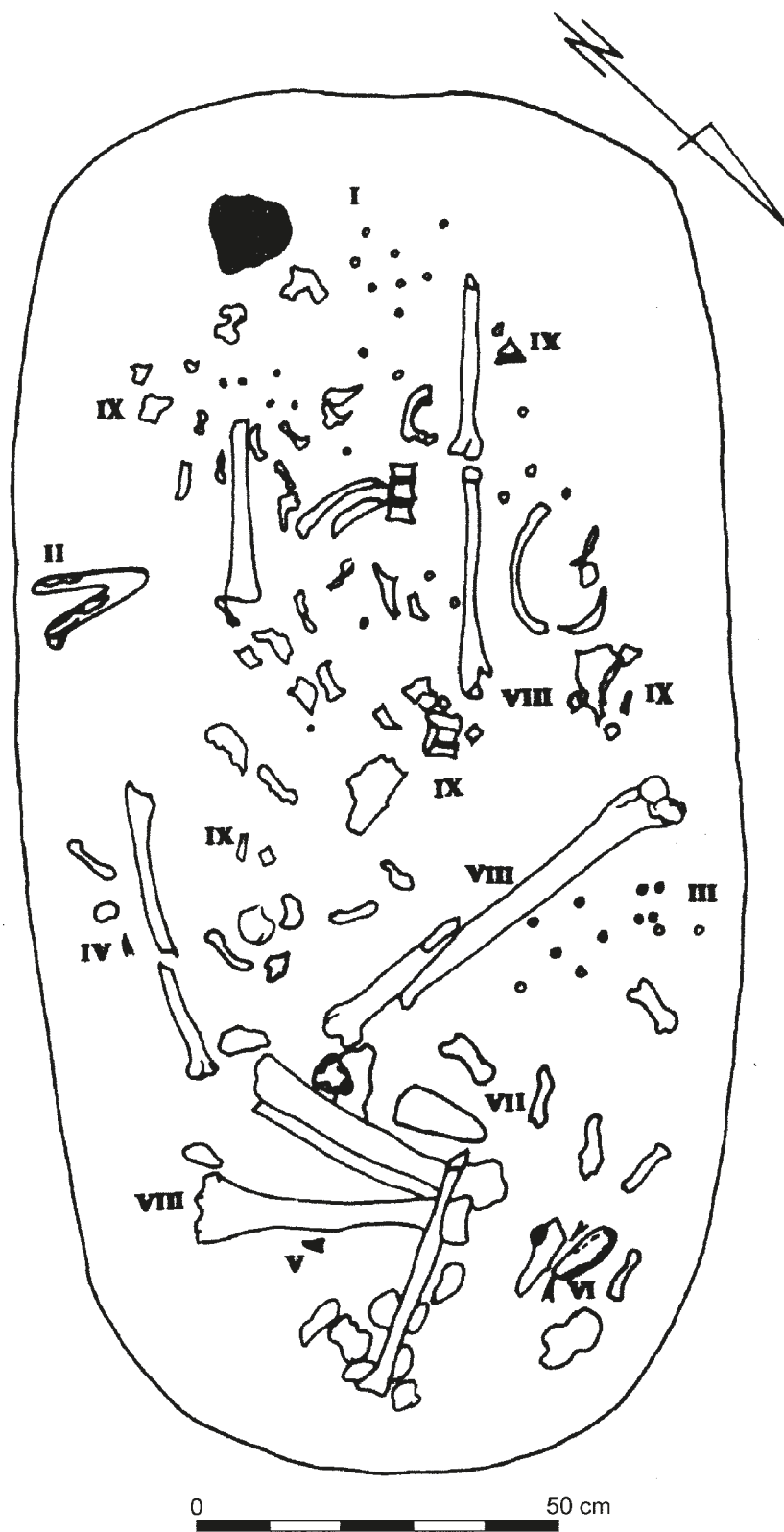
Grób 62

GŁĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GŁĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 25 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Czworoboczny z zaokrąglonymi rogami i jednym krótszym bokiem. Wymiary: 1,43 x 55 cm (Ryc. 378–379). KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: Słaby, brak kości rąk i klatki piersiowej (Ryc. 379, VI). PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Prawoboczne, ułożenie boczno-plecowe. Prawa ręka zgięta mocno w łokciu, dłoń przy barku. Lewa ręka zgięta w łokciu pod niewielkim kątem rozwartym, dłoń na prawym biodrze. Nogi zgięte w kolanach pod kątem rozwartym, podudzia skrzyżowane. WYPOSAŻENIE: Przy prawym ramieniu – zielonkawe paciorki fajansowe (1; Ryc. 379, I). 3 dalsze paciorki (1) pod klatką piersiową. Po lewej stronie kości miednicy – 2 grociki krzemienne (2) i fragment wióra krzemienego (3; Ryc. 379, II). Pod kośćmi podudzi – nóż sierpowaty (4; Ryc. 379, III). Obok podudzi – siekiera krzemienna (5; Ryc. 379, IV). Przy niej – dwie żuchwy

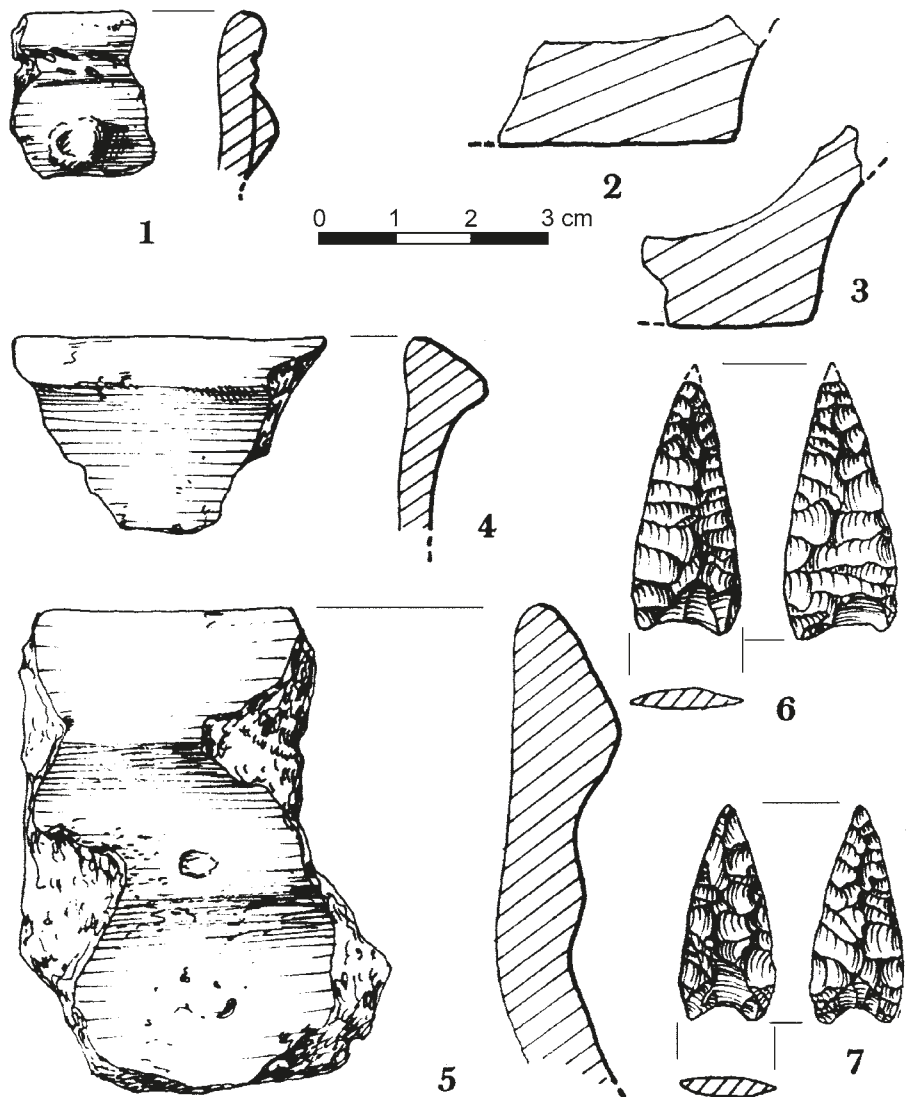
Ryc. 375. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wypożyczenie grobu 52. Zabytki krzemienne (1, 3–12), brązowy (2) i gliniany (13).

Fig. 375. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 52. Artefacts made of flint (1, 3–12), bronze (2) or clay (13).

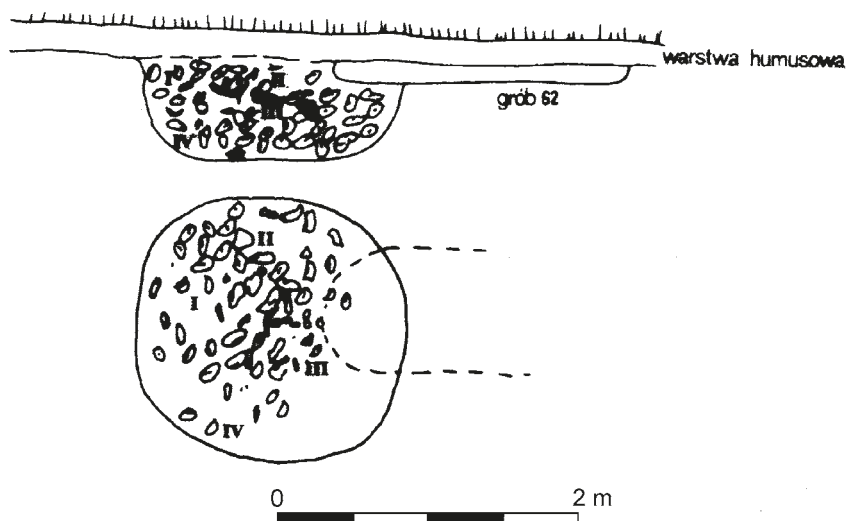

Ryc. 376. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 56.
 Fig. 376. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 56.

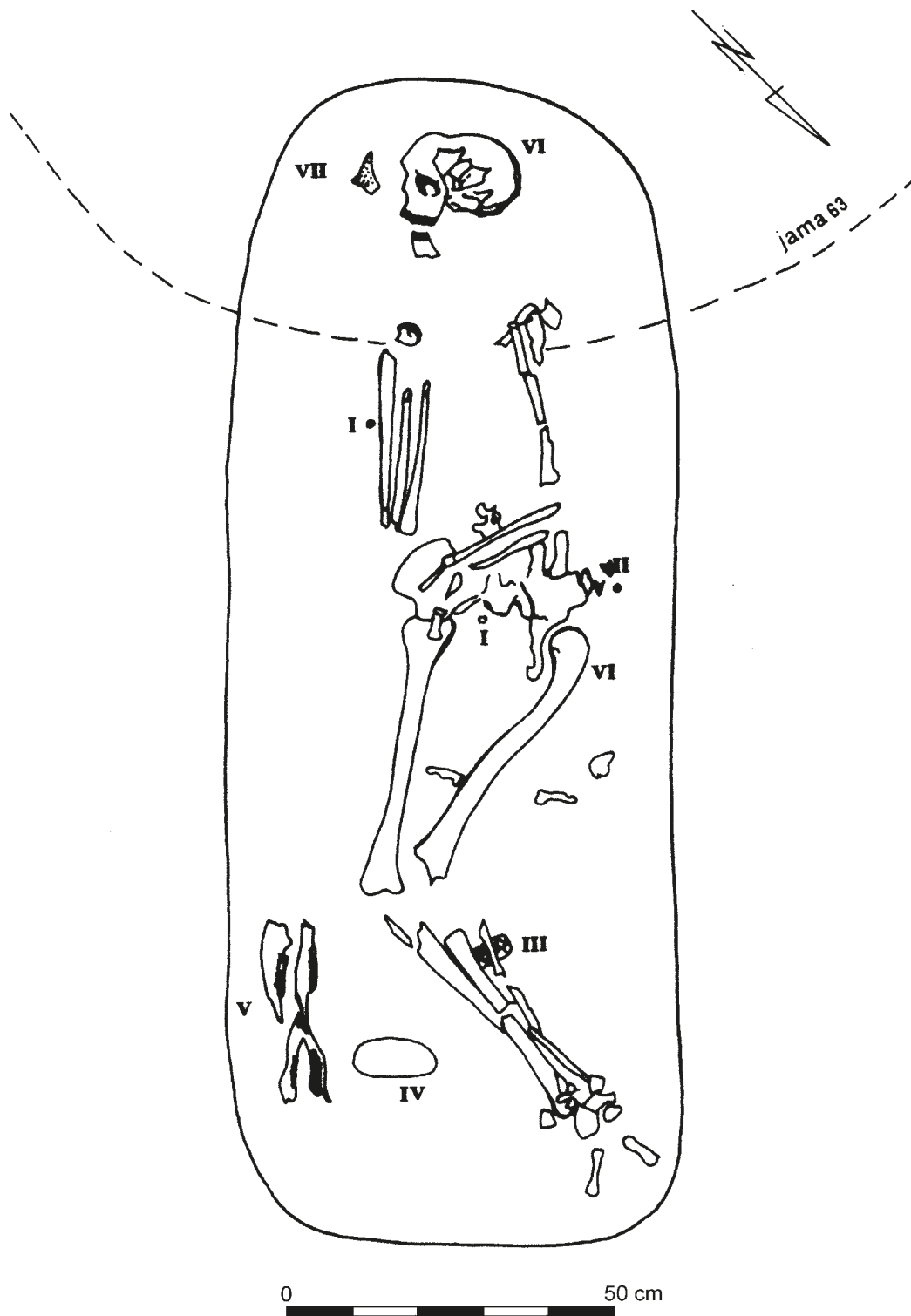
Ryc. 377. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wypo-
sażenie grobu 56. Zabytki gliniane
(1-5) i krzemienne (6-7).

Fig. 377. Złota, Sandomierz district.
“Nad Wawrem” Site. Burial goods
from grave 56. Artefacts made of clay
(1-5) or flint (6-7).

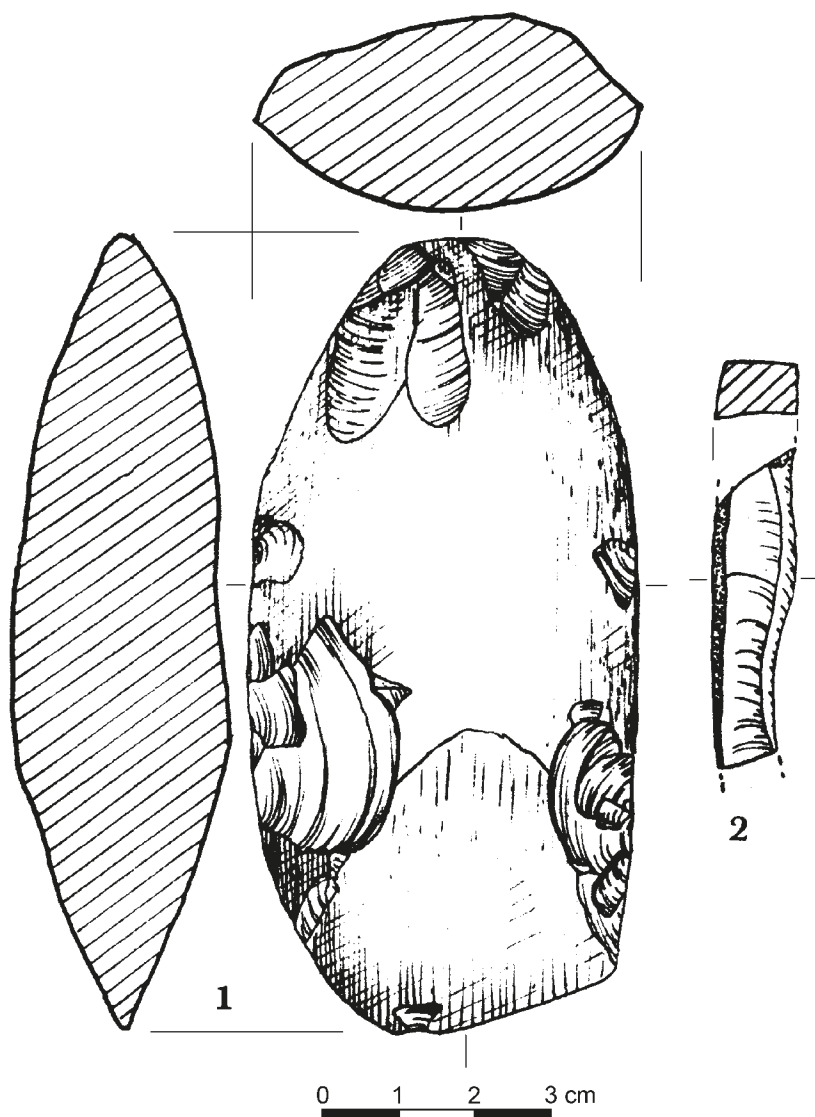

Ryc. 378. Złota, pow. Sandomierz. Stano-
wisko „Nad Wawrem”. Profil i plan grobu
62 i jamy 63.

Fig. 378. Złota, Sandomierz district. “Nad
Wawrem” Site. Profile and layout of grave
62 and pit 63.

Ryc. 379. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 62.
 Fig. 379. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 62.

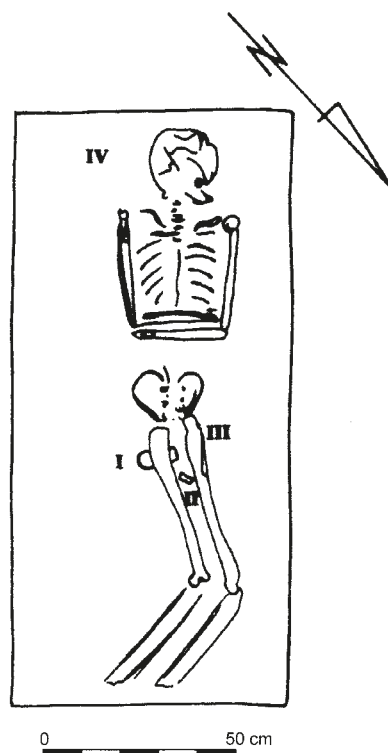
Ryc. 380. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 62.
Zabytki krzemienne.

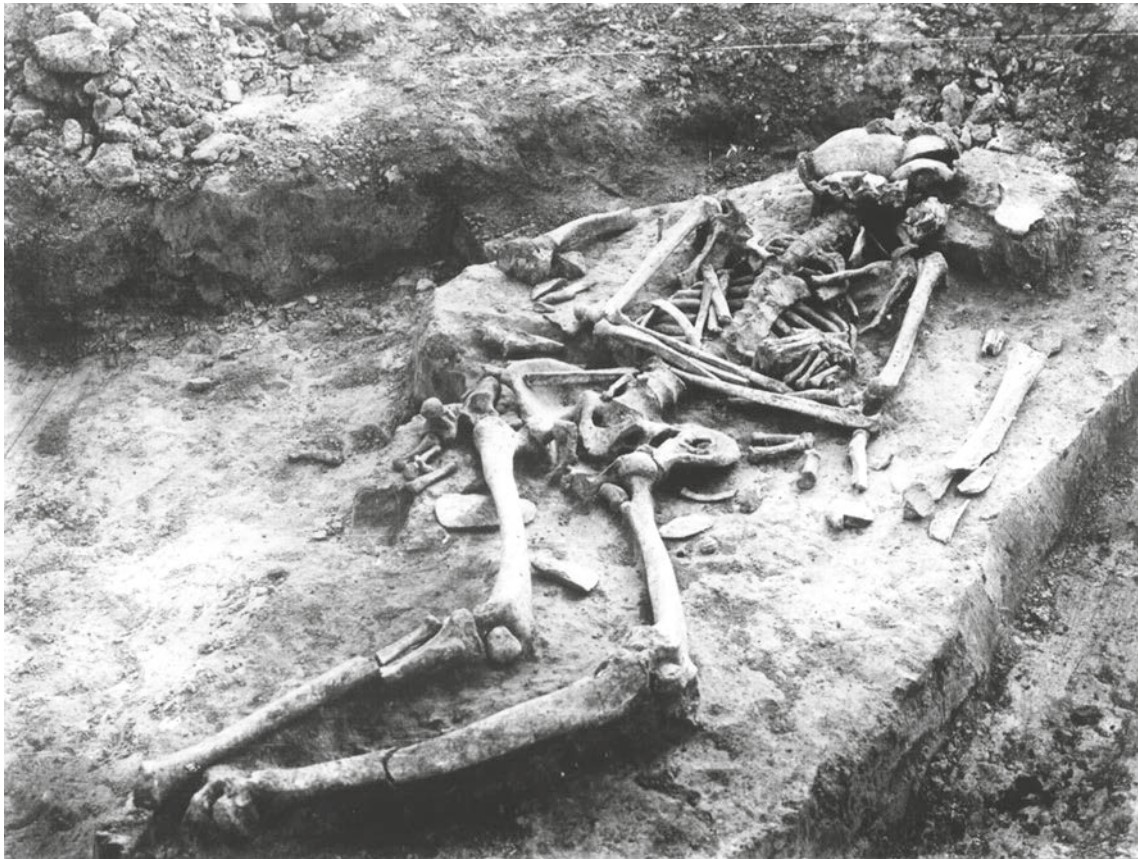
Fig. 380. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 62.
Flint artefacts.

zwierzęce (świni lub dzika; 6; Ryc. 379, V). Przy czaszce – fragment naczynia z ornamentem kłutym (7; Ryc. 379, VII). Pod czaszką – 2 fragmenty ceramiki z ornamentem kłutym i fragment bez ornamentu (8). UWAGI: Fragmenty ceramiki (7, 8) należące do KL-P (faza kłuta) pochodzą z jamy nr 63. STRATYGRAFIA: Grób nr 62 (KM) wkopany był w jamę nr 63, w której znajdowały się materiały KL-P (Ryc. 378–379), tj. fragment ceramiki, kości zwierzęce, przepalone (?) muszle małży, fragment wiórów z krzemienia czekoladowe-

Ryc. 381. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Plan grobu 255.

Fig. 381. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Layout of grave 255.

Ryc. 382. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Grób 255.

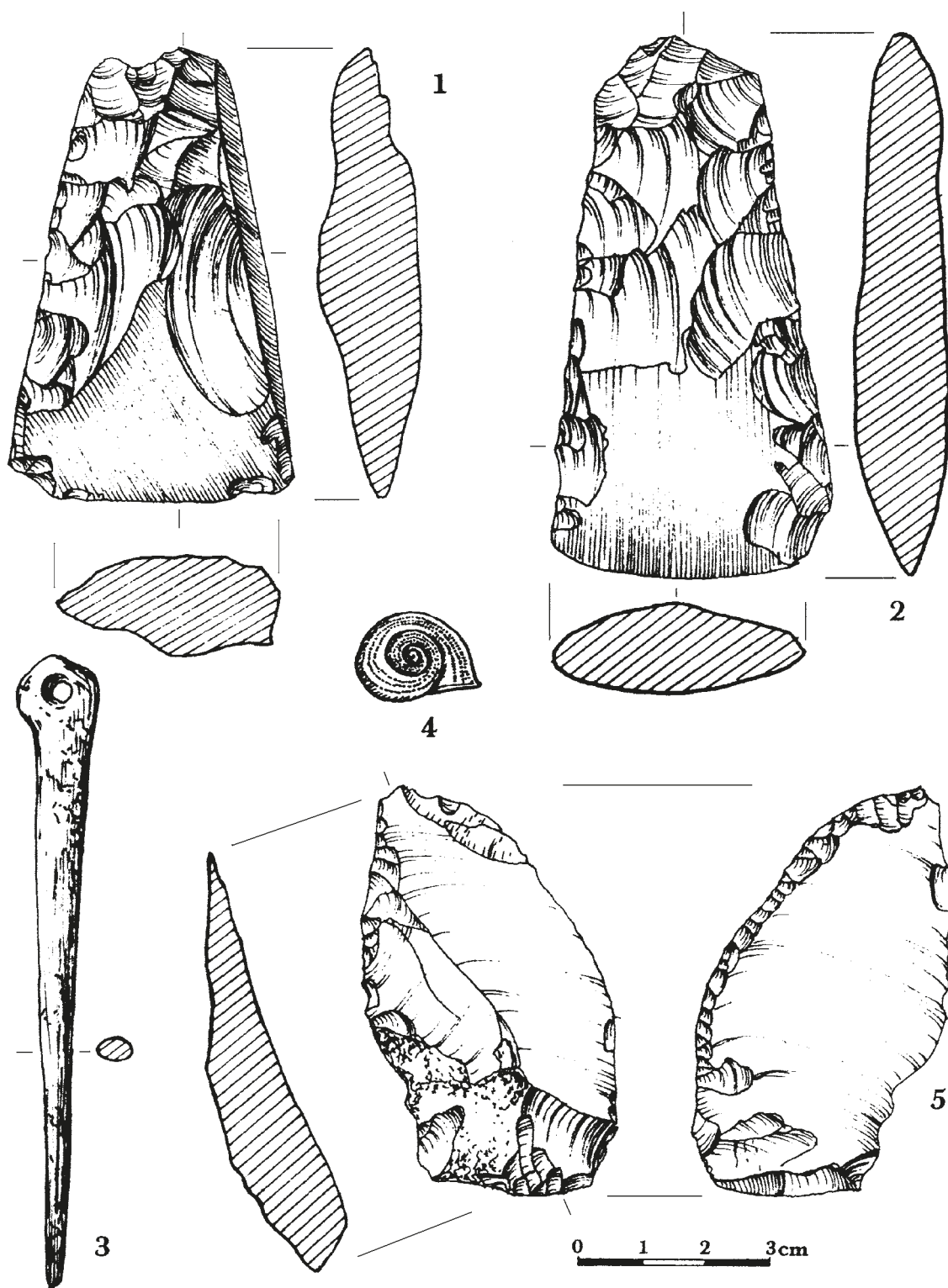
Fig. 382. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Grave 255.

go i fragment tłuka (?) z rdzenia krzemiennego. INWENTARZ GROBU: 1–2, 4, 6–8. Zabytki zaginęły. 3. Obustronnie złamany wiórek korowy z krzemienia czekoladowego. Wymiary: 4,29 x 1,11 x 0,7 cm (Ryc. 380, 2); [-]. 5. Gładzona siekiera dwuścienna z krzemienia pasiastego. Na ostrzu niewielka szczyrba. Wymiary: 10,35 x 3,66 x 1,9 x 2,79 cm (Ryc. 380, 1); [-].

Grób 255

GLĘBOKOŚĆ, NA KTÓREJ UKAZAŁ SIĘ ZARYS GROBU: ? GLĘBOKOŚĆ DNA GROBU: 20–40 cm. KSZTAŁT JAMY GROBOWEJ I JEJ ROZMIARY: Prostokątny (?) o wymiarach (?): 154 x 72 cm. KIERUNEK OSI GROBU: SW-NE. ILOŚĆ SZKIELETÓW: 1. STAN ZACHOWANIA SZKIELETU: W miarę dobry (Ryc. 381–382). Brak kości stóp (?). Czaszka zgnieciona. PŁEĆ I WIEK ZMARŁEGO: ? ORIENTACJA SZKIELETU (GŁOWA-NOGI): SW-NE. UŁOŻENIE SZKIELETU: Lewoboczne, ułożenie boczno-płecowe. Ręce zgięte pod kątem prostym i ułożone prostopadle do kręgosłupa, jedna nad drugą. Nogi zgięte w kolanach pod kątem rozwartym. WYPOSAŻENIE: Między kośćmi udowymi – mała siekierka krzemienista (1; Ryc. 381,

I). Pod prawym udem, blisko miednicy – druga siekierka krzemienista ostrzem zwrócona na zewnątrz (2; Ryc. 381, II). W pobliżu lewego ucha – nieduży krzemienisty odłupek (3). Przy lewym udzie – zgrzebło krzemienne (4) i muszla (5). W warstwie ponad szkieletem (może ponad głową) – szpila kościana (6). W pobliżu szkieletu – zęby i kości zwierzęce (7). INWENTARZ GROBU: 1. Siekierka trójścienna z krzemienia nieokreślonego. Gładzone ostrze i jedna krawędź boczna. Druga krawędź boczna ma powierzchnię dziką, gładzoną częściowo. Obuch wyświecony od oprawy. Ostrze wyszczerbione. Wymiary: 7,3 x 4,6 x 2,1 x 1,65 cm (Ryc. 383, 1); [-]. 2. Siekierka dwuścienna z krzemienia pasiastego, gładzona przy ostrzu i częściowo przy obuchu. Krawędzie boczne starte. Na obuchu ślady wyświecenia do oprawy. Ostrze częściowo uszkodzone (ukruszone). Wymiary: 8,47 x 4,42 x 2,54 x 1,42 cm (Ryc. 383, 2); [-]. 3, 7. Zabytki zaginęły. 4. Zgrzebło wzdłużne z odłupka korowego z krzemienia nieokreślonego. Retusz krawędzi półstrome. Wymiary: 6,9 x 3,6 x 1,3 cm (Ryc. 383, 5); [-]. 5. Muszla ślimaka (Ryc. 383, 4); [-]. 6. Szpila kościana. Otwór poprzecznie wiercony z obu stron. Średnica otworów 0,55 cm, długość szpili 10 cm. (Ryc. 383, 3); [-].

Ryc. 383. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem”. Wyposażenie grobu 255. Zabytki krzemienne (1–2, 5), kościany (3) i muszla ślimaka (4).

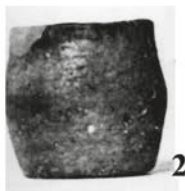
Fig. 383. Złota, Sandomierz district. “Nad Wawrem” Site. Burial goods from grave 255. Artefacts made of flint (1–2, 5) or bone (3) and a snail shell (4).

TABLICE

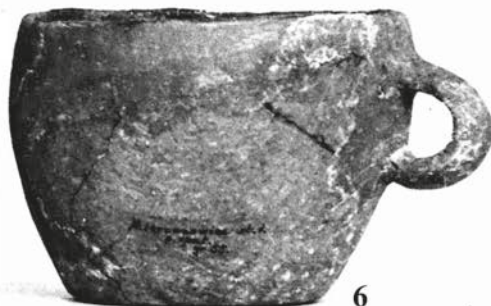
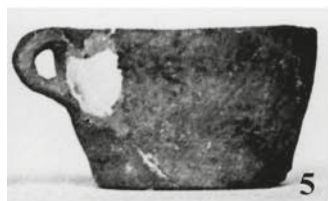

Tablica I. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Naczynia gliniane: 1 – z gr. 4 (Ryc. 11), 2 – z gr. 6 (Ryc. 12, 2), 3 – z gr. 9 (Ryc. 20, 28), 4 – z gr. 11 (Ryc. 21, 1), 5 – z gr. 12 (Ryc. 24, 13), 6 – z gr. 17 (Ryc. 32, 4), 7 – z gr. 23a (Ryc. 52), 8 – z gr. 26 (Ryc. 54, 6), 9 – z gr. 26 (Ryc. 54, 7), 10 – z gr. 29 (Ryc. 61, 7), 11 – z gr. 20 (Ryc. 48, 7).

Table I. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pottery: 1 – Grave 4 (Fig. 11), 2 – Grave 6 (Fig. 12, 2), 3 – Grave 9 (Fig. 20, 28), 4 – Grave 11 (Fig. 21, 1), 5 – Grave 12 (Fig. 24, 13), 6 – Grave 17 (Fig. 32, 4), 7 – Grave 23a (Fig. 52), 8 – Grave 26 (Fig. 54, 6), 9 – Grave 26 (Fig. 54, 7), 10 – Grave 29 (Fig. 61, 7), 11 – Grave 20 (Fig. 48, 7).

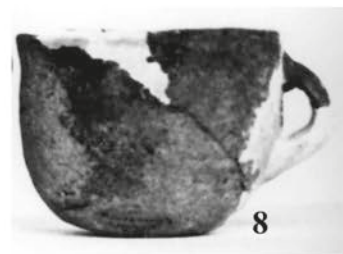
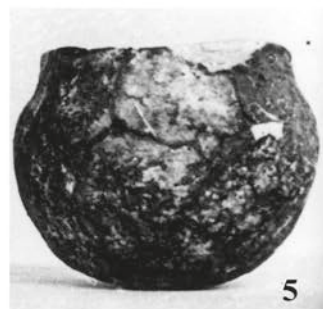
0 10 cm (3, 4a, 4b)

0 10 cm (1, 2, 5-9)

Tablica II. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Naczynia gliniane: 1 – z gr. 35, 2 – z gr. 37 (Ryc. 75, 1), 3 – z gr. 37 (Ryc. 75, 4), 4a, b – z gr. 39 (Ryc. 81, 7), 5 – z gr. 39 (Ryc. 81, 3), 6 – z gr. 55 (Ryc. 11, 9), 7 – z gr. 58 (Ryc. 114), 8 – z gr. 65 (Ryc. 122, 2), 9 – z gr. 66 (Ryc. 123, 8).

Table II. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pottery: 1 – Grave 35, 2 – Grave 37 (Fig. 75, 1), 3 – Grave 37 (Fig. 75, 4), 4a, b – Grave 39 (Fig. 81, 7), 5 – Grave 39 (Fig. 81, 3), 6 – Grave 55 (Fig. 11, 9), 7 – Grave 58 (Fig. 114), 8 – Grave 65 (Fig. 122, 2), 9 – Grave 66 (Fig. 123, 8).

0 10 cm

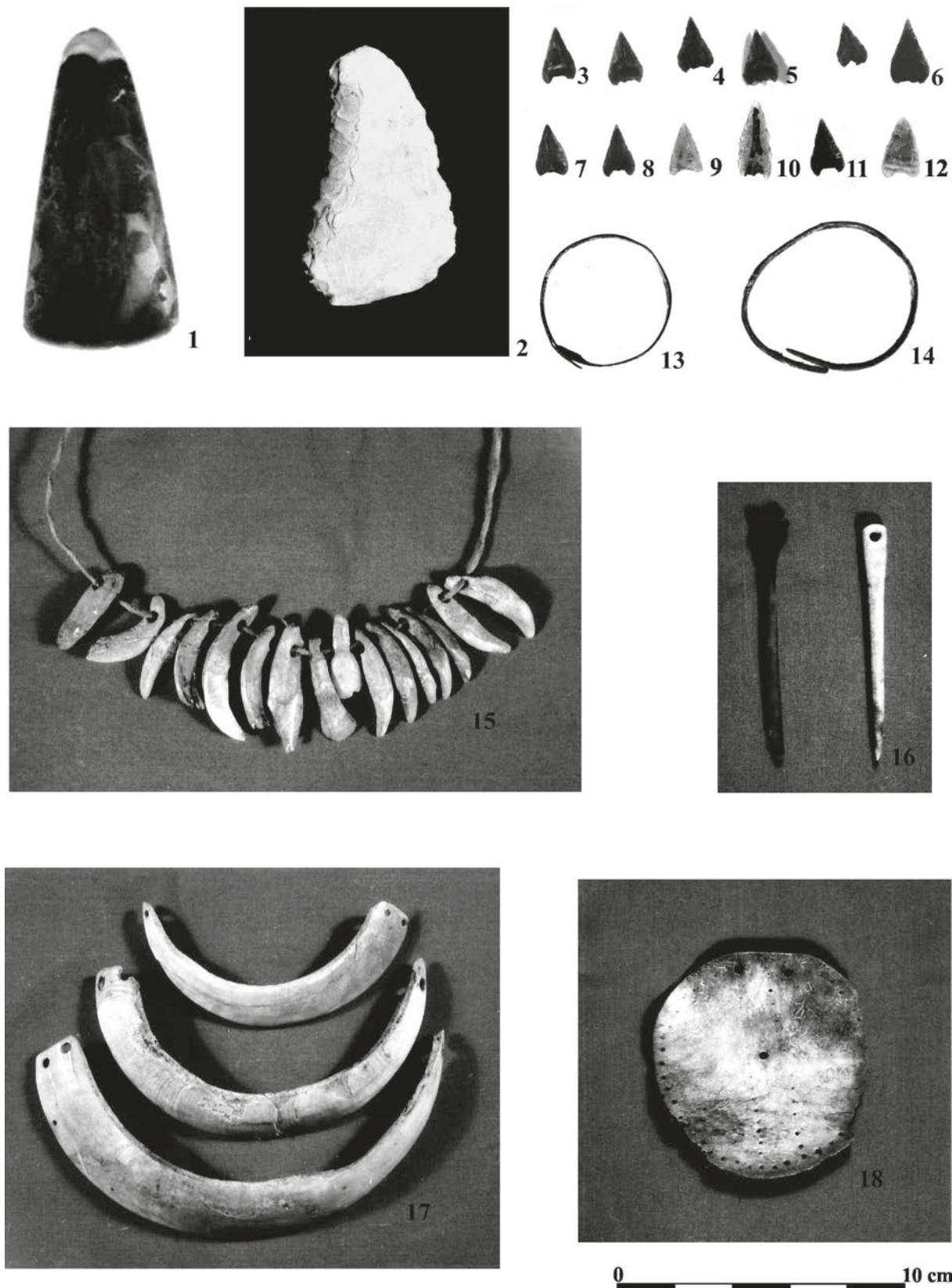
Tablica. III. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Naczynia gliniane: 1 – z gr. 79 (Ryc. 145), 2 – z gr. 93 (Ryc. 165, 14), 3 – z gr. 69 (Ryc. 128), 4 – z gr. 70 (Ryc. 131, 1), 5 – z gr. 86 (Ryc. 154, 9), 6 – z gr. 88 (Ryc. 156), 7 – z gr. 89 (Ryc. 159, 1), 8 – z gr. 96 (Ryc. 166), 9 – z gr. 104 (Ryc. 172, 25), 10 – z gr. 123 (Ryc. 195, 9).

Table III. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pottery: 1 – Grave 79 (Fig. 145), 2 – Grave 93 (Fig. 165, 14), 3 – Grave 69 (Fig. 128), 4 – Grave 70 (Fig. 131, 1), 5 – Grave 86 (Fig. 154, 9), 6 – Grave 88 (Fig. 156), 7 – Grave 89 (Fig. 159, 1), 8 – Grave 96 (Fig. 166), 9 – Grave 104 (Fig. 172, 25), 10 – Grave 123 (Fig. 195, 9).

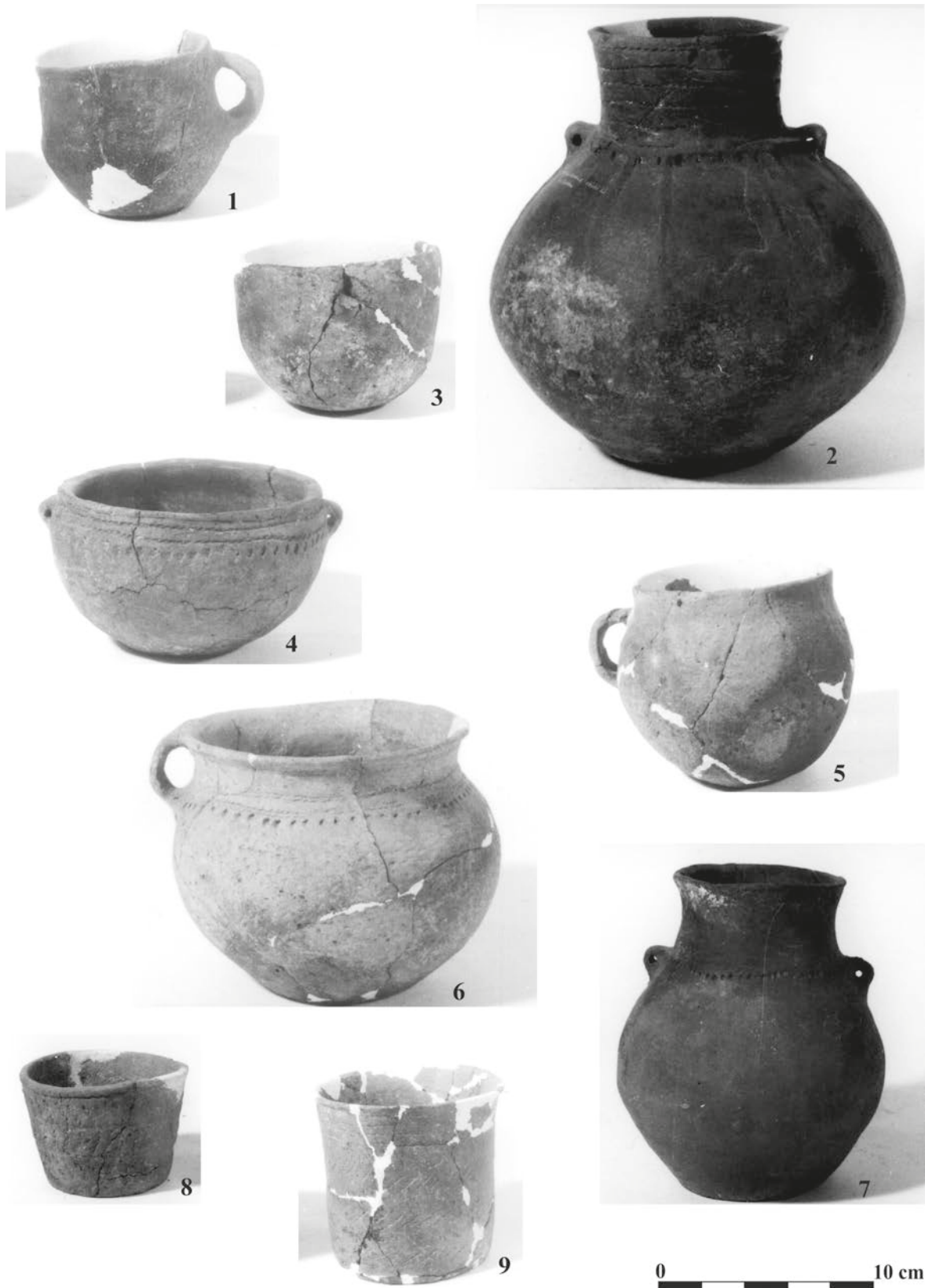
Tablica IV. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Naczynia gliniane: 1 – z gr. 179 (Ryc. 254, 12), 2 – z gr. 181 (Ryc. 255, 8), 3 – z gr. 135 (Ryc. 209, 18), 4 – z gr. 148 (Ryc. 232), 5 – z gr. 153 (Ryc. 237, 16), 6 – z gr. 154 (Ryc. 242, 11), 7 – z gr. 154 (Ryc. 242, 7), 8 – z gr. 182 (Ryc. 256, 1), 9 – z gr. 183 (Ryc. 258, 4), 10 – z gr. 229 (Ryc. 51).

Table IV. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Pottery: 1 – Grave 179 (Fig. 254, 12), 2 – Grave 181 (Fig. 255, 8), 3 – Grave 135 (Fig. 209, 18), 4 – Grave 148 (Fig. 232), 5 – Grave 153 (Fig. 237, 16), 6 – Grave 154 (Fig. 242, 11), 7 – Grave 154 (Fig. 242, 7), 8 – Grave 182 (Fig. 256, 1), 9 – Grave 183 (Fig. 258, 4), 10 – Grave 229 (Fig. 51).

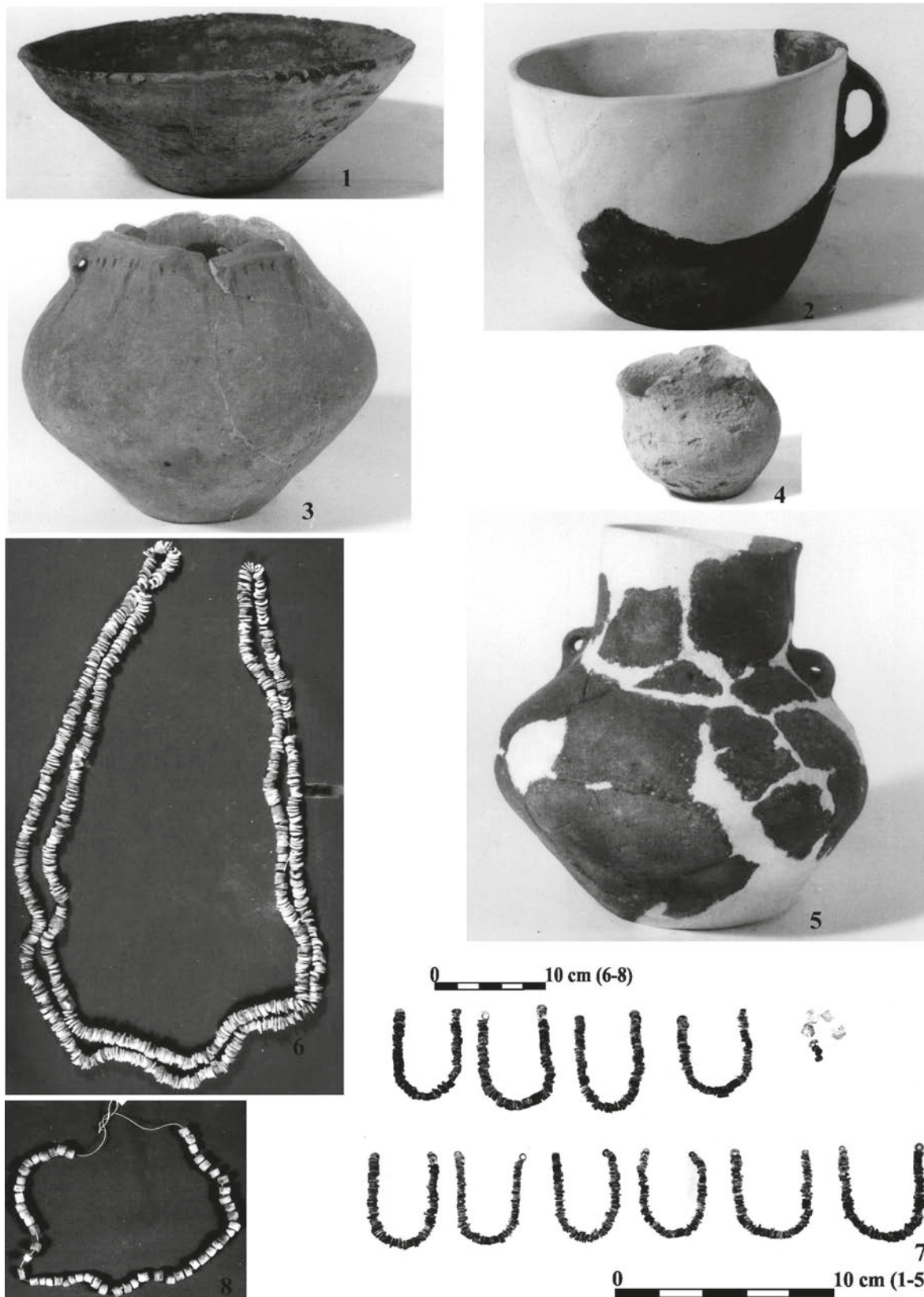
Tablica V. Mierzanowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Zabytki krzemienne (1-12), miedziane (13-14) i kościane (15-18): 1 – z gr. 155 (Ryc. 245, 13), 2 – z gr. 8 (Ryc. 16, 3), 3-12 z gr. nieokreślonych, 13-14 – z gr. 110 (Ryc. 179, 4), 15 – z gr. 9 (Ryc. 20, 27), 16 – z gr. 21 i 27 (Ryc. 49, 1 i 56, 9), 17 – z gr. 71 (Ryc. 137, 21), 18 – z gr. 80 (Ryc. 147, 1).

Table V. Mierzanowice, Opatów district. Site I. Flint artefacts (1-12), remains made of copper (13-14) and made of bone (15-18): 1 – Grave 155 (Fig. 245, 13), 2 – Grave 8 (Fig. 16, 3), 3-12 undetermined Graves, 13-14 – Grave 110 (Fig. 179, 4), 15 – Grave 9 (Fig. 20, 27), 16 – Graves 21 and 27 (Fig. 49, 1 and 56, 9), 17 – Grave 71 (Fig. 137, 21), 18 – Grave 80 (Fig. 147, 1).

Tablica VI. Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I. Naczynia gliniane: 1 – z obiektu 12 (Ryc. 282), 2 – z obiektu 23 (Ryc. 290, 1), 3 – z obiektu 39 (Ryc. 314, 6), 4 – z obiektu 43 (Ryc. 377, 1), 5 – z obiektu 44 (Ryc. 330, 2), 6 – z obiektu 55 (Ryc. 342, 1), 7 – z obiektu 62A (Ryc. 356, 5), 8 – z obiektu 62B (Ryc. 357, 3), 9 – z obiektu 62B (Ryc. 357, 2).

Table VI. Wojciechowice, Opatów district. Site I. Pottery: 1 – Feature 12 (Fig. 282), 2 – Feature 23 (Fig. 290, 1), 3 – Feature 39 (Fig. 314, 6), 4 – Feature 43 (Fig. 377, 1), 5 – Feature 44 (Fig. 330, 2), 6 – Feature 55 (Fig. 342, 1), 7 – Feature 62A (Fig. 356, 5), 8 – Feature 62B (Fig. 357, 3), 9 – Feature 62B (Fig. 357, 2).

Tablica VII. Złota, pow. Sandomierz. Stanowisko „Nad Wawrem” (1–5) oraz Wojciechowice, pow. Opatów. Stanowisko I (6–8). Naczynia gliniane: 1 – z gr. 51 (Ryc. 373, 8), 2 – z gr. 36 (Ryc. 363, 1), 3 – z gr. 39 (Ryc. 367, 2), 4 – z gr. 40 (Ryc. 369, 4), 5 – z gr. 52 (Ryc. 375, 13). Zabytki z muszli skójkii lub szczeżui (6–7) i kości (8) z obiektu 1 (Ryc. 169, 1, 2, 5).

Table VII. Złota, Sandomierz district. „Nad Wawrem” Site (1–5) and Wojciechowice, Opatów district. Site I (6–8). Pottery: 1 – Grave 51 (Fig. 373, 8), 2 – Grave 36 (Fig. 363, 1), 3 – Grave 39 (Fig. 367, 2), 4 – Grave 40 (Fig. 369, 4), 5 – Grave 52 (Fig. 375, 13). Remains made of mussel shell (6–7) and made of bone (8): Feature 1 (Fig. 169, 1, 2, 5).

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Antoniewicz W.

- 1924–1925 *Eneolityczne groby szkieletowe we wsi Złota w pow. sandomierskim*, Wiadomości Archeologiczne, t. 9, s. 209 n.

Balcer B.

- 1963 *Osada kultury amfor kulistych na stanowisku 1 w Mierzanowicach, pow. Opatów*, Materiały Starożytne, t. 9, s. 99n.
1977 *Osada kultury mierzanowickiej na st. 1 w Mierzanowicach, woj. tarnobrzeskie*, Wiadomości Archeologiczne, t. 42, z. 2, s. 175–212.

Bąbel J.

- 1979 *Groby neolityczne ze st. 1 w Mierzanowicach, woj. tarnobrzeskie*, Wiadomości Archeologiczne, t. 44, s. 67–96.
2000 *Groby neolityczne ze stanowiska I w Wojciechowicach, woj. świętokrzyskie*, Rocznik Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Św., t. 3, s. 11–36.

Gardawski A., Miśkiewicz J.

- 1958 *Sprawozdanie z badań podjętych w 1957 roku w miejscowości Mierzanowice, pow. Opatów*, Wiadomości Archeologiczne, t. 25, s. 322–339.

Gazeta Polska nr 232 z dn. 20 VII 1936

Kadrow S., Machnik J.

- 1997 *Kultura mierzanowicka. Chronologia, taksonomia i rozwój przestrzenny*, Kraków.

Kapica Z.

- 1958 *Szkice z antropologii historycznej Polski i ziem ościennych. Cz. 1. Serie Neolityczne*. Łódź.

Krzak Z.

- 1958 *Cmentarzysko kultury złockiej na stanowisku „Grodzisko II” we wsi Złota, pow. Sandomierz*, Archeologia Polski, t. 2, z. 2, s. 329–388.
1960 *O sztucznej deformacji czaszek ludzkich w okresie eneolitu w Złotej*, Archeologia Polski, t. 5, z. 2, s. 187–196.
1961a *Kultura złocka*, Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Oddziału PAN w Krakowie, styczeń–czerwiec, s. 17–22.
1961b *Materiały do znajomości kultury złockiej*, Wrocław.
1969 *Złotakultur und Schnurkeramik*, [w:] Die neolithischen Becherkulturen im Gebiet der DDR und ihre europäischen Beziehungen, Berlin, s. 245–254.
1970a *Cmentarzysko kultury złockiej „Nad Wawrem” w Złotej*, Wrocław–Warszawa–Kraków.

- 1970b *Recent Result of Reseach on the Złota Culture*, Archaeologia Polona, t. 12, s. 61–92.

- 1970c *The Złota Culture*, [w:] The neolithic in Poland, Wrocław, s. 333–355.

- 1973 *Dokumenty wykopalisk w Złotej sandomierskiej w 1892 r.*, Archeologia Polski, t. 18, s. 329–335.

- 1976 *The Złota Culture*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.

Miśkiewicz J.

- 1961 *Osadnictwo ludności kultury łużyckiej w Mierzanowicach, pow. Opatów*, Wiadomości Archeologiczne, t. 27, s. 318–321.

Miśkiewicz M.

- 1961 *Osada z okresu rzymskiego w Mierzanowicach, pow. Opatów*, Materiały Starożytne, t. 7, s. 255–287.

- Nowe wykopaliska.** *Cmentarzysko i osada kultury złockiej w Mierzanowicach w pow. opatowskim*, Z Otchłani Wieków, 1936, z. 10–11, s. 141–142.

Pomykoł-Gałańska I., Szewko-Szwaykowska I.

- 1967 *Analiza antropologiczna szczątków kostnych z Mierzanowic*, Materiały i Prace Antropologiczne, nr 74, s. 217–244.

Salewicz K.

- 1937 *Tymczasowe wyniki badań prehistorycznych w Mierzanowicach (pow. opatowski, woj. kieleckie)*, Z Otchłani Wieków, t. 12, z. 4–5, s. 39–59.

- 1939 *Ogólne wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych w 1938 r. z ramienia Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie na terenie woj. kieleckiego*, Z Otchłani Wieków, t. 14, z. 7–8, s. 93–97.

- 1944 *Opracowanie grobów z cmentarzyska na st. I w Mierzanowicach*, maszynopis, Archiwum PMA, Warszawa.

Uzarowiczowa A.

- 1970 *Groby kultury ceramiki sznurowej z cmentarzyska wielokulturowego w Mierzanowicach, pow. Opatów*, Wiadomości Archeologiczne, t. 35, s. 201–234.

Wrotek L.

- 1966–1967 *Groby szkieletowe z późnego okresu rzymskiego odkryte na st. 5 w Mierzanowicach, pow. Opatów*, Wiadomości Archeologiczne, t. 32, s. 547n.

